QVINTI HORATII FLACCI Poemata,

Scholijs siue Annotationibus, quæ breuis Commentarij vice esse possint à *Ioanne Bond* illustrata.

LONDINI,
Impensis *Georgij Bishop*.
1606.

J. R. Hubbard.
1830.

William Wallace
his Book
1742

Matthias S. Russell

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO MAGNAE BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ sunt artes (Princeps illustrissime) in quibus Reges præcipuè versari studiumque ponere aut solent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercére hostilemque iniuriam propulsare possint: per hanc verò vt se & suos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus instituáque regere & temperare valeant. Quarum vtra sit præstantior, si quis in dubium vocabit, facilè protectò est iudicare, quòd hęc per quam ciuitates, regna & respublicę, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus sit illi anteponenda. Ad arma enim raro & non nisi necessario reges confugiunt, tum scilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur ius suum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulsâ, simul & iure suo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica administranda, quocunque se reges vertunt, pios se & prouidos, sapientes & iustos, communis salutis amantes & valdè studiosos præbere oportet. Quod qui faciunt, sub-

subditos (quibus præsunt) fortunæ bonis locupletes & copiosos, viribus corporis valentes & robustos, & (quod caput est) egregijs animi virtutibus ornatos reddiunt & instructos. Itaque antiquissimi illi Poetæ, non aliam ob causam Palladem finxerunt armatam, quàm vt significarent in regibus bellicam virtutem cum sapientia coniunctam esse oportere. Qua ratione adducti prisci Heroës in disciplinam doctorum hominum filios suos studiosè tradiderunt. Alexandrum magnum docuit Aristoteles, Timotheum Cononis optimi Imperatoris filium Isocrates, Epaminondam Lysis Pythagoreus, atque vt veteres prætream, tu Princeps illustrissime (quæ patris tui summa est prudentia & amor in te singularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, Challinerum, Neutonum atque alios omnes certè viros inprimis eruditos, qui concilio, eloquentia, omniq́ue scientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire possunt. Iam verò in ijs Autheribus qui sapientiæ laudibus clarent, quiq́ue ad vitam benè & sapienter instituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non postremum locum sibi vendicant. Siquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honestatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantùm exceptis, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi singulari beneuolentia Poetas semper sunt complexi. Nam Hiero Simonidem, Cato Ennium, Cæsar Augustus Virgilium, Varium & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in summo pretio habuit plurimiq́; fecit; hunc, inquã, non vsũ de multis, sed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris absolutum; Poetam multiplici rerum copia re-

terpura

fertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum & Principe Christiano maximè dignum. Hinc est, quòd Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam, quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis & cõtemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur, sed contrà perfidiam, iniustitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, auaritiam atque omnia feré vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis, si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas cæteraſque eius virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* sine controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic summitas cum vtilitate contendit, vt Lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpiùs legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi præguſtant, ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad principis vitam spectantia; verùmetiam quid deceat quoduis genus hominum, quid deceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem, sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet, quòd Philosophorum nullus distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offe-

rat, non potui (post patrem tuum) Patronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualescunque sunt) consecrarem labores. Qui si te in bonarum artium studijs iam optimè progredientem, quouismodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetæ verbis vtar) *Sublimi feriam Sydera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quòd tibi & reipublicæ vsui esse possit, præsertim in eo, quod te quasi viuam reddat imaginem *Patris* tui Regis potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (vt pro reliquis etiam ipse loquar) non solùm propter pietatem, iustitiã, clementiam, munificentiam, atque alios suauissimos mores veneramur & amamus, sed etiam propter incredibilem eius in sacris tum in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium, terque quaterque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis suis egregium & conspicuum omnium virtutum exemplar abundè superque esse possit! Hunc igitur, quod facis toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obserua huius heroicas & diuinas virtutes in iras & penitùs exprime: & quò melius hoc præstes, da operam vt in literis & libris patrem tuum if non superare, at saltem æquare valeas. Quam re, quamuis alio nimirum egregio exemplo quam patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas tamen quam is? Regia siquidem virtusque progenies, cui non Anacletum etiam tantum in pietas *Christianam Danorum* Regum inclytum? qui quidem vt Rex est voce suauis, vultu amabilis, gestu & statura corporis admodum decorus atque præcetus, sic certè pietate, prudentia, fortitudine atque aliis virtutibus & salutaribus animi maximarũ disciplinis

plinis ad regna sua moderanda est optimè instructus & eruditus. Cuius præsentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore suâ Regina serenissima & charissimis Nepotibus hilariter transigentis, non possum tacere quantoperè gaudeant Nostrates, cùm alijs de causis, tum maximè, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terrâ mariq; potentissimos arctissimo Religionis, Affinitatis, & Amicitiæ vinculo, quasi clauis trabalibus, coniunctos esse & copulatos, quorum diu viuat & vigeat vterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatẽ simul & Celsitudinem, quàm diutissimè augeat & conseruet incolumem.

Celsitudini tuæ omni officio
deuinctissimus

IO. BOND.

Beneuolo Lectori.

QVùm iuuentutis eruditionis munus sustinerem (quod saxum volui viginti annos & amplius) mihi semper in more positum fuit (Candide Lector) Annotationes quasdam siu scholia (si sic magis appellare placeat) discipulis meis tradere in eum finem, vt scriptis commissa quæ verbo protulcram altiores in eorum animis radices agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum est, vt amicorum aliquot cùm hæc scholia in Horatium, nescio quo casu vidissent, me iterum atque iterum rogarent, vt in publicũ emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Persuaserunt tandẽ, quamuis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta sinistrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cùm iniusti sint rerum æstimatores, debebunt id cogitare quod à Græcis prudentissimè dictũ est, μωμεῖσθαι μὲν ἁπλῶς ἅπασι ῥᾴδιον ἐστι καὶ μωμῆσαι facillimum esse alienum opus reprehendere, sed nõ perinde facile aliquid simile aut præstantius confingere. Agnosco libens me nihil magni aut eximij in hac re præstitisse. Hoc tamen (Lector benevole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phrasin, aut sententiam intellecta difficilem per totum hunc Authorem prætermisse, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq; reddiderim. Præterea, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moresque gentium, inusitatas loquendi formulas, omnia

omnia denique quæ habet Horatium paulò recognitiora, ego sic pauca tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter versatus Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen vt singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incõgruæ, & sensu vidèbiturr expertes esse & vacuæ. Verùm, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente: certè Authoris sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum, qui solus est scopus & finis vnicus meorum laborum. Bonâ cum tua Lector humanissime fi: animos dabis maiora aggrediendi, si Deus largiorem huius vitæ vsuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid nouisti rectiùs istis
Candidus imperti, si non, his vtere mecum. 13

Postremo hoc à te peto, vt errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio sed operis. Iterum vale
Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt ve creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisq; partibus, venia impetrata, scriptum quæstorium comparauit. Ac primo Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstrat ille Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo Tutum sodalem
Minus me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis iudicijs, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Ante ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiæ suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia pauca subiecí. *Sume tibi aliquid iuris apud me, sanquam si consulter mihi facta. Rectè enim & non temerè feceris: quoniam id visum mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri posset.* Et rursus, *Tui qualem habeo memor sim, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus amicitiam nostram respuisti, ideo nos quoque ἀντιφιλοῦμεν.* Præterea sæpe eum, inter alios iocos, putillum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnaque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuráque perpetuò credidit, vt non modo seculare carmen componendum iniunxerit, sed & vindelicam victoriam Tiberij Drusique priuignorum suorum

cumque

eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris et longo interuallo quartum adderet; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus, *Iratum me tibi scito quòd non in plarisque tuos scriptis mecum potissimum loquaris. An verita, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Extrestitque Eclegam cuius initium est,

Quum tot sustineas curas & tanta pericula solus
Res Italas armis tutaris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis brevis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Permulst ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem, quamlubet tangue est, bonè consulo. Veretus sum ibi videru, ne maiores tui libelli sint, quàm ipse es. sed si tibi statura desit, corpusculum non desit. Itaque lucebis in sexterulo scribas, quum circuitu volumin is tui quadrantal fieri est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domusque ostenditur circa Tibutni lucum. Venerunt in manus meas & Elegi sub eius titulo, & Epistola prosâ oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. Nam Elegi vulgares, Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est V I. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb C. Marcio Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nonum & quinquagesimum annum hæredè Augusto palàm nuncupato, quum vigente valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum. *Fi.*

TAndem, Flacce, Lyram tetigi, tandē arte Poetam
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die.
Te meus insolitâ perfudit luce Magister
Iamque potes pueris, & sine nube legi. 2/6.

H. Sanfordus.

Q. HORATH FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode 1.

Alios alia delectant, Horatius verò Poetæ nomen præsertim Lyrici affectat.

MÆCÆNAS,[1] *atauis edite regibus,*
O &[2] *præsidium & dulce decus meum:*
Sunt quos[3] *curriculo pulverem Olympicum*
Collegisse iuuat:[4] *metaq;*[5] *feruidis*
Euitata rotis,[7] *palmaq; nobilis*
Terrarum Dominos[8] *euehit ad Deos.*
Hunc si[9] *mobilium turba Quiritium*
Certat[11] *tergeminis*[12] *tollere honoribus*
Illum,[14] *si proprio condidit horreo*
Quicquid de[15] *Libycis verritur areis,*
Gaudentem patrios[16] *findere sarculo*
Agros,[17] *Attalicis conditionibus*
Nunquam dimoueas, vt trabe[18] *Cypria*
Myrtoum[19] *pauidus nauta secet mare.*
Luctantem Icariis fluctibus[21] *Africum*
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas,[24] *indocilis pauperiem pati.*

1 Antiquis regibus progenate, cui Monoderus parer. Nempe Cecinna ex Etruscorū fuit stirpe.
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum.
3 Sunt qui Indis delectentur, vtpote Olympicis, in quibus concurrere solebat pulueris quo currentes spargebantur.
4 Curru.
5 Terminus ad quē dirigitur curſus: ante quē euitatus.
6 Rotæ currendo feruent.
7 Præmium victoriæ quo homines nobilitantur.
8 Dijs æquiparant.
9 Hunc, alium qui honoribus præcipit.
10 Po. Kennius in ſuffragio ferendis ſemper erat mobilis & inconſtans.

11 Honoribus amplißimis & maximis, vel Adelitate maiora. Prætura & Conſulatus.
12 Extollere ad ſublimiorem dignitatis gradum. 14 Illum, id eſt, alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si factus eſt dives & copioſus arator. 15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cuiuſmodi ſunt in Libya regione frumenti feracißima. 16 Agros ligone ſodere, vel agros colere ſarculo, quod eſt genus ſtrigilis. Græci τῇ σκαλίδι τὸν appellant. 17 Nunquam eum de ſententia ſua deducas, quamvis regius oper ei offeras, cuiuſmodi erant Attalorgis, Pergameni. 18 Nisi ex trabibus Cypriis compactæ: pro quauis nauc. 19 Mare a Myrtoo Oreonnæ regis Amazonis uxore ſic nominatum. 20 Propter naufragij metum. 21 Conflictantem cum fluctibus Icariis. 22 Qui ſit ab occaſu hiberno. 23 Naues lacerat. 24 Qui docenti non potest pauperiem pati.

est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.
Multos castra iuuant, & lituo tubæ
Permixtus sonitus, bellaq; matribus
Detestata. Manet sub Ioue frigido
Venator, teneræ coniugis immemor:
Seu visa est catulis cerua fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas,
Me doctarum hederæ præmia frontium
Dis miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumque leues cum Satyris chori
Secernunt populo: si neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quòd si me Lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

21 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
22 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.
23 Frangere diem, intermittendo laborem pabuloque corpus reficiendo.
24 Habens membra strata sub arboris viridi id est, sub arboris amœna & commoda idonea.
25 Omnis fons in origine sacer est, suoque murmure sonos allicit.
26 Lituus equitum est & incursus, tuba peditum & directa.
27 Propter filiorum interitus.
28 Sub aëre frigido.
29 Coniugis delicatæ.
30 Mira est cantus & fidei vis in dominos. 31 Seu effugit aper ruptis retibus ex teneri & rotunda fune contextis. 32 Sabellus, pro quouis apro. 33 Poetæ victores coronis edoctæis donabantur. 34 In fidicando celeres. 35 Me dignum faciunt vt propter excellentiam a vulgo segreget. 36 Si, quia sic placet Musis, quarum fauore hæc beneficia consecutus sum. 37 Vna ex Musis eaque iucunda. 38 Musarum altera, cui benedicendi facultas adscribitur. 39 Quale barbiton Sapphò & Alcæus egregii Poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 40 Si me (o Mæcenas) inter Lyricos Poetas numerabis, ad cœlum vsque exeram, idemque digito attingam. id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium, resplendens vt fidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM.
Ode 11.

In vindictam Iulij Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Augusti incolumitate constituitur.

Iam satis terris niuis, atque diræ
Grandinis misit Pater: & rubentes
Dextera sacras iaculatus arces,
Terruit urbem:

1 Grandinis formidandæ, vt á loco ira præcipientis.
2 Iupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel Templa deorum quum fulmine percussit, & omnes terruit, id est, cives vrbanos tinxere fecit.

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
Seculum Pyrrhæ, noua monstra [6] *questæ,*
Omne quum [7] *Proteus pecus egit altos*
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit [8] *vlmo,*
Nota quæ sedes fuerat [9] *columbis:*
Et [10] *superstes pauidæ natarunt*
Æquore damæ.
Vidimus [11] *flauum Tiberim, retortis*
[12] *Littore Etrusco violenter undis,*
Ire dejectum [13] *monumenta regis,*
Templaq́; [14] *Vestæ:*
[15] *Iliæ dum se nimium* [16] *querenti*
[17] *Iactat vltorem:* [18] *vagus &* [19] *sinistra*
Labitur ripa ([20] *Ioue non probante)* [21] *V-*
xorius amnis.
[22] *Audiet cives acuisse ferrum,*
Quo graues Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, [23] *vitio parentum*
Rara iuuentus.
[24] *Quem vocet diuûm populus ruentis*
Imperi [25] *rebus? precè qua fatigent*
Virgines sanctæ minus audientem
[27] *Carmina Vestam?*
[28] *Cui dabit partes scelus expiandi*
Iupiter? tandem venias precamur,
Nube candentes humeros [29] *amictus*
[30] *Augur Apollo.*

5 Ne tempus alationis rediret, cum Deucalion & Pyrrha soli ex vniuersa hominum genere reliqui Parnassum montem conscenderint, ibi vt se tutos ab aquarum vi conseruarent.

6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur.

7 Quum Proteus phocarum pastor & custos, pecus, id est, vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.

8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.

9 Turturibus vel Palumbibus.

10 In terram electa.

11 Tiberim turbidum & setaq; colore flauum.

12 Vndis repulsis à Littore Etrusco vel à Tyrrheno mare in quod Tiberis influit.

13 Regiam Numæ Pompilij.

14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, loci custos & præses, cui Numa Pompilius ædem condidit.

15 Ilię Romuli matri, Tiberis vxori, ubi qua Iulios Cæsar ortum habuit.

16 Conquerenti de Cæsaris nece.

17 Magnificè gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi conuersi vrbs est à sinistra. 20 Ioue indignante & penè inuito. 21 Tiberis suæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum ciuilium rebus quæ ideòque rari, audient cives in ciuium corpora gladios extorsisse, quibus Persæ Pu. Romani hostes perirent melius, id est, iustius perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem diuum vocet populus? 25 Libertati populi & dignitati Senatus euergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impensè rogent & obtestare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicationum. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id est, nemini delendi scelus, quod patrocinium Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præsentia futura.

Siue tu maiùs, [31] *Erycina ridens,*
[32] *Quam locus circumuolat, & Cupido:*
Siue neglectum [33] *genus & nepotes*
Respicis [34] *autor,*
Heu nimis longo satiate [35] *ludo:*
Quem iuuat clamor, galeæq; [36] *leues,*
[37] *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem.
Siue [38] *mutata* [39] *iuuenem figura*
Ales in terras [40] *imitaris, almæ*
Filius Maiæ, [41] *patiens vocari*
Cæsaris vltor:
[42] *Serus in cœlum redeas, diuq;*
Lætus interfis populo [43] *Quirini:*
Neue te [44] *nostris vitijs iniquum*
[45] *Ocyor aura*
Tollat. [46] *hic magnos potius triumphos,*
Hic ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu sinas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

31 Venus, sic dicta a monte Eryce, vbi religiosissimè colebatur. 32 Circa quam locus volat. 33 Genus ex oculis tuis reiecisti Martij qui opem ferre negligis. 34 Mars, pater Romuli qui Romam condidit. 35 Bellis, quæ sunt Martiolali & oblectamenta. 36 Galea expolitq. 37 Virilis & truculentus, qualis erat Mauorum vultus. 38 Mutata figura tui in formam Augusti. 39 Augustum, cui Poeta adsentatur Mercurium eum esse dicens. 40 Representatus. 41 Qui pareris te vocari Cæsaris vltorem. Ordo est. Sine ô tu alex, id est, alme Mercurij filius alme Maiæ patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris iuuenem Augustum, mutata figura. 42 Vtinam serò in cœlum redeas, & diu vivas in terris. 43 Romulo pro Po. Romano. 44 Nobis commodibus indigentem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum e conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum intulerat Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modo princeps inter homines, sed Deus etiam efficius es, adeoque dux inuictissimus.

ODE III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur. Deinde in hominum temeritatem audaciamq; vehementer insurgit.

Sic te,[2] *diua potens Cypri,*
Sic[3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*

2 Ordo est. O nauis quæ debes finibus Asticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat saluetque Venerius fides &c. vt finibus Athenarum suum dominum restituas veluti rem tibi creditam fideli commissam. 2 Venus domina Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nauarum opitulatores.

Ven-

Ventorumq́ regat [4] pater,
[5] Obstrictis aliis praeter [6] Iapygas,
Navis, quae tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis
Reddas incolumem precor,
Et serues animae dimidium meae.
[8] Illi robur & aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] praecipitem Africum
[10] Decertantem aquilonibus,
Nec tristes [11] Hyadas, nec rabiem Noti:
[12] Quo non arbiter Adriae
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] gradum,
Qui [14] siccis oculis [15] monstra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] Acroceraunia?
[17] Nequicquam Deus [18] abscidit
Prudens Oceano [19] dissociabili
Terras, si tamen [20] impiae
Non tangenda rates transiliunt [21] vada.
[22] AVDAX omnia perpeti
Gens humana [23] ruit per vetitum nefas.
Audax [24] Iapeti genus
Ignem fraude [25] mala gentibus [26] intulit:
Post ignem aetheria domo
[27] Subducium, macies & [28] nova febrium

4 AEolo.
5 Alijs ventis vinctis & in vtre inclusis, quem adiunctum
6 AEolo omnes venti dati sunt. Vlyssi praeter Zephirum, qui liber & solutus eum delatus in portum.
8 Vterum ex Apulia flantem, ita vtilem, qui ex Italia in Graeciam nauigant.
9 Vitat mox dimicaturi. Auicorum enim vna est anima in duobus corporibus.
8 Vter ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu temerarius primus nauigare audiuit.
9 Africum impetuosum, qui praecipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à Graecis Hyades sic dictas, nomias pluuiosas & plorificas, quia sub ortu & occasu pluuias solent excitare.
12 Quo Noto nihil est ventus vrgentior de mitior mari Adriatico, id est, multum obtinet imperium in mare Adriaticum, siue concitare, siue sedare vult fluctus.

17 Quod genus mortis citrius ad quem gradibus iuit. 18 Absque lachrymis. 19 Cetaceis monstrosis. 20 Alios monuerat Epimetheus fulmine fugientibus, sicuti infames proprer crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei prouidentia diffeuerit terras a mari, si homines nihilominus audent nauigare. 18 Separauit. 19 Quem oceano erat a terris seiudi propter salutem hominum, aliorumque animantium, quae vsui humano inseruiendo terrae pabulo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc scilicet nauigando, violentur contemnere. 21 Loca in Mari periculosissima. 22 Partes ad quarum facinoris poenam persequendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad rem lege vetitam. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem coelo furtim ablatum. 28 Inuisitis morborum multitudo tantum occupauit.

29 Necessitas mortis prius tardè & maturè senectũ veniẽtia celeranit gradum & citius adiuuit.
30 Aera æquorum vel inanem, ab hominibus infrequentem.
31 Sed nullos, quibus proprium est volare.
32 Hercules per vim descendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret.

Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius 29 *tarda necessitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus 30 *vacuum Dædalus aëra*
Pennis 31 *non homini datis.*
Perrupit 32 *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus 33 *ardui est.*
Cœlum ipsum petimus 34 *stultitiâ: neque*
Per nostrum patimur 35 *scelus*
Iracunda Iouem 37 *poncre fulmina.*

33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus, vt olim Gigantes & Phaëton. 35 Per stultitiam, vnde nostra vitia emicuntur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus iratus sumit in manus vt improbos examinet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris descripta & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

1 Veris sœuitia molliscit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & astricta.
2 Hyems interdum & aspera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est.
4 Zephiri, qui vere tempore flare incipit.

1 *Solvitur* 2 *acris hyems* 3 *grata vice veris &* 4 *Fauoni:*
5 *Trahuntq; siccas* 6 *machinæ carinas.*
Ac neque 7 *iam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis 8 *albicant pruinis.*
Iam 9 *Cytherea Choros ducit* 10 *Venus, imminente Luna:*
Iunctæq; Nymphis 11 *Gratiæ decentes*
Alterno terram quatiunt pede: 12 *dum graues Cyclopũ*
Vulcanus ardens 14 *vrit officinas.*

5 Trahunt in mare ad nauigandum easdem siccas, atque ideo siccas, quòd à principio Nouembris vsque ad initium Martij conquiescerant extra aquam in naualibus. 6 Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco mouendas. 7 Vt in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm verbum concha marina. 10 Venus dux chori iam cum Nymphis & Gratijs ad Lunam fulgat imminentem, id est, propinquam, & supra caput lucentem. 11 Aglaia, Euphrosyne, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant numerosè saltantes. 14 Dum Vulcanus in Ætna monte cudit fulmina cum Gygantibus quorum opera & ministerio in iis fabricandis vtitur. 14 Non ex vera vrit, sed Poëta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liquefiunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi [15] *nitidũ caput* [16] *impedire myrto,*
Aut flore, terræ quem ferunt solutæ.
[18] *Nunc & in umbrosis* [19] *Fauno decet* [20] *immolare lucis,*
Seu poscat agnam, siue malit hœdum,
[21] *Pallida mors* [22] *æquo pulsat pede pauperũ* [23] *tabernas,*
Regumq; turres. ô beate Sexti,
[24] *Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Iam te premet nox,* [26] *fabulæq; manes,*
Et domus [27] *exilis Plutonia.* [28] *quò simul mearis,*
[29] *Non regna vini sortiere* [30] *talis,*
Nec tenerum [31] *Lycidam mirabere,* [32] *quo calet iuventus*
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

15 Caput virgineis splendescens.
16 Coronare caput ferto ex myrto, aut aliis floribus concinnato.
17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ quæ hyemis calore fuerant constrictæ.
18 Anno sunt explendo, æstiuo tempore.
19 Fauno rusticorũ Deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana.
20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, virum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortium principum fores atque pauperum casas pulsat. 23 Domus humiliores. 24 Breue vitæ spatium longam spe rare vitam non vetat. 25 Sextium te opprimet mors, quæ, secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parua, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectũ oculorum fugiunt nec possunt circumscribi. 28 Adiquam domum simul ac migraueris. 29 Non eris bibendi magister, cui constituenti leges in conuiuijs omnes parere necesse erat. 30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cuius amore intenæ nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eius complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

[1] *Quis multa gracilis te puer in rosa*
[2] *Perfusus liquidis urget odoribus*
Grato Pyrrha sub [3] *antro?*
[4] *Cui flauam religas comam*
[5] *Simplex munditijs? heu quoties* [6] *fidem*
Mutatosq; [7] *Deos flebit, &* [8] *aspera*
[9] *Nigris* [10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens tuæ puerili prorumpit multis in rosis vreget, id est, artè amplexu complectitur? 2 Delibutus vngu entis quæ odores effundunt. 3 In fornice vel lupinari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando profitebant impudicè ad captandam prædam. 4 Cuius gratis crines flauos habes religatos, vt ol placeas? 5 Simplice munditiæ contenta, absque sumptuoso corporis cultu. 6 Promissa in leuitatem & perfidiam mutata 7 Venerem cum suis pedissequis *scil.* Gratijs, risu, ioco, ofculis, alijsq; huiusmodi quæ tales amores domitari facilè que mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari ventis agitato, significans meretricum blanditias motæ tempestatum mobiles esse & inconstantes. 9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricum fallacem, quæ ex serena & placida facta est feua & implacabilis.

Eminabitur [11] *insolens,*
Quì nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Quì semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *aurę*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiua paries indicat uuida*
Suspendisse [18] *potenti*
[18] *Vestimenta maris Deo.*

11 Insuetus, & talẽ in Pyrrha mentecti amorem non experte. 12 Te pulchrã & amabili. Quid enim auro amabilius? 13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, alijs omnibus contemptis. 14 Inconstantiæ muliebris ignarus. 15 Miseri sunt ii, quibus non probata semper vtì cognita fulgea & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dictum. Ita Allegor. duxit a naufragijs qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam, in qua naufragij casus depingebatur. 17 Quam voui medijs in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragij sua vestimenta, in quibus seruati, Neptuno suam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius vero conuiuijs tantum & amoribus describendis aptus est & idoneus.

Scriberis [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mœmij carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox nauibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Pelidæ [3] *stomachum,* [4] *cedere nescij,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Vlyssei,*
Nec [6] *sœuam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbellisq; lyræ musa potens vetat*
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingenij.*

1 Scriberis à Vario, Mœnij carminis alite, id est maiestate carminis Homerici. bel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poetæ cantu peculiare Mœnio. id est, Homerico, fluit enim Homerus, ut ex Mœnia, aut Mœnalis fluus. 2 Quamcunque rem. 3 Iram implacabilẽ Achillis, Peleo & Thetide geniti. 4 Qui placari nolunt. 5 Nauigationes longas fabuloli Vlyssis, qui aliud loquebatur aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est, δισσὸς. 6 Sanam propter varia homicidia in eadem familiã perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab Ægysto, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa. 7 Nos qui tenui famus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris impari. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & inexpertam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminutos atque exiguum tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Digne ſcripſerit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionen? aut* [12] *ope Palladis*
Tydiden [13] *ſuperis parem?*
Nos conuiuia, nos prœlia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, ſiue quid vrimur,*
[16] *Non præter ſolitum leues.*

10 Martem, id eſt, viros bellicoſos tectos & indutos loricâ, quę dura & ſolida eſt vt adamas.
11 Virum fortiſſimum, puluere Troico ſqualidum & obductum.
12 Pallas ſemper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine diſt ęqualem.
14 Virgines & puellæ ita acres ſunt in iuuenes, vt tamen vngues ſuos ad repugnandum tectos habeant, ne forte pugna ſit cruenta. quod raro fit.
15 Sine quod ſumus vacui, id eſt, valde otioſi, ſiue quid vrimur, id eſt aliquantulum amamus.
16 Noſtro more leues & incuſſantes, quod amantibus proprium eſt & vſitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM, CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant ciuitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tibur, vbi natus eſt Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

LAudabunt alij [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephęſum,* [4] *bimarisue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Inſignes, aut Theſſala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnum opus eſt, intactæ Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditiſq;* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem ſtructuram totius ciuitatum quæ fuit in eâdem inſulâ *aut* claram, i. præclaram putabit. alij, inquiunt, legunt præſtantia &c. *aut* claram, i. ſemper illuſtratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, inſulam ab ea nominauit Rhodon. 2 Mitylene vrbs eſt in Lesbo. 3 Nobiliſſimam ciuitatem ab Amazonibus eruditam, & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quòd hinc Ionio hinc Æ gæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs eſt in Beotia à Cadmo ædificata cuius filia Semele Bacchum peperit ex Ioue compreſſa. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœniſſima in Theſſalia. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus eſt. 9 Athenas. Miuerua inuiolata vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Oliua coronet, cuius folia vndique, i. circum circa dentata & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alijs alia ludicio magis arridet, viz. *Vndique decerptæ fronti præponere Oliuam*, ut ſit ſenſus. Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere, quæ Palladis eſt propria. 12 Plerumque, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Αργος ἱπποβοτον. 14 Vrbem opulentã in qua regnauit Agamemnon, i Mycenæ Nymphæ ſic appellatæ.

Me

Me nec tam [15] *patiens Lacedemon,*
Nec tam [16] *Larissæ* [17] *percussit campus opimæ;*
Quàm [18] *domus Albuneæ resonantis,*
[19] *Et præceps Anio, &* [20] *Tiburni lucus, & uda*
[21] *Mobilibus pomaria riuis.*
[22] *Albus ut* [23] *obscuro deterget nubila cælo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæq; labores
Molli Plance [24] *mero: an* [25] *seu te fulgentia* [26] *signis*
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer [27] *Salamina patremq;*
[28] *Quum fugeret, tamen uda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxisse corona,*
Sic tristes affatus amicos.
Quo nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô socij comitesq;.
Nil desperandum Teucro duce, & [32] *auspice Teucro.*
[33] *Certus enim promisit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure nouâ Salamina futuram.*
O fortes [35] *peioraq; passi*
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

15 Lacedæmon dicitur patiens ob feueram disciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram loris flagellati vsque dum sanguis è visceribus exiret, ne ingemuerunt quidē.
16 Larissa est vrbs in Thessalia, a qua & Achilles Larissæus dictus est.
17 Permouit, afficit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vni cum fonte consecratum.
19 Flumen Anio de celso scopulo multam aquam densam effundens.
20 Tiburnus primum Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria discurrentibus riuis irrigua.
22 Notus serenus.
23 Cœlo caliginoso.
24 Vino insani.
25 Sine militia fuæ domi tuæ eris.
26 Aquila, Draco, aliaque id genus signis militaribus.
27 Ciuitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Alacrem.
28 Quamuis fugeret.
29 Caput vino madidum. Lyæus nomen Bacchi, ponitur pro vino.
30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat.
31 Melior, quàm fortuna mihi patriam dabit, ut pater Telamon secutus.
32 Me Teucro hortatore.
33 Apollo non fallax aut mendax.
34 Promisit duas fore Salaminas, quarum altera nunc est in Attica, altera ego & vos condemus in Cypro.
35 O passi grauiora! *Virg.*
36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM Ode. VIII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

L Ydia dic, per omnes
Te Deos oro, Sybarin cur properes amando

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ.
2 Iuuenem mollem.
3 Dum tui amore captus est.

perdere?

4 Perdere? cur apricum
Oderit 5 campum, 6 patiens pulueris atque solis?
Cur neque 7 militaris
Inter æquales equitet, Gallica nec 9 lupatis
10 Temperet ora frenis?
Cur timet flauum Tiberim 11 tangere? 12 cur oliuum
Sanguine 13 viperino
Cautiùs vitat? neque iam liuida gestat 14 armis
Brachia: sæpe 15 disco
16 Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito.
17 Quid latet? vt marinæ
18 Filium dicunt Thetidis 19 sub lacrymosa Troiæ
Funera: 20 ne virilis
Cultus in cædem & 21 Lycias proriperet cateruas.

4 Fios bona obliuiscitur & corporis vires fingere.
5 Campum Martium cur oderit?
6 Quam possit puer pulueren & solem, & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum ora.
9 Frenis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus.
10 Moderetur & subi parere doceat.
11 Tiberim tangere.
12 Cur lectum horretvelectatur vehementer vngeuento quod ex cera & oleo fabricatur. 13 Sanguine Venenoso. 14 Frequenti armorum ponderc. 15 Disco nobilitatus, qui quidem ludus erat primo Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum, iaculo fortiter & expeditè emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum. sed inter meretrices latet & emollescit? 18 Achillem, qui, à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnosceretur, in Insulam Scyrum ad Diomedem est deductus. 19 Paulo ante euersionem Troiæ. 20 Ne vestitus virilis eum in bellum Troianum protraheret. 21 Poenitus Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM. Ode 12.

Quo magis sæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

Vides vt alta 1 stet niue candidum
2 Soracte: nec iam sustineant 3 onus
Syluæ 4 laborantes: geluq;
Flumina 5 constiterint acuto?
Dissolue frigus, ligna super foco
6 Largè reponens: atque 7 benignius
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte cooperiatur vel à longe quo appareat nine plenius?
2 Mons in Falisiis, quem hodie appellant montem Diui Syluestri, ab eodem in eiusdem montis spelunca ad pluuimum tempus se continuisse dicitur.
3 Niuis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu desistunt superne. 6 Copiosè pro foci magnitudine. 7 Largius quàm solebas prome de dicta Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Tha-

O Thaliarche mecum [8] *diota.*
[9] *Permitte diuis cætera: qui* [10] *simul*
Strauere ventos æquore [11] *feruido*
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quem fors dierum cunque dabit,* [14] *lucro*
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec viridi Canities abest*
Morosa. nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenesq; [19] *sub noctem* [20] *susurri*
[21] *Composita repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusq; dereptum lacertis,*
Aut digito male pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procreatori.
10 Simul ac. i. postquam ventos inter se concertantes compescuerit.
11 Mari concitato, vt solet aqua in alueo seruata.
12 Non commouentur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors. i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τὸ θεῖον ἅπαν δοκοῦν.
14 In lucro depone.
15 Dum puer es, adolescens, inconis.
16 Chorea dicitur à choro, vbi inordinatis manibus saltatur.
17 Quamdiu tibi inerit & adhuc virentis aetatis canities. 18 Campus Martius & arcæ i. loca in quibus Romæ iuuenes se exercebant. 19 Vsque ad noctem. 20 Colloquia quæ cum solent ab amantibus voce leui & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te vlurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, è in angulum se abdentis ac delitescentis simulantis. Ridet enim puella se diu quæratur, sed vt ipsa prodat. 23 Armilla vi sublata ex lacertis, aut annulus à digito malè & pertinaci retinendi. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM. Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palestræ & lyræ inuentione, à maxima in furando calliditate atque ab ijs, quibus fungitur, muneribus.

MErcuri [1] *facunde, nepos* [2] *Atlantis,*
Qui feros cultus hominum recentum
[4] *Voce formasti* [5] *catus, & decoræ*
More [6] *palestræ:*

1 Eloquentia Deus & orationis inuentor.
2 Ma'a Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agrestes hominũ primorum mores. 4 Eloquentia vel Musica conformandis. 5 Quasi cautus. 6 Palestra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuntium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] callidum, quicquid placuit, iocoſo
Condere furto.
Te, [10] boues olim niſi reddidiſſes
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Riſit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te ſuperbos
Ilio diues Priamus relicto,
[17] Theſſalóſque ignes & [18] iniqua Troiæ
Caſtra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgáque [22] leuem coerces
Aurea turbam, [23] ſuperis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inuentorem.
9 Allutum & ingenioſum ad furti occultandum quòd iocum riſumque concitaret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus paſcebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerili fiſtmam adimpleras, dum terreret verbis.
13 Priuatus pharetra.
14 Ridendum ſibi putauit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Theſſalicas excubias. 18 Caſtra Troianis inimica. 19 ſic latuit, vt à nomine cognitus, ac ne vitus quidem fieret. 20 Campis Elyſiis. 21 Caduceo, quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorporeas animarum multitudinem. 23 Dijs ſuperis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN. Ode XI.

Hortatur Leuconoen omiſſâ futurorum curâ voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæſieris ſcire (nefas) quem mihi, quem tibi
[1] Finem dij dederint, Leuconoe: nec [2] Babylonios
Tentaris numeros, [4] vt melius quicquid erit pati.
(Seu plures [3] hyemes, ſeu tribuit Jupiter vltimam:
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) ſapias, [6] vina liques: & ſpatio breui
Spem longam reſeces. dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. [8] carpe diem, [9] quam minimum credula poſtero.

1 Impoſſibile eſt, vel malum eſt.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Aſtrologiam inuexiſſe dicuntur.
4 Vt ſapias melius pati, quicquid accidet.
5 Annos.
6 Vt vina promas & fundas.
Aut, vt vina perto-

les. vina enim percolata ſunt deliciora. 7 Et quam breue ſit vitæ ſpatium, ne ſpem diferas in longum. 8 Fruere die præſenti. 9 Nullam penè fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collaudatis dijs, heroibus, virisq; aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

1 O Clio, quem virum forte aut heroa semi-deum suscipes celebrandum?
2 Tibia acutè sonante,
3 Vna ex nouem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo, vocis imago, quæ velut laudem respondet.
6 Helicon est mons Bœotiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, vnde Musæ appellatæ sunt Heliconiades.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea sonorum & facundi Poetam (Calliopes & Apollinis filium) sylvæ sequutæ sint temerè.
10 αὐτοματος. sua sponte & confusè.
11 Musica.
12 Et auferè blandè vt quocunque voluerit posse ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
13 Cythara canora.
14 Quid potius dicam quam solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis Iouis?
15 Regit, vel temperatum efficit.
16 Vnde nil maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut secundum?
17 Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores.
18 Præliis audax neque te sinebo
Liber, & sæuis inimica virgo
Belluis: nec te metuende certa
Phœbe sagitta.
19 Dicam & Alciden, puerosque Ledæ,
20 Hunc equis, illum superare pugnis

Quem virum aut heroa lyra vel acri
Tibia sumes celebrare? Clio?
Quem deum? cuius recinet iocosa
Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidoue in Hæmo?
Vnde vocalem temerè insecuta
Orphea siluæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisq; mundum
Temperat horis?
Vnde nil maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut secundum:
Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores.
Præliis audax neque te sinebo
Liber, & sæuis inimica virgo
Belluis: nec te metuende certa
Phœbe sagitta.
Dicam & Alciden, puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis

25 Quatuor anni tempestibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme. 26 A quo Deo. 27 Quia Deus est Optimus Maximus. 28 Nihil Ioui est secundum, quia nullus ordo esse potest inter infinitum & finitum. 29 Pallas proxima est Ioui, sed longo intervallo proxima. 30 Minerua, non è muliere concepta, sed Iouis cerebro nata, vera & diuina sapientia. 31 Bacchus, ad præla prudè parcere, dictus Liber, quòd animum curis liberat. 32 Diana venatrix. 33 Adeò certa est & inevitabilis Phœbi sagitta, vt semper id ferit, quod petit. 34 Herculem Iouis & Alcmenæ filium. 35 Filios Ledæ. 36 Neutre Castorem equestri prælio nobilitatum. 37 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem.

Nobilem:[28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit,
[29] *Defluit saxis agitatus humor:*
[30] *Concidunt venti:* [31] *fugiuntque nubes:*
Et [32] *minax (quòd sic* [33] *volucre) ponto*
Unda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an* [35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an [36] *superbos*
Tarquinii [37] *fascès, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile letbum.
[39] *Regulum,&* [40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superante* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabriciumque.*
[45] *Hunc,&* [46] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Utilem bello [48] *tulit,&* [49] *Camillum*
[50] *Sæva paupertas,&* [51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit [53] *occulto velut arbor ævo*
Fama [54] *Marcelli: micat inter omnes*
[55] *Iulium sidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit.
29 Fluit de saxis humor ex nive gelâ: ut in aquâ reliquitur.
30 Venti desinunt flare.
31 Nubes in fugâ vertuntur.
32 Unda navis minans naufragium quiescit, quæ vento intumescebat.
33 Filij Ledæ, Castor & Pollux. De volucre.
34 Romæ conditore.
35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum rex regnum armis paratum, Religione, Institutis & bonis moribus stabilivit.
36 Magnificos & excellentes honores à Tarquinij prisci, non Tarquinio superbi commentatio cerâ insignis propter Lucretiæ constupratæ.
37 Virgarum fascès, quos securibus alligatos. Littores primum ante Reges, postea ante Consules ad populi terrorem portabant.

38 Catonis Vticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses resectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigiliis necarunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. administranda. 41 Regulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Canoas, vbi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Livium. 42 Hannibale. 43 Libans, et memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem. de quius abstinentia, continentia, frugalitate, aliisque egregijs animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis imperia. Turpe est viro bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Sarranibus magnum auri pondus sibi offerentibus dixit, *se malle aurum habentibus imperare quàm possidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus sexto mense post Romam a Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aspera, & perpetis difficilis. 51 Fundus à suis maioribus sibi relictus. 52 Cum domo non sumptuosa sed quæ fundum decent. 53 Occultè, veluti arbor quæ temporis progressu increscit hominibus non advertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuit, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumventus est & occisus. 55 Stella crinita, quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum, & credebatur esse Cæsaris anima in cœlum subvecta. 56 Inter stellas. 57 Jupiter.

Cæsaris

Cæsaris [58] fatis data: [59] tu secundo
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] Latio imminentes
[61] Egerit iusto Dominus triumpho,
Siue subiectos Orientis oris
[61] Seras & Indos:
[63] Te minor latum reget æquus orbem:
[64] Tu graui curru quaties olympum,
[65] Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

58 Per fata, iuxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obseruanda eorum statuta.

59 Ita regnes, vt Cæsar Augustus sit secundus post te. scilicet, vt tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.

60 Insidiantes Latio. quod ille ponitur pro toto Imperio Romano.

61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in AEthiopia, apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solum folia sed lanam etiam producunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non inuidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium: te minor, id est, & inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tonitrua. natura Iouis curru cæli quatiente vulgus opinatur: contra fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis locis, id est, loco contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Molestè fert Telephum rivalem sibi à Lydia anteponi.

Quum tu Lydia [1] Telephi
Cervicem [2] roseam, [3] cerea Telephi
Laudas brachia, [4] væ, meum
Feruens [5] difficilis [6] bile [7] tumet iecur.
Tunc nec [8] mens mihi, nec [9] color
Certa sede manet: [10] humor & in genas
[11] Furtim labitur, [12] arguens
[13] Quàm lenti penitus macerer ignibus.
[14] Vror, seu tibi candidos
Turpârunt humeros [15] immodicæ mero
Rixæ: siue [16] puer furens
[17] Impressit [18] memorem dente labris notam.
Non, [19] si me satis audias,
Speres [20] perpetuum, dulcia [21] barbarè

1 Risalis fid.
2 Cervicem pulcram instar Rosæ.
3 Brachia flexibilia, cerea similia.
4 Invectiuo est dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili, quæ facile sedari non potest.
6 Cholerâ, quâ incalescente in iram insurgimus.
7 Turgescit Cystis fellis iecinori annexa, quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Non amantes sunt æquiores.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor est, vt inuito. 12 Deprehendit. 13 Quam languidis flammis amoris intus rubescam. 14 Accendor cruciar. 15 Rixæ ebria modum progredientes mero. 16 per ebrietatem. 17 Telephus ardens libidine. 18 Momordit tibi labra. 19 Ne amoris firi obliviscare. 20 Non speres perpetuum tibi fore amorem. 21 Inhumanius.

Ladentem

Ludentem oſcula, quæ Venus [b]
[22] *Quinta parte ſui nectaris imbuit.*
FOELICES ter & [23] amplius
Quos [24] irrupta tenet copula: [25] nec malis
Diuulſus querimonijs
Suprema citiùs ſoluet amor die.

22 Quæ oſcula Venus quinta parte ſuæ ſuauitatis. i. concubitu repleuit. Quinque etenim ſunt partes amoris: Aſpectus, colloquium tactus, oſculum, concubitus.
23 *Terque quaterque.*

24 Indiſſolubilis coniunctio. 25 Nec unus diuiſus malis querimonijs. i. litibus & rixis ſoluet vltima die citius, id eſt, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode. XIIII.

O [1] Nauis, referent [2] in mare te noui
[3] Fluctus, ô [4] quid agis? fortiter occupa
[5] Portum. nónne vides vt
[6] Nudum remigio latus?
Et [7] malus celeri [8] ſaucius Africo,
[9] Antennæq; gemant? ac ſine [10] funibus
Vix [11] durare carinæ
Poſſint [12] imperioſius
Æquor? non tibi ſunt [13] integra lintea,
[14] Non dy, [15] quos iterum preſſa voces malo.
Quamuis [16] Pontica pinus,
Syluæ filia nobilis,
[17] Iactes & genus [18] & nomen inutile.
Nil [19] pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, [20] niſi ventis
Debes ludibrium, [21] caue.
[22] Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,
[23] Nunc deſiderium, curáque non leuis,

1 O Reſpub. Tota haec Ode eſt Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quàm malè agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigijs i. vt Reſpublica deſtituta eſt militibus?
7 Malus arbor eſt, cui velum annectitur, ponitur hic allegoricè pro Aegyptio rege, à quo Pompeius eſt obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i. graui bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecuniis belli nervis.
11 Perferre.
12 Seuerioren claſſis belli tempeſtatem
13 Integra vela, i. integri exercitus.

14 Dijtutæ haec, vt Caſtor & Pollux seu quiuis alius Deus quod erat Nauis inſignis. 15 Quos nunc ſub Octauiano tu oppreſſa inuocas. 16 In Ponto magna eſt arborum copia, vnde nauis fiunt. 17 Quamuis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis pictura ſed robori & armamentis fidunt nauæ ſic milites non in generis ſplendore ſed armis & exercitu ſpem collocant. 20 Niſi vis fieri ludibrio ventis à, inſtantis & ambitioſis ducibus. 21 Noli amplius mouere bellum. 22 O reipub. quæ mihi ex tuis malis ſollicitudinem & tædium ſæpe attulerat. 23 Quæ nunc me abſentem tui deſiderio affligit.

24 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo vt fugias periculorum angustias, quibus te facilè extricare non possis. 26 Cycladæ sunt Insulæ in mari Ionio, numero 53. sic appellatæ, quod in cycli formam disponuntur.

Interfusa [24] *nitentes*
Vites æquora [26] *Cycladas.* [25]

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIÆ. Ode XV.

1 Paris.
2 Nambus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia iura hospitalitatis fregerat.
4 Otio molesto compressit venos ne spirarent. nihil enim ventis magis est ingratum quam non flare.
5 Fata luctuosa, non solum Paridi, sed omnibus etiam Troianis.
6 Deus marinus Ponti filius à mendacio alienus.
7 O Pari, tu qui vem malis auspiciis ad domum paternam duxis Helenam.
8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus incitandis in portu Aulidis obstrictis ad vnanimiter dimicandum donec Helenam esset nacti. 10 Dissolvere tuas illicitas nuptias & exercere antiquum Priami regnum.
11 Dolenti est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commotes Troianæ gentis quæ olim dicta est Dardana à Dardano qui vixit tempore Moysis Anno mundi 1777. 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 19 Frustra. Nam Venus cum non sit bellicosa, non potest esse Paridi præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta est sed mensæ ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes. vel, nequicquam distribues carmina alternatim, vt solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modò suâ voce, modò lyræ sono vtuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali propter copulæ disiunctionem. 22 Sagittas Cretenses. est Cnossos vrbs Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum. erat Aiax tam celer pedibus, vt nemo fugiens eum euaderet. 25 Serò crines tuos adulteros odore unguentis delibutos, puluere deturpabis. Altera tandem tubercia mortuus.

[1] *Pastor quum traheret per freta nauibus*
[2] *Idæis Helenam* [3] *perfidus hospitam,*
[4] *Ingemuit cœlum sensit ab otio*
Ventos, vt caneret [5] *fera*
[6] *Nereus fata.* [7] *Mala ducis avi domum,*
[8] *Quam multo repetet Græcia milite,*
[9] *Coniurata tuas* [10] *rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
[11] *Eheu quantus equis, quantus adest viris*
[12] *Sudor: quanta moues* [13] *funera Dardanæ*
Genti. iam galeam Pallas & [14] *ægida*
Currusque & [15] *rabiem parat.*
[16] *Nequicquam, Veneris præsidio* [17] *ferox*
[18] *Pectes cæsariem: gratâque fœminis*
[19] *Imbelli citharæ carmina* [20] *diuides.*
Nequicquam thalamo [21] *graues*
Hastas, & calami spicula [22] *Cnosij*
Vitabis, [23] *strepitumque, & celerem* [24] *sequi*
Aiacem. tamen heu [25] *serus adulteros*
Crines pulvere collines.

Non

Non [26]*Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Nestora respicis?*
[28]*Vrgent impauidi te Salaminius*
[29]*Teucerque, &* [30] *Sthenelus,* [31] *sciens*
Pugnæ: siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger. [32] *Merionem quoque*
Nosces. ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre.*
[34] *Quem tu, cervus vti vallis in altera*
Visum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matronisque Phrygum classis Achillei.
[39] *Post certas hyemes vret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Vlyssem Laërtis filium.
27 A Pylo vrbe Nestor denominatur Pylius.
28 Insequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Cayneï filius, vnus eorum qui in equo Troiano sê abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator.
32 Vide supra Od. 8.
33 Diomedes quem suo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies, sic vt cervus fugit lupum visum in altera parte vallis.
35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriosè iactanter. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibi Briseidem) proferet diem Ilio matronisq; Phrygum. 38 Protogabit tempus, i. bellum Troianum protrahet & retardabit. 39 Post annos nouem à fatis certo decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia est pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode xvi.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpamque transfert in iram cuius vim indomitam describit.

O *Matre pulchra filia* [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminosis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *siue flamma,*
Siue mari libet [4] *Adriano.*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Nunquid mulier hanc laudem agnouerit, vt dicatur pulchrâ pulchrior?
2 Quemcunque voles modum. Quamcunque voles rationem tu præscribes ad quodcunque Iambos meos abolendos, quos in te scripsi. 3 Siue Iambos exurere voles siue in mare deiicere. 4 Mare Adriaticum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit.

Mentem ſacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Triſtes vt iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipſe [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactam particulam* [16] *undique*
Deſectam [17] *& inſani Leonis*
Vim [18] *ſtomacho appoſuiſſe noſtro.*
Iræ [19] *Thyeſten exitio graui*
Stravêre: & altis urbibus [20] *vltimæ*
Stetere cauſæ cur perirent
Funditùs, imprimeretq; muris
Hoſtile [21] *aratrum exercitus* [22] *inſolens.*
[24] *Compeſce mentem.* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro triſtia: [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobriis, [31] *animumq; reddas.*

4 Non ex adytis, loco templi ſacris & ſecretis, ad quæ nulli niſi ſacerdoti fas erat accedere.

7 Apollo qui in Delphi edidit oracula mentem ſacerdotis incolit, i. quatit, mouet, commouet.

8 Non æquè ſed vehementiùs ira animos hominum commouet quàm Cybele Apollo aut Liber concutit mentem ſacerdotum.

9 Tympana acuè ſonantia.

10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulſu & cornuum cæteri Iouis vagitum celebrant Saturnum.

11 Noricus pro quouis enſe. In Norico (quam regionem plerique nunc appellant Stiriam) optimi fuere gladij ex ferro probatiſſimo. Homo iratus neque enſes neque quodvis aliud periculum extimeſcit.

12 Deſcendent cum fulmine tremendo. 13 Iapeti & Clymenæ filius propter ſingularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo fuiſſe finxerunt, animum vero ex particulis aliorum animalium vndique delectis illi indidiſſe. Nam a Leone iracundiam, a Sue libidinem, a Vulpe aſtutiam, & ab aliis aliud mutuatus eſt. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Neceſſarie compoſito, quòd in beſtijs fingendis ornatu naturæ ſatisfactum conſtaret. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Extabidi Leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, ſtomachum mouere, pro, iratum facere, & ſtomachari pro irasci. 19 Thyeſtes ſuos filios fratri Atreo edendos appoſuit, eò quòd Thyeſtes cum Atrei vxore concubuiſſet. 20 Deiectæ de ſtatu. 21 Extremæ fuerunt cauſæ vſque ad euerſionem. 22 Vrbs eum eſſe deſinit, cum in ea aratrò ſic circumductum, aratro etiam puſci in conderibus vrbibus vtebantur. *Interea Æneas vrbem fert aratro. Virg.* 23 Exercitus ſuperbus, quia victoria naturâ inſolens eſt & ſuperba. 24 Comprime animum, nec me imitare quem pœnitet ira. 25 Rectaſti te Horatius conſtituens iræ cauſam in adoleſcentiæ feruorem. 26 Ira eſt eballitio ſanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc ſtudeo mitia perioni triſtia relinquere. 29 Eſt conditionis vt ſias mihi amica. 30 Recantatis conuitijs æque maledictis, quibus tu etiam me lacerâſti. 31 Atque eâ conditione vt me in ſpem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD TYNDARIDEM. Ode. XVII.

Inuitat eam in Lucretilem multa ostendens commoda quæ ex ea percipiet.

[1] VElox amœnum sæpè [2] Lucretilem
[3] Mutat Lycæo Faunus: & igneam
[4] Defendit æstatem capellis
Vsq; meis, [5] pluuioſq; ventos.
[6] Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thyma [7] deuiæ
[8] Olentis uxores mariti:
Nec uirides metuunt colubras,
Nec Martiales [9] hædilia lupos:
[10] Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & [11] Vsticæ cubantis
[12] Leuia [13] personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et [14] Musa cordi est. [15] hinc tibi copia
Manabit ad plenum [16] benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] in reductis valle, [18] caniculæ
Vitabis æstus: & fide [19] Teïa
[20] Dices laborantes [21] in uno
Penelopen [22] vitreámque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij

1 Capriuos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sera Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum feruidum a meis capellis vsque. i. semper.
5 Ventos pluuium inuentes,
6 Sine damno.
7 Olentis mariti oxores dicit. i. capellæ errantes de nocte via quærunt arbutos, &c.
8 Fœtentes capri, qui a Virgilio dicitur, vir gregis, hic maritus.
9 Nec hædorum fabula seu greges

metuunt lupos martiales. i. lupos Martis tutelæ consecratos. nam vi & insidijs pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virg.* 10 Vbicunque ô Tyndari istæ valles & louia fera montis Vsticæ personuere dulci fidula Fauni vel Panes, qui propalitoe est cuiuscunque mali á monte Lucretili. 11 Vstica, mons est in Sabinis leuiter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa læuigata vel territa 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro, opulenta ruris honorum copia. Liruqum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores, sunt ruri nascentia.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ, quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta, quæ sit nouos habet recessus á ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt patria & familia versibus Anacreontis, cuius patria fuit ciuitas Theia. 20 Cantabis. 21 Vlyssis uxore, vtraque enim Vlyssem gaudenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum cupidissima. 22 Circen pulchram & pellicidam instar vitri.

23 Ille bibes pocula vini Lesbij innocentis. 24 non coercentis caput propter temulentiam. 24 Nec à vino & pocula ad rixa. & arma venatur, quod sæpe contingit inter homines bibentes & ebriosos. 25 Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro suspecta & observata quòd alium amet, mutare eum, fuit Cyrus Horatij rivalis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne scelerate tibi imbecilliori petulantes manus inijciat. 28 Coronam è floribus, coniunctis in coronas vtebantur antiqui. 29 vestem, quæ parum commeruit à Cyro dilaceratã.

Duces sub umbra: 24 *nec Semeleius*
Cum Marte 25 *confundet Thyoneus*
Prælia: nec metues proterum
26 *Suspecta Cyrum,* 27 *ne malè dispari*
Incontinentes injiciat manus:
Et scindat hærentem 28 *coronam*
Crinibus, 29 *immeritámque vestem.*

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at hausti immoderatè furorem concitat.

1 Vbi Baccho conserta. 2 Potius plectantis. 3 Fundum bene cultum, vel quia quæ vites effert. 4 De quo vide supra Od. 7. 5 Catullus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur, Poeta igitur sua vitur licentia. ponens fratrem pro fratre. 6 Sic, qui sobrij sunt & vino nequaquam madi.

Nullam Vare 1 *sacra vite* 2 *prius severis arborem*
Circa 3 *mite solum* 4 *Tiburis, & mœnia* 5 *Catili.*
6 *Siccus omnia nam dura Deus proposuit: neque*
7 *Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.*
8 *Quis post vina gravem militiam aut pauperiē crepat?*
9 *Quis non te potius, Bacche pater, teq; decens Venus?*
At 10 *ne quis* 11 *modici transiliat munera Liberi,*
Centaurea monet cum 12 *Lapithis rixa* 13 *super mero*
14 *Debellata: monet* 15 *Sithonijs non levis Evius:*
16 *Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum*
Discernunt 17 *avidas. non ego te* 18 *candide Bassareu*

7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat. id est, commemorat vel queritur militiam esse rem gravem? 9 Quis non te potius ô Bacche crepat & prædicat? 10 Ne quis impro modum bibat. 11 Vini moderatè bibiti. 12 Centaurea rixa super mero debellata cum Lapithis monet, &c. id est, pugna à Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quod Centauri inter epulas Pirithoi nuptiales plus nimium potâ Lapitharum uxoribus vim intulisse ferè constaret. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non levis. i. iratus Bacchus, dictus Evius à voce bacchantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum distinguunt exiguo fine, id est, nullo discrimine. Nam ebrij exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche, qui Bassareus est appellatus à vestis genere quo Bassaridæ Bacchi sacerdotes induebantur.

Invitum

19 Iuuitum quatiam: nec vrgẽs obſita fraudibus
20 Sub diuũm rapiam. 21 ſeuus tene cum Berecynthio
Cornu tympana, 22 quæ ſubſequitur cæcus 23 amor ſui
Et tollens 24 vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides 25 prodiga, perlucidior vitro.

19 Tunc horum labore Bacchus iuuato quam libenter vtique ad ebrietatem.
20 Nec dissimulabo arcana tua multis pampinis operta, id eſt,

non proferam in locum res ſecretas meæ fidei commiſſas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id eſt, reprime ebrietatem quæ ſolent tuæ ſacerdotes ad furorem accendere, tympano tuo auſito & cornu Berecynthio, id eſt, Phrygio. 22 Quæ tympana, id eſt, quam ebrietatem
23 ΦΙΛΑΥΤΙΑ, arrogantia & ſingulæ inconueniẽtia ſunt tres comites ebrietatis. 24 Caput ſine cerebro. i. ſine prudentia. 25 Fides effuſa in ſecretis prodendis, omnia conſilia audaci veluti vitreo quod nihil occultat.

DE GLYCERA. Ode XIX.

Se illius amore vri.

1 Mater ſeuæ Cupidinum,
2 Thebanæq; iubet me Semeles 3 puer
Et laſciua 4 licentia
5 Finitis animum reddere amoribus.
6 Vrit me Glyceræ nitor
7 Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata 8 protervitas
Et vultus nimium 9 lubricus aſpici.
Ja me 10 tota ruens Venus
11 Cyprum deſeruit: nec patitur 12 Scythas
Et 13 verſis animoſum equis
Parthum dicere, 14 nec quæ nil attinent.
15 Hic viuum mihi cæſpitem, hic
16 Verbenas pueri ponite, thuráque,

1 Venus crudelis mater eſt multorum afflictorum qui eam colunt atque.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Vtinam quod in laſciuiam tempet reſoluitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glycerę pulchritudo.
7 Quæ ſplendet clarius marmore eſſe dicitur quod in Inſula Paro effoditur.
8 Petulantia & ira facta, quæ in puella gratior eſt amantibus quam obſequela pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aſpectu, cum veluti in via lubrica difficile eſt ſine caſu vel prolapſione inſiſtere adeò cerè eſt difficile Glycerę ſplendorem aſpicere & complectum eius non expetere. 10 Totæ vires effundens. 11 Inſidiam, vbi ſcili. ſi diuinè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella deſcribere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil ſpectant ad amorem, i. bella dicere. 15 Ad Veneris placandam, vt facilius Glycerę compleui frear. O pueri. i. ô ſemi ponite & parata mihi, cæſpitem viuum, i. viridem (cuius herba adhuc viridis eſt) vt ſuper eam Veneri ſacrificem. Nota, quòd in rebus longam moram non ferentibus ceſſet locum aut obtinebat. 16 Herbas ſuaves

17 Deorum arbitrium.
18 Postquam factum fuerit sacrificium. Glycera veniet multò lenior & mansuetior, non proterua.

17 *Bimi cum patera meri.*
18 *Mactata veniet lenior hostia.*

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minimè sumptuosum.

1 Non magni pretij.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In pocalis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, vel amphorâ quæ fiebat in Græcia.
5 Picati, vel pice illiti, à verbo *Linio.*
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equestri dignitate permanens.
8 Sic, vt ripæ Tiberis & mœnia Vaticani possint resonare ad acclamationem & plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri bene de Republica merini, mali contrà sibilis explodebantur. 9 Tiburis, qui fuit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ vltimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione locari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Pressum. 14 Tu bibes etiam vinum Caleuum, sic dictum ab vrbe Calenâ. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus tractus est Campaniæ, vbi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, vrbs est Latina iuxta Caietam quam Lacones condidere.

1 *Vile potabis modicis* 2 *Sabinum*
3 *Cantharis, Græca quod ego ipse* 4 *testa*
Conditum 5 *leui: datus in theatro*
6 *Quum tibi plausus,*
Care Mæcenas, 7 *eques:* 8 *vt paterni*
9 *Fluminis ripæ, simul & iocosa*
Redderet laudes tibi 10 *vaticani*
Montis 11 *imago.*
12 *Cæcubum, & prælo domitam Caleno*
Tu bibes 14 *vuam:* 15 *mea nec Falernæ*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 Latonæ filium ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vbique longissimè: pingitur etiam imberbis quia nunquam senescit. 4 Sic dictum à Cytheo sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

1 *Dianam tenere* 2 *dicite virgines,*
3 *Intonsum pueri dicite* 4 *Cynthium,*

5 *Latonámque ſupremo*
Dilectam 6 *penitus Ioui.*
7 *Vos lætam fluuijs, & nemorum coma*
8 *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
9 *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
10 *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
11 *Inſignemque pharetra*
Fraternaque humerum lyra.
12 *Hic bellum lachrymoſum, hic* 13 *miſeram famem*
Peſtemq; à populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus 14 *aget prece.*

5 Latonam Dianam & Apollinem peperit ex Ioue.
6 Valdè vel ſanctiſſimè.
7 Vos virgines cætæ Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus, i. venationi.
8 Quæcunque nemorum coma promineat aut in Algido (qui mons eſt in agro Tuſculano diſtans ab vrbe Roma quindecim millia paſſuum) aut in Erymanthi, monte in Arcadia, aut in nigris, i. vmbroſis ſylvis Cragi, qui mons eſt in Lycia.

9 Vos mares, i. pueri, laudate Tempe loca amœniſſima in Theſſalia. 10 Delon, in qua nati ſunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis honorem inſignem pharetra, & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo meam veſtra prece à Pop. Romano & principe bellum, famem, peſtem abigit in Perſas atque Britannos i. op. Romani hoſtes. 13 Fame nihil melius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Vitæ integritas vbique tuta eſt, idque ſuo exemplo probat.

1 *INteger vitæ, ſceleriſque purus*
Non eget Mauri 2 *iaculis, neque arcu,*
Nec venenatis 3 *grauida ſagittis,*
Fuſce, pharetra:
4 *Siue per Syrtes iter æſtuoſas,*
Siue facturus per 5 *inhoſpitalem*
Caucaſum, vel quæ loca 6 *fabuloſus*
7 *Lambit Hidaſpes.*
Namque 8 *me ſylua lupus in Sabina,*

1 Innocens. & quæ ſuam vitam ſcelere ab reddit impuram.
2 Cuiuſmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores
3 Pharetra plena ſagittis venenoſo imbutis.
4 Siue iter feceris per Syrtas (Libyæ ſolitudines mediterraneas, arenoſas peſtilentes, & ſiticuloſas) ſiue per Cau-

caſum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ fluuius de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur & placidè tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylua Sabina dum canto meam Lalagen, i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum, i. dum expatior vltra agri mei fines, cum expeditus, i. liber à curis.

Dum

Dum meum canto Lalagen & vltra
Terminum curis vagor expeditus
Fugit [9] inermem.
[10] Quale portentum neque militaris
[11] Daunias in latis alit [12] esculetis
Nec [13] Iubæ tellus generat, leonum
[14] Arida nutrix.
Pone me [15] pigris vbi nulla campis
Arbor [16] æstiua recreatur aura:
[17] Quod latus mundi nebulæ malúsque
[18] Iupiter vrget:
Pone [19] sub curru nimium [20] propinqui
Solis, in terra [21] domibus negata:
[22] Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

9 Meum fuit hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem, vita igitur fuit egregiati est hoc assignandum. 10 Qualem portentuosum lupum. 11 Apulia, dicta Daunia a Dauno illic Rege, militaris autem dicitur quia viros efert fortes & ad militiam aptos. 12 In syluis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ. 13 Mauritania, in qua Iuba regnauit. 14 Propter aquarum penuriam. 15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatu veris. 17 Quam partem mundi. 18 Maligno & infausto eam perpetuo premit. 19 Sub Zona torrida, in Africa. 20 Solilli directos clarissit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at tam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ apprehendæ suis esse idoneam. 22 Dulcitet.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non est cur Chloe viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

VItas [1] hinnulo me similis Chloe,
Quærenti pauidam montibus [2] auijs
[3] Matrem, non sine vano
Aurarum & syluæ metu.
Nam [4] seu mobilibus veris inhorruit
Aduentus foliis, seu viridis [5] rubum
Dimouere lacertæ:
[6] Et corde & genibus tremit.

1 Similis hinnulo pullo ceruino, quo nihil timidius. 2 In montibus siue vi. 3 qui feræ discurrere solent. 3 Cernum. 4 Siue veris aduentus inhorruit, i. terruit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege sic, siue folia mobilia inhorruerunt veris aduentu, poeta per veris aduentum significat Panonium veris comitem. 5 Sentem, vel the bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 *Atqui*

7 Atqui non ego te, 8 tigris vt aspera,
9 Gætulúsue leo, 10 frangere persequor.
Tandem desine matrem
11 Tempestiua sequi viro.

7 Atqui ô Chloe, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum.
9 Africus leo, est enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilij deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

1 QVis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? præcipe 2 lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam 3 pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium 4 perpetuus sopor
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
5 Incorrupta Fides, 6 nudáque Veritas,
7 Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis 8 occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
9 Tu frustra pius (heu) non ita 10 creditum
Poscis Quintilium deos.
11 Quid si Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vana redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
12 Durum. SED leuius sit 13 patientia,
Quicquid corrigere est 14 nefas.

1 O Musa Melpomene cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. permonstra vel doce cur quemquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter, cuius filia dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua mors accepta.
5 Fides quæ neque precibus neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Rarò aut nunquam.
8 Mortem est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es, in vanum poscis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant.
10 Non ita tibi commissum à dis vt vnquam moreretur. 11 Quid si ea blandius & dulcibilius Threicio Orpheo modereré fidem, id est, ei huius chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur? Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non lenis precibus (sed inexorabilis) ad renouandum fati necessitatem semel compulerit & congregauerit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est, gadoceo, de quo vide supra Ode 10. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile, *ad viuatur.*

AD

AD LYDIAM Ode XXV.

Insultat ei, quòd, iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

1 Parcius 2 iunctas quatiunt fenestras
3 Illibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amátque
4 Janua limen,
5 Quæ prius multum facilis mouebat
Cardines: 6 audis minus & minus iam,
Me tua longas pereunte noctes
Lydia dormis?
7 Inuicem moechos anus 8 arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
9 Thracio bacchante magis 10 sub inter-
-lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
11 Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur 12 vlceroſum,
13 Non sine questu:
Læta quòd pubes hedera 14 virenti
Gaudet, 15 pulla magis atque myrto:
16 Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro.

1 Rarius quàm antea.
2 Quaſi claudas.
3 Lapidum iactus.
4 Ianua tua clauſa eſt, nec a limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatorum exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus fui pereo?
7 Tu leuis amor & contempta vicissim flebis arrogantes moechos in ſolo angiporto i. cum ſucco ſola in angiporto derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis ſub interlunia.
8 Amatores te fastidientes.
9 Aquilone é Thracia flante aut ex Ponto.
10 Paulo ante, vel, circiter interlunii tempus, quando ſunt nocte tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ ſilentium. 11 Quæ ſolet equas ad libidinis furorem concitare. hinc molliores libidinoſas dicimus à Graecis, ἵππους γίγνεσθαι, i. equas fieri. 12 Circa iecur enim viscribus madentes propter ardorem libidinis. 13 Non ſine querimonia, eò quòd iniuriæ vetulis anteponatur puellæ. 14 Viridiori ætate, puellis similem. 15 Quidquæ magis gaudeat pulla myrto. i. subuiridi myrto, pene nigra. Metap. eſt nam myrtus nigra ponitur pro forma conſtante quæ non facilè perit, qualis eſt in puella ſubfuſca & nigrante. laudant Galli hunc colorem quem puellam ſic coloratam appellant *belle Brunette*. 16 Quòd adeoque & rugoſus meus ætate frigidus dedicet Hebro Thraciæ fluuio frigidiſſimo, qui idcirco circitur hyemis ſodalis quòd ſæpenumeri gelauerit, vbi maximum eſt frigus.

AD

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA. Ode XXVI.

Non decet Muſarum cultores curis & mœroribus eſſe obnoxios: Poeta ſuum Lamiam Muſæ Pimpleæ commendat.

[1] MVſis amicus, triſtitiam & metus
[2] Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis: [3] quis ſub [4] Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid [5] Parthus Tyridatem terreat vnicè
Securus. [6] ô quæ fontibus [7] integris
Gaudes, [8] apricos necte flores,
Necte meo [9] Lamiæ coronam
[10] Pimpleæ dulcis. nil [11] ſine te mei
Poſſunt honores. [12] hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio ſacrare plectro
Teque tuáſque decet ſorores.

1 Ordo eſt. Ego ſi amicus Muſis tradar triſtitiam & metus proteruis ventis portare in Creticum mare, id eſt vt tuti eas animaduersiones in me a Tradere, oblitione, periodo ego ex me.

[1] Intuere qui Muſis cultum, precesque & potentem vinos ſuis affectibus etagitæ exhibeſt. [2] Al. Mitteſdatem. [3] Ordo eſt, O Pimplea dulcis nec gaudes ſine flores nectæ coronam meo Lamiæ. [4] Fontibus puris & plenis (eſt enim ſi [5] Flores in apricis locis naſcentes ſunt pulcheriores. [6] Qui Conſul fuit anno tem Horatij cum M. Seruilio. [7] Muſæ a Pimpla Macedoniæ monte & fonte Muſis pellatæ Pimpleides. [10] Sine Muſarum inſtinctu poëſis mea in laudem Lamiæ facta nocis ei ſequuntur. [11] Hunc id eſt Lamiam decet te tuaſque ſuaſores fidibus latinis & plectris, id eſt carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo vti conſeuerunt) ſacrare, & immortalitati conſecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INter potandum rixentur & poculis ipſis pugnent barbarorum more. Ode XXVII.

[1] NAtis in vſum lætitiæ ſcyphis,
Pugnare, Thracum eſt. tollite barbarum
Morem, [2] verecundumque Bacchum

1 Pugnare cum ſcyphis natis i. natura factis in vſum lætitiæ, eſt hominis barbarorum, eiuſmodi ſunt Thraces,

gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibite rixas ſanguineas à Bacchо, quem cum verecundia & modeſtia tractare debetis, Hypallage eſt.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
[1] Vino & lucernis Medus [2] acinaces
[3] Immane quantum discrepat? impium
[4] Lenite clamorem sodales,
Et [5] cubito remanente pressо.
Vultis, [6] severi me quoque sumere
Partem falerni? [7] dicat Opuntiæ
Frater [8] Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
[9] Cessat voluntas? non alia bibam
[10] Mercede. [11] quæ te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
[12] Ignibus: [13] ingenuóque semper
Amore peccas. [14] quicquid habes, age,
Depone [15] tutis auribus. [16] ah miser,
[17] Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore [18] flamma.
[19] Quæ saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
[20] Vix illigatum te triformi
[21] Pegasus expediet [22] Chimæra.

1 A vino & conviviis nocturnis (quæ lucernis indigent) manu potere discrepat ferrum.
2 Gladius Persicus pro cuvis gladio.
3 Quam unibum discrepat? i. nimium in modum. Immane hic ponitur pro magno.
4 Compescite vocationem & tumultum.
5 Infigite ad scd d scutum manitenentis Romani.
6 severi & continentes.

[23] Quæ puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendum, quàmquæ Venus me amica sub suum te jugum mittit. non est cur pudeat petere: sine te amare quia liberæ est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuum non letalem aut mercenarium semper amat. 16 Quicunque ea sit quam amas, age, dic mihi: in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius adito puella nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versitis? Spurca rapacem & amarum meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 20 Meliori amore. 21 Quæ nubier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis. i. nerbis efficacissimis, eiusmodi fuit in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum. i. te in illa implicitum & impeditum vix solvet ab hac triformi Chimæra. Poeta ut supra meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hic Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis. Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhonius & Echidnæ filia monstrum horrendum tria habuit capita, unum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, unde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, petenti; à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

[1] T

[1] TE maris & terræ numeróque carentis arenæ
[2] Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus [3] parua [4] Matinum
Munera. nec quicquam tibi [5] prodest
[6] Aerias tentasse domos, animóque rotundum
Percurrisse [7] polum, morituro.
[8] Occidit & Pelopis [9] genitor, commúna deorum:
[10] Tithonúsque remotus in auras:
Et Iouis arcanis [11] Minos admissus, habéntque
Tartara [12] Panthoiden, [13] iterum Orco
Demissum: [14] quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te, [15] non sordidus autor
Naturæ verique. Sed omnes vna manet [16] nox,
Et calcanda semel vis lethi.
Dant alios [17] Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
[18] Mista senum ac iuuenum [19] densantur funera: nullum
Sæua caput [20] Proserpina fugit.
Me quoque [21] deuexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit vndis.
[23] At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare. [25] sic, quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ exhibitâ hic nauta alloquitur, O Archyta, parua munera exigui puluerís prope littus: Matinum cohibent (id est, continent) tui mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
3 Munera parùm sumptus, id est, paruum sepulchrum, quod munus & officium viuentes præstare debent mortuis.
4 Matinus mons est in Apulia: iuxta quē Archytas inter scopulos.
5 Ad mortem essugiendam.
6 Quid sit adeò curiosos in alijs obseruandis.
7 Cœlum mente peragrasse.
8 Respondet Archytæ. Non est mirum, me Mathematicum & Philosophū esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit.
10 Tithonus. Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur. 11 Minos rex Cretæ, qui nouo quoque mense sermones cum Ioue conferre solebat. 12 Pythagoram, qui animorum transmigrationem in alia corpora suo confirmabat exemplo dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium. 13 Iterum mortuum, transeunte eius anima in alios. 14 Quamuis per detractum è postē templi Apollinis clypeum testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat. 15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis. 16 Vna mortis necessitas omnes expectat.
17 A Furijs condemnæ bella quæ Martis sunt dicti. 18 Quisque ætatis homines interire oportet quamuis diuerso mortis genere. 19 Cumulantur. 20 Mors. est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra. 21 Deuexum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in declusi cœli partē situs est. Nam Orion sive oriens sive occidens nimbos & ventos excitat, qui idcirco ipsius comites dicuntur. 22 Finitimum est castellum vergens ad Illyriam, vnde hic Archytas dicitur Firmanus. 23 Archytæ nautam orat ne remanentē insepultum. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti, i. corpori meo. 24 Ne parce tanquam malignus sed velis hilariter & bono animo dare. 25 Adiuratio est vel compecantis. Iuge enim, si quæ eum spectauit, vt omnes tempestates à nauigantibus auertantur in syluas.

Fluctibus

Fluctibus Hesperiis, [16] *Venusina*
Plicabuntur syluæ, [17] *te sospite: multâque merces*
[18] *Vnde potest, tibi defluet* [19] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque sacri custode [20] *Tarenti.*
[21] *Neglectis incontinens nocturna*
Posthac te natis [22] *fraudem committere forsan,*
[23] *Debita iura vicesque superbæ*
Te maneant ipsum, precibus non linquar [24] *inultis:*
[25] *Teque piacula nulla resolvent.*
Quantumuis festinas ([26] *non est mora longa) licebit*
Iniecto [27] *ter puluere* [28] *curras.*

32 Calpam committere (ne non sepeliendo) quæ sit culpa etiam tui liberis immerentibus nocitura. 31 Si me inhumatum reliquias, iusta sepulturæ cadaueri insepulto debita & pœnæ grauia reciprocèque sepulchris factis dignas te expectent. 24 Execrationibus meis frustratis, *ac facilè vera*, euentura precatus fam. 25 Nulla te sacrificia expiabunt, nisi meo cadaueri in terram iniecerit. 36 Festinandi à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. ——*si magna manes ter voce vocasset.*

38 Licebit vt nau gea.

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum est & monstri simile Iecium Philosophum studio intermisso ad militiam transisse diuitiarum cupiditate.

Icci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *inuides*
Gazis? & acrem militiam paras
Non ante [3] *deuictis Sabæa*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas?* [6] *que tibi virginum*
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis? [7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum statuetur?* [9] *vnctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

1 Diuitiæ (vt potiùs vulgus) beatos efficiunt. 2 Æmularis Arabũ diuitias, quarum participes cupis fieri per militiam. 3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexandro domitis. 4 Militiam parat contra Regem Sabæ, quæ Æthiopia est Metropolis & ciuitas regia. 5 Fabricas. 6 Quæ virgo tuæ seruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulchra) perperam sponsus eius erit à te occisus. 7 Puer regius, tui, nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis vngueuto delibutis. 10 Doctus optimè sagittare vt Scyta, populus Parthos vincunt. 11 Ordo est. quis neget relabi posse rivos? prono arduis montibus & Tiberim posse reuerti, quam te pœnitere vultisca tendia mutare loricis Iberis libros nobiles Panetij vndique coemptos & domum Socratem?

Pronos

Prones relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coemptos undique nobiles
Libros [12] *Panætij, Socraticam &* [13] *domum,*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis,*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philosophi & eius Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam, Platonem, Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quam militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Roga: Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Feruidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentq,* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
[10] *Mercuriusque.*

1 Est Cnidus vrbs Cariæ, vbi Venus sanctissimè colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula, de qua supra Od. 2. 12.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocantis & tibi sacrificaturis.
4 Migra in sacellum a Glycera tibi consecratum.
5 Cupido. 6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ plurimum solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum variæ sunt genera, Naiades, Oreades, Dryades, &c. 8 Iuuentas feruens & cultis sine re, i. sine rebus Veneris. 9 Iuuentæ Dea. Iouis & Iunonis filia, quam Græci appellant *Heben*, i. puberta tem. 10 Multum valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

Quid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

1 Apollinem diuitiis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias sacrificantium more. 4 Horatius non possit optare fertiles segetes Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non[1] æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur [2] Indicum:
Non rura quæ [3] Liris quieta
[4] Mordet aqua, taciturnus amnis.
[5] Premunt Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: [6] dives & aureis
Mercator [7] exsiccet culullis
Vina Syra reparata merce,
Dijs carus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens æquor [8] Atlanticum
[9] Impunè me pascunt olivæ,
Me [10] cichorea, [11] leves q; malvæ.
Frui [12] paratis & [13] valido mihi
[14] Latoë dones, & (precor) [15] integra
Cum mente: [16] nec turpem senectam
Degere, nec cithara carere.

1 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præsertim.
2 *Virg. Iudæa mittit ebur molles sua tabura Sabæi.*
3 Liris est Campaniæ fluvius lenis & altus.
4 Allatæ, *vel*, lambit, *vt supra*, Od. xxii.
5 Calenæ in torculari vuas abscissas culullo instar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima nascuntur vina.
6 Ordo est, & dites mercator exsicca dijs ipsis, quippe ter & quater anno impune revisens Atlanticum mare, exsiccet vina nuvelis culullis reparata merce.
11 Bibit in poculis vina reparata. i. vina empta vel permutata Syriis mercibus. 12 Mare rectotisimum. 13 Sine naufragio. ergo Dijs charus est mercator. 14 Herba est notissima. 15 Malvæ laxativæ, quæ ventrem gruem leuant. 16 Iis, quæ ego paravi. 17 Mihi fato.
18 O Apollo Latonæ fili. Ordo est, ô Latoë precor vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra. & dones degere senectam nec turpem, nec cithara carentem. 19 Cum mente sana. 20 Non delirantem vel insanorantem frenetiquem, sed laudabilem & jucundam.

AD LYRAM. Ode XXXII.

Alloquitur Lyram eamque poscit vt sibi adsit, & secum canere non desinat.

[1] Poscimus, si quid [2] vacui sub umbra
[3] Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Vivat & plures: age, dic [4] Latinum
Barbite carmen:
[5] Lesbio primùm modulate civi:
[6] Qui ferox bello tamen inter arma,

1 Poscimus te ô barbite, si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus, vt id evulgetur & in publicū prodeat.
2 Otiosi & à negotijs liberi.
3 Cecinimus.
4 Cuius ego sum Author & Princeps. 5 Qui primùm vsurpatus est ab Alceo ad eundem versus Lyricos. Nota, quòd Participium Verbi Deponentis Passiuè proferatur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicosus, tamen suæ bella gessit, sive in porta à sanguinisse conquiescens, citharæ solatium non omisit.

Sine

Siue iactatam religaret vdo
Littore nauim:
[6]Liberum & Musas, Venereḿq́, & illi
Semper hærentem [8] puerum comitabat:
Et [9] Lycum, nigris oculis nigróque
[10] Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi.
[11] Grata testudo Iouis, ó laborum
Dulce lenimen, [12] mihi cumque salue
Rite vocanti.

7 Cessilis qui vino abundat.
8 Cupidinem.
9 Puerum, quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue cithara dulce solatium mihi te cuoque. i. te quotiescunque venero.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plùs æquo doleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

Albi, [1] ne doleas plus nimio, memor
[2] Immitis Glycerae: neu [3] miserabiles
Decantes elegos, [4] cur tibi iunior
[5] Laesa præneatet fide:
[6] Insignem [7] tenui fronte Lycorida
Cyri [8] torret amor, Cyrus in asperam
[9] Declinat Pholoën: sed prius [10] Appulis
Iungentur capreæ lupis,
[11] Quàm turpi Pholoë peccet [12] adultero.
[13] Sic visum Veneri: cui placet [14] impares
Formas atque animos [15] sub iuga aenea
Saeuo mittere cum ioco.

1 Ne forte doleas plus modo.
2 Glycera crudelis, quòd amatorem suum reclamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat accommodatum.
4 Quòd riualis iunior tibi antepontur & pluris fit à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera,
6 Ne forte doleas plus iusto, hoc re libi volo, quòd Lycoris Cyri amore incendatur, ut Cyrus ferueat Lycoride. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & procerae. 10 Pro quibuslibet lupis. 11 Quam Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore. Sic infrà Sinceram nouimus adulteram, Od XXVI. 13 Sic placitum est Veneri vel cum suo loco. i. Cupidini. 14 Formas inæquales & dissimiles inter se iungere, vtpote, quam deformis formosam, longæ puellam, vel quis alius seruo vel moribus dispares amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quem maxime cupiunt omnia facere non sua sed contagia arbitrata.

Ipsum me [16] melior quum peteret Venus,
[17] Grata detinuit compede [18] Myrtale,
Libertina, fretis [19] acrior Adriæ
[20] Curuantis Calabros sinus.

16 Quam elegantior puella me expeteret.
17 Grata seruitus me deuinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretis Adriæ, quæ Calabriam ambit, vel, quæ fert in Calabriam insanit.

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos sequutus, parum studiose deos coluerit.

[1] Parcus deorum cultor & [2] infrequens,
Insanientis dum sapientiæ
[3] Consultus erro, [4] nunc retrorsum
Vela dare, [5] atque iterare cursus
Cogor relictos. namque [6] Diespiter
[7] Igni corusco nubila diuidens,
Plerunq; [8] per purum tonantes
[9] Egit equos, volucremq; [10] curruin:
Quo [11] bruta tellus, & vaga flumina
Quo [12] Stix, & [13] inuisi horrida Tænari
Sedes, [14] Atlanteúsque finis
Concutitur, [15] valet ima summis
Mutare, & insignem [16] attenuat deus,
[17] Obscura promens [18] hinc apicem rapax
Fortuna cum [19] stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non assiduus.
3 Dum erro consultus, i. peritus Epicureę sapientiæ, quę docet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare consilium cogor. Metaph. à nautis dicta, qui quum aberrauerint retro navigant.
5 Atque recurrere, & eadem redire via, fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem.
6 Iupiter, dici & hucis patet.
7 Fulmine nubes discutiente.
8 Per aëra vel cœlum serenum. fulmina porò cœlo fœdè perturbant hominibus tristia. poeta igitur non vano deorum metu perterritus, reſipiscit. 9 Tonuit. 10 Vide supra Od. XII. 11 Tellus immobilis, grauis & sine sensu. 12 Infernum palus. 13 Tænari odiosi sedes. Et Tænarus vbi Laconiæ. vel promontoricum, vnde fingunt poetæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est in vltimo Oceani fine, cuius cacumen cerni non potest. 15 Deus alta potest humilia reddere, humilesque in altum attollere. 16 Deus obscurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine aperte. i. summitatem potestatis aufert Fortuna, i. deus, hic posuisse gaudet. i. in alium opes & honores transfert. poeta Fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum stridore infausto.

AD

AD FORTVNAM. Ode XXXV.

Obsecrat eam, vt Cæsarem conseruet in Britannos iturũ.

O [1] Diua, gratum quæ regis [2] Antium,
[3] Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
[4] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te [7] Dacus asper, te [8] profugi Scythæ,
Vrbesque, gentesque, & Latium ferox,
Regumque [9] matres barbarorum, & [10] Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruat
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumque frangat.
Te semper anteit sæua [13] Necessitas,
[14] Clauos trabales & [15] cuneos manu
Gestans aenea: nec seuerus
[16] Vncus abest, liquidumque plumbum.
[17] Te spes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Vtcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

1 O formosa Iocis fabens instra.
2 Quæ præsides Antio, vrbi, in qua templum tibi consecratur.
3 Potens & parata eximere de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in ædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat qui lacessit, i. qui nauigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithyná carina.
7 Gens bellicosa iuxta Istrum fluuium degens.
8 Scythæ in plaustris tanquam in domibus habitantes, certam sedem nusquam habentes.
9 Solent matres timere libertè.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum Imperij ne euertat.
12 Néue populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperiũ.
13 Idcircò Necessitas dicitur Fortunæ præcedere, quòd certiores sint & stabiliora quæ fiunt necessariò, quàm quæ fortuitò. 14 Trabales sunt claui magni quibus trabes configuntur. vel, vt alij volunt, sunt pergrandes pali ad instar clauorum cuspidem habentes, ad torquendum & crucifigendum noxios parati. 15 Quibus instrutis non solum res fabricantur, sed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad maleficiorum pœnas, sed hic significat hamum ferreum quo saxa & cæmenta firmissimæ inter se deuincirentur, præsertim plumbo liquido adstricto. 17 Ordo est. te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida induti quum peterent Magistratum aut dignitatem spectabant τὸ ἐυτυχὲς futuros. 18 Fides nuda & simplex, vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat, fidelis enim amicis non obtrit amicum ollim florentem, nunc miserum. 20 Quandocunque tu fortuna inimica linquis & deseris quos antea beauisti, vestis qui mutati aut huius aut pauperis.

At vulgus infidum & meretrix retro
Periura cedit: diffugient cadis
Cum face siccatis amici,
Ferre iugum pariter dolosi.
Serues iturum Cæsarem in vltimos
Orbis Britannos, & iuuenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanique rubro.
Eheu cicatricum & sceleris pudet,
Fratrumque, quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefasti
Linquimus? vnde manus inuentus
Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? o vtinam noua
Incude diffingas retusum in
Massagetas Arabesque ferrum.

21 Retrocessit & diffugit re mutatâ & aduersâ.
22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum nunc in calamitate affectis diffugiunt, consumptis amicorum diuitijs.
23 O dira gratum quæ regis Antium, ferocis iturum Cæsarem, &c.
24 Et serua nouum exercitum ex iuuenibus constriptum, Eois, i. orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem.
25 Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi Solis occasui propinquam, cuius radijs Oceanus quasi rubescit.
26 Pudet vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum, qui cõtrariarum erant partium. 28 A quo scelere retinuerunt nos, qui summa dura ætas, i. homines huius ætatis fine misericordia? 29 Nefarii. 30 Religioni aduersus deos. 31 Quæ templa deorum non violauit iuuentus? 32 O Fortuna, quam nouo incude diffingas. i. de nouo ingas & refabrices ferrum retusum in bello ciuili, quod non in ciues vt in prima fabricatione fedin hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum boña Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu tantis Odæ optimæ constatire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caspium.

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode XXXVI.

Ob cuius ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & fidibus iuuat
Placare & vituli sanguine debita
Custodes Numidæ Deos:
Qui nunc Hesperia sospes ab vltima
Carus multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula,

1 Carmine lyrico.
2 Debita, vel voti vel officij causa.
3 Castorem & Pollucem nauigationis perfidos, itaque forsan futurum nisi sacrificia eis promissa persoluerent.
4 Ordo est, qui nunc sospes reuersus ab vltima Hesperia diuidit multa oscula cari sodalibus, nulli tamen plura quam dulci Lamiæ, memor pueritiæ adhuc non alio regi & memor simul mutuæ segre. 5 Hispania. non ab eo Hesperia, quæ apud hunc poetam sæpe pro Italia ponitur.

Quam

Quàm dulci Lamiæ: [6] memor
Actæ non alio rege puertiæ,
[7] Mutataq; simul toga.
[8] Cressa ne carcat pulchra dies nota:
[9] Neu prompta modis amphora,
[10] Neu morem in Salium sit requiescat pedum:
[11] Neu multi Damalis meri
Bassum Thraecia vincat [12] amysside:
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] vivax apium, neu [14] breue lilium.
[15] Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: [16] nec Damalis nouo
Diuelletur adultero,
Lasciuis edoctus [17] ambitiosior.

6 Memor puertiæ eruditæ sub eodem magistro & communi doctore.
7 Cùm quæ essent ætate pares, simul & eodem tempore prætexta deposita togam virilem sumpserunt.
8 Creta vel alio lapillo notatur hæc dies.
9 Neue in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna.
10 Neu cessent saltu & tripudio in morem Salium, i. vt Saltant Salij Martis Gradiui sacerdotes à Numa Pompilio primùm instituti. Salium est Adiectiuum quæri casus.
11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima Bassum vincat in potando, sed cum Numida potius contendat bibendo.
12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione haustum & labris non clausis expotabatur. Alij dicunt amyssidem hoc loco non poculum significare sed instrumentum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in alnum non sicus atque in dolium infundebant, id nec confertim & sine respiratione, cui fabellæ paulatim est contrarium. Angli appellant Carowling or drinking of healths.
13 Apium diu viret.
14 Lilij flos magnus est, sed diuræ breui tempore.
15 Omnes defigent & configient in Damalin suos oculos putres i. oculos ebrios, vel, libidine fractos.
16 Non tamen illa diuelletur à nouo amatore Pomponio Numida.
17 Eam actus ambiens, quam edere compluebatur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum, [1] nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc [2] Saliaribus
Ornare [3] puluinar deorum
[4] Tempus erat dapibus, sodales.
[5] Antehac nefas depromere cæcubum

1 Nunc post Augusti victoriam liberè tripudiandum est.
2 Dapibus opiparis & delicatis, cuiusmodi Salij Martis sacerdotes vti consueuerunt.

3 Lectulos & puluinos, quibus dij imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis antiis depromere vinum cæcubum, i. vinum generosum, Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc demùm Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

[6] Cellis auitis, [7] dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
[8] Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege [9] turpium
Morbo virorum: [10] quidlibet impotens
Sperare, fortunáque dulci
[11] Ebria. [12] sed minuit furorem
Vix una sospes nauis ab ignibus:
Mentémque [13] lymphatam Mareotico
Redegit [14] in veros timores
Cæsar, ab Italia [15] volentem
[16] Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
[17] Æmoniæ) daret vt catenis
Fatale monstrum. quæ generosius
Perire quærens, [18] muliebriter
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa & [19] iacentem visere regiam
Vultu sereno fortis [20] & asperas
Tractare serpentes: vt [21] atrum
Corpore combiberet venenum:
[22] Deliberata morte ferocior:
[23] Sæuis Liburnis scilicet inuidens,
[24] Priuata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

6 Cellæ auitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.
7 Interea dum dementa Cleopatra ruinam & euersionē vrbi & reip. Romanæ moliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantiū, quos Cleopatra cubicularios habebat.
10 In eo impotens quòd facere incepta non poterat, quin ea speraret quæ sperando non erant.
11 Rebus secundis elata & ob hoc impronida, vt soleant esse ebrij.
12 Sed eius in sperando insaniam compressit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotiden in AEgypto paludem nascitur, vehementem fanaticam Mareotidi regni, i. regni AEgyptiaci opulentia dementatam.
14 In timores mētem eius grauiter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est. Cæsar remis adurgens. i. celeri nauigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) vt illam in vincula conijceret quasi monstrum fatis sibi testimatum. 17 Thessaliæ, ab Hæmone monte frigido & niuoso. 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri nauigio in abditas AEgypti latebras se contulit, vbi latitaret. 19 Regnum suum desperatum & desertum. 20 Et fortis. i. impauida ad opponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia venenō interempti plurimumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior, quàm prius fuerat. 23 Se. inuidens, i. nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci suis Liburnis i. in hostilibus nauibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis sed summo loco nata.

AD

AD MINISTRVM. Ode XXXVIII.

Vult famulum ſuum nihil aliud adhibere ad externam conuiuij apparatum quàm myrtum.

[1] PErſicos odi puer apparatus:
Diſplicent nexæ [2] philyra coronæ:
[3] Mitte ſectari, roſa quo locorum
[4] Sera [5] moretur.
Simplici myrto nihil allabores
[6] Sedulus curo. neque te miniſtrum
Dedecet [7] myrtus, neque me, ſub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & ſumtuoſas deliciæ, ſc. odores, vnguenta, coronas operoſas, quibus vti ſolebant Perſæ in conuiuijs.
2 Tenuiſſima tiliæ membrana, qua flores ſeorſim nectebantur.
3 Omitte ſtudioſe quærere quo in loco ſuccreſcunt roſæ tardiùs enaſcentes, ex quibus ſunt coronæ. 4 Roſa ſerotina, quæ elapſo ſuo tempore non niſi in rariis locis inuenitur. 5 Maneat & vltra cæteras roſas duret. 6 Sedulò curo vt nihil laboriosè addas ad communem condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratiſſima & ad diſcutiendum vini vaporem vtiliſſima, non faciet te minoris eſſe gratiæ, neque me, ſub ſpiſſa & vmbroſa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM
LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. Ode I.

Pollionem monet tragœdiarum ſcripturam tantiſper Intermittat, dum reſpublica ſit compoſita. Deinde commendat illius ſcripta.

[1] MOtum ex Metello conſule ciuicum,
Belliq́; [2] cauſas, & [3] vitia & [4] modos,

1 Tu Pollio tractas motum ciuilem ex Metello, i. ex eo tempore quo Metellus fuit Conſul, &c. periculoſæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc ſcriptionem, &c. Et ſint Muſæ tragicam paulliſper deſiderati in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiam, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim eos ferebat parem, nec Cæſar ſuperiorem. 4 Modos, quibus Fortuna luſit in his contentionibus, nunc aduerſa, nunc proſpera.

Ludumq́;

Ludumq́, Fortunæ, [1] *gravésque*
Principum amicitias, [2] *& arma*
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus [3] *aleæ,*
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos [4] *cineri doloso.*
[5] *Paulum severæ musa tragœdiæ*
Desit theatris: mox, [6] *ubi publicas*
Res ordinaris, [7] *grande munus*
[8] *Cecropio repetes cothurno,*
[9] *Insigne mœstis præsidium reis,*
Et consulenti Pollio curiæ.
Cui [10] *laurus æternos honores*
[11] *Dalmatico peperit triumpho.*
[12] *Jam nunc* [13] *minaci murmure cornuum*
[14] *Perstringis aures, iam lituis strepunt:*
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos iam videor duces
[15] *Non indecoro pulvere sordidos:*
[16] *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & deorum quisquis [17] *amicior*
Afris, [18] *inulta cesserat impotens*
Tellure: [19] *victorum nepotes*
Rettulit inferias Jugurthæ.
[20] *Quis non Latino sanguine pinguior*

1 Iambicus metrus de infelix.

2 Et arma sanguine civili oblita, nondum lota, nec aliqua expiatione purgata.

3 Opus plenum discrimen, quæ, vt alterum latus, dubium habebit eventum tibiq; periculosum, quòd multorum vitia quum tu nocuerit, in eo non pauciis displicebis.

4 Cineri, qui tegit ignes fallaciter.

5 Paululum interrumpat tua Musa tragœdias scribere, vsque scenæ committere.

6 Postquam belli ciuilis historiam (quæ res publica coniuncta) solutæ orationi conscripseris.

7 Tragediæ scriptionem, quæ grandia continet, reuocabis.

8 Athenienses cothurnos (quo tragœdi in theatris calceabantur) ac dicto ab Cecrope Athenarum rege qui primus scripsit tragœdias.

9 O Pollio qui reis infausti es patronus, & curiæ.

10 Victoria, quæ laurum meruit.

11 Saloonæ Dalmatæ in ciuitatem victrat Pollio, de qua egerat triumphum.

12 Tam graphicè exprimis res gestas ô Pollio, vt iam mihi videor non audire, sed interesse prælijs quæ narras.

13 Murmur inorem minitanti.

14 Percutis vel obtundis aures.

15 Puluere gloriosò sordidos, qui in fortiter pugnando pro patriæ libertate ceciderunt.

16 Et quoties terrarum partes imperio Rom. è Carthaginensibus, præter inuictum animum Catonis.

17 Qui fauerat Numidis in bello Iugurthino.

18 Ab Africa discesserat haud potens suum odium explere.

19 Romanorum posteros nuper cæsos in Africa mactauit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas.

20 Quis eorum factos pinguior Romanorum sanguine & sepulchris non vellaret impia præda, in quibus quorum duos trucidauit? quasi dicerit, Omnis campus est pinguior Romano.

de rep. das consilium. id à te exspectent.

sanguine.

Campus

Campos sepulcris impia prælia
Testatur, [23] *auditumque Medis*
[24] *Hesperiæ sonitum ruinæ?*
[25] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare [26] *Dauniæ*
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
[27] *Sed ne relictis Musa procax iocis*
Ceæ retractes munera [28] *neniæ:*
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leuiore [29] *plectro.*

23 Audiunt ab extremi orbis habitatoribus pro stragis magnitudine.
24 Italicæ ruinæ.
25 Quæ aquarum congeries ista lamentatio belli nescia.
26 Italorum cædes, Daunius dicitur à Dauno rege Apuliæ quæ pars est Italiæ.
27 Poeta dum ingeniorum laudat pene tragicus factus est, revocat igitur suum Musam à lusu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & sententia horum verborum hæc est, sed tu ô procax. (i. petulans Musa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inventum à Simonide poeta in Insula Cea nato, iocis (i. rebus lasciuis) relictis; quære mecum modos (i. versus facilioni stylo) sub antro Dionæo (i. sub antro veneris) in quo res leues & veneræ sunt canendæ. 28 Neniæ, carmen est lugubre quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur. 29 plectrum lat. ne pecten, est instrumentum citharœdi, quo fides plectuntur. i. percutiuntur, à πλήττω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ solum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color est, auaris*
Abdite terris inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat vsu.
Viuet [2] *extento Proculeius æuo,*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente solui*
Fama superstes.
[5] *Latiùs regnes auidum domando,*
Spiritum, quàm si Lybiam [6] *remotis*

2 Ovide est à Crispe Sallustii inimice tlong (i. laminæ) ab auaris in terris absitæ & defossæ, nullus est color vel splendor argenteo (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cuius nullus est vsus moderatus.
3 Æuo producto ad posteros. i. Proculeius viuet in æternum.
5 Nobilitate propter animum paternum in suos fratres, qui hostes publicè post Cæsaris victoriam indicati, omne patrimonium amisserant. 4 Fama perennis Proculeio superueniens, extollet eum penna, cuius nulla vnquam defuturo futura est. significatur æternitas quæ neque perit neque perire meretur. 5 Latiùs potes regnare, si animum tuum à cupiditatibus refrenes, quàm si orbem vniuersum possideas.

Gadibus

Gadibus iungat:[7] *& vterque Pœnus*
Seruiat[8] *vni.*

Crescit indulgens sibi dirus hydrops:
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis,[11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
Redditum Cyri solio[13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beato-
-rum eximit virtus:[14] *populumque falsis*
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq; laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

6 Gadibus disiunctis & procul seiis ab ipsa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quàm illa Carthago quæ est in Hispania, Spartaria dicta.
8 Tibi vni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum sum auget.
10 Fugerit è venis. I. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam indies accendo facit largiorem in corpore.
12 Ordo est. virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe differens) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum vti falsis vocibus, deferens vni (i soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens proprium laurum (i. gloriam specialem & perpetuam) ei, qui spectat ingentes aceruos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis mouetur quàm lapis. 13 Persarum rex, Cyri filius.
14 Populus inter beatos, reges vt omnes alios duites, numerat.

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda est vtraque fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

Æquam memento rebus in arduis
Seruare mentem non secus ac bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitia:[3] *moriture Deli,*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum beâris
Interiore nota Falerni:

1 Mentem æquabilem, non fractam in rebus aduersis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es siue mœstus vixeris siue hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto. I. in loco herboso à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum. Conferunt nonnulli vina ordis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

[6] Quò pinus ingens [7] albáque populus
Umbram hoſpitalem conſociare [8] amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax [9] trepidare riuo.
[10] Huc vina, & vnguenta, & nimium [11] breuis
Flores amœnæ ferre iube roſæ:
[12] Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra.
[13] Cedes coemptis ſaltibus, & domo,
Villáque [14] flauus quam Tiberis lauit:
Cedes: [15] & extructis in altum
Diuitijs potietur hæres.
Diueſne, priſco natus ab [16] Inacho,
Nil intereſt, an pauper & infima
De gente [17] ſub dio moreris,
[18] Victima nil miſerantis [19] Orci.
[20] Omnes eodem cogimur. [21] omnium
Verſatur [22] urna: [23] ſeriùs, ocyùs
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impoſitura [24] cymbæ.

6 In quo gramine.
7 Populus, arbor cuius frondes interna ſunt albæ.
8 Amarunt conſociare ſuos ramos ad umbram faciendam, quæ velut hoſpitium ſit eyaluatibus.
9 Trepidè fluens & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Roſæ citò defloreſcentis. Quam longa vna dies, etiam ſtanga roſarum eſt. Virg.
12 Dum res familiaris & ætas iuuenilis patiuntur & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum ſila dicuntur atra quòd omnibus mortem miſeretur.
13 Diſcedes ab omnibus diuitijs & villa etiam quam Tiberis præterfluit.
14 Vide Od. 2. lib. 2.
15 Et diuitijs

ouerorum pecietur hæres, ſortaſſe ingratus. 16 Argiuorum regis. 17 An viuas ſine domo & ſub cœlo nudo habites. 18 Exiſteres victima Plutoni mactanda, qui eo morituros. 19 Orci, quem nullus miſeret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo eſt. ſors omnium exitura ſeriùs vel ocyùs & nos impoſitura cymbæ in æternum exilium verſatur in vrna. 22 In vrna fatali, in quam conijciuntur omnium ſortes vitæ mortiſque. 23 Sine tarditate, ſine ærumnis morietur eſt. 24 Nam Charontis, quæ animas per Acherontem fluuium ita dicit.

AD XANTHIAM PHOCEVM. Ode VIII.

Non eſt cur Xanthias erubeſcat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vſu venerit.

[1] NE ſit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu, [2] prius inſolentem

1 Vt non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem quoq; non amare Briſeidem,

[3] Serua

Ex Lymesso capta. ergo ferua, iure belli.

Colore candido i. sua pulchritudine.

Non Aiacem qui fuit Olilei filius.

Pulchritudo Tecmessæ, quæ ex Aiace filium peperit Eurysacen.

Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Cassandram.

Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis.

Phrygiæ turmæ, quia Phryges proprie barbari dicebãtur.

Achille, qui fuit ex Larissa vrbe Thessaliæ.

Et postquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello fessis Pergama leuiora tolli. i. facilora vt tolleretur & euerteretur.

Incertum est an pulchra Phyllis (quamuis captiua) sit summo loco nata.

Parentes nobiles & diuites.

Potuerit certè tam regijs parentibus ortam penates habere sibi inimicos, adeò vt iam captiua se & prægrauatam paupertate suo hymenæi respondere nequeat.

Impera & abiecta plebe esse natam.

Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuisse nasci à matre erubescenda. i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem suis liberis est pudori.

Tibias lucrãs & rotundas.

Cultus laudo.

Noli suspicari me Phyllidis amore esse captum quòd eam laudo, quippe quadragenarius sum. i. longiùs ab reverentia quàm adolescens annos viginti natus.

Cujus ætas properauit finire octauum lustrum. i. quinquentium octauum sc. 40. annos.

Serua Briseis niueo colore
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem Telamone natum
Forma captiuæ dominum Tecmessæ:
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta:
Barbaræ postquam cecidere turmæ
Thessalo victore, & ademptus Hector
Tradidit fessis leuiora tolli
Pergama Grajis.
Nescias an te generum beatis
Phyllidis flauæ decorent parentes.
Regium certè genus & penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de scelesta
Plebe delectam: neque sic fidelem
Sic lucro aversam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, teretesque suras
Integer laudo. fuge suspicari,
Cuius octauum trepidauit ætas
Claudere lustrum.

IN LALAGEN Ode v.

Lalage nondum est ad connubium matura. Metaphor, est perpetua dicta à bouibus quæ nondũ subijcit iugum nec aratro irrumpere queunt.

Pulcherrima Lalage est virgo viro immatura, ergo ab eius cupiditate mens renocanda.

NOndum subacta ferre iugum valet
Ceruice: nondum munia comparis

Cervice subacta i. supposita vel domita.

Nondum est sibi iugi, nec aratro irrumpere cum suo pari. i. maritus.

ÆQUATO

Æquare, nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos [5] *iuuencæ, nunc fluuijs grauem*
[6] *Solantis æſtum, nunc in udo*
Ludere cum vitulis ſalicto
[7] *Prægeſtientis.* [8] *tolle cupidinem*
Immitis [9] *uuæ: iam tibi lucidos*
[10] *Diſtinguet autumnus racemos*
Purpureo uarius colore:
[11] *Iam te ſequetur.* [12] *currit enim ferox*
Ætas: [13] *& illi, quos tibi dempſerit,*
Apponet annos. [14] *iam proterua*
Fronte petet Lalage maritum:
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax*
Non Chloris: [17] *albo ſic humero nitens,*
Vt pura noctvrno renidet
Luna mari, [18] *Cnidiuſque Gyges:*
[19] *Quem ſi puellarum inſereres choro,*
Mire ſagaces falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus, ambiguóque vultu.

4 Pondus vlri obiecti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Reſiſtentis æſtui.
7 Vehementer cupientia ludere non cum tauris morſu ſed cum vitulis, lætus ſarcda ſalicto i. in loco ſalicibus conſito.
8 Eſt alia Allegoria ducta ab vua lasciua.
9 Puellæ impoberis, ad concubitum propter tenerioremætatem inepte.
10 Autumnus tibi fructus maturos depingit. i. tempus ſubſequens illam tibi virginem maturabit.
11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit, propediem maturata te viro petet.
12 Non tarda eſt, ætas, cito pede labitur.
13 Et ætas. i. tempus adficiet me Lalagen.
14 Iam tua Lalage
15 Dilecta a quocunque qui eam viderit, magis, quam Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ.
16 Vivax fugiens, vt inde plus ametur.
17 Lalage ſic ſplendens humeris albis, quemadmodum hora pura, illuſtris nullis nebulis obductis reſplendet in mari tempore nocturno.
18 Puer formoſiſſimus, Cnidius dictus ex Cnido inſula veneri dicta.
19 Quem Gygen ſi inter puellas proficiſcerere diſcrimen obſcurum, id eſt, parua differentia fallevet peregrinos quantumuis acutos & perſpicaces. Nam ignorarentur ille ab hoſpitibus qui eum aſpiciant quia crinibus longis vtitur & intonſis, ſiciemque habet tam venuſtam & politam, vt ambigi poſſit ſitne puer an puella.

lagi ſeruetis annos quos tibi detraxit, i. illa maturefiet, tu verò ſenefces.
14 Iam tua Lalage te maritum petet ſpontè inuerecunda. i. non pudebit eam maritum petere.
15 Dilecta a quocunque qui eam viderit, magis, quam Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ.
16 Vivax fugiens, vt inde plus ametur.
17 Lalage ſic ſplendens humeris albis, quemadmodum hora pura, illuſtris nullis nebulis obductis reſplendet in mari tempore nocturno.
18 Puer formoſiſſimus, Cnidius dictus ex Cnido inſula veneri dicta.
19 Quem Gygen ſi inter puellas proficiſcerere diſcrimen obſcurum, id eſt, parua differentia fallevet peregrinos quantumuis acutos & perſpicaces. Nam ignorarentur ille ab hoſpitibus qui eum aſpiciant quia crinibus longis vtitur & intonſis, ſiciemque habet tam venuſtam & politam, vt ambigi poſſit ſitne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere ſuæ ſenectutis ſedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

SEptimi, [1] *Gades aditure mecum, &*
[2] *Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra, &*

1 Qui, ſi opus eſt, mecum aditurus eo Gades vltimam Hiſpaniæ inſulam,
2 Populum Hiſpaniæ ferociſſimum qui nondum didicit Rom. Imperio obedire.
3 Barbarum

[3] Barbaras Syrtes, [4] vbi Maura semper
Æstuat vnda:
Tibur Argeo [5] positum colono,
Sit meæ sedes vtinam senectæ:
[6] Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæque.
[7] Vnde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce [8] pellitis ouibus Galesi
Flumen [9] & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [10] ridet, vbi non [11] Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
[12] Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidásque præbet
[13] Iupiter brumas: & amicus [14] Aulon
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
[15] Ille te mecum locus & [16] beatæ
Postulant arces: [17] ibi tu calentem
[18] Debita sparges lacryma fauillam
[19] Vatis amici.

3 Syrtes sinus Africæ. Vide Od. xxij. lib. i.
4 Vbi vnda Africana velati feruens exundat.
5 Tibur conditum à Tiburno colono Argiuo.
6 Vtinam Tibur finis mihi nauigationibus, itineribus & militiæ defatigato.
7 A quo Tibure si Parcæ, i. tres feroces lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibeant.
8 Adibo Galesum Calabriæ fluuium iuxta Tarentum, vbi oues alijs pellibus præterquam suis sunt coopertæ propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellera inquinentur ad tinctura necessarium.
9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalantus Lacedæmonius quo duce Iacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.
10 Arridet, placet. 11 Vbi mella non dant locum, i. vbi mella non sunt desiderata melle suauissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte thymo aliisq; herbis odoriferis abundante. 12 Et vbi oliua propter bonitatem contendit cum oliua quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito. 13 Aet. 14 Aulon mons est Tarento vicinus ferax fertilis vitis, cuius oliua non inuidet, i. non cedit neque est deterior vuis Falernis. 15 Ille locus, olim hæc omnia sint. 16 Beatæ arces, i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo iusta persolues, fauillam calentem, i. cineres meos lachrymis conspergens. 18 Lachrima debita propter nostram amicitiam. 19 Tui Horatij.

AD POMPEIVM VARVM. Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

[1] O [2] Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

1 Ordo est, ô Pompeij prime meorum sodalium sæpe deducte mecum in vltimum tempus (qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum belli) quis te quietem dijs patrijs Italiæq; cœlo? i. quis te patria sedem restituit, eiusdem Romanæ?

Quis

Quis te redonauit quiritem
Dis patrijs, [2] *Italóque cœlo,*
Pompei, meorum [3] *prime ſodalium?*
Cum quo [4] *morantem ſæpe diem mero*
[5] *Fregi,* [6] *coronatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum [7] *Philippos & celerem fugam*
[8] *Sensi relicta* [9] *non bene parmula,*
Cum fracta virtus, [10] *& minaces*
[11] *Turpe ſolum tetigere mento.*
Sed me per hoſtes Mercurius celer
[12] *Denſo paventem ſuſtulit aëre:*
Te rurſus in bellum [13] *reſorbens*
Vnda fretis tulit [14] *æſtuoſis.*
Ergo [15] *obligatum redde Ioui dapem:*
Longáque feſſum militia [16] *latus*
Depone [17] *ſub lauru meæ nec*
Parce cadis tibi [18] *deſtinatis.*
[19] *Obliuioſa leuia Maſſico*
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de [20] *conchis. quis vdo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curátue myrto? quem [22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicet bibendi? non ego ſanius*
Bacchabor [24] *Edonis.* [25] *recepto*
Dulce mihi [26] *furere eſt amico.*

2 Italiæ regioni.
3 Primoris vel amiciſſimi meorum ſodalium.
4 Diem longum æſtiuum.
5 Diem frangere, eſt partem diei in vino & pocullis ponere. Vide Od. 1. lib. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod eſt vnguentū Syrium pretiociſſimum, factum ex folio in Indicis paludibus naſcente ſine radice.
7 Vbi Caſſius & Brutus ſunt victi.
8 Vidi & expertus ſum.
9 Indecore: quia fugi cū pro abiecto.
10 Quum Caſſius & Brutus vel eorum milites de virtute ſua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram eorum ſanctatum cum fide armis tetigêre.
12 Nube, quæ denſior eſt aëre.
13 Retrahens, Matuph, dicitur Charibdi, qua ſignificat Pompeium cum imperio mentis & furore conceptum ad Bruti partes eſſe reuerſum. 14 Per freta æſtuoſa, i. bella feruentia. 15 Promiſſum ac debitum reddi oportuit. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio, nam laurus eſt inuiolatæ & cuſtoditæ ſymbolum. 18 Vaſis vinum ad tuum reditum reſeruatis. 19 Imple ad ſummum & ebibe cibaria leuia (i. expolita pocula capacitate) Maſſico obliuioſo, i. vino Campaniæ cripleta quod virorum ſi veritas ſpectum obliuionem malorum affert, vel per ſe vel propter ſummam fidelitatem. 20 Teſtis, in quibus vnguenta ſeruabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in communi vſu eſt. 22 Venereus talorum vel reſtiarum iactus regem bibendi communisque magiſtrum efficiebat, quem factum alii pudenter eſſe numerum ter ſenarium, alij, quem omnes tali iacti cadebant diſſimilare vultuque diuerſo apparebant.
23 Dabit. 24 Thraxiz populo bibaciſſimo. 25 Amico pratter ſpem mihi reddito. 26 Furenter potare.

IN IVLIAM BARINEN. Ode VIII.

Non est cur Barini iuranti credatur, quum ex periurijs pulchrior exoriatur.

VLla si iuris tibi peierati
Poena, Barine, nocuisset vnquam:
Dente si nigro fieres vel vno
Turpior vngui:
Crederem: sed tu simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò, iuuenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidâque diuos
Morte carentes.
Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.
Adde, quòd pubes tibi crescit omnis:
Seruitus crescit noua: nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Saepe minati.
Te suis matres metuunt iuuencis,
Te senes parci: miserêque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

1 Iurisiurandi abstemia violatil. periurij. 2 Si minima parte corporis fieres deformior. 3 Crederem tibi iurati, vel crederem deos esse vindices periurij, in rebus amatorijs. 4 Simulac. post. quam per caput tuũ iurasti. 5 In nobilium prodis, multi e iuuenibus vnice amata, 6 Videri tibi & alijs (si periuria non peniantur) matri iuuenũ cremata non posse dolere. 7 Et o nocti mundi imperatrem fallere, & si dea quę suos vita nocte sepelit. 8 Deos immortales. 9 Hoc Arridet Venus, periuria ridet amanti: a Iupiter, & ardentes irrita ferre iubet Tibullus. 10 Numina fœlices, non iracunda, Veneris comites, plenum risus, locus, Risus. Fletus. 11 Cote asperâ sanguine sagittarum quæ in illa cote acuuntur, vel cruenta dicitur eos propter cædes ex amore orientes, vel quod immoderatus amor exitium amantis marmet. 12 Iuuentus periculi ea & doli meretricij ignara. 13 Amatores accedunt noui qui tibi seruiant. 14 Nec veteres amatores domum tuam relinquent, quamuis id sæpe minentur propter periurium. 15 Matres filijs suis iuuenibus metuunt ne a te corrumpantur. 16 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum. 17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos ab sese alicant, injuste tuo amore occupatos detineant.

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt tandem aliquando mortem pueri ſui Myſtis deflere deſinat.

[1] NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut mare [2] Caſpium
Vexant inæquales procellæ
[4] Vſque: nec [5] Armeniis in oris
Amice Valgi ſtat glacies [6] iners
Menſes per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et folijs viduantur orni.
[9] Tu ſemper urges flebilibus modis
Myſten ademptum: [10] nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non [11] ter ævo functus amabilem
Ploraſſit omnes Antilochum ſenex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ ſorores
Fleuere ſemper. [14] deſine mollium
Tandem querelarum: & potius nova
Cantemus Auguſti [15] trophæa
Cæſaris, [16] & rigidum Niphaten,
[17] Medùmque flumen gentibus additum
Victis: minores volvere vortices:
[18] Intráque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non ſemper manant in agros aſperos & ſrugiferos, i. non eſt ſemper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempeſtuoſæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio eſt in Aſia inter montes Taurum & Caucaſum ſita.
6 Glacies, quæ ſtatuos & agros efficit pigros atque otioſos
7 Querceta altæ in Gargano Apuliæ montis non ſemper ventis agitantur.
8 Nec folijs ſemper nudantur orni i. frazini ſylueſtres.
9 Tu aſſiduè inſequeris Myſten mœrorem carminibus Elegiacis ad ſuum prouocantibus.
10 Nec mane, nec veſperi Myſtis amor te deſeris. Eſt Veſper ſtella Veneris quæ Solem occidentem ſubſequens dicitur Veſper, orientem verò antegrediens nuncupat: Heſperus vel Lucifer.
11 Neſtor (qui certum ætatem hominum vixiſſe, i. nouagintà annos) non ſemper plorauit Antilochum filium ſuum ex Eurydice, cæſum ex perfidia ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troiæ ſorores, Polixena, Caſſandra, &c. 14 Deſine à mulebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitiuus pro Verbum finiendi. 15 Cæſaris victorias, ſunt enim trophæa victoriæ ſigna. 16 Et canemus Niphaten, qui vel frigidus eſt Scythiæ fluuius, vel mons eſt Armeniæ, nimis horridus & inacceſſus. 17 Et canemus Mediæ flumen adiectum gentibus, nimirum Armeniis, Parthis, & aliis à Cæſare victis. Canemus (inquam) hos fluuios quia minores aquarum globos ſam volunt, nam ſentientes ſe cum Armeniis & Medis eſſe debellatos angustiis ſtruat propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et canemus Gelonos Scythiæ Europæ populos intra angustos terminos ab Auguſto præſcriptos equitare, i. non excurrere & vagari, vti ſolebant.

AD LICINIVM. Ode x.

Mediocritas in vtrâque fortunâ est ferenda.

[1] Facilius, commodius.
[2] Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neque omnia adinfima & sordida metus gratia sic debemus descendere vt nulla habeamus dignitatis ratio.
[3] Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper nauigando.
[4] Cautus reformidat.
[5] Litus flexuosum, vel, litus nautis propter vada & saxa periculosum.
[6] Domicilii pauertate squalidi.
[7] Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in inuidiam.
[8] De alto ruunt.
[9] Pectus bene præparatum. i. animus bene institutus in rebus aduersis, fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem. i. fortunam malam.
[10] Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
[11] Idem abdocit. per iram, sed quondam bus sortis esto animóque plenus in secundis humilis esto & animum contrahe.
[12] Suppremes vela vento nimium prospero inflata.

[1] Rectius viuet, Licini, [2] neque altum
[3] Semper vrgendo: neque, dum procellas
[4] Cautus horrescis, nimium premendo
[5] Littus iniquum.
Aurea quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] obsoleti
Sordibus tecti, caret [7] inuidenda
Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
[8] Decidunt turres: feriuntque summos
Fulmina montes.
[9] Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem benè præparatum
Pectus. [10] informes hyemes reducit
Jupiter, idem
[11] Summouet. non, si malè nunc, & [12] olim
Sic erit. [13] quondam cithara tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter [15] idem
[16] Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

[13] Apollo non est semper iratus, sed quondam i. interdum citharam ad canendum prouocat. [14] In rebus difficillibus fortis esto animóque plenus. [15] Quisquis es.

AD Q. HIRPINVM. Ode xi.

Omissis curis viuendum est hilariter.

Quid

[1] Quid bellicoſus [2] Cantaber, & [3] Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] Diuiſus obiecto, remittas
Quærere: [5] nec trepides in vſum
Poſcentis ævi pauca. [6] fugit retro
Leuis iuuentas, & decor [7] arida
Pellente laſciuos amores
Canitie, facilémque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt [8] honor
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Conſi y animum fatigas?
[10] Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes ſic temerè, & roſa
Canos [11] odorati capillos,
Dum licet, [12] Aſſiriaq; nardo,
Potamus vncti? d ſſipat [13] Euius
Curas edaces, [14] quis puer ocyùs
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis dentium ſcortum cliciet domo
Lydæ? [16] eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo eſt. & Q. Hirpine Quinti, quærente quid cogitet bellicoſus Cantaber & quid cogitet Scythes diuiſus obiecto Adria.

2 Populus Hiſpaniæ, vide ſupra Od. VI.

3 Gens orientalis, vide Od. XXXIII. lib. I.

4 Scythes ſeiunctus a nobis mari Adriatici interfluente. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.

5 Nec ſis anxius propter vſum vitæ quæ pauca poſcit, vita vita breuis eſt.

6 Inhorret iuuentas tandem ſenectæ.

7 Sicca ſenectus Venerem abigente & ſomnum facilem. i. ſomnum grauem & longũ, cum ſenum ſenibus difficilis eſt & breuis propter caloris defectum & morborum moleſtiam.

8 Pulchritudo.

9 Inferiorem, quam vt futura Dei conſilia comprehendat.

10 Ordo eſt. cur non potamus vncti dum licet iacentes ſic temerè. i. in umbra iacentes & exilia animum nijs vt caſus tolerit, nulla habita perſonarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos roſa. i roſæ ſucco vel ipſa roſa intexorum. 12 Vnguento Nardino. eſt nardus herba, in vnguentis componendis laudatiſſima. Aſſyria pro Syria non quòd in Syria nardus naſcitur, ſed quod montium in quo oritur pars vna ad Syriam, pars altera ad Indos ſpectitur. vnde dicta eſt nardus Indica, Dioſc. lib. I. 13 Bacchus. 14 Iocoſitur POETA quaſi ſim ſit in conuiuio, dicens, quis ſeruus reſtinguet aut pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha. i. quis refrigerabit pocula aqua fluuiatili allata, ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis euocabit è domo ſua Lyden, meretricem nõ publicam ſed ſecretiùs cognitam? quæ etiam ſit decora. i. à via publica remota, minus eſt vulgaris inuitque omnium libidines expoſita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc ſic ordinandum intelligendumque cenſeo. ô puer age. dic Lydæ vt maturet venire cum lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ. i. penitus tantum & negligenter compoſitam more mulieris Laconicæ.

AD MOECENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicę carmini lyrico non conuenium. Horatius prætet Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

NOlis longa ferę bella [1] Numantię,
Nec [2] durum Annibalem, nec [3] Siculum mare
Purpureum sanguine, mollibus
[4] Aptari citharę modis:
Nec sæuos [5] Lapithas, & nimium mero
[6] Hylæum, domitósque Herculea manu
[7] Telluris iuuenes, [8] unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuq; [9] ped ribus
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas melius, ductaq; per vias
[10] Regum colla minantium.
Me dulces dominæ Musa [11] Lycymnię
Cantus, me voluit dicere [12] lucidum
Fulgentes oculos, & [13] benè mutuis
Fidum pectus amoribus:
[14] Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
[15] Nec certare, nec dare brachia
[16] Ludentem nitidis virginibus, [17] sacro
Dianæ celebris die.
[18] Num tu, quæ tenuit dives [19] Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
[20] Permutare velis crine Lycymnia?
[21] Plenas aut Arabum domos?

1 Ne velis, ac iubeas, arguit est te nolle.
2 Numantiã, post bellum 18. annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus subdidit & deleuit.
3 Annibalem laborum patientem. alij legunt durum, i. crudelem.
4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses proelio nauali superauit, captis nauibus 31. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000.
5 A me decantari Lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Pirithoi deiectos.
7 Vnum e Centauris merò mixtum i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gygantes terræ filios Hercules subsidio superatos, qui bellum diis intulerant.
9 Vrde, i. i quibus rerum timuit periculum. 10 Historia scripta prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege stritis. 11 Regum, quos Cæsar subiugauerat in triumphum ductos. 12 Amicæ suæ & dominæ alij legunt Licinię vel Licinniæ. 13 Lucide fulg. oc. 14 Pectus valde fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel iocosè gesticulari. 17 Qui non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est. numquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos? i. domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ opes, dictus Mygdonius à Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata, fertilis Poeta hic est. tu non potes regum opes pluris facere quàm Lycymniæ amorem.

Dum

Dum * fragrantia [23] detorquet ad oscula
Cervicem, [24] aut facili saevitia negat
Quae poscente magis gaudeat eripi:
[25] Interdum rapere occupat.

* Alij, fragrantia.
23 Auertit cervicem.
24 Aut facili sæuitia negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi quam ille (scilicet Amans) qui oscula poscit. 25 Quæ interdum osculum rapere antecurrat atque petat ultro, ut inuitati amatori satisfaciat. Obiter mentionem.

IN ARBOREM, CVIVS CASV repentino penè oppressus fuerat. Ode XIII.

Nunquam homini satis cauendum est quid cauere debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] I'le & nefasto te posuit die,
Quicunque primum & sacrilega manu
[2] Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumq; pagi.
Illum & parentis [3] crediderim sui
Fregisse cervicem, & [4] penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] Colchica
Et quidquid usquàm concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] caducum
In domini caput immerentis.
[7] VI D quisque vitet, nunquam hominis satis
Cautum est [7] in horas. nauita [8] Bosporum
Pœnus perhorrescit, [9] neque vltra
Cæca timet aliunde fata.
[10] Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improuisa lethi
[11] Vis rapuit rapiétque gentes.

1 O arbor, ille te planauit infausto die.
2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.
3 Credere possim.
4 Partem interiorem domus.
5 Venena præstantissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum frequentissima.
6 Te lignum infaustum, quod in caput nostrum nil mali meritum incidisti.
7 Per singulas horas.
8 Bosporus ponitur pro quolibet mari, & Pœnus pro omnis nauta. Bosporus est Ponti fretum propter angustias valde periculosum.
9 Neque aliunde metuit improuisa fata, neque sibi metuit ab alio existimo quim à Bosporo. 10 Miles RATIMET sagittas & celerem fugam Parthi, qui tugicus pugnat. vide Od. xix. lib. 1. 11 Sed violentia & mortis potestinas rapit vnumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

12 Quàm perè] 13 *fluuæ regna Proſerpinæ,*
Et iudicantem vidimus 14 *Æacum,*
15 *Sedeſque deſcriptas piorum, &*
16 *Æolyis fidibus querentem*
Sapphûs puellis de popularibus:
17 *Et te ſonantem plenius aureo*
18 *Alcæe plectro dura nauis,*
Dura 19 *fugæ mala, dura belli.*
20 *Vtrumque ſacro digna ſilentio*
Mirantur vmbræ dicere: 21 *ſed magis*
Pugnas & exactus tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? 22 *vbi illis carminibus ſtupens*
Demittit atras belua 23 *centiceps*
Aures, & intorti capillis
24 *Eumenidum* 25 *recreantur angues?*
Quin & Prometheus & 26 *Pelopis parens*
Dulci laborum decipitur ſono:
27 *Nec curat Orion leones*
Aut timidos agitare lyncas.

12 Quàm perè videmus te ô Alcæe lyrâ canentem dura mala nauigationis tuæ & belli aureo plectro, i. excellenti ſtylo, quo tyrannos ex infectatus. 18 Tale Alcæus poeta heroicus in eloquendo brevis & magnificus plurimumque Homero ſimilis. Quintil. 19 Exilis, vel, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quum res canant religioſiſſimo ſilentio dignas. 21 Ordo eſt, ſed vulgus denſum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos, i. turba vmbrarum frequens & contenta attentiſs. auditi pugnas & tyrannorum exactiones, quum res amore orias. 22 Quando ad audiendum illi carmina Cerberus Orci cuſtos ſit pertactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, vel, Cerberus dicitur conniceps propter centum angues qui à capite ipſius crinium loco dependebant. 24 Eumenides ſunt tres furiæ infernales Alecto, Megæra, Teſiphone cædis & flagitiorum vltrices, quarum ea ſola interquecutur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliuiſcitur, quos in vita ſuſtinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut lyncas apud inferos perſequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, ſed venationi præfert eorum cumina. Singunt poetæ vmbras apud inferos ſi quem rebus delectari, qui eas vicentes hic gaudebant.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII.

Vita breuis, & mori neceſſe eſt.

1 Dolentiſſ. 2 Ob religionem tu neque tardius ſepelies neque tardiùs mo ieris.

Eheu fugaces, Poſthume, Poſthume,
Labuntur anni: 2 *nec pietas moram*
Rugis & inſtanti ſenectæ

Aſſere,

Afferet, [3] *indomitæq; morti.*
Non ſi tricenis, [5] *quotquot eunt dies,*
Amice [6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris: [7] *qui ter amplum*
[8] *Geryonen* [9] *Tityonque triſtis*
Compeſcit [10] *unda, ſcilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ* [12] *munere veſcimur,*
Enauiganda: ſiue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] *Fruſtra truncto Marte carebimus,*
Fractiſq; rauci fluctibus [14] *Adriæ:*
Fruſtra per [15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus [16] *Auſtrum.*
[17] *Viſendus ater* [18] *flumine languido*
[19] *Cocytos errans,* [20] *& Danai genus*
Infame, damnatuſque longi
[21] *Siſyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: [22] *neque harum* [23] *quas colis arborum*
Te, præter invisas cupreſſos,
Vlla brevem dominum ſequetur.
[24] *Abſumit hæres* [25] *cæcuba* [26] *dignior*
Seruata centum clauibus: & mero
[27] *Tinget pauimentum ſuperbum*
Pontificum potiore cænis.

3 Morti inexorabili, vel inexpugnabili.
4 Amice Pulcherrime tu neque fenestram neque mortem effugies, etiamsi quotidie trecentos taureos Plutoni immolet.
5 Singulis diebus.
6 Si placare ſucceſs Plutona lachrymarum ſectendum.
7 Ordo eſt. qui compeſcit ter-amplum Geryonen & Tityon triſti vnda omnibus enauigenda quicunque veſcimur terræ munere, ſiue erimus reges. ſiue erimus inopes coloni.
8 Geryones trimembres. fuit Gorgonis Hiſpanior, qui ob triplex regni corpore triplicatio fictus conſtitit. Hunc Hercules interfecit boues ſuos ſuſtentantem.
9 Iouis filium ex Elara, cuius corpori ſan ampitudinem Poetæ dixerunt ſuiſſe nouem iugerum. vide Od. 4. 11. lib. 1.
10 Stygia paludamnibus cum Charonte enauigenda, quia mors omnibus communis.
11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructus. 13 Fruſtra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinata mortis genere eruet ſupra Od. 11.
14 Autumno ſimiliter Hiſpaniæ. Aphor. 6. lib. 3 Inuenile ſunt autem & neque cutiales maxima ex parte. Cauſas citat Gal. quinque, quem comitle ſiquidem in eandem Aphor. 16 Auſtri nocentium habitant, caliginem offundunt, caput grauant, tardiores motus ac languoremindicant. Gal. in 6. Aphor. lib. 3. 17 Ordo eſt. ater Cocytos flumine languido errans Cocytos eſt flumen ſic nominatus, inferni. 18 Aqua pigræ fluentæ propter eius craſſitiem. 19 Cocytus eſt flumen ſic nominatus, inferni. 20 Et Danai filiæ infames, quod viro nocte, patris inſſe maritos ſuos interfecerunt. 21 Siſyphus Æoli filius ſic damnatus vt longum laboré nunquam ſit fec. 22 Ordo eſt. neque vlla harum arborum quas colis ſequetur te brevem dominum præter cupreſſos inuiſas. funebres & Proſerpinæ conſecratas. 23 Ad delicias & voluptatem compositas, quales ſunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus edulibus consumet, quæ tu tenuis parce compoſuiſti. 25 Vina accuratissimè ſeruata. 26 Te digniore, quia vitam quæ poſſi bene egisti tu parcas vt facis. 27 Respergit magnificum triclinij pauimentum vino meliore, quam quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SAECVLI LVXVM.
Ode XV.

IAm pauca [1] *aratro iugera* [2] *regiæ*
Moles relinquent: undique latiùs
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu: [3] *platanúsque cælebs*
Euincet vlmos: [4] *tum violaria, &*
Myrtus, & omnis [5] *copia narium,*
Spargent [7] *olentis odorem,*
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] *ictus.* [9] *non ita Romuli*
[10] *Præscriptum & intonsi Catonis*
[11] *Auspicijs, veterúmque norma.*
[12] *Priuatus illis census erat brevis,*
[13] *Commune magnum.* [14] *nulla decempedis*
[15] *Metata priuatis opacam*
Porticus excipiebat [16] *Arcton:*
[17] *Nec fortuitum spernere cespitem*
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad arandum. quem omnis penè ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.
2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conuenirent æstimari molis.
3 Stagna latiùs producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurretur.
4 Platanus non amœnitate vitibus vt vlmus, sed deambulationi tantum inseritur propter opacitatem euincet vlmos, i. maior erit numerus platanorum ad voluptatem quàm vlmorum aduenitatem.
5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est. Tum violaras & myrtos & omnis copia narium spargent odorem olentis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores qui naribus allati delectationem afferunt. 7 In locis vbi antea crescebant olivæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infructifera. 8 calores solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspicijs Romuli & Catonis veterumque normâ. 10 Præceptum. Metaph: ducta a lineamentis. 11 Legibus & præstante Romuli Romæ conditoris & Catonis intonsi. i. hirsuti & severi. 12 Illis parum & angustum habebant rem familiarem. 13 Rempe magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum septentrionalibus obiectam (in qua æstivo tempore inambularet) adeo amplam, vt ea perueniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vrsam, aſtrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare, quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant priuatas opes, vt qui omnes studium publico ornatu & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque diuitijs neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantum coërcendo.

[1] OCium diuos rogat in patenti
[2] Prensus AEgeo, [3] simul atra nubes
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sidera nautis:
[5] Ocium bello furiosa [6] Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] ve-
-nale, nec auro.
Non enim [8] gazæ, neque consularis
Summouet [9] lictor miseros tumultus
Mentis, [10] & curas laqueata circum
Tecta volantes.
[11] VIVIT VR paruo bene, cui [12] paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] Quid breui fortes [15] iaculamur æuo
Multa? [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitiosa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] Ocyor cerui, & agente nimbos
Ocyor [20] Euro.
[21] Lætus in præsens animus, quod vltra est
Oderit curare: & amara lento

1 Vitam quietam petit a Castore & Pollute.
2 In, qui à tempestate deprehendunt in lato mari AEgæo, sic dicto ab AEgæo qui in illud mare se præcipitauit dedit.
3 Statim vt nubes abscondidit Lunam.
4 Sydera nautis certe cognita, vt vrsa & similia.
5 Nationes bellicosæ vt Thraces & Medi pacem otium expetunt.
6 Thracia, i. Thraces bellicosus.
7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis, nec purpura, nec auro, quia solum prouenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immensæ diuitiæ neque magistratus aut imperia remouent animi perturbationes.
9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat.
10 Et curas discurrentes circa domos & tecta diuitum inquietantibus ornata.
11 Ab eo bene beatèque viuitur, i. bene vivit is parvo, qui tenui victu & modico apparatu contentus est. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quouis suppellectile paterna. Salinum vas est, in quo sal continetur. 13 Metus perdendi, aut sordida cupiditas quæstus faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri, multa desideramus? 15 Cur iaculamur & fugitas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 Quis patriæ dulcedinem & se, i. suas affectus & naturæ propensionem obliuiscitur? 18 Naues fortitas & robustas. 19 Cura est velocior cervis & ipsis ventis qui nimbos agitant non potes igitur eam fugere sine remiin sine equum conscendendo. 20 Eurus est ventus ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minimè curet,

Temperet

Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa [22] *Tithonum minuit senectus:*
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget [23] *hora.*
Te greges centum [24] *Siculæque circum*
Mugiunt vaccæ, [25] *tibi tollit hinnitum apta quadrigis equa, te bis Afro*
[27] *Murice tinctæ*
Vestiunt lanæ: [28] *mihi parva rura & Spiritum* [29] *Græcæ tenuem camœnæ*
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamque eius reddidit insanem, quamvis immortalitatem ab Aurora impetraverat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguissimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus exercitata. quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat Colore purpureo ex sanguine pilicis Murichi confecto.
28 Ordo est, Parca non mendax dedit mihi parva rura & tenuem Spiritum Græcæ Camœnæ, & dedit mihi spernere malignum vulgus. i. inuidus vulgus nihil facere. 29 Parca non mendax. i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Græcis Poetis desumptam. Græcæ est nomen Adiectiuum Genitivi casus singularis.

AD MÆCENATEM AEGROTVM.
Ode XVII.

Quo mortuo negat se velle viuere.

CVr me querelis [1] *examinas tuis?*
Nec dys amicum est nec mihi, te prima
Obire, Mæcenas, mearum
[3] *Grande decus columenque rerum.*
Ah, te meæ si partem animæ rapit
[4] *Maturior vis,* [5] *quid moror altera,*
Nec charus æquè, nec superstes
Integer? [7] *ille dies utramq;*
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] *Dixi sacramentum. ibimus, ibimus,*
[9] *Vtcunque præcedes, supremum*

1 Occidis?
2 Non est gratum, neque placet diis, sic Græci ἀ θεὸς φίλον.
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum. sic Od. 1. lib. 1.
4 Ah, si celeriori mortis violentia rapiar te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego viuam qui sum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus vt antea, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eadem die vterque nostrum mori & moritur. 8 Ego non peierauj vt miles qui sacramento obstrictus fœdus violauit. 9 Quandocunque præcedes fine ullæ fine sorte corepeti.

Carpere

Carpere iter [10] *comites parati.*
Me nec [11] *Chimeræ spiritus igneæ,*
Nec si resurgat centumanus [12] *Gyas,*
[13] *Divellat vnquam. sic potenti*
[14] *Iustitiæ placitum que Parcis.*
[15] *Seu Libra, seu me Scorpius aspicit*
[16] *Formidolosus, pars violentior*
Natalis horæ, seu [17] *tyrannus*
Hesperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumq; nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucrisque fati
[20] *Tardauit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit sonum:*
Me [22] *truncus illapsus cerebro*
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra leuasset, [23] *Mercurialium*
Custos virorum. reddere victimas
[24] *Ædemque actuum memento:*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

10 Tecum ibimus vt comites in montes parati.
11 Ignis spiritus ex tricipite Chimæræ capite. de qua vide Od. XXVI. lib. I.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me vnquã separabit à proposito meo non viuendi post mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem nostræ amicitiæ. Iustitia id potuit propter acceptã Mæcenate beneficia. Parcæ id potuerunt quia Mæcenas & Horatius nati erant sub eodem sydere quod multum valet ad amicitiam contrahendam.
15 Oriuntur vtrumque nostrum si astrum. si astrum tuum & astrum meũ conseruit incredibili modo, seu Libra me aspicit seu Scorpius. Idem erat sinus a-

strorum in tuo horoscopio, qui fuit in meo. 16 Memorabat quia Scorpius atrui nunc Martis, cuius stella maleficæ est & inclemens. 17 Idcirco Capricornum Italiæ tyrannum dicere, quia Saturnus in Capricorno grauissimas pluuias excitat, maximè in Italia. 18 Iouis stella quæ te tuetur Saturni malignitatem delusit & auertit. 19 Sua aspectu fauorabili & Saturno repugnante. 20 Mortem impedimentum reperisti. 21 Ter applausit. vide Od. XX lib. I. 22 Arbor ictum in caput me interemisset, nisi Faunus ipsi huiusmodi deus ictum sustinuisset. 23 Custos virorum deorum, quales sunt Poetæ qui sub Mercurij tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotis Saluti promiserat, si saluus euaderet. 25 Nos parum sacrificium obferemus, exhortamur nobis qui humiles sumus.

Ode XVIII.

Re tenui se contentum dicit, vbi alij cupiditatibus suis & diuitijs student quasi perpetuò victuri.

NOn ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneũ, neque aureum lacunar resplendet in domo mea.

Non

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuerso columnis superimponuntur.

3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, vbi lapis erat optimus ad columnas.

4 Neque fraude aut malis artibus cuiusquam hereditas è expugnari, seluti P. Rom. qui iuris simulatione Attali regis à, regis opes sibi vendicauit.

5 Non legitimus hæres sed peregrinus & dolo malo factus.

6 Nec honestæ vicinæ, meorum clientum vxores lanas mihi nent purpureas ex quibus faciam vestes quam magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconicę regionis promontorium capitur pisces Murices, ex eorum humore fit color purpureus.

7 At larga est ingenij vena. Metaph. ducta à Metallis vel fontibus, quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores.

8 Propter fidem meam & ingenium dijoes appetit meum

Non tales [1] *Hymettiæ*
Premunt columnas [2] *vltima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupauit:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemq; dirues*
Me [8] *petit.* [9] *nihil supra*
Deos lacessо: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Nouæq; pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu ſcandа marmora*
Locas ſub ipſum funus: & ſepulchri
Immemor, ſtruis domos:
[15] *Marique Baiis obſtrepentis* [16] *vrges*
Summouere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quod vſque proximos*
Reuellis agri terminos, [19] *& vltra*
Limites clientium
Salis auarus? [20] *pellitur paternos*
In ſinu ferens [21] *deos*
Et vxor, & vir, [22] *ſordidoſque natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

9 Non plura à dijs peto. 10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis diues vnico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses cito transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu aduse conducis homines mercenarios, qui tibi faciant marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus. i. paulo ante mortem. 15 Ædificas in mari, quod sonat ea Baiis obstrepit. Baiæ ciuitas est Campaniæ à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baiis prælucet amœnis.* 16 Instas fabris, vt maris vndas excludant, & littora vitrarias protendant. 17 Terra continente non contenus, sed quasi mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid quod vsque. i. semper remoues agri terminos qui sunt inter te & vicinos? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet dominem herum certior de fatali fine rapacis Orci. id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quam Inferorum sedes,

24 *Rapacis*

[24]Rapacis Orci [25]fine destinata
Aula diuitem [26]manet
Herum. [27]quid ultra tendis? aequa tellus
Pauperi [28]recluditur
Regumque pueris: nec [29]satelles Orci
[30]Callidum Promethea
Reuexit auro [31]captus. [32]hic superbum
Tantalum atque Tantali
[33]Genus coërcet: [34]hic leuare functum
Pauperem laboribus,
[35]Vocatus atque non vocatus audit.

24 Orcus omnia mortalia rapit.
25 Finem vsurpauit in feminino genere, concordat animæ cum *destineta*.
26 Expectat diuitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter. sic Od. xxviij. lib. 1.
29 Charon qui animas cymba sua transmittat nunquam requiescit.

30 Ideò Promethea callidum appellat, quia Ioui ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali posteros. Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem. 34 Ode est. vocatus atque non vocatus audit leuare pauperem functum laboribus. i. audit vt tolleret & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit, nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Bacchi laudes eius numine plenus canit poeta.

BAcchum [1]in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite posteri)
[2]Nymphasq; discentes, & aures
[3]Capripedum Satyrorum [4]acutas.
[5]Euœ, recentis mens [6]trepidat metu,
Plenoq; Bacchi pectore [7]turbidum
Lætatur. euœ, parce Liber,
Parce, gravi metuende [8]thyrso.
[9]Fas pervicaces est mihi [10]Thyadas,
Vinique fontem, lactis & vberes
Cantare riuos, atque truncis
Lapsa cauis [11]iterare mella.
Fas & beatæ [12]coniugis additum

1 In secretis nemoribus.
2 Credite vos qui venturi estis, & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad audiendum parantes.
4 Habent Satyri pedes instar capellarum.
5 Antea quoad furiam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem sibi ipsa dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ vti consueuerunt.
7 Subsilit mens & conturbata est.

8 Et mens turbidè lætatur. i. turbatâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe hasta Bacchica pampinis inuoluta. 10 Licet mihi, vel possibile est, *d'vnatis ieri*. 11 Procerum Bacchi sacerdotes & ministros. 12 Iterum atque iterum cantare mella cauis arboribus effluentia. 13 Ariadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in vxorem adoptauit.

Stellis

Stellis [24] *honorem, tecta*que [25] *Penthei*
Diſſecta [26] *non leui ruina,*
Thracis & exitium [27] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [28] *barbarum:*
Tu ſeptus [29] *turbidus inſugis*
Nodo coerces viperino
Biſtonidum [30] *ſine fraude crines:*
Tu, quum parentis regna [31] *per arduum*
Cohors gigantum ſcanderet impia:
[32] *Rhœtum retorſiſti leonis*
Vnguibus horribiliq; [33] *mala:*
Quamquam choreis aptior & iocis
Ludoque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ [34] *ferebaris: ſed idem*
Pacis erat [35] *mediuſq; belli.*
Te vidit [36] *inſons Cerberus aureo*
[37] *Cornu decorum,* [38] *leniter atterens*
Caudam, [39] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitq; crura.

24 Coronam ſuperadem inter aſtra collocatam.
25 Thebarum regis.
26 Ruina ſeua ab irato Deo illata, quòd mulieres bacchantes ſpectauit.
27 Fuit Lycurgus rex Thraciæ qui à Baccho inſaniem verſus & vites interficere conatus, crura ſua ſibi amputauit.
28 Mare Indicum domuit, tam Indis Bacchus ſuperauerit.
29 Tuchetus & vino madidus in remotis montibus, colli ſui in nodum mulierum Thracarū comas ſerpentibus implicitas.
30 Sine vllo damno.
31 Per audaces nefas inuitè ſe ſuperſtructos.
32 Rhœtum Gygantem tu in Leonem conuerſus deiecisti.
33 Mandibulis leonis.
34 Dicebaris.
35 Ad vtrumque paratus, ſiue bellum eſſet gerendum, ſiue pax colenda. Poeta hoc ſignificat, virum aliquando homines ad arma excitare interdum animos feros & truculentos mitigare.
36 Cerberus non nocens tibi ad Inferos deſcendenti, inde vt Ariadnen vxorem reduxeres.
37 Poeta idcirco cornu adfingunt Baccho, quod bibaces plurimum ſint pugnaces. *Vel* ut *Aſy Scholiaſtes*, quod Bacchæ primus certam laudis bobus euoluit.
38 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes ſuis dominis aut notis adulantes.
39 Ea ore ſuo trilingui tetigit pedes itaque crura ſcendentis ad ſuperos.

AD MAECENATEM. Ode xx.

Horatius in Cygnum verſus per vniuerſam prouolabit orbem, vnde ſibi promittit ſuę poeſeos immortalitatem.

Non vſitata aut tenui ferar
Penna [2] *biformis per liquidum æthera*
Vates: neq; in terris morabor

1 Ordo eſt. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera non vſitata nec tenui penna, ſed penna ſublimi Latinis auribus ante me inuulta, picta.

2 Nuper homo, nunc cygnus, *vel*, vates Lyricus, & vates ſatyricus.

Longius:

Longius : [2] *inuidiáque maior*
[4] *Vrbes relinquam.* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas,*
Dilecte Mæcenas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor vndâ.*
Iam iam [8] *residunt cruribus asperæ*
Pelles : & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Superne : nascuntúrque leues*
Per digitos humerósque plumæ.
Iam [11] *Dædaleo ocyor Icaro*
Visam [12] *gementis littora Bosphori,*
Syrtesque [13] *Getulas canorus*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreosq; campos.*
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] *Marsæ cohortis Dacus, & vltimi*
Noscent [17] *Geloni. me peritus*
Discet [18] *fiber,* [19] *Rhodanique potor.*
[20] *Absint inani funere neniæ,*
Luctúsq; turpes & querimoniæ
Compescite clamorem, ac sepulcri
[21] *Mitte supervacuos honores.*

2 Cuius gloria fit perat inuidiam.
4 Aethera petent.
5 Non ego obscuris parentibus fum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum ſtatus mihi per reliquis planet. O Mæcenas, ego non obibo mortem, quem (me pauperē) tu vocas & dilecte Horati.
7 Vt alij quorum fama cum morte interiit, de Stygę vide Od. xxxiii. l. 1.
8 Hæreſcunt, indurescunt.
9 In cygnum.
10 Mutor è partibus ſuperioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vſus cum patre è Creta fugiens, ſeruos alarum fiducia decidit in mare.
12 Bosphori murmur emittentis, de Bosporo vide ſupra Od. xiii.
13 Syrtes Lybicas, vide Od. xxxi. lib. 1.

14 Cygnus. 15 Montes ſub polo & cardine cœli poſitos, vnde ſpirat Boreas vbi dies eſt ſex menſium & nox totidem, ſunno in duas partes diviſo. 16 Marſi fuere populi Italiæ, quos Dacus quamuis remota tinxit, fingit tamen ſe non timere. 17 Scythiæ populi, vide ſupra Od. 12. 18 Hiſpanus vir peritus propter longa bella & nauigationes aſſiduas. 19 Gallus Lugdunenſis, Rhodanus eſt Galliæ fluuius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Abſint nenię. i. abſint carmina funebria & funere meo ſcripta, nunc appello, quæ mihi mortuo forsan nihil proderit, nam in ſepulcro contineri non poſſunt, ſed immortalis huiusce portarentur aer. 21 Omitte.

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM
LIBER TERTIVS.

Ode 1.

Vita beata non opibus aut honoribus, ſed animi tranquillitate efficitur.

ODi [1] profanum vulgus, & arceo.
[2] Fauete linguis. [3] carmina non prius
Audita, Muſarum ſacerdos,
[4] Virginibus puerisque canto.
[5] Regum [6] timendorum, in proprios greges,
[7] Reges in ipſos imperium eſt Iouis,
[8] Clari giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio mouentis.
[9] Eſt vt vir viro latiùs ordinet
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat [10] in campum petitor:
Moribus hic, meliórque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior: [11] aqua lege neceſſitas
Sortitur inſignes & imos
Omne capax [12] mouet vrna nomen.
[13] Dictrictus enſis cui ſuper impia
Ceruice pendet, non [14] Sicula dapes

1 Odi vulgus indoctum: nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquam profanos à ſacris.
2 Attendite cum ſilentio, vel, Bona verba dicite. εὐφημεῖτε.
3 Ego Muſarum ſacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis, Lyrica, ſcil. exacte & ad plenum facta.
4 Quòd rectius fuam vitam inſtituam.
5 Odo eſt. Imperium regum timendorum eſt in proprios greges. Imperium Iouis clari giganteo triumpho, & cuncta mouentis ſupercilio eſt in ipſos reges.
6 Reges à ſubditis timeri debent, at timari magis.
7 Reges ipſi qui habent imperium in ſibi ſubditos, habent etiam deum ſimili regem omnia iuſquitatis & vindictæ vindicem.
8 Iouis magnifici, qui potuit immaniſſimos giganteſ ſupercilio. i. nutu & imperio ſuperare.
9 Fieri poteſt, vt alius alio plures poſſideat agros, in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia ſectetur, &c: Mortis tamen conditio eſt omnibus æqua.
10 In Campum Martium, vbi alicuius Magiſtratus eſt petitor, hic generis claritate, ille ſuis virtutibus, alius amicorum numero celebris.
11 Necſciatis tamen i. Mors æqualiter ſortitur: ſciatis & ſine delectu ſumit omnes tam claros quam obſcuros.
12 Voluit ad ſortiendum ſarum. vide Od. 3. lib. 9.
13 De Damocle Dionyſij aſſentatore, vide M. Tul. Tuſc. lib. 5.
14 Dapes à Dionyſio Siculo τυραννο ἀρρεκτα, quæ erant ex quiſitiſſimæ & regio luxu inſtructæ.

Dulcem

Dulcem [15] elaborabunt saporem,
Non auium citharæq; cantus
[16] Somnum reducent. [17] somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosámque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum [19] sollicitat mare,
Nec sæuus [20] Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis [21] Hædi:
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] Fundúsque mendax: [23] arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] Contracta pisces æquora sentiunt,
Iactis [25] in altum molibus. [26] huc frequens
[27] Cæmenta demittit [28] redemptor
Cum famulis dominúsque terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] ærata triremi, &
[30] Post equitem sedet atra cura.
[31] Quòd si dolentem nec [32] Phrygius lapis,
Nec purpurarum sydere clarior
[33] Delenit usus, nec Falerna
[34] Vitis, [35] Achæmeniúmque costum:
[36] Cur inuidendis postibus & nouo
Sublime ritu moliar atrium?

15 Non reddent.
16 Non somnum restituent, quem iam quis abstulit.
17 Ordo est: & somnus lenis non fastidit humiles agrestium domos neque umbrosam ripam neque amœnæ Thessaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, ab auaritia, neque sit maris periculo exponit, vt eum familiarem augeat.
19 Tumultuosum mare non reddit eũ sollicitum.
20 Arcturus stella est in cauda Vrsæ, quæ propter tempestates quas orienti excitat est vehemens sed occidens est multo vehementior.
21 Hædi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Frixi hominis, quibus orientibus fuit mare.
22 Fundus infructuosus, qui vetus arboribus nõ respondet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modò plurimas culpante, modò sydera, i. tempestatum immoderatarum vi sydera præsentiente.
24 Allegoria negotiatoris facta.
25 In profundum
æquor. Vide Od. 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamentum substruendum vbi ædificium constituit. 28 Operum conductor, ἐργολάβος. Angl. a Taskmaster.
29 Vide Od. 16. lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 Quòd si neque ædes sumptuosæ neque vestes purpureæ, neque vina Falerna, neque vnguenta pretiosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut diuitiis magno dolore acquisitas emensque? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas facit habere. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vngentum Persicum, sic dictum ab Achæmene rege Persiæ, vnde venit Costus, vide Od. 13. lib. 2. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus nouorum (ab illa nimium laboriosibus propter lapis magnificentiam)

17 Cur relictâ meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) divitias appetam molestiarum plenas magnique operâ comparatas?

17 *Cur valle permutem Sabina*
Divitias operosiores?

AD AMICOS. Ode II.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 Paupertiem dicunt & difficilem.
2 Puer factus robustus per acrem militiam.
3 Parthos pro quibuslibet hostibus.
4 sub cœlo, extra tectum vivat & in rebus formidolosis.
5 Vxor tyranni alicujus barbari.
6 Virgo nobilis & matrona à vitio.
7 Vocat quærebunda hæc verba loquacitatem hanc, ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Sed militaris insidias.
9 Sponsus regia stirpe progenitus.
10 Meliorem Rom. inexhibitis tamen. est Alexandro.
11 Qui sapiendo consilium sibuit in dubiis periclitantur quam qui fortiter pugnant.
12 Incertum ignavis, quorum pectus quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget. eam viri virtute præstantes non petunt à populo ho-

*Ang*ustam, amici, pauperiem patì
[1] *Robustus acri* [2] *militia puer*
Condiscat: & Parthos [3] *feroces*
Vexet eques metuendis hastis.
Vitâmque [4] *sub dio & trepidus agat*
In rebus, illum ex mœnibus hostilis
[5] *Matrona bellantis tyranni*
Prospiciens, & [6] *adulta virgo*
[7] *Suspiret, Eheu ne* [8] *rudis agminum*
Sponsus lacessat [9] *regius asperum*
Tactu [10] *leonem, quem cruenta*
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum est pro patriâ morì.
Mors & [11] *fugacem persequitur virum:*
Nec parcit imbellis juventæ
[12] *Poplitibus, timidôque tergo.*
Virtus repulsæ [13] *nescia sordidæ,*
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit [14] *secures*
Arbitrio popularis [15] *auræ.*
[16] *Virtus, recludens immeritis mori*
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusque vulgares & udam
Spernit [17] *humum fugiente pennâ.*
[18] *Est & fideli tuta silentio*

nores. 14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & fasces. 15 Favoris, i. e. aut mobilis & levi populo placacris. 16 Virtus aperiens cœlum iis qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti. iter patefacit & sibi & suis per vias difficiles & inexplicatas. 17 Res terrenas spernit, quæcunq; immortalia. 18 Laus silentij.

Merces:

Metes: [19] *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgarit arcanæ, sub isdem
Sit [20] *trabibus, fragilemque mecum*
Solvat [21] *phaselum. Sæpe* [22] *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit neque mecum in eadem navi vehetur, qui sacra Cereris. Quoddam arcanum evulgavit homo scil. rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Navem velocem & oblongam.
22 Iupiter (dici & Iuci pater) non culpas sæpe culpas & innocentes punit cum in pios & incestos. 23 Pœna tardo pede interdum raro patitur scelestum hominem præcursus eligens, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode III.

Vir virtute præditus nihil extimescit. Oratio Iunonis de Troia euersa, de bello Troiano finito deque imperio Rom. à Troianis initium capturo.

Iustum & [1] tenacem propositi virum,
[2] Non civium ardor prava iubentium,
Non vultus [3] instantis tyranni
[4] Mente quatit solida: neque Auster,
[5] Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
[6] Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
[7] Hac arte Pollux, & [8] vagus Hercules
Iunixus, arces attigit [9] igneas.
Quos inter Augustus [10] recumbens
[11] Purpureo bibit ore nectar.
[12] Hac te [13] merentem Bacche pater tuæ
Vexere tigres, [14] indocili iugum

1 Virum propositi recti perseverantem.
2 Non iubitio civium iniquas leges petentium, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni pertinacis.
4 De sententia demouet, i. non efficit inconstantem.
5 Arbitre Adriatico vide Od. III. lib. I. est Adria genetivus i.
6 Si cœlum ruat vir iustus illius ruinâ non expauescet.
7 His virtutibus, constantia nimirum & iustitia Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragrauit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes, i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. —*Tu dea epulis accumbere diuum.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar, iam diuus factus etiamnum in terra viuus. Virg. *O Mauhort Deum nobis hæc otia fecit.* i. Augustus. 12 Hic virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos, vel merentem, i. militantem. 14 Tigrium collum sponte natura est indocile, Bacchi tamen iussi obsequitur.

Collo trahentes. hac [17] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit:
[18] *Gratum eloquuta* [19] *consilijantibus*
Iunone diuis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis incestusque iudex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In puluerem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castaq; [22] *damnatum Mineruae*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacenae splendet adultera
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Periura pugnaces Achiuos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Nostrisque [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit [28] *protinus & graues*
Iras, & inuisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo. illum ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patrijs deorum.
[33] *Dum longus inter saeuiat Ilion*
Romamq; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisque [34] *busto*
Insultet armentum, [35] *& catulos ferae*
Celent inultae: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisque possit*

25 Romulus patris sui equis, i. arte militari fugit Acherontis paludem infernalem & ad superos euasit.

26 Iuno rem gratam dijs eloquuta, quod veteres inimicitias ex animo iam deposuisset.

27 Diuis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.

28 Hic incipit Iunonis Oratio in diuorum coetu habita.

29 Paris à fatis datus iudex de nouo nubo Veneri dato.

30 Et Helena à Paride rapta.

31 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destitutus, Ilium fatalis promissij mercede deos, Neptunum scilicet & Apollinem, qui Ioue iussi Laomedonti suas operas locarant ad muros Troianos extruendos.

32 Ilion mihi & Mineruae damnatum propter iniuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.

33 Laomedontis.

34 Paris infamis hospes Helenae.

35 Periura propter Laomedontis fraudem. 36 Hectoreis pernicijs. 37 Et bellum nostris discordijs productum in praesentium rediit. i. finium est & compositum. 38 Deinceps 39 Romulum Iunonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti regiam & remittam, quamuis enim Romulus sit de genere Troiano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, vt Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In coelos ascendere. 32 Diuinos honores habere & diuis adnumerari. 33 Ordo est & sensus, dummodo longus pontus intercurrat inter Troiam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Troiani felices & beati, exules tamen regnanto, sic vt Troiano imperio seruire nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troia sit ita deserta vt in ea & armenta pascere & feras suos catulos occultare possint inultae. i. illesae & securae, nemine prohibente: qp legi stet Capitolium, &c. 36 Mediis deuictis & per triumphum ductis.

Roma

Roma ferox dare iura Medis.
37 *Horrenda late nomen in ultimas*
Extendat oras: quà 38 *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arua 39 *Nilus:*
40 *Aurum* 41 *irrepertum, & sic melius situm,*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in usus,
Omne sacrum 42 *rapiente dextra.*
Quicunque mundo 43 *terminus obstitit,*
44 *Hunc tangat armis, visere gestiens*
45 *Qua parte debacchentur ignes,*
46 *Qua nebulæ pluuiæq; rores.*
Sed bellicosis 47 *fata Quiritibus*
Hac lege dico, ne nimium pij,
48 *Rebusque fidentes, auita*
Tecta velint reparare Troiæ.
49 *Troiæ renascens alite lugubri*
Fortuna 50 *tristi clade iterabitur,*
Ducente victrices catervas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
51 *Auctore Phœbo, ter pereat meis*
52 *Excisus Argiuis, ter* 53 *uxor*
Capta 54 *virum puerosque ploret.*
55 *Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine 56 *pervicax*
Referre sermones deorum, 57 *&*
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras vltimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus AEgypti flumen, sic dictus a Nileo rege, vel, quòd trahat νέον ὕδωρ. i. nouum limum, quo terra AEgyptum reddatur fœcundior post suam inundationem.
40 Ordo est, horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat, Romaque (quæcunque) fortior sit spernere. i. fortior ad spernendum aurum, quam cogere.
41 Aurum nondum ex suis foditinis effossum.
42 Dextra, quæ sacra non parcit.
43 Polus frigoris & æstus.
44 Armis ire ad Romam inferat.
45 Iuxta torridam zonam, vbi fruit ingens solis æstus. vide Od. xxi. lib. 1.
46 Circulum forte fortasse frigit vtrinque poli, vbi mundus perpetuis glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis præfixa & constituta.
48 Poeticissimo imperio fieri.
49 Ordo est. Fortuna Troiæ renascens alite lugubri. i. malis auspicijs iterabitur tristi clade. vel (coniuge & sorore Iouis) ducente victrices catervas.
50 Flamma & ferro iterum vastabitur.
51 Etiamsi Apollo sit operis Auctor, tamen ter pereat &c.
52 Expugnatus ab Argiuis meis, qui me Argis colunt.
53 Hecuba vel Andromache.
54 Maritum & filios carina ploret.
55 Lyrico carmini res graues non conueniunt. Musam igitur poeta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat.
56 Desine Musa licentiosa & audax esse &c.
57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IIII.

Poeta se à multis periculis Musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibusque malè cessisse qui aduersum Deos aliquid moliri voluerint.

[1] *Descende [2] cœlo, & dic age tibia*
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharaue Phœbi.
[3] *Audítus? an me ludit amabilis*
Insania? [4] audire, & videor pios
Errare per lucos, amœna
Quos & aquæ [5] subeunt & auræ.
[6] *Me fabulosæ Vulture in Appulo,*
Altrices extra limen Appuliæ,
Ludo fatigatumque somno
Fronde noua puerum palumbes
Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltusque [8] Bantinos, & aruum
Pingue tenent [9] humilis Feretri:
[10] *Vt tuto ab atris corpore viperis*
Dormirem & ursis: [11] vt premerer sacra
Lauroq, [12] collataq, Myrto,
Non sine dis animosus infans.
[14] *Vesper, Camœnæ, vester in arduos*
[15] *Tollor Sabinos: seu mihi [16] frigidum*
Præneste, seu Tibur [17] supinum,

1 Ordo est. O Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia longum Melos i. longum & suauem cantilenam.
2 Habent Musæ ætiam sedem in cœlo, vt Iouis filiæ.
3 Sodales mei, numquid audita Calliopen canentem? an me fallit poetica fanasia?
4 Videor mihi audire Calliopen quodque ipsa discurrit per lucos pios, i. per lucos, quos dij incolunt.
5 Quos lucos aquæ iucundæ pertransiunt, & in quibus gratæ spirant auræ.
6 Ordo est & sententia. Palumbes fabulosæ (i. palumbes de quibus Poetæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & somno vietum texêre & cooperuere noua fronde (i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i. in Vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis, i. nutricis meæ & solicitæ. 7 Acherontia est verbi Incolæ adiectum patria in sublimitate montis posita, ideoque eam nido comparat, vel, per nidum, domi proprium significat. 8 Bantina est oppidum Apuliæ pascuis abundans. 9 Feretrum est verbi in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile prætingium omnibus quæ posito dormirem corpore tuto, &c. 11 Quod premerer lauro sacra i. lauro Apolloni dicata, quæ quidem laurus præsagiebat eum futurum Poetam. 12 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri consecrata significabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine diuino numine ego infans impauidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ, vester sum. 15 In montes excelsos Sabini vehor. 16 Non ideo frigidum quia Præneste in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi è fontibus prodeuntes ad varios morbos salutares. 17 In aëreum montis constitutum.

Seu

Seu [18] *liquide placuere Baiæ.*
Veſtris [19] *amicum fontibus & choris,*
Non me [20] *Philippis verſa acies retro,*
[21] *Devota non extinxit arbos,*
Non Sicula [22] *Palinurus unda.*
[23] *Utcunque mecum vos eritis, libens*
[24] *Inſanientem nauita Boſporum*
Tentabo, & [25] *arentes arenas*
Litteris Aſſyrij, viator.
Viſam [26] *Britannos hoſpitibus feros,*
Et lætum equino ſanguine [27] *Concanum.*
Viſam pharetratos [28] *Gelonos*
[29] *Et Scythicum inviolatus amnem.*
Vos [30] *Cæſarem altum, militia ſimul*
Feſſas cohortes [31] *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores,
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos [33] *hæc conſilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. ſcimus ut [34] *impios*
Titanas immanemque turmam
Fulmine ſuſtulerit [35] *caduco,*
Qui terram [36] *inertem, qui mare temperat*
Ventoſum, & vrbes, regnáque [37] *triſtia,*
Diuíſque mortaliſque turbas
Imperio regit [38] *vnus æquo.*

18 Rulæ eſt vrbs Campaniæ aquis calidis nobilitata.

19 Ordo eſt, me amicum veſtris fontibus & choris non extinxit Philippis acies verſa retro, non arbos, &c.

20 Philippi eſt vrbs in Thracia, vbi veteres erat in fugam Bruti & Caſſii exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.

21 Arbor ſacrata, vide Od. 15 lib 2

22 Promontorium Lucaniæ ſic denominatum à Palinuro nauis Æneæ gubernatore, vbi Notarius in ſummo periculo eſt verſatus, quum ex bello Philippenſi in Italiam rediret.

23 Quandocunque.

24 Mare Boſporum appellatum. vide Od. 15. & vlt. lib. 1.

25 Arenas calentes.

26 Britanni (inquit Acuro) hoſpitem habebant pro hoſtia. Feri igitur & inhoſpitales nunc tam, quam erant. neque id mirum, nam vt ſole longè diſtabant ſic errè quandiu illorum mentibus diuina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementia, manſuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verum vbi Deus (cui vis prouidentia in regnorum mutationibus eſt admirabilis) pro ſua miſericordia hanc gentem ad fidem Chriſtianam vocauerat, ipſum etiamſi feritas, indies euaſuit immanitas, coepit crudelitas, omnis barbaries in externis (ſeilicet omnes) nationes tranſmigrauit, & Britannia(que à noſtro Poeta hic dicitur tera) facta eſt gens perhumana, hoſpitalis, liberalis, comis atque affabilis.

27 Concani erant Hiſpani, vel (vt alij volunt) Thraces, quibus ſanguis ex equini cruris venis ſubtractus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Gelli, populus ſagittis potentes, vide Od. 20. lib. 2. 29 Et inviolatus, fluuius Matarum præſidio vtitur. Tanaim 30 Cæſarem magnum & triumpho ſublimem. Ordo eſt, Vos recreatis Pierio antro Cæſarem quærentem finire laborem, ſimul atque abdidit oppidis cohortes feſſas militia. 31 Simul vt in hibernis conſiſtunt exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Muſis ſacro & ſecreto. i. vos Cæſarem oblectatis arte poetica. 33 Conſilium ab immanitate remotum, quo ſit, vt eſt Cæſar in ſubiugandis barbaris. 34 Gygantes cum diis belligerantes. 35 Fulmine in 142m. Titanem cadente. 36 Terram immotam. 37 Sedem inferorum, vbi omnia ſunt triſtia. 38 Solus ſapiens.

39 Ordo eſt. illa fœuentus horrida fidens brachijs magnum terrorem intulerat Ioui.

40 Gigantes ex terra nati contendentes montem montibus imponere.

41 Olympo vtrobolo.

42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus ſunt nomina gigantum.

43 Ingenti Rauro.

44 Enceladus tam fuit robuſtus vt arbore eradicata iaculareture in hoſtes

45 Contra Minervæ clypeum, quo Iupiter etiam vſus eſt contra gigantes. Contra Iouis ſapientiam nil poſſunt gigantes.

46 Ex parte Iouis in hac pugna.

47 Vulcanus dicitur anidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugax eſt animo.

48 Apollo qui ſemper arcum geſtat.

49 Aqua fuit orta fontis Caſtalij, ſic dicti à Caſtalia puella quam Apollo adamauit.

50 Crines humoris ſparſos.

51 In Lycia fons eſt Caſtalius.

52 Sylvam, in qua natus eſt Apollo dictus Patareus à Patara Lyciæ ciuitate, vbi maximè colebatur.

53 Fidens, inuentus horrida, brachijs,
54 Fratréſque tendentes 55 opaco
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid 56 Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid 57 minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœcus, 58 euulſa q truncis
Enceladus iaculator audax,
Contra ſonantem Palladis 59 ægida
Poſſent ruentis? 60 hinc 61 auidus ſtetit
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Numquam humeris 62 poſiturus arcũ,
Qui 63 rore puero Caſtaliæ lauit
64 Crines ſolutos, qui 65 Lyciæ tenet
Dumeta, 66 natalémque ſyluam
Delius & Patareus Apollo.
67 VIS conſilî expers mole ruit ſua,
68 Vim temperatam dij quoq; prouehunt
In maius: idem odere vires
Omne nefas animo 69 mouentes.
Teſtis mearum 70 centimanus Gyges
Sententiarum notus, & 71 integræ
Tentator 72 Orion Dianæ,
Virginea domitus ſagitta.
73 Iniecta monſtris terra dolet ſuis:
Mœrétque partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum nec peredit
Impoſitam celer ignis 74 Ætnam:
75 Incontinentis nec Tityi iecur
Reliquit ales, 76 nequitiæ additus

53 Robur corporis ſuæ prudentiæ ſuo labitur impetu. 54 Vires conſilio gubernatas dij augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem.

56 Briareus, de quo vide Od. xvij. lib. 2. 57 Caſtæ Dianæ. 58 Orion venator ſtuprare conatus Dianam, eius ſagittis eſt confoſſus. 59 Ordo eſt. Terra mater, impoſita monſtreſis gigantibus ſuis filijs, dolet & mœret ſuos partus eſſe fulmine miſſos ad Orcum. i. ad Plutonis ſupra modum pallidum & inferno colore fœdatum. 60 Sicilia monstrum Enceladi gigantis iniectum. 61 Nec voluit relinquit peredere iecur Tityi horrioſi qui Latonæ ſtuprum inferre conatus eſt. 62 Intemperantiæ ſuæ oppoſitus cuſtos vt ſi ſit infeſtus.

Cuſtos ſ

Cultus: amatorem trecenta
[6] Pirithoum cohibent catenæ.

[6] Ixionis & Dionæ filium, amatorem Proserpinæ quam rapere quum tentaret Pirithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos

ODE V.

Diui Augusti laudes, Crassi vituperium, Reguli constantia & ad Pœnos reditus.

[1] Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare: [2] præsens diuus habebitur
Augustus, adiectis Britannis
[3] Imperio, [4] grauibusque Persis.
Milesne Crassi, [5] coniuge barbara
[6] Turpis maritus vixit? & hostium
([7] Pro curia, inuersique mores!)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] Marsus & Appulus,
[9] Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, [10] æternæq; Vestæ,
Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
[11] Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Dissentientis [12] conditionibus
Fœdis, [13] & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. [14] Signa ego [15] Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)

1 Vt tonitrua de monstrant Iouem esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ diuinitatem eius arguunt.
2 Dum est in viuis, 3 Imperio Ro. additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum primigenium superati sunt.
4 Propter Crassi cladem Persis vel Parthi graues & perniciosi habebantur, qui tamen Augusto facilè cesserint, signaque militaria Crassi & M. Antonii adempta reddiderint.
5 Cum coniuge barbara.
6 Vt seruus & captiuus vixit?
7 O Senatus, vel à curia, quam indignas res passa es contra maiestatem populi Rom.! ô mores quàm inuersi & corrupti estis, vt Rom. milites tam barbaris seruiant, qui ipsi olim dominari solebant. 8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi, qui cum Crasso superati & capti vsores acceperunt à Medis & Persis, vt ibidem lot in propriis sedibus omnem ætatem agerent. 9 Ignaui erant milites sub Crasso qui obliuisceretur ancilia. i. scuta brevia numero duodecim in æde Martis seruata, ex quibus vnum de cœlo lapsum credebatur, nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuisset ancile. ancilia hic pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Æternæ ignis, qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur. 11 Saluo Capitolio, quæ Iouis erat sedes, q.d. non deserta vrbe à suis diis, turpe igitur militibus Rom. vt sub armis hostilibus seruirent. 12 Regulus hoc prouiderat, ne quis suo exemplo spem vitæ in captiuitate poneret. 13 A conditionibus fœdis, nolait enim Regulus captiuos Afros cum pro se redili. 14 Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus. nisi pubes captiua periret immiserabilis. i. sine misericordia, nam tali exemplo milites deincepe ignauius pugnarent. 15 Hæc est Reguli Oratio in Senatu Rom. habita, quæ est deliberatiua. 16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti vindicarunt hoc cæde.

Directa

Direpta vidi. vidi ego civium
[17] Retorta tergo brachia libero
[18] Portásque non clausas, [19] & arua
Marte coli populata nostro.
[20] Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit. flagitio additis
[21] Damnum. neque amissos colores
[22] Lana refert medicata [23] fuco
NEC vera virtus, quum semel excidit,
[24] Curat reponi deterioribus.
[25] Si pugnat extricata densis
Cerua plagis, erit ille fortis,
[26] Qui perfidis se credidit hostibus?
[27] Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora restrictis lacertis
Sensit [28] iuuers, timuitque mortem?
[29] Hic vade vitam iungeret inscius,
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago, o probrosæ
[30] Altior Italiæ ruinis.
[31] Fertur pudicæ coniugis osculum,
Parvosque natos, [32] ut capitis minor,
A se remouisse, & virilem
[33] Toruus humi posuisse vultum:
Donec labantes consilio patres
Firmaret [34] auctor nunquam aliàs dato,
Interq; mœrentes amicos
Egregius properaret [35] exul.
[36] Atqui sciebat quæ sibi barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom remincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas, quod arguit Carthaginensium fœmitatem.
19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea deuastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum militem ignauum auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non refumit candorem genuinum amissum.
23 Colore. fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab iis qui corrupti iam ac deprauati sunt.
25 Si fieri potest vt cerua è retibus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero prælio Carthaginenses subiget is, qui lora, &c.
28 Ignauet.
29 Hic miles sceleratus vitam armis non deditione esse retinendam, pacem cum bello confudit: nam in ardentissima pugna canonam in pace se hostibus credidit.
30 Nobilitor turpibus Italiæ ruinis.
31 Regulus dicitur a se remouisse, i. non admisisse coniugis osculum.
32 Vt capite diminutus. Ut seruus captiuitatem.
33 Et dicitur toruo vultu oculos in terra defixos habuisse, donec argumentis insuditis firmaret patres labantes dubitantesque.
34 Suasor hui monitor.
35 Exul per captiuitatem egregius, i. nunquam satis laudatus, Cic. de Of. 3.
36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci

Dimouit

Dimouit [37] *obſtantes propinquos,*
Et [38] *populum reditus morantem,*
Quàm ſi clientum longa negotia
[39] *Diudicata lite relinqueret,*
[40] *Tendens Venafranos in agros,*
Aut Lacedæmonium [41] *Tarentum.*

37 Aulcos contradicentes precatoſque ne ad hoſtes rediret.
38 Populum, qui reditum ſuum tardabat.
39 Lite finita & ſententia pronunciata.
40 Iter habens Venafranum Campanio a Phalaro Lacedæmonio conditum.

41 Oppidum patriæ ciuitatem animi relaxandi gratia. vide Od. 6. lib. 2.

AD ROMANOS. DE MORIBVS ſui ſæculi corruptis. Od. VI.

[1] *Delicta Maiorum immeritus lues*
Romane: donec templa [2] *refeceris*
Ædesque labentes deorum, &
[3] *Fœda nigro ſimulachra fumo.*
[4] *Dijs te minorem quòd geris, imperas.*
[5] *Hinc omne principium,* [6] *huc refer exitum.*
Dij multa [7] *neglecti dederunt*
[8] *Heſperiæ mala luctuoſæ.*
Iam bis [9] *Monæſes, & Pacori manus*
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & aliecriſſe prædam
Torquibus exiguis [10] *renidet.*
Pene occupatam [11] *ſeditionibus*
Deleuit urbem [12] *Dacus & Æthiops:*
Hic [13] *claſſe formidatus,* [14] *ille*
Miſſilibus melior ſagittis.
[15] *Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias*
Primùm inquinauere, & genus & domos.
[16] *Hoc fonte deriuata clades*

1 Ob culpam Maiorum dabis pœnas, quæ non es merita.
2 Donec reædificauerit vel reparauerit templa deorum deſtructa vel reparanda.
3 Simulachra ſeu ueruſtatis ſordeuerunt.
4 Quia Deos colis, ideirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium.
6 Ad deos neglectos tuos refer calamitates. Alij hunc uerſum ſic interpretantur vt ſit ironia, in exordio rerum deos innocx. eiſdem in exitu gratias agito.
7 Dij minùs ſtudioſe culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæſes & Pacorus Parthorum reges hic. i. primò Craſſum, ſecundò Labienum cum omni exercitu deleuerunt, noſtrique contra inauſpicatos (i. quia contemptis auſpicijorum neceſſarium veritatem) iniuſtè reddiderunt. 10 Gaudet ſe adiecciſſe prædam noſtris ſuis torquibus, qui ante nos deuictos erant exigui, iam verò facti ſunt ampliores. 11 Bellis ciuilibus. 12 Scythæ & Ægyptij ſub Antonio & Cleopatra. 13 Claſſe quam Cleopatra inſtruxerat. 14 Ille Dacus Scythæ malis petitis in mittendis ſagittis. 15 Sæcula, in quibus homines aſſiduè culpam committunt. 16 Exadulterijs.

In patriam populumque fluxit.
Motus docēri gaudet [17] *Ionicas*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Jam nunc & incestos amores
[19] *De tenero meditatur vngui.*
[20] *Mox iuniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermissa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed iussa coram non sine conscio*
Surgit marito: seu vocat [26] *institor,*
Seu nauis Hispanæ [27] *magister*
[28] *Dedecorum pretiosus emptor.*
[29] *Non his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor sanguine Punico:
Pyrrhumque & ingentem cecidit
[31] *Antiochum, Annibalemq́, dirum:*
Sed rusticorum [32] *mascula militum*
Proles, [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Versare glebas, & seueræ*
Matris ad arbitrium recisos
[35] *Portare fustes: sol vbi montium*
[36] *Mutarit vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnosa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum pejor auis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitiosiorem.

17 Salutationes hasternas, quas primùm Iones inuenerunt.
18 Docetur corpus molliter mouere & saltare secundum artem.
19 A teneris annis discit & exercet amores flagitiosos.
20 Post nuptias celebratas quærit amatores marito suo iuniores, i. robustiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas fugit voluptates.
24 Lucernis remotis, ne sint testes pollutæ verecundiæ.
25 Sed velari publicæ ruerentiæ ab adultero accēsita è lecto surgit vidente & consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinosis parentibus nati sunt illi Romani qui nauali bello Panos superārunt. vide Od. 12. lib. 1.
30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum.
31 Syriæ regem à M. Acilio superatum. 32 Proles virilis, non effœminata. 33 Sabinis pro malluvinis ligonibus & ferramentis rusticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum post laborem finitum ad ignem alendum, si matres feneræ sic iuberent. 36 Vesperi, nam Sol descendens mutat vmbras. 37 Adolescens tempus gratum (noctem in qua quieſcimus) curru suo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum affert: quid non consumit? 39 Paulò post, hic obserua elegantem gradationem in tribus versiculis, Anis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sint deteriores.

AD

AD ASTERIEN. Od. VII.

Conſolatur eam de viri ſui abſentia mœſtam, monétque vt fidem coniugalem ei datam ſeruet.

[1] QVid fles Aſterie quem tibi candidæ
Primo reſtituent vere Fauonij,
[2] Thyna merce beatum
Conſtantis iuuenem fide
Gygen? ille [3] notis actus ad Oricum
[4] Poſt inſana Caprææ ſydera, frigidas
Noctes non ſine multis,
[5] Inſomnis lachrymis agit.
[6] Atqui ſollicitæ nuntius hoſpitæ,
Suſpirare Chloen, & miſeram tuis
Dicens ignibus vrì,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prætum mulier perfida credulum
Falſis impulerit [7] criminibus, nimis
Caſto Bellerophontì
[8] Maturare necem, refert.
[9] Narrat penè datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens:
Et peccare docentes
Fallax hiſtorias monet,
Fruſtra. nam ſcopulis ſurdior [10] Icarì
Voces audit adhuc integer. at tibì
Ne vicinus [11] Enipeus
Plus iuſto placeat, caue:
Quamuis non alius [12] flectere equum ſciens
AEquè conſpicitur [13] gramine Martio:

1 Ordo eſt & ſenſus. O Aſterie, quid fles? quid fruſtra deſideras Gygen mutuæ conſtantiæ fidei, quem Thyna merce beatum candidi Fauonii (i. ſereni veris occidentales primo vere tibi reſtituent?
2 Locupletatum merce adducta è Bithinia.
3 Notis actus à, qui ſollicitæ vxoris compellas ad Oricum, vbi nunc primùm in Epiro.
4 Poſt magnas aſperſarum Capræ occaſus cædes.
5 Non dormiens.
6 Ordo eſt & ſenſus. atqui vafer nuntius ſollicitæ hoſpitæ (vxoris nuntius à Chloe ad virum tuum miſſus) tentat illum mille modis, dicens Chloen miſeram ſuſpirare & vri tuis ignibus (i. vri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert vt perfida mulier (ſc. Antea) impulerit Prætum credulum falſis criminibus maturare neceſſitatio Bellerophontì.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo eſt. & nuntius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea prope occiſum fuiſſe) dum abſtinens fugit Magneſſam Hippolyten, & idem fallax nuntius monet, i. proponit Gygi viro tuo alias hiſtorias quæ peccandi vitam docent. ſed fruſtra. 10 Scopulis Icarii maris ſurdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuncij à Chloe miſſi non commouetur. ſed continens eamque contemnens permanet. 11 Nomen eſt vicini libidinoſi, qui eam amabat. 12 AEquè peritus in equitandi ſcientia. 13 In campo Martio, vbi ſe exercebat Ro. iuuentus, vt equo vti bene ſciret.

Nec quisquam citus æquè
[14] Tusco denatat alueo.
[15] Prima nocte domum claude, [16] neque in uiæ
Sub cantu [17] querulæ despice tibiæ:
[18] Et te sæpè uocanti
Duram, difficilis mane.

19 Tiberinus fluuius, qui Tusciam à Sabina diuidit.
15 Nocti initio.
16 Neque in uiæ deorsum despice ex alto.
17 Querentis se immeritò abs te contemni. 18 Denique ô Asterie mane inexorabilis Euipeo, te semeram & sæpius sæpe vocanti.

AD MAECENATEM. Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Martias cur celebret Mæcenas mirari non debet.

[1] MArtijs, [2] cælebs quid agam [3] Kalendis:
Quid velint flores, & [4] acerra thuris
Plena, miraris, [5] positúsque carbo in
Cespite viuo,
Docte sermones [6] utriusq; linguæ.
Voueram dulces epulas & album
Libro caprum, propè [8] funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, [9] anno redeunte festus,
[10] Corticem astrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere [11] institutæ
[12] Consule Tullo.
Sume Mæcenas cyathos amici
[13] Sospitis centum: [14] & vigiles lucernas
Perfer in lucem, procul omnis esto
[15] clamor & ira.

1 Otiosi est. Mæcenas docte sermones vtriusque linguæ, id mirare, quid ego cælebs agam in Martii Kalend.
2 Sine vxore.
3 Kalendis, quas matroni celebrabant vt vxores cultas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ incula est in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus super aram ex viuo cespite erectam, vide Od. 19. lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Dijs superis alba victima, inferis nigra immolabatur.
8 Propè mortis datus, casu arboris in caput suum prolapsæ. vide Od. 25. lib. 2. 9 Anno vertente i. singulis annis. 10 Corticem pice illitum à fabre picatum. 11 Amphoræ quæ captæ essent fieri fumosas, vt vetusta intelligeretur vinum valdè vetustum, in vtribus ita exsiccatum, vt deperanti non posset, neque bibi nisi aquâ dilutum. 12 In amphoræ fundo notatis Consulis scribebant quando vinum in cella vinaria esset repositum, ad significandam vini ætatem. Vide Od. 11. lib. 1. 13 Amici incolumis & salui ab arboris illius casu. 14 Et producito vigiles i. æternas lucernas in lucem, i. totam noctem compotemus. 15 Vide Od. 27. lib. 1.

Mitte

Mitte ciuiles [16] *super vrbe curas.*
Occidit Daci [17] *Cotisonis agmen:*
[18] *Medus infestus sibi luctuosis*
Dissidet armis:
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ
[19] *Cantaber, sera domitus catena:*
Iam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *priuatus nimium cauere:* [&]
[23] *Dona præsentis rape lætus horæ, ac*
Linque seuera.

16 De vrbe. 17 Cotison rex fuit Dacorum, quos Octauianus superauit. 18 Medi solicitudine ciuilibus intenti se dissentiunt. 19 Cantabri, populi erant Hispaniæ, quos bellum sex annos cum Romanis gerentes deuicit Agrippa. 20 Remisso arcu, armis depositis. 21 Negligens ellip. non sollicitus ne in re aliqua populus periclitetur. 22 Quum Magistratum non geras; parce, si nolli nimium curare temp. 23 Eripe quod præsens hora donat. 24 Omitte res seuras.

AD LYDIAM. Ode 12.

Dialogus est de præteritis amoribus eiſdē q; renouandis.

Ho.[1] *Donec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quisquam potior brachia candida*
Ceruici iuuenis dabat,
Persarum[3] *vigui rege beatior.*
Ly. *Donec non alia magis*
[4] *Arsisti,*[5] *neque erat Lydia post Chloen:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romana vigui clarior[7] *Ilia.*
Ho. *Me nunc*[8] *Thressa Chloe regit,*
Dulces docta[9] *modos, & citharæ sciens:*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcant animæ fata superstiti.*
Ly. [11] *Me torret face mutua*
Thurini[12] *Calais filius Ornithi.*
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu. 2 Quem plures fouerunt. 3 Floruí. vixí. 4 Quamdiu non alteram magis amasti. 5 Neque erat Lydia minus dilecta quam Chloe. 6 Ego Lydia magnæ fuerã. 7 Romili matre. 8 Chloe ex Threcia mihi imperat & me habet. 9 Muſicæ peritissima. 10 Si mea morte assequar, vt ſic mihi superstes, *quasi* ſuperes Chloen, vt mea ſua eſſe *videatur*. 11 Ordo e.ſ. Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua. i. amore mutuo me vrit. 12 Calais eſt nomen quantia, qui fuit ex Thurio ciuitate in ſinu Tarentino.

Si parcent [13] *puero fata superstiti.*
HO. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosque iugo cogit abenos?
Si flava [15] *excutitur Chloë,*
[16] *Rejectæque patet ianua Lydiæ?*
LY. *Quamquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu leuior* [18] *cortice, & improbo*
[19] *Iracundior Adria:*
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

13 Cælo.
14 Quid si Venus intermissa redit, nosque discordes copulat iugo abenco. I. amore indissolubili?
15 Quid si Chloe excutiat e pectore meo?
16 Lydiæ repellatæ.
17 Calais
18 Leuior sabere, quod ob leuitatem ferme super aquas.
19 Adriatico. vide Od. 35 lib. 1.

IN LYCEN. Ode x.

Lycen monet, vt posità duritie sibi supplici parcat.

Extremum Tanaïm si biberes Lyce,
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
Porrectam ante fores obijcere incolis
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo [3] *nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis? [5] *& positas vt glaciet nives*
Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro fugas axe rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O quamvis neque te munera, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat: [11] *supplicibus tuis*
Parcas, [12] *nec rigida mollior æsculo,*
Nec Mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit limine aut* [14] *aquæ*
Cælestis patiens latus.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluuiū bibares. i. si barbara esses & Scythæ nupta.
2 Me demissum ante fores tuas fores tibi crudeli asperas & inquinato pateteris, imo plorares me (inquam) exponere ventis tempestuosis. qui in Scythia existunt.
3 Vndarum.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter (cælum connectit in glaciem niues demittas puro numine i. aperto & sereno cælo?
6 Abijce & depone superbiam.
7 Ne Fortuna, quæ nunc tibi fauet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quo rupto rotæ retrocurrunt.
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit dura & difficilis. Tyrrhenus. i. Italus pater non genuit te talem.
9 Color pallidus, violacei coloris particeps.
10 Et quamuis maritet tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non te flectit in amorem eius.
11 Misereare tamen mei supplicis tui.
12 Quæ neque flexibilior es flexibiliore, nec mitior animum. i. nec mitiorem habes animum quam serpentes Mauritaniæ.
13 Non semper ero iuuenis vt possim super limen iacere aut cubare, ideo cælo pluuioso, noli igitur occasionē precis mei petendi perdere.
14 Pluuiæ.

AD

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cantus sibi dictet quibus animum Lydos flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] MErcuri (nam te docilis magistro
Mouit [2] Amphion lapides canendo)
Tuque [3] testudo, resonare septem
[4] Callida neruis:
[5] Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Dictum mensis & amica [6] templis)
Dic modos, Lide quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitq; tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc proterua
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitesque syluas
Ducere, & riuos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant [16] angues caput eius, atque
[17] Spiritus teter [18] saniesq; manet
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityosq; vultu
[21] Risit inuito: [22] sitit vmna paulum
Sices, dum grato Danai [23] puellas
Carmine mulces.

1 Ordo est. O Mercuri dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet, nam te magistro docuit Amphion mouere lapides canendo, &c.
2 Amphion Iouis ex Antiopa filius cithara cantu traxit post se lapides, ex quibus muros Thebani tunc extruxit.
3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.
4 Perita, quæ scite scit resonare septem chordis.
5 Quæ non erat docta antequam Mercurius te chordis instruxisset.
6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.
7 Aures contumaces & à me auersas.
8 Equa trium annorum.
9 Per saltus ocyor.
10 Cauet ne tangatur.
11 Non empta, ἀγάμος.
12 Immatura vbi petulanti.
13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam. vide Od. xii. lib. 1. 14 Ingentis & valde saeui, qui omnium mortalium est capax. 15 Tibi blandè canenti, quem Orpheus suum Eurydicen ad inferis reduxerat. 16 Vide Od. xiii. lib. 2. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamuis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex triplici ore. 19 Ixion Iouem stuprum conans inferre huic porro apud inferos cruciatur, vt rotæ ixion serpentes alligatus assidue & sine requie circumagitur. 20 Tityos est nomen actium Græcum, vide Od. 4 huius lib. 2. 21 Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu inuito propter pœnæ acerbitatem. 22 Belides suum laborem intermiserunt, dum ea grato carmine oblectas. 23 Danai filias.

24 Audiat Lyde, quam pœnas apud inferos luant, quæ suis a maioribus in humane fuerunt.
25 Dolium, atque vacuum, quia pertusum est & fine fundo.
26 Fata tardè venientia ad vltionem, vt eò grauius puniant.
27 O impiæ fœminæ, nam quid maius impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus solã suo pepercit viro.
30 Honore matrimonij digna, cum facibus enim nuptiæ fiebant vesperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax, nam honestum est pro iustitia mentiri in iis præsertim quæ sunt contra deum & naturam.
32 Mulier.
33 Mors μακρὰ ὥπνος.
34 A quo.
35 Εὔδουσι λαὶ βαθεῖ.
36 Ordo est, quæ, velut leænæ natæ vitulos (heu) lacerant singulos.
37 Ego illis humaniore nec te occidam, nec clausum tenebo.

24 *Audiat Lyde scelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lymphæ
25 *Dolium fundo pereuntis imo:*
26 *Seráque fata,*
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
27 *Impiæ: nam quid potuere maius?*
Impiæ sponsos potuere 28 *duro*
Perdere ferro.
29 *Vna de multis* 30 *face nuptiali*
Digna, periurum fuit in parentem
31 *Splendidè mendax, & in omne* 32 *virgo*
Nobilis æuum.
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne 33 *longus tibi somnus,* 34 *unde*
Non times, detur: socerum & scelestas
35 *Falle sorores.*
36 *Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,*
Singulos (heu) lacerant. ego illis
37 *Mollior, nec te feriam, nec intra*
Clausa tenebo.
38 *Me pater sæuis oneret catenis,*
Quod viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
39 *I, pedes quò te rapiunt & Auræ:*
Dum fauet nox & 41 *Venus: i secundo*
Omine: & nostri memorem sepulcro
42 *Sculpe querelam.*

38 Esto, quod pater me in vincula conijciat, vel in exilium pellat, idque classe, vt difficilius fit redire, quòd viro, &c.
39 Fugam accelera, siue terra siue mari iter facere voles.
40 Venus.
41 Amor in te meus.
42 Inscribe Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam seruatam sit sempiterna.

AD

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adolescentis amore capta vitam agit iacentem & desidiosam.

[1] Miserarum est, [2] neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino [3] lauere: aut [4] ex-
-animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi [5] qualum Cytheræ puer [6] ales,
Tibi telas, operosæq; Mineruæ
[7] Studium aufert, Neobule, [8] Liparæi nitor Hebri.
Equis ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus,
[9] Simul unctos Tiberinus humeros lauit in undis:
[10] Catus idem [11] per apertum fugientes
Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem [12] fruticeto [13] excipere aprum.

1 O Neobule, miserarum est i. miserum fuit moleres, quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino sic hilarantur vt a se pellant curas, & quæ metu exanimantur propter patrui obiurgationes. solet enim patruus frustra libros teretrix reprehendere quam pater ipse.
2 Neque in amore colludere.
3 Diluere curas á lato, in tertia coniugatione.
4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ á monte Cytherea dicta est Cytherea. 7 Studium lanificii, cui maxime præest Minerua de qua supra. 8 Pulchritudo Hebri adolescentis, qui fuit ex insula Lipara equus fuit melior ipso Bellerophonte neque arte pugili neque cursu pedestri victus. 9 Simulatque, mox vbi. 10 Ingeniosus vel peritus iaculandi. i. conligendi ceruos iaculis. 11 Per campum non arboribus consitum. 12 Vbi frutices crescunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere verbum est proprium venatorum, qui ex insidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit eiusq; amœnitatem summopere commendat.

[1] O Fons Blandusiæ, [2] splendidior vitro,
[3] Dulci digne mero, non sine [4] floribus,
[5] Cras donaberis hœdo:

1 Blandusiæ fons in agro Sabino.
2 Fons lucidior vitro.
3 Digne mero in sacrificij exhibito. veteres enim fontibus sacrificabant tanquam dijs, vide Od. 1. lib. 1.
4 Floribus quibus veteres spargebant fontes, vel, quibus hostias coronabant.
5 Cras tibi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
[6] Primis, & venerem & prælia [7] destinat
Frustrà. nam gelidos [8] inficiet tibi
Rubro sanguine riuos
[9] Lasciui soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora [10] Caniculæ
[11] Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
[12] Præbes, & pecori vago.
[13] Fies nobilium tu quoque fontium:
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

6 Cornibus nuper natis & erumpentibus.
7 Hædus quasi deliberat secum & delegit venerem cui operam det, alioquin pugnacem constituit aduersarium cum quo possit præliari. sed frustrà, nam morte præuenietur & immolabitur.
8 Tinget tibi. i. in tui honorem.
9 Gregis luxuriosi. est enim capra animal lasciuum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert.
11 Nescit tangere propter floridas quæ foliis tuis ubi te excludent.
12 Tu frigus suppeditas pecori fatibundo delectabile propter aquæ potum.
13 Tu quoque vnus ex clarissimis ex nobilibus fontibus me canente ilicem cauis in podicum tanis, è quibus decurrunt lympha tuæ loquaces, i. cum murmure fonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode XIIII.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania deuictis Cantabris reuertentis.

[1] Herculis ritu modò dictus, ô plebs,
Morte [2] venalem petiisse laurum,
Cæsar, Hispana repetit [3] penates
Victor ab ora.
[4] Vnico gaudens mulier marito,
Prodeat, iustis [5] operata diuis:
[6] Et soror clari ducis, & decoræ
[7] Supplice vitta.
Virginum matres, [8] iuuenumque nuper

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dicitur petiisse laurum venalem morte, modò victor ab Hispana ora repetit penates Herculis ritu. i. vt olim Hercules, extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim [5] coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona casta & pudica quæ vnico marito est contenta prodeat.
5 Sacra faciens diuis.
6 Octauia Augusti soror, Antonij vxor.
7 Et fœminæ supplice vittæ ornatæ.
8 Et matres iuuenum qui nuper è bello salui redierunt.

Sospitum

Sospitum. vos ô pueri & puellæ
Iam virum [9] expertæ, male ominatis
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi festus [11] atras
Eximet curas: ego nec [12] tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæsare terras.*
I, pete [14] unguentum puer, & coronas
[15] *Et cadum Marsi memorem duelli:*
[16] *Spartacum si qua potuit vagantem*
Fallere testa.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrtheum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuisum mora ianitorem*
Fiet; abito.
[20] *Lenit albescens animos [21] capillus*
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
[22] *Non ego hæc ferrem, calidus iuuenta*
[23] *Consule Planco.*

9 Nupta.

10 A malis verbis seu imprecationibus abstinete. Favete linguis vt Ode 1. huius lib.

11 Tristes curas quæ atram bilem excitare valeant.

12 Civilem furorem.

13 Augusto terrarum imperium obtinente.

14 Vngueuto homines elegantiores capillum in comitijs maleficiebant.

15 Vinum in cella conditum, cum bello Marsico Italia arderet.

16 Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo ciuili bello, quod cum Populo Rom. gessit anno fere.

16 Post bellum Marsicum.

17 Dic & Neæræ canore felicior, vt properet colligere crinem nodo, i. religare crinem in nodum, vt veniat semicompta ad lætitiam repentinam significandam, vide Od. 25. lib. 2.

18 Crinem subditum myrrhei coloris, vel myrrhino vnguento delibutum.

19 Si non statim à ianitore aduitiare, noli esse molestus sed abito.

20 Q. d. Ego iam vergo ad senectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumelias, sed in iuuentute ad vltionem drosenissem.

21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum.

22 Non ferre potuissem feruidus iuuenque, si me aliquis fallidisset.

23 Consule planco, Horatius suos natos vigiati trix. Anno felicet ad vbc condita. 1720.

IN CHLORIM Ode XV.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidini modum constituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famosisq; laboribus.*

1 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum lasciuiæ & obscenæ libidini.

2 Turpibus & meretricijs laboribus.

3 Desine inter virgines ludere. quum tu propior funeri immineas.
4 Et virginibus formosis te senectus iam aridam immittere.
5 Nou, si quid satis Pholoen filiam tuam deceat, hoc etiam decet te.
6 Filia tua rectius quàm tu ad iuuenum fores vbro currit. Iamque eas irrumpit veloci Thyas Bacchi flagrandos tympanorū pulsu concitata.
7 Nothus, est nomen amatoris.
8 Aetas tua lasciuio magis apta est quàm lusui & obiectari.
9 Lucerin ciuitas est Apuliæ. circa quam lanæ optimæ tondebantur.
10 Serum ex rosis.
11 Nec cadi, potui vsque ad faecem, te vetulam do cent.

1 *Maturo propior desine funeri*
Inter ludere virgines,
4 *Et stellis nebulam spargere candidis.*
5 *Nou, si quid Pholoen satis,*
Et te Colori decet. 6 *filia rectiùs*
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas uti concitata tympano.
Illam cogit amor 7 *Nothi*
Lasciuæ similem ludere capreæ:
8 *Te lanæ prope nobilem*
Tonsæ 9 *Luceriam, non citharæ decent,*
10 *Nec flos purpureus rosæ,*
11 *Nec poti vetulam face tenus cadi.*

AD MOECENATEM. Ode XVI.

Auro omnia patent, Horatius verò contentus est suâ sorte vnde beatus existit.

2 Aeriâ filiam.
3 Abscedentis, quòd Danaen tristem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu sæpius ambulant.
4 Danaæ patrem, cui eam asseruare custodia ferreum tenebat, quòd ab Oraculo responsum tulerat se ab eo quidem filia sua nasciturum, interfectum iri.
5 Illusissent.
6 Scirbant fore.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere saxa, i. locū munitum, quæ viribus expugnari non possunt.
9 Corruit Amphiarai vatis familia, simulatum, ipse, & vxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adrasto acceperat.

1 *Inclusam* 2 *Danaën turris ahenea,*
Robustæq; fores, & vigilum canum
3 *Tristes excubiæ, munierant satis*
Nocturnis ab 4 *adulteris:*
Si non 5 *Acrisium, virginis abditæ*
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
Risissent. fore enim tutum iter & patens,
Conuerso 7 *in pretium deo.*
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere 8 *amat saxa, potentius*
Ictu fulmineo. 9 *concidit auguris*
Argiuâ domus, ob lucrum

[11] Demersa excidio. [11] difficilis urbium
Portas [12] vir Macedo, & subruit æmulos
Regis muneribus. [13] munera navium
Saevis illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] cura pecuniam,
[15] Maioremque fames. [16] iure perhorrui
[17] Latè conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] plura negauerit,
A dijs plura [19] feret. nil cupientium
[20] Nudus castra peto: [21] & transfuga divitum
Partes linquere gestio:
[22] Contempta dominus splendidior rei,
Quàm si, quicquid arat [23] non piger Appulus
[24] Occultare meis dicerer horreis,
[25] Magnas inter opes inops.
Puræ riuus aquæ, siluæque laborum
Paucorum, & segetis [26] certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] Calabræ mella ferunt apes,
Nec [28] Læstrygonia Bacchus in Amphora
[29] Languescit mihi, nec [30] pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis:
[31] Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
[32] Contracto melius parua cupidine
Vectigalia porrigam:
Quàm si [33] Mygdonij regnum [34] Alyattici

10 Terra hiatu absorpta.
11 Refugit vel prostrauit.
12 Philippus rex Macedonum omnia castra expugnari posse diserbat in qua nullus auro comitus posset ascendere.
13 Munera inuitis ſæuos animos ducere i. piratas. vel, Munera nauium, i. merces peregrinæ quæ nauibus ad nos aduehuntur, ſæuos duces illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum diuitiarum cupiditas.
16 O Mæcenas equitum ornamentū, ego meritò natui ea aut metum attollere, i. ad summas diuitias & nimiam potentiam aſcendere.
17 Deſinat celebrè.
18 Pauciora deſiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper & diuinum Horatium, qui in hoc vitium Chriſtiani inducatur!
21 Et tanquam transfuga & fugitiuus.
22 Nam magis poſſidentes ea quæ contemnimus, quam ea quibus non vtimur, ſi poſſideremus.
23 Laborioſus.
24 Habere ſecundum.
25 Tam deeſt auaritiæ quod habet quàm quod non habet.
26 Spes indubia ars fegetis meæ, vel, ſanctus meus ſidelis fallit. hoc eſt, latet eum, vel ignorantur ab eo, qui Africæ imperio fulget, beatiore, eſſe ſorte, quàm ipſum ingratos opes, ſic Lambinus hunc locum (nec ſolide) exponit acutiſſimè. 27 In Calabria ſunt flores apibus gratiſſimi. 28 Amphora Formiana. a Formijs, oppido Campaniæ, vbi Gan ſidem habuerunt Læſtrigones, qui & Cyclopes dicti ſunt, olim in Sicilia habitarunt.
29 Deficit. 30 Fœcunda vellera. Mart. — *Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Paupertas molesta & extrema, in qua nulli eſt requies. 32 Reſtringenta & coercita diuitiarum cupiditate, meliùs tributum & vectigal perſoluam, quàm ſi Lydiam Phrygiæ adjungam, vt ſic ſimus. Pauco contentus plus poſſidet, quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygiæ. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Croſi patris.

Campis

Campis continuem MVLTA petentibus,
Desint multa. 21 bene est cui deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

21 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu & tamen cedit quantum sufficit ad vitam degendam.

AD AELIVM LAMIAM.
Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem crastinum hilariter exigat.

Æli, vetusto nobilis ab 1 Lamo,
(Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
3 Per memores genus omne fastos)
Autore ab illo ducis originem.
Qui Formiarum mœnia dicitur
4 Princeps, & immanem Maricæ
Littoribus tenuisse 5 Lyrin,
6 Latè tyrannus. 7 cras foliis nemus
Multis & 8 alga littus inutilis
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
9 Annosa cornix. dum potes, aridum
10 Compone lignum: 11 cras genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis 12 operum solutis,

2 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
3 Siquidem hinc, i. ab eo antiquo Lamo.
4 Per fastorum libros, in quibus res annotatim & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
5 Primus.
6 Fluuium innanté littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Fauni, influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ vbi Marica colitur.
7 Latè regnans. ἀφυπερτέρων. Homer.
8 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 9 Alga herba est nullius vsus, quæ mare ad littus proijcit: hinc Proverbium, vilius Alga, pro re vilissima & nullius pretij. 9 Cornix dicitur, quæ sua crocitatione pluuias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod cito flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad consuetum cum familiaribus habendum, non vt Genio immolet. 12 Cum familia ab opere vacantibus.

AD

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Deum ſyluestrem, infernum & peſtilentem precatur, vt per ſuos tranſiens agros ſibi ſuiſque ſit propitius.

[1] FAune, Nympharum [2] fugientum amator
Per meos fines & aprica rura
[3] Lenis incedas, abeúſque paruis
Æquus alumnis:
[4] Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec deſunt Veneris [5] ſodali
Vina craterę: [6] vetus ara multo
Fumat odore.
[7] Ludit herboſo pecus omne campo
Cum tibi nonæ redeunt Decembres:
[8] Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum boue pagus:
Inter [9] audaces lupus errat agnos:
Spargit agreſtes [10] tibi ſylua fœtus:
Gaudet [11] inuiſam populiſſe foſſor
Ter pede terram.

1 Faunus (quem Græci Pana appellant) ſacrificabant Romani vere incunte & Nouis Decemb.
2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni lalacitatem, ne virginitatem amitterent.
3 Precor vt incedas mitis ſine iracundia, vtque tranſeas pagos meis agnis & hœdis innocuos.
4 Siquidem, tener hœdus anno completo tibi immolabitur.
5 Craterę idcirco dicitur ſodalis vel amicus Veneris, quia ſine Cerere & Baccho ſtigit Venus.
6 Ara per multos tam annos tibi inſtituta.

7 Quaſi pecudes ſentirent Patroni ſuum eſſe cultorem, hoc præſertim die, tempe Nouis Decemb. quo tempore Faunalia inſtituerãtin pratis & ſyluis celebrabantur. 8 Pagus tua feſta celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui nominis perfidio ſtratos. 10 In tuum honorem. 11 Inuiſam propter annuum laborem quem foſſio in terra colenda ſuſtinet, terram pellere, idem valet, quod ſaltare.

AD TELEPHVM Ode XIX.

Reprehendit eum iocosè, quòd veteres hiſtorias deſcribens, ea negligat quæ ad iucundè viuendum pertinẽt.

[1] QVantum diſtet ab Iaccho
Codrus, [2] pro patria non timidus mori,
Narras, [3] & genus Æaci,

1 O Telephe tu narras (hiſtorias obſcuras) quot annis intercederint inter Iacchum primum Argiuorum regem, & Codrum vltimum regem Atheniẽſium. 2 Codrus pro ſalute patriæ habitum ſeruilem indutus in medios hoſtes ſe immiſit vt incognitus interficeretur.
3 Ioues, Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] sacro bella sub Ilio:
[5] Quo Chium pretio cadum
Mercemur: [6] quis aquam temperet ignibus:
[7] Quo præbente domum, & quota,
[8] Pelignis careant frigoribus: taces.
[9] Da lunæ propere nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. [10] tribus aut nouem
Miscentur cyathis pocula [11] commodis.
Qui Musas amat [12] impares,
[13] Ternos ter cyathos attonitus petet
[14] Vates. tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia
[15] Nudis iuncta sororibus.
Insanire [16] iuuat: [17] cur Berecynthia
Cessat flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[18] Parcentes ego dexteras
Odi. [19] sparge rosas. audiat inuidus
[20] Dementem strepitum [21] Lycus,
[22] Et vicina seni non habilis Lyco,
[23] Spissa te nitidum [24] coma
Puro te similem Telephe [25] vespero,
[26] Tempestiua petit Chloe:
Me [27] lentus Glyceræ [28] torret amor meæ.

4 Sub Ilio à dijs instructo, vide Od. 3. huius lib. 3. tetr. 1. non narras quo pretio emanus cadum vini Chij, vini optimi & laudatissimi.

6 Quis balneum calfaciat. nam veteres non nisi loti & vncti discumbebant.

7 Taces cuius domi & quota hora cænites Pelignum frigus locaturo loco propalaturus.

8 Pelignum est oppidum apud Sommites propter montes frigidum.

9 Hora. alloquitur puerum, quasi iam sit in conuiuio, dicens puero. Da festinanter hanc nouæ poculum, i. lunæ vesperting & orienti, quia ab hoc tempore cæna initium capit. Da noctis mediæ poculum nam ad mediam noctem cæna producebatur. Da augurij Murenæ cyathum. i. in honorem Murenæ qui augurio pollebat

10 Cum paucissimi sint conuiuæ, non pauciores esse quàm tres, & cum plurimi, non plures quàm nouem, ne ritu excitentur ex ebrietate. 11 Cyathi conuiuantibus cuique fuis. 12 Musæ sunt numero nouem. 13 Nouies bibet. 14 Poeta attonitus & quasi iam stupescens ex nimio vino. 15 Nudæ dicuntur fingutur Gratiæ, quia sine fuco esse debent. 16 Iuuat me inebriari & furere. 17 Cur Cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueuerat. 18 Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parcè ministrantes. 19 O puer aspergere rosas meniæ. 20 Nostræ hilaritatis inuidum. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella, quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est, O Telephe tempestiua Chloë petit te nitidum spissa coma & puro similem vespero. 24 Adolescentes demissum habent capillum, senes verò caloris defectu calescunt. 25 Vespertino sydere. 26 Chloe nobilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore affecit. 28 Interius consumit.

AD PYRRHVM. Ode XX.

Ne formoſum Nearchum à ſua meretricula abſtrahat.

NOn vides quanto [1] moueas periclo
Pyrrhe Getulæ catulos [2] leænæ?
Dura pòſt paulò fugies [3] inaudax
Prælia raptor:
Quùm per obſtantes iuuenum cateruas
[4] Ibit inſignem repetens Nearchum:
[5] Grande certamen, tibi præda cedat
Maior an illi.
[6] Interim dum tu celeres ſagittas
Promis, [7] hæc dentes acuit timendos:
[8] Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur: [9] & leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] Nireus fuit, aut aquoſa
[11] Raptus ab [12] Ida.

1 Eripere conaris.
2 Per leænam intelligit puellam, per catulum Nearchum, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quem ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrum to vincas an illa. i. vter veſtrum Nearcho ſit potiturus.
6 Manet poeta in ſonuiſſena Alcæo.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quaſi pugnæ Iudex dicitur habere in ſua poteſtate victoriam, vt vni velit victoram adiudicet.

9 Et ſerum recreare Aer. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt excepto Achille, formoſiſſimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrygiæ mons eſt fontibus abundans, vnde duo defluunt fluuij, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Iocosè eam admonet vt vinum vetuſtum in Coruini gratiam effundat, vnde occaſione oblata vini laudes commemorat.

O Nata mecum conſule Manlio,
[1] Seu tu querelas, ſiue geris iocos,
Seu rixam & inſanos amores,
Seu facilem pia teſta ſomnum:

1 Opiatella nata mecum. i. cum ego naſcerer Venuſij in Apulia.
2 Varij ſunt vini effectus iuxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli cauſa. ſi quis bilioſus & iracundus naturæ vitio liberius bibat, ille ſuam iracundiam ſtatim declarat, & ſic de cæteris.

3 Quo-

3 Quecunque lectum nomine Massicum
Seruas moueri digne 4 bono die:
5 Descende. Coruino iubente,
Promere 6 languidiora vina.
7 Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci 8 Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
9 Tu lene tormentum ingenio admouens
Plerumq; duro: tu sapientium
10 Curas & arcanum iocoso
Consilium retegis 11 Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxijs,
Viresque: & addis 12 cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
13 Te Liber, & si læta aderit Venus,
14 Segnesque nodum soluere Gratiæ,
15 Viuæque producent lucernæ:
16 Dum rediens fugat astra Phœbus.

2 Cainfilianque Conuiuia nomine notaria, & ternas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro opimo.
4 Die festo.
5 Ex verbo descendendi colligere licet, vina vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata: fortasse vt fumosa fierent.
6 Vina vetustate mitiora.
7 Quamuis Coruinus philosophia Socratica se retentus, non tamen ita erat horridus, vt te negligat, sed magno in honore illi es futura.
8 Catonis virtus. I. ipse prudens Cato vino paucè sumpto hilaris fuisse dicitur.
9 Lene tor. per te (ô pia festa) quasi per ecclesiam & lene tormentum, ingenia seuiriora explorantur, qualia sint.
10 Graniores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers.
11 Vino. Lyæus, enim est ex nominibus Bacchi.
12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua attribuuntur vide Od. 19. lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum maiestatem) nec arma militum.
13 O pia festa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producentur. i. producent conuiuium in quo tua pocula bibentur totam noctem.
14 Atque distrahentes quos Gratiæ coniungunt.
15 Ardentes lucernæ.
16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, finum villæ suæ imminentem consecrat.

1 Montium custos nemorumque virgo,
2 Quæ 3 laborantes utero puellas
3 Ter vocata audis, 4 adimisque leto,
5 Diua triformis.

1 Diana venatrix per montes vagatur.
2 Parturientes iuuat. vnde appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat.
3 Nam eras trinarius religioni tribuitur.
4 Quæ præstas, vt mulieres foliis pariant & incolumes.
5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos. vnde triplex statuitur nomen, Luna, Diana, Proserpina.

5 Imminens

[6] *Immunes ville tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego Letus annos,*
[8] *Veris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo, vt pinus tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos. i. quotannis.
8 Veneris est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Veris meditantis obliquum ictum. i. conantis morsum obliquo eum vulnere, i. quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

COElo [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile;*
Si thure placâris & [3] *horna*
Fruge Lares, [4] *auidâque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
[6] *Rubiginem, aut dulces* [7] *alumni*
Pomifero [8] *grave tempus anno.*
[9] *Nam quæ niualis pascitur* [10] *Algido*
[11] *Deuota, quercus inter & ilices:*
Aut crescit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Ceruice [13] *tinget.* [14] *te nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bidentium,*
Parnos coronantem marino
[17] *Rore Deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Planetarum, idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huius anni vinos nouello.
4 Edaci & inexplebili porca. lariboi. i. di e familiaribus porca immolabatur propterea quòd hæc pecus tantum vtilis est ad arcam, quâ familiam alunduo optamus.
5 Ventum infernum vitibus pestem, qua vites sæpe siccescunt.
6 Rubigine nigrescit seges, & fit infœcunda.
7 Dulces liberi. Ordo est. aut dulces alumni grave tempus non (translatè ani-

mo pomifero. i. anni parte pomifera semper Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & infalubre. 9 Ordo est. Nam victima, quæ pascitur nauali Algido inter quercus & ilices. aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum, cruce. i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte niuibus coopertо. 11 Victima ex voto diis promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Macta fiet. 14 Ordo est. te coronantem parnos deos marino rore & fragili myrto nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare parnos deos. i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Ouium binarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certè placabit tuos deos, quæ quidem manus nihil gratior aut acceptior ijs fuerit propter sumptuosam hostiam, quam si sine ære miram ijs offeres. i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
Farre pio, & saliente mica.

19 Parce piè obla-
te.
20 Mica salsa ante
vel crepitante nam
Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS
Ode XXIIII.

INtactis opulentior
Thesauris Arabum, & diuitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira necessitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas rite trahunt domos)
Viuunt, & rigidi Getæ,
Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua:
Defunctumque laboribus
Æqualis recreat sorte vicarius.
Illic matre carentibus
Priuignus mulier temperat innocens:
Nec dotata regit virum
Coniux, nec nitido fidit adultero:
Dos est magna, parentium
Virtus, & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nondum intulerant, Ordo est Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum, & diui ijs Indiæ, occupes mare Tyrrhenū & Ponticum tuis cæmentis, tamen tu nō expedies animum metu, &c.
2 Ex Arabia proueniunt myrrha in omnes partes orbis.
3 India auro, argento lapillisq; pretiosissimis abundat.
4 Saxis cæsis ædificandum in mari. vide Od. 1.
5 Mare Tuscum omne. per Hiperb. exprimit vastas ædificia illius ætatis.
6 Si fato mori ingruat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quamuis amplissimæ
7 Clauos ferrissimos & infrangibiles vt est Adamas. vide Od. 35. lib. 1.
8 Triste fatum.
9 Non euitabis caput.
10 Scythæ in campis, non domibus habitantes, quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis. 11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessarijs, æquas multat, & lac earum vasis excep-tum potant, Appellant Graeci, ἐπ' ἀμολγοῖς. 12 Quibus iugera nullis metis distincta fruges ferunt liberalissimo vsus proprius, sed omnibus communes. 13 Nec plus ferunt quam ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alij, sic, vt eum (qui annum laborauit fusique laboribus est defunctus) vicarius recreat æquali sorte. i. similli labore. nam ipse quoque annum laborem explet. 15 Illic nouerca non sævit in priuignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat vire aut dominus est mariti. Plaut. *Dorum accepi, libertatem vendidi.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiducias. 19 Et castitas nolens ab alio viro tangi.

20 Certo

[26] *Certo fœdere castitas:*
[27] *Et peccare nefas, aut pretium est mori.*
[28] *O quisquis voluit impias*
Cædes, & rabiem tollere [29] *civicam:*
[30] *Si quærit, pater urbium*
Subscribi statuis, indomitam audeat
[31] *Refrenare licentiam,*
[32] *Clarus posgenitis:* [33] *quatinus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
[34] *Quid tristes querimonia,*
[35] *Si non supplicio culpa reciditur,*
[36] *Quid leges sine moribus*
Vanæ proficiunt? si, neque fervidis
[37] *Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Borææ finitimum [38] *latus,*
[39] *Duratæq; solo nives*
Mercatorem abigunt? [40] *horrida callidi*
Vincunt æquora nauitæ?
Magnum paupertas opprobrium iubet
Quidvis & facere & pati,
Virtutisq; viam deserit [41] *arduæ.*
[42] *Vel nos in Capitolium,*
Quo [43] *clamor vocat & turba faucium:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & [44] *inutile,*
Summi materiam mali,

20 Coyola caulygali, in qua fœdus initum est vt alter alteri fidem seruet.
21 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas i. non licet id etiam si velint, pœna adulterij mors est.
22 Ex peccandi licentia emanent maleficia, quæ à bono principe legibus severissimis sunt coercenda.
23 Ciuilè sceleris vnd.
24 Si cupiet hoc hypogramma sive statuæ apponi vt potest pictæ appellatur. *Roma parum parca Ciceronem libera dixit. Iuuenalis.*
25 Cupiemne cupiditatem insatiabilè.
26 Clarus non apud homines sine ictatis, sed clarus posteris fama & nominis gloria futura, propter exercitia & correctionis leges & institua.
27 Quoniam adeò sumus timidi. vt virtutem odimus eorum qui vini sint & incolumes, vires autem virtute præstantes, quando sunt mortui, desideramus, reuocamus, extollimus (proh dolor.)
28 Quid tristes profunt querelæ?
29 Res inutilis est si de improbis pœnæ non sumantur.
30 Nihil valent leges sine moribus i. si ciues à pœnis non sunt terrè nisi boni atque ad virtutem informati. Ego vero *Mores* hic interpretor cum Varrone rectum animi propositum. & reuerentiam cultumque numinis, populi consuetudine firmatum, quibus rebus cum destitutæ sunt leges, earum iconia ac proceresepultæ vis iacet.
31 Regio nouæ torridæ subiecta.
32 Plaga septentrionalis.
33 Stratum glacie adstrictæ solo i. ad solum, non repellunt mercatorem.
34 Si honorem & præmium docti & sciuentes nauitæ non formidant.
35 Paupertas putatur probrosa, maxis præsertim.
36 Virtutis via dicitur ardua, vel ortu laboriosa est, vel quia homines efficit claros & decorum fautores.
37 Quandoquidem diuitiæ sunt bonis potentibus impedimenta: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum projiciamus, quod fecisse olim Crates philosophus.
38 Strepitus popularis.
39 Inutile est aurum, si materia est mali.

Mittamus, scelerum si [40] *bene pœnitet,*
Evadenda Cupidinis
Tela sunt [41] *elementa: & tenera nimis*
Mentes [42] *asperioribus*
Formandæ studijs. nescit equo rudis
Hærere [43] *ingenuus puer,*
Venerâque [44] *timet: ludere doctior*
Seu Græco [45] *iubeas trocho,*
Seu malis vetita legibus [46] *alea.*
Quum [47] *periura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem,
Indignóque [48] *pecuniam*
Hæredi properet: scilicet [49] *improba*
Crescunt diuitiæ, [50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

40 Si verè pœnitet. 41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda. 42 Studijs fortioribus. 43 Nescit hærere in equo. i. equitare nescit puer generosus adhuc rudis. 44 Et venari non vult, ad indendum doctior fit, &c. 45 Turbine Græco à Græcis inuentô quem Virgilius appellat *Volubile buxum*. 46 Alex lusus puniebatur lege Corcyra & lege Titia. 47 Fides periurio violata. 48 Et filio prodigo pecuniam properet (i. properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisiuit. Nam *male parta male dilabuntur*. 49 Diuitiæ dicuntur improbæ, vel, quia improbe sunt coacervatæ, vel, quia improbos efficiunt. 50 Post multas diuitias partas, aliquid semper videtur animo deesse.

AD BACCHVM. Od. XXV.

Bacchi instinctu concitatus nouâ quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

QVò me Bacche rapis tui
Plenum? quæ in nemora aut quos agor in (specus,
Velox mente noua? quibus
Antris, egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inserere & consilio Iouis?
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. non secus in iugis
Exsomnis stupet Euias,

7 Me tuo numine afflatum? 2 Quæ ducor in speluncas? sic Od. 19 lib. 1. 3 Expeditus mente non mea sed diuina. 4 In quibus locis sacreum. Ordo est. quibus antris meditans, auctior inserere stellis & consilio Iouis æternum decus egregij Cæsaris? 5 Cœlo consecrare & deorum cœtui 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli. 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacci i sacerdos concitari solet vt ego nunc commouetor ad Augusti laudes meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel expensa. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

9 Hebrum

9 Hebrum proſpiciem, & niue candidam
10 Thracen, ac pede barbaro
Luſtratam 11 Rhodopen. 12 vt mihi deuio
Ripes & vacuum nemus
Mirari libet! 13 O Naidum potens,
Baccharumque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil paruum aut humili modo,
Nil mortale loquar. 14 dulce periculum eſt,
15 O Lenæe, ſequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ ſtudioſè quem hyemis indolem appellat Od. 2. 5. lib. 1.
10 Regionem ſeptentrionalem, frigidiſſimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant ante ſacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illuſtrant, Orpheo primùm imitante.
12 Quo modo mihi libet à via vſitata aberranti, i. verſibus lyricos ſcribenti, homines & deſertum nemus mirari? *Sunt hæc verba Porte admirantis, vtri ſint comparentis Reddam, vt malitis ſtatuant.* 13 O Bacche qui puellarum habes in Naiades (fluuiorum Nymphas) & in Bacchas, tuas ſacerdotes, quæ tuo numine pertinæ poſſunt ſæpta vires humanas ſuis manibus fraxinos euertere. 14 Periculoſum eſt, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, ac dulce eſt id tacere. Deos dicentur, qui viridi pampino coronat quos charos habet, 15 Bacchus dicitur Lenæus, ἀπὸ τῶ ληνὸς, i. torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM.
Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatorijs valedicit.

Vixi puellis 1 nuper idoneus,
Et 2 militaui non ſine gloria:
3 Nunc arma 4 d. functumque bello
Barbiton hic paries habebit,
5 Læuum marinæ quæ Veneris latus
Cuſtodit. hic hic ponite lucida
6 Funalia, & 7 vectes, & arcus
8 Oppoſitis foribus minaces.
9 O, quæ beatam diua tenes 10 Cyprum, &

1 Cùm eſſem ætate integra.
2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido*, Ouid.
3 Paries huius templi (quod Veneri conſecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe fundas, barbiton, varios lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton etiam habuit & adhibuit bellum ſuſceptum.

marinæ nimirum. 5 Ideſt paries, qui proximus eſt læuo lateri Veneris marinæ. i. Veneris ex ſpuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inſeruientia. 7 Inſtrumenta, quibus amatores à meretricibus non admiſſi fores & feneſtras effringerent. ſic Theſeo Thaidis domum expugnaturus inquit, *Procede hac cum velle Dorax.* 8 Foribus clauſis. 9 O Venus, te precor, vt Cilicen hactenus amantibus ſuperbam graui amoris plaga ſæuæ petentes. 10 Inſulam opulentam, in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 Memphim carentem 12 Sythonia niue,
Regina, 13 sublimi flagello
Tange Chloën semel 14 arrogantem.

11 Vrbem in Aegypto, quæ niue caret, quod regio est calida. 12 Thracia niue. 13 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior. 14 Superbum per præter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM. Ode XXVII.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

1 Impios parræ 2 recinentis omen
3 Ducat, & pregnans canis, aut ab agro
4 Raua decurrens lupa 5 Lanuuino
6 Fœtaq; vulpes:
Rumpat & serpens iter institutum
7 Si per obliquum similis 8 sagittæ
Terruit mannos: 9 ego cui timebo,
10 Prouidus auspex?
Antequam 11 stantes repetat paludes
Imbrium 12 diuina auis imminentum,
13 Oscinem corum prece suscitabo
Solis ab ortu.
14 Sis licèt fœlix vbicumque mauis,
Et memor nostri Galatea viuas:
Teque nec læuus vetet ire 15 picus,
Nec 16 vaga cornix:
17 Sed vides quanto trepidet 18 tumultu
Pronus Orion? ego, 19 quid sit ater

1 Homines impij & scelerati iter facturos opto, vt habeant hæc mala suorũ inceptorum omina, nimirum parram auem, cuius vox triſtia eſt, praua lupã, fœtam vulpem & ſerpentem velocem, ſed tibi iam augurata nihil tale eſt metuendum, ego enim auſpicium feci, &c. ſed tamen vides anni tempus, &c. 2 Parræ iterum atque iterũ canentis. 3 Dux ſit itineris, ob inimicum, vt impij malè pereant. 4 Lupa coloris rani inter flauum & nigrum. 5 Vulcenique. *Apes in pro generc.* 6 Vulpes grauidã. 7 Cùm ſerpens tranſuerſa ex parte terruit mannos i. equos currum trahentes aurigæ manibus affectos, quod erat mali ominis. 8 Non quæ à ſagittario mittitur, ſed ſagitta hoc loco ſignificat eam ſiderũ partem, quæ in viribus incurua & contorta pangitur, eſt enim ſerpenti ſimilis. 9 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia es, nec talia monſtra tibi triſtem euentute præmonſtrant. 10 Futurorum prouidus. 11 Paludes quietas, vt ſtagna quæ non ſtrunt. 12 Coorix imbrium præſcia & prænuntia. 13 Oſcinem corum inuocabo, vt ab ortu ſolis fœlix augurium clare edcinat. Oſcines quaſi oricines dicuntur aues, quæ ore canentes futura prædicunt, vt corous, cornix, noctua. 14 Ordo eſt. Galatea ſis fœlix & memor noſtri, licet viuas vbicunque mauis, i. etſi mauis eſſe tuæ memoris fis fœlix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arborum à ſua volatu, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam à nauigatione.* vides (inquit) quantũ tempeſtatem Orion vergens ad occaſum denuncier, &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aëris motu ex vertice, pluuia aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quam infeſtus & periculoſus ſit Hadriæ fluctus, vide Od. 9.

Abiæ, nouâ, sinus: & quid albus
Peccet 20 *Iapix.*
21 *Hostium vxores puerique* 22 *cæcos*
Sentiunt motus orientis Hædi, &
Æquoris 23 *nigri fremitum,* 24 *& trementes*
Verbere ripas.
25 *Sic & Europe niueum doloso*
26 *Credit taurо latus, &* 27 *scatentem*
Beluis pontum mediásque frandes
Palluit audax.
Nuper in pratis 28 *studiosa florum, &*
29 *Debitæ Nymphis opifex corонæ,*
3o *Nocte sublustri, nihil astra præter*
Vidit & vndas.
31 *Quæ simul centum tetigit potentem*
Oppida 32 *Creten,* 33 *Pater o relictum*
Filiæ nomen, 34 *pietásque, dixit*
Victa furore.
Vnde quò veni? quis vna moriar est
Virginum culpæ. 36 *vigilansq; ploro*
Turpe commissum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vanus, quæ porta fugiens 37 *eburna*
Somnium ducit? meliùsne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
38 *Si quis infamem mihi nunc iuuencum*
Dedit iratæ, lacerare ferro, &
39 *Frangere enitar* 40 *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ ventus albus, *i.* ferenus, peccet, *i.* peccare soleat.
21 Vtilissimum est scriptoribus mala hostibus optare, quos perire cupiunt.
22 Motus obscuros.
23 AEquoris tempestuosi.
24 Et sentiunt littora, quę videntur tremere, undarum ictu concussa.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ait ceruus, ab Austro decipieris.
26 Commisit latus fraudulento Iouis in taurum mutato.
27 Extimuit. mare Bosphorum belluis marinis repletum, & quamuis antè notus fuerat, iam vehementer mutuit Iouis frandes in medio dolo cognitas non ante suspectas.
28 Studiosa vt Nymphis floreas nectaret coronas.
29 Debitæ ex promisso.
30 Nocte aliquantulum luminosâ.
31 Quæ Europe statim vt tetigit, &c.
32 Cretæ Homerus appellat ἑκατόμπολιν Δι. β.
33 Dixit, ô nomen patet relictum, *i.* nomen

Pater neglectum à filia, & pietas infano amore tauri victa. *Hæc & quæ sequuntur sed vsque ad finem Odyssea verba Europæ ingeniosissima.* 34 Pietas ea gratia voluntas in parentes. 35 Vna mors leuior poena est quam quæ facilitas virginitati auferre. *i.* pudor violatam in virgine multas mentes mortes. 36 An sine vitio sum? an species vana? phantasma in somnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburneam vana somnia emittuntur. De somni portis, vide Virg. lib. 6. AEn. *Sunt geminæ somni portæ &c.* 38 Si quis in potestatem mihi redigat taurum impro & infantem Cretæ, &c. 39 Cognus discerpere. Est hoc inprimis malicbus, vt sua manibus pœnitas vlcisci cupiant. 40 Paulò ante.

41 Impudens liquei patrios penates,
Impudens 42 Orcum moror. ô deorum
Si quis hæc audis, 43 utinam inter errem
Nuda leones,
Antequam turpis macies decentes
Occupet 44 malas, 45 teneræq; succus
Defluat præda, speciosa quæro
Pascere tigres.
46 Vilis Europe, pater urget absens:
47 Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta
48 Lædere collum.
Sive te rupes & 49 acuta leto
Saxa delectant: age, te procellæ
50 Crede veloci: nisi 51 humile mauis
Carpere pensum,
52 Regius sanguis: dominæq; tradi
Barbare 53 pellex. Aderat 54 quærenti
55 Perfidum ridens Venus, & remisso
56 Filius arcu.
57 Mox ubi lusit satis, 58 Abstinacto
(Dixit) iratum 59 calidæq; vixæ,
60 Quum tibi invisos laceranda reddet
61 Cornua taurus.
62 Vxor invicti Iouis esse nescis?
63 Mitte singultus: 64 bene ferre magnam
Disce fortunam: 65 tua sectus orbis.
Nomina ducet.

41 Inseuerenda dum latuerant, quod patrem reliquerint, quòdque post tale facinus admissum manerent in vita.
42 Orcum vel Platonem morari, est, non mori cum oportet.
43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab ijs deuorer antequam contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore sed animo præsens vili habitus & negledus mihi Europæ suæ filiæ me urget & fugiti consilium excruciat.
47 Europe sepissime obiurgatur.
48 Te suspendere potes tenuissimo vinculo, aut quam tecum commode attulisti.
49 Quæ laxa vt morbi acuti te celeriter examinent.
50 Committe te procellæ, quæ te scopulis illidat.
51 Nisi manis lanam certo pondere tractatam & abs hera imperatam in fila ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti 54 Europæ quærenti. 55 Ridens perfidè & dolosè, non ex animo. 56 Aderat Cupido, arcu suo iam laxato sagittariorum more vbi oculari desiunt. 57 Postquam Venus Europæi satis est ludificata. 58 Abstineto ab ira, est Hellenismus, Genetiuus pro ablatiuo. Vt ἀπέχου τῶν ὀργῶν. 59 Ira, quæ venit à calore sanguinis. 60 Irritabit. nam antea minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis te gerere tanquam vxorem iuncti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Dilce secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est cuiuisibet. 64 Vna pars orbis in tres diuisa, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno sacrum in potu & cantu hilariter transigere.

[1] FEsto quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2] strenua Caecubum:
[3] Munitaq; adhibe vim sapientiae.
[4] Inclinare meridiem
Sentis: [5] ac, veluti stet volucris dies
[6] Parcis deripere? horreo
[8] Cessantem Bibuli consulis amphoram.
Nos cantabimus [9] invicem
[10] Neptunum, & viridis [11] Nereidum comas:
[12] Tu curvum recines lyra
Latonam, & celeris spicula [13] Cynthiae:
[14] Summo carmine, quae Cnidon
Fulgentesque tenet [15] Cycladas & [16] Paphon
Iunctis visit [17] oloribus.
Dicetur merita Nox quoque [18] nenia.

1 Ordo est. Ede prome reconditum vinum Caecubum (ut bibam) quid enim potius festo Neptuni die facere possimus? 2 Strenue, mox. 3 Sapientiae ferum ac mitiby contra voluptates vim infer, eamque vino & deliciis expugna. vt loco & ludo aliquis fi. locus. 4 Sentis diem declinare, & ad occasum vergere. 5 Ac, quasi dies non celerius abeat puncto Ac. 6 Cessa deripere horreo vini cadum Bibuli consulatu percondituum. 7 Anti-qui in honorem vetustas vini celebrant.

8 Amphoră quæ diu remanserat in vini Apotheca. 9 Per vices, vicissim. 10 Deū maximum Saturni filium in dei tesli honorem. 11 Nereides sunt maris nymphæ. Nerei filiæ. 12 Tu iterum itemumque canes. 13 A Cynthio monte Deli, Diana appellatur Cynthia quæ celeris dicitur, quia venatrix est. 14 Ultimo seu supremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidos urbem Cari. vide Od. xxx. lib. i. 15 Vide Od viii. lib. i. 16 Urbem in Cypro clarissimam. 17 Iunctis cycnis, quibus ad currum suum trahendum utitur Venus. 18 Noctem iam carabitur carmine debito, tristi tectam & lugubri, quod somno & tenebris (quæ sunt mortis imago) optime conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omissis.

[1] TYrrhena regum progenies, [2] tibi
[3] Non ante verso lene merum cado

1 Ab Heroicis regibus orianda. sic Od. 1 lib. 1. Ortho

98. O Mæcenas Tyrrhena progenies regum, iamdudum apud me est tibi lene merum non ante verso cado, cum flore rosarum, & balsamo pressa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non ante prompto, cado non ante inuento ad vinum deprimendum.

Cum flore, Mæcenas, roſarum, &
4 Preſſa tuis balanus capillis
Iamdudum apud me eſt 4 eripe te moræ:
Ne ſemper 7 vdum Tibur & 8 Æſulæ
Decliue contemplevis arvum, &
9 Tlegoni iuga parricidæ.
10 Faſtidioſam deſere copiam, &
11 Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
12 Fumum & opes ſtrepitumque Romæ.
Plerúmque gratæ diuitibus 13 vices,
14 Mundæq; parvo ſub lare pauperum
Cænæ, ſine aulæis & 15 oſtro
16 Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedæ 17 pater
18 Oſtendit ignem. iam 19 Procyon furit,
20 Et ſtella veſani leonis,
Sole dies referente 21 ſiccos.
Iam paſtor vmbras cum grege 22 languido
Riuumque feſſus quærit, & horridi
Dumeta 23 Syluani: caretque
Ripa vagis 24 taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat ſtatus,
Curas: & vrbi ſollicitus, times
Quid 25 Seres & regnata Cyro
26 Bactra parent, 27 Tanaiſque diſcors.
PRVDENS futuri temporis exitum
28 Caliginoſa nocte premit deus:
Ridetq; ſi mortalis 29 vltra

4 Glans vnguentaria preſſa, oleum balaninum ex ea expreſſum pro capillis tuis.
5 Iam dudum domi meæ eſt.
6 Te nihil impediat, quò minus ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tiburi inſalubre.
8 Æſula eſt oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tuſculum, vrbem conditam à Telegono Vlyſſis ex Circe filio, cui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ faſtidium parit. Nam copia ſatietatem, ſatietas parit faſtidium.
11 Turrim in hortis tuis in ſublime extructam, vnde ruinam ſenè Romam propicis.
12 Auram popularem, vel ambitionem per Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cænæ frugales, quæ ſunt neque fordidæ neque nimis ſumptuoſæ.
15 Sine veſtibus purpureis.
16 Frontem triſtem exhilarauit. Iucunditia frontem explicat, mœſtitia in rugas contrahit. 17 Cepheus Æthiopum rex inter ſydera collocatus. 18 Demantia ſe attollens. 19 Anticanis, ſtella eſt quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum ſeptentrionale, in quo ſit teſtitium æſtiuum. 21 Dies æſtuoſos. 22 Gregi æſtu ſolis fatigato. 23 Syluano conſecrata ſunt dumeta, quæ ſua denſitate ſolem excludunt. 24 Murmur non edens. ſignificat poeta tempus ventoſum iam tranſiſſe. 25 Populi Aſiæ Scythicæ, à Sera vrbe ſic dicti. 26 Tucuras quid Seres & Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Aſiam ab Europa diſterminans, qui perhibi populos diſcordes & belligerantes. 29 Vltra id quod eſt licet.

Fat

Fastrepidat. [30] *quod adest, memento*
Componere æquus: [31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc [32] *lapides adesos,*
[33] *Stirpesque raptas, & pecus & domos*
Volentis vnà, non sine montium
Clamore, vicinæq; syluæ:
[34] *Quum fera diluuies quietos*
Irritat amnes. [35] *ille potens sui*
Lætusque deget, cui licet, in diem
Dixisse, vixi: [36] *cras vel atra*
Nube [37] *polum pater occupato,*
Vel sole puro: non tamen irritum
[38] *Quodcunque retrò est, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumque reddet,*
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna [40] *sæuo læta negotio, &*
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo [41] *manentem:* [42] *si celeres quatit*
Pennas [43] *resigno quæ dedit:* [44] *& mea*
Virtute me involuo, [45] *probamq;*
Pauperiem sine dote quæro.
[46] *Non est meum, si mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miseras preces*
Decurrere: [48] *& votis pacisci,*
Ne [49] *Cypriæ Tyriæque merces*
Addant [50] *auaro diuitias mari.*

29 Quod præsens est memento administrare & cum æquitate & tuo arbitratu finire.

31 Futura euentus suum habent influxum fluminis dilabentis in mare Tyrrhenum nunc placidi & quieti, nunc rapidi & violenti.

32 Excantat rapinam sæua.

33 Arbores euulsas.

34 Cum tempestas incitat & quasi ad iram mutatus prouocat animos quietos.

35 Cum diluuies ex imbribus oritur.

35 Ille liber est, & compos sui, hilariq; viuet, cui licet dixisse, vixi in diem, i. bonis præsentibus fruor, futura non curo.

36 Cras. sic curbum nubibus ac tempestatum nihil refert, an nouo pendet ex fortunæ inconstantia, sed parui facit vtrum aduersa sit, an prælia fuerit fortuna.

37 Cœlum atra nube Iupiter occupet.

38 Quodcunque iam præteriit non potest mutari.

39 Neque destruet, vel immutabit.

40 Fortuna in rebus aduersis gaudens sæuire & pertinaciter lubere ludum nouum. In-

uenal. Quæ in valuit fortuna locari. 41 Fortunam stabilem. 42 Si fugit & aduersa rapit. 43 Reddo. 44 Et meipsa virtutem ornio, non rebus externis, est Horat. ducta à verbibus, quibus involuimur. 45 Pauperiem cum virtute contendimus sine opibus quæro. 46 Nec vita nec propositi mei est navigationis periculo me committere vt rem augeam, etenim pauperem malo. 47 Arbor navis. 48 Cum dijs quodammodo voti & precibus paciſci, ac merces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque species est pro genere. 50 Mari insatiabili, quod omnia absorbet.

51 Tutus

51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & geminus Pollux ferret me per AEgeos tumultus tutum præsidio bimarem scapham

51 *Tunc me biremis præsidio* 52 *scapha,*
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, 53 *geminusque Pollux.*

quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parua nauis est, qua tuti nauigare possit nemo in mari AEgæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nauis fuerunt.

AD MELPOMENEN MVSAM. Ode XXX.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfecti carminum volumen, ingenij mei monumentum ære statuis durabilius.
2 Altius regali constructione pyramidum, quæ sunt regum AEgyptiorum sepulchra.
3 Aquilo vehementer sæuiens, vt qui sibi non possit temperare.
4 Temporis longinquitas & cursus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens vel ingenium.
7 Effugiet mortem. Libitina est dea funerum, significat etiam Capulum vel ferretrum in quo cadauera efferuntur ad sepulturam. 8 Semper ego recens crescam posterà laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non tenebimur. 10 Donec Imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idibus peragenda cum virgine vestali tacita i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili principe, dicar deduxisse AEolium carmen ad Italos modos, qua obstrepit violens Aufidus, & qua pauper aquæ Daunus regnauit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit. I colonus nomine fluuius sic appellatus est, qui fluuius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum, Graeca est structura, ΒΑΣΙΛΕΥΣΕ ΤΩΝ ΑΓΡΩΝ. 16 Qui libertino patre natus, potens & clarus extiti. 17 Omnium primus. 18 Carmine AEolio vsus est Alcæus à Lesbo insula, in qua regnauit AEolus. 19 O Melpomene tuæ superbiam. i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis. i. virtutibus. 20 volens cinge mihi comam Delphica lauro. Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

1 *Exegi monimentum ære perennius,*
2 *Regalique situ pyramidum altius:*
Quod nec iomber edax, aut Aquilo 3 *impotens*
Possit diruere, aut innumerabilis
4 *Annorum series, & fuga temporum.*
5 *Non omnis moriar:* 6 *multaque pars mei*
7 *Vitabit Libitinam:* 8 *vsque ego posterа*
Crescam laude 9 *recens,* 10 *dum Capitolium*
11 *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
12 *Dicar, qua violens obstrepit* 13 *Aufidus,*
Et qua pauper aquæ 14 *Daunus, agrestium*
15 *Regnauit populorum,* 16 *ex humili potens*
17 *Princeps* 18 *AEolium carmen ad Italos*
Deduxisse modos. 19 *Sume superbiam*
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
20 *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM
LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Od. 1.

Horatius iam ea eſt ætate, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris alieno eſſe animo debeat, & tamen Ligurini veſano amore torreatur.

INtermiſſa Venus diu,
Rurſus [1] *bella moues. parce, precor, precor.*
Non ſum qualis eram bonæ
[2] *Sub regno Cynaræ. deſine dulcium*
Mater [3] *ſæua Cupidinum,*
[4] *Circa lucra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Iam durum imperijs. Abi*
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
[7] *Tempeſtiuius in domo*
Paulli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Comeſſabere Maximi:*
Si torrere [10] *iecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro ſollicitis non tacitus reis,*
Et centum puer artium,
[13] *Late ſigna feret militiæ tuæ.*
[14] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riſerit æmuli:
Albanos prope te lacus

1 In militiam Veneris vigeo. *Militat omnis amans & habet ſua caſtra Cupido.*
2 Sub Cynaræ dominio. Qui amant, ſeruiunt. Cynaram bonam appellat fortaſſe, quod eſſet ipſi inter cæteros amatores benevolentior, idque ſine mercede.
3 Venus aliquando e nobilis eſt & trou inter dulces voluptates.
4 Cùm nunc annos quinquaginta ſim natus.
5 Imperijs voluptuoſis, quæ mollunt animos.
6 Me iam ſenio indurarum.
7 Opportunius & tempeſtiue magis idoneo.
8 Quæ velox es & es lenire vbi ſolas in curru oloribus

iunctis. 9 Iocabere & libidinoſe vines. 10 Ieeur amoribus aptum. Iecur enim eſt ſedes libidinis. 11 P. Max. iuuenis nobilis, formoſus & facundus erat, quæ omnia exercuit amatrem. 12 Et pro iis, quorum cauſa in periculo verſatur, patronus non mutus, ſed eloquens. 13 Et multis artibus inſtructus. 14 Multum amabit & animo libenti. 15 Et quandoquidem Paulus riſerit i. hilaris erit, plus valens apud amicam quam larga rivalis munera: Ille monumentum erigit tibi ſtatuam prope lacus Albanos.

Pauet

Ponet marmoream, [16] sub trabe citrea.
[17] Illic plurima naribus
Dulces thura: hyæq; & [18] Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Mistus carminibus, non sine fistula.
Illic [19] bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] In morem Salium, ter quatiens humum.
[21] Me nec fœmina, nec puer
Iam nec spes animi credula [22] mutui,
[23] Nec certare iuuat mero:
Nec vincire nouis tempora floribus.
[24] Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat [25] rara meas lachryma per genas?
Cur facunda parum decoro
[26] Inter verba cadit lingua silentio?
[27] Nocturnus ego te somnyi
Iam captum [28] teneo: iam [29] volucrem sequor
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, [30] dure, volubiles.

16 Intemplo arboribus odoratis undiscato.
17 Illic bibes naribus plurima ex tuis sacrificiis.
18 Tibiæ Phrygiæ a monte Berecynthio vbi primum inuentæ dicuntur tibiæ.
19 Mane & vesperi.
20 In morem Saliorum Martis sacerdotum, saltabunt.
21 Me nec fœmina iuuat, nec puer.
22 Vt mutuo amet ab ea quæ amatore.
23 Nec iuuat contendere poculis, nec caput in epulis coronare.
24 Apostrophe pathetica, ac indecens. Ebem Ligurine, quamuis amare iuuenes nefors. amores tamen tui incensus ad pristinos reuocet lasciuias.
25 Lachryma gutatim & raro decurrens non multi partiente, sed arctis verecundia. nam turpe est seni per amore flere.
26 Cur lingua in medio sermone titubat? quod nimiũ amoris est indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore planeq; in somnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu euolatum sequor quasi ludentem in campo Martio, te sequor quasi deuagantem in Tiberi, qui fluit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana in armis, luctu, equo, curruue exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis!

AD IVLVM ANTONIVM, M. Antonij Triumuiri filium. Od. 11.

Antiquos Poetas imitari periculosum est.

[1] PIndarum quisquis studet æmulari, Iule, ceratis ope Dædalea

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem, si quis imitari velit is sibi cauum ingens sentiet, vt olim ceras volare tentans in mare decidit.

[2] Nititur

[1] Nititur pennis, [2] vitreo daturus
Nomina ponto.
[4] Monte decurrens velut amnis, imbres
Quos super notas [5] aluere ripas,
Fertur [6] immensusque ruit profundo
Pindarus ore:
[7] Laurea donandus Apollinari,
Seu per [8] audaces nouas [9] dithyrambos
Verba [10] deuoluit, numerisque [11] fertur
Lege solutis:
[12] Seu deos regesque canit, deorum
Sanguinem, [13] per quos cecidere iusta
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] Flamma Chimæræ:
[15] Siue, quos Eliæ domum reduxit
Palma cælestes: [16] pugilemue equumue
Dicit, & centum potiore signis
[17] Munere donat:
[18] Flebili sponsæ iuuenemue raptum
Plorat: & vires animumque moresque
-que [19] aureos educit in astra, nigrò-
-que [20] inuidet Orco.
Multa [21] Dircæum leuat aura [22] cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] Nubium tractus: [24] ego, apis Matinæ
More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem

2 Sullentum, pomis cera inclusis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icario mare Icarium est appellatum.
4 Ordo est. Ferous Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere supernotas ripas, & est immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari ſpiritum, & celerem in dicendo vbertatem.
5 Im madre, vt extra ripas exeat.
6 Propter delictum.
7 Coronando lauro Poetis consecrata. vide Od. 1. lib 1.
8 Dithyrambi vel numeris inconditis & pedibus lege solutis conflant, vel tunc versus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorum eruit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerosum Dithyrambi
carmen multæ licentiæ. 12 Deos, vt Apollinem. Reges, vt Hieronem Syracusanum, qui eo tempore regnauit in Sicilia. 13 Peregrina Hercules in Nemea & Pythia in Ioue Centauri Thracum populi, qui a Poetis finguntur esse mediæ partis viri & mediæ equi, corpinem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem occidit Chimæra, cuius tria capita ignem efflant, vide Od. 27. lib 1. 15 Siue dicit & laudat eos, quos victoria apud Eliæos patria domum reduxit coelestibus, i. cælestibus ob gloriam comparandam. 16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem discessit. 17 Cum insuper donat qua sunt certum præmium victoribus. 18 Siue in Epitaphio exprimit planctum flebilis sponsi propter immaturam (sponsam immaturo morte sublatum. 19 Et bonos mores eiusdem in cœlis efficit ad astra. 20 Invidet mœsti i. a morte & oblivione eum vindicat. 21 Pindarum Poetam Thebanum sic dicunt a Dirce fonte Thebano. 22 Poetam. eum vt cygnum suæ & ventos leuatos in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat, & sanuites canit. 23 Incolas vbere regionem coeli vbi nubes celebrantur pro coelos ipsos. 24 Ego, vt apis Calabra in Matino monte pabulata, carpentique grata thyma libentes, deprehe, suum tamen stylo, sterque canunt &c.

Plurimum

Plurimum, circa nemus, [25] *uiridique*
Tiburis ripas, operosa parcus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore poeta plectro*
Cæsarem, [28] *quandoque trahet feroces*
[29] *Per sacrum clium, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil maius meliúsue terris*
Fata donauêre, [31] *bonique diui:*
Nec dabunt, [32] *quamuis redeant in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætósque dies, & urbis*
Publicum ludum, super imperato
Fortis Augusti reditu, forumque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum mea (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare felix.*
[37] *Tuque dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura [38] *benigni.*
[39] *Te decem tauri, totidémque uaccæ,*
[40] *Me tener solues uitulus relicta*
Matre, qui largis [41] *iuuenescit herbis*
In mea uota.
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina componere laboriosa exiguas parcas.
27 O Poeta tu canes Cæsarem stylo grandiore, i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum clium Sicambros, i. Germaniæ populos quos hodie *Gleiderigos* appellamus.
29 Per sacrum uiã triumphantes in Capitolium uehebatur.
30 Quo Cæsare.
31 Diui largi.
32 Quamuis redeant nouæ ærcula, uel, nouæ ætatis mores.
33 Decantabis festos dies & publicum ciuitatis lætitiam pro Augusti reditu à diis impetrato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus uacuum propter feriias, seu potius propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum mea carminis pars adderur tuo præconio, si quid loqui possum audita dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli exepto, ego beatus & felix hæc canam. O Sol pulcher.
37 Et ô triumphe
38 Diuis liberalibus ergà nos (omnis ciuitas) non semel dicemus Io, Io, triumphe.
39 Liberabunt te à uoco, quo obligaris ex Cæsaris reditu.
40 Parua uictima, semper uitulus à matre. Là uacca deyulius me soluet à uotis, quæ pro Cæsaris incolumitate diis feci.
41 Qui sit iuuencus.
42 Qui cornua habet parua & cuius initiat Lunæ tertio die à suo nouilunio.

41 *Quamvtam duxit, vinens* 44 *videri,*
45 *Cætera fulvus.*

41 Quæ parte notabatur. i. in fronte candidus erat, sed fulvus reliquo corpore.

44 Vinos videri Græca est loquendi figura, vt, Certus amari. 45 Per Synecdochen. i. habens cætera fulva.

AD MELPOMENEN. Ode III.

Natus est Horatius ad artem poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

1 *QVem tu Melpomene semel*
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 *Isthmius*
3 *Clarabit pugilem, non equus impiger*
4 *Curru ducet Achaico*
Victorem, 5 *neque res bellica* 6 *Delis*
Ornatum foliis ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
7 *Sed quæ Tibur aquæ* 8 *fertile perfluunt,*
Et spissæ nemorum comæ,
9 *Fingent* 10 *Æolio carmine nobilem.*
11 *Romæ principis urbium*
Dignatur suboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
12 *Et jam dente minus mordeor invido.*
13 *O testudinis aureæ*
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O 14 *mutis quoque piscibus*
Donatura cycni, si libeat, 15 *sonum:*
16 *Totum muneris hoc tui est,*

1 Melpomene, quæ tu semel oculis benevolis aspexeris nascentem; is non nobilis neque miles erit, sed Poeta.

2 Labor Isthmius, i. ludus Isthmius, de quo fupra in honorem Neptuni inftitutus.

3 Clarum facet pugilem.

4 Curru Græco vel Elee. i. quadrigali certamine.

5 Neque res bellicæ bene gesta oftendet eum Capitolio ducem: ornatum foliis Delijs quòd contuderit tumidas minas regum. i. quòd minantes & fuperbos reges fuperauerit.

6 Laurea Appollinari, á Delo insula Apollini sacra.

7 Non hæc fupra memorata cum reddent nobilem, fed aqua, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo defcripta Æolio carmine, facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 3. vbi dum appellat Tibur, vbi carmina fua confcribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico, vide Od. 30. lib. 3. 11 Poëtitas Romæ (quæ vrbium princeps eft & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et amo virtute fuperto inuidiam. 13 O Pueri Melpomenes Muſa, quæ moderatis dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti funt pifces qui (quocis exeruiti) non fpirant, neque reſpirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eò quòd non habent ſanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus calefcientem. Nam cygni antequam cantant dulciſſime. 16 Hoc munus eſt mihi à te datum.

17 *Quòd*

17 Quòd monstror digito prætereuntium
Romane 18 fidicen lyræ:
19 Quòd ſpiro, & placeo (ſi placeo) tuum eſt.

17 Sic olim Demosthenes: ἅπτου ἰατρὸς ἀνὴρ Δημοσθένης. Hic eſt alle Demosthenes.
18 Lyricus Poeta.
19 Quod vivo.

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Druſi, cuiuſque inſtitutione ſub Auguſto. Ode IIII.

1 Qvalem miniſtrum fulminis 2 alitem,
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas
3 Permiſit, expertus fidelem
Iuppiter in 4 Ganymede flauo)
Olim iuuentas & patrius vigor
6 Nido laborum propulit inſcium:
Vernique, iam nimbis remotis,
7 Inſolitos docuere niſus
Venti paventem: mox 8 in oſtia
Damiſit hoſtem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor 9 dapis atque pugnæ:
Qualémue lætis caprea paſcuis
Intenta, ſiluæ matris ab vbere
Iam 10 lacte depulſum leonem,
11 Dente nouo peritura videt:
12 Videre Rhæti bella ſub Alpibus
Druſum gerentem & Vindelici: 13 quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri
Dextras obarmet, quærere diſtuli:
(Nec ſcire 14 fas eſt omnia) ſed diu
Lateque 15 victrices catenæ,

1 Locum eſt hic hyperbaton ſenſus eſt. Qualis eſt Aquila in ouium greges, eiuſque pugnandi cupiditas in dracones, aut qualis eſt catulus leonis in capream eius dentibus dilacerandam talem Rhæti & Vindelici videre Druſum, &c.
2 Aquilam Iouis armigeram.
3 Propter eius fidem erga Iouem.
4 In pulchro Ganymede Iouis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extrudit volandi & prædandi inſcium.
7 Primos & non aſſuetos volatus.
8 Vt agnos rapit.
9 Amor dapis egit vt agnus ſe ſibi eſca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter mutuum interſe odium.
10 Leonem à lacte remotum.
11 Dente Leonini catuli nondum prædæ aſſueſcendo.
12 Talem Rhæti & Vindelici videre Druſum ſub Alpibus bella gerentem, à quo erant ſubiugati. 13 Qui Vindelici cur ſecuribus in præſio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum cenſui. Ordo eſt. Qui Iouis vt mos obarmet ſuas dextras Amazonia ſecuri vſus, deductus ſit, quærere diſtuli. 14 Pote eſt d'VRIP. vide Od. 2. lib. 1. 15 Rhæti ſemper ante victores, nunc conſilijs Druſi victi iam victi, ſenſere & experti ſunt, quid, &c.

Conſilijs

Consilijs inuenis reuiſſe
Senſere, quid mens rite, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis ſub penetralibus
Poſſet, quid Auguſti paternus
[17] *In pueros animus Nerones.*
FORTES creantur fortibus: & bonis
Eſt in iuuencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina ſed vim promouet inſitam:*
[19] *Rectiq; cultus pectora roborant*
[20] *Vtcunque defecere mores,*
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Teſtis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Aſdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *riſit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] *Poſt bella ſecundis vſque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vaſtata Carthago tumultu
[28] *Fana deos habuere rectos:*
Dixitque tandem [29] *poſſidis Annibal,*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò quos opimus
[31] *Fallere & effugere eſt triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuſcis æquoribus, [33] *ſacra,*

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutem ignoculo nobis natura inſitam protrahit ad perfectionem.
19 Rectè amor & ſtudium, i. recta diſciplinæ & bonæ inſtitutiones mentem monent & robuſtã reddunt.
20 Vbicunque bonos mores deſciuere; culpæ. i. facta improba illam naturæ bonitatem denegant. dedecorosque efficiunt.
21 Flumen Umbriæ, vbi Aſdrubal cum quinquaginta ſex millibus hominũ Claudij Neronis operi cæſus eſt.
22 Aſdrubal in Italiam venerat fratri ſuo Hannibali auxiliaturus.
23 Et felix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio, i. Carthaginenſibus & Afris ex Italia pulſis.
24 Qui lætus eſt bellica gloria. Pauis & fugam copiam ſignificat Adorea, qua obtendentes putabant gloriosiũ
25 Vt, i. poſtquam crudelis Annibal equitauit & auſugit per vrbes Italas, veluti flamma tedas, vel Eurus Siculas peruerrit vndas.
26 Poſt cæſum Aſdrubalem. At victoriam à Nerone portam proſperis ſemper prælijs crescunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana ſtatuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginenſibus fuerant de ſuis ſedibus detruncatæ. 29 Hannibal primos vinclauit ſiccbos inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad ſuos milites. Nos (inquit) Carthaginenſes ſumus Cerui, Romanos veluti lupos inſequimur. 31 Quos lubrè & fallendo effugere magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Romana, quæ originem ducit à Troia. 33 Deos penates.

34 Virgil. *Altaque natorum Aeneadæ frangunt pectora pectora patrum Troicique nepotes, Commendo fortia, ferre.*
35 Ad Italiæ vrbes.
36 Vt ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani adversis prælijs magis inualescunt.
37 Frondis vmbrosæ.
38 Algidum, mons est in agro Tusculano. vide Od. 21. lib. 1.
39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus, vide Virg. lib. 2. Æn.
40 Hydra, serpens monstrosa in Lerna delitescens, cujus vno capite ab Hercule abscisso septem fabatur renascebantur.
41 *Subintelligitur, quam sint hæc res tu non.*
42 Qui dolebat se ab alijs non vinci.
43 Nec Colchi edidicerunt maius monstrum, aut vrbs Thebana quàm sint ipsi Romani.

34 *Natósque, maturósque patres*
Pertulit 35 *Ausonias ad vrbes:*
36 *Duris vt ilex tonsa bipennibus*
37 *Nigræ feraci frondis in* 38 *Algido,*
Per damna, per cædes, ab ipso
39 *Ducit opes animúmque ferro.*
Non 40 *Hydra sœclo corpore* 41 *firmior*
Vinci 42 *dolentem creuit in Herculem*
43 *Monstrúmue submisere Colchi*
Maius, 44 *Echioniæue Thebæ.*
45 *Merses profundo,* 46 *pulchrior euenit:*
47 *Luctere, multa proruet integrum*
Cum laude 48 *victorem: geréque*
Prælia 49 *coniugibus loquenda.*
Carthaginì iam non 50 *ego nuntios*
Mittam superbos. 51 *occidit, occidit*
Spes omnis & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interempto.
52 *Nil Claudiæ non efficient* 53 *manus:*
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit. & 54 *curæ sagaces*
55 *Expediunt per acuta belli.*

44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum mersit, à verbo insitato Mergo, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipse prosternet & euincet te hostem integrum. 48 Qui paulò ante victus. 49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiso iam Asdrubale) posthac desinam superbos meorum victoriarū nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta, non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Industria, & cura cum consilio coniuncta. 55 Expeditum faciunt per subsidiarias belli, quæ à Græcis ΣΠΑΤΙΗΦΟΡΑ nominantur.

Hæc est huius loci sententia. Non tantùm duo dracones ex dentibus [illegible] pullulârunt, quanti gens Troiana ex suis clarnis & prælijs adscita. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum mersit, à verbo insitato Mergo, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipse prosternet & euincet te hostem integrum. 48 Qui paulò ante victus. 49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiso iam Asdrubale) posthac desinam superbos meorum victoriarū nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta, non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Industria, & cura cum consilio coniuncta. 55 Expeditum faciunt per subsidiarias belli, quæ à Græcis ΣΠΑΤΙΗΦΟΡΑ nominantur.

AD AVGVSTVM Ode v.

Vt tandem in vrbem redeat.

1 Dijs propitijs & beneficijs orte.
2 Romane à Romulo Romæ conditore.

Dijs orte 1 *bonis, optime* 2 *Romulæ*
Cuſtos gentis, abes iam nimium diu:

1 *Maturum*

1 *Maturum reditum pollicitus patrum*
4 *Sancto concilio, redi.*
5 *Lucem redde tuæ dux bone patriæ,*
6 *Ostar veris enim vultus vbi tuus.*
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius 7 nitent.
8 *Vt mater 9 iuuenem, quem Notus 10 inuido*
Flatu 11 Carpathij trans maris æquora
12 *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci distinet à domo,
Votis 13 ominibusque & precibus vocat,
Curuo nec faciem littore 14 demouet:
Sic 15 desidetys ille suis filiis
Quærit patria Cæsarem.
16 *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almáque 17 Faustitas:
18 *Pacatum volitant per mare nauitæ:*
19 *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
20 *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
21 *Laudantur simili prole puerperæ:*
22 *Culpam pœna premit comes.*
23 *Quis Parthum paueat? quis gelidum 24 Scythen?*
25 *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet 26 Iberiæ?
27 *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem 28 viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & 29 alteris
Te mensis adhibet deum.

3 Celeres.
4 Sancto senatorum cœtui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est, vt mater vocat votis omnibus & precibus iuuenem cunctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpatho insula contra Aegyptum posita, à qua vicinum mare ad Aegyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltrà æquum.
13 Bonis votis.
14 Nec faciem mouet de littore, ad quod filium appellarum sperat.
15 Sic patria insula desiderijs æstuat.
16 Te præsente & Cæsar, omnia terrâ marique sunt tranquilla.
17 Felicitas.
18 Nauta sine metu piratarum nauigant.
19 Fides cauet commissa quæ nobrem.
20 Boni mores & lex Iulia de adulteriis coercendis subalbernunt turpe & immundum nefas.
21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur (pueri).
22 Sic valent leges, vt pœna celeritèr sequitur culpam.
23 Bella iam cessant salvo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c.
24 Scythia multo frigore & nimbis est rigida.
25 Quis extimescat fœtus, i. homines, quos horrida Germania parturit?
26 Bellicosæ Hispaniæ, à flumine Ibero.
27 Quisque diem finit in operibus rusticis.
28 Ad vlmos, populos & similes arbores, quæ vidæ dicuntur antequam iungantur vitibus.
29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundum elegantiâ apparatum in deorum honorem exhibebant.

30 Tibi ſacrificat.
31 Vino de patriis ſuis.
32 Quiſque colens Lares, ſimul & tuum nomen colit.
33 Quemadmodum Græcia Herculem, Caſtora & Pollucem inter deos penates enumerat, ſic nos te.
34 Ob beneficia ab illis accepta.
35 Dies feſtos, i. otioſum pucrum.
36 Italiæ. 37 Primo mane, quando nihil bibitum eſt. nihil guſtatum. 38 Non poti, ſed ſobrij. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum ſol eſt ſub Oceano. i. veſperi.

Te multa prece, [30] *te proſequitur mero*
[31] *Defuſo pateris:* [32] *& Laribus tuum*
Miſcet numen, [33] *uti Græcia Caſtoris,*
Et magni [34] *memor Herculis.*
Longas ô utinam dux bone [35] *ferias*
Præſtes [36] *Heſperiæ: dicimus* [37] *integro*
[38] *Sicci mane die, dicimus* [39] *uvidi,*
[40] *Cum ſol Oceano ſubeſt.*

AD APOLLINEM ET DIANAM.
Carmen ſeculare. Ode VI.

1 O Apollo.
2 Sex filij Niobes.
3 Vindicem magnificæ & ſuperbæ linguæ. quod filiorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam ſe contemneret.
4 Tytius ſtuprum Dianæ inferre voluit. vid Od. 4. lib. 3.
5 Cur propè victor? quia Hectorem interfecit, quo facto facilius Troia capi potuit.
6 Erat Phthia Achillis patria, Theſſaliæ vrbs.
7 Tibi impar, quia is te ſub figura Paridis, Achilles fuit occiſus. vel quia tuo conſilio ab ipſo Paride fuit interemptus. iuxta illud Virg. *Dardanus qui Paridis dire ictu telo manuſque Corpus in Aſiæa.* 8 Thetis dea marina fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax haſta, quam armo gerebat Achilles poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut ista ferramenti, quæ quaſi mordet & paulatim eſſet arborem inciſura. 12 Procidit in latum. vnde denotatur violentus caſus Achillis, & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non inſidijs aut dolo ſed aperto Marte Troiam expugnaſſet, niſi à Paride, tuâ opera & impulſu, prius eſſet interfectus. 15 In equo ligneo, qui Minervæ ſacra mentiebatur & ſimulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant vt Palladem offenſam placarent. 16 Achilles non ſefellitur. Troiani ſuo malo ebrietate & dies feſtos celebrantes.

Dlue, quem [2] *proles Niobea* [3] *magnæ*
Vindicem linguæ, [4] *Tityóſque raptor.*
Senſit, & Troiæ [5] *propè victor altæ*
[6] *Phthius Achilles,*
Cæteris maior [7] *tibi miles impar:*
Filius quamuis Thetidis [8] *marinæ*
Dardanas turres quateret tremenda
[9] *Cuſpide pugnax.*
[10] *Ille, mordaci velut icta* [11] *ferro*
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
[12] *Procidit latè,* [13] *poſuitq; collum*
Pulvere Teucro.
[14] *Ille, non incluſus* [15] *equo, Minervæ*
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:

[37] Sed

17 *Sed* palam captis (*heu nefas, heu*)
Neſcios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
18 *Ni tuis victus Veneriſque grata*
Vocibus diuûm pater, annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
19 *Doctor argutæ fidicen Thaliæ,*
Phœbe, qui 20 *Xantho lauis amne crines:*
21 *Dauniæ defende decus Camœnæ,*
22 *Leuis Agyieu.*
23 *Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem*
Carminis, nomenq; dedit Poetæ.
Virginum 24 *primæ, puerique claris*
Patribus orti,
Deliæ 25 *tutela deæ, fugaces*
Lyncas & ceruos 26 *cohibentis arcu,*
27 *Lesbium ſeruate pedem, meique*
Pollicis 28 *ictum,*
29 *Ritè Latonæ puerum canentes,*
Ritè crescentem 30 *face* 31 *noctilucam,*
32 *Proſperam frugum,* 33 *celeremque pronos*
Voluere menſes.
34 *Nupta iam dices, Ego dijs* 35 *amicum,*
36 *Sæculo feſtas referente luces,*
37 *Reddidi Carmen, docilis modorum*
Vatis Horati.

17 Sed ſpreto bello ſæuus & immitis, etiam puros infantes & materno ventre incluſos combuſſiſſet.
18 Niſi Iupiter flexus tuis & placidis Veneris precibus conceſſiſſet Æneæ laboribus muros Romanos ducturi, i. diuendos & erigendos potiore alite. i. melioribus auſpicijs
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Muſam argutè canentem.
20 Troiæ fluuio.
21 Latinæ Camœnæ. i. carminis ſui Lyrici.
22 Imberbis Apollo. qui Agyeus dicitur, eò quòd in viis publicis ei ſolebant ſacrificare.
23 Diuinum furorem.
24 Primarijs & nobiles.
25 Qui eſtis ſub protectione Dianæ.
26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & ceruos.
27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.
28 Lyræ meæ ſtrepitum.
29 Ex veterum inſtituto & ſolenni conſuetudine canentes Apollinem Latonæ filium.
30 Creſcentem lumine.
31 Lunam nocte lucentem, quæ ſingulis menſibus oritur & decreſcit.
32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, ſiquæ nocturno lumine ſtirpes proſperæ. Nota, *quid Adrianus cerdo cum patrio colloquium ſpectet.*
33 Celerem ad volendos menſes. Nam Luna xxviii. circiter diebus orbem ſuum conficit.
34 Cùm iuuenis nupta, hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatij, reddidi carmen amicum diis, ſæculo referente feſtas luces. *Poeta votum ſuum aliquoties omittens nomine.*
35 Carmen diis gratum & amabile.
36 Anno centeſimo feſtos dies referente.
37 Ego, qui facilè didici verſus Horatianos eoſdem canere & recitare.

AD L. MANLIVM TORQVATVM. Ode VII.

Omnia tempore mutantur, iucundè igitur viuendum eſt.

1 Diffugêre niues: redeunt iam [3] gramina campis,
Arboribuſque [3] comæ
[4] Mutat terra vices, & decreſcentia ripas
[5] Flumina prætercunt.
[6] Gratia cum Nymphis geminiſque ſororibus audet
Ducere nuda [7] choros.
[8] Immortalia ne ſperes monet annus & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] miteſcunt Zephyris: [10] ver proterit æſtas,
Interitura [11] ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] iners.
[13] Damna tamen [14] celeres reparant [15] cœleſtia lunæ:
[16] Nos vbi decidimus
[17] Quò pius Æneas, quò [18] Tullus dives, & Ancus
[19] Puluis & vmbra ſumus.
Quis ſcit an adiciant hodiernæ craſtinæ [20] ſummæ
Tempora dij ſuperi?
[21] Cuncta manus auidas fugient hæredis, [22] amico
Quæ dederis animo.
[23] Quum ſemel occideris, & de te ſplendida [24] Minos
Fecerit [25] arbitria,
Non Torquate [26] genus, non te facundia, non te

1 Veris adoratu hyems in fugam ventitur.
3 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Flumina intra ſuas ripas fluunt, neque eas tranſiliunt, vt hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphroſyne. vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur gratiæ fic vocentur nudæ, vide Od. 19. lib. 3. ſed hic fortaſſe nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora miteſcunt Zephiris.
8 Annus eiuſque varietates docent nos, ne immortalia ſpectemus: nam cum tempus ipſum ſemper fit in fluxu, nihil ſub tempore poteſt perpetuo durare.
9 Frigora mitigantur à vere, cuius nuntii ſunt Zephiri, venti tepidi & ſicci ab occaſu Aequinoctiali flantes aduerſus Eurum.
10 Ver ſequitur æſtas & conſumit.
11 Poſtea quam.
12 Bruma ſerit pigros & ſuperat.
13 Quaſi diceret: Tempora aſſidue lapſu fluunt, redeunt tamen: ſed nos ſemel extincti nunquam reuiuiſcimus.
14 Luna dicuntur celeres, quia breuiſſimo tempore orbem ſuum metiuntur.
15 Damna, quæ ſunt in vicißitudine ortus & interitus.
16 Poſtquam nos decidimus, ſc. ad inferos, non (vt alia tempora) redimus, ſed tranſimus in poſteritate.
17 In quem locum Aeneas deciſit.
18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum diuites.
19 Ἀνθρωπος ἐσι σκιᾶς ὄναρ, ἀν σκία μόνον. Eurip.
20 Numero dierum, quos vſque ad hodiernum diem viximus.
21 Hortatur ad liberalitatem. Quæ ita conſumpſeris, ad nostrum hæredem non peruenient.
22 Liberali animo.
23 Vbi ſemel mortuus fueris & inieris per Stygia adiaphora, non iterum reuiſces.
24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos.
25 Iudicia.
26 Generis nobilitas.

Reſtituet

Restituet pietas.
[17] Infernis neque enim tenebris Diana[18] pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec[19] Lethæa valet[20] Theseus abrumpere charo
Vincula Pirithoo.

17 Non possunt dij mortem propulsare ab ijs, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur unquam?
18 Hippolytum castum, qui sua temperantia compressit libidinem Phædræ eius nouercæ. 19 Vincula infernalia. 20 Lethe flumine apud inferos. 20 Theseus & Perithous inter cæteros illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, vt inde Proserpinam raperent, obsidem vti remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quàm Poetarum carmina.

Donarem [1] pateras grataq; [2] commodus
Censorine meis [3] æra sodalibus:
Donarem [4] tripodas, præmia fortium
Græiorum: neque tu pessima munerum
[5] Ferres: diuite me scilicet [6] artium,
Quas aut Parrhasius [7] protulit, aut [8] Scopas,
[9] Hic saxo, liquidis [10] ille coloribus
[11] Soleres nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi [12] vis: non tibi talium
[13] Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, [14] & pretium dicere muneri.
[15] Non incisa notis marmora publicis,
[16] Per quæ spiritus & vita redit bonis.
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
[17] Reiectæq; retrorsum Annibalis minæ,

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebantur.
2 Commodus donarem i. in eo commodus essem & benignus, quòd donarem pateras mea sodalibus, &c.
3 Statuas vel pocula ex ære facta.
4 Mensas militares quod donum apud Græcos erat egregium. Tripodes pedes pro sustentaculo habebat, vt fornax staret, & vasis fictilibus dari solebat in signum victoriæ.
5 Neque tu auferres & acciperes pessima munera.
6 Si esses diues & abundares artibus. i. signis & tabulis pictis, quas, &c. 7 Quas artes euulgasit populo Parrhasius, pictor clarus, natus Ephesi, vel (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius. 11 Peritus ad ponendum & formandum tum hominem, tum deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus deliciis cum re tum animo. 14 Possumus dicere quam pretiosum sit munus carmen, & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à repub. datis notatæ non reddiderunt Scipionem clariorem quàm fuit scripta. 16 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant. 17 Reipub. ta Afrorum. Quando ex Italia fugatus est Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] *impiæ,*
[19] *Eius, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus rediit: clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris.* [23] *quid fœret Iliæ*
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *inuida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygijs fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua* [27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat.* [30] *sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum bellum renouabant Carthaginenses.
19 Scipionis, qui ab Africa domita dictus est Africanus.
20 Quum versus Ennij, qui fuit Calaber, Musæ dicti sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Mnemosine.
21 Si nemo rebus gestis literis mandauerit.
22 Præmium acceptis.
23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati prodesset?
24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ inuidere, de quibus siletur.
25 Æacum ereptum morti & oblivioni.
26 Vis ingenij.
27 Eloquentia.
28 Insulis fortunatis, seu Elysiis campis, & consecratæ immortalitati.
29 In cœlo collocans beatum efficit.
30 Per carmina.
31 Tyndaridæ, i. Castor & Pollux fratres, filij Tyndari, clara fœdera, poetarum carminibus dignoscuntur esse dij, qui nautes tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt.
32 Sic per carmina poetarum, Bacchus habetur sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces bonorum perducit ad bonos exitus.

The tongue or pen of pourtkull poets

Nam magna vis est in Eloquentia.

AD LOLLIVM Ode IX.

Scripta sua nunquam interibunt, virtus, sine carminum ope, obliuione deletur. Lollij laudes ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

NE forte credas interitura quæ
Longè sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non antè vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis,*

1 Ordo est. Ne tu forte credas, vt non credas interitura ea verba quæ ego Horatius, natus ad Aufidum longe sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ, cum erat poeta lyricus latinus.
3 Per nouas & inusitatas artes. sc. apud latinos primus
4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

[1]*Non, si priores*[6] *Mæonius tenet*
Sedes Homerus, Pindurica latent,
Cæique,[7] *&*[8] *Alcæi minaces,*
Stesichoriq; graues camenæ:
Nec, si quid olim[10] *lusit Anacreon,*
[11] *D. Luit ætas.*[12] *spirat adhuc amor,*
Viuuntq; commissi calores
[13] *Æolie fidibus puellæ.*
[14] *Non sola comptos arsit adulteri*
Crines,[15] *& aurum vestibus illitum*
Mirata, regalesque cultus
[16] *Et comites, Helene Lacæna:*
[17] *Primusque Teucer tela*[18] *Cydonio*
Direxit arcu: non semel[19] *Ilios*
Vexata,[20] *non pugnauit ingens*
Idomeneus[21] *Sthenelusue solus*
Dicenda Musis prælia, non ferox
[22] *Hector, vel acer Deiphobus graues*
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes[23] *illacrymabiles*
[24] *Vrgentur ignotique longa*
Nocte:[25] *carent quia vate sacro.*
[26] *PAVLVM sepultæ distat inertiæ*
Celata virtus. non ego te meis

5 Quamuis Homerus priores sedes in arte poetica obtinet, non tamen Pindarus, Simonides &c. sunt obscuri.
6 Vide Od. 6. lib. 1.
7 Camerus Simonides. vide Od. 2. lib. 2.
8 Alcæus adeò amarus erat, præsertim Tyrannis, vt acribus suis versibus multos e ciuitate ejiceret, minaces igitur erant eius Camenæ.
9 Stesichorus poeta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ, qui maxima bella, & clarissimos cecinit duces, graues ergò erant eius Camenæ.
10 Cantauit Anacreon. Lusit verò, quia res amatorias scripsit.
11 Confumpsit vetustas.
12 Recens est adhuc Amor, quem Sappho poetria fale hyemis versibus commisit.
13 Sappho fuit ex Africa, in qua Lesbos, vnde Lesbia sæpè appellatur.
14 Non sola Helena Lacæna artifi. i. vehementer amauit Paridis crines accurate pexos &c. Intelligit poeta multas ante Helenam, a quibus causam præbuerant, & magna olim bella effe gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse oblivioni tradita. quòd poetæ vel scriptores deessent, qui posterorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes auteas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere olim Lacedæmona petierat. 17 Teucer non primus fuit bonus sagittator. 18 Arcu cretensi, a Cydone vrbe in Creta, vbi primum de peculiari comitum arcus curauit & fecit fuit. 19 Troia, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnauit prælia Idomeneus &c. 21 Stenelus fuit ex pugnatoribus. vide Od. 14. lib. 3. 22 Non solus Hector ab Aiace, vel solus Deiphobus a Merione fuit vulneratus, sed multi alii in bello Troiano fortiter pugnarunt, quorum quia Homerus non meminit, oblitione hominum iam sunt sepulti. 23 Propter quos in bello cæsos nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte i. eterna oblivione obscurantur. 25 Quia nullum habuere poetam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua. Nota, quòd verbum *distat* cum dandi casu iungitur.

Clarius

Chartis [27] inornatum fileri,
Tótue tuos patiar labores
[28] Impunè, Lolli, carpere liuidam
Obliuiones. eſt animus tibi
[29] Rerúmque prudens, & ſecundis
Temporibus dubiiſque [30] rectus:
[31] Vindex auaræ fraudis, & abſtinens
Ducentis adſe cuncta pecuniæ:
[32] Conſulq, non vnius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit [33] alto dona nocentium
Vultu: & [34] per obſtantes catervas
Explicuit ſua victor arma.
Nec [35] poſſidentem multa, vocaueris
Rectè beatum: [36] rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapientèr vti,
Duramque [37] callet pauperiem pati:
[38] Peiuſq, letho flagitium timet:
[39] Non ille pro charis amicis
Aut patria timidus perire.

27 Tenon illuſtratum.
28 Non patiar inuidi obliuiones immerito carpere, i. immunere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præſtans, ergò vere es philoſophus.
30 AEquabilis in vtráque fortuna.
31 Punitor Auaritiæ, & abſtinens a pecunia, cui omnia pareut.
32 Eſtq, tuus animus non vnius anni conſul, ſed ſemper eſt ille Conſul, ſemper rex, qui ſuas cupiditatibus imperat, qui honeſtatem præfert vtilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelſo. Nam alti animi eſt pecuniam contemnere.
34 Per medium hoſtium aciem, i. per munera & largitiones tanquam victor expreſſis ſua arma. i. ſuam integritatem & abſtinentiam. Eſt optima Allegoria.
35 Non rectè vocaueris beatum, qui multa poſſidet.
36 Merito.
37 Sapit & acute nouit.
38 Et turpitudinem odit peius letho i. mori mauult quam flagitium committere.
39 Ille, i. vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM, Ode X.

Futurum dicit, vt Ligurinum ſuæ aduerſus amatores arrogantiæ pæniteat, cùm flos ætatis ſuæ exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris [1] muneribus potens,
Inſperata tuæ quum veniet [2] pluma ſuperbiæ:

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quum barbæ lanugo quam adhuc non times, veniet & adijcietur tuæ ſuperbiæ, id eſt, lanugo oris & corporis tui.

Et

[1] *Et quæ nunc humeris inuolitant, decidérint comæ:*
Nunc & qui color eſt punicea flore [2] prior roſa,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit [3] hiſpidam:
Dicti, Heu (quoties te in ſpeculo videris [4] alterum,
[5] Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis [6] incolumes non redeunt genæ?

[1] Et olim vir factus eris, & decenſa axe coma, quæ hactenus tuis iam paſſa eſt & diffluit. Pueri cincinni, puellæ ora mouere comam ablunt.
[2] Melior flore purpureæ roſæ.
[3] In faciem pilo-

ſum & horridam. [4] Videris mutatum. [5] *Quæ diceret.* Vtinam in puerili ætate percogitaſſem faciem meam iuuenam hiſpidam, ex qua quæſtum meretricium deprendere ſit neceſſe: vtinam leuis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei ſenſum. i. Vtinam ſenſus ille fuiſſet in puericia, aut pueri forma rediret ad hunc ſenſum. [6] Genæ imbelles. Nam genas barbatæ tanquam mortua habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

Eſt mihi nonum ſuperantis annum
Plenus [1] Albani cadus: eſt in horto
Pinſti nectendis [2] apium coronis:
[3] Eſt edera uir
Multa, [4] qua crines religata fulges:
[5] Ridet argento domus: ara, caſtis
Vincta [6] verbenis, auet immolato
Spargier [7] agno.
[8] Cuncta feſtinat manus: huc & illuc.
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
[9] Sollicitum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Vt tamen noris [10] quibus aduocetis
Gaudia: idus tibi ſunt [11] agendæ:

[1] Vini Albani.
[2] Apium celebrata ueteribus pellit, & ab Homero in rebus lætis adhibetur, quemadmodum Græcis ſemper fuit legibus, vide Od. 3. lib. 1.
[3] Eſt mihi magna copia hederæ, quæ Baccho conſecrata eſt.
[4] Qua (ſc. corona) ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere ſoles.
[5] Domus ſplendet argento.
[6] Caſtis & puris herbis frondibuſq; feſtis ad aras coro-

nandas. [7] Agni mactati ſanguine aſpergi & imbui aut. i. videtur cupere. [8] Omnes adhibent diligentiam. [9] Flammæ generantes nigrum fumum in ventum cum trepidis motu ſurſum ferantur. [10] Vt intelligas ad quos conuiuium inuitetis. [11] Idus celebranda.

Qui

Quã dies menſem Veneris marinæ
Findit Aprilem:
Iure ſolennis mihi, ſanctiorque
Pene natali proprio: quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos,
Telephum, quem tu petis, occupauit
(Non tuæ ſortis iuuenem) puella
Diues, & laſciua: tenétque grata
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaethon auaras
Spes: & exemplum grauc præbet ales
Pegaſus, terrenum equitem grauatus
Bellerophontem,
Semper vt te digna ſequare: & ultra
Quam licet ſperare, nefas putando,
Diſparem vites. age iam meorum,
Finis amorum,
(Non enim poſthac alia calebo
Fœmina) condiſce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur atræ
Carmine curæ.

19 Diuidit (Aprilem Veneris menſem. Apricus dicitur ἀπὸ τοῦ ἀφρὸς id eſt, à ſpuma ex qua et cruore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od. 26. lib. 3.
23 Meritò mihi celebrandus, vt dies feſtus, ſtatus & ſuus quotannis.
24 Quia ab hoc die Mæcenas meus ætereſcentes annos ſuæ ætatis ordine numerat.
25 Quem tu amas.
26 Iuuenē tibi valdè diſſimilem loco, vt, genere.
27 Grata ſeruitute.
28 Exemplis docet Phyllidem debere omnem ſpem Telephi deponere, cùm ille ſit ſupra fortunam ſuam. Phaethon vetat auide ſperare, qui negotium ſupra vires ſuſcipiens, ſc. paterni currus moderationem, igne combuſtus perijt. 29 Pegaſus penniger vel alatus. 30 Gratiam ferens Bellerophontem, qui cælos conſcenſurus vt, quid rerum ageret Iupiter, cognoſceret, in terram decidit. 31 Vt ſequare res tibi aptas. 32 Ordo eſt. Et vites diſparem, putando nefas eſſe, ſperare vltra quam licet. 33 O Phylli, quem omnium poſtremam amare conſtitui, condiſce lyræ modos, quos ſuaui & amabili voce decantes. 34 Non alia incendar, quàm eo alium amabo. 35 Triſtes curæ.

AD VIRGILIVM. Ode XII.

Deſcribit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium ſub conditione inuitat.

IAm veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:

1 Quæ mare tranquillum reddunt.
2 Thracij venti i. Fauonij impellunt vela.

Jam

Iam nunc prata [3] *rigent, nec fluuij strepunt*
Hyberna niue [4] *turgidi.*
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] *Infelix auis, &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] *Regum est vlta libidines.*
[8] *Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ouium carmina fistula:
Delectantque [9] *deum, qui pecus &* [10] *nigri*
Colles Arcadiæ placent.
[11] *Adducere sitim tempora Virgili:*
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] *Si gestis,* [13] *iuuenum nobilium cliens,*
[14] *Nardo vina merebere.*
Nardi paruus [15] *onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpicij accubat [16] *horreis,*
[17] *Spes donare nouas largus,* [18] *amaraque*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis,*
Plena diues vt in domo.
Verum [22] *pone moras, & studium lucri:*
[23] *Nigrorumque memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consiliis breuem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

3 Non glacie durescunt.
4 Aucti.
5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Atheniensis filia) flebiliter Itym filium gemens à Tereo interfectum, iam aldum ponit.
6 Familiæ regum Atheniensium perpetua infamia, propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Atheniensium vnde domus Cecropia pro familia Atheniensi.
7 Infelix quod Tereus maritus foli barbaram libidinem in Philomelâ consummandi vltra est malè, i. parricidio.
8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Pana fabulæ inuentorem.
10 Colles ferunt quia terra nigra frumenti est optima, vel nigri colles, i. colles vmbrosi propter syluas.
11 O Virgili, hæc tempora. i. veris amœnitas & aeris temperies suadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem. 12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Cliens Claudii & Drusi, priuignorum Augusti. 14 Propter vngentum ex Nardo petes allatum, tu accipies à me vinum Coum lenem. 15 Parum vngenti multum vini elicies. Onyx hic significat vasculum ex onyche factum ad fœminadum vngentum. 16 Apotheris vinarijs, cuiusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges, sic, similiq; condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes infolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum parvo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil adiuuerem. Hæc verba olent iocum non infacetum, fortasse tamen Virgilium tangit tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet coniicere hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos siue ignes funebres, quibus cadauera cremabantur, appellat nigros. i. tristes, ab effectis. 24 Misce tenuis ludicra, ita tamen, vt sis breuis in stultitia. 25 Iucundum est aliquando, cum tempus & locus ferunt, desipere. i. à seueritate animum loco remittere. 26 *Ex 23. 25.* opportune.

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quòd iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuenibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce. sis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] Ludísque & bibis impudens:
[2] Et cantu tremulo [3] pota Cupidinem
Lentum sollicitas. [4] ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] Importunus enim transuolat [6] aridas
Quercus: & refugit, te quia [7] luridi
Dentes, te quia ruga
[8] Turpant & capitis [9] niues.
[10] Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, [11] tempora quæ semel
Notis condita [12] fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] Venus? (quid [14] heu) quòue color decens?
Quo [15] motus? [16] quid habes illius, illius,
[17] Quæ spirabat amores?
Quæ me [18] surpuerat mihi,
[19] Felix post Cynaram, notáque & artium
Gratarum [20] facies? [21] sed Cynaræ breues

1 Tu ludis lasciuis amatorios, & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senescente intremiscit.
3 Tu potulenta excitas amoris ignem in te penè emortuum, vel; excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulcheris genis Chiæ puellæ artate florentis & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus.
5 Non quiescens. Sic importune pauperies, Ode. 16. lib. 3.
6 Vetulæ consumptæ & exangues.
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.
10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ redacent tibi tempora præterita. i. pulchritudinem amissam, In Insula Coo tenuissimæ vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt. sed voluerás dies (dicuntur autem sic) ea seu per condita & in publicis fastis præscripta, inclusit & sepeliuit. 12 In fastis Romani cùm res suas gestas tum acta vrbana in publicum annorum publicæ memoriæ causa præscribebant. 13 Quo fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omninò. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedat, vel, post Cynaram mortuam ei secunda ea in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata, vel, facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis lenor, vultus hilaris, labrorum eximius rubor, genarum eundor puniceo colore temperatus, cerulei volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ seruatum sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt iuuenibus sis ludibrio,

Annos

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis [22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possint vt iuuenes visere [23] *feruidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur ceteris annos viuere, hinc annosa cornix. Ode 17. lib. 3.
23 Iuuenes tui amore olim incensi.
24 Vtte, tanquam facem consumptam

Lydiæ indolem tuam olim eximiam nunc versam in deformitatem iuuenes possint visere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes eius æquare valeant.

QVæ cura [1] *patrum, quæue Quiritium,*
Plenis honorum [2] *muneribus tuam*
Auguste virtutem in ævum
[4] *Per titulos memorésque fastos*
[5] *Æternet?* [6] *ô, qua Sol habitabiles*
Illustrat oras, maxime principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper
Quid Marte possis. [8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennósque veloces, & arces
Alpibus impositas [9] *tremendis*
Deiecit acer [10] *plus vice simplici.*
[11] *Maior Neronum mox grauc prælium*
Commisit, immanesq; Rhætos
[12] *Auspicijs pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent.
5 Possit virtutes tuas æternas reddere.
6 Ordo est. O maxime principum qui terram incolunt, quo parte Sol illustrat oras mundi habitabiles. i. ô Princeps maxime omnium, qui vbique sunt.
7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ. i. ciuilitatis & humanitatis nescii, didicere nuper, quid possies Marte. i. in re militari. De Vindelicis vide supra Od. 4
8 Militibus & auspicijs tuis acer Drusus plus quam semel deiecit Genaunos & Brennos Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostium crudelitatem. 10 Non vno conflictu, sed iterum atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto, ad bellum conficiendum. 12 Auspicijs tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhætarum pectora, mortem non timentia propter libertatem,

14 *Indomitas*

14 *Indomitas propè qualis undas*
15 *Exercet Auster,* 16 *Pleiadum choro*
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum 17 *medios per ignes.*
Sic taurifórmis volvitur 18 *Aufidus,*
Qui regna 19 *Dauni præfluit Appuli:*
20 *Quum sævit, horrendámque cultis*
Diluviem 21 *meditatur agris:*
Vt barbarorum 22 *Claudius agmina*
23 *Ferrata vasto diruit impetu:*
24 *Primósque & extremos metendo,*
25 *Strauit humum, sine clade victor:*
Te copias, te consilium & tuos
26 *Præbente divos. nam tibi,* 27 *quo die*
Portus 28 *Alexandrea supplex*
Et vacuam patefecit 29 *aulam,*
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudémq́, & optatum peractis
Imperiis decus 30 *arrogavit.*
Te 31 *Cantaber non antè domabilis,*
Medúsque, & Indus, te 32 *profugus Scythes*
Miratur, ó tutela præsens
Italiæ, 33 *dominæq́, Romæ:*
34 *Te, fontium qui celat origines*
Nilúsque, & 35 *Ister, te rapidus* 36 *Tigris,*

21 Odo est. Tibullus tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes, qualis propemodum est Auster cùm vadas exercet Pleiadum choro scindente nubes.

21 Agitat Auster.

26 Virgilianum ortus & occasus pluvialis est & tempestuosus. nubibus à vento scissis.

27 Per medium pugnæ feruorem.

28 Aufidus Apulicus fluvius, dicitur Taurisormis, propter eius impetum & mugitum, vel, quòd imbribus auctus, relicto suo alveo, exundabat frequè.

29 Dauni Apulorum regis.

30 Cùm eum nonnulli cœlestis imbris

31 Metaph. est à re animata ad inanimata. alii legunt, ministrat.

32 Tiberius Nero

33 Agmina terræ & armis munita.

34 Totam Asiam occidendo. Sic Virg. *Proxima quæque metit spadix.*

35 Operuit humi victor sine vlla suorum militum iactura.

36 Te suppeditante divos tuos, i. divos tibi faventes. 37 Eodem, quasi fatali die, Alexandria ab Augusto fuit capta, quo, Drusis Vindelicos superavit tertio lustro (i. quindecim annis) interpedito. 38 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 39 Domum regni hoste vacuam. Nam deiecta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit divinos honores, tuis Imperiis tam fidelis attribuendos, vt Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandámque tuum per numen ponimus aram.

32 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsarem victus. Vide Od. 4. lib. 2 & Od. 8 lib. 3.

33 Scythes campestria hæc illinc vagatur, nec in eodem loco manet, vide Od. 35. li. 1 & Od. 24. li. 3.

33 Romæ principia vrbium, vide lupti Od. 3. 34 Nilus Aegypti fluvius qui celat originem suorum fontium. (i. cuius fontes & origines adhuc nondum scirit) audit te. i. te colit & veneratur.

35 Danubius, fluvius permagnus. 36 Tigris est Armeniæ fluvius, adeò velox, vt aliquando tota segetis secum rapiat.

Te,

Te [37] bellua fos quà remotis
Obstrepit Oceanus Britannis,
Te, non paventus [38] funere a Gallia,
[39] Duraq; tellus audit Iberia:
Te cæde gaudentes [40] Sicambri
[41] Compositis venerantur armis.

37 Te nolit Ouid. nunquam impunes bellum in se commouere Britannos ciui commorat: a nobis longè remotos.
38 Galli mortem non extimescebant, vel, propter ingenitam ferocitatem, vel, quia sibi persuadebant, qui d aliquando renascerentur. 39 Laboriosæ Hispaniæ. 40 Germaniæ, populi belliosi, vide supra Od. 2. 41 Armis in vno loco simul positis & conditis. i. bello sedato & finito.

AVGVSTI LAVDES.
Ode XV.

[1] PHœbus volentem prælia me loqui,
Victas & vrbes, increpuit, Lyra:
[2] Ne parua Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit [3] vberes:
[4] Et signa nostro restituit [5] Ioui,
[6] Direpta Parthorum superbis
Postibus: & vacuum duellis
[7] Ianum Quirini clausit: & ordinem
Rectum, & vagantis frænа licentiæ
[8] Iniecit: [9] emouitque culpas:
Et veteres reuocauit [10] artes,
Per quas Latinum nomen & Italæ
Crescere vires, famaq;, & imperii
[11] Porrecta maiestas ad ortum
Solis, [12] ab Hesperio cubili.
Custode rerum Cæsare, non [13] furor
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit, i. obiurgauit & admonuit me volenti prælia & victas vrbes loqui lyra. i. lyrico carmine.
2 Ne res grandes tenui Musa canerem. Allegorice significat id esse periculosum, si quis parum idoneo instrumento in mari Tyrrheno nauigaret.
3 Copiosas fruges.
4 Signa, quæ Crassus amiserat à Parthis interfectus.
5 Ioui Capitolino, vbi signa militaria seruari solebant.
6 Signa detracta à superbis postibus Parthorum, qui ea victi videre non, signa Crassiana suæ sponte Romam ad Augustum remiserunt.
7 Et tua pace clausit Ianum Quirini. i. clausit Iani templum apud Romam, facta pace per vniuersum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit frænа licentiæ extra ordinem rectum vaganti. i bonas leges constituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent.
9 Grauibus pœnis in improbos constitutis. 10 Priscinas Romanorum virtutes. 11 Maiestas est applicata. 12 Ab occasu Solis. 13 Non bellum ciuile, aut violentia, efficiet pacem.

Non ira quæ [14] *procudit enſes,*
Et miſeras [15] *inimicat vrbes.*
Non [16] *quæ profundum Danubium bibunt,*
[17] *Edicta rumpent Iuliæ: non Getæ,*
Non Seres, [18] *infidiue Perſæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Noſque & [20] *profeſtis lucibus & ſacris,*
[21] *Inter iocoſi munera Liberi,*
[22] *Cum prole, matroniſque noſtris,*
[23] *Ritè deos priùs apprecati,*
[24] *Virtute functos, more patrum, duces,*
[25] *Lydis remiſto carmine tibijs,*
Troiamq; & [26] *Anchiſen, & almæ*
Progeniem Veneris canemus.

14 Procudi facit.
15 Inimicas reddit vrbes.
16 Thraces, Germani, & aliæ gentes.
17 Leges Iuliæ non violabunt, de adulteriis, vel alias leges quascunque.
18 Infideles, quia Craſſum ſimulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus ſacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis ſunt conceſſi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & vxoribus.
23 Non ritu Maiorum, deos primùm innocentes canemus claros duces, qui pro patriæ ſalute cum gloria ſint mortui. 24 Tibianum varij erant modi, tres præcipui: Dorius ſiue Ionicus, Phrygius & Lydius. 26 Canemus patrem Æneæ, Ipſamque Æneæ Veneris filium, & totam gentem Iuliam, atque Iulium Cæſarem, Auguſtum, Tiberium, Druſos, &c.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epodi 1.

Horatius ibit cum Mœcenate proficiſcente ad bellum Actiacum contra Antonium.

I [1] *Bis* [2] *Liburnis inter alta nauium,*
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæſaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.

1 Amice Mœcenas tu paratus ſubire omne periculum Cæſaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula. i. inter turres naues Antoniaſtas.

2 In nauibus humilioribus, & dictis à Liburnorum gente.

[1] *Quid*

[1] *Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite*
Iucunda: ſi contrà, grauis:
Virúmne [4] iuſſi perſequemur otium,
Non dulce ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente [5] laturi, decet
Qua ferre non molles viros
[6] Feremus? & te vel per Alpium iuga,
[7] Inhoſpitalem & Caucaſum,
[8] Vel Occidentis vſque ad vltimum ſinum,
Forti ſequemur pectore?
[9] Roges, tuum labore quid inuem meo,
Imbellis, ac firmus parum.
[10] Comes minore ſum futurus in metu,
[11] Qui maior abſentes habet:
Vt aſſidens implumibus pullis auis,
Serpentum [12] allapſus timet
[13] Magis relictis: [14] non, vt adſit auxilii
Latura plus præſentibus.
Libenter hoc & omne [15] militabitur
Bellum in tuæ ſpem gratiæ:
[16] Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
[17] Peculue Calabris ante ſydus feruidum
Lucana mutet pascua:
[18] Nec vt ſuperni villa candens Tuſculi
Circæa tangat mœnia.
Satis ſuperq; me benignitas tua
Ditauit. haud paraueró
[19] Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,
[20] Diſcinctus aut perdam vt nepos.

1 Quid nos Romani, qui Romæ reſtamus? quibus vita eſt iucunda, te ſuperſtite & inculumi, grauis verò, te mortuo.

4 Iuſſi ab Auguſto domi manere, an tamen per otium compenſamus quod ſine te eſt iucundum?

5 An tamen ferimus hunc laborem militiæ, & nouum, quæ vitos fortes decet?

6 *Alii ipſi dici tranſitum.*

7 Caucaſo eſt Scythiæ mons inhoſpitalis propter glaciem & niues.

8 Vſque ad finem Occidentalem in Hiſpania, intra columnas Herculis.

9 Si rogas, quid ergo non bellicoſus, poſſim meo labore te iuuare?

10 Si tua ſim cauſa, minus tibi tuæ tutum præſidium quam abſens.

11 Qui metus.

12 Serpentum incurſiones.

13 Magis timet pullis relictis. *Nidus eſt Dativi caſus.*

14 Non eſt iuuare plus auxilio præſentibus quamuis adſis.

15 Militabitur à me

16 Eſt Hypallage. non vt plures iuuenci nitantur aratris illigatis. i. non vt plura habeam ar-

ratra, vel, vt plura agri iugera poſſideam. 17 Non vt habeam multa armenta, quæ poſt ortum Canicular. præcua mutent, ſc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec vt villa mea ſundi Tuſculani in colle ſita & marmore candenti exſtructa, ſe extendat ad oppidi Tuſculum à Telegono Circæi & Vlyſſis filio ædificatum. 19 Quod in terra occultem, vt Chremes ille ſenex Terentianus. 20 Vt diſſolutus nepos prodigè expendam. Nepos præter propriam & vulgatam ſignificationem, luxuioſum & perditum hominem ſignificat.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.
Epodi 11.

BEatus ille, qui [1] procul negotijs,
(Vt prisca gens mortalium)
[2] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare:
[6] Forumque vitat, [7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilesque falce ramos amputans,
Feliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] puro mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpureã
[17] Qua muneretur te Priapè, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in syluis aues:
Fonteſque lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuesque comparat:

1 Separatus ab vrbanæ vitæ molestijs.
2 Vt primi homines in aureo sæculo, qui in agris habitabant.
3 Qui rura à patribus accepta præ ceteris non conductis bobus, colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque nauigat.
6 Forum vitat, vbi lites aguntur & dijudicantur.
7 Et diuitum domos non frequentat, fauoris inesudi causa.
8 Cum adulta vitium propagine coniungit altas populos
9 Ramos superuacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella è fauis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quam gaudet rusticus, Est admirantis.
15 Pyra non ex femine nata, sed pyra propriè laborita.
16 Et decerpens vuam purpuream. Participium certum, dativo iungitur.
17 Qua donet te Priapæ hortorum deus.
18 Syluarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa, quæ latissimã vmbrã præbeat.
20 In gramine, quod tenue semitet adhæret. 21 Cannot rest. 22 Ea fontem strepitum & murmur faciunt. 23 Quietes. 24 Hyems. Tonans pro pluvio.

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc [25] *multa cane*
Apros in [26] *obſtantes plagas,*
Aut [27] *amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos:*
Pauidumque leporem & [29] *aduenam* [30] *laqueo grauem,*
[31] *Iucunda captat præmia.*
Quis non [32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliuiſcitur?
Quod ſi [33] *pudica mulier in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
([34] *Sabina qualis, aut* [35] *peruſta ſolibus*
[36] *Pernicis uxor Appuli)*
[37] *Sacrum vetuſtis extrahat lignis focum,*
Laſſi [38] *ſub aduentum viri:*
Claudenſque [39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Diſtenta ſiccet vbera:*
Et [41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina iuuerint conchylia,*
Magiſue [44] *rhombus, aut ſcari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] *Afra auis deſcendat in uentrem meum,*
Non [47] *attagen Iouicus,*
Iucundior, quàm lecta de pinguiſſimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] *lapathi prata amantis, &* [49] *grati*
Maluæ ſalubres corpori:
Vel agna feſtis cæſa [50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hœdus ereptus lupo.*

25 Multis canibus
26 In oppoſita retia.
27 Furcula aucupali, qua rete tenditur.
28 Quæ retia fiunt doli turdis, auibus voracissimis.
29 Aduenam tranſmarinum. Graues cum loca calidiora petentes, mutis tranſmittunt, triangulã formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Grauem pedicã captat.
31 Quæ omnia, nempe appi, tardi, hyemi graui, ſunt in piscis nocumẽta laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem ſuſcipiuntur.
33 Mulier caſta.
34 Quales fuit Sabinæ mulieres aut Appuliæ, fœminæ caſtiſſimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Elt Hypallage. Si extrahat ligna ſuper focum, lambus facium.
38 Paulò ante adventum mariti.
39 Septo.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Huius anni vino.
42 Eſtas ſine labore paratas & comparatas.

43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ ſuæ omnium præſtantiſſima) non magis me delectauerint, aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo, eſt piſcis magni pretij, ſic etiam Scarus. 45 Si quos Scarus hyems (ſi tempeſtas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africana non poteſt mihi eſſe cibus iucundior. 47 Attagen eſt auis Aſiatica inter noſtri ſimas habita, bona eſt pars Aſiæ, in qua fuit vrbs Epheſus. 48 Lapathum Latini appellant romicem, de cuius variis virtutibus Conſule Dioſcoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Feſtis in honorem Terminis dei celebratis, in cuius tutela, veteres putabant eſſe agrorum fines. 51 Hœdus è ſimilibus lupi ereptus ſuauior eſt ruſtico, quam qui deſimptus eſt ex ſuo hordili. Nam minoris conſtat.

Haec inter epulas, [52] vt iuuat paſtas oues
Videre properantes domum!
Videre feſſos vomerem inuerſum boues
Collo trahentes languido:
Poſitóſque vernas, ditis [53] examen domus,
Circum [54] renidentes Lares!
[55] Hæc vbi loquutus fœnerator Alphius,
Iamiam futurus ruſticus,
Omnem [56] relegit idibus pecuniam:
Quærit Kalendis ponere.

51 Quantum delectat!
53 Verus ſtue, quaſi examen apium, in dinitis domo,
54 Circum Lares ſplendentes & hilares, vide Od. 18. li. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem ſuperiora omnia diuiſe, quaſi is approbaret vitæ ruſticæ incunditatem, ſed ad imperium ſuum rediens, properat ad pecuniam in fœnore collocandam.
56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idibus (i. circa dimidium menſem) ſtudétque iterum in fœnore collocare ſequentis menſis Kalendis.

HD MÆCENATEM. *Epodi* III.

Allium deteſtatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius æſtu torquebatur.

PArcitis [1] olim ſi quis impia manu
Senile [2] guttur fregerit:
[3] Edit cicutis allium nocentius.
O dura [4] meſſorum ilia.
Quid hoc veneni [5] ſæuit in præcordijs?
Num viperinus hic [6] cruor
Incoctus herbis me [7] fefellit? an malas
[8] Canidia tractauit dapes?
[9] Vt Argonautas præter omnes candidum
Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit [10] hoc Iaſonem:
[11] Hoc delibutis vlta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam ſiderum inſedit [12] vapor

1 Parcitis.
2 Cruciem patris ſenis.
3 Edat. pro ſupplicio, allium tm calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant.
4 Meſſoribus allium dare ſolebant, vide Virg. Alexin.
5 Venenum æſtuat.
6 Sanguis viperæ ſerpentis. i. venenum
7 Me latuit. i. me inſcio fuit incoctus?
8 An mulier venefica malè contractauit dapes?
9 Poſteaquam Medea mirata eſt. i. adamauit Iaſonem ducem, præ omnibus Argonautis, candidum. i. pulchrum.
10 Hoc vnguento ſc. allio peruxit Iaſonem, illigaturum iuga ignota tauris, i. qui tauris ignotis iuga infœta inſiceret.
11 Medea Glaucam Creontis filiam veſtibus hoc allio delibutis vlta, aufugit per aëra, veſta à draconе alato.
12 Nec tantus calor ſyderum, Canicularis præſertim aſtatem incaſit Apollinem.

Siticuloſæ

Siticuloſæ Apuliæ:
[12] *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarſit æſtuoſus.
At, ſi quid vnquam [14] *tale concupiuero,*
Iocoſe Mæcenas, precor
[15] *Manum puella ſuauio opponat tuo,*
[16] *Extrema & in ſponda cubet.*

12 Nec tunica ad Herculem à Deianira miſſa, Neſſi Centauri ſanguine infecta, ardentiùs inflammauit humeros Herculis efficacis, i. laboriosi & ad efficiendum apti.
14 Aliquid.
15 Precor, vt puella, halitum tuum ne alij ſuctore offendat.

efficiens. opponat manum oſculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne offendat, i. precor, vt neque te oſculetur, neque ſe tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompei Magni. Epod. IIII.

LVpis & agnis quanta [1] *ſortitò obtigit,*
[2] *Tecum mihi diſcordia eſt,*
[3] *Ibericis peruſte funibus latus,*
[4] *Et crura dura compede.*
Licet ſuperbus ambules pecunia,
[5] *Fortuna non mutat genus.*
Videſne, [6] *ſacram metiente te viam*
[7] *Cum bis ter vlnarum toga,*
[8] *Vt ora vertat huc & huc cuntium*
[9] *Liberrima indignatio?*
[10] *Sectus flagellis hic triumuiralibus,*
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Apiam mannis terit:
[11] *Sedilibuſque magnus in primis eques*
Othone contempto ſedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum diſcordia eſt.
3 Qui latus peruſtum & valde ſtigellatum funibus Hiſpanicis. *Species pro genere.*
4 Cuius crura peruſta ſint & arctata ferreis compedibus.
5 Pecunia ex Liberto nobilem non efficiet.
6 Te incedente per viam ſacram, quæ ducit ad Capitolium.
7 Indutus toga ſex vlnarum laxam & amplam, more dominum.
8 Videſne quo modo liberrima indignatio hominum peſtilentium ora in te conuertat?
9 Indignatio aperta ſive facta, aut aliqua diſſimulatione.
10 *Eſt hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæſus flagellis triumuirûm iuſſu vſque ad ſatietatem præconis. arat mille iugera fundi optimi in Campania, & peruequitat viam Appiam (qua itur ad agrum Falernum) equis i. equis quadrijs ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Arg. fit for a foot-cloth.
11 Menas factus Tribunus militum ſedet in primis ordinibus contra legem a Roſcio Othone latam, quâ ſtatutum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut ſederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempſit, quòd aliquando ſatrat ſtruis, eſſi iam quadraginta millia eſſet libertus habebat.

12 Quid prodeſt claſſem ab Auguſto armari contra piratas & ſeruos fugitiuos (quos Seruus Pompeius armis inſtruxit) ſi Mena ipſe olim pirata & ſeruus ſit tribunus militum?

12 *Quid attinet* [13] *tot ora nauium grauii*
Roſtrata duci pondere
Contra Latrones atque ſeruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

13 Naues roſtratæ, quarum ſummæ partes ære & ferro ſunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM. Epodi v.

3 Exclamat poeta præteritatis, quem ſuarum raptum Canidia ad ſe per ueneficia mouerit tenuis iuuenis terra defoderant ſanéque necare conſtituerant. vt ex eius iecore & medullis arte Necromantica, philtrum, ſeu pocillum amoris conficerent. Exclamat itaque, O omnes dij, qui regitis terras humanéque.

3 Quid afferr? uel, quid ſibi uult iſta tumultuoſa mulierum feſtinatio?

5 Quid omnium uultus contra me ſolum uoluit?

4 O Canidia rogo te per liberos tuos ſi quos uerè peperiſti,

5 Diana à parturientibus inuocabatur quòd naſcentibus opem ferre putabatur.

6 Te rogo per hanc præteritam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil proderit ad crudelitatem veſtram mitigandam. 7 Te rogo per lauros hanc maleficia vindicaturam. 8 Vt bellua ferro ſanctata.

9 Poſtquam puer, hæc tremula voce queſtus, finem querendi fecit, Ac. 10 Ornamentis aliis raptis, ſc. prætextâ & bullâ, quæ erant Patriciorum inſignia. 11 Exiſtens tale impubis corpus, quale Ac. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habent crines viperis implicatos Furiarum inſtar. 14 Iubet adhiberi capriſicos infultas & ſepulchris exiſtabat, quaſi dicto Inferis (ſacrificatura) 15 Cupreſſus funeri adhibebatur, quia vt Cupreſſus cæſa nunquam renaſcitur, ſic mortui ad vitam nunquam redeunt, vide Od. 14. lib. 2. 16 Rubetæ.

[1] *AT ô deorum quicquid in cœlo regit*
Terras & humanum genus,
[2] *Quid iſte ſert tumultus? & [3] quid omnium*
Vultus in unum me truces?
[4] *Per libera te, ſi vocata partubus*
[5] *Lucina veris aſſtuit:*
[6] *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
[7] *Per improbatum hoc Iouem.*
Quid vt noverca me intuëris, aut vti
[8] *Petita ferro bellua?*
[9] *Vt hæc trementi quæſtus ore conſtitit*
[10] *Inſignibus raptis puer,*
[11] *Impubis corpus, quale poſſet impia*
Mollire [12] Thracum pectora:
Canidiæ brevibus implicata viperis
[13] *Crines & incomptum caput,*
[14] *Jubet ſepulchris capriſicos erutas,*
Jubet cupreſſus [15] funebres,
Et uncta turpis ova [16] ranæ ſanguine,

Plu-

Plumámque nocturnæ [17] *strigis,*
Herbisque quas [18] *Iolcos atque* [19] *Hyberia*
Mittit, venenorum fetax,
[20] *Et ossa ab ore rapta ieiunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis.*
[22] *Atque expedita Sagana, per totam domum*
Spargens [23] *sacrales aquas,*
[24] *Horret capillis, vt* [25] *marinus, asperis*
Echinus, aut [26] *cursens aper.*
[27] *Abscta nulla Veia conscientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus:*
[29] *Quo posset infossus puer*
Longo die bis terne mutatæ dapis
Inemori [30] *spectaculo:*
[31] *Quum prominerent ore, quantum extant equa*
Suspensamento corpora:
[32] *Exsuctæ vti medulla, & aridum iecur,*
Amoris esset poculum:
[33] *Interminato quum semel fixe cibo*
Intabuissent [34] *pupulæ.*
[35] *Non defuisse masculæ libidinis*
[36] *Ariminensem Foliam,*
Et [37] *otiosa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ si vera excantata voce* [39] *Thessala,*
Lunámque cœlo deripit.
Hic [40] *irrefectum sæua dente liuido*
Cauidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? [41] *O vobis meis*

17 Strix est auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat, & striscorax pro cantu habet.
18 Iolcos est vrbs Thessaliæ.
19 Non Hispania, sed ciuitas montibus Colchicis vicina.
20 Quæ Creduntur amicitiæ causa ad amorem transferre: herbæque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo situ paratis, quo apud Colchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creusam dotem eiusque filium Creontem conflagrandam.
22 Sagana fictitia. Est nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
24 Horrida apparet, capillis asperis in capite erectis.
25 Vt ramum echinorum, cui similis est echinus terrestris. & eodem modo spinis est consertus.
26 Vt aper fuerat, qui dentibus habet setas in dorso insurgentes.
27 Veia, nomen veneficæ, nullius maleficii conscientia detinetur.
28 Vehementer laborabat in scrobem fa-

ciebat. 29 In eum finem, vt puer &c. 30 Asperam dapis pœnæ speciem apponitur, sed semper sustinet. 31 Cum puer in terra defossus extaret è terra. 32 Ista est Canidiæ huius incantatio. *Alij legunt Exerta, vel Exerta.* 33 Veritus & intactilis cibo quem tangere puer est prohibitus. 34 Oculorum acies cum intabuissent semel, igitur tabidæ appellantur non impetu & temporis successu. 35 Norunt Neapolitani, huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficã, quæ fœminarum amore adeò exarserit, vt tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum est vrbs in Italia. 37 Neapolis siga est in secessu vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo. 38 Quæ Folia dicitur fidera, &c. 39 Voce Magica, vel carminibus Magicis, quibus vrentes Thessali lunam & sydera à cœlo in terram deuocant. *Vide Carmina vel cœlo possunt deducere Lunam.* 40 Vngues pollicis non resecturæ. Nam mulieres veneficæ vngues suos nunquam non secant, quippe quæ, non minus corpore quàm animo turpes sunt & deformes. 41 Hæc dicuntur à Canidia, *Oratio mea, &c.*

42 Non infideles tefles.
43 Luna silentium regere dicitur, quia nox tacituma est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potius maleficia, celebrantur.
45 In Varum senem, qui me aspernatur, vim vestram diuinam vertite.
46 Nocte.
47 Vt varum scortatorem canes allatrent in Subura, dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant propter inuenilem in se amorem.
48 Subura locus est in vrbe Roma quæ inter Esquilias & Viminalem sacet, meretricum ferax.
49 Voguento Nardino perunctum.
50 Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quæ in Varum adhiberi at minus valerent, quam ea quibus vsa est Medea in Creusam Creontis filiam.
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagrauit.
53 Creusam Iasoni nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me.

Non infideles 42 arbitra,
Nox, & 43 Diana, quæ silentium regit,
44 Arcana quum fiunt sacra:
Nunc nunc adeste: nunc 45 in hostiles domos
Iram atque numen vertite,
46 Formidolosæ dum latent syluis feræ,
Dulci sopore languide,
47 Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent 48 Suburanæ canes,
49 Nardo perunctum: quale nec perfectius
Mœ laborarunt manus
50 Quid accidit? cur dira barbare minus
Venena Medeæ valent
Quibus 51 superbum fugit vlta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Quum 52 palla, tabo munus imbutum, nouam
Incendio 53 nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens 54 in aspero
Radix 55 fefellit me locis.
56 Indormit vnctis omnium cubilibus
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris 57 carmine.
58 Non vsitatis Vare potionibus
(59 O multa fleturum caput)
Ad me recurres: 60 nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
61 Fastidieati poculum.
Priusque cœlum 62 sudet inferius mari,

56 Varus indormit cubilibus vnctis oblivione omnium pellicum, i. dormit securus, mei & omnium earum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cantione. 58 Noua & insolitis veneficijs tu ad me recurres velis nolis. 59 O caput multum fleturum. i. cui multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem reuertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui a Circe veneficia didicerunt. 61 Tibi fastidieati & aspernati me. 62 Prius cœlum subsidebit mari, quam &c. Natura mutabitur. *Hyperius* 98.

63 Tellure

[63] *Tellure porrecta super:*
Quam non amore sic meo flagres, uti
Bitumen [64] *atris ignibus.*
[65] *Sub hæc puer, iam non, ut antè, mollibus*
[66] *Lenire verbis impias:*
Sed dubius [67] *unde rumperet silentium,*
Missa [68] *Thyesteas preces.*
[69] *Vecors, nagnum fas nefasq; non valent*
Convertere humanam vicem.
[70] *Diris agam vos: dira detestatio*
[71] *Nulla expiatur victima.*
Quin, [72] *ubi perire iussus expiauero,*
Nocturnus occurram furor:
Petamq; vultus umbra curuis unguibus:
(*Quæ vis deorum est manium*)
Et inquietis [75] *assidens præcordijs,*
Pauore somnos auferam.
Vos turba [76] *vicatim hinc & hinc saxis petens*
Contundet, obscœnas anus.
Pòst, insepulta membra [77] *different lupi,*
Et [78] *Exquilinæ alites.*
[79] *Neque hoc parentes, heu mihi superstites,*
Effugerit spectaculum.

63 Tellure superiecta.
64 Ignes ex bitumine nigrescunt.
65 Paulò postquam hæc locuta est Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à quo ut exordium loquendi sumeret.
68 Emisit diras execrationes, quibus Thyestes in fratrem Atreum vsus est.
69 Mulieres veneficæ fas & nefas confundere (id quo venenis humana & divina perurbant possunt: sed humanæ vitæ statum nequeunt immutare neque possunt effugere quin sceleratorum maleficiorum pœnas dent, & misere pereant miserabili. *Alij aliter hunc locum exponunt, per me libera est sua cuique opinio.*
70 Execrationibus vos persequar.
71 Nullo purgatore sacrificio.
72 Vbi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & perterrefaciam. sic Dido. *Omnibus umbra locis adero, dabit morsle poenas.* 73 Et ego umbra involabo in facies vestras. 74 Quæ *umbra*, vis est & vltio deorum manium sic, vt per umbras di manes te vindicent. 75 Et ego inhærens præcordiis nunquam quiescentibus auferam somn. &c. 76 Ex singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta. *quæ nihil veneficijs fuis horribilius.* 78 Volucres aues, in Esquiliis (*tolle vrbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad finem hominis inueniendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra à canibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM poetam maledicum & petulantem.

Epodi. VI.

QVid[1] *immerentes hospites vexas,*[2] *canis,*
[3] *Ignauus aduersum lupos?*

1 Cur hospites vexas adeò malè merentes.
2 I attamen.
3 Imbelles & nullius animi contra eos, qui remordere possunt.

4 *Quin*

4 Cur non in me conuertis minas inanes, quæ prærupt verba cuiuis sint?
5 Qui pares tibi referam grates.
6 Ordo est. Nam ego agam. i. persequar per altas niues alacer & ante sublata omnem feram quæcunque præcedet me, & agam talia qualis ac. &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonius cas admodum agilis.
9 Defensio pastoribus cura. Quia cauet à lupo greges protegunt.

4 *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*
Et me 1 remorsurum petis?
6 Nam qualis aut 7 Molossus, aut fuluus 8 Laco,
(9 Amica uis pastoribus)
Agnam per altas aure sublata niues,
Quæcunque præcedit fera.
10 Tu quum timenda voce complesti nemus,
11 Proiectum odoraris cibum.
Cauc, cauc. namque in malos asperrimus
12 Parata tollo cornua.
13 Qualis Lycambæ spretus infido gener,
14 Aut acer hostis Bupalo.
An 15 si quis atro dente me petinerit,
Iaultus vt si bo puer?

10 Tuum commisit & carmine maledico aliquem es infectatus, pretio tibi ob'ato latrare desmis. 11 More canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poeta Archilochus lamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycambem socerum lapsero virum finire coegit. 14 Hipponax poeta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit. an, vt poet. ad lachrymas configam? Neque enim poeta inermis ferit. virus vero vlcisci. Sed hoc vetat lex diuina. *Non occidetis nobis & eos qui nos oderunt. Deuteron. Psal.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Execratio belli ciuilis gesti, hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido Cos.

Epodi. VII.

1 Scelesti, id est, impij sunt in patriam. vbi ciuis à ciue interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi tam distringuntur?
3 Tenui marique.
4 Carthago semper fuit imperij Rom. æmula.

Quò quò 1 scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses 2 conditi?
Parumne 3 campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas 4 inuide Carthaginis
5 Romanus arces vreret:

5 Romanus miles.

[6] Intactus aut Britannus vt descenderet
[7] Sacra catenatus via.
Sed vt, secundum [8] vota Partherum, [9] sua
Vrbs haec periret dextera.
Neque hic lupis mos nec fuit leonibus
Vnquam, [10] nisi in dispar feris.
[11] Furorne caecus, an rapit vis acrior?
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12] Mentes que perculsae stupent,
[13] Sic est: acerba fata Romanos agunt,
Scelusque fraterne necis:
[14] Vt immerentis fluxit in terram Remi
[15] Sacer nepotibus cruor.

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Partherum inimicorum vestrorum.
9 Sua dextra, i. bellis ciuilibus.
10 Nisi in animal alterius generis. vestra igitur crudelitas est plus quam ferina.
11 Insaniae an maior vis. (vtpote fatalis necessitas) an culpa causa est ciuilis furoris?

12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est vt dico. diis iratis ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dum irasci causa interemit) immissum in Romanos hoc bellum ciuile. 14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus fuit. id est, execrabilis, vel pernitiosus posteris, qui graues luerunt eiusdem scelera.

AD ANVM LIBIDINOSAM.

Epodi. VIII.

[1] ROgare longo putidam te seculo,
Vires quid enervet meas?
Quum sit tibi dens ater [2] & rugis vetus
Frontem senilis exaret:
[3] Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudo bouis.

1 Poeta iratus ornamenta non profert integram ad praecisam, est igitur subaudiendum Opto: vt decet. aequum est, aut simile. Nunc te pudet putidam, i. marcescentem longa aetate. rogare me, quid vires meas debilitet & ad venerem inepras reddat? 2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit. 3 Cumque debiliter turpis podex veluti podex bouis, quae cruditate laborat, vnde cibum male consequitur atque ideo crebra excrementa ejicit.

[4] Sed

4 Sed pectus tuum incitat me ad venerem, &c. Ironia est amarissima.
5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis.
6 Tales mammæ, qualia sunt equina vbera.
7 Venter rugosus & luridus.
8 Et hydropicis furis gracile femur oppositum, quod saepe fit in adulto.
9 Diues esto & nobilis.
10 Præcedant fumo tuum imagines triumphales. i. imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandum generis tui antiquitatem.

4 Sed incitat me pectus, & mammæ 5 putres,
Equina 6 quales vbera:
7 Venterq́, mollis, & femur 8 tumentibus
Exile furis additum.
9 Esto beata, funus atque imagines
10 Ducant triumphales tuum:
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 baccis ambulet.
Quid, quòd 12 libelli Stoici inter sericos
Iacere pulvillos 13 amant?
14 Illiterati num minus nervi rigent?
Minusne languet 15 fascinum?
Quod vt 16 superbo prouoces ab inguine,
17 Ore laborandum est tibi.

11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos. 12 Philosophiæ studium præ se ferebat vt adhærente amatore, docta & honesta videretur esse Adde, vt hac nostra ætate sint huius facinus vllæ mulieres, quæ Biblia sacra in manibus ad templum ferentes atque illa domi inter pulvinaria reponentes de reb. diuinis & arduis non solum inter se & cum suis mariti concertare solent, sed etiam cum eruditissimis theologiæ professoribus. manus conseuere audeant. eò nimirum vt piæ atque religiosæ specie tantum non re vera esse videantur. Non est meum iudicare. Hoc tantum dico, vt virorum, sic fœminarum alia sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Interdicetne nervi, (penes vel mentulæ) sine literis non minus arrigentur? 15 Fascinum est virile membrum, cuius species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeo obscura sunt ista, vt salua verecundia explicari non possint.

AD MÆCENATEM. Epodi IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria aduersus Antonium & Cleopatram.

1 Vbam Cæcubum fermentum & repositum ad festas epulas.
2 In præliо nauali apud Actium, vbi Antonium & Cleopatram Cæsar superauerat.
3 Gratum, quia Iupiter auxilio est victoriæ.
4 barbarum, i. Phrygium vel Lydium.

Quando 1 repostum cæcubum ad festas dapes,
2 Victore lætus Cæsare,
Tecum sub alta (3 sic Ioui gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
4 Hac Dorium, illis barbarum?

Lyra sonante carmen Dorium, tibijs sonantibus carmen

[1] Vt nuper, [4] actus quum freto [7] Neptunius
Dux fugit, [8] vsus nauibus,
Minatus vrbi [9] vincla, quæ detraxerat
Seruis amicus perfidis.
[10] Romanus (eheu posteri negabitis)
Emancipatus fœminæ
[11] Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Seruire [12] rugosis potest:
Interq; signa turpe militaria
Sol aspicit [13] conopeum.
[14] Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliumque nauium portu latent
Puppes [15] sinistrorum [16] citæ.
[17] Io triumphe, [18] tu moraris aureis
Currus, & [19] intactas boues.
Io triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportasti [20] ducem,
[21] Neque Africano, [22] cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.
Terra marique victus [23] hostis, Punico
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille [24] centum nobilem Cretam vrbibus,
Ventis iturus [25] non suis,
[26] Exercitatas aut petit Syrtes Noto:
[27] Aut fertur incerto mari.
[28] Capaciores adfer huc puer scyphos,
Et [29] Chia vina, aut [30] Lesbia:

1 Vt nuper rheum bibi.
4 Pugnans freto Siculo.
7 Sextus Pompeius, qui & Neptuni filii prædicabat.
8 Vsis nauibus ab Augusto.
9 Minatus compedes cinctus Romanis, quas seruis detraxerat in Sicilia, eos vt armaret contra patriam. vide huius Epod. 4.
10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert vallum. Libens à posteri eum propter infamiam negabitis.
12 Portat palum quo castra muniuntur.
13 Eunuchi, vbi castrat amissa vasis nolitum de calore naturali ambitur, eius sunt regali, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ. vide Od. 37. lib. 1.
14 Conspectum est tantorsit genus ad calices excludendos, thalamis non castris aptum.
15 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes conuertuntur. bis mille fuerunt equos. Spondibus Ægyptijs seruire dedignantes. Nota, quòd Cæsar & Antonius exercitus habebant in Italiæ & peditum & equestres, quo tempore classes ad bellum nauale erant paratæ. 15 Alexandrinæ versus. 16 Puppes ad fugam celeres & paratæ. 17 Vox est exprimens gaudium illorum, qui Imperatorem triumphantem prosequebantur. 18 Tu in mora es currus triumphalibus, qui iam parati sunt. 19 Insuetas à iugo integros, & paratos ad sacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit. 21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. 22 Scipionis illa virtus æternum memoriam peperit propter Carthaginem deletam & euersam, quæ victoria illi semper erit loco sepulcri. 23 Antonius lugubre paludamentum i. vestem maroris indult, purpureo sago depulso 24 Creta centum habuit ciuitates. vide Od. 27 lib 1. 25 Ventis aduersis & contrariis. 26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nesciens quò fugiat. 28 Affer huc grandiores calices vt bibamus liberaliùs. 29 Vina sic dicta à Chio, insula in Ægæo. 30 A Lesbo insula.

Vel

Vel, quod fluentem nauſeam coerceat
Metire nobis [31] *Cæcubum,*
Curam metumque Cæſaris rerum iuuat
[32] *Dulci Lyæo ſoluere.*

31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni eſt vtile, quamobrem cum ſtomachi cruditatem tollat, Bonitatem etiam nauſeam ſedat & coercet. Alij aliam reddunt rationem nempe, quòd vinum Cæcubum auſterum eſt & pregens. 32 Iuuat dulci vino relaxare metum propter incertum belli euentum. vide Oliv. lib. Lyæus eſt nomen Bacchi Λύσις τῶ λύειν. i. ſoluens.

IN MAEVIVM POETAM, CVI naufragium precatur. Epodi x.

7 Malo ſuſpicio nauis de ſtatione exit.
8 Ferens tetri odoris hominem & turpem portam. de quo Virg. *Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mœui.*
9 Vtrumque latus nauis.
10 Funes nauales.
11 Mari ventis contrariis agitato.
12 Diſſipet & diſſipatos ſternat.
13 Ilices conciſſas.
14 Tenebroſa nocte, ſine lunæ lumine.
15 Qua nocte occidit triſtis Orion, ſydus cœleſte, quius occaſu, tempeſtates excitare, triſtes nautis efficit.
16 Quam Graci victores, quorum complures naufragio perierunt.
17 Aiax Caſſandram Mineruæ ſuppliciem in eius templo ſtuprauerat.

[1] MAla ſoluta nauis exit alite,
Ferens [2] oſcitem Mœuium.
Vt horridis vtrumque verberes [3] latus
Auſter memento fluctibus.
Niger [4] rudentes Eurus, [5] inuerſo mari,
Fractoſq; remos [6] differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Franget [7] trementes ilices.
Nec ſidus [8] atra nocte amicum appareat,
[9] Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm [10] Graia victorum manus:
Quum Pallas vſto vertit iram ab Ilio
[11] *In impiam Aiacis ratem.*
O quantus inſtat nautis [12] ſudor tuis,
Tibique pallor [14] luteus,
[15] Et illa non virilis eiulatio,
Preces & [16] auerſum ad Iouem:
[17] Ionius vbi quum [18] remugiens ſinus
Noto carinam ruperit.

12 Apoſtrophe poetica ad Mœuium. 13 Libet ſi ventus propter tempeſtatem impendentem. 14 Color croceus ex ſuboꝛ pallidoque conſtans, ſic dictus à luteo, herba in cuius ventre flores enascunt lutei. 15 Planctus femineus præ timore naufragii. *Eiulatio eſt femmarum, clamor & gemitus virorum, vt ajunt interpretes.* 16 Ad Iouem preces non audientem, vel iratum. 17 Cum Hadriaticus ſinus, humido Auſtro ſæpe naufragium, ratem fregerit. 18 Metaph. eſt à bobus.

19 Opim

19 *Opima quòd si præda cursu littore*
20 *Parretta mergos* 21 *iuueris,*
22 *Libidinosus immolabitur caper*
23 *Et agna tempestatibus.*

19 Quod si nactus fuerit aucupans in littoris electus, magis præda pinguis exiliens.
20 More mortuum præda esteratus.
21 Paueris mergos.

gos, aues marinas à facilitate mergendi se nominatas. 22 Non quòd caper tempestatibus immolari est solitus, sed quia Mœuius, poeta fuit petulans & libidinosus, 23 Agna nigra, Virg. lib. 3. Aen. *Nigrantes hyemi pecudes, Zephyris felicibus albas.*

AD PETTIVM CONTVBERNALem. Epodi XI.

7 Amore Lyciſci occupatus, non poteſt operam conferre ad verſus faciendos.

PEtti, [1] *nihil me, ſicut antea, iuuat*
Scribere verſiculos
[2] *Amore perculſum graui:*
[3] *Amore, qui me, præter omnes, expetit*
Mollibus in pueris
Aut in puellis urere.
[4] *Hic tertius December, ex quo deſtiti*
[5] *Inachia furere,*
Syluis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
[6] *Fabula quanta fui.*
Conuiuiorum & pœnitet,
[7] *In quæis amantem & languor & ſilentium*
[8] *Arguit,* [9] *& latere*
Petitus imo ſpiritus.
[10] *Contra q, lucrum, nil valere candidum*
Pauperis [11] *ingenium*
Querebar, applorans tibi:
[12] *Simul calentis* [13] *inuerecundus deus*
Feruidiora mero
Arcana promorat loco.

1 Nihil me iuuat.
2 Amore Lyciſci pueri.
3 Eſt Anadiploſis.
4 Ordo eſt. hic tertius December (i. annus) decutit ſylvis honorem i. frondes, quæ ſunt arborum honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quam multum ſermo de me habitus eſt propter inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuiis i. languor, i. pallor, ſilentium, & ſuſpiria, indicia erant amoris mei.
8 Prehendit.
9 Suſpirium ab imo produxit.
10 Contra ritualium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores, ingenij acumen, ſapientiam, & huiuſmodi, nihil valere apud auaram puellam.
12 Simul vi Bacchus proritabat me.
13 Bacchus facit homines inuerecundos.

Quod ſi meis inæſtuat præcordijs
[14] Libera bilis, [15] vt hæc
Fugata ventis dissidat
[16] Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Desinet impares
Certare [17] summotus pudor.
[18] Vbi hæc seuerus te palam laudaueram,
[19] Iussus abire domum,
Ferebar [20] incerto pede
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
[21] Limina dura, quibus
Lumbos & infregi latus.
[22] Nunc gloriantis quamlibet mulier culam
Vincere mollitia,
Amor Lyciſci me tenet:
[23] Vnde expedire non amicorum queunt
[24] Libera consilia,
Non [25] contumeliæ graues:
[26] Sed alius ardor aut puella candida,
Aut [27] teretis pueri,
Longam [28] renodantis comam.

14 Iracundia nihil impedita ab amore. 15 Vt hæc ingrata amoris pabula diſſipet & ex animo meo dimoueat. 16 Suſpiria, lacrymæ, ſilentium querelæ, cogitationes anxiæ, quæ amoris vulnori leuamen non afferunt. 17 Impudentia deſinet certare imparibus, i. cum rivalibus ſuperioribus & ditioribus. 18 Poſſum hæc magnifice dixeram te palam, i. coram te & Petti. 19 A te iuſſus. 20 Incertus quò irem, quadoquidem eo irem, ferebar ad poſtes i. Inachiæ ædes mihi inimicas. 21 Ad dura eius veſtibula, ſuper quæ iacebam totas noctes. 22 Ordo eſt. Nunc amor Lyciſci gloriantis ſe vincere mollitia quamlibet mulierculam, me tenet. 23 A quo amore me extricare. 24 Conſilia vera & ab aliquone libera. 25 Non obiurgationes, vel iniuriæ ab amicis accepæ. 26 Sed alius amor. Oxid. Succeſſore nouo tollitur omnis amans. 27 Habetis membra ſolida & ſucci plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligratis comam. *quod faciebant pueri impuberi.* Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM quæ ſe ab eo ſubigi cupiebat. Ep. XII.

Q Vid tibi vis mulier nigris dignissima [1] barris?
Munera cur mihi quidue [2] tabellas
Mittis, [3] nec firmo iuueni, [4] neque naris obeſæ?
[5] Nanque sagacius vnus odoror,

1 Non viris digna ſed barris i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia. fortaſſe intelligit valetudinoſos ac mentulatiſſimos amatores.

2 Cur mittis epiſtolas quibus me ad tuam libidinem explendam ſollicitas? 3 Mihi iuueni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acuti ſi nec, cui tua immundities placere non poteſt. 5 Nam ego ſolus citius odoror vtrum mulier polypum, i. narium morbum habeat, an grauem hircum, fœtorem teterum in aliis citius iniquum odorer, quam canis rimatur vbi lateat apet.

Polypus,

Polypus, an grauis hirſutis cubet [4] *hircus in alis:*
Quàm canis acer, vbi latent ſus.
[7] *Quis ſudor* [8] *victis & quam malus vndique membris*
Creſcit odor, quum [9] *pene ſoluto*
[10] *Jadamitam properat rabiem ſedare:* [11] *neque illi*
Jam manet humida creta, colórque
[12] *Stercore fucatus crocodili: iamque* [13] *ſubando*
Tenta cubilia [14] *teſtaque rumpit.*
[15] *Vel mea quum ſeuis agitat faſtidia verbis:*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte [16] *potes: mihi ſemper ad vnum*
[17] *Mollis opus.* [18] *pereat malè quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monſtrauit inertem:
Quum mihi Coas adſſet [19] *Amiatas,*
Cuius in indomito conſtantior inguine [20] *nervus,*
Quàm noua collibus arbor inhæret:
[21] *Muricibus Tyrijs iterata vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur?* [23] *tibi nempe.*
Ne foret [24] *æquales inter conuiua, magis quem*
Diligeret [25] *mulier ſita quàm te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,* [27] *vt pauet acres*
Agna lupos, capreæq; leones.

4 Paribus odoribus alarum pilis.
7 Poeta ſecum loquitur de hac anu, exclamans in tertia perſona.
8 Senilibus & flaccidis eius membris.
9 Pene meo languente nec vllam vim habente propter ſui faſtidium.
10 Quum eſſurit tam libidinem haec anus properat explere.
11 Nec illi anui iam manet creta fucata humefacta, nec incus quo faciem tingerat. Tanto enim more in opere veneris ſeipſam agitauerat, vt fucus, quo faciem pingerat, præ ſudore defluerat.
12 Ex crocodili terreſtris ſimo & cerußa (quam poeta Hic cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam ſeruandam.
13 Cluneis agitandis, tranſlatio eſt á ſuibus.
14 Teſti fragila ministro mortu remyit. 15 Vel cum haec mea iracundia dictis meis ſui faſtidii increpat ſic loquitur, ſi Horati, tu minus langues Inachiæ comploctu quàm meo. i. validior es in illa, quam in me. 16 Potes ſubigere. 17 Debilis es & mihi ſemper languidus ad venerem opus venereum. 18 Peream male Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. iuuenem in re veneria robuſtum, monſtrauit te inertem, ligneum & pigrum. 19 Iuuenis robuſtus ex Choo ciuitate, cuius mentulæ nimiæ eſt arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyria veſtes bis tinctas, Dibaphas nominant. 22 Cui? ſc. ad cuius vſum texebantur a me vellera i veſtes preciosæ? 23 Tibi ornatæ inutilis atque ad venerem ineptæ. 24 Inter coniuges & conubernales. 25 Quem ſua amica magis diligeret, quam ego te. 26 Exclamatio poetica. 27 Quam tu lupa vt agna lupum & vt capræ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS. VT hyemem hilaritèr traducant.

Epodi XIII.

HOrrida tempeſtas [1] cœlum contraxit & imbres
Niueſq; [2] deduxit Iouē. Nunc mare nunc [3] ſyluæ

1 Tempeſtas coegit nubes in vnum locum.
2 Cum imbribus

Ipſius interram deſcendit, vt veterum fuit opinio. 3 Eſt ἕθος tri ſyllaba per Dianeſin.

4 Aquilone vento frigidissimo e Thracia flante.

5 Arripiamus, ex hoc die, occasionem opportunitatem.

6 Dum vires sunt firmæ & stabiles. *Non in genibus robur & vires corporis natura reposuisse videtur.*

7 Et dum patimur ætas, longè abest: nobis senectus senilis.

8 Solvitur senectus à fronte in rugas contracta.

9 Tu puer promoue & profer vina ex apotheca.

10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coss. quorum nominibus notabatur vini cadus vile Od. xx. lib. iii.

11 Omitte & permitte diuis cætera. sic Od. xix. lib. i. 12 *Puta (ut mihi videtur) amicam suam tristem consolatur.* 13 Deus restituet, hæc benigna vicissitudine, in prælium flatum. 14 vagiente nardino Persico. sic dictus ab Achæmene Persarum rege. vide Od. xi. lib. ii. 15 Cythara inuenta à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Vt Chiron (præstantissimus doctor & magister) prædixit Achilli fori, quem aluit & erudiuit. 17 O inuicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troia exspectat, Assaracus fuit auus Anchisæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluuij Troiani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Vbi pro certo tibi est morienduin. 22 Subtemen est filum, quod stamini subtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Troiam fueris, lenato omne malum deformis ægritudinis. vino cantuque, mimirum alloquia, quæ (sc. vinum & cantus) sunt ægritudinis solutia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

4 *Threicio Aquilone sonant. 5 rapiamus amici*
Occasionem de die: 6 Dumq; virent genua,
7 *Et decet,* 8 *obducta soluatur fronte senectus.*
9 *Tu vina Torquate moue Consule* 10 *pressa meo*
11 *Cætera mitte loqui:* 12 *deus hæc fortasse benigna*
13 *Reducet in sedem vice. Nunc &* 14 *Achæmenia*
Perfundi nardo iuuat, & 15 *fide Cyllenea*
Leuare diris pectora Sollicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit 16 *centaurus alumno,*
Inuicte mortalis, dea Nate 17 *puer Thetide,*
18 *Te manet Assaraci tellus, quam frigida parui*
Findit 19 *Scamandri flumina,* 20 *Lubricus & Simois.*
21 *Vnde tibi reditum certo* 22 *subtemine Parcæ*
Rupere: nec 23 *mater domum cærula te recebet.*
24 *Illic omne malum vino cantuq; lenato,*
25 *Deformis ægrimoniæ Dulcibus alloquiis.*

AD MAECENATEM. Epodi XII.

Phrynes amore detentus Iambos promissos nun potest absoluere.

1 Ordo est. ô candide Mæcenas tu occidis me sæpe rogando cur mollis inertia. i. amor immiserit meis sensibus tantam oblivionem.

2 Veluti si biberim pocula afferentia silentium Letheum. i. letharum, quæ in inexpugnabile fere dominandi desiderium conficiuntur. Lethe flumina est infernalia, cuius latices si quis gustauerit, omnium rerum præteritarum statim obliuiscitur.

1 *Mollis inertia cur tantam diffuderit imis*
Oblivionem sensibus
Pocula Letheos 2 *vt si ducentia somnos*
3 *Arcente fauce traxerim:*
Candide Mæcenas occidis sæpe rogando.
4 *Deus Deus nam me vetat,*
Inceptos, olim promissum carmen iambos

3 Silentia sunt. 4 Cupido amoris deus hoc vetuit.

[1]*Ad umbilicum adducere.*
Nam aliter Samio dicunt arsisse [2] *Bathyllo*
[3] *Anacreonta Teium:*
Qui persepe [4] *cava testudine flevit* [5] *amorem,*
[6] *Non elaboratum ad pedem.*
[7] *Vreris ipse miser.* [8] *quod si non pulchrior ignis*
Accendit obsessam [9] *Ilion,*
Gaudet sorte tua: me [10] *libertina neque uno*
Contenta Phryne macerat.

1 *Finire. Translatio est ab umbilico carporis, ad cuius similitudinem volumina librorum fiunt: unde sequuntur* 2 *umbilicus ex clare legis aut similis materia fabre exornare.*
3 Amore Bathylli.
4 Poetam lyricum ex civitate Teia. vide Od. xvij. lib. j.
5 Lyra.
6 Flevit Bathylli amorem, qui fuit Anacreontis delitiæ.

1 Cum magna facilitate. 2 Tu quoque Mecenas amas etiam, miser. 3 Quod si Helenæ, quæ incendij Troiani causa fuit, non fuit tui poetis pulchrior. 4 Troiam obsessam. 5 Gaude sorte tua, quæ mea sorte est melior. Nam ego Phrynen amo, fœminam infimæ sortis & nequissimam, non vno amatore contentam, sed mihi cum multis communem. 6 Facta libera ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cuius periurio conqueritur.
Epodi. XV.

NOx erat, & cælo fulgebat luna sereno
Inter minora sidera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læsura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctius atque edera procera astringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infestus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonsoq́; agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra.*
Nam si quid in Flacco [11] *viri est,*
Non [12] *feret assiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec semel [15] *offensa cedet constantia formæ,*

1 Dij magni, sunt Iupiter, Minerua, Apollo, &c.
2 Numen læsura propter periurium & fidem quæstui violatam.
3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctius quidem ab hedera astringitur, ilex procera.
5 Flexibilibus & tenacibus brachijs mihi adhæreres.
6 Semper.
7 Orion est astrum, cuius ortus mare ac terras tempestatibus turbat. vide Od. xxviij. lib. j.
8 Cui sol depingit incomtos.

Od. xxj. lib. j. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute, i. Meritis constantia, si quando iratus te deseram. 11 Si quid valitudinis est in P. Horatio. i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivali meo qui tibi potior ob, quia ego sum. 14 Quæ mihi in amore respondebit. 15 Quæ semel offenderit.

Si certus [16] *intrarit dolor.*
[17] *At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc*
Superbus incedis [18] *malo,*
[19] *Sis pecore & multa dives tellure licebit,*
Tibiq; [20] *Pactolus fluat:*
Nec te Pythagoræ fallant arcana [21] *renati:*
Formâque vincas [22] *Nirea:*
Ebeu transiluos [23] *alio mœrebis amores:*
Aſt ego vicissim [24] *risero.*

16 Si certus dolor intrârit in animum meum.
17 Apostrophe ad rivalem suum.
18 Quòd spernot à Neæra.
19 Quamvis sis dives, sapiens & pulcher. *quæ sunt causa amoris.*
20 Pactolus est fluvius Lydiæ, auri ramenta secum in decursu trahens.
21 Pythagoræ denuò nati. De animæ transmigratione in alia corpora ivxta Pythagoræ opinionem, vide Od xxviii. lib. i. 22 Nirea formosissimum, vide Od. xx. lib. iii. 23 In alium te rivalem. 24 Videbo te alternatim.

AD POPVLVM RO. Epodi XVI.

Commiseratio est reipub. propter civilia bella.

Altera iam [2] *teritur bellis civilibus ætas:*
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere [3] *Marsi,*
[4] *Minacis aut Etruſca Porſenæ manus,*
[5] *Æmula nec virtus Capuæ, nec* [6] *Spartacus acer,*
Novisque rebus infidelis [7] *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania [8] *pube,*
Parentibusque [9] *abhominatus Annibal:*
[10] *Impia perdemus devoti sanguinis ætas:*
[11] *Ferisque rursus occupabitur solum.*
Barbarus heu cineres [12] *insultet victor, & urbem*
Eques sonante verberabit ungula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa [13] *Quirini,*
([14] *Nefas videre*) *dissipabit insolens.*

1 Altera ætas quæ eadem C. Cæsaris consecuta est.
2 Confunditur bellis civilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ bellicosi.
4 Porsenna dux Etruscorum ruinabatur, se velle Romam demolivi, nisi Tarquinium eiectum Romani in urbem reciperent.
5 Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romani imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam.
6 Belli civilis Author & dux, vide Od. xiiij. lib. iii. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni conjurationem Catilinariam patefecerunt, quamvis cum Lentulo prius consenserant, ne se igitur Alcuntur infideles novis rebus, i. qui novis rebus studebant. 8 Inauditate crudelis, *habent n. omnes fere Germani oculos cærulos.* 9 Hannibal à parentibus est detestatus propter liberos sua crudelitate in præliis cæsos. 10 Nos ætas impia devoti sanguinis i. quorũ sanguis mortis destinatus esse videtur propter maiorum scelera, perdemus Romam, quam nec finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. vt suprà. 11 A feris solum vrbs Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam condidam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres urbis vel civium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commota neque solis radijs exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

15 *Fertè,*

15 *Fortè, quid expediat, communiter, aut melior pars,*
Malis carere quæritis laboribus.
Nullis sit hæc potior sententia: 16 *Phocæorum*
Velut profugit 17 *execrata ciuitas:*
Agros atque lares proprios, habitandáque fana
Apris relinquit & rapacibus lupis:
18 *Ire pedes quocunque ferent quocunque per undas*
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? 19 *secunda*
Ratem occupare quadmoramur alite?
Sed iuremus 20 *in hæc:* 21 *simul imis saxa renarint*
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
22 *Neu conuersa domum pigeat dare* 23 *lintea, quando*
24 *Padus Matina lauerit* 25 *cacumina:*
In mare seu celsus procurrerit 26 *Apenninus:*
27 *Nouáque monstra iunxerit libidine*
Micus amor: iunctæ ut tigres 28 *subsidere ceruis,*
29 *Adulteretur & columba miluio:*
30 *Credula nec flauos timeant armenta leones:*
Amétque falsa 31 *leuis hircus æquora.*
32 *Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,*
Eamus omnis execrata ciuitas:
Aut pars indocili melior 33 *grege.* 34 *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
35 *Etrusca præter & volate littora.*
36 *Nos manet Oceanus* 37 *circumuagus: arua, beata*
Petamus arua, diuites & insulas:
Reddit vbi 38 *Cererem tellus inarata quotannis,*
Et 39 *imputata floret vsque vinea:*

15 Fortassis, aut vos omnes generatim, aut certe melior pars, quæritis, quo modo careamus malis laboribus, qui perferuntur in bellis ciuilibus.

16 Phocæi à Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, vrbem nobilissimam, condidérunt.

17 Execrationibus via.

18 Sit hæc fenestra, scilicet, quo pedes dicunt, ire.

19 Ratis nobis.

20 In hæc verba iuremus scilicet patriam redire, quam saxa è mari in fundo enatarint: Insemus, nunquam redire.

21 Possessum.

22 Neu pigeat nautas tam domum reuehi quàm &c.

23 Nauem ad vrbem Romam versus.

24 Gallia finitur.

25 Verticem montis Matini, qui est in Calabria.

26 Apenninus est mons ab Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus.

27 Insolita libidine.

28 Subiacere ad coitum.

29 Et Columba coeat cum milvo.

30 Quando animosa adeò fuerint credula, vt non timeant leones. 31 Micus sine fetus. 32 Tali execratione cum tota Roma, vel pars melior est vsa tum eamus. 33 Melior vulgo imperio. 34 At verò quia pars ciuitatis mollis erit & sine spe, malè ominatos & infelices lectulos perpetuò premat. 35 Præterualate, id est, præter mare Tyrrhenum mare. 36 Nos expediat Oceanus præternauigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui vniuersum terrarum circumnauigat. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa semper floret.

Germinat & nunquam fallentis [40] *termes oliuæ,*
Suámque [41] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis [42] *crepante lympha desilit pede.*
Illic [43] *iniussa veniunt ad mulctra capellæ:*
Refertq; tenta grex amicus vbera:
Nec vespertinus [46] *circumgemit vrsus ouile,*
Nec intumescit alta viperis humus:
Pluráque felices mirabimur: vt neque largis
Aquosus Eurus [48] *arua radat imbribus,*
Pinguia nec siccis urantur semina glebis:
Vtrumque rege temperante cœlitum,
Non huc Argoo contendit remige [51] *pinus:*
Neque impudica [52] *Colchis intulit pedem:*
Non huc [53] *Sidonij torserunt cornua nautæ,*
Laboriosa nec cohors Vlyssei.
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [55] *impotentia.*
Iupiter illa pie secreuit littora [56] *genti,*
Vt inquinauit ære tempus aureum:
Ære, dehinc ferro [58] *duravit sæcula: quorum*
Pijs secunda [59] *vate me datur fuga.*

40 Ramus oliuæ iam fidelis, vt spem omnibus nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte nascuntur.
42 Nigra & murra sicus.
43 Crepante pede i. cum leui murmure.
44 Vltrò veniunt.
45 Et grex charus domum refert distenta vbera.
46 Vrsus non insidiatur ouibus quæ sunt in ouili.
47 Hypallage est.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas.
50 Hyemem & tempestatem Ioue modificante.
51 Nauis (in qua Iason & heroes Græciæ vecti sunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige id est, Argoïs remigibus.
52 Medea, quæ propter libidinem patrem prodidit.
53 Cadmus cum sociis non huc conuertit aeternatorii cornua.
54 Magnum laborem perferent.
55 Nimis vehemens potestia nullius astri, (vt Sirij) terret gregem.
56 Littora hominibus pijs habitanda.
57 Postquam Iupiter sæculum aureum ære permutauerat.
58 Dura fecit i. ferrea sæcula induxit, quorum tempore fuga & prospera declinatio pijs datur.
59 Me suasore.

AD CANIDIAM. Epodi. XVII.

Petit eam vt sibi ignoscat, cuius se veneficijs superatum fingit.

IAm iam efficaci [1] do manus scientiæ
Supplex, & oro regna per [2] Proserpinæ,

1 Agnosco me victum & potenti veneficiorum scientiæ cedo.
2 Oro te per deas tibi maximè venerandas, a empe Proserpinam & Dianam.

Per

Per & Diane [1] *non mouendis numina,*
Per atque libros carminum [4] *valentium*
Refixa cælo deuocare sydera:
Canidia parce [5] *vocibus tandem sacris,*
Citúsque retro solue solue [6] *turbinem.*
[7] *Mouit nepotem Telephus Nereium,*
Ira quem superbus [8] *ordinarat agmina*
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Vaxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus [9] *homicidam Hectorem,*
[10] *Postquam relictis mœnibus rex procidit*
(Heu) [11] *peruicacis ad pedes Achillei,*
Setosa duris exuere pellibus
Laborioſi [12] *remiges Vlyſſei*
[13] *Volente Circe membra: tunc* [14] *mens & sonus*
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis superq; pœnarum tibi,
[15] *Amata nautis multum & inſilitoribus.*
Fugit [16] *iuuentas,* [17] *& verecundus color*
Reliquit oſſa pelle amicta lurida:
[18] *Tuis capillus albus eſt odoribus.*
Nullum à labore me [19] *reclinat otium:*
[20] *Vrget diem nox, & dies noctem:* [21] *neque eſt*
Leuare [22] *tenta ſpiritu præcordia.*
[23] *Ergo negatum vincor vt credam miſer,*
Sabellа pectus increpare carmina,
Caputque Marſa [24] *diſſiluere nania.*
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro per numina, quæ nolunt moueri & a ſuis decretis flecti, vel, quæ laceſſita graues ſumunt pœnas à peccantibus.

4 Quæ valent in terras deducere ſydera cælo deuulſa.

5 Parce cantionibus ſua diritate exacerbandis.

6 Retro ſolue, vel, (vt alij volunt) retro volue. i. conuerte in contrarium partem, Rhombum magicũ, quo mentem meam obligaſti, & ad amorem quaſi vertigine quadam coegiſti.

7 Telephus Myſorum rex ad mœnia Troiana ſeruit Achilli, cuius mater Thetis, Nerei fuit filia.

8 In quem ſuã exercitum.

9 Hominum interfectorem. Lyſimachum bellicoſum. Funeſtis Hectoris cadauer ab Achille canibus diſſipatum.

10 Poſtquam relicta Troia, Priamus ſuit ad pedes Achillis abiecit, orans, vt corpus Hectoris ſibi redderet.

11 Obſtinati in ſententia.

12 Socij Vlyſſis exuerunt ſetoſa membra duris pellibus &

porcorum figuras exuerunt & humanas reſumpſerunt. 13 Concedente Circe iam ab Vlyſſe placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies priſtina reſtituta eſt. 15 O Canidia quam nautæ inſtinuen, homines ſordidi meũm amant. 16 Fugit flos iuuentutis meæ. 17 Erubeſcundus color, qualis ineſt pueris erubeſcentibus, mea carnes ted oſſa tantum nihil reliquit ſibi ægra pelle veſtita. 18 Tuis vnguentis & veneficijs canus eſt capillus meus ante tempus. 19 Me libe-

rat. 20 Nocte dieque animi doloribus exerceor. 21 *Nec licet reſpirare,* neque licet reſpirare. 22 Præcordia extenta ſpiritu. 23 Ergo miſer vincor, vt nunc credam a me negatum nempe Sabella carmina increpare pectus, i. magicas incantationes poſſe perturbare mentes humanas. 24 Diſſiluerunt maleſico carmine. Marſi Sabinis ſunt vicini, à Circes filio originem trahentes.

25 *Neſſi*

25 Nessi cruore,
26 nec Sicana feruida
Furens in Ætna flamma, tu,
27 donec cinis
Iniurioſi aridus ventis ferar,
28 Cales veneni officina Colchicis.
29 Quæ finis? 30 aut quod me manet ſtipendium?
Effare: 31 iuſſas 32 cum fide pœnas luam:
Paratus 33 expiare, ſeu poposceris
34 Centum iuuencos: ſeu 35 mendaci lyra
Voles ſonari, tu pudica, tu proba,
36 Perambulabis aſtra ſydus aureum.
37 Infamis Helenæ Caſtor offuſus vice,
38 Fraterque magni Caſtoris, victi prece
Adempta 39 vati reddidere lumina.
40 Et tu (potes nam) ſolue me dementia,
41 O nec paternis 42 obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulcralis pauperum 43 prudens anus
44 Nouendialis diſſipare puluerem.
45 Tibi hoſpitale pectus, & 46 puræ manus:
Tuiſque venter 47 partumeius: & tuo
48 Cruore rubros obſtetrix pannos lauit,
49 Vtcunque ſortis exilis puerpera.

25 Croore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur. vide ſupra Epod. 9.

26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Ætna, quæ eſt in Sicilia, quantam ego ardeo.

27 Donec aridus cinis factus, fiam ventis ludibrio.

28 Ardes tanquam officina repleta veneno Medeæ. Erat enim Medea ex Colcho.

29 Quis terminus erit iſtis meis malis?

30 Quas pœnas, pecuniarias aut tributum à me exigis?

31 Pœnas à te impetrata luam.

32 Fideliter.

33 Paratus purgare & larſam te placare.

34 Pro ſacrificio tibi immolandos.

35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fec. ſi ſic dicatur, tu pudica, tu proba &c.

36 Tu ſidus aureum inter aſtra verſiberis.

37 Helenæ Steſichorus verſibus contumelioſis inſtimauerat.

38 Pollux.

39 Steſichoro oculos reddiderunt.

40 Et tuô Canidia eorum exemplo ſolue me dementia, quam patior.

41 Hæc palinodia ſeu potius contumelia eſt urbanißima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat.

42 Nec parentum obſcuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata.

43 Nec docta ſepulcres pauperum cineres diſpergere aut abducere.

44 Nouo poſt eorum mortem die, quo humabantur.

45 Tibi mite pectus eſt & humanum.

46 Puræ ſunt tibi manus à ſcelere, quod ſatis eſt, vt reliqua omnia.

47 Venter fœcundus.

48 In puerperio.

49 Quoticunque tu exilis & è lecto ſurgis ſuctus puerpera. i. nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA oſtendit, ſe nullis precibus exorari poſſe, quoniam ſua veneficia diuulgauerat Poeta.

1 Auribus clauſis & ſurdis.

2 Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis

QVID 1 obſeratis auribus ſundis preces?
2 Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis

Nep-

Neptunus alto [3] *tundit Hybernus* [4] *salo.*
[5] *Faultus vt tu viseris* [6] *Cotyttia*
[7] *Vulgata, sacrum* [8] *liberi Cupidinis?*
[9] *Et Esquilini pontifex venefici*
[10] *Impune vt vrbem nomine impleris meo?*
Quid profuit ditasse [11] *Pelignas anus,*
Velocius quæ miscuisse [12] *toxicum,*
[13] *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata [14] *misero vita ducenda est, in hoc,*
[15] *Novis vt vsque suppetas doloribus.*
Optat quietem Pelops [16] *infidus pater,*
Egens [17] *benignæ Tantalus semper dapis:*
Optat Prometheus obligatus [18] *aliti:*
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Jouis.
[19] *Voles modo altis desilire turribus,*
Modò ense pectus [20] *Norico recludere:*
[21] *Frustráque vincla gutturi innectes tuo,*
[22] *Fastidiosa tristis ægrimonia.*
Vt clabor [23] *humeris tunc ego inimicis eques:*
Mœq; terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere [24] *cereas imagines,*
Vt ipse nosti, cimiosus, & pilo
Deripere Lunam [26] *vocibus possum meis?*
Possum crematos [27] *excitare montuos,*
[28] *Desidéque temperare poculum:*
[29] *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verberet.
4 Fluctu.
5 Egisne patiar vt tu impune deuitetis Cotyttia. i. sacra nocturna & flagitiosa, *sic dicta à Cotyttone dea turpitudinis.*
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis liberi per omnem libidinē vagantis, sine vllo pudore.
9 Et quasi Censor ac iudex factus venefiorum, quæ tradita extra portam Esquilinam: vbi multa *erant sepulchra.*
10 Patiere vt sua vindicta me vrbis fabulam faceris?
11 Quid profuerit pretio conducta venefica? nam Pelignæ *Ouid Sulmonis a Peligno monte fe nominat.*
12 Præsens venenum miscuisse, vt statim moreris.
13 Si tardius quam optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, vt pœnæ tot.
15 Vt semper suffectas cruciatibus, quos ego quotidie tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit,

quamobrem apud inferos in media rerum copia sitī torquetur & fame.
17 Pelops absentia dapis.
18 Quæ sit optat Prometheus Vulturi semissimæ ligatus.
19 Vide Ouid. 3. libr. 1. Modo optabis &c.
20 Noricus ensis ponitur pro quouis: vide Ouid. 16. lib. 1.
21 Frustra, quia non morieris.
22 Exitiosa tristis, animi ægritudine, quæ vitam taksidit.
23 Super humeros tuos nihil inimicos ego tunc equitabo.
24 Tantalum vitæ imagines.
25 Cœlo deducere lunam.
26 Carminibus meis.
27 Excitare ab inferis.
28 Amoris poculum consecret.
29 An plorem tritum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficacitæ?

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI CARMEN SÆCVLARE, PRO imperij Romani incolumitate.

PHœbe, ſyluarumq́, [2] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti date quæ precamur
[1] Tempore ſacro:
Quo [4] Sibyllini monuere [5] verſus,
Virgines [6] lectas, puerosque caſtos,
Dijs, [7] quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol, [9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas, [11] aliúſque & idem
Naſceris: [12] poſſis nihil urbe Roma
Viſere [13] maius.
Rite maturos aperire partus
Lenis [14] Ilithyia, tuere matres:
[15] Siue tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diua producas ſobolem: patrúmque
Proſperes decreta ſuper iugandis
Fœminis, prolíſque nouæ feraci
[18] Lege marita:
[19] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referátque ludos,
[20] Ter die claro, totiéſque grata
Nocte frequentes.

1 Carmen ſæculare ſuit à Poeta compoſitum, vt caneretur ludis ſæcularibus, qui centeſimo decimo quoque anno fieri ſolebant.
2 Diana.
3 Sol & Luna ſunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus feſtis & ſæcularibus.
4 Verſuum Sybillinorum authoritas multùm valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integras.
7 Quibus Roma placuit, ſeptem colles ſuo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alit.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab hesterno videris naſci hodiè, tamen idé es & ſemper vnus.
12 Vtinam poſſit.
13 Nihil maius videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempeſtiuis. vide Od. 22. lib. 3. 15 Siue eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus. 16 Seu mauis vocari Luna ad generandum valens. Nam veluti Solis calor animat, ſic humor Lunæ nutrit & gignit. 17 O diua te rogamus vt producas ſobolem Romanam, vtque proſperet Senatus conſulta ſuper fœminis in matrimonio collocandis, & ſuper lege Martiali, quæ ſit ferax prolis nouæ. 18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Conſules de maritandis ordinibus, Auguſto imperium tenente. 19 Precamur vt certus orbis (i. ſeculum quod continet 110. annos) cantus referat & ludos ſæculares. 20 Ter in tenuis diebus totidémque noctibus.

[21] *Vosq́ veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est stabilisque rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
[22] *Fertilis frugum pecorisque tellus*
Spicea donet [23] *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
[24] *Et Iouis aura.*
[25] *Condito mitis placidusque telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] *bicornis audi*
Luna puellas:
[27] *Roma si vestrum est opus,* [28] *Iliadæq́*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] *Iussa pars mutare lares & vrbem*
[30] *Sospite cursu:*
[31] *Cui per ardentem* [32] *sine fraude Troiam*
Castus Æneas [33] *patriæ superstes*
[34] *Liberum munivit iter, daturus*
Plura [35] *relictis:*
Dij probos mares docili [36] *iuuentæ,*
Dij senectuti placidæ quietem,
[37] *Romulæ genti date remq́, prolemque, & decus omne,*
[38] *Quinque vos bobus veneratur* [39] *albis*
Clarus Anchisæ Veneriscque sanguis,
Impetret [40] *bellante prior, iacentem*
[41] *Lenis in hostem.*
Iam mari terrâque [42] *manus potentes*
Medus [43] *Albanasque timet secures:*
Iam Scythæ [44] *responsa petunt, superbi*
Nuper & Indi:

21 Etvos Parcæ, quæ veraces estis in ijs, quæ cecinistis, fungite bona fata ijs rebus, quæ transactis, & stabilis rerum terminus seruabit, quod semel a nobis dictũ est, nempe vt Romanum Imperium perseueret in perpetuum, iuxta illud. Virg. *Imperium sine fine dedi, &c.*
22. Tellus fœcunda abundans & pecore.
23 Agricolæ Cererem coronis spicea donabant, propter frugum vbertatem.
24 Aer salubris.
25 Recondito telo & è manibus tuis abiecto.
26 Luna, præsertim triduana, bicornis apparet.
27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas eum fuit, Apolline responsis sequutus, sedes in Italia nouas collocauit.
28 Troianæ turmæ littus Tiberinum tenere.
29 Iussæ ab Apolline.
30 Saluo cursu & secundis velis.
31 Tuum Troianæ
32 Sine vitæ noxa.
33 Exiturus incolumis patriæ sua ita censa.
34 Iter tutum. *Flammam inter & hostes, Virg.*
35 Suis Troianis, quos secum in Italia adduxit) daturus plura quàm in patria

amissa reliquerant. 36 Iuuenibus ad differendam aprin. 37 Romanæ genti date diuitias & libertatem & omnem imperij maiestatem. 38 Clarus sanguis, i. gens Romana, posteritas Anchisæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt, albæ victimæ ijs consecrantur. 40 Superior hostis bellum inferenti. 41 Misericors in hostem deuictum. 42 Potentium Romanum. 43 Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum qui petunt, vel ab Augusto amicitiam petunt.

Iam

Iam fides, & pax, & honor, pudorque
Priſcus, [45] *neglecta redire virtus*
Audet: apparetque beata pleno
[46] *Copia cornu.*
[47] *Augur & ſagitta* [48] *decorus arcu*
Phœbus, [49] *acceptuſque nouem Camœnis,*
Qui [50] *ſalutari leuat arte feſſos*
[51] *Corporis artus:*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Remq; Romanam, Latiumq; [53] *felix,*
[54] *Alterum in luſtrum meliuſque ſemper*
[55] *Proroget ævum.*
Quæq; Auentinum tenet [56] *Algidumque*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Iouem ſentire deoſque cunctos,*
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi [61] *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus ſuperiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Omnium rerũ vbertas, vide Od. 17. lib. 1.
47 Diuinos Apollo qui à Ioue vaticinationem habuit.
48 ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Muſicam.
50 Arte Medicinali Ouid. *Iuuatum medicina meum eſt opiferque per orbem, Dicor.*
51 Corpora morbo detenta.
52 Si ſaluet arcibus Palatinis. Pars pro toto Rom.
53 Propitius.
54 In alterum, & ſemper melorem, ætatem.
55 Prodeat rem Ro. & Latinam I. Romanum Imperium & Italiam.
56 Montem, in quo Dianæ ſacra celebrabantur.
57 Ad quos Dianarum ſæcularium procuratio pertinebat.
58 Exaudiat preces.
59 Puerorum precibus annuat.
60 Ordo eſt. Ego chorum, doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, ſpem bonam & certam, domum reporto, Iouem & omnes deos hæc ſentire. i. hæc velle & approbare.
61 Quamuis chorus ex multis perſonis conſtat, vnam tamen perſonam gerit, atque vnius partes agit.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER I.

Argumentum Satyræ primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominum consuetudinem, qua fit, vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

1 Quomodo sit
2 Vitæ professionem.
3 Ratio, quæ ex re consilio, iudicioque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Diuersa sequendi studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habet membra militari labore fracta.
9 Quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In pondo temperit.
12 Ante galli cantum.
13 Consultor est, qui distrit & iuris cõsultũ consulit. Angl.
14 Agricola.
15 Sponsoribus datis. Angl. hauing put in pledges.
16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diuersa laudant, vt delassare valeant. &c. 17 Clamosum cruditicum. vel. Philosophum quendam, qui libros aliquot conscripserat satis verbosos. 18 Tu modò insipiens consultus, eris rusticus. 19 Abite. 20 Conditionibus vitæ mutatis.

1 QVi fit, Mæcenas, vt nemo, quam sibi 2 sortem
Seu 3 ratio dederit, seu 4 fors obiecerit, 5 illa
Contentus vivat? laudet 6 diuersa sequentes?
O fortunati Mercatores, 7 grauis annis
Miles ait, multo 8 iam fractus membra labore.
Contrà, Mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. 9 quid enim? 10 concurritur: horæ
11 Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legumque peritus,
12 Sub Galli cantum 13 consultor vbi ostia pulsat,
14 Ille datâ 15 vadibus qui rure extractus in vrbẽ est,
Solos felices viuentes clamat in vrbe.
16 Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem
Delassare valent 17 Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis. eris tu, qui modò miles,
Mercator: 18 tu, consultus modò, rusticus. 19 hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite 20 partibus. eia,

21 Quid

[21] Quid ratis? [22] nolint. atqui licet esse beatis.
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Fratus [23] buccas inflet? nequeſe fore poſthac
Tam facilem dicat, [24] votis vt præbeat aurem?
Præterea, ne ſic, [25] vt qui iocularia, ridens
Percurram. quamquam [26] ridentem dicere verum
Quid vetat? vt pueris [27] olim dant [28] creſtula blandi
Doctores, elementa velint vt diſcere prima,
Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo.
[29] Ille grauem duro terram qui vertit aratro:
[30] Perfidus hic caupo, miles, nautæq; per omne
Audaces mare qui curſunt: [31] hac mente laborem
Sese ferre, [32] ſenes vt in otia tuta recedant,
Aiunt, quum tibi ſunt congeſta [33] cibaria: ſicut
Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris
Ore trahit quodcunq; poteſt, atque addit aceruo,
Quem ſtruit, haud ignara ac non incauta [34] futuri.
Quæ, [35] ſimul inuerſum contriſtat [36] Aquarius annum,
Non [37] vſquam [38] prorepit: & illa vtitur [39] ante
Quæſitis, ſapiens. quum te neque feruidus æſtus
[40] Demouerat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,
Nil obſtet tibi, [41] dum ne ſit te ditior alter:
Quid iuuat immenſum te argenti pondus & auri
Furtim [42] defoſſa [43] timidum deponere terrâ?
[44] Quòd ſi comminuas, vilem redigatur [45] ad aſſem.
[46] At ni id ſit, quid habet pulchri conſtructus acerunus?
Millia frumenti tua [47] triuerit area centum,
Non tuus [48] hoc capiet venter [49] plus quàm meus: vt ß
[50] Reticulum panis [51] venalis inter onuſto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nil portarit. [52] vel duc, quid referat intra
Naturæ fines viuenti, [53] iugera centum an

21 Cur non diſcedamus?
22 Non poſſimus
23 Quin Iupiter irascatur.
24 Vt eorum vota audiat.
25 Vt qui res ioculares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verũ dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui multa perfide perpuſuit.
31 In bonũ finem.
32 Vt ſenes otioſam vitam tranſigant
33 Alimenta colle-cta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atque hyems aduenerit.
36 Aquarius triſtẽ facit annum pluuijs & frigore. Sol Aquarium ingreditur 17. Kalend. Febr.
37 Foras non reptt
38 Vtitur aſſimo tempore acquiſitis.
39 Ceſſare faciet à lucro.
40 Donec non ſit alius te ditior.
41 In terra abdita foſſa.
42 Timentem vti pecunijs, ne amittat.
43 Reſponſio auari.
44 Ad numorum vnum, ſiue ad nihilum.
45 Horatij replicatio. Niſi aurum tuum minuatur &c.
46 Quam uis area tua triuerit, (i. per triuetam reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non et hoc, non idcò. 48 Quamuis non multa poſsideam. 49 Saccolum ad panem grauem. 50 Inter venditiones ſeruos. 51 Reſpondet ſenior quid proficias bonis in modicum ſacculum paucis contento. 52 Aut ingera.

Mille

Mille aret. [52] *at ſuaue eſt ex magno* [53] *tollere aceruo.*
[54] *Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquam*
Cur tua plus laudes [55] *cumeris* [56] *granaria noſtra?*
[57] *Vt tibi ſi ſit opus* [58] *liquidi non amplius vrna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem ſumere. [61] *eo ſit,*
Plenior vt ſi quos delectet copia [62] *iuſto,*
Cum vipa ſimul [63] *anulſos erat Auſidius acer.*
At qui tantulo eget [64] *quanto eſt opus, is meq. limo*
Turbatam haurit aquam, neq. vitam amittit in vndis.
At [65] *bona pars hominum, decepta* [66] *cupidine falſo,*
Nil ſatis eſt, inquit: [67] *quia tanti, quantum habeas, ſis.*
Quid faciat? [68] *illi* [69] *iubeas miſerum eſſe libenter,*
[70] *Quatenus id fecit.* [71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac diues, populi contemnere [72] *voces*
Sic ſolitus, Populus me [73] *ſibilat, at mihi plaudo*
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus a labris ſitiens fugientia captat*
Flumina. [75] *quid rides? mutato nomine* [76] *de te*
Fabula narratur, cognoſti vndique [77] *ſaccis*
Indormis [78] *inhians: & tanquam parcere* [79] *ſacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] *tabellis.*
Neſcis [81] *quo valeat nummus? quem præbeat uſum?*
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
[82] *Quæ ſis humana ſibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctiſque diesque*
Formidare malos fures, incendia, ſeruos,
[84] *Ne te compilent fugientes?* [85] *hoc iuuat? horum*
Semper ego optarim [86] *pauperrimus eſſe bonorum.*
At ſi condoluit [87] *temptatum frigore corpus,*
[88] *Aut alius caſus lecto te affixit:* [89] *habes qui*

52 Auari reſpondet.
54 Sumere.
55 Poeta iterum interrogat auarum. Eſt quaſi dialogus inter duos.
56 Sumere concedat.
57 Vaſa ſcitilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere ſolebant.
58 Horrea.
59 Exempli cauſa
60 Liquoris veri aquæ vna.
61 Ex eo fit.
62 Quàm par ſit.
63 Abreptos ſecum ferat Auſidius, Apud Iuuenalem.
64 Quantum naturæ neceſſitas poſtulat.
65 Maior pars.
66 Vitioſa cupidine tabe.
67 Quia tantus tibi diuitiarum honos, quantum habeas. Ex pro diuitiarum magnitudine.
68 Qui in tali ſententia eſt conſtitutus.
69 Permitte vt ſit miſer, ultimo propoſito miſeriam ſuam ferens.
70 Quandiu id ſit actum.
71 Timon Μιζάνθρωπος, pecunia tamen ſua gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Homines gratioſos theatrum ingredientes populus plaudo excipiebat, malos vero exſibilabat. 74 Tantalus fugientes capere flumina à labris fugientia. 75 Quamne res fides? 76 Qui rebus omnibus abundat nec tamen ita vtitur. 77 Sacci crepundiorum plebis. 78 Timens ne per fraudem facti exaccuarentur. 79 Sacrificii aſſimilentur vtilitati. 80 Intuendo, non vſuando pecunia. 81 Neſcis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana ſine dolore carere non poſſit. 83 Auari hæc omnia pauimentur. Ex quibus fiunt pauperiſmi quoad bonorum vſum. 84 Ne fugitiui tua forentur. 85 Hoccine doluiſti nempe timere & ſemper eſſe ſollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum cuſtodia ita exercetur. 87 Corpus male affectum morbo ex frigore contracto. 88 Aut aliis tempeſtatibus affectum te dejecit. 89 Inuitat hoc fine intelligendo.

90 Aſſideat?

90 Qui prope lectũ eum sedeat.
91 Et lecto fuscitet.
92 Et te filium reddat.
93 O auare, tu omnibus adeò es odiosus, vt nemo te filium esse velit.
94 Miraris te omnibus esse inuisum?
95 Cum tu omnia minoris facias quam pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis
97 Id est, indocile docere.
98 Obedire cum frænis, i. frænatum.
99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vitere qu-qũis.*
1 Plus quàm ante habebat.
2 Quum habeas sequitiam, quod à vitio cupiebas.
3 Vt non leue, non vt numerari, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse vxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia, quæ Agamemnonẽ interfecit
8 Loquitur auarus. Quid me vis facere?
9 Vt viuam auarus & sordidus?
10 Vt homo luxuriosus.
11 Pergis res contrarias comparare, quæ inter se gladiatorum frontibus aduersis pugnant.

90 *Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te*
91 *Suscitet,* 92 *ac reddat natis cariſque propinquis?*
93 *Non vxor saluum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
94 *Miraris,* 95 *quum tu argento post omnia ponas,*
Si nemo præstat quem non mercaris amorem?
At si cognatos, 96 *nullo natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis seruarèque amicos:
Infœlix operam perdas: vt ſiquis 97 *asellum*
In campo doceat 98 *parentem currere frænis.*
Denique sit finis 99 *quærendi: quòque habeas* 1 *plus,*
Pauperiem metuas minus: & ſinire laborem
Incipias, 2 *parte quod auebas: nec facias quod*
Vmidius quidam (non longa eſt fabula) diues,
3 *Vt metiretur nummos: ita ſordidus, vt ſe*
Non vnquam ſeruo meliùs vestiret: ad vſque
Supremum 4 *tempus, ne ſe penuriæ filius*
Opprimeret, metuebat. at hunc 5 *liberta ſecuri*
Diuiſit 6 *medium,* 7 *fortiſſima Tyndaridarum.*
8 *Quid mi igitur ſuades? vt viuam* 9 *Mæuius? aut ſit*
10 *Vt Nomentanus? pergis pugnantia ſecum*
Frontibus aduerſis 11 *componere. non ego, auarum*
Quum veto te ſieri, 12 *vappam iubeo ac nebulonem.*
Eſt inter 13 *Tanaim quiddam, ſocerumque Viſcelli.*
14 *Eſt modus in rebus: ſunt certi denique fines,*
15 *Quos vltra citraq́ nequit conſiſtere rectum.*
16 *Illuc, vnde abij, redeo: nemon' vt auarus*
17 *Se probet, ac potiùs laudet* 18 *diuerſa ſequentes?*
Quòque alicna capellæ gerat diſtantius vber,
19 *Tabeſcat? neque ſe maiori* 20 *pauperiorum*
Turbe comparet? hunc atque hunc ſuperare laboret?

12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri. Vappa eſt vinum corruptum quod ſaporem perdidit & bonitatem. 13 Inter Mæcenatis libertum, Fundanum &c. & ſocerum Viſelli beneſotum, multum interest. 14 Eſt mediocritas. 15 Vltra nec citra quos fines. 16 Eò vnde reuerſus ſum, reuertor, nempe vt nemo ſorte ſua contentus viuat. 17 Vt nemo ſe beatum putet ſibique placeat. 18 Aliena vitæ ſtudia. 19 Et macrore contabescat quòd alicna &c. 20 Sed cum diuitioribus, quos videat ſuperare conandis.

[21] *Sic festinanti semper locupletior obstat.*
Vt cum carceribus [22] missos rapit [23] ungula currus,
Fusti at equis auriga [24] suos vincentibus, illum
[25] Praeteritum temnens [26] extremos inter euntem.
Inde fit [27] vt raro, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
[28] Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
[29] Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
[30] Compilasse putes, verbum non amplius addam.

21 Adhuc melioribus dat operam diuitijs amplificandis. 22 Aliquis locupletior est semper impedimento. 23 Currus emissus è carceribus pugnatibus, vbi stant equi ad curredi potati. 24 Vngula ponitur pro vngularis equis. 25 Equis suos quos cursu praeuertit ipse. 25 Quem praeuertit. 26 Inter vltimos currentem. 27 Vt raro reperire queamus aliquem qui, &c. 28 Et qui negent è vita quemadmodum solet conuiua à mensa decedere exhilaratus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse versus ex libris qui in scriniis reponuntur Cr. Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

[1] AMbubaiarum collegia, [2] pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, [3] balatrones: hoc genus omne
Maestum ac sollicitum est curis: morte [4] Tigelli.
Quippe [5] benignus erat. contrà [6] hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere possit.
[7] Hunc si percunctes, aui cur atque parcus amis
[8] Praeclarum ingrata [9] stringat malus ingluuie rem,
Omnia [10] tandallis coemens obsonia nummis:
Sordidus atque animi quòd [11] parùm nolit haberi,
Respondet. laudatur [12] ab his, culpatur [13] ab illis.
[14] Fusidius [15] vereor ne famam timet & nebulonis,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti [16] mercedes exsecat: atque

1 Collegia tibicinum impudicæ, ebriosæ laboriosæ. 2 Olim mimi vilium adulteratores erant, & populo verba dabant. 3 Homines leues, nisi & perditi sic dicti, à seruilio Balatrone. 4 Mulcti periculosi & vocis eximiæ. 5 Parùm liberalis erat. 6 Alius sc. quam metuens, &c. 7 Alicui, nempe prodigum. 8 Praeclarum patrimonium à malis rebus sibi relictum. 9 Cui detorqueat sint vlti grata fœlicitas. 10 Nummis semoti accersitis, pro quibus mortes soluuntur. 11 Non potest sibi magni videri. 12 Laudatur à frugi hominibus. 13 Culpatur ab auaris. 14 Fusidius improbè lusum. 15 Nomen vetustum & prodigi. Vide Sat. 1. 16 Quibus vsuras sing. si detrahit, Angl. taketh five from the principall.

90 Qui prope lectũ tuum sedeat.
91 E lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O asare, tu omnibus adeò es odiosus, vt nemo te salutare velit.
94 Miraris te omnibus esse inuisum?
95 Cum tu omnia minoris facias quàm pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeriti, in inuidiam retinere velis
97 Id est, indocili docere.
98 Obedientem frænis i. frænatum.
99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vtere quæsitis.*
1 Plus quàm ante habebas.
2 Quam habeas nequitiam, quod auidè capiebat.
3 Vt metiretur, non vt numeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse vxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset alterus Thyestæ frater, Tyndari filius, quæ Agamemnoni interfecit
8 Loquitur asarus. Quid me vis facere?
9 Vt vixum asarus & sordidus?
10 Vt bono latrocinio.
11 Pergis res contrarias comparare, quæ inter se discordium frœdibus aduersis pugnant.
12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri. *Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.*
13 Inter Macænatis filiorum, fratrem scilicet & socerum Vilelli hæreditem, multùm interest.
14 Est mediocritas.
15 Vitra aut citra quos fines.
16 Eò vnde reuersus sum, recurror, nempe vt nemo sorte sua contentus viuat.
17 Vt nemo se beatum putet sibique placeat.
18 Aliena vitæ studia.
19 Et magnos contabescat quòd alius sit.
20 Sed cum diuitioribus, quos sibidem superare contendit.

21 Sic

39 *Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te*
40 *Suscitet,* 41 *ac reddat natis carisque propinquis?*
42 *Non vxor saluum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
43 *Miraris,* 44 *quum tu argento post omnia ponas,*
Si nemo præstet quem non mercaris amorem?
At si cognatos, 45 *nullo natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis seruarèque amicos:
Infœlix operam perdas: vt siquis 46 *asellum*
In campo doceat 47 *parentem currere frœnis.*
Denique sit finis 48 *quærendi: quoque habeas* 1 *plus,*
Pauperiem metuas minus: & finire laborem
Incipias, 2 *parto quod auebas: nec facias quod*
Vmidius quidam (non longa est fabula) diues,
3 *Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se*
Non vnquam seruo melius vestiret: ad vsque
Supremum 4 *tempus, ne se penuria cogeret vllius*
Opprimeret, metuebat. at hunc liberta secuta
Diuisit 6 *medium,* 7 *fortissima Tyndaridarum.*
8 *Quid mi igitur suades? vt viuam* 9 *Maenius? aut sic*
10 *Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum*
Frontibus aduersis 11 *componere. non ego, auarum*
Quum veto te fieri, 12 *vappam iubeo ac nebulonem.*
Est inter 13 *Tanaim quiddam, socerumque Viselli.*
14 *Est modus in rebus: sunt certi denique fines,*
15 *Quos vltra citraq; nequit consistere rectum.*
16 *Illuc, vnde abij, redeo: nemon' vt auarus*
17 *Se probet, ac potiùs laudet* 18 *diuersa sequentes?*
Quòque aliena capelli gerat distantius vber,
19 *Tabescat? neque se maiori* 20 *pauperiorum*
Turbe comparet? hunc atque hunc superare laborat?

39 Non vxor saluum te vult, non filius. Omnes vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ. Miraris, quum tu argento post omnia ponas, si nemo præstet quem non mercaris amorem? At si cognatos, nullo natura labore quos tibi dat, retinere velis seruarèque amicos: infœlix operam perdas: vt siquis asellum in campo doceat parentem currere frœnis. Denique sit finis quærendi: quoque habeas plus, pauperiem metuas minus: & finire laborem incipias, parto quod auebas: nec facias quod Vmidius quidam (non longa est fabula) diues, vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se Non vnquam seruo melius vestiret: ad vsque Supremum tempus, ne se penuria cogeret vllius Opprimeret, metuebat. at hunc liberta secuta Diuisit medium, fortissima Tyndaridarum. Quid mi igitur suades? vt viuam Maenius? aut sic Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum Frontibus aduersis componere. non ego, auarum Quum veto te fieri, vappam iubeo ac nebulonem. Est inter Tanaim quiddam, socerumque Viselli. Est modus in rebus: sunt certi denique fines, Quos vltra citraq; nequit consistere rectum. Illuc, vnde abij, redeo: nemon' vt auarus Se probet, ac potiùs laudet diuersa sequentes? Quòque aliena capelli gerat distantius vber, Tabescat? neque se maiori pauperiorum Turbe comparet? hunc atque hunc superare laborat?

[21] *Sic fiſtinanti ſemper locupletior obſtat.*
Vt cum carceribus [22] miſſos rapit [23] ungula currus,
Juſtat equis auriga [24] ſuos vincentibus, illum
[25] Præteritum temnens [26] extremos inter euntem.
Inde fit [27] vt ravè, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
[28] Cedat, vti conviva ſatur, recipire queamus.
[29] Iam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia Lippi
[30] Compilaſſe putes, verbum non amplius addam.

21 Adhuc tardiùs qui dat operam diuitijs amplificandis, vt aliquis locupletior eſt ſemper impedimento.
22 Currus emiſſus è carceribus pauſatis, vbi ſtant equi ad currendū parati.
23 Vngula ponitur pro vngularis equis.
24 Equis ſuos equos curſu præuertentibus.

25 Quem præterijt. 26 Inter vltimos currentem. 27 Vt ideò reperiat quenamus aliquem qui &c. 28 Et qui nigeat è vita quemadmodum ſolet conuiua à menſa decedere exſaturatus. 29 Hæc ſufficiant. 30 Ne putes me fuiſſe ausum (ſi libros qui in ſcrinijs repoſuerunt Cr. Lippi Philoſophi loquaciſſimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant ſtulti vitia in contraria currunt.* Infectas quorundam circa adulteria libidines infectatur.

[1] *AMbubaiarum collegia, [2] pharmacopolæ,*
Mendici, mimæ, [3] balatrones: hoc genus omne
Mœſtum ac ſollicitum eſt cunctis morte [4] Tigelli.
Quippe [5] benignus erat. contrà [6] hic, ne prodigus eſſe
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duràmque famem depellere poſſit.
[7] Hunc ſi perconteris, aui cur atque parentis
[8] Præclaram ingrata [9] ſtringat malus inguine rem,
Omnia [10] conducti cœmens obſonia nummis:
Sordidus atque animi quòd [11] parùs nolit haberi,
Reſpondet. laudatur [12] ab his, culpatur [13] ab illis.
[14] Fuſcitius [15] vt ſuppe famam timet at nebulonis,
Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti [16] mercedes exſecat: atque

1 Collegia tibicinarum impudicarū, ebriarum lubricitatium.
2 Olim rerum vilium obſtetatores erant, & populo verba dabant.
3 Homines leuiuſculi & perditi, ſic dicti, à Seruilio Balatrone.
4 Multi peritiſſimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius ſc. quamuis metuens, &c.
7 Aliquis, nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus ſibi relictum.
9 Cui deuoret ſint

vlla grata ſalutatio. 10 Nummis ſemper acceptis pro quibus mercedi ſalutatur. 11 Non pauci ſed magni animi. 12 Laudatur à frugi hominibus. 13 Culpatur ab auaris. 14 Fuſcitius improbiſſimus. 15 Hominis nequam & profuſi. Vide Sat. 1. 16 Quinas vncias ſuæ

ui detrahit, Angl. taketh vſue from the principall.

Quanto [17] perditior quisq; est, [18] tanto acrius urget.
Nomina [19] sellatur, modò [20] sumpta veste virili,
Sub patribus derit, [21] tironum maxime, quis non,
Iupiter exclamat, simulatq; audiuit? [22] at in se
Pro quæstu [23] sumptum facit. hic, vix credere possis
[24] Quàm sibi non sit amicus: ita vt [25] pater ille, Terenti
[26] Fabula quem miserum nato vixisse [27] fugato
Inducit, non se peius cruciauerit [28] atque hic.
[29] Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] demissis ambulat, [31] est quî
Inguen ad obscœnum [32] subductis vsque facetus:
[33] Pastillos Rufillus olet, Gorgonius [34] hircum.
[35] Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse [36] nisi illas
Quarum subsuta talos tegat [37] instita veste:
Contrà alius, nullam nisi olenti in fornice [38] stantem.
Quidam notus homo quum exiret fornice, [39] Macte
Virtute esto, [40] inquit sententia dia Catonis.
Nam simulac [41] venas inflauit tetra libido,
[42] Huc inuenes æquum est descendere, non alienas
[43] Permolere vxores. No'im laudarier, inquit,
Sic me, [44] mirator cunni Cupiennius albi.
Audire est operæpretium, [45] procedere rectè
Qui machis non vultu, [46] vt omni parte laborent:
Vtque illis multo cornupta dolore voluptas,
[47] Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.
[48] Hic se præcipitem tecto dedit: [49] ille flagellis
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic [50] pro corpore nummos:
Hunc [51] perminxerunt calones. quinetiam illud

Accidit

17 Quanto lenocinor & negligentior est.
18 Tanto grauiore vsura oneratur.
19 Nomina adolescentium inscribuntur in mercatorum libris.
20 Cùm à pedagogis sunt liberi, postquam ætatis xvi.
21 Quorum patres sunt duri & prægraui.
22 Aliquis fortasse sic excusabit furoremeum.
23 Sumptum facit lo se quæstui parere, ea enim, quæ sibi sunt opus ad victum & cultum.
24 Dum res necessarias natæ negat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Asiam proficiscente.
28 Quàm hic fumeator.
29 Interrogatio cum responsione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Est alius, qui facetus est & nihil mouet.
32 Tunicis succinctis & tam brevibus, vt vix tegant partes corporis obscœnas.
33 Olet trochiscos ex quibus fumos oderet exhortor. Aug.
34 Tetrum odore olet.
35 Nulla est mediocritas.
36 Nisi matronas.
37 Instita ponitur pro fimbria ad talos demissa, cuius imam partem instita, faciola ambibat.
38 Meretricem in olido lupanari prostantem.
39 Oratio est Catonis adhortantis.
40 Inquit Cato Censorius.
41 Postquam pœnis infandi veneres libidinosas.
42 Ad lupanar.
43 Subaudiatur.
44 Amator matronæ alibi stolâ amictæ.
45 Qui non vultis meretrices sua flagitia ex animi sententia succedere.
46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat.
47 Vtque hæc voluptas rara eueniat, &c.
48 A tecto se præcipitauit vt infœcundus effugeret.
49 Crispus Sallustius in Pandæ adulterio deprehensus.
50 Ne calumniaretur.
51 Paldinam ei eripuerunt. Raphaniorum fortasse iure illigit, de quo vide Aristophanem Nebulis.

Accidit, vt cuidam teſtes [51] caudimque ſalacem
Demeteret ferrum. [52] iure, omnes: [54] Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe [55] ſecunda?
Libertinarum dico: Sallouſtius [56] in quas
Non minus inſanit, quam quas [57] mœchatur. [58] at hic ſi,
[59] Quæ res, quæ ratio ſuaderet, [60] quæque modeſtè
Munificum eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe: daret quantum [61] ſatis eſſet, nec ſibi damno
Dedecorique foret. verùm hoc ſe amplectitur [62] vno,
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marſeus, [63] amator Originis ille
Qui patrium [64] mimæ donat fundumque larémque
Nil fuerit mi ([65] inquit) cum vxoribus vnquam alienis.
[66] Verum eſt cum mimis, eſt cum meretricibus: vnde
[67] Fama malũ grauius, [68] quã res, trahit an tibi abundè
[69] Perſonam ſatis eſt, non illud [70] quicquid vbique
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] oblimare, malũ eſt vbicunq; : quid inter-
Eſt in matrona, ancilla, peccaſſe? [72] togata?
Villius in [73] Fauſta, Sylla [74] geuer (hoc miſer vno
[75] Nomine deceptus) pœnas dedit vſque ſupérque
Quàm ſatis eſt: pugnis cæſus, ferroq; petitus,
Excluſus [76] fore, quum [77] Longarenus foret intus.
[78] Hæc ſi [79] mutatis verbis [80] mala tanta videntis
Diceret hæc animus: [81] Quid vis tibi? nunquid ego à te
[82] Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque [83] ſtola, [84] mea quum conferbuit ira?
[85] Quid reſponderet? [86] Magno patre nata puella eſt.
[87] At quanto meliora monet, [88] pugnantiaq; iſtis,
Dines opiũ natura ſuæ. ſi tu modò [89] rectè
Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis

51 Vt ſtero mendacium abſtinderet.
52 Omnes iure factum id eſſe dicebant.
54 Galba iuriſconſultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant claſſes meretricum, 1. matronarum, 2. Libertinarum, 3. ancillarum.
56 In quas Libertinas.
57 Quam qui matronas adulterat.
58 At Salluſtius ſi vellet bonus eſſe.
59 Si quo modo res, quo modo ratio ſuaderet.
60 Et quatenus liceret ei eſſe munifico non profuſè, ſed liberaliter.
61 Iuxta modum.
62 Hoc ſolo ſibi placet i. amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Origini meretrici.
65 Marſeus inquit, ſuam libidinem excuſauit.
66 Reſpondet Horatius.
67 Tua exiſtimatio.
68 Quam res familiaris.
69 Perſonam matronæ euitare?
70 Quicquid ex ſi natura malum eſt.
Qualis eſt mima & libertina meretrix.
71 Conſumere.
72 In meretrice vulgò expoſita quæ toga vtebatur, vt a matrona ſtolatis diſtingueretur.
73 In Fauſta Sylla nobilis viri filia.
74 Non gener reuera, ſed ita appellatus quod Sylla filiam ſtuprauit.
75 Hanc vnam ob cauſam, quod nobilis viri filiam & matronam appetret.
76 Foribus exclusus.
77 Alter adulter Villio ſuperior.
78 Villio.
79 Si ex meretrix verbis matres loqueretur.
80 Mala, quæ Villius ſuſtinuit.
81 Lepida Proſopopœia qua mens fingitur interrogare Villium.
82 Nobilem matronam.
83 Stola veſtis eſt matronarum.
84 Quam incenſor Ebidius.
85 Quid reſpondereret Villius?
86 Hæc nobilis puella profundo eſt Libertino.
87 Natura ſuis opibus contenta, quanto meliora monet quàm tu & Vilio
88 Tua opinioni contraria.
89 Si ea velis cum ratione vtarere.

Immiſcere. [30] *Iuo vatio, rerúmne, labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœnitеat te:
Deſine matronas ſectarier: [31] *vnde laboris*
Plus hauſire mali eſt, [32] *quàm ex re decerpere fructus.*
[33] *Nec magis huic inter niueos virideſque lapillos,*
([34]*Sit licet hoc Cheriæ* [35] *tuũ) teneriũ eſt femur, aut crus*
Reſtius: [36] *atq; etiam melius perſæpe togata.*
Adde huc, quòd [37] *mercem ſine fucis* [38] *geſtat: apertè*
Quod venale habet, oſtendit: nec, ſiquid [39] *honeſti eſt,*
[1] *Iactat, habétque palam,* [2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos eſt: vbi equos mercantur, [3] *opertos*
Inſpiciunt: ne, ſi facies (vt ſæpè) decora
[4] *Molli ſulta pede eſt, emptorem* [5] *inducat hiantem,*
Quòd pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua ceruix
Hoc illi [6] *rectè.* [7] *nec corporis optima* [8] *Lynceus*
Contemplêre oculis, [9] *Hypſia cæcior, illa*
Quæ mala ſunt [10] *ſpectes.* [11] *ô crus, ô brachia:* [12] *vcrũ*
[13] *Depygis, naſuta, breuis lstere, ac pede longo eſt.*
Matronæ, præter faciem, [14] *nil cernere poſſis,*
Cætera, ni [15] *Coïa eſt,* [16] *demiſſa veſte tegentis.*
Si [17] *interdicta petes,* [18] *valla circumdata (nam te*
[19] *Hoc facit inſanum) multæ tibi tum officient res:*
Cuſtodes, [20] *lectica,* [21] *ciniſſones, paraſitæ,*
Ad talos [22] *ſtola demiſſa, & circumdata* [23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ inuident purè apparere tibi* [25] *rem.*
[26] *Altera nil obſtat: Coïs tibi pene videre* [27] *eſt*
Vt nudam: ne crure malo, ne ſit pede turpi:
[28] *Metiri poſſis oculo latus. an tibi manus*
[29] *Inſidias fieri, precióque* [30] *auellier, autè*
Quàm mercem oſtendi? [31] *leporem venator vt alta*

30 Nihil intereſſe putas vitioſis cupiditate an rerum penuria laboret?
31 A quibus matronis.
32 ex cultu cũ matrona.
33 Nec femur magis teneram eſt huic matronæ nobili quàm togatæ.
34 Apoſtrophe ad Cheriztbum puerum formoſum & gemmis ornatum.
35 Licet hoc ſit unum, nempe vnionес & ſmaragdos geſtare.
36 Quinetiam ſæpe femur plebeiæ ancillæ decentius eſt.
37 Corpus mercenarium.
38 Togata geſtat.
39 Si quid pulchri eſt
1 Quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quo modo ſua turpia celet aut tegat.
3 Equos tectos.
4 Tenera vagula.
5 Decipit at emptorem cupientem, quod accideret ſi emeret equum apertum.
6 Rectè iacitat.
7 Nec corporis partes venuſtiſſimas exemplaris.
8 Oculis aciutiſſimis, qualеs habuit Lynceus.
9 Hypſea vitioſos habuit oculos.
10 Ne ſpectes illa, &c.
11 Verba ſunt laudantis togatam.
12 Verba ſunt eiuſdem quendam improbantis in togata. 13 Nates habens macras. vel. vt alii volunt, magnas. 14 Non carnea membra. 15 Caria, quamuis matrona, veſtibus breuiſſimis vtebatur. 16 Ad talos vſque. 17 Si petis matronas, quas adulteras leges vetant. 18 Quæ cuſtodiis tamen vallo, munitur. 19 Diſſentaneus potiundi. 20 Veniculum. 21 Ciseraij, qui calamiſtris calefactis crines crispant. 22 Veſtis muliebris. 23 Matronæ ipſum metum ad pedes vſque demiſſum. 24 Plurima ſunt quæ tibi obſtent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cuius veſtes Coæ ſunt pellucidæ. dictæ Coæ à Coo inſula vbi ſeritur. 27 Licet. 28 Iudicare poſſis ſolo aſpectu. 29 Decipi. 30 Pretij ſolui. 31 Hæc verba ſunt ſectatoris matronarum

In

In niue ſi flexitur, [32] *poſitum ſic tangere nolit:*
Captat [33] *& apponit meus eſt amor huic ſimilis: nam*
[34] *Tranſuolat in medio poſita,* [35] *& fugientia captat.*
[36] *Hiſcine verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,*
Atque [37] *æſtus, curáſque graues è pectore pelli?*
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum? [38] *quem*
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Querere [39] *plus prodeſt,* [40] *& inane abſcindere ſoldo?*
Num, tibi quum fauces vrit ſitis, aurea queris
Pocula? num eſuriens aſtlidis omnia præter
Pauonem, Rhombúſq; [41] *tument tibi quòd inguina: nũ ſi*
Ancilla aut verna eſt præſto puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis [42] *tentigine rumpi?*
[43] *Non ego: namq;* [44] *parabilem amo Venerem facilẽq;*
[45] *Illam, poſt paulo: ſed pluris: ſi exierit vir:*
Gallis hanc, Philoclemus ait: [46] *ſibi, quæ neq; magno*
Stet pretio, neque cunctetur, quum eſt iuſſa, venire.
Candida [47] *reclaq; ſit:* [48] *mũda haſcenus, vt neq;* [49] *lõga*
Nec magis [50] *alba velit, quàm dat natura, videri.*
[51] *Hæc vbi ſuppoſuit dextro corpus mihi læuum,*
[52] *Ilia & Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.*
[53] *Nec metuo, ne, dum fatuo, vir rure* [54] *recurrat:*
Ianua [55] *frangatur, latret canis: vndique magno*
Pulſa domus ſtrepitu reſonet: [56] *vel pallida lecto*
Diſiliat mulier: miſeram ſe [57] *conſcia clamet:*
[58] *Cruribus hæc metuat,* [59] *doti deprenſa, egomet* [60] *mi.*
[61] *Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo:*
[62] *Ne nummi pereant,* [63] *aut pyga, aut denique fama.*

32 Leporem ſic apponitum. i. ſine labore venationis ſibi appoſitum.
33 Et leporem ſic captum ſibi apponi iubet.
34 Amor meus facilitè meretricem, quas facile eſt habere.
35 Et non eam petit, quas difficile eſt aliquã.
36 Horatius loquitur.
37 Amoris tempeſtates.
38 Quem modum quarenus plus prodeſt?
39 Quam cupiditates habere non neceſſarias.
40 Et ſuperuacaneas cupiditates à neceſſarijs reſecare.
41 Quam infamant libidine.
42 Diſtentione membri virilis.
43 Ego certè non ita faciam.
44 Quæ facilè parari poterit.
45 Illam anno meretricem, quæ mihi gratificatura dabitur tres reſpondeo, quoniã 1. poſt paulò veniam, 2. ſi modò exierit vir: hanc, Philodemus ait, Gallis emitatis Cybeles ſacerdotibus reſpondendum, vt qui facilius eius mœrum ferre poſſunt. 46 Sibi optabat eam. 47 Non gibboſa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec candida malas caudefaciens. 51 Hanc mulier cum in meis eſt complexibus. 52 Eſt mihi inſtar Iliæ matris Romuli. & inſtar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In Libertinæ amore. 54 Aliquid ſuſpicans de vxoris impudicitia. 55 Ne ianua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona mulier pallida è lecto deſiliat. 57 Ancilla culpæ heriles confitia. Angl. the maid-batwd. 58 Ne cura compediboni inneſtantur. 59 Ne dotem amittat vxor à viro ſuo deprehenſa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu conſulo. 61 Tunica non cinctæ. 62 Ne ſint nummi me redemptoris propter adulterium commiſſum. 63 Ne pereat pygalis me natis vapulans, aut vt alij volunt, ne putetur pygmæiſmum, de quo ſupra.

44 Deprehendi miserum est: 45 Fabio vel iudice vincam,

44 Deprehendi in adulterio miserum est. 45 Si Fabius iudex confultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit iudex in hac re consultus, ego vincam, i. obtinebo.

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia connniveant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

O Mnibus hoc vitium est cantoribus [1] inter amicos
Vt nunquam inducant animùm cantare rogati:
[2] Iniussi nunquam desistant. [3] Sardus habebat
Ille Tigellius [4] hoc. [5] Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam [6] patrus, atque suam, non
Quicquam proficeret. [7] si collibuisset, [8] ab ouo
Vsque [9] ad mala [10] citaret, Io Bacche, modò [11] summa
Voce, modò hac resonat [12] chordis quæ quattuor ima
[13] Nil æquale homini fuit illi. [14] sæpè velut qui
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
[15] Iunonis sacra ferret. habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem seruos: modò reges atque [16] tetrarchas,
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes, &
[17] Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,
Quamuis crassa, queat. [18] Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil grat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit vnquam
[19] Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullane habes vitia? immo alia, haud forte minora.
Mentus absentem Nouium quum carperet, Heus tu,
(Quidam ait) [20] ignoras te an vt ignotum [21] dare nobis
Verba putas? [22] Egomet mi ignosco, Mentus inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari.
Quum tua præuideas oculis mala [23] lippus inunctis,

1 Tuner amicos, sibi familiares. 2 Non rogati canere. 3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia. 4 Hoc vitium cantatorum. 5 Augustus. 6 Per amicitiam Iulij Cæsaris patris sui per adoptionem. 7 At, si Tigellio collibuisset. 8 Ab ouo quod erat initium. 9 Vsque ad pœnam quæ finita, 10 Recita et carmē aliquod in laudem Bacchi sic incipiens: Io Bacche. 11 Modò voce suauissima, modò grauissima. 12 In quatuor chordis. Instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci appellant τετρά-χορδον. 13 In omnibus se variam offendit. 14 Qui sæpè cupiebat, velut fugiens hostem. 15 Sæpe tardus interdebat, velut virgines κανηφορεῖ. 16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic qui paulò ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Nè nouisti me vitia? 21 Putas me fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, quia ipse suis vitiis.

Cur

Car in amicorum vitijs tam cernit acutum,
Quàm aut aquila, aut serpens [24] *Epidaurius? at tibi cũ-*
[25] *Lucrit, inquirant vitia vt tua rursus & illi.* (trà
Iracundior est paulò, [26] *minus aptus acutis*
Naribus [27] *horum hominum: rideri possit, eo quòd*
[28] *Rustica pexo toga dissuit* [29] *& male laxus*
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam. [30] *at tibi amicus: at ingenij ingens*
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum insederit olim*
Natura, aut etiam [32] *consuetudo mala. namque*
[33] *Neglectis vrenda filix innascitur agris.*
[34] *Illuc præuertamur: amatorem quòd amica*
Turpis [35] *decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc*
Delicta: velut Balbinum [36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen [37] *virtus posuisset honestum.*
[38] *At, pater vt gnati, sic nos debemus amici,*
Si quod sit vitium, non fastidire, [39] *strabonem*
Appellat [40] *pætum pater: & pullum,* [41] *malè parvum*
Si cui filius est: vt abortivus fuit olim
[42] *Sisyphus,* [43] *hunc, varum, distortis cruribus, illum*
[44] *Balbutit scaurum, pravis fultum malè talis.*
Parcius hic vivit: [45] *frugi dicatur, ineptus*
Et inficetior hic paulo est: [46] *concinnus amicis*
Postulat vt videatur. at est truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:* [48] *simplex fortisque habeatur,*
[49] *Caldior est: acres inter numeretur: opinor,*
Hæc res & iungit, iunctos & servat amicos.
At, nos virtutes ipsas [50] *inuertimus, atque*
Sinceram cupimus vas [51] *incrustare.* [52] *probus quis*
Nobiscum vivit? multum est [53] *demissus homo.* [54] *illi*
Tardo, cognomen pingui duxêre. [55] *hic fuvit omnes*

24 Serpēs Epidaurij, ut proximè pro quauis dracone.
25 Vt sint aliqui, qui velint mutuò inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus horū hominū dicacium, quorū sermonibus tuus tener nō potest.
27 Qui lœdit vitia.
28 Quod illi superitia tibi toga nulli est consuta.
29 Calceus valdè laxus.
30 Peruersus agitur & amandus.
31 Teipsum diligenter examinato, num qua vitia tibi natura ingenerauerit.
32 Assuetum peccandi.
33 Sic, animus sine philosophiæ cultura fecundus vitijs.
34 Nos ea verecundia prosequimur de amicorum officio aut vitijs agimus, vt explicemus quæ turpia vitia amicæ decipiunt cæcum &c.
35 Non animaduertunt ab amatore.
36 Morbus pituita in nariibus hæret, Balbutit amicæ.
37 Ars impossibilis.
38 Vtpa et nos facile feramus vitium quod.
39 Strabonem oculi sinus distorti.
40 Pætum habet oculos cauos.
41 Filium minùs teretem.
42 Filius M. Antonij triumviri, fratruus vix bipedalibus, sed longis accessibus.
43 Hunc, qui distorta habet crura varum.
44 Balbutiendo appellat scaurum, i habentem talos curuatos.
45 Homo frugi dicitur & temperatus.
46 Elegans & politus.
47 Libere verecundeque eloquens.
48 Non fictus.
49 Feruentior & iracundior est.
50 Amicorum virtutes malè interpretamur.
51 Vitiosè sucuas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria.
52 Si quis probus.
53 Abiectus & vilis.
54 Si quis tardus est (tardum stultum pingue appellamus) cordatus & sapiens.
55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.

Insidias, nullique malo latus [58] obdit apertum?
(Quum genus hoc inter vitæ versetur, [59] vbi acris
Invidiæ atque vigent vbi [60] crimina) pro bene sano
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[61] Simplicior siquis (qualem me sæpe libenter
Obtulerim tibi Mæcenas) vt forte legentem
[62] Aut tacitum impellat quouis sermone [63] molestus:
Communi sensu planè caret. inquimus, ebeu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus [64] iniquam.
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis [65] vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,
Cum mea compenset vitijs bona: pluribus [66] hisce,
(Si modò plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet, hac lege, [67] in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus [68] propriis offendat amicum,
Postulat, ignoscat [69] verrucis illius, æquum est,
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[70] Denique, [71] quatenus excidi penitus vitium ira,
Cætera item nequeunt stultus hærentia: cur non
[72] Ponderibus modulisque suis ratio vtitur? ac res
Vt queque est, ita supplicijs delicta [73] coercet?
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussit,
Semesos pisces tepidumq; [74] ligurierit ius,
In cruce suffigat: [75] Labeone insanior inter
[76] Sanos dicatur. [77] quanto hoc furiosius atque
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi [78] concedas, habeare insuauis: acerbus
Odisti: & fugis, vt [79] Druonem debitor æris:
Qui nisi, quum tristes [80] misero venere [81] calendæ,
[82] Mercedem aut nummos [83] vnde vnde extricat: amarus
[84] Porrecto iugulo, historias captiuus vt audit.
Comminxit lectum [85] potus: mensasue catillum

58 Latus offert aut offendit. translatio est à milite cauto vel gladiatore.
59 Quum inter insidiosos hominum genus versetur.
60 Quo tempore.
61 Vigent criminationes.
62 Pro caco & prodente.
63 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
64 Aut si cogitandum interpellet.
65 Grauis interturbator
66 Grauiffimum legem nobis imponimus.
67 Librabitur.
68 Hisce meis virtutibus, cùm sint vitia plura, inclinet. i. ignoret.
69 In eadem libra ponderabitur. i. eadem æquitatem inueniet.
70 Suis peccatis grauioribus, Allegoria est.
71 Leuioribus amici vitijs.
72 Dispotat contra Stoicorum dogma, qui dicunt Omnia peccata esse paria.
73 Quoniam.
74 A Equo iniicio & conueniente moderatione.
75 Cur non ita coërcebat & punit?
76 Leuiter exorbitat.
77 Labeo imiperitus erat commentus, qui multa contra libros dixerat in Augustum.

Euandri

Interpretes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quàm quod seruus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Pomeratorem & multos historiarum scriptores. 80 Deliciosi. 81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores, vide Epod. iii. 82 Vsuras. 83 Aliunde parat. 84 Quasi iugulari malles, quàm Druonis historias audire. 85 Amicus cum bene potus.

Lundri manibus [86] *tritum deiecit:* [87] *ob hanc rem,*
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens: [88] *minus hoc iucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa [89] *fide?* [90] *sponsumne negarit?*
[91] *Quòs paria esse ferè placuit peccata,* [92] *laborant,*
Quòs ventũ [93] *ad verum est: sensus* [94] *moresq; repugnat,*
Atque ipsa vtilitas, iustis [95] *propè mater & aequi.*
Quum prorepserunt [96] *primis animalia terris,*
Mutum & turpe [97] *pecus,* [98] *glandẽ atq; cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atq; ita [1] *porro*
Pugnabant armis, quæ post fabricauerat [2] *vsus,*
Donec verba, quibus voces sensusque [3] *notarent,*
Nominaque inuenere. dehinc [4] *absistere bello,*
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] *cunnus teterrima belli*
Causa: sed ignotis [6] *perierunt mortibus illi,*
Quos venerem [7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior* [9] *caedebat, vt in grege taurus.*
Iura inuenta [10] *metu iniusti fateare necesse est,*
Tempora si [11] *fastosque velis euoluere mundi.*
Nec natura potest iusto [12] *secernere iniquum,*
[13] *Diuidit vt bona diuersa, fugienda petendis,*
[14] *Nec vincet ratio hoc,* [15] *tantundem vt peccet idemq;*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] *qui nocturnus diuûm sacra legerit. adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] *æquas:*
Ne [18] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Nam vt [19] *ferula cædas meritum maiora subire*
Verbera, [20] *non verear: quum dicas esse pares res*
[21] *Furta* [22] *latrociniis, & magnis parua minoris*
[23] *Falce recisurum simili te, si tibi regnum*

86 Cuidam nobilissimum, quo vius est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 Quia cauillum deiecit.
88 Minus ob hoc.
89 Commissa fideli.
90 Promittam.
91 Stoicis.
92 Hærent & dubitant Stoici.
93 Ad veri inquisitionem.
94 Indicium hominum reprobat qui aliter furem aliter homicidam puniunt.
95 Quasi mater.
96 Primus mundi, homines, appellatur esse.
97 Veteri pecus rarò oris & orationis, expers.
98 Glandes erant hominum primorum cibus.
1 Post temporis interuallum.
2 Indigestis.
3 Significarent.
4 Abstinere a bello.
5 Fuerunt ante Helenam alię mulieres, quę belli causas præbuerunt.
6 Perierunt, quia interpretibus carebant.
7 Mulierem omnibus expeditam, non certi uiri i.
8 Vir robustior.
9 Occidebat vel verberabat.
10 Propter iniuriarum metum.
11 Annales, mundi tempora.
12 Distinguere iustum ab iniusto.
13 Quo modo potest seperare bona à malis.
14 Nec ratio probabit.
15 Vtrum grauius peccet.
16 Qui noctu rem sacram furatus fuerit.
17 Pœnas paruis paruas, magnis magnas peccatis.
18 Loco dignum.
19 Vt minore supplicio afficias.
20 Non vereor, ne id facias.
21 Furta clanculum fiunt.
22 Latrocinia sunt violentæ direptiones.
23 Quum minori pœna simili trahportaturum parua ea magnis flagitijs.

Permittant

Permittant homines. [24] *Si diues, qui sapiens est,*
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex:
[25] *Cur optas quod habes?* [26] *Non nosti quid pater inquit*
[27] *Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam*
Nec soleas fecit: [28] *sutor tamen est sapiens.* [29] *quò?*
Vt quamuis tacet Hermogenes, [30] *cantor tamen, atque*
Optimus est modulator: [31] *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto instrumento artis, clausaque [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *sapiens operis sic optimus omnis*
Est opifex solus, sic rex. [34] *vellunt tibi barbam*
Lasciui pueri: quos tu nisi [35] *fuste coerces,*
Vrgeris turba circum te stante: miserque
[36] *Rumperis, & latras magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam: dum te [37] *quadrante lauatum*
[38] *Rex ibis: neque te quisquam* [39] *stipator, ineptum*
Præter [40] *Crispinum, secabitur: & mihi dulces*
Ignoscent, si quid peccauero [41] *stultus, amici,*
[42] *Inque vicem illorum patiar delicta libenter:*
[43] *Priusquã magis viuam* [44] *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, neminẽ sapientem esse omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num nosti? &c.
27 Chrysippus vocatur Stoicorum somniorum erat interpres.
28 Potestate non vsu.
29 Quò illuc pertinet?
30 Potest tamen canere.
31 Alfenus, ex sutore, iurisconsultus clarissimus euasit.
32 Clausa tabrina.
33 Ordo est, sic sapiens est optimus opifex omnis operis.
34 Adeò stultè loqueris, ô Stoice, vt ex poeti consuetudine illudant.
35 Nisi abigas baculo tanquam sceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non a rege sed ab vno de multis. 38 Non re vera rex, sed secundùm Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Crispinum Stoicum. 41 Per stultitiam. 42 Et vicissim. 43 Et non rex. 44 Qui te regem putat. *Semper est.* Quemadmodum sapiens non est dicendus rex qui vnicum habet stipatorem, sic peccata non possunt esse paria, si quidem sint venia digna.

SATYRA. IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos sequutum, mordacem fuisse ait. Sed tamen Scripta non itidem legi ostendit, quum bona pars hominum sibi vitijs alicuius conscia, se ibi perstringi sciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantum iocosè & velut paterna quadam castigatione ad deterrendos à vitijs homines vti profectur.

[1] *Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque poetæ,*
Alq; alij quorum comœdia [2] *prisca virorum est:*

1 Vt principes fuerint inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia prisca erat paulò maledicentior quàm vt merò hominum fastu posset.

Si quis

Siquis erat dignus [3] *deſcribi, quòd malus aut fur:*
Quòd mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
[4] *Famoſus: multa cum libertate notabant.*
[5] *Hinc omnis pendet* [6] *Lucilius, boſce ſequutus,*
[7] *Mutatis tantùm pedibus numer ſque: facetus,*
[8] *Emunctæ naris, durus componere verſus.*
Namque fuit [9] *vitioſus. in hora ſæpe ducentos*
[10] *Vt magnum, verſus dictabat,* [11] *ſtans pede in uno.*
[12] *Cui gluum flueret lutulentus,* [13] *erat quod tollere velles.*
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem
[14] *Scribendi recte.* [15] *nam vt multum, nil moror. ecce,*
Criſpinus [16] *minimo me prouocat:* [17] *accipe, ſi vis,*
Accipe iam tabulas. detur nobis [18] *locus, hora,*
[19] *Cuſtodes: videamus uter plus ſcribere poſſit,*
[20] *Dy bene fecerunt, inopis me quodque puſilli*
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
[21] *At tu conclusas* [22] *hircinis follibus auras,*
[23] *Vſque laborantes dum ferrum molliat ignis,*
Vt mauis, imitare. beatus [24] *Fannius,* [25] *vltro*
Delatis capſis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, volgo recitare [26] *timentis: ob hanc rem,*
Quòd ſunt quos [27] *genus hoc minimè iuuat: vtpote*
Culpari dignes, [28] *quorum media cruc turba (plures*
Aut ob auaritiam, aut miſera ambitione laborat:
[29] *Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum:*
[30] *Hunc capit argenti ſplendor, ſtupet Albius* [31] *ære:*
Hic mutat merces ſurgente à ſole, [32] *ad eum quo*
Veſpertina tepet regio: quin [33] *per mala præceps*
Fertur, vti puluis collectus [34] *turbine: nequid*
[35] *Summa deperdat metuens, aut amplet vt rem.*

3 Dignus notari.
4 Male famæ.
5 Ab illis pendet.
6 Lucilius poeta Romanus, qui illorum primus ſatiram Comœdiam, latinam fecit ſatyram.
7 Quia Lucilius vſus eſt verſib. Hexametris, illi Iambis.
8 Acri iudicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore breuiſſimo.
12 Cùm verſus profluerent inuenuſtos.
13 Erat aliquid quod tolleres, ideſt, imitatione dignum.
14 Vt recte ſcribere.
15 Siquis nolluat ſcribi, nihili eſtimo.
16 Minimo digito, quod eſt alterum obtempero in certamen prouocare.
17 Verba ſunt Criſpini Horatium prouocantis.
18 In quo ſcribamus.
19 Ne aliena opera vtamur.
20 Reſpondet Horatius.
21 O Criſpine.
22 Follibus coriis hircino fœtidis.
23 Aurasſtuppet flantes. Horatius metaphoricè ſignificat Criſpini verſus turgidos eſſe & inanes.
24 Famoſus poeta

locupletiſſimus. 25 Cui non petenti Senatus detulit capſas, quibus libri ejus in Auguſti bibliotheca reponerentur, vnà cum ſua imagine ad memoriam eius prodendam. 26 Quum ultro legat ſcripta mea timentis vulgo ea recitare. *Prætexuunt in poſteriore ſubſtantiuum.* 27 Hoc genus poematis ſt. ſatyræ. 28 De medio populo quorum in medium producto. 29 Alius eſt adulter, qui matremfamilias tentare ſolitus. 30 Alium vaſa argentea delectant. 31 Stupet Statuis ex ære Coranthio factis. 32 Ad eum ſolem i. occidentem. 33 Per periculo & vitæ diſcrimina. 34 vtpote. 35 Ne aliquid deminuat de ſummo i. de bonis corporis.

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres fuit in homines vitiosos. metaphorâ deductâ à boue cornu petente, cuius cornibus fœnum alligabant Romani, vt sibi ab illo caverent homines in via forte occurrentes.
39 Dummodo moueat risum prosaum, sibi, i. ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Capiet, vt omnes a pistrino redeuntes sciant.
41 Vade aquam haurire.
41 Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrarum scriptoribus dicta fuerant.
41 Si, qui agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
41 Versum certis pedibus claudere.
42 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ quam versibus.
47 Vt porta nominatur.
48 Quæsumus, quia eorundem stylus prosæ orationi est similis.
49 Debit metuere.
50 Spiritus ardens & vehemens.

Omnes hi metuunt 37 versus, odere poetas.
38 Fœnum habet in cornu, longè fuge. dummodo risum
39 Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcunque semel 40 chartis illeuerit, omnes
41 Gestiet à furno redeuntes scire, 42 lacuque,
Et puero & sanu. 43 agedum pauca accipe contra.
Primum ego me illorũ, 44 dederim quibus esse poetas,
Excepta numero. neque enim 45 concludere versum
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
46 Sermoni propriora, putes hunc esse poetam:
Ingenium cui sit, cui mens diuinior. atque os
Magna sonaturum, 47 des nominis huius honorem.
Idcirco quidam, 48 comœdia, nec ne poema
Esset, 49 quæsiuere: quòd 50 acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd 51 pede certo
51 Differt sermoni 53 sermo merus. 54 at pater ardens
55 Sæuit, quòd meretrice 56 nepos insanit amica
Filius, vxorem grandi cum dote recusat:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulat 57 ante
Noctem 58 cum facibus. numquid 59 Pomponius istis
60 Audiret leuiora, 61 patèr si viueret? ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis:
62 Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem
Quo 63 personatus pallo pater. 64 his, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
65 Tempora certa modosq; & quod prius ordine verbum
Posterius facias, præponens vltima primis: (si
66 Non, vt si soluas, POSTQVAM DISCORDIA TETRA

50 Ac desinito numero.
51 Differt ab oratione soluta.
52 differt prodidisse, cum dixisse possimus.
53 Solus sermo verbis puris perscriptus.
54 Est antyprophora, ad concitandum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam morum esse tantummodo.
55 Insaniuit, vt Demea apud Terentium.
56 Luxuriosa heluo.
57 Clano die.
58 Cum facibus amatores inuisebant amasias suas.
59 Pompo adolescens libidinosus, quem florat: vellicat quasi aliud agens.
60 Imò, æque asperè obiurgaret.
61 Pomponij pater.
62 Quem versum.
63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet.
64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c.
65 Syllabarum quantitatem.
66 Non sic enarrabis, quem admodum si solum hunc versum Ennianum, sc. Postquam discordia

BELLI PERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT:

Inuenias etiam [67] *disiecti membra poetæ.*
[68] *Hæc inopum hos:* [69] *aliàs, iustum si nècne poema.*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritóne tibi sit*
Suspectum genus hoc [71] *scribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat, & Caprius, [73] *rauci male, cùmque,* [74] *libellis:*
Magnus vterque [75] *timor latronibus: at bene siquis*
[76] *Et pueris vinat manibus, contemnat vtrumque.*
[77] *Vt sis tu similis Cæli Birrique, latronum,*
[78] *Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Quos manus infudet vulgi, Hermogenisq. Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non vbiuis, coràmue quibuslibet. [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, sunt multi: [85] *quique lauantes:*
[86] *Suave locus voci resonat conclusus.* [87] *inanes*
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] *sine sensu,*
Tempore num faciant [89] *alieno. lædere gaudent,*
Inquis: & hoc [90] *studio prauum facis vnde petitum*
[91] *Hoc in me iacis?* [92] *est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *absentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante [94] *solutos*
Qui captat risus hominum, famámque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non visa potest,* [97] *commissa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger est, hunc tu Romane cauto*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cænare* [1] *quaternos:*
E quibus vnus auet [2] *quauis aspergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquæ: pòst,* [5] *hunc quoq; potus,*

67 Lucanil poeta vestigia.
68 Hæc mea versus fatyra & comœdia sint poemata? quod Horatius non dubitat.
69 Alio tempore quæremus.
70 Quærum à te Romane.
71 Suspectum vel odium publicæ grauis.
72 Accusator acerrimus, sic & Caprius.
73 Affectatus agendi valde rauci.
74 Cum libello accusatorio, in quibus male facientes & reorum & crimina erant scripta.
75 Vterque horribili latronibus.
76 Si vivat manibus & scelere puris.
77 Quamuis tu sis similis Cæli, &c.
78 Si ego sim accusatoribus dissimilis cur metuas me?
79 Et cur sit metuere, & nulla taberna, &c.
80 Pila, est bibliopolarum columna.
81 Quam confundant libri vernales.
82 Quos cogitur amicis meis recitare & Tigellius vnus à vulgo?
83 Præterea non recito, &c.
84 Non libenter.
85 Locorum aliquis, Horatii confabulatorem imperfectum facit
86 Locus camerarius in balneis fauster voci resonat. 87 Locus poetas hoc iuuat. 88 Scelti. 89 Tempore incongruo. 90 Dum ægera. 91 Hoc mihi obicis? 92 Denique quis eorum est author? i. delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines pernitiosi. 94 Immoderatos risus. 95 Dicax significat iocosum cum modestia aut Angl. a scoffing iester. 96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit. 97 Arcana. 98 Hic est pernitiosus & infestus. 99 Lectis discubitoribus. 1 Duodecim conuiuas in vno triclinio. 2 Quam ex ratione cunctos dicerius & falsò aspergeret. 3 Præter conuiui magistrum. 4 Qui præbet aquam, qua lauantes temperat. 5 Communiorem etiam maledictis licentiam, cum potus est.

Condita

Condita quum [6] verax aperit præcordia [7] Liber.
[8] Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur,
[9] Infesto nigris. ego, si risi quòd ineptus,
[10] Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
[11] Luidus & mordax videor tibi? mentio si qua
De Capitolini furtis iniecta [12] Petilli
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] Me Capitolinus [14] conuictore vsus amico-
-que à puero est, causaq; mea permulta rogatus
Fecit: &, incolumi lætor quòd vsus in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] iudicium illud
Fugerit, [16] hic nigræ succus lolighinis hæc est
[17] Æruginis mera. [18] quod vitium procul abfore [19] chartis,
Atque animo prius, vt siquid promittere de me
Possim aliud, verè promitto. Liberius si
Dixero quid, si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. insuevit [20] pater optimus hoc me,
[21] Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nonne vides, Albi [22] vt malè viuat filius? vtq;
Barrus inopsq? [23] magnum documentũ, ne [24] patriã rem
Perdere quæ velit. A turpi meretrius amore
Quum deterreret, [25] Sectani dissimilis sit,
Ne sequerer [26] moechas, concessa quum venere vti
Possem, Deprensi non bella est fama [27] Trebonj,
Aiebat. [28] sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, [29] causas reddet tibi: mi satis est, si
[30] Traditum ab antiquis morem seruare, tuamq;
Dum [31] custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possim. [32] simulac duraverit ætas
Membra animumq; tuum, [33] nabis sine cortice. sic me

[6] Bacchus veritatem dicere cogit.
[7] Bacchus, pro vino.
[8] Hic, quem proximè descripsit.
[9] Videtur comis tibi, qui inimicus est vitalit.
[10] Vide hunc versum supra Satyra secunda.
[11] Maligous.
[12] Petillus cum eorum è Capitolio furtis puniret, iudicio absolutus est.
[13] Defendas his verbis, Me Capitolinum &c.
[14] Comitem & familiarem.
[15] Quòd non sit missus in exilium propter furtum.
[16] Huiusmodi oratio occulti odij est plenissima, dubis est Horatius, ob iuramentum pridie luti ginis: quæ alba est exempti, extra autem nigra.
[17] Virus & pestis eruditionis.
[18] Vt vitium maledicentiæ simulata amicitia excludat.
[19] A scriptis & a libris meis.
[20] Patris nostri instruebat hanc filium in re. vel quia ipsum studiosum docuit ea hæc.
[21] Vt quæque vitium fugiat, ex vitiis aliorum exemplis.
[22] Quomodo in penuria viuat?
[23] Qui magno est documento.
[24] Rem familiarem à meretricibus retinendam.
[25] Sectanus erat turpis mœchus.
[26] Matronas.
[27] Trebonius in adulterio fœdè deprehensus.
[28] Philosophus (inquit Horatij puer,) causas tibi reddet.
[29] Rationem
[30] Traditam à veteribus conseruandam seruare.
[31] Custodias.
[32] Pædagogi.
[33] Pudendum ætate roboraverit membra.
[34] Alienis præcepit non egebis. Metaph. ducta à pomis quæ cortice

[34] Formabat

34 Formabat puerum dictis: & sine iubebat
Vt facerem quid, 35 Habes autorem quo facias hoc:
36 Vnum ex iudicibus selectis 37 objiciebat:
Sine vetabat: 38 An hoc inhonestum & inutile facta
Nécne sit, addubites, 39 flagret rumore malo quum
Hic atque ille? 40 Auidos vicinum funus vt aegros
41 Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:
Sic turpes animos alienа opprobria sæpè
Absterrent vitijs. 42 ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quacunque ferunt: mediocribus, & quibus
Ignoscas, vitijs 43 teneor. fortassis & 44 istinc
Largiter abstulerit longa aetas, 45 liber amicus,
46 Consilijs proprijs. neque enim quis 47 lectulus aut me
Porticus excepit, 48 desum mihi: 49 Rectius hoc est:
Hoc faciens, vivam melius: 50 sic dulcis amicis
Occurram. 51 hoc quidam non belle: num quid ego illi
52 Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
53 Compressis agito labris. vbi quid datur oti,
54 Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex vitijs vnum. cui si 55 concedere nolis,
56 Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi. nam 57 multo plures sumus: ac veluti te
58 Iudei cogemus in hanc concedere 59 turbam.

34 Sic me puerum erudiebat.
35 Eam verba pater fecit.
36 Vnum ex equestri ordine, vnde iudices eligebantur.
37 Aute oculos ponebat.
38 Dicebat pater, An hoc, &c.
39 Quum laboret publica infamia his atque illis?
40 Adeò intemperanter, vt quotidie cuiusquam funus ciet.
41 Quemadmodum mors vicini tenet ægros suidos: Sic, &c.
42 Ex hoc patre tradita percepta.
43 Obnoxius sum fortasse vitijs paruis & quibus ignoscere debet.
44 Ab his vitijs mea discretur.
45 Amicus liberè vita nostra etiam occultissima castigat.
46 Consilium quod quisque sanum sibi capit.
47 Quum in lectulo meo facilius meorum defectum inficiari possim.
48 Deficiam inficiando. Poetarum scribo. 49 Ignoscere. 50 Inumera Poetarum multitudine vexare debet ne his inutilis. 51 Sanè valdè multi. 52 Iudæi sub imperio Odauiani, Romæ coegerunt multos in suam religionem traduce. 53 In hanc Poetarum multitudinem.

lo iocro, vel in porticu deambulo. 48 Negligo, quod mei est officij. 49 Rectius agitur. 50 Sic, si filled faciam, &c. 51 Hoc quidem non facit bellè: 52 Facium indicium? Dij prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mundo literis. A ludo literario Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Inumera Poetarum multitudine vexare debet ne his inutilis. 57 Sanè valdè multi. 58 Iudæi sub imperio Odauiani, Romæ coegerunt multos in suam religionem traduce. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA V.

Iter suum ab vrbe Roma Brundusium vsque describit, exemplo Lucilij, qui itidem quod tam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sammenti & Messij facetа contentio.

EGressum magna me excepit 1 Aricia Roma
Hospitio modico: rhetor 2 comes Heliodori,

1 Aricia, prima statio in via Appia, distans ab vrbe Roma stadia 160.
2 Facundus comes in via pro velocitate.

Græcorum longè doctissimus. [1] inde Forum Appi,
[4] Differtum nautis, cauponibus atque [3] malignis.
Hoc iter ignauis [6] diuidimus, altius ac nos
[7] Præcincti [8] vnum. minus est [9] gramis Appia tardis.
Hic ego, [10] propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
[11] Indico bellum, cænantes [12] haud animo æquo
Exspectans comites [13] iam nox inducere terris
Vmbras, & cœlo diffundere [14] signa parabat.
[15] Tum pueri nautis, pueris conuicia nautæ
[16] Ingerere. [17] huc appelle. [18] trecentos inseris: obe
Jam satis est. [19] dum æs exigitur, dum [20] mula ligatur,
Tota abit hora. [21] mali culices, ranæq; paludibus
[22] Auertunt somnos. absentem cantat amicam
Multa prolutus [23] vappa nauta, atque [24] viator
[25] Certatim. tandem fessus dormire viator
Incipit: ac missæ pastum [26] retinacula mulæ
Nauta piger [27] saxo religat, stertitq; supinus.
Iámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec [28] cerebrosus proflit vnus,
Ac mulæ nautæq; caput lumbisque saligno
Fuste [29] dolat. quarta vix demum [30] exponimur hora.
Ora manusque tua lauimus [31] Feronia lympha.
Millia tum prænsi tria [32] repsimus: atque subimus
Impositum saxis latè candentibus [33] Anxur.
Hùc venturus erat Mecenas optimus, atque
[34] Coccéius: missi magnis de rebus vterque
Legati, [35] auersos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis [36] collyria lippus
[37] Illinere, interea Mecenas aduenit, atque
Coccéius: Capitoq; simul Fonteius, [38] ad vnguem

1 Inde veniunt ad mercatum Appij oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res, quas vendant, ma, ligas mensurâ metiri consueuerunt.
6 Biduo confecimus.
7 Expediti: viatorii habitu.
8 Vnius diei iter.
9 Eſt via Appia minus laboriosa tardè ambulantibus propinquioribus frequentiam.
10 Propter aquam paludibus & fœtidam.
11 Non cano.
12 Grauatè.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Syderа & stellas spargere.
15 Tum feruli.
16 Ingerebant.
17 Huc nauem applica. verba sunt seruorum adnauem præsentium.
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum nauclam à nautis petitur.
20 Mula quæ nauim è ripa contra aquam trahebat.
21 Molesti culices.
22 Depellunt somnos.
23 Plenus vino malo. vide supra Sat. 1.
24 Viator qui nullam moderabatur.
25 Contentiosè, ter præcelleret in amicæ laudibus decantandis.
26 Funes, quibus mula trahebat nauim.
27 Ne nauis per paludes vagaretur.
28 Temerè irascens & iracundiam celeriter deponens. Aegl. b'ratneſlicke.
29 Verberat.
30 Exponimur è naue. i. transferimur.
31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cuius fonte tumpti aquæ nautis & eorū ablueb ant prandium sumpturi.
32 Lentè ambulamus propter loci asperitatem & stomachi repletionem.
33 Anxur, Volscorum oppidum prominente in mare.
34 Inclinatissima cum M. Antonius mitteret ad Augustum.
35 Amicos dissidentes placare.
36 Oculorum medicamenta.
37 Illinebam.
38 Notio abiebam & perfidius.

Fastin

Fallas homa, [39] *Antoni, non vt magis alter, amicus.*
[40] *Fundos Aufidij Lusco prætore libenter*
Linquimus, [41] *insani ridentes præmia scribæ,*
[42] *Prætextam, & latum* [43] *clauum, prunaq;* [44] *batillum.*
[45] *In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,*
Murena præbente [46] *domum, Capitone* [47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima, namque
Plotius & Varius [48] *Sinuessæ Virgiliusque*
Occurrunt: [49] *animæ, quales neque* [50] *candidiores*
Terra tulit, neq; quas me sit deuinctior alter.
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo [51] *sanus amico.*
[52] *Proxima Campano ponti quæ villula,* [54] *tectum*
Præbuit; & parochi [55] *quæ debent ligna, salemq;*
[56] *Hinc muli Capuæ clitellas* [57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliusq;.*
Nam q; pila [59] *lippis inimicum & ludere* [60] *crudis.*
[61] *Hinc nos* [62] *Coccei recipit* [63] *plenissima villa,*
Quæ super est Claudi cauponæ, [64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messiq; Cicerri
Musa velim memores: & quo patre natus uterque
[66] *Contulerit lites.* [67] *Messi clarum genus Osci,*
Sarmenti [68] *domina extat.* [69] *ab his maioribus orti*
Ad pugnam uenere. [70] *prior Sarmentus, equi te*
Esse [71] *feri similem dico. Ridemus: & ipse*
[72] *Messius, Accipio.* [73] *caput & mouet.* [74] *O, tua cornu*
Ni foret [75] *excelso frons (inquit) quid faceres? quum*
[76] *Sic mutilus minitaris? At* [77] *illi fœda cicatrix*

39 In Antonij amicos, vt non alios magis.
40 Oppidum in via Appia destructum.
41 Scribæ superbiam ob præturam, ijsq; qui se gerit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis, parua municipio, quasi Romæ prætor fuisset.
42 Togam prætoriam.
43 Vestē fuisse olim latis clauis ornatam.
44 Foculum, in quo lub adustarum herbarum vel comburarum, fumis tussim sist.
45 In Formijs, vbi natus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium suæ sectæ.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinuessa est ciuitas ad Liris fluuium clara ob vini copiam.
49 Homines tales.
50 Indoctiores, integriores.
51 Et quibus non sit aliter me desinitior.
52 Quandiu mea memoria fuit, ego nihil constrictum potabo cum dulci amico.
53 villula quæ prædium est, &c.

74 Tecto non recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna, &c. parochorum erat munus, legatis publicè missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Temperi. temperatione, ea vt Capuæ petnoctarent. 58 Pilæ paluarii. 59 *Lippis erat hæreditas, Virgilius* ΣΑΛΣΟΓΕΝΕΣΤΕΡΟΣ. 60 Vehementes exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Caprarum. 62 Villa, quam Coccejus condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facetè in re tristi dicit Horatius inuitus Musis.* 65 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant clarum genus Messij. *satis fructi e duobus.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat & adhuc vixit liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 indocti & grandia equi te similem dico. 72 Messius respondet, accipio (inquit) comentum, quo me prouocasti. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium scribit derisisse. 75 Cornu exectum apparebat ex indigni cicatrice, qua frons erat deformata. *Nisi forsitan vestigium extillæ torruæ.* 76 Quasi bos mutilus. 77 Ciceron.

78 Polisti & hirsutam frontem.
79 Ex fusilem parte factici.
80 In magnas verrucas quæ instar cornuum insurgebantur in fronte gentis Campanæ.
81 Vt saltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & factici hirsiciem.
83 Propter magnam corporis staturam.
84 Multa Cicerone dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus quasi seruus, & qua, iam manumissus, fuerat liberatus.
86 Rogabat num à foco duo Laribus sacro catenam suspendisset.
87 Nihilo minus Deorum esse.
88 Quòd à domina sua minùs pareè alberet.
89 Ad diuersa vitia.
90 Vrbem in agro Sorano.
91 Hospes diligens & officiosus.
92 Ignis dispersus.
93 Contingere.
94 Rapere è flamma, vt cenam festinaret.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi mores Horatio, quia ipse natus est in Appulia.
97 Vetus Appulię oppidum.

78 *Setosam* 79 *Leui frontem turpauerat ori.*
80 *Campanum in morbum, in facie permulta locatus,*
Pastorem saltaret vti 81 *Cyclopa rogabat:*
Nil illi 82 *larua, aut tragicis opus esse* 83 *cothurnis.*
84 *Multa Cicerus ad hæc. donasset idmne* 85 *catenam*
86 *Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,*
87 *Deterius nihilo domine ius esse. rogabat*
Denique cur vnquam 88 *fugisset: cui* 89 *satis vna*
Farris libra foret, gracili sic, támque pusillo.
Prorsus iucundè cænam producimus illam.
Tendimus hinc recta 90 *Beneuentum: vbi* 91 *sedulus*
Pœnè arsit, macros dum turdos versat in igne. (hospes
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
92 *Vulcano, summum properabat* 93 *lambere tectum.*
Conuiuas auidos cænam ceruósque timentes
94 *Tum rapere, atq; omnes restinguere velle* 95 *videres.*
Incipit ex illo montes Appulia 96 *notos*
Ostentare mihi, quos torret 97 *Atabulus: & quos*
Nunquam 98 *crepsemus, nisi nos vicina* 99 *Trivici*
Villa recepisset, 1 *lacrymoso non sine fumo,*
2 *Vdos cum foliis ramos vrente camino.*
Hic ego 3 *mendacem stultissimus vsque puellam*
Ad mediam noctem expecto. 4 *somnus tamen aufert*
5 *Intentum veneri: tum immundo somnia* 6 *visu*
7 *Nocturnam vellem maculant, ventremq; supinum.*
Quattuor 8 *hinc rapimur viginti & millia rhedis,*
Mansuri 9 *oppidulo, quod versu dicere* 10 *non est:*
11 *Signis perfacile est.* 12 *venit vilissima rerum*
Hic aqua: sed panis longè pulcherrimus, vltro
13 *Callidus vt soleat humeris* 14 *portare viator,*
15 *Nam Canusi lapidosus: aquæ non ditior vrna*

98 Nunquam crepidamus, i. transsilimus. 99 Trivicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 puellam, quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie inhonestæ libidinis. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somnis. 8 Ab villa Trivici celeriter vehimur. 9 Exporrio. 10 Non licet, quia in versu hexametro hoc dictio spondeum & non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Vinum. 14 Potum portare. 15 Canusi, (oppidi Appuliæ) duræ est potus.

Qui locum à fortè Diodeme eſt conditus olim.
Flentibus hinc Varius, diſcedit mœſtus amicis.
Inde Rubos feſſi peruenimus, vtpote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas, melior: via peior, adusque
Bari mœnia piſcoſi: dehinc Gnatia lymphis
Iratis extructa dedit riſuſque iocoſque:
Dum flamma ſine, thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit. credat Iudæus, apella:
Non ego. nanque deos didici ſecurum agere æuum:
Nec ſi quid miri faciat natura, deos id
Triſtes ex alto cœli demittere tecto.
Brunduſium longæ finis Chartæq; viæq;.

16 Qui dicor. id eſt, haud multo magis abundans aquâ quam Equotuticum. 17 Diſcedit ad caſtra Cæſaris cum Mæcenate & Cocceio. 18 Oppidum Campaniæ. 19 Nobis molleſtus propter pluuium. 20 Poſtera dies magis eſt ſerena. 21 Poſt pluuium. 22 Rarium eſt oppidum Appuliæ, quod à mari abhibet. 23 Gnatia eſt oppidum Salentinum. Sine igne. 26 i. populus Gnatius. 27 Indæus recutitus & circumcelſus. 30 Dicit ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos ſollicitos aut ſeuos. 33 Demittere in terras. 34 Brund. finem facit longi itineris & huius ſermonis.

16 Præter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Incendi & abſumi in primo templi adſtu. 27 Dum Gnatia cupit. 28 Credat Iudæus ſacrificium ſine igne abſumi. 29 Indæus recutitus & circumcelſus. 30 Dicit ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos ſollicitos aut ſeuos. 33 Demittere in terras. 34 Brund. finem facit longi itineris & huius ſermonis.

SATYRA. VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium, quòd eam ſtemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magiſtratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mœcenatis, qua tribunatum poſſe quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ ſuerit, ſed virtutis commendatione quæſita ſit. Tandemq; ſuam conditionem longe meliorem in vita priuata oſtendit, quàm in magiſtratu eſſe poſſit.

NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruſcos
Incolúit fines, nemo generoſior eſt te:

2 O Mæcenas, non idco ſuſpendis ignotos nato ob-

tor, quia generoſior eſt te nemo omnium Lydorum, qui Etruſcum incolerunt.

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [3] magnis legionibus imperitarint:
[4] Vt plerique solent, [5] naso suspendis adunco
[6] Ignotos: vt me, [7] libertino patre natum.
Quum [8] referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum [9] ingenuus. persuades hoc tibi verè,
Ante potestatem [10] Tulli, atque ignobile regnum,
Multos sæpe viros [11] nullis maioribus ortos,
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, Læuinum, [12] Valeri genus, [13] unde superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non vnquam pretio pluris [14] vcuisse: [15] notante
Iudice, quem nosti, populo: [16] qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & [17] famæ seruit ineptus:
Qui stupet in titulis & [17] imaginibus. [18] quid oportet
Nos facere, à vulgo longe latèque remotos?
[19] Nanque esto: populus [20] Læuino mallet honorem
Quàm Decio mandare, [21] nouo: censorque [22] moueret
Appius, ingenuo si non esset patre natus:
[23] Vel meritò, quoniã in propria non [24] pelle quiesset.
[25] Sed fulgente trahit constrictos [26] gloria curru
[27] Non minus ignotos generosis. [28] quo tibi Tulli
[29] Sumere depositum clauum? fierique [30] tribunum?
Ianidia accreuit, [31] priuato quæ minor esset.
Nam [32] vt quisque [33] insanus nigris medium impedit
[34] Pellibus, & latum demisit pectore [35] clauum. (crus
[36] Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?
[37] Vt si quis ægrotet quo morbo? [38] Bassus, habeni

3 Legionibus plebeia, quæ decem cohortibus constabant.
4 Vt solent tumidi, clauis parentibus orti.
5 Naso deridet.
6 Ignobiles & infimæ sortis homines.
7 Libertinus est filius liberti, serui manumissi.
8 Interesse negas.
9 Dum bonis moribus est imbutus, &, cuius patet seruitutem non seruiuit.
10 Ante potestatem Tulli Serui regis Ro. ex urna captiui nati, cuius regnum idcirco appellat ignobile. regnauit annos septem.
11 Obscuris.
12 Valerii Publicolæ filium.
13 A quo, cum Iunio Bruto.
14 Æstimarunt esse.
15 Populo indicante.
16 Stultus populus nullo consilio ducitur.
17 Generis splendori.
18 Maiorum statuis, antiquitatis testibus.
19 Qui populo sensus sapientiore sit?
20 Dennus quod populus mallet, &c.
21 Ignobili familia nato.
22 A prætorio magistratu ut indignum summoueret.
23 Æque si valdè meritò.
24 In proprio statu, dicta Metaph. ab asino Cancro pelleq; leonis indutæ.
25 Aurato curru quasi victos.
26 Gloria captivat.
27 Ignobilitatem ac nobiles.
28 Quo tibi profuit?
29 Recipere senatorium vestem. i. dignitatem tibi à Cæsare ademptam.
30 Militum.
31 Nullam dignitatem habenti.
32 Statim vt.
33 Idrò infamis, quia ignobilis & obscura homo insignia senatoria sibi sumat.
34 Calceis senatoriis vsque ad medium cruris subductis.
35 Tunicam lati clavi, cui, lati clavi erant allati quod erat insigne nobilium & dignitatum.
36 A populo.
37 Siquis ægrotet animi morbo sc. addiscendi studio.
38 Homo dimis compta & mulierosa.

Vt

Vt cupiat formoſus : eat quacunque puellis
Injiciat curam quærendi ſingula : quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo :
Sic qui promittit, ciues, urbem ſibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra deorum :
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare & [39] quærere cogit.
[40] Tûne Syri, Damæ, aut Dionyſi [41] filius, audes
[42] Deijcere è ſaxo ciues? aut tradere [43] Cadmo?
[44] At Nouius collega gradu poſt me ſedet vno. (lus
Namq; eſt [45] ille, pater quod erat meus. [46] hoc tibi Pan-
Et Maſſa la videris. at bic., ſi ploſtra ducenta,
Concurrántque foro tria funera, [47] magna ſonabit
Cornua quod vincátque tubas: [48] ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum,
Quem [49] rodunt omnes libertino patre natum,
[50] Nunc, quia Mæcenas tibi ſum [51] conuictor: [52] at o-
[53] Quòd mihi pareret legio Romana tribuno. (lim,
[54] Diſſimili hoc illi eſt. quia non vt [55] ſorbit [56] honorem
Jure mihi [57] inuideat quiuis, ita te quoq; [58] amicum:
Præſertim [59] cautum dignos aſſumere, prava
Ambitione procul : felicem dicere [60] non hoc
Me poſſum caſu, quòd te [61] ſortitus a micum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.
[62] Vt veni coram, [63] ſingultim pauca loquutus,
([64] Infans namque pudor prohibebat plura profari)
[65] Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me, [66] Satureiano vallari rura caballo,
Sed quod eram narro. [67] reſpondes (vt tuus eſt mos)
Pauca. abeo : & reuocas nono poſt menſe, iubeſq;

39 Cupit omnia percontari de te & tibi narrabus.
40 Apoſtrophe populi Ro. in ignobiles ad honores & imperium electos.
41 E ſeruo quopiam natus.
42 Audes præcipitare è ſaxo Tarpeio ponitum & damnatos tup. i. audes in tribunum fingi?
43 Tradere carnifici.
44 Reſpondet S. ibus Damæ dicens collegam ſuum ſe eſſe ignobilem.
45 Eſt ille libertinus, cum ego ſim libertinus.
46 In hoc, quòd collega meus ſit ſuperior, videris eſſe nobilis vt Paulus. ſunt enim Liuiæ vel aliæ ciues Romani.
47 Vocem eſt qua omnem ſtrepitum vincat.
48 Hæc verba magnitudo facit nos ſuſtinere eius ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent
50 Nunc me mordent.
51 Si tibi familiaris & conuiua. 52 Olim me debuit. 53 Quia tribunus militum fuit. 54 Diſſimile eſt tribunum militum olim fuiſſe & tibi hodie familiarem eſſe 55 Poſſidet. 56 Honor. omnium quam mandatur indignis. 57 Inuidere poſſit. 58 Tuo iudicio electum non fortunâ. 59 Conſiderantem. 60 Non hac ſorte poſſum prædicare me felicem. 61 Poſſidentem. 62 Quid nactus ſim te amicum. 63 Pauſantem. 64 Pudor eloquii. 65 Ego non narro. 66 Equo in Saturnianis, ſeruatio. 67 Tu ô Mæcenas reſpondes pauca.

Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.
Atqui si vitijs mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neq; auaritiâ, neque sordes, ac mala lustra
Obijceret verè quisquam mihi: purus & insons
(Vt me collaudem) si viuo, & chorus amicis:
Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flauî ludum me mittere, magni
Quòd pueri magnis è centurionibus orti,
Læuo suspensi loculos tabulámque lacerto,
Ibant octonis referentes idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes quas doceat quiuis eques atque senator
Semet prognatos. vestem, seruósque sequentes
In magno vt populo siquis vidisset, anita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) seruauit ab omni
Non solum facto, verùm opprobrio quoque turpi
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco paruas, aut (vt fuit ipse) coactor
Mercedes sequerer. neq; eo essem questus iub hoc nomine
Laus illi debetur, & à me gratia maior.
Nil me paniteat sanum patris huius: eoq;
Non, vt magna dolo factum negat esse suo pars
Quòd non ingenuos habeat clarósque parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberet

62 Non gestit splendore, sed vitæ probitate.
69 Vitijs paruis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si vino minus puro & vita integra.
73 Harum virtutū pater mihi causa fuit.
73 Qui quamuis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flauî calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
67 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus, quarum octo sunt dies.
79 Menedem Flauio numerandi magistro dicam.
80 Sed ne puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel prognatos suos.
83 Adeò vt sequis vestitum & comitatum meum in turba videret. ꝑ. & ſ.
84 Ex nimio patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc inſtituiſſet, vt præco fieſſem vel coactor.
ſ. publicarum ſubaſtor.

90 Si me leciſſet præconem aut coactorem. 91 Nil me pœniteat debet, quamuis humo ſim. 92 Atque ideo. 93 Non ſic me defendam vt, &c. 94 Sine vitio & culpa.

A certis annis eorum [91] *remeare peractum,*
Atque alios [92] *legere ad fastum quoscunque parentes*
[97] *Optaret sibi quisque: meis contentus,* [98] *honestos*
Fascibus & sellis nolim mihi sumere: demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quod
Nollem [99] *onus (haud unquam solicitus) portare molestis.*
Nam mihi continuò maior quærenda foret [1] *res,*
[2] *Atque salutandi plures: ducendus & unus*
[3] *Et comes alter, vtique solus ri∫ue peregrè.*
-Ve exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda [4] *preturrita.nunc mihi* [5] *curto*
Ire licet mulo, vel, si libet, vsque Tarentum:
[6] *Mantica cui lumbos onere ulceret, atq* [7] *æques armos.*
Obyciet nemo [8] *sordes mihi, quam tibi* [9] *Tulli,*
Quum [10] *Tiburte via prætorem quinque sequantur*
Te pueri, [11] *lasanum portantes* [12] *oenophorumque.*
[13] *Hoc commodius, quàm tu, præclare Senator,*
Millibus atque alijs, vius. quacunque [14] *libido e∫t,*
Incedo solus: percontor [15] *quanti olus, ac far:*
[16] *Fallacem circum,* [17] *vespertinúmque pererro*
Sæpe forum: adsisto divinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero [19] *laganique catinum.*
Cœna ministratur [20] *pueris tribus: & a* [21] *lapis albus*
Pocula cum cyatho duo sustinet: [22] *astat echinus*
[23] *Vilis, cum patera* [24] *guttus,* [25] *Campana supellex.*
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
Surgendum sit mane, [26] *obeundus Marsya, qui se*
Vultum ferre negat Nouiarum posse [27] *minoris.*
[28] *Ad quartam iaceo: posti hanc vagor: aut ego* [29] *lecto*
Aut scripto quod me tacitum iuuet. vngor [30] *oliuo,*

91 Reparandum.
92 Diligere ad ambitionem.
97 Vt alios parentes quisque sibi optaret, Ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes honestos magistratuum insignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Salutigerorum vel, ambitionis cassi.
3 Honoris gratiâ.
4 Vehicula Gallica
5 Mulo, qui caudâ habet decurtatam.
6 Pera, in qua res necessariæ seruantur.
7 Sellæ.
8 Anarstum vel ignobilitatem.
9 De quo superius.
10 Via, quæ Tybur ducit.
11 Vas, in quo aliquis transportatur, Ang. a cloft-stoole.
12 Vas, in quo vinum seruatur.
13 In hac re & multis aliis.
14 Voluptas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erãt frequentes.
17 Vesperi.
18 Interdum rebus diuinis, vel rerum futurarum diuinatoribus, scilicet in Circo.

19 Oleris cuiusmodi. 20 A pueris tribus. 21 Mensã sustentans. 22 Astat mihi ærea vas Echinus, i. vas fictile, sic nominatum à similitudine Echini marini. 23 Parui pretij. 24 Ex quo vinum guttatim seu minutatim stillebatur. 25 Vasa fictilia, in Campania fiãt. 26 Obeunda prima pars fori, vbi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Deorum statuã Nouiorum Iudices erant improbissimum litigatorem, qui ad hanc statuam iuramento maxime turpissimè forsworbatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lecto aut scripto. 30 Oleo, non ex Iasmino, deriuato.

Nam

Nan quo fraudatis immundus [11] *Natta lucernis.*
Aſt vbi me ſeſſum Sol [12] *acrior ire lauatum*
Admonuit, fugio rabioſi tempora [13] *ſigni.*
Pranſus [14] *non amidè, quantum* [15] *interpellet inanì*
Ventre diem durare, [16] *domeſticus otior. hoc eſt*
Vita ſolutorum miſera ambitione grauique:
[17] *His me conſolor, victurus ſuauius* [18] *ac ſi*
Quæſtor auus, pater atque meus patruuſque fuiſſent.

31 Sardidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Caniculæ.
34 Pranſus moderatè & parcè.
35 Quorum non ſinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hæc vita me conſolor.
38 Beatior quàm ſi ex familia eſſem ſenatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilij cognomento Regis cum Græculo quodam Perſio deſcribit. Proſcriptus enim ab Auguſto rex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc Tribuno militum ignobilitatem exprobraſſe fertur, qui nunc eam contumeliam vlciſci velit.

PRoſcripti Regis Rupili [1] *pus atque venenum*
[2] *Hybrida, quo pacto ſit Perſius vltus, opinor*
Omnibus & [4] *lippis notum &* [5] *tonſoribus eſſe.*
Perſius hic permagna negotia diues habebat
[6] *Claxomenis, etiam lites cum* [7] *Rege moleſtas:*
[7] *Durus homo atq;* [9] *odio qui poſſit vincere Regem:*
[10] *Confidens,* [11] *timidiſque: adeò ſermonis amari,*
[12] *Siſennas, Barros* [13] *vt equis præcurreret albis,*
Ad regem redeo. poſtquam nihil inter vtrumque
Conuenit ([14] *hoc etenim ſunt omnes iure moleſti,*
Duo fortes, quibus aduerſum bellum incidit, inter
Hectora [15] *Priamiden, animoſum atque inter Achillem*
Fra fuit capitalis, [16] *vt vltima diuideret mors:*
Non aliam ob cauſam, niſi quòd virtus in vtroque
Summa fuit. [17] *duo ſi diſcordia vexet inertes:*

1 Inter Rupilium cognomento Regē & Perſium quendam natione Græcum, moleſtæ lites exiterunt. Rupilius ab Auguſto in triumuiratu proſcriptus eſt & damnatus.
2 Pus venenoſum, i. peſtiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Aſiatico & matre Rom. natus. Aug. a mungrell.
4 Lippi ad ſe alliciunt loquaces.
5 Apud tonſores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Aſiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Durz ceruicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobiliſſimos conuiciatores. 13 Vt longè ſuperaret. *Equi alij dicuntur omnium celeriter.* 14 Omnes moleſti eo ſunt iure, quo fortes, eandem ſibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Vt ſola mors litem dirimeret. 17 Duos ignaros.

Aut

Aut ſi [18] *diſparibus bellum incidat, vt Diomedis*
Cum Lycio [19] *Glauco: diſcedat pigriar, vltro*
Muncribus miſſis Bruto Praetore [20] *tenenta*
Ditem Aſiam, Rupili & Perſi par [21] *pugnat, vti non*
[22] *Compoſitus melius* [23] *cum Bitho Bacchius in ius*
Acres [24] *procurrunt, magnum* [25] *ſpectaculum vtrique.*
Perſius exponit [26] *cauſam: ridetur ab omni*
Conuentu: laudat Brutum laudátque cohortem.
Solem Aſie Brutum appellat, ſtellásque ſalubres,
Appellat [27] *comites,* [28] *excepto Rege:* [29] *canem, illum,*
Inuiſum agricolis ſydus, veniſſe. [30] *ruebat*
Flumen vt hibernum, [31] *fertur quò rara ſecuris.*
Tum [32] *Praeneſtinus ſalſo multumque fluenti*
[33] *Expreſſa arbuſto* [34] *regerit conuicia,* [35] *durus*
Vindemiator, & inuictus, cui ſepe [36] *viator*
Ceſſiſſet, magna compellans voce [37] *cucullum,*
At Graecus, poſtquam eſt Italo perfuſus [38] *accto,*
Perſius, exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui [39] *reges conſueris tollere, cur non*
Hunc regem iugulas? operi tuo [40] *hoc (mihi crede) tuo ſi eſt.*

18 Pari & ignaro.
19 Glaucus ignarior, vltro Diomedi, vt ab armis diſcederet, munera miſit auro pro aerea.
20 Bruto Aſiam occupante.
21 Verbis acribus contendit.
22 In certamen congreſſorum.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & iudicij.
26 Cauſam ſuam.
27 Comites Bruti.
28 Praeter Rupilij Regem.
29 Canis olim peſſimum, ydeo horribile.
30 Inconſulte diebat.
31 Quò frondator raro pertingit vt lignatores.
32 Rupilius rex, Praeneſte natus,
33 Conuicia deprompta ex pectore mordaci & copioſo. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator petijs de via vindemiatori conantiatus, cessare eſt videre. 37 Detrectat vinitorem & eum appellans nocem pigram ac nihil ſui oblitis exterum. 38 Aſperſus murdacente Italica. 39 Iubam Caſarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare, ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, cuſtodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quae ab illis in occulto fierent deſcribentem.

[1] *OLim truncus eram* [2] *ficulnus,* [3] *inutile lignum:*
Quum faber [4] *incertus ſcamnúm faceretne Priapúm*
Maluit eſſe deum, deus inde ego furum auiumque
Maxima [5] *formido, nam fures* [6] *dextra coercet,*
Obſcaenóque ruber porrectus ab inguine [7] *palus;*

1 Ego Priapus, olim truncus eram.
2 Truncus fici arboris.
3 Lignum nullam ad rem vtile.
4 Dubitat.
5 Sum formido.
6 Dextra quae falcem tenet. 7 Penis ex palo factus.

Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetátque 8 nouis considere in hortis.
9 Huc prius angustis eiecta 10 cadauera cellis
Conferimus, vili portanda locabat 11 in arca,
Hoc miseræ plebi 12 stabat commune sepulcrum,
13 Pantolabo scurræ, Nomentanóque 14 nepoti.
Mille pedes 15 in fronte, trecentos 16 cippus 17 in agrum
18 Hic dabat: 19 heredes monimentum ne sequeretur.
Nunc licet 20 Esquilijs habitare, 21 salubribus, atque
22 Aggere in aprico spatiari, 23 quo modò tristes
Albis 24 informem spectabant ossibus agrum
Quum mihi 25 non tantum furésque feræq; suetæ
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ 26 versant atque venenis
Humanos animos. 27 has nullo perdere pósſum
Nec prohibere modo, 28 simulac vaga Luna decorum
Protulit os, quin ossa 29 legant, herbásque nocentes.
Vidi egomet nigra 30 succinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, passóque capillo,
Cum Sagana 31 maiore vlulantem (pallor vtraque
Fecerat horrendas aspectu) 32 scalpere terram
Vnguibus, 33 & pullam diuellere mordicus agnam
Cæperunt. 34 cruor in fossam confusus: vt inde
35 Manes elicerent, animas responsa daturas.
36 Lanea & effigies erat, altera cerea 37 maior
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, 38 seruilibus, útque
Iam peritura, modis. 39 Hecaten vocat altera, sæuam
Altera 40 Tisiphonen. serpentes atque videres
41 Infernas errare canes: Lunámque 42 rubentem,

1 In hortis super fatis, vel super à Maecenate institutis.
9 Ad hunc locum, vbi Priapus stabat.
10 Cadauera inopũ & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Constitutum est sepulchrum.
13 Pantolabus valdè patrimonium vocauerat.
14 Luxuriosa, qui rem suam familiarem turpiter cõsumpserat
15 In latitudinem.
16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo inscripta erat
Formula verborum quibus testatores declarabant, se eorum loci spatium è suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Esquilijs datos significabat.
19 Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.
20 In quo colle olim sepulcreto, structuras domum pulchrè iam extructam erat horrisque amœnos obduxerat.
21 Sepulchris remotis.
22 In colle aperto deambulare.

23 In quo super tristes hamines. 24 Deformem. 25 Non tam sæuas &c. quàm. 26 Immutat. 27 Venefica. 28 Postquam. 29 Colligunt. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, malorum & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agni discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea altera cerea. 37 Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem id. ceream verberaret. 38 Vt miserabiliter peterent. 39 Proserpinam vmbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furijs, quæ eos vicissim. 41 Stygias canes Proserpinæ comites. 42 Lunã nihilominus

Ne

Neſcret 43 hîc teſtis, poſt magna 44 latere ſepulcra.
Mentior at ſiquid, merdis caput 45 inquiner albis
Corvorum: atque in me veniant milvum atque cicadæ
Iulius & 46 fragilis Pediatia, ſicque Veranius.
Singula quid memorem? quo paſto 47 alterna loquentes
Vmbræ cum Sagana reſonarunt triſte & 48 acutum?
Vtque lupi barbam 49 variæ cum dente colubræ
Abſtiderint furtim territi & 50 imagine cerea
Largior arſerit igniſ? & vt non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta 51 duarum?
Nam, 52 *diſſploſa ſonat quantum veſica pepedi*
Diffiſſa nate 53 ſicus. at illa 54 currere in vrbem.
Canidiæ 55 dentes, altum Saganæ 56 caliendrum
Excidere, atque herbæ, atque incantata lacertis
57 Vincula, cum magno riſuque iocoque 58 viderem.

43 His verò dictis
44 Lacebat.
45 Vtinam caput meum habeam inordis nepotum.
46 Mollis Pedicius, qui cum patrimonio paſticitum amiſit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente cum labro mendoſo.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liquefcebat, in pœnitiem eius, quem exterruerunt.
51 Canidiæ & Saganæ, quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum ſonat veſica rupta & diſſecta.
53 Ego Priapus ſi-

ſcus fabus. 54 Illæ currebant. 55 Non ſanos dentes ſed alienos mire inſerta. 56 Saganæ caesam oppoſitam. Lerium hypocriticum. Angl. a periwig. 57 Licis ex diuerſis coloribus. 58 Videre licetat.

SATYRA. IX.

Deſcribit cuiuſdam, in quem fortè incideràt, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia ſtultè deblaterans, diu inuitam detinuerit, & propemodum enecarit.

IEam forte via 1 ſacra (ſicut meus eſt mos)
Neſcio quid meditans nugarum & totus 2 in illis:
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptâque manu, 3 *Quid agis, dulciſſime rerum?*
4 Suauiter, vt nunc eſt, inquàm: & cupio 5 omnia quæ vis.
Quum aſſectaretur, Num quid vis? 6 occupo. at ille,
7 Noris me (inquit) doctiſſimus. Hîc ego, Pluris

1 In via ſacra Socius ſibem fuit inter Romulum & Tullium.
2 In illis nugis.
3 Quo modo ſe res Horati ? inquit ille.
4 Rectè valeo ſecundum temporis conditionem.
5 Cupio vti tibi

prouenient omnia ex animi ſententia. 6 Præuenio illum his verbis, Numquid aliud vis?
7 Hoc velo, vt me noris.

Hoc

[8] Hoc (inquam) mihi crix. [9] Miserè discedere quærens;
[10] Ire modò cœpit, interdum [11] consistere in aurem
[12] Dicere nescio quid puero. quum sudor ad imos
[13] Manaret talos, ô te [14] Bollane cerebri
Fœlicem, aiebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret: [15] vt illi
Nil respondebam, [16] Miserè cupis (inquit) abire:
Iamdudum video. [17] sed nil agis: [18] vsque tenebo,
Persequar. [19] hinc quò nunc iter est tibi? [20] Nil opus
[21] Circumagi: quendà volo visere, nõ tibi notũ: (est te
Trans Tiberim longè cubat is propè Cæsaris hortos.
[22] Nil habeo quod agã, & non sum piger: vsq; sequar te.
[23] Demitte auriculas, vt iniquæ mentis asellus,
Quum grauius dorso [24] subiit onus. [25] incipit ille:
Si bene me noui, non [26] Visciun pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra [27] mouere
[28] Mollius? inuideat quod & [29] Hermogenes, ego canto.
[30] Interpellandi locus hic erat, Est tibi mater.
Cognati, [31] queis te salvo est opus? [32] Haud mihi quisquã:
Omnes [33] composui. [34] Felices. nunc ego resto:
[35] Confice, namq; instat fatum mihi triste, [36] Sabella
Quod [37] pueo cecinit, [38] diuina mota anus urna.
[39] Hunc neq; dira venena, nec [40] hostilis auferet ensis:
[41] Nec latrum dolor, aut tussis nec [42] tarda podagra:
Garrulus hunc [43] quando consumet cunq; loquacis,
Si sapiat, vitet, simulatq; adoleuerit ætas.
Ventum erat [44] ad Veslæ quarta iam parte diei
Præcrita: & casu, tunc respondere [45] vadato

[8] Ideirco, quia dictus es pharus a me fieri.
[9] Vehementer, vsque ad miseriam.
[10] Iam aliquando celerius.
[11] Aliquando consistebam.
[12] Dicebam puero.
[13] Quum sudor deflueret per animi angore.
[14] Bollanus nullo sæpius conuitiabatur, ergo felicis erat cerebri.
[15] Poetas quam.
[16] Valde cupis abire.
[17] Frustra cupis effugere.
[18] Semper tenebo
[19] Ab hoc loco, quò es iturus?
[20] Verba sunt Horatii, qui multas finxit causas sese a hoc garrulo erripiendi.
[21] Nisi, illuc circumduci.
[22] Respondet garrulus affectatæ.
[23] Translatio ab asinis erectis, quorum aures demisse corporis defatigationem significant.
[24] Portat onus.
[25] Garrulus loquitur.
[26] Visius & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatij & Virgilij.
[27] Saltare. [28] Facilius quàm ego. [29] Cantor optimus. [30] Loquitur Horatius. [31] Quibus tua salus est necessaria. [32] Respondet garrulus [33] Omnes sepelini. [34] Sunt verba Horatij, qui mortuos appellat felices huius loquacitate defunctos. [35] Enecta me. [36] Ad mea fortilega, fortasse Horatij ostrix. [37] Quod cecinit mihi puero. [38] Commenti vmi diuinã, in quem sortes erant ad diuinandum futura coniectæ. [39] Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatij per sortes vrna edictas.* [40] Ensis hostilis. [41] Pleuritis. [42] Podagra quæ tardos facit. [43] Cùmque aliquando garrulus &c. [44] Ad Vestæ templum. [45] Ei, qui illum in ius vocaverat.

Debebat

Debebat: quod ni feciſſet, [46] perdere litem.
Si me amas, [47] inquit, paulum hic ades. [48] Inteream ſi
Aut valeo [49] ſtare, aut noui ciuilia iura:
Et propero [50] quò ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit:
Tene relinquam, [51] an rem. [52] Me, ſodes. Non faciã, [53] ille
Et precedere cœpit. Ego (vt contendere durum eſt
[54] Cum victore) ſequor. Maecenas quomodo tecum?
[55] Hinc repetit. [56] Paucorũ hominũ, [57] & mentis bene
Nemo [58] dexterius fortuna eſt vſus. [59] Haberes (iam.
Magnum adiutorem, poſſet qui ferre [60] ſecundam,
[61] Hunc hominem velles ſi [62] tradere dispeream ni
[63] Summoſſes omnes. [64] Non iſto viuimus [65] illic
Quo tu rere modo domus hac nec purior vlla eſt,
Nec magis his aliena [66] malis. nil mi officit vnquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior. eſt locus vni-
Cuique ſuus. [67] Magnum narras, vix credibile. [68] Atqui
Sic habet. [69] Accendis quare [70] cupiam magis illi
Proximus eſſe. [71] Velis tantummodo: [72] quæ tua virtus,
Expugnabis. & eſt [73] qui vincî poſſit: eoque
Difficiles aditus primos habet. [74] Haud mihi deero:
Muntribus ſeruos corrumpam: non, hodiè ſi
Exclusus fuero, desperabor. [75] tempora quæram:
Occurram in triuijs: [76] deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. [77] Hæc dum agit, ecce,
[78] Fuſcus Aristius occurrit, mihi charus: & illum
Qui pulchrè noſſet conſtitimus. Vnde venis? &,
Quò tendis? [79] rogat: & [80] reſpondet, vellere cœpi,
Et [81] preſſare manu lentiſſima brachia, nutans,
[82] Diſtorquens oculos, vt me eriperet. [83] malè ſalſus
Ridens [84] diſſimulare: meum iecur [85] vrere bilis.

[46] Debebat perdere litem.
[47] Inquit garrulus
[48] Vtinam interirã inquit Horatius.
[49] Stare in iudicio ſine in iure.
[50] Ad Cæſaris hortos.
[51] An eadem vel litem.
[52] Me mehercule, inquit Horatius.
[53] Non faciam, inquit Garrulus.
[54] Cum victori.
[55] Ab hoc principio garrulus ſermonem interruptum ſic repetit. Quomodo (Maecenas tecũ agit?
[56] Maecenas (inquit Horatius) eſt homo paucis familiaribus contentus.
[57] Et ſapiens eſt.
[58] Dexterius quã tu, inquit garrulus.
[59] Haberes me.
[60] Secundas partes i. qui tibi ſecundus eſſe poſſet.
[61] Scipſum ſuo tangit digito & demonſtrat.
[62] Maecenati obmandari.
[63] Niſi ſummouere poſſes omnes, qui te antecedunt gratia apud Maecenatem.
[64] Reſpondet Horatius.
[65] In familia Maecenatia.
[66] Inuidia, æmulatione, criminationibus, &c.
[67] Rem incredibilem narras, inquit garrulus. [68] Loquitur Horatius. [69] Incendis me (inquit garrulus) cupiditate talis familiæ itaris. [70] Quare cupere debeo. [71] Tantum velle debes, inquit Horatius. [72] Ea eſt tua virtus, vt facilè ſis expugnaturus Maecenatem. [73] Si ſæpè inſultes. [74] Diligentiam adhibebo, inquit garrulus. [75] Tempora idonea captabo. [76] Deducam dominum Maecenatem. [77] Hæc dum loquitur garrulus. [78] Grammaticus illo tempore nobilis. [79] Fuſcus me rogat. [80] Reſpondet à me rogatus. [81] Arctiùs comprimere brachia. [82] Hæc illuc mouens oculos. [83] Minimum prodens in durorum morum. [84] Ridens diſſimulabat. [85] Bilis meum jecur vrebat, vehementer irritabatur.

*Certè nescio quid secretò velle loquí te
Aiebas mecum.* *Memini bene: sed melióri
Tempore dicam: hodiè tricesima sabbata. vin' tu
Curtis Iudæis oppedere? Nulla mihi(inquam)
Religio est. At mi. sum paulo infirmior, unus
Multorum. ignoces: aliàs loquar. Hunccine solè
Tam nigrum surrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. casu venit obuius illi
Aduersarius: &, Quò tu turpissime? magna
Exclamat voce: &, Licet antestarí? Ego verò
Oppono auriculam. rapit in ius. clamor vtrinq́,
Vndique concursus: sic me seruauit Apollo.*

1 Sunt verba Horatij ad Pedium.
27 Respondet Pedius.
28 Sabbata trice-simo quoque die mihesis redeunt. Alij Neomenias intelligunt, alij vtrumque Iudæorum Sabbat, quo die Agreste colendebant.
29 Iudæis necutiri, qui glandem pro alis habent circuncisum.
30 Contrahere, & eorum religionem lædere.
31 Sunt verba Horatij.
32 At mihi aliquo est religio inquit Pedius. 33 Sum aliquanto superstitiosior. 34 Vnus è multis. 35 Exclamat Horatius. 36 Tam infelicem diem mihi fatendum esse oportuit? 37 Fugit Pedius malè fidus. 38 Linquit in summo periculo, vt victimam immam mactandam.
39 Garrull adversarius. 1 Quò perpis improbissime? 2 O Horati, hodi-ne te reum facere in hanc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam, vt me reum faciat. 4 Trahit garrulum reniterem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Augelli forum, in quo erat eburnea Apollinis statua.

SATYRA X.

Hac Satyra respondet ijs quos offenderat suprà Satyra quarta, quum Lucilij versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

*NEmpe incomposito dixi pede currere versus
Lucili. quis tam Lucili fautor inepte est,
Vt non hoc fateatur? at idem, quòd sale multo
Vrbem defricuit, charta Laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera. nã sic
Et Laberi mimos, vt pulchra Poemata, mirer.
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris: & est quædam tamen hîc quoque virtus.
Est brevitate opus: vt currat sententia, neu sa
Impediat verbis lassas onerantibus aures.*

1 Dixi Lucilium aliorum esse & dissimilem in componendis versibus.
2 Strabo.
3 Lucilius.
4 Quòd ciues Romanos acriùs notauit.
5 In eodem Poemate laudatur, sed *Ironice*.
6 Dare debeo.
7 Seruilos versus Laberi scriptoris discrimini.
8 Non satis est audituri risum mouere. 9 Est quædam virtus risum mouere. 10 Ne sententia claudam.

Et

Et ſermone opus eſt modò triſti, ſæpè ioco ſo:
[11] Defendente vicem modò rhetoris, atque Poetæ,
Interdum [12] urbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas [13] conſultò. [14] ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerunque [15] ſecat res.
[16] Illi, ſcripta [17] quibus Comœdia priſca viris eſt,
[18] Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi: quos neq; [19] pulcher
Hermogenes unquam legit, neque [20] ſonnius iſte,
[21] Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miſcuit. [22] ô ſeri ſtudiorum, [23] quine putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] Pitholeonti
Contigit. at ſermo lingua concinnus utraque
Suavior: [25] ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt.
Quum verſus facias, teipſum percontor, [26] an & quam
Dura tibi peragenda [27] rei ſit cauſa Petilli,
Scilicet oblitus patriæq; patriſque Latini,
Quum Pedius cauſas [28] exigat Popilicola, atque
[29] Corvinus, [30] patrijs intermiſcêre petita
Verba [31] fores malus, [32] Canuſini more bilinguis.
Atque ego quam Græcos faciem, [33] natus mare citra,
Verſiculos: vetuit me tali voce [34] Quirinus,
Poſt mediam noctem viſus, quum ſomnia [35] vera:
[36] In ſyluam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas [37] Græcorum malis implere catervas.
[38] Turgidus Alpinus [39] jugulat dum Memnona, dumq;
[40] Diffingit Rheni [41] luteum caput: hæc ego [42] ludo
Quæ nec in [43] ædeſonent [44] certantia iudice [45] Tarpa,
Nec redeant iterum atque iterum [46] ſpectanda theatris.
[47] Arguta meretrice potes, Davoque (cinemeta

21 Opus eſt ſermone petente modus nunc Rhetoris, nunc, &c.
13 Homini valid & callidi.
13 Durè operâ.
14 locus interdum plus valet, quàm acrimonia.
15 Melius mordet, vel, melius decidit & ſecat, ut vult Lambinus.
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas poſui virtutes, placebant.
19 Ironicè homo bellus.
20 Neque Democritus poeta deſomnis & brevis ſtatuæ.
21 Qui nihil cantare dicitur, præter Calvum & Catullū Poetas elegos.
22 ὦ ζηλωτὸν. qui ſeri ſtudiis operam dedistis.
23 Qui putatis. Nē particula Ne, abundat in ſententia, vel, Cunctantis eſt confirmantis.
24 Pitholeon Poeta ineptus in ſuis Epigrammatis Græca Latinis immiſcuit.
25 Quemadmodū ſi vina Chio Falerno ſe commiſcuerint.
26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patrijs intermiſcere

maliſti 27 Accuſati Petilli. *qui autorem carminum Ennii Capitolini ſcriptum eſt.* Conſtat apud eum tudore. 29 Corvinus Orator clariſſimus, Petilli accuſatus, ſecutus Pedium. 30 Latinis. 31 Aliendæ. 32 Apud Canuſium oppidum in Apuglia, parvim Græcè parvim Latinè loquebatur. 33 Natus in Apoulia finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum ſomnia ſunt vera. 36 Hæc ſunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum verſus. 38 Alpinus ſtylo vitioſo inflato. 39 Dum malis carminibus hiſtoriam Memnonis ab Achille interfecti narrat. 40 Dum inelegantes deſcribit. 41 Quaſi luteum eſſet Rheni caput vel origo. 42 Hæc ego ludibundus ſcribo. 43 In æde Apollinis & Muſarum. 44 Ad certaminis pecuniarij contentionem. 45 Ludimagiſtro. 46 Quæ ſæpius ſpectata videntur. 47 Meretrice callida.

Eludente senem,[48] *comis garrire libellos,*
Vnus vivorum, Fundani.[49] *Pollio regum*
Facta canit,[50] *pede ter percusso:*[51] *forte epos acer,*
Vt nemo, Varius: ducit molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto frustra Varrone*[54] *Atacino,*
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
[55] *Inuentore minor. neque ego illi detrahere ausim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam,
At dixi fluere[56] *hunc lutulentum, sæpe*[57] *ferentem*
Plura quidem[58] *tollenda relinquendis. age, quæso,*
[59] *Tu nihil in magno doctius reprendis?*[60] *Homero?*
Nil comis tragicis[61] *mutat Lucilius*[62] *Attii?*
Non ridet versus Ennî[63] *gravitate minores,*
Quum de se loquitur,[64] *non vt maiore reprensis?*
Quid vetat & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere[65] *num illius, num*[66] *rerum dura negarit*
Versiculos natura[67] *magis factos, & currentes*
[68] *Mollius?*[69] *si quis pedibus quid claudere*[70] *senis*
[71] *Hoc tantùm contentus, amet scripsisse ducentos*
Ante cibum versus, totidem cœnatus.[72] *Etrusci*
Quale fuit Cassi rapido feruentius ammi
Ingenium:[73] *capsis quem fama est esse libris que*
Ambustum propriis.[74] *fuerit Lucilius, inquam,*
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, &[75] *Græcis intactis carminis auctor:*
Quámque Poetarum seniorum turba: sed ille,
[76] *Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,*
[77] *Detereret sibi multa:*[78] *resideret omne quòd vltrà*
Perfectum traheretur: & in versu faciendo

48 Tu Fabiari vnus ex I. i qui bodie viuunt, potes arguta Comœdia in scribere comis, i. comiter & facetè.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris versibus.
51 Acer Varius dicit forte Epos. i. carmen heroicum, vt nemo melius.
52 Virgilius illo tempore bucolica tantum & Georgica scripserat, non AEneida.
53 Hoc erat quod ego melius possem scribere Satyras, quàm Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonensis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe profitenter.
58 Plura fomenda, laudanda, & imitatione digna quàm quæ relinquenter & reficiantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormi a interdum.
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam.
63 Versus minùs graues quàm oportet.
64 Nonne rider, quasi maior sit his, quos reprehendit?
65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tradidit. 67 Versus magis elaborati. 68 Mollius es & lenius fluentes. 69 Acti aliquot. 70 Hexametris versibus vt aliquid claudat & feriat. 71 Hoc vno contentus. 72 Cassi Parmensis. Parma est Etruriæ ciuitas.
73 Qui tam multa scripsit, vt mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita.
74 Demus ego id Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hâc nostra ætate natus esset. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne superuacuum.

79 Sæpe caput ſcaberet, 80 vinos & roderet vngues.
81 Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus 82 paucis lectoribus. an tua demens
83 Villibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam ſatis eſt 84 equitē mihi plaudere: vt audax
Contemptis alys, exploſa 85 Arbuſcula dixit.
Men' moueat 86 cimex Pantilius? aut crucier quòd
87 Vellicet abſentem Demetrius? aut quod ineptus
88 Fannius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?
Plotius & Varius, Mæcenas Virgiliuſque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus: & hæc vtinam 89 Viſcorum laudet veterq;.
Ambitione 90 relegata, te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre: ſimúlque
Vos Bibuli, & Serui: 91 ſimul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos & amicos
92 Prudens prætereo: quibus hæc ſint qualiacunque,
93 Arridere velim: doliturus, ſi placeant ſpe
94 Deterius noſtra. 95 Demetri, teque Tigelli
96 Diſcipularum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo 97 citus hæc ſubſcribe libello.

79 Si ſint geſtus hominis alterius aliquid cogitantis.
80 Ad vſum redeuret.
81 Multæ debes quod ſcripſeris. Præceptum eſt de cura in ſcribendo prius habenda quam euulgentur.
82 Doctis lectoribus.
83 In conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel alium quempiam doctiſſimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa
86 Poëta petulans, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius laceſſit me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi eſſent Poëtæ.
90 Ambitioſæ fabulæ.
91 Cum his.
92 Scienes præterco.
93 Placere velim.
94 Si placerent minus quam ſperarem.
95 Ego vos modeſtiores (qui ſæuiendo non viris placere ſtuderit) iubeo plorare i. vobis malam precem & vos tanquam tubam imperitorum hominum pro nihilo habeo.
96 Minarum.
97 Subſcribe cito.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alij aliud desiderent) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar [1] *nimis acer:* [2] *& vltra*
Legem tendere opus: [3] *sine neruis* [4] *altera quicquid*
Composui, pars esse putat: similiaque meorum
Mille die versus [5] *deduci posse. Trebati,*
Quid faciam [6] *præscribe.* [7] *quiescas.* [8] *ne faciam, inquis,*
Omninò versus? [9] *aio.* [10] *peream malè, si non*
Optimum erat. verum nequeo dormire. [11] *ter vncti*
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] *Irriguumque mero* [13] *sub noctem corpus habento.*
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] *laturus.* [15] *cupidum, pater optime, vires*
Deficient. neque enim quiuis [16] *horrentia pilis*
Agmina, nec [17] *fracta pereuntes cuspide Gallos,*
Aut [18] *labentis equo* [19] *describat vulnera Parthi.*
[20] *Attamen & iustum poteras, &* [21] *scribere fontem,*
[22] *Scipiadam vt sapiens Lucilius.* [23] *haud mihi dero*
Cùm res ipsa feret. [24] *nisi dextro tempore,* [25] *Flacci,*

1 Nimium ſpect.
2 Vltra legem Satyræ. i. vltra modũ in vitijs inſectandis opus intendere.
3 Sine nebus & ſententijs.
4 Altera pars. alij homines.
5 Tanquam ſimam deduci, ſcribi poſſe.
6 Conſitue quaſi ex lege. *Nemo te ex clarus Iuriſconſulta.*
7 Reſpondet Trebatius, Quieſcas i, deſiſtas a ſcribendo.
8 Hæc ſunt verba Horatij.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatij conſilium. Nataturi vngebantur, vt olei calore adueſtus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino
13 Paulò ante noctem.
14 Accepturus. 15 Reſpondet Horatius ſe eſſe cupidum, ſed deeſſe ſibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hoſtibus incutiunt pilis. i. Romanorum haſtis.
17 Cuſpide, quam ſæpius hoſtis è corpore non potuit euellere niſi fractam. 18 Parthi ex equo diuerſi. 19 Poſſit deſcribere. 20 Trebatius loquitur. 21 Auguſti iuſtitiam & fortitudinem deſcribere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me eſt (inquit Horatius) cum dabitur occaſio. 24 Niſi tempore oportuno. 25 Horatij verba.

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui malè si [16] *palpere,* [17] *recalcitrat undiq; tutus.*
[18] *Dumto rectius hoc, quam tristi lædere versu*
[19] *Pantolabum scurram, Nomentanumq;* [20] *nepotem:*
Cùm sibi quisque [21] *timet, quamquã est* [22] *intactus, & odit?*
[23] *Quid faciam? saltat* [24] *Milonius,* [25] *ut semel* [26] *icto*
Accessit fervor capiti, [27] *numerusque lucernis.*
Cæstor gaudet equis: ovo [28] *prognatus eodem,*
[29] *Pugnis.* [30] *quot capitum vivunt, totidem studiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[31] *Lucilii ritu,* [32] *nostrum melioris utroque.*
[33] *Ille velut fidis arcana sodalibus, olim*
[34] *Credebat libris: neq;* [35] *si malè cesserat, unquam*
[36] *Decurrens aliò, neque si benè. quo fit, ut omnis*
[37] *Votiva pateat veluti descripta tabella,*
[38] *Vita senis. sequor hùc, Lucanus, an Appulus* [39] *anceps:*
Nam Venusinus arat finem sub [40] *utrumque colonus,*
[41] *Missus ad hoc, pulsis (vetus est ut fama) sabellis:*
[42] *Quo ne per vacuum Romanus incurreret hostis:*
Sitne quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum
Incutaret violenta. sed hic stylus haud petet [43] *ultrò*
[44] *Quenquam animantem: & me, veluti custodiet ensis*
Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis [45] *latronibus? ô pater, & rex*
Jupiter, [46] *ut pereat positum rubigine telum:*
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [47] *commorit, (melius non tangere, clamo)*
[48] *Flebit: & insignis tota* [49] *cantabitur urbe.*
[50] *Servius iratus* [51] *leges minitatur, &* [52] *unam:*
[53] *Canidia Albuci, quibus est inimica,* [54] *venenum:*

16 Si adhibes.
17 Munitus virtute adulationem rejicit ex omni parte.
18 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quam Satyram scribere.
19 Hominem vilem.
20 Luxuriosum.
21 Scelerum conscientia.
22 Quanquam carmine non notatus.
23 Respondet Horatius.
24 Homo semilautus,
25 Posteraquam.
26 Capiti percusso à vini vaporibus.
27 Ebrius, rem vnam cernens, plures videre aspicere.
28 Pollux.
29 Cestibus & pugillatu delectatur.
30 Quot homines, tot sententiæ. *Tredecim quemque volunt.*
31 More Satyrico.
32 Qui fuit & te & me melior.
33 Lucilius.
34 Committebat libris.
35 Si quid ei malè euenerat.
36 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quàm ad libros suos.
37 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo ſi naufragio. 38 Vita Lucilii. 39 Sum dubius. 40 Inter Lucanum & Appulum. 41 *Quia Horatius in oppido Venusio natus.* 42 A Roma missus. 43 Ne per vacuum locum Sabellis ejectis, pervium iter esset Lucanis ad Romanos. 44 Nisi sim lacessitus. 45 Quenquam vitæ 46 A maledicis. 47 Vtinam perat telum (hic scribendi stylus) vt non sit causa cur illo vtar. 48 Qui me lacessierit. 49 Plorabit. 50 Cantabitur ad infamiam sui nominis frequentem. 51 Querentur vel accusatore. 52 Minitatur conditionem ex legibus latis. 53 Et minitatur sortitionem in rebus dubiis, post factum ab accusatore & reo judicum reiectionem. 54 Albucij filia veneficia. 64 Minitatur venenum.

Grande malum [63] *Turius si quis se iudice certet.*
Vt, [64] *quò quisque valet,* [67] *iustos terreat* [68] *vtq;*
Imperet hoc natura [69] *potens,* [70] *sic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde, [71] *nisi intus*
Monstratum? Scenae [72] *viuacem crede nepoti*
Matrem: [73] *nil faciet sceleris* [74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala [75] *tollet anum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus*
Expectat, [78] *seu mors atris circumsonat alis:*
Dives, inops, Romae. [79] *seu fors ita iusserit, exul,*
Quisquis erit vitae, scribam, [80] *color.* [81] *O puer, vt sis*
Vitalis metuo, [82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid, cùm est Lucillius ausus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora*
[87] *Cederet, introrsum turpis? num Laelius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppressa meritam Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offensi? aut laeso doluere* [90] *Metello?*
Famoso; q; Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumque tributum,*
Scilicet vni [93] *aequus virtuti, atque* [94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi se a vulgo,* [96] *& scena, in secreta remouit*
[97] *Virtus Scipiada, & mitis sapientia Laeli:*
[98] *Nugari cum illo,* [99] *& discerni ludere, dorec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *solita quicquid sum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli censum, ingeniumque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixisse* [5] *invita fatebitur vsque*
Inuidia: [6] *& fragilis querens illidere dentem,*
[7] *Offendet solido, nisi quid tu, docte Trebati,*

63 Index numerarius & venalis.
64 Quo modo quisque plurimū potest.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Nisi à natura.
72 Seruet longaeuam matrem committe, quam minimum viuere molesti ferē.
73 Non gladio eam perimet sed veneno.
74 Quae pia videtur nec tamen est.
75 Occidet matrē.
76 Melle corrupto.
77 Ne sim longior.
78 Sine mors celeris & violenta mihi immineat.
79 Seu fortuna ita asserit.
80 Quodcunque erit vitae genus.
81 O Horati. (inquit Trebatius) ne non sis vinax, metuo si Saevius scribes.
82 Et ne quis gratiosus apud maiores vitos, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius, quid passus est Lucilius cum magnos viros carpserit?
85 In morem Satyricum.
86 Vaticiniisque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus, i. vt civis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucilli ingenio fuit offensi? 90 Ob Metellum & Lupum, homines improbos maledictis versibus confixos? 91 Culpauit. 92 Plebem infimam & tunicatum populum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 Imo super. 96 A populi conspectu. 97 Scipio & Laelius. 98 Iocari cum ipso Lucillio. 99 Et à rebus seriis laxari. 1 Donec cena pararetur. 2 Soliti sunt. 3 Infra quorum reditum Lucilli qui erat ordinis equestris. 4 Cum Augusto, Maecenate, &c. 5 Nolrat fateatur. 6 Ad fragilem dentibus premolere. 7 In rem solidam incurret.

Dissentio.

Diſſentia.[8] *equidem nihil hîc diſſidere poſſum.*
Sed tamen vt monitus caueas, ne forte negoti
facutiat tibi quid[9] *ſanctarum inſcitia legum:*
Si[10] *mala condiderit in quem quis carmina*[11] *ius eſt,*
[11] *Iudiciumque.*[12] *eſto, ſi quis mala: ſed bona ſi quis*
Iudice condiderit laudatur Cæſare. ſi quis
Opprobrijs dignum[14] *latraucrit,*[15] *integer ipſe:*
[16] *Soluentur riſu tabulæ,*[17] *tu miſſus abibis.*

8 Ego (inquit Trebatius) non poſſum diſſentire, quia pro te pronuncio.
9 Ignorantia legũ, quæ aliquid iubent aut vetant parui momenti, *à Verbo ſanctire.*
10 Carmina maledica.
11 Lex XII. tabularum lata eſt.
12 Actio ex lege.
13 Concedamus
in eſſe (inquit Horatius) ſi quis carmina ſcripſerit mala. i. indocta. 14 Si lacerrauerit. 15 Cum ſi ipſe purus & innocens. 16 Diſſoluentur cum Iudicum iſtis tabularum leges. 17 Tu demiſſus abſolueris.

SATYRA II.

Sub Ofelli perſona, luxui deditos inſectatur. De eo loquens qui gulæ ſeruit, eum dicit non certo iudicio ſed opinione quadam ſtultè concepta delitias in nonnullis cibis conſectari. Atque vt incommoda recenſet quæ comitantur hunc, qui circa victum eſt luxum, ſic commoda quæ tenui & frugali inſunt, enumerat.

QVæ virtus, & quanta,[1] *boni, ſit viuere paruo:*
(Nec meus hîc ſermo eſt: ſed, quem[2] *præcepit Ofel-*
Ruſticus,[3] *ab normis ſapiens,*[4] *craſſaq; Minerua) (lus*
Diſcite non inter[5] *lances, menſaſq;*[6] *nitentes,*
Cum ſtupet inſania[7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Accliuis falſis animus*[9] *meliora recuſat:*
Verùm hîc[10] *impranſi mecum diſquirite.*[11] *cur hoc?*
Dicam' ſi potero. MALE verum examinat omnis
[12] *Corruptus iudex.*[13] *leporem ſectatus, equóue*
Laſſus ab indomito: vel, ſi Romana fatigat
Militia[14] *aſſuetum græcari,*[15] *ſeu pila velox,*
Molliter auſterum[16] *ſtudio fallente laborem.*
Seu te[17] *diſcus agit:*[18] *pete cedentẽ aëra diſco.*
Cùm labor[19] *extuderit faſtidia:*[20] *ſiccus inania*

1 Ordo eſt, ô boni diſcite quæ virtus, &c.
2 Præmoniſtrauit & docuit.
3 Sapiens, ſed non ſecundum normam ſapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non exculta.
5 Vaſa pretioſa pro epulis.
6 Menſas opiparas.
7 Cùm oculorum & mentis acies (i. cum iudicium ratiocinii) auri & argenti fulgoribus obtundi-tur.
8 Incumbens & propenſus ad aſſentiendum falſis quæ
nudo cibo repleta accidit. 9 Verum virtutem repudiat. 10 Iciuni. 11 Cur veſtin vt imperandi verum diſcatis? 12 Sic animus cibo potuque conſtrictus verum à falſo diſtinguere nequit. 13 Lo-porem venatus. 14 Tu aſſuetum geſtaliter viuere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit. i delectat. 16 Pilæ ludo obliuionem laboris afferente molliter. i cum quadam voluptate 17 Ludus in Græcia vſitatus. 18 Iacta diſcum in aerem, qui cedit corporibus grauioribus. 19 Cùm labor ſegnitiem facientem quæ naufeam parit. 20 Siticuloſus & famelicus.

21 Ironies eſt conceſsio. Quaſi dicat, non ſpernes.
22 A monte Hymetto in Attica. Eſt Hypallage.
23 Ceſſarius domi non eſt.
24 Mare in tempeſtatem inſurgit.
25 Stomachum inanem.
26 Vnde putas hanc voluptatem naſci in tam tenui victu?
27 Quo modo parantur?
28 Non in caroum obſoniorum odore.
29 Tu pulus pulmento ſumiores quare exercitio laborioſo.
30 Nam pinguem vitijs. i. crapula torpidum & pallidum reqnt Oſtrea nec Scarus poterit iuuare.
31 Peregrè adueſta.
32 Piſcis Romæ carus & rarus.
33 Vix perſuadebo.
34 Paueat.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus voluptatibus rerum, vt deliciis luxurioſis.
37 Maiori pretio.
38 Quaſi ad gulæ, alatum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pauoni maneat illa pluma?
40 Formâ pauonis magis quàm illâ.
formâ gallinæ. 41 Formis pulchritudine diſſimilibus. 42 Concedo. 43 Quomodo ſcio magis quàm illâ.
44 An piſcis ille fit in ſtatio Tiberi captus, an alio. i. in mari? 45 Piſces omnes capti ſtatim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, vbi lupus eſt potior, propter aquam concitatiorem. 47 Circa oſtia Tiberis. 48 Quem dividas neceſſe eſt in frufta. 49 Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50 Cui ſitur magnitudinem laudas in Mullo & reprehendis in lupo? 51 Iupit. 52 Dedit procer ſtatem. 53 Mollis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obſoniorum halitus, cuius dapes digeſtæ ſunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Anſiri pecibus mens ſaeuetes. 58 Humido vultu calore putrefacto. 59 Quanquam aper nauſeam mouet & contemnitur. 60 Quia. 61 Copia fabidi eorum grauat ſtomachum. 62 Helluo exaturatus. 63 Insulæ ſunt villæ ad appetitus excitandos, quibus vicinæ piſcinæ includunt.

21 *Sperne cibum vilem: niſi* 22 *Hymettia mella Falerno*
Ne biberis diluta. 23 *foris eſt promus: & atrum*
Deſendens piſces 24 *hyemat mare. Cum ſale panis*
25 *Latrantem ſtomachum bene leniet.* 26 *Vnde putas aut*
27 *Quî partum?* 28 *non incano vndore voluptas*
Summa, ſed in teipſo eſt: 29 *tu pulmentaria quære*
Sudando. 30 *pinguem vitijs, albumque, nec Oſtrea,*
Nec Scarus, aut poterit 31 *peregrina iuuare* 32 *Lagoi.*
Vix tamen 33 *eripiam, poſito pauone, velis quin*
34 *Hoc potius, quàm gallina* 35 *turgère palatum,*
Corruptus 36 *vanis rerum: quia veniat* 37 *auro*
Rara auis: & picta pandat ſpectacula cauda:
38 *Iam quâ ad rem attineat quicquam rum veſteris iſta,*
Quam laudas plumæ? 39 *coctóne num adeſt honor ice?*
Carne tamen quamuis diſtat nibil: 40 *hæc magis illa,*
41 *Imparibus formis deceptum te patet.* 42 *eſto.*
43 *Vnde datum ſentis,* 44 *lupus hic, Tiberinus in alto*
Captus 45 *biet?* 46 *pontéſne inter iactatus, an amnis*
47 *Oſtia ſub Tuſcî?* *laudas inſane trilibrem* (eſt.
Mullum: 48 *in ſingula quem minuas pulmenta, nec eſſe*
49 *Ducit te ſpecies, video.* 50 *quò pertinet ergo*
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet 51 *illis*
Maiorem natura 52 *modum dedit:* 53 *his breue pondus.*
Maiorem natura 52 *modum dedit:* 53 *his breue pondus.*
JEIVNVS raro ſtomachus 54 *vulgaria temnit.*
Porrectum magno 55 *magnum ſpectare catino*
Vellem, ait Harpyis 56 *gula digna rapacibus. at vos,*
57 *Præſentes Anſiri* 58 *coquite horum obſonia: quanquã*
59 *Putet aper, Rhombúſque recens, mala copia* 60 *quando*
61 *Ægrum ſollicitat ſtomachum: cum rabula* 62 *plenus,*
Atque 63 *acidas mauult inulas. nec dum omnis abacta*

[64] Panperies epulis [65] regum, nam [66] vilibus ouis,
[67] Nigrisq; est oleo bodie locus. Haud ita pridem
[68] Galloni præconis erat accipensere mensa
Infamis. quidi? tum [69] rhombos minus æquor alebat?
[70] Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:
Donec vos author docuit [71] prætorius. ergo
Si quis nunc mergos suaueis [72] edixerit esses:
Parebit [73] praui docilis Romana iuuentus.
[74] Sordidus à tenui victu distabit, [75] O stello
Iudice. nam frustra vitium vitaueris [76] illud,
Si te [77] aliò prauum detorseris Auidienus,
Cui Canis [78] ex vero dictum cognomen adhæret:
[79] Quinquennes olcas [80] est, & syluestria corna:
Ac, [81] nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
[82] Cuius odorem olei nequeas perferre ([83] licebit
Ille [84] repotia, natalem, aliosue diem um
Festos [85] albatus celebret) cornu ipse [86] bilibri
Caulibus instillat, [87] vetera non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens vtetur? & horum
[88] Vtrũ imitabitur? hùccurget [89] lupus, hùc [90] canis? [91] ait
[92] Mundus erit, qui non offendat [93] sordibus: atq; (sunt
[94] In neutram partem cultus miser. [95] hic neq; seruis,
[96] Albuci senis exempio, dum munia [97] didit,
Senex erit: neque sic vt [98] simplex Naeuius, [99] unctum
Conuiuis prabibit aquam, vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis [1] quæ, quantaque secum
Afferat: imprimis valeas bene, nam, variæ res
Vt ocerint homini, [2] credas, memor illius escæ,
Quæ [3] simplex olim tibi [4] sederit. at simul assis
[5] Miscueris elixa: simul conchylia turdis:

64 Victus tenuis.
65 Maiorum virorum epulis.
66 Parui pretij.
67 Oleo mansris & amaris.
68 Gallonius proverbialiter & obscœnè quærens, qui primus in conuiuio potuit accipenseres, pisium omnium habitum nobilissimum.
69 Rhombus pisis saluus erat in honore apud Romanos.
70 Rhombus adhuc sine Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus gulosus, pretorum exemplo cæteris esse nolit.
72 Ex imperio dixerit.
73 Iuuenes quæ sibi proxima dicit.
74 Inter victum sordidum et luxuriosum victus medius est interiectus, qui etiam laudabilis est.
75 Philosopho incubo, de quo supra.
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum veritate, i. ex immunditia & sordibus.
79 Oleas vendibus corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, et acerum.
82 Et infusas cauliculis oleum, cum odorem, &c.

81 Quamuis. 84 Conuiuia sæpe die secundo à nuptijs, vel consecutione, quæ liberis antè ipsi vicem celebrantur. Aug. child-feasts. 85 Albo vestis indutus. 86 Et vasculo cornea quod duas olei libras continet. 87 Acetum mortificat & languidi. 88 Gallonium luxuriosum, an Auidienum sordidum? 89 Edacitas vel ingluuies 90 Immunditia vel sordes. 91 Vt ille in proverbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus suæ fortuna erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albuci senioris pœnas castigabat, quàm aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Vt Nævius parum prudens. 99 Aquam vngentis diluit i. quod est luxuria non seruitur. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Vna. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachi ingestia,

Dulcia se [6] *in bilem vertent. stomachoq;* [7] *tumultum*
Lenta feret [8] *pituita. vides, vt* [9] *pallidus omnis*
Cœna desurgat [10] *dubia? quin corpus onustum*
[11] *Hesternis vitijs animum quoque* [12] *prægrauat vnà:*
[13] *Atque afflixit humo diuinæ particulam auræ:*
[14] *Alter, vbi dicto citiùs* [15] *curata sopori*
Membra dedit: [16] *vegetus præscripta ad munia surgit.*
[17] *Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:*
Siue diem festum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [18] *vbique*
Accedent animi, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,
Quàm puer, & validus [19] *præsumis, mollitiem, seu*
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus? (sus
[20] *Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia* [21] *na-*
Illis nullus erat: sed, credo, [22] *hac mente, quòd hospes*
Tardiùs adueniens, [23] *vitiatum commodius, quàm*
Integrum edax dominus consumeret: hos vtinam inter
Heroas natum tellus me [24] *prima tulisset.*
Das aliquid fame, [25] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæq;
Grande [26] *ferunt vnà cum damno dedecus.* [27] *adde*
Iratum [28] *patruum, vicinos,* [29] *te tibi iniquum,*
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
[30] *Æs, laquei pretium. iure, inquis,* [31] *Thrasius istis*
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitiæque habeo [32] *tribus amplas regibus.* [33] *ergo,*
[34] *Quod superat, non est.* [35] *melius quo insumere possis?*
Cur eget [36] *indignus quisquam te diuite? quære*
Templa ruunt antiqua deûm? cur, improbe, charæ
Non aliquid patriæ [37] *tanto emetiris acervo?*
Vni nimirum tibi [38] *rectè semper erunt vt.s?*

6 In cholerum amarum.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna est dubia, vbi cunctantur dubitant quid de mensis sumant.
11 Hesternâ crapulâ.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum deiicit animam, diuini spiritus partem.
14 Alter, cuius oculus parcus est & tardus.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad necessarias functiones.
17 Qui Parcè viuit, ad meliorem victum potest transcurrere aliquando.
18 Et vbi senectus aduenerit.
19 Ante tempus sumis.
20 Aprum leuiter putrem.
21 Iudicium.
22 Hac intentione
23 Putidum potius ederet.
24 Tellus in prima sua ætate.
25 Panis, quæ humanæ auri fit gratior quam quod in carnem.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cuius sub imperio es.
29 Te tibi inimicum, qui omnia tua das alijs.
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad suspendium. 31 Homo pessimè idémque pauper.
32 Quæ sufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioso respondet Horatius. 34 Quod tibi superest. 35 Non melius quàm in epulas luxuriosas. 36 Inopia indignus, qui non mereatur nec debet esse pauper. 37 E tanto acervo. 38 Non semper, quia fortuna est instabilis.

O maz-

O magnus[39] *posthac inimicis risus. vterne*
Ad casus dubios fidet sibi certius, hic, qui
Pluribus assuerit mentem, corpusq;[42] *superbum:*
An qui contentus paruo, metuensq; futuri,
In pace, vt sapiens,[43] *aptarit idonea bellò?*
Quò magis his credas: puer hunc ego paruus Ofellum
Integri opibus noui[45] *non latius vsum,*
Quàm nunc accisis.[47] *Videas*[48] *metato in agello*
Cum pecore, & gnatis[49] *fortem,*[50] *mercede colonum:*
Non ego, narrantem, temere edi luce[52] *profesta*
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
Ac, mihi seu[53] *longum post tempus venerat hospes,*
Sive operum vacuo gratus conuiua[55] *per imbrem*
Vicinus:[56] *benè erat,*[57] *non piscibus vrbe petitis,*
Sed pullo, atque hædo: tum[58] *pensilis vua secundas,*
Et nux ornabat mensas,[59] *cum duplice ficu.*
Post hoc ludus erat[61] *cuppa potare magistra:*
Ac venerata Ceres, vti culmo surgeret alto,
Explicuit vino contracta[64] *seria frontis.*
Seniat, atque nouos mouerat fortuna[66] *tumultus:*
Quantum[67] *hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos*
O pueri[68] *nituistis,*[69] *vt huc nouus incola venit.*
Nam propriæ telluris erum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit[71] *ille,*
Illum aut[72] *nequities,*[73] *aut vafri inscitia iuris,*
Postremò expellet certè[74] *viuacior hæres.*

39 Comment. fortunæ.
40 Ad mutationem fortunæ conformetur hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus affluentem excitat?
42 Corpus delitijs elatum.
43 Præparauerit, quæ in rebus aduersis vsui esse possint.
44 Omni re sua familiari incolumi.
45 Non largiùs.
46 Quem nunc proscriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Ofellum nostrum: &c. Non ego &c.
48 In agello demenso & ab Vmbreno, Augusti milite, condicto.
49 Temporum iniquitate fortitæ lætitiæ.
50 Pretio dato pro agro suo ad Vmbrenum translato.
51 Totus, vtque ad finem Satyræ, sermo est Ofelli.
52 Die non festa Angl. a working-day
53 Postquam rudi veniens lautitia & liberalitas est accipiendus.
54 Sive cum vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quòminùs plebeat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem eo. 57 Mensa non pisciis, fructu. 58 Vua, quæ pendens siccabatur. 59 Cum geminis nucibus, quas *marisicas* appellant. 60 Postquam nos cibo & potu explesti sumus. 61 Nullo alio bibendi magistro ad potandum adhibito quàm ipsa Cuppa. Let him quiet quis arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum sacrum exurgere altum. 63 Discussit. 64 Res seriæ, curæ & molestiæ quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alias motus excitet. 67 De eo, quod in vsu habeo. 68 Miseris splendidè vixistis? 69 postquam hoc venit Vmbrenus. 70 Sunt autem priuata nulla, naturâ. Cic. Off. 1. 71 Vmbrenus per Augustum. 72 Iniuria & fraudulento profusio. 73 Aut vafri iuris ignoratio. Sed cur poeta ius vafrum appellat? An quòd huiusmodi vafrities est in iuris consultis, vt in vtramque partem ius exponant & interpretentur? Odeo allimire. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius viuens succedit.

Nunc

Nunc agor Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli [75] proprius: sed cedet in vsum
Nunc mihi, nunc alij. Quocirca viuite [76] fortes:
Fortisq; aduersis opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuum.
76 Viuite fortis animo aduersus fortunæ incommoda.

SATYRA. III.

Damasippum inducit ipsum accusantem quòd nihil scriberet deinde sub persona Damasippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

[1] Sic ratò scribis, vt toto non quater anno
[2] Membranam poscas, [3] scriptorum quæq; retexens,
Iratus tibi quòd vini somnique [4] benignus
Nil dignum [5] sermone canas, quid fiet? ab ipsis
[6] Saturnalibus huc fugisti, sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est,
Culpantur frustra [7] calami, [8] immeritisque laborat
Iratus natus [9] paries dijs atque poetis.
Atqui vultus erat multa & præclara [10] minantis,
Si [11] vacuum [12] tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit [13] stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
[14] Inuidiam placare paras [15] virtute relicta?
Contemnere miser. vitanda est improba Siren
[16] Desidia: aut quicquid [17] vita meliore parasti,
[18] Ponendum æquo animo. [19] Dij te, Damasippe, deabq;
[20] Verum ob consilium donent [21] tonsore. sed unde
Tam bene me nosti? [22] Postquam omnis res mea [23] Ianũ
Ad medium [24] fracta est, aliena negotia curo,
[25] Excussus proprijs. [26] olim. nam, [27] quærere amabam

1 O Horati.
2 Chartam, in qua scribat.
3 Commutam omnia, quæ in tabulis antequam scripserunt.
4 Vini largioris nimium bibens & dormiens.
5 Nil dicit dignum, quod Satyris inundet.
6 Post dies Saturnales sactos (in quibus magna erat potandi copia) hoc. ad vilam fugisti vt scriberes.
7 Culpantur calami ad scribendum minus apti.
8 Immeritò abs te vexantur paries ædificatus, dijs & poetis malè propitijs.
9 In pariete cerato solebant poetæ, si quid nocte in mentem venisset, inscribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otiosum.
12 Horatius domo tepida delectabatur, non frigoris erat impatiens. 13 Quasi stipatores tetram edicere in villulam rusticam? 14 Inuidiam virtutatur comitem. 15 Ita vt manus otiari & nihil scriberet? 16 Desidia (ista similis animos hominum corrumpit. 17 Virutem exercendo. 18 Deponendum est & abiciendum patienter. 19 Horat. satis ridicule gratias agit Damasippo. 20 Ob rectum consilium. 21 Qui longam & philosophicam non tam barbam radat. 22 Respondet Damasippus. 23 Ianum Deum bifrontem in foro positum, vbi mercatores & fœneratores conuenebant. 24 Quasi ad scopulos illisa est, diminuta & confusa mea. 25 Rectus à propriis negotijs. 26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse vasorum antiquorum, priusquam sic factus Stoicus. 27 Cognoscere amabam.

28 Quo

[1] Quo vaser ille pedes lauisses [2] Sisyphus ære,
Quid sculptum [3] insabrè, [4] quid fusum durius esset.
[5] Callidus huic signo ponebam [6] millia centum:
Hortos egregiásque domos mercarier vnus
Cum lucro norat. vnde frequentia [7] Mercuriale
Imposuere mihi cognomen [8] compita. [9] Noui:
[10] Et morbi miror purgatum te illius. [11] Atqui
Emouit veterem mirè [12] nouus, vt solet, [13] in cor
Traiecto [14] lateris miseri capitisque dolore: (get,
Vt [15] lethargicus hic, quàm sit [16] pugil & medicus [17] vi-
[18] Dum ne quid simile huic, esto vt libet. [19] ô bone, ne te
[20] Frustrere: insanis & tu, [21] stultiq; propè omnes:
[22] Si quid Stertinius veri crepat: [23] vnde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, [24] tempore quo me
Solatus iussit [25] sapientem pascere barbam,
Atque à Fabricio non tristem [26] ponte reuerti.
Nam [27] male re gesta quum vellem mittere [28] operto
Me capite in flumen: [29] dexter sletit, & [30], Caue faxis
Te quicquã indignum. pudor (inquit) te [31] malus vrget,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in te
Solo, [32] nil verbi, pereas quin [33] fortiter addam.
[34] Quem mala stultitia, & quæcunque inscitia veri
Cæcum agit, insanum Chrysippi [35] porticus & grex
[36] Autumat. hæc populos, hæc magnos [37] formula reges,
Excepto sapiente, tenet. nunc accipe quare
[38] Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen
Insano [39] posuere. [40] velut siluis, vbi passim
[41] Palantes error, [42] certo de tramite pellit:
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus vtrinque
[43] Error, [44] sed varijs illudit partibus. hoc te

[1] Quo vaser ille pedes lauisses [2] Sisyphus ære,
Quid sculptum [3] insabrè, [4] quid fusum durius esset.
[5] Callidus huic signo ponebam [6] millia centum:
Hortos egregiásque domos mercarier vnus
Cum lucro norat. vnde frequentia [7] Mercuriale
Imposuere mihi cognomen [8] compita. [9] Noui:
[10] Et morbi miror purgatum te illius. [11] Atqui
Emouit veterem mirè [12] nouus, vt solet, [13] in cor
Traiecto [14] lateris miseri capitisque dolore: (get,
Vt [15] lethargicus hic, quàm sit [16] pugil & medicus [17] vi-
[18] Dum ne quid simile huic, esto vt libet. [19] ô bone, ne te
[20] Frustrere: insanis & tu, [21] stultiq; propè omnes:
[22] Si quid Stertinius veri crepat: [23] vnde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, [24] tempore quo me
Solatus iussit [25] sapientem pascere barbam,
Atque à Fabricio non tristem [26] ponte reuerti.
Nam [27] male re gesta quum vellem mittere [28] operto
Me capite in flumen: [29] dexter sletit, & [30], Caue faxis
Te quicquã indignum. pudor (inquit) te [31] malus vrget,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in te
Solo, [32] nil verbi, pereas quin [33] fortiter addam.
[34] Quem mala stultitia, & quæcunque inscitia veri
Cæcum agit, insanum Chrysippi [35] porticus & grex
[36] Autumat. hæc populos, hæc magnos [37] formula reges,
Excepto sapiente, tenet. nunc accipe quare
[38] Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen
Insano [39] posuere. [40] velut siluis, vbi passim
[41] Palantes error, [42] certo de tramite pellit:
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus vtrinque
[43] Error, [44] sed varijs illudit partibus. hoc te

1 In quo vas æreo.
2 Sisyphus Æoli filius, Corinthi rex.
3 Minus artificiosè
4 Quid minus elegantèr esset confabricatum.
5 In eo callidus eram, quòd scirbam signatis operibus insitum pretium imponere.
6 Sestertium centum, 10000.
7 Mercurius præsidebat mercatui.
8 Omnes popularitèr qui in compitis seditionabantur, sed appellabant Mercurialem.
9 Noui, inquit Natta.
10 Illius negotij.
11 Respondet Damasippus.
12 Nouus morbus veterem depulit.
13 In os ventriculi, κατὰ στόμαχον Galenus appellat.
14 Pleuritidis.
15 Vt veternosus.
16 Quam sit phreneticus.
17 Et medicum verberat.
18 Dum modò ne quid facias huic phrenetico simile (inquit Horat) esto insanus si voles.
19 Loquitur Damasippus.
20 Ne decipias te.
21 Secundum Stoicorum dogma.
22 Siquid veri loquitur Stert. philosophus Stoicus.
23 Forti animo.
24 Definitio sapientis.
25 Philosophicam barbam nutrire ad rubilicum vsque, aut ad rubrum denissum.
26 Vrbe Damasippus se præcipitare voluit, duroi dolore commotus.
27 Re familiari mea consumpta.
28 Pudoris causâ.
29 Assirit mihi Stert. fortunatus.
30 Vitiosus pudor.
31 Nihil præterea loquar.
32 Forti animo.
33 Definitio insaniæ.
34 Schola Stoica.
35 Insanum putat.
36 Hæc definitio.
37 Quare stulti sint.
38 Imposuere.
39 Quemadmodum in sylvis.
40 Vagantur.
41 A via recta abducit.
42 Vnus error vtrique. Vnus est error vtrique, 43 Sed error ille quasi lacibundus in varijs veritatis partibus, vt puta dextri & sinistri,

Crede modo insanum: nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet, [71] *caudam trahat. est genus vnum*
Stultitiæ, [72] *nihilum metuendæ timentis: vt ignes,*
Vt rupes, fluuiósque [73] *in campo obstare queratur,*
Alterum & huic [74] *varium, & nihilo sapientius, ignes,*
Per medios, fluuiosq; ruentis. clamet amica,
Mater, bonesta soror, cum cognatis, pater, vxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: [75] *serua:*
Non magis audierit, quàm [76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit, [77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem, cunctum [78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi [79] *creditor? isto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tùne insanus eris, si acceperis? an magis [80] *excors*
[81] *Reiecta præda, quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non est satis: adde* [83] *Cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde [84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula [85] *Proteus.*
Quum rapies in ius, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò auis, modò saxum: & quæ velit, arbor.
Si malè rem gerere, insani est: [86] *contrà, bene sani:*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam* [89] *rescribere possis*
[90] *Audire atque togam* [91] *iubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria, [92] *tristique superstitione,*
Aut alio mentis morbo [93] *calet. huc propius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est [94] *ellebori multo pars maxima auaris:*

71 Sit stultus & stultus, cuius tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium
75 Serua te, tibi caue.
76 P. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hîc ab Horatio Ilionа nominatur) cùm somnū simulare deberet, seriò dormiit vino obrutus.
77 Catienus histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater te ap.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi bonis credat?
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor, scribe te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem millia libr.
83 Fœneratoris qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & irritas laqueos.
85 Tergiversator, qui ne soluat debitum varios dolos machinabatur, similis Proteo in varias figuras se transformanti.
86 Bene rem gerere
87 Multò insanior est Perillus.
88 Mutuò dantis. vel iubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris.
89 Rependere æque per Argentarij scripturam reddere.
90 Sunt verba Stertinij sub persona Damasippi.
91 Se ad audiendum parare.
92 Tristes efficit superstitio.
93 Æstuat.
94 Ellebrorus melancholiam purgans remedium est insanie.

Nescio

Neſcio an[95] *Anticyram ratio illis deſtinet omnem.*
Heredes[96] *Staberi ſummam incidere ſepulcro:*
Ni ſic feciſſent, gladiatorum[97] *dare centum*
Damnati populo paria, atque epulũ, arbitrio[99] *Arri:*
Frumenti quantum metit[1] *Africa.*[2] *Sive ego prauè,*
Seu rectè, hoc volui:[4] *ne ſis patruus mihi,*[5] *Credo*
Hoc Staberi[6] *prudentem animum vidiſſe. Quid ergo*
Senſit, quum ſummam patrimoni inſculpere ſaxo
Heredes voluit?[7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cauit nihil[8] *actius: vt ſi*
Forte[9] *minus locuples vno quadrante periret,*
Ipſe videretur ſibi[10] *nequior.*[11] *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, diuina humanaq́ pulchris
Diuitijs parent: quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, iuſtus, ſapiens etiam, & rex,
Et quicquid volet.[13] *hoc, veluti virtute paratum,*
Speranit[14] *magnæ laudi fore. quid ſimile iſtis*
Graecus Ariſtippus?[15] *quis ſeruos proijcere aurum*
In media iuſſit Libya: quia tardius irent
Propter onus ſegnes.[16] *vter eſt inſanior horum?*
Nil agit exemplum,[17] *litem quod lite reſoluit.*
Siquis emat citharas, emptas comportet in vnum,
Nec ſtudio citharæ nec muſæ deditus vlli:
Si[18] *ſcalpra &*[19] *formas,*[20] *non ſutor: nautica vela,*
Aduerſus mercaturis: delirus & amens
Vndiq́ dicatur meritò. quid diſcrepat[23] *iſtis*
Qui nummos aerumque recondit, neſcius vti
Compoſitis, metuenſque velut contingere[24] *ſacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti ſemper aceruum
Porrectus vigilet, cum longo fuſte:[27] *neque*[21] *illinc*
Audeat[27] *eſuriens dominus contingere granum:*
Ac potius ſolijs parcus veſcatur[28] *amaris:*

95 Quicquid eſſe bonum in Anticyra nouimus. 96 Hominis auaritiſſimi, qui iuſſit heredes quantam quiſque ſummam ex teſtamento acceperit in eius ſepulcro incidere. 97 Exhibere. 99 Damnati ſunt eius teſtamento. 99 Hominis ſurpituſi. 1 Maximam vim frumenti. 2 Frumenti ferax ſua. 3 Staberium ſe locuentem induxit. Haec eſt vltima mea voluntas ſine ſi prauè ſine rectè. 4 Noli me obiurgare vt ſolent patrui ſimos nepotes. 5 Reſpondet Damaſippus ſuus quis ſolus. 6 Ironicè. 7 Quamdiu vixit. 8 Nihil cauit vehementius quàm pauperiem. 9 Si vno quadrante pauperior eſſet moriturus. 10 Luxurioſior. 11 Haec dicuntur ex perſona Staberij. 13 Ex auari iudicio. 14 Has diuitias accumulatas. 15 Ad nomi nis ſui immortalitatem. 16 Ariſtippus Socratis auditor non Graecus natione. Sed ideò Graecus dicitur quia Graecis literis philoſophatus eſt. 18 Staberius an Autoritis inſtrumentis, quibus eorium radimus. 19 Pedes ligneos, quibus vtuntur ſutores ad calceos componendos. Angl. laſtes. 20 Si illa, qui ſutor non eſt, emat ſcalpra. 21 Alienus à mercatura. 23 Ab illis. 24 Bonis quaeſitis. 27 Vide Sat. 1. lib. 2. 25 Iacens. 28 Illius contrarii. 27 Quamuis ſit dominus & eſuriat. 28 Foliis agreſtibus.

Si positis intus Chij veterisque Falerni
Mille cadis (29 nihil est: tercentum millibus) acre
Potet acetum: age, sic 30 stramentis incubet, 31 vnde-
octoginta annos natus, cui stragula vestis,
32 Blattarum ac tinearum epule, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus 33 vt ebibat hæres,
34 Dijs inimice senex custodis? 35 ne tibi desit?
Quantulum enim 36 summæ curtabit quisque dierum,
37 Vngere si caules oleo meliore caputque
Cœperis impexa fœdum 38 porrigine? quare,
39 Si quidquis satis est, periuras, surripu, 40 aufers
Vndique? tuni' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruosue tuos, quos ære 41 parârit:
Insanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Quum laqueo vxorem interimis, matremque veneno,
42 Incolumis capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis
43 Argis,
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Orestes.
Aut tu reris eum 44 occisa insanuisse parente?
Ac non ante malis dementem 45 actum furijs, quàm
Ja matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin 46 ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis.
Non 47 Pyladen ferro violare aususue sororem
Electram: tantum maledicit vtrique, vocando
Hanc, furiam, hunc, 48 aliud, iussit quod 49 splendida
bilis.
50 Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui 51 Veientanum festis potare diebus
52 Compa solitus trulla, 53 vappámque profectis:
Quondam 54 lethargo grandi est oppressus: vt hæres

29 Parum est quod dico, mille vino cados domi repositos habeo.
30 Vilibus stratis, quæ dormientibus substernuntur.
31 Nam annos octoginta natus.
32 Epulæ vermium, qui vestes corrodunt veluti tineæ.
33 Vt consumat.
34 Diis inuse.
35 Custodis ne tua, ne tibi quippiam desit?
36 Quantulum de summa pecuniæ amputabit vnusquisque dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo est morbus capitis, vbi inter pilos furgunt quædam squamulæ.
39 Si exiguum tibi sufficit quamobrem periurabis.
40 Quare asseris per vim?
41 Quos emisti pecunijs.
42 Tamne es & sensibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non insanum fuisse antequam facinus admitteret?
45 Impulsum furijs.
46 Postquam habitus est furiosus.
47 Pyladen fociam fuum.
48 Alio nomine.
49 Quod sanguineum & atra bile lusserat. Bilis est splendida & mordax, instar aceti.
50 Opimius quidam pauper argenti domi reconditi. 51 Vinum rebellem pessimum & saporis ingrati. *Veientanus cinis ait Campanis* 52 Vase potorio fictili 53 Vinum insipidum. 54 Veterno.

Jam

Iam circum loculos & [55] claues lætus suarsi,
Curreret. [56] *hunc medicus multum celer atque fidelis*
Excitat hoc pacto : mensam poni iubet, atque
Effundi sactos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem sic erigit. addit & illud,
Ni tua custodis; auidus iam hæc auferet hæres.
[57] *Metí' viuo? Vt viuas igitur, vigila:* [58] *hoc age.* [59] *Quid*
[60] *Deficient inopem* [61] *vene te, ni cibus atque* (*vis?*
Ingens accedat stomacho [62] *fultura ruenti.*
Quid cessas? agedum sume hoc [63] *ptisanarium oryze.*
[64] *Quanti emptæ parua. quanti ergo? octo assibus. Ebes*
Quid refert, [65] *morbo, an sartis peredmque rapinis?*
[66] *Quisnã igitur sanus? Qui non stultus. Quid auarus?*
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit auarus,
Continuò sanus? Minimé. Cur Stoice? Dicam.
[67] *Non est cardiacus* ([68] *Craterum dixisse putato*)
Hic æger. [69] *Reclè est igitur? surgatq; ?* [70] *Negabit.*
Quòd latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est periturus, neque sordidus. [71] *Immolet ædis*
Hic porcum Laribus. Verùm ambitiosus & audax.
[72] *Nauiget Anticyram. quid enim differt,* [73] *barathrone*
Dones quicquid habes, an nunquam vtare [74] *paratis?*
Seruius Oppidius [75] *Canusi duo prædia diues,*
Antiquo censu, natis [76] *diuisse duobus*
Fertur: & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum : Postquam te [77] *talos Aule nuciscue*
[78] *Ferre sinu laxo,* [79] *donare & ludere vidi :*
Te Tiberi [80] *numerare, cauis abscondere* [81] *tristem.*
Extimui ne vos ageret vesania discors :
[82] *Tu Nomentanum,* [83] *tunc sequereré* [84] *Cicutam.*
Quare per diues oratus vterque Penates,
Tu, cane ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus multa recluderet.
56 Hunc Opimium lethargicum.
57 Verba sunt Opimii, Mene viuo ille auferet hæres?
58 Huic rei da operam, vt conualescas.
59 Quid vis faciam? inquit Opimius. est dialogismus.
60 Loquitur mollicus.
61 Annon, vives.
62 Robur.
63 Ptisanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quanti empta sit oryza? in genitiuo casu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damasippum & Stertinium Stoicum indocte loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Estne igitur extra pectus sano, & è lecto surgat?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt si grauem offendat Laribus, qui eum à periculo & auaritia liberarunt.
72 Pergetur hellebore, quo insanus est.
73 Ventri omnia vorat. *Athenæus in Parasitorum, locum prosadiorem ne malefico demittatur.*
74 Quæstis.
75 Canusium, est oppidum in Appulia.
76 Diuisse.
77 Testetur.
78 Id dicimus laxo sinu ferre, cuius nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere tesiu. 80 Numerare nuces & locis occultis abscondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne in Aule Nomentanum prodigum sequereris. 83 Ne tu ô Tiberi. 84 Anxium signaretur.

Quod ſatis eſſe putat pater, & [85] natura coercet.
Præterea ne vos [86] titillet gloria, iure-
-iurando obſtringam [87] ambo: uter ædilis fuerit tue,
Veſtrûm prætor, is, [88] inteſtabilis [89] & ſacer eſto.
[90] In cicere atque faba bona tu perdâſque lupinis,
[91] Latus vt in circo ſpatiere, [92] aut aneus vt ſtes,
Nudus agris, nudus nummis inſane paternis?
Scilicet [93] vt plauſus, quos ferat [94] Agrippa, feras tu,
Aſſuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] Nequis humaſſe velit Aiacem [96] Atrida vetas cur?
[97] Rex ſum. [98] Nil vltra quæro plebeius. [99] Et æquam
Rem imperito: ac ſi cui videor non iuſtus, [1] inulto
Dicere, quæ ſentit permitto. [2] Maxime regum
Dy tibi dent capta claſſem reddúcere Troia:
Ergo [3] conſulere, & mox reſpondere [4] licebit?
[5] Conſule. [6] Cur Aiax heros ab Achille? [7] ſecundus
[8] Putreſcit, totiés ſeruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami Priamiſque inhumato,
Per quem [9] tot inuenes patrio carucre ſepulcro?
[10] Mille ouium inſanus morti dedit, inclytum Vlyſſem
Et Menelaum vnà mecum ſe occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide [12] natam
Ante aras, ſpargíſq; [13] mola caput improbe ſalſa,
[14] Rectiùs animi ſernas? [15] Quorſùm? [16] Inſanus quid enim
Fecit, quum ſtrauit ferro pecus? abſtinuit vim (Aiax
Vxore, & gnato, mala multa precatus [17] Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipſum violauit Vlyſem.
[18] Verùm ego, vt hercules aduerſo littore naues
Eriperem, [19] prudens placaui ſanguine diuos.
[20] Nempe tuo, furioſe. [21] Meo, ſed non furioſus,
[22] Qui ſpecies [23] alias veris, ſceleríſque tumultu

[24] *Permiſtas*

85 Natura quid contenta eſt.
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Agnhon.
88 Is eſt, cui ius teſtandi eſt ademtum, vel, cui nemo iure cogitur teſtimonium perhibere.
89 Execrandus eſto.
90 Ædiles talia munera apud priſcos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Vt in lato circo ſuperbus ambules.
92 Vt aerea ſtatua tibi erigatur.
93 Vt populi applauſus ferat.
94 Genet Auguſti, qui virtute ſua leo, cum eſſet vulpes imbellis.
95 Dialogus eſt inter plebeium quendam & regem Agamemnonem.
96 O Agamemnon.
97 Reſpondet Agamemnon.
98 Verba ſunt plebeij.
99 Agamemnon orationem ſuam continuat.
1 Impune.
2 Verba plebei captantis benevolentiam a rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga inquit Agamemnon.
6 Loquitur plebeius.
7 Vno Achille infelicior.
8 Iacet inſepultus.
9 Tot Troiani
10 Mille oues (inquit ille) occidit.
11 Verba ſunt plebeij.
12 Iphigeniam.
13 Mola eſt farre molito & ſale ſacta.
14 Rectius animum ſeruaſti, ſanitate es?
15 Quorſum hæc? inquit Agamemnon.
16 Verba plebei.
17 Agamemnoni & Menelao.
18 Reſpondet Agamemnon.
19 Prudenter.
20 Tuo ſanguine (inquit plebeius) quapropter furioſus fuiſti.
21 Meo ſanguine ventos placaui (inquit Agamemnon) ſed non ideò furioſus fui.
22 Loquitur plebeius.
23 Differentes à veris.

[24] *Permiſſas capiet,* [25] *commotus habebitur: atque*
Stultitiæ erret, [26] *nihilum diſtabit, an ira.*
Aiax immeritos dum occidit, deſipit, agnos?
Quum prudens ſcelvs ob titulos [27] *admittis inanes,*
[28] *Stas animo?* [29] *& puũ eſt vitio tibi* [30] *quũ tumidũ*
Siquis lecticæ [31] *nitidam geſtare amet agnam, ſeſt cor?*
Huic veſtem vt gnatæ paret, ancillas paret, aurum:
Puſam aut puſillam appellet: fortique marito
[32] *Deſtinet vxorem: interdicto* [33] *huic omne adimat*
Prætor, & ad ſanos [34] *abeat tutela propinquos (*[35] *ius*
Quid? ſiquis gnatam pro mutæ [36] *denonet aqua,*
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, (hæc ſumma eſt inſaniæ) qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quem cepit [37] *vitrea fama,*
[38] *Hunc circumtonuit gaudens* [39] *Bellona cruentis.*
Nunc age luxuriam & [40] *Nomentanum arripe mecum.*
Vincet enim ſtultos [41] *ratio inſanire* [42] *nepotes.*
[43] *Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,*
[44] *Edicit, piſcator vti, pomarius, auctps,*
Vnguentarius, [45] *ac Tuſci turba impia vici,*
Cum ſcurris ſartor, [46] *cum lælabo omne* [47] *macellum*
Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes?
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuiq; domi eſt, id crede tuum: & vel nunc pete, vel cras
Accipe, quid contra inuenit reſponderit [48] *æquus.*
In niue Lucana [49] *dormis occreatus, vt aprum*
Cauem ego: [50] *tu piſces hyberno ex æquore* [51] *verris:*
[52] *Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam. aufer:*
[53] *Sume tibi decies:* [54] *tibi tantundem:* [55] *tibi triplex,*
[56] *Vnde vxor media curtat de nocte* [57] *vocata.*
[58] *Filius Æſopi detractam ex aure* [59] *Metellæ,*
(Scilicet [60] *vt decies ſolidum exorberet) accto*
[61] *Diluit inſignem baccam. qui ſanior ac ſi*

24 Ti eam ſolent commiſtas.
25 Furioſus habendus eſt.
26 Nihil intereſt.
27 Filium occidis.
28 Sanè mentiris?
29 Expers vitij.
30 Quum cor ira eſt inſanum.
31 Agnam ablatæ vellere candidam.
32 Sponſat vxorem.
33 Tanquã fatuæ.
34 Ius bona ſua adminiſtrandi.
35 Tranſeratur procuratio.
36 Deſtituet aqua.
37 Fama fragilis & inconſtans.
38 Bellona hunc tonitrum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxuriosum & aſſectum.
41 Rerum eorum probabit.
42 Luxuriosos inſanire.
43 Nomentanus.
44 Publicè prædicant.
45 Lenones, meretrices & id genus homines, perditi vagabundi, qui in vico Tuſco habitabant.
46 Valebrum locus erat Romæ, in quo habitabant vnguentarii.
47 Locus publicus obſoniis vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationem lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piſcator.
51 Hyeme piſcaris.
52 Segnis ſum ego. 53 O venator ſume tibi decies centena ſeſtertia nummûm millia.
54 O piſcator. 55 O leno ſume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accerſita. 58 Clodium Æſopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium Æſopum adamauit. 60 Vt decies centum millia ſeſtertiûm nummûm deuoraret. 61 Liquefecit Margaritam.

62 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenij levitate.
64 Simile & æquale
65 Magno pretio.
66 Quibus sint adnumerandi? sanè an insani?
67 Vt solent pueri.
68 Veloci iumenta.
69 Virum grauem.
70 Amentia eum agitet.i. pro insano habeatur.
71 Ædificare casas & similia.
72 Vtrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans.
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola successit.
75 Ornamenta animatoria.
76 Periscelides.
77 Ornamentum cubiti, vel brachiorum tegumentorum.
78 Quibus homines molles vtebantur.
79 Vt Polemo ebrius.
80 Flores, rosas, lilia &c. è quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrij & modesti, qui fuit Aristotelis auditor.
82 Thaide exclusus. Totus hic locus desumitur ex Eunucho Terent.
83 Foribus sibi obiecta vnde erat exclusus.
84 Quos amando patior.
85 Parmeno. 86 Pomorum gratia.

62 *Illud idem in rapidum fluuium iacerétue cloacam?*
Quinti progenies Atri, par nobile fratrum
63 *Nequitia & nugis, prauorum & amore* 64 *gemellum,*
Luscinias soliti 65 *impenso prendere coemptas.*
66 *Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?*
67 *Ædificare casas, plostello adiungere* 68 *mures,*
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet 69 *barbatum:* 70 *amentia versat.*
Si puerilius 71 *his, ratio esse euincet amare:*
Nec quicquam differre, vtrúmne in puluere 72 *trimus*
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
73 *Sollicitus plores: quæro, faciásne quod olim*
74 *Mutatus Polemo: ponas* 75 *insignia morbi,*
76 *Fasciolas,* 77 *cubital,* 78 *focalia.* 79 *potus vt ille*
Dicitur ex collo furtim carpsisse 80 *coronas,*
Postquam est impransi correptus voce 81 *magistri.*
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume Catelle: negat. si non des, optat. amator
82 *Exclusus qui distat? agit vbi secum.eat, an non,*
Quò rediturus erat non arcessitus: & hæret
83 *Inuisis foribus. Nec nunc quum me vocet vltro,*
Accedam? an potius meditèr finire 84 *dolorem?*
Excluſit, revocat: redeam? non, si obsecret. ecce
85 *Seruus, non paulo sapientior,* 86 *O here, quæ res*
Nec modum habet, neque consilium, ratione modóque
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis propèritu
Mobilia, 87 *& cæca fluitantia sorte, laboret*
Reddere certa sibi 88 *nihilo plus explicet, ac si*
Insanire paret certa ratione modóque.
Quid? quum Picenis excerpens 89 *semina pomis,*
90 *Gaudes si* 91 *cameram percussi forte,* 92 *penes te es?*

85 O Phædria. 87 In certo casu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 90 Gaudes tanquam felicis amoris omine. 91 Tectum in cœnaculo formatum. 92 Es-ne mentis compos?

Quid?

Quid? [93] *quum balba* [94] *feris annoſo verba palato,*
[95] *Æſſicante cæſas qui ſanior? adde cruorem*
[96] *Stultitiæ, atque* [97] *igne gladio ſcrutare. modo (inquã)*
[98] *Hellade per cuſſa. Marius quum præcipitat ſe,*
[99] *Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis*
[1] *Abſolues hominem, & ſceleris damnabis eundem,*
Ex more imponens cognata vocabula [2] *rebus?*
[3] *Libertinus erat, qui* [4] *circum compita* [5] *ſiccus*
[6] *Lautis mane ſenex manibus curvebat: & unum,*
(Quiddam magnum addens) [7] *unum meſurpite morti:*
Dij enim facile eſt: orabat: ſanus utriſque
[8] *Auribus atque oculis, mentem, niſi litigioſus,*
Exciperet [9] *dominus, quã venderet.* [10] *hoc quoq; vulgus*
Chryſippus ponit [11] *ſecunda in gente* [12] *Menæni.*
[13] *Iupiter, ingentes qui das adimiſq; dolores.*
(Mater ait pueri menſes iam quinque [14] *cubantis)*
[15] *Frigida ſi puerum* [16] *quartana reliquerit:* [17] *illo*
Mane die [18] *quo tu indicis ieiunia,* [19] *nudus*
In Tyberi ſtabit. [20] *caſus mediciſue leuarit.*
Ægrum [21] *ex præcipiti,* [22] *mater dilira necabit*
In gelida fixum ripa, [23] *febrimq; reducet.*
Quòne malo mentem [24] *concuſſa?* [25] *timore deorum.*
Hæc mihi Stertinius [26] *ſapientum octauus amico*
[27] *Arma dedit, poſthac ne* [28] *compellarer inultus.*
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet: atque
Reſpicere ignoto diſcet [29] *pendentia tergo.*
[30] *Stoice, poſt damnum* [31] *ſic vendas omnia pluris:*

93 Cùm blandiſcũ
ſibi verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ capiendam.
94 Quum verberat, oſ Hyphoſæ,
95 Quomodo ſanior es puero nugas agente?
96 Amentiæ ſtultitiæ adde ſcelus & crudelitatem.
97 Amentis calori adiunge crudem.
98 Hellade interfecta à Mario quum ab ea ſperneretur.
99 Generis furore vexatus, i. ſumma ſtultitia?
1 An abſolues inſanum & eundem condemnabis ſceleratũ?
2 Vocabula criminibus apta, ſed diuerſis?
3 Pro liberto, Horat. ſub perſona Stertinij ſuperſtitionem tantùm, omnem tidei religionem.
4 In compitis deos penates coſtitui & coli iuſſerat Auguſtus.
5 Iejunus.
6 Manibus abluto, vt eas porat ad deos tendentes.
7 Me unam immortalitate donare quo quid maius à dijs potuit peti?

8 Sanus toto corpore ſed mente non ſanus quia ſuperſtitioſus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia eius tacere non debuit niſi liber emaret. 10 Hoc ſuperſtitioſus. 11 In multiplici familia Menæni. Lin ſhibtorum nomero, qui numerus eſt inſanitus. 12 Menenius vitiis artate Horatij, homo ſuperſtitioſus & mente captus. 13 Alterum exemplum ſuperſtitionis. 14 Ægrotantis. 15 Votum matris per hyperbolen. 16 Quartana, quæ ab atra bile proficiſcitur corpus in principio paroxyſmi ingenti horrore excit at. 17 Tuo die ſtæ locis. 18 Quo magiſtratus vel ſacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt vino ſtomachi abluti ad tuã ſanã partes accedat. 20 Si caſus hunc liberarit, qui in Quartana ſæpe plus valet quàm medicus. Eſt enim Quartana medicorum opprobrium. 21 Ex morbo periculoſo, in ſcitæ præterim. 22 Exiſtimans ſe voti religione obſtrictam. 23 Febrem renouabit per æquæ frigiditatem. 24 Mentem habens peruſſam. 25 Religioſus eſt. 26 Stertinius ſeptem ſapientibus Græcis adnumerat nobis. Ironicè. 27 Hanc defenſionem dedit. 28 Ne inſanus dicerer. 29 Diſcet ſua peccata quæ pendent in manica à tergo ſibi ignoto. Nemo in ſuam ingenium nouit. 30 Dialogus eſt inter Horat. & Damaſippũ vide ad Satyræ finem. 31 O Damaſippe, ſe poſt nouas amiſſas quæſtuoſam mercaturam facias. Sic, particula eſt bene precantis.

31 Reſpondet Damaſippus.
32 Filia Cadmi.
33 Penthei.
34 Furioſa videtur? minimè.
35 Loquitur Horat.
36 Hoc expone.
37 Audi, inquit Damaſippus.
38 Magnificè ædificas.
39 Incedendo te effers, vt longes videare i. opulentos & potentes viros imitaris.
40 Bonis és flatu-rzzi. res tua familiaris eſt tenuis & angusta.
41 Gladiatoris homunculi.
42 Animum & geſtum tumidum.
43 In qua re es tu minus illo ridiculus?
44 A Equum eſt te idem facere?
45 Tanto viro diſſimilem.
46 Et cum tanto?
47 A Eſopi fabula.
48 Vt ſimul natos oppreſſerit.
49 Illa rogabat.
50 Quantus fuit ille vitulus?
51 Reſpondet pullus.
52 Num tanto maior eſt, inquit mater?
53 Inquit pullus.

Qua me ſtultitia (quoniam non eſt genus vnum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens quã portat Agaue
Gnati infœlicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris),
Atque etiam inſanum: tantùm hoc edíſſere, quo me
Ærrotare putas animi vitio. Accipe: primum
Ædificas. hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis. & idem
Corpore maiorum vides Turbonis in armis
Spiritum & inceſſum: quã ridiculus minus ille?
An quodcunque facit Mecenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis rana pullis vituli pede preſſis,
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantãne? num tandem (ſe inflans) ſic magna fuiſſet.
Maior dimidio. Num tanto? Quum magis atque
Se magis inflaret, Non, ſi te rupcris (inquit)
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc (hoc eſt, oleum adde camino)
Quæ ſiquis ſanus fecit, ſanus facis & tu.
Non dico horrendam rabiem (tam deſine cultum
Maiorem cenſu Teneas Damaſippe tuis te)
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O maior tandem parcas inſane minori.

54 Inquit pullus.

35 Damaſippus Horatium alloquitur. 36 Diſcrepat. 37 Adiunge ad inſaniam tuam in ædificando, aliam qua furis in poematis ſcribendis. 38 Vt maior ſiat tua inſania, proverbium eſt. 39 Miſſam facio tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto vellitum tuum ſumptuoſiorem quàm cenſus tuus ferat. 40 Loquitur Horat. ſua vitia à Damaſippo enumerari inuitè audiens. 41 Tuis te vitiis contineto, mea ne tangito. 42 Prætermitto (inquit Damaſippus) furores tuos i. inſanos amores. 43 Reſpondet & exclamat Horat. O Damaſippe, (qui me ſtultior es & inſanior.) parcas mihi minori, i. mihi minus inſano.

SA-

SATYRA IIII.

Sub perſona cuiuſdam Catij philoſophi Epicurei irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam ſpectantia.

[1]VNde, & quò Catius?[2] Nondum mihi tempus,[3] auenti
[4] Ponere ſigna nouis præconibus: qualia [5] vincant
Pythagoran,[6] Anytiq́ reum, doctumq́ Platona.
[7] Peccatum fateor, quum te ſic tempore [8] læuo
Interpellarim: ſed des veniam bonus, oro.
Quòd ſi [9] interciderit tibi nunc aliquid, [10] repetes mox.
Siue eſt naturæ hoc, ſiue artis, [11] mirus utroque.
[12] Quin id erat curæ, quo pacto cunctis [13] tenerem:
Vtpote res [14] tenues, tenui ſermone [15] peractas,
[16] Ede hominis nomen: ſimul, an Romanus, an hoſpes.
[17] Ipſa memor præcepta canam: celabitur autor.
Longa quibus [18] facies ouis erit, illa memento,
[19] Vt ſucci meliores, & vt magis alba rotundis
[20] Ponere. [21] nàmque marem cohibent callosa vitellum.
Caule ſuburbano, [22] qui ſiccis creuit in agris,
Dulcior. [23] irriguo nihil eſt elutius horto.
[24] Si veſpertinus ſubitò te oppreſſerit hoſpes,
Ne gallina malum [25] reſponſet dura palato,
[26] Doctus eris viuum [27] miſto morſare Falerno.
[28] Hoc teneram faciet, pratenſibus optima fungis
Natura eſt: [29] alijs malè creditur. ille ſalubres
Æſtates peraget, qui nigrùm prandia moris
[30] Finiet, [31] ante grauem quæ legerit arbore ſolem.
Aſſidius [32] fortè miſcebat mella Falerno,
Mendoſè: quoniam vacuis committere venis

1 Vnde venit Catius & quò vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi reſpondere,
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ ſint rerum ornatus. i. ſigna.
5 Qualia vincere poſſint.
6 Socratem ab Anyto accuſatum,
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facilè in memoriam reuocabis. ſine memoria conſtet naturâ ſine arte.
11 Tu in vtroque es admirandus. Ironica eſt commendatio, vt eum impellat ad dicendum.
12 Profectò (inquit Catius) hoc agebam
13 vt tenerem memoriâ.
14 Res ſubtiles,
15 Diſputatas.
16 Dic nomen Magiſtri mei, (inquit Horatius,
17 Verba Catij.
18 Forma vel figura.
19 Vt gratioris ſaporis.
20 Menſæ apponere. 21 Nam ova dura veluti callo obducta marem vitellum (ſemen maſculi) continent. 22 Dulcior caule agreſti qui &c. 23 Nihil eſt inſipidius caule hortenſi multis aquis irrigato. 24 Si veſperi hoſpes aduenerit. 25 Ne gallina malè adhærentur palato duris fucibus reluctetur. 26 Noſſe debes. 27 Falerno cum aqua dilato. 28 Hæc res molliculam efficiet carnem. 29 Alijs fungis periculoſum eſt vesci. 30 Terminabit. 31 Quæ mane ex arbore decerpſerit. 32 Auſtero Falerno.

Nil nisi lene decet. leni præconcilia 33 *multo*
Prolueris melius. 34 *si dura morabitur aluus,*
35 *Mitulus* 36 *& viles pellent* 37 *obstantia concha:*
38 *Et lapathi brevis herba, sed albo non sine* 39 *Coo:*
40 *Lubrica nascentes implent conchylia* 41 *lunæ,*
Sed non omne mare est 42 *generosa fertile testa.*
Murice Baiano melior 43 *Lucrina Peloris:*
44 *Ostrea Circæis,* 45 *Misenо oriuntur Echini:*
46 *Pectinibus patulis iactat se* 47 *molle Tarentum,*
Nec sibi cænarum quisquis temere arroget artem,
48 *Ni prius exacta tenuis ratione saporum.*
Nec satis est cara pisces auerrere 49 *mensa,*
Ignarum 50 *quibus est ius aptius, & quibus assis*
51 *Languidus in cubitum iam se conuiua reponet.*
52 *Vmber & iligna nutritus glande rotundas*
53 *Curuet aper lances carnem vitantis* 54 *inertem.*
Nam 55 *Laurens malus est, vltuis & arundine pinguis.*
Vinea 56 *summittit capreas non semper* 57 *edules.*
Fœcundi leporis 58 *sapiens sectabitur armos.*
Piscibus atque auibus quæ natura & fouet ætas,
Ante meum 59 *nulli patuit quæsita* 60 *palatum.*
Sunt quorum ingenium nouæ tantum 61 *crustula promit.*
62 *Nequaquam satis in re vna consumere curam:*
Vt siquis solum 63 *hoc, malâsse sciat vina laboret:*
Qualis perfundat pisces 64 *securus oliuo.*
65 *Massica si cœlo supponas vina serено,*
Nocturnis, liquid crassi est, tenuabitur aura,
(Et decedet odor nervis) inimicus: 66 *at illa*
Integrum perdunt lino 67 *vitiata saporem.*
Surrentina vafer qui miscet face Falerna

33 Mollierit.
34 Si venter sese ad exonerat.
35 Mustulus. Ang. a muskell.
36 Concha parui pretij.
37 Vt venter non sit laxus.
38 Et rumex, herba, quæ brevia & acuta habet folia. ventrē etiam euacuat.
39 Non sine viso sic dicto ab insula Co.
40 Conchilia gratos lubricam reddunt aluum.
41 Luna accrescente conchilia implentur.
42 Generosorum testaceorum.
43 Peloris in sinu Lucrino capta.
44 Ostrea Lucrina sunt meliora ostreis Circæis, vbi Circe filia solis habitauit.
45 In Mesено Baiarum portu, vbi Misenus Aeneæ nauclerus vndis submersus periit.
46 Pectibus os aperientibus, qui conchas habent striatas ad similitudinem pectinis. Angl. a cockle.
47 Tarentum mollitiæ & luxu diffluens.
48 Nisi priùs explorata saporum ratione, quæ tenuis est & difficulter percipitur.
49 Pisces è macello piscatorio caro pretio emere & asservare. 50 Quibus piscibus ius conuenit. 51 Crapula fastidium insurget iterum ad edendum quæ ad nouas delicias excitatos. 52 Ex Vmbria aper. 53 Oberet. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia & otio comparatam. 55 Malus est aper nutritus in agro Laurenti, *quod est Latij oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreæ non aptæ esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Placentas adiuuenit. 62 Non satis est. 63 Si hoc curet solum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Massico nata, vide Od. 1. lib. 66 Vina Massica. 67 Ligeo sæculo percolata.

Vina,

Vina, columbino [68] *limum bene colligit ouo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *volucres aliena vitellos.*
Tolle [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho. perna magis ac magis [73] *illis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quecunque immundis feruent allata [75] *popinis.*
Est operæpretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat oliuo:*
Quod pinguì miscere mero muriaque decebit,
[77] *Non alia quàm qua Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc vbi confusum* [80] *sicilis inferbuit herbis,*
[81] *Corycioq; croco sparsum* [82] *fictit:* [83] *insuper addes*
Pressa Venafrane quod baccha remisit oliua.
Picenis cedunt pomis [84] *Tiburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula conuenit ollis.*
Rectius [87] *Albanam fumo duraueris vuam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [89] *facem primus & halec,*
Primus & inuenior piper album cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Anguillisque vagos pisces vrgere catino.*
[93] *Magna mouent stomacho fastidia, seu puer* [94] *vnctis*
Tractauit calicem manibus, [95] *dum furta lingit:*
Siue grauis [96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *in sordibus, 1 quantus*
Constitit sumptus? [2] *neglectus, flagitium inuenis.*
3 Tene lapides varios lutulenta vadere palma,

68 Vasem.
69 Quoniam in fundum deridit vitellos.
70 Deducens alienam à natura vini, i. fæces.
71 Potorem languentem squillis reuocabis ad cibum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum edere solebant.
73 Tensillum intestinis ex carnibus suillis & arnina factis.
74 Cunctis naturam velit refici, &c.
75 E popinis quæ solent esse immundæ.
76 Simplex ius.
77 Non quouis muria, sed ea, quæ, &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum vernicosum & ore angusto.
79 Vinum plagro cum muria.
80 Herbis oleribus concoctis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto a monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concreuit.
83 Superinfundes oleum Venafranum.
84 Poma Tiburtina.
85 Pulchritudine, præstant.
86 Vua Venucula meliùs in ollis conditur. 87 Vuam Albanã. 88 Hanc vuam Albanam ego primus inuenior cum pisciculis in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem siccatum per hendadeo. 90 Permixtum, vel incorniculo purgatum. 91 Tria millia infertilium infamem piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces contorere. 93 Magnam nauseam mouent hæc, sine &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Crateræ vetustis artificij. 97 In scopis parui pretij habendis. 98 Quibus cunctus manus vndas tergunt. 99 Quæ vasa detricata splendeant 1 Quam parua sumptus? 2 Quò sumptus est minor, eò culpa est maior. 3 Tene decet (ô Horati) pauimenta inamœna vel seculosa, scopâ ex palma mundata?

4 Et purpureus vetet ſubhærere torulibus flos?
5 Rebus nitidis & ſumptuoſis.
6 Locatur Horatius ſuburbanè illum Epicureum deridens, à quo Cacius fuit inſtitutus.
7 Rogatus à te.
8 Memoriter.
9 Quum tu ſis tantum interpres, non potes mihi tantum prodeſſe renuntiando, quantum Magiſter ipſe loquendo, à quo hæc habes.
10 Geſtum & pronunciationem Magiſtri tui. 11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipſos tuos & inuentores huius diſciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria eſt inſinuis plena.

4 *Et Tyrias dare circum illota toralia veſtes?*
Obſtitum, quanto curam ſumptúmque minuerem
Hæc habeant, tanto reprendi iuſſimus illis,
[9] *quæ niſi diuitibus nequeunt contingere menſis.*
[6] *Docte Cati, per amicitiam diuóſque* [7] *rogatus,*
Ducere me auditum, perges quocunque memento.
Nam quamuis referas [8] *memori mihi pectore cuncta*
Non tamen [9] *interpres tantundem iuueris. adde*
[10] *Vultum habitúmque hominis: quem tu vidiſſe beatum*
Non magni pendo, [11] *quia contigit: at mihi cura*
Non mediocris ineſt, [12] *fontes vt adire remotos,*
[13] *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

SATYRA V.

Sub perſona Vlyſſis Tireſiæ vmbram apud inferos conſulentis, Poeta inſidiatores & captatores teſtamentorum deſcribit.

1 Tireſias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iuno offenſa eum oculis orbauit.
2 Præter alia quæ mihi narrauit.
3 Iacturas præteritas refarcire.
4 Iure vel iniuria.
5 Nonne ſatis eſt tibi aſtuto & fallaci, & Vlyſſes &c. *Sanctorius Tireſia.*
6 O Vates veridice *inquit Vlyſſes.*
7 Te vaticinante.
8 Penum, vel repoſitorium.
9 Niſi cum diuitijs. 10 Herba nullius vſus, vide Epod. 17. lib. 1. 11 Quoniam, &c. *inquit Tireſias.* 12 Longo verborum circuitu omiſſo. 13 Sine turdus. 14 Sine aliud primatum.
15 Deferatur illuc. 16 Nitor denotat argumentum eſt diuitiarum.

Hoc quoque [1] *Tireſia,* [2] *præter narrata, petenti*
Reſponde: quibus amiſſas reparare queam [3] *res*
[4] *Artibus atque modis, quid rides? Lámne* [5] *doloſo*
Non ſatis eſt Ithacam reuehi, patrióſque Penates
Aſpicere? [6] *O nulli quicquam mentite, vides vt*
Nudus inópſque domum redeam, [7] *te vate, neque illic*
Aut [8] *apotheca procis intacta eſt, aut pecus, atqui*
Et genus, & virtus, [9] *niſi cum re, vilior* [10] *alga eſt.*
[11] *Quando pauperiem miſſis* [12] *ambagibus horres:*
Accipe, qua ratione queas diteſcere. [13] *turdus*
Sine aliud [14] *primum dabitur tibi,* [15] *deuolet illuc*
Res vbi magna [16] *nitet, domino ſine: dulcia poma,*

Et

Et quæcunque feret cultus tibi fasdus [17] *honores,*
[18] *Ante Larem gaſtet venerabilior Lare dines.*
Qui quamuis periurus erit, [19] *ſine gente,* [20] *cruentus*
Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [21] *exterior, ſi poſſulet, ire recuſes.*
[22] *Vine tegam ſpurco* [23] *Dama latus? haud ita Troïæ*
Me geſſi, certans ſemper [24] *melioribus.* [25] *Ergo*
Pauper eris. Fortem [26] *hoc animum tolerare iubebo.*
Et quondam maiora tuli. tu protinus, vnde
Diuitias arripe [27] *ruam, dic augur, acernos.*
[28] *Dixi equidem, & dico captes aſſlutus vbique*
Teſtamenta ſenum: neu ſi vaſer vnus & alter
[29] *Inſidiatorem* [30] *præroſo fugerit hamo,*
Aut ſpem [31] *deponas,* [32] *aut artem illuſus omittas.*
Magna, miſtorue foro ſi res [33] *certabitur olim,*
Viuet vter locuples ſine gnatis, [34] *improbus, vltro*
Qui meliorem audix vocet in ius, illius eſto
Defenſor: fama ciuem cauſaque [35] *priorem*
Sperne, domi ſi gnatus erit, ſecundaue coniux,
[36] *Quinte puta, aut Publi (gaudent prænomine molles*
Auriculæ) tibi me [38] *virtus tua fecit amicum.*
[39] *Jus anceps noui, cauſas defendere poſſum.*
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] *caſſa nuce pauperet: hæc mea cura eſt,*
Ne quid tu perdas, [42] *neu ſis iocus.* [43] *ire domum atque*
[44] *Pellicülam curare iube:* [45] *ſi cognitor ipſe.*
Perſis, atque obdura, ſeu [46] *rubra canicula findet*
[47] *Infantes ſtatuas, ſeu pingui* [47] *tentus omaſo*
[48] *Furius hybernas cana niue conſpuet Alpes.*
Nóune vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens

17 Optimos fœdus honoribus deorum debitis.
18 Antequam ſuorum primitias laribus tuis offeras.
19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus
20 Fratricida.
21 Comes inferior a parte ſiniſtra incedens.
22 Verba ſunt Vlyſſis.
23 Homini abiecto & ſæuali genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 *Tyreſia concluſio*
26 Vt perfer meã conſuetudinem, hominem infimæ ſortis colam: dixi deſendi cauſa, inquit Vlyſſes
27 Vnde eruam.
28 *Loquitur Tireſias.*
29 Si quis vaſer te fugerit inſidiatorem qui captandæ hæreditatis cauſa, munera quaſi ex inſidijs offeret.
30 Hamo præpoſito. Metaph a pſcibus.
31 Aut ſpem abijcias.
32 Deſum.
33 Si res litigabitur poſſimæ.
34 Eſto vltro, i. eſto non rogatus illius improbus defenſor & indefeſſus patro. eaqui audiat, &c.
35 Sperne ciuem meliorem. 36 Tireſias captatorem docet ſororibus ſenis occupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati prænomine, nomine, cognomine, vt *M. Tul Ci ero.* 38 Non pecunia. 39 Quod in vtramque partem trahi poteſt. 40 Quam te inani nuce fraudet. 41 Ne ſis cuiquam ludibrio. 42 Tireſiæ ſunt præcepta ad Vlyſſem. 43 Delicatè viuere. 44 Eſto patronus. 45 Canicula ardens & ignita (hoc æſtas fuerit, ſiue bruma. 46 Staruas nimias, intelligit forſitan inſacundos actores, vel iudices inepros. 47 Diſtentus pinguibus inteſtinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam deſcribaret, vtebatur hoc verſu. *Iupiter hybernas cana, &c.*

49 *Inquict)*

49 Dicat de te.
50 Quàm patiens est Vlysses?
51 Plures senes sine liberis accedere, qui tuæ fidei causam suam committent. Thynni sunt pisces admodum celeres, quorum multi capiuntur in Hispania ad columnas Herculis.
52 Vivaria & piscinæ vbi pisces prægrandes aluntur
53 Filiuj valetudinarius & parum firmus.
54 In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obsequium hominis sine liberis.
56 Ne fallatium tuam prodat.
57 Sensim & paulatim tuis officijs demeretur.
58 Filio languenti substituit.
59 Si quis casus ad mortem, puerò perduxerit.
60 In locum hæredis vacuum.
61 Perrarò hic euentus frustratur.
62 Quicunque testator. Lil Tmesis.
63 Recusare.
64 Tabulas testamenti.
65 Vt obliquis oculis inspiciat.
66 Quod prima tabula cerata (i. prima vestis in quo scribebatur nomen testatoris) valit in secundo vestis, i. quem hæredem constituerat testator.
67 Sæpe scribo ætate grandis & in multis negotijs versatus, ex quinque viro iterum in scribam redijt. 68 Hæreditati insidiantem decipiet, vt vulpes olim Æsopi cecinit. 69 Præbebit ritè gustus. 70 Loquitur Vlysses. 71 Ludificatæ me? 72 O Vlyssè fili Laërtis. 73 Audendi occasionem. 74 Diuiti. 75 Fugientis, vel nolentis reddere vniuersum debitum. Dolem cum filia 76 Carnuta. 77 Nasica dabit testamenti tabulas. 78 Quas inspicere negauit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tu sæpe acceptum ad capessendas fruges.* 82 Si regat. 83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

49 *Inquiet)* 50 *vt patiens? vt amicis aptus? vt atri?*
51 *Plures annabunt thynni,* 53 *& cetaria crescent.*
Si cui præterea 53 *validus malè filius in re*
54 *Præclara fublatus aletur: ne manifestum*
55 *Cœlibis obsequium* 56 *nudet te,* 57 *leniter in spem*
Arrepe officiosus: vt & scribare secundus
58 *Hæres, &, siquis casus puerum* 59 *egerit Orco,*
60 *In vacuum venias.* 61 *perrarò hæc alea fallit.*
62 *Qui testamentum tradet tibi cunq; legendum,*
63 *Abuuere,* 64 *& tabulas à te remouere memento:*
Sic tamen 65 *vt limis rapiat* 66 *quid prima secundo*
Cura velit versu. solus, multisue coheres,
Veloci percurre oculo. plerunque 67 *recusso*
Scriba ex quinq; viro corruum 68 *deludet hiantem,*
Captatórque 69 *dabit risus Nasica Corano.*
70 *Num furis? an prudens* 71 *ludis me, obscura canendo?*
72 *O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo 73 *iuuenis Parthis horrendus, ab alto*
Demissum genus Æneæ, tellure marique
Magnus erit: 74 *forti nubet procera Corano*
Filia Nasicæ, 75 *metuentis reddere soldum.*
Tum 76 *gener hoc faciet: tabulas* 77 *socero dabit, atq;*
Vt legat orabit. multum Nasica 78 *negatas*
Accipiet tandem, & tacitus leget: inuenietq;
Nil sibi legatum, 79 *præter plorare,* 80 *suisque.*
81 *Illud ad hæc iubeo: mulier si fortè dolosa*
Libertíue semem delirum 82 *temperet* 83 *illis*

Accèdas socius: [24] *laudes, laudèris vt absens.*
[25] *Adiuuat hoc quoque: sed vincit longè prius* [26] *ipsum*
Expugnare caput. [27] *scribet mala carmina* [28] *vecors?*
Laudato. scortator erit? cauè te roget: [29] *vltro*
Penelopen facilis potiori trade. [30] *putásne,*
[31] *Perduci poterit, tam frugi, támque pudica?*
Quam nequèat proci [32] *vello depellere curas?*
[33] *Venit enim magnum donandi* [34] *parca iuuentus,*
Nec tantum [35] *Veneris quantum studiosa* [36] *culinæ.*
Sic tibi Penelope [37] *frugi est: quæ si semel vno*
[38] *De sene gustárit, tecum partita* [39] *Lucullum,*
Vt canis [1] *a corio nunquam absterrebitur vncto.*
Me sene, quod dicam, fœlix est. annis improba Thebis
[2] *Ex testamento sic est* [3] *elata. cadauer*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres:*
Scilicet elabi si posset mortua. credo,
[5] *Quòd nimium institerat viuenti. cautus adito:*
Neu desis [6] *operæ, néue immoderatus abundes.*
Difficilem & morosum offendet garrulus [7] *vltro*
[8] *Non etiam sileas.* [9] *Domus sit comicus: atque*
Stes capite [10] *obstipo, multum similis metuenti.*
[11] *Obsequio grassare: move,* [12] *si increbuit aura,*
[13] *Cautus vti velet charum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppositis humeris:* [15] *aurem substringe loquaci.*
[16] *Importunus amat laudari? donec* [17] *obstiam*
Ad cœlum manibus [18] *sublatis, dixerit, vrge, &*
Crescentem tumidis infla sermonibus [19] *vtrem.*
Quum te sæuitio longo curáque [20] *leuarit:*
[21] *Et certum vigilans, quarta sit partis Vlysses,*

21 Laudare debes libertum vel nugatorem.
25 Hoc quoque conducit.
26 Ipsum sinum capere.
27 Si scribet.
28 Scultus vel insanus.
29 Non rogatus ve rorem ei tuam supponere tanquam potiori.
30 *Verba sunt Vlyssis ad Telemachum.*
31 Persuaderi.
32 Ad adulterium impellere.
33 *Respondet Telemachus.*
34 Venit iuuentus liberalis & restricta in magnum donatorem.
35 Ad venerem.
36 Veneris.
37 Casta est.
38 Si senis mundana fit semel experta.
39 Lucrum à sene acceptum.
1 Quod videre dicit.
2 Ipsius voluntate
3 Elata è domo ad rogum.
4 Ex lege inscriptus est hæres, si corpus testatoris oleo copioso inunctum cadáv humeris portauerit.
5 Quia nimio officio eum vixam profectus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non postulatus.

, cum garrit, offendet. Ne. 8 Ne sis etiam nimium taciturnus. 9 Indue personam in Dani timide cum domino suo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui postus est hominis ad palpandum parati. 11 Quouis genere obsequij diuitem capta, eique insidiare. 12 Si ventus factus est actior. 13 Sibi caueas. 14 Obiectis humeris tuis ne in curba iactetur. 15 Autem tuam substringe loquaci frœi. i. auribus tuis substrictis & arrectis. finge te attenti auditorem longas senis narrationes. 16 Importuné. 17 Donec diuerit. Obe cum stis est. 18 Pius gaudio. 19 Insta hominem vanum & plalmarum, qui falsis laudibus & adulationibus velut vento inuehitur. 20 Morte sua. 21 Et quam te curis vigilans, non somnians, audiens hæc vsq; ad: *Quarta partis hæres fit Vlysses.*

Audieris,

Audieris hæres: [22] *ergo nunc Dama sodalis*
[23] *Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamque* [24] *fidelem?*
[25] *Spargę subinde: & si paulum potes, illacrymare.* [26] *est*
[27] *Gaudia prodentem vultum* [28] *celare. sepulchrum,*
Commissum [29] *arbitrio* [30] *sine sordibus extrue.* [31] *sumus*
Egregię factum laudet vicinia. siquis
Forte cohæredum senior [32] *male tussiet,* [33] *huic tu*
Dic, [34] *ex parte tua, seu fundi siue domus sit*
Emptor, [35] *gaudentem nummo te addicere.* [36] *sed me*
[37] *Imperiosa trahit Proserpina: viue valeque.*

[22] Post obitum senis, sic dices voce querimonia. *Ergo mane, &c.*
[23] Mortuus est?
[24] Vide tam fidelem parabo amicum?
[25] Dimulga hæc verba, *vade mihi, &c.*
[26] Licet, *vel*, vtile est.
[27] Propter senis mortem.
[28] Vultum hilarę dissimulatione & fictis lachrymis celare
[29] Arbitrio tuo fi est commissum.
[30] Extrue magnificè. [31] Pompam funeralem à te factam. [32] Grauiter & periculosè. [33] Hunc cohæredi. [34] Ex parte quæ tibi ex testamento obuenit. [35] Dic te malentem nummum, quam fundum, addicere ei fundum pecuniâ. [36] *Tuesta umbra apud inferos hæc omnia sequuntur.* [37] Proserpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere ac plura non optare dicit. Deinde otij sui quo ruri fruitur commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam vrbanam comitantur, comparat.

[1] *Hoc erat in votis:* [2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi, & tecto vicinus [3] *iugis aquæ fons,*
Et paulum syluæ [4] *super his foret.* [5] *auctius atque*
Dij melius fecêre. bene est. nihil amplius oro,
[6] *Maia nate: nisi vt* [7] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci [8] *ratione malarum,*
Nec sum facturus [9] *vitio culpáue minorem.*
[10] *Si veneror stultus nihil horum.* [11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc [12] *denormat agellum:*
O si vrnam argenti [13] *fors quæ mihi monstret, vt illi,*
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit, [14] *diues amico*

[1] Hæc optabam.
[2] Modicus ager.
[3] Fons aquæ perennis.
[4] Vltra hæc.
[5] Amplius quàm optabam.
[6] O Mercuri.
[7] Nisi vt hæc munera facies mihi perpetua & firma.
[8] Inimicis vel fraude
[9] Nequitia lasciuiæ.
[10] Si nihil horum à dijs precor quæ proximè dicam.
[11] Vtinam angulus ille &c.
[12] Qui facit agellum inæqualem. [13] Fortuna alicubi. [14] Diues factus fuerat Hercule, qui *thesauris reclusis malis præsit orabatur.*

Hercule

Hercule) [15] *ſi quod adeſt, gratum iuuat: hac prece te oro,*
Pinguis pecus [16] *domino facias, & cætera prater*
[17] *Ingenium: vtq; ſoles,* [18] *cuſtos mihi maximus adſis,*
Ergo vbi me in montes & [19] *in arcem ex vrbe remoui,*
Quid prius illuſtrem [20] *ſatyris, muſaque pedeſtri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec* [22] *plumbeus auſter,*
Autumnuſque grauis, [23] *Libitinæ quæſtus acerbæ.*
[24] *Matutinc pater, ſeu Iane libentius* [25] *audis,*
[26] *Vnde homines operum primos vitæq; labores*
Inſtituunt (ſic dijs placitum) tu carminis eſto
Principium. [27] *Romæ ſponſorem me rapis: eia,*
[28] *Ne prior officio quiſquam reſpondeat, vrge.*
Siue Aquilo [29] *radit terras, ſeu bruma niualem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,* [31] *ire neceſſe eſt.*
[32] *Poſtmodo quod mi obſit, clarè certúmque loquuto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria [33] *tardis.*
[34] *Quid vis inſane? & quas res agis? Improbus vrget*
[35] *Iratis precibus.* [36] *tu pulſes omne quod obſtat,*
Ad Mæcenatem [37] *memori ſi mente recurras.*
[38] *Hoc iuuat, & melli eſt: non mentiar. at ſimul atras*
Ventum eſt [39] *Eſquilias, aliena negotia centum*
Per caput [40] *& circa ſaliunt latus. Ante ſecundam*
Roſcius orabat [41] *ſibi adeſſes ad puteal craſi.*
[42] *De re communi ſcribæ magna atque noua te*
Orabant hodie meminiſſe Quinte reuerti,
[43] *Imprimat hic cura Mæcenas ſigna tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit: & inſtat,*
[45] *Septimus octauo propior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod poſſideo, dele hoc.
16 Mihi domino.
17 Præter pinguia, bonos ingenium.
18 *Sub Mercurij tutela fuiſſe Poeta.* Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tuſculanam in monte poſitam.
20 Satyrico carmine & verſibus qui ſunt pedibus ſubiecti ſimilibus.
21 Quando in aqua ſum, nulla perturbatione afficior.
22 Infelicibus auſter cuius intemperie corpora ingrauſcunt.
23 Quam multi in Autumno intereunt, quorum faciunt ij, qui in funeribus procurandis ſunt occupati, dicti libitinarij a Libitina Veneris dea.
24 A Matura, i. matura.
25 Libenter appellaris.
26 A quo.
27 Quem Romæ ſum, & inde tu cupis me eſſe ſolicitorem vt i. pro altero ſpondere.
28 Vrge ne quis me officio tuo exiſtat.
29 Siue Aquilo flat & deuaſtat terras.
30 Siue Bruma breuiore ambitu diem contrahit. 31 Ad ſpectandum pro altera. 32 Poſtea laborandum eſt mihi in turba id clarè & aperte locuto quod mihi dicendum aſſerui. *Iambus de amarum.* 33 Tardiùs euntibus, ſc. dum propero. 34 Verba ſunt eius qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulſare quicquid obſtat tuæ. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Reſpondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & male audire) eſſe ſibi voluptati inſtar mellis. 39 In Eſquilijs habitabat Mæcenas, quæ atras appellat, vel quod olim erat ſepulcretum, vel quòd eò veniens atris curis obtenebratur. 41 Omni ex parte inſiliunt. 41 Vtto Horati ſibi eſſe aduocatus ad puteal i. ad locū vbi prætor ius dicebat. 42 De re, quæ ad rem publicā pertinet. 43 Da operam vt Mæcenas ſubſcribat. 44 Si dixeris, tentabo, an velit ſubſcribere? 45 Septimus annus elapſus eſt, ſenè octauus, ex quo, &c.

Ex

Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero: duntaxat ad hoc,[46] *quem tollere rhedâ*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro pari?
[47] *Hoc genus:*[48] *bona quota est?*[49] *Thrax est Gallina*
Matutina[50] *parum cautos iam frigora mordent.*
Et quæ rimosa bene reponuntur in aure.
[51] *Per totum hoc tempus subiectior in diem & horam*
Inuidiæ.[52] *noster ludos spectaverat unà,*
Luserat in campo, Fortunæ filius, omacs.
[53] *Frigidus à nostris manat per compita rumor?*
Quicunque obuius est,[54] *me consulit:*[55] *ô bone (nam te*
Scire,[56] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid[57] *de Dacis audisti?*[58] *Nil equidem.*[59] *vt tu*
Semper eris derisor ad omnes Dij[60] *exagitent me,*
[61] *Si quicquã.*[62] *Quid militibus promissa*[63] *Triquetra*
Prædia Cæsar an ẽst Itala tellure daturus?
Iurantem me scire nihil, mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem altique silenti.
[64] *Pereditur hæc inter*[65] *miseræ lux, non sine votis:*
O rus, quando ego te aspiciam? quandóque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno[67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere sollicitæ iucunda oblivia vitæ?*
O quando[69] *faba Pythagoræ cognata, simulq;*
Vncta satis pingui[70] *ponentur oluscula lardo?*
[71] *O noctes cœnæq; deûm: quibus ipse, meique,*
[72] *Ante Larem proprium vescor:*[73] *vernásq; procaces*
Pasco[74] *libatis dapibus, prout cuique libido est,*
[75] *Siccat inæquales calices conuiua, solutus*
Legibus[76] *insanis: seu quis capit*[77] *acria fortis*

46 Fabarus iter communicat mecũ quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignauiæ causã galli-nam nominat) & Syrus, duo erant gladiatores.
50 Sunt parum cauti qui sub finem Autumni venturi ad hæc vesperi aduenas.
51 Quæ garrulis fine periculo possunt committi.
52 Per totum hoc septennium fui magis ac magis inuidiæ expositus.
53 Noster Horatius (dicunt omnes inuidi) Fortunæ filius. i. homo felicissimus vnà cum Mæcenate versatus est in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Augustum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba per cunctatoris.
61 Dij malè me vexent.
62 Audiui.
63 Quid? (inquit percunctator) vtrum prædia militibus promissa daturus est Cæsar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus promontoriis. 65 Confumitur dies inutiliter negotiando. 66 Mihi in miseriis, sed non sine otio. 67 Quæ dantur loco & otio. 68 Huius vitæ vrbanæ solicitudines oblimici. 69 A faba Pythagoræ abstinuit quasi sibi cum ea, cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigraret. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ suaues & iucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante Deũ domesticum & familiarem. 73 Audacibus seruos domi nostræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leuiter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat conuiuis à bibendi Magistro, quantum quisque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocula,

Pocula, [78] seu modicis uuescit laetius. ergo
[77] Sermo oritur non de uillis domibusue alienis:
Nec malè, nécne [80] Lepos saltet: sed, quod magis ad nos
Pertinet & nescire malum est, agitamus: utrumne
Diuitijs homines an sint uirtute beati:
Quidue ad amicitias, [81] usus rectiúsne trahat nos:
Et quae sit natura boni, [82] summúmque quid eius.
Cernius, haec inter, uicinus [83] garrit aniles
[84] Ex re fabellas. nam si quis laudat [85] Arelli
Sollicitas [86] ignaras opes, [87] sic incipit: [88] Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse [89] cauo, ueterem uetus hospes amicum:
[90] Asper, & attentus quaestûs, [91] ut tamen arctum
Solueret hospitijs animum. quid multa? neq; illi
[92] Sepositi ciceris nec longae inuidit auenae.
[93] Aridum & ore ferens acinum, semesáque lardi
Fruſta dedit: [94] cupiens uaria fastidia cena
Vincere tangentis malè singula dente superbo:
[95] Quum pater ipse domus palea porrectus in horna
[96] Esset ador, loliumque, [97] dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc, Quid te iuuat (inquit) amice,
[98] Praerupti nemoris patientem uiuere dorso?
Vis tu homines urbémque [99] feris praeponere siluis?
Carpe uiam (mihi crede) [1] comes: [2] terrestria quando
Mortales animas uiuunt sortita, neque ulla est
[3] Aut magno aut paruo leti fuga. [4] quo bone circa
Dum licet, in rebus iucundis uiue beatus:
Viue memor quàm sis aui breuis. [5] Haec ubi dicta
Agrestem pepulere, domo leuis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis auentis

78 Sen modicis
poris delectatur.
79 Sermo consuetudo in cena nulla
ca.
80 Lepos infgnis
saltator, Angelli
ficura.
81 Vtilitas an honestas.
82 Et quid sit Summum bonum.
83 Cernius incidit narrat vulgares
fabellas.
84 Ex re.
85 Cuiuſlibet uiri non è est Arellius.
86 Non expertus, quantas secum curas trahant ampliæ diuitiæ.
87 Cernius sic incipit.
88 Quondam.
89 Angusto cubili.
90 Laboriosus, non delicatus.
91 Ita tamen ut animum parcum laxaret hospitijs i. hospitibus accipiendis.
92 Helluoſissimus eſt. Iuuenes cum generosus cæſa, pro quo Latini dicerent: Neque luxidin illi ſeposſtum cicer neque longam auenam, ſed liberaliter ei apposſti.
93 Animin defecatum.
94 Cupiens uariè edulium depellere urbani fastidia muris dente superbo ſingula degustantis.

95 Cùm mus rusticus ſtratus in palea hubus anni. 96 Ederet aliue furis quoue dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Deſertis regionibus. 1 Comitare me in urbem. 2 Quandoquidem terreſtria animalia mortales habent animas, Horatius vel ex Athenarum ſententia, vel in perſona muris urbani & cæterarum animantium (hominæ excepto) ita loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca bone. 5 Poſtquam hæc verba muris urbani, meum rusticum impulerunt ſtre gressi commutare.

Mœnia [6] *nocturni subrepere. iamq; tenebat*
Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locupleté domo uestigia: rubro uõi [7] *cocco*
Tincta super lectos [8] *canderet uestis eburnos,*
Multáque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] *extructis inerant hesterna canistris.*
Ergo ubi purpurea [10] *porrectum in ueste locauit*
Agrestem, [11] *ueluti succinctus cursitat* [12] *hospes,*
[13] *Continuátque dapes: nec non* [14] *uernaliter ipse*
Fungitur officijs, [15] *prælambens omne quod affert.*
[16] *Ille cubans gaudet mutata sorte,* [17] *bonisque*
Rebus agit lætum conuiuam: quum subitò ingens
Valuarum strepitus [18] *lecto excussit utrumque.*
[19] *Currere per totum pauidi conclaue, magisque*
[20] *Exanimes trepidare,* [21] *simul domus alta* [22] *Molossis*
Personuit canibus. [23] *tum rusticus, Haud mihi uita*
Est opus hac (ait) [24] *& ualeat: me sylua* [25] *cauúsq;*
Tutas ab insidijs tenui solabitur [26] *ero.*

6 Nocta.
7 Purpura.
8 Splenderet strigula uestis.
9 In canistris ordine dispositis & exornatis.
10 Mutem rusticũ extextum uel accumbentem.
11 Instar serui ad ministrandum expediti.
12 Mus uersatur.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officiosè in morem uernarum.
15 Prægustans.
16 Mus rusticus pocculum in stragula purpurea gaudet loetz mutata.
17 Ob res iucundas præbet se lætũ conuiuam.
18 Lectis discubitorijs.
19 Curreb ant.
20 Metu pertur batí magistri pauidabant.
21 Simultcque.
22 Canibus Epirotich. à Molosſi, ciuitate Epiri, vbi canes robusti gignuntur.
23 Mus rusticus
24 Valeat hæc vita urbana, turbulenta & rebus plena.
25 Caserna, vbi *mutæ balandæ.*
26 Erum, eſt species legumin.

SATYRA VII.

Horatius inducit seruum vehementer dominum suum increpantem, quòd alter viuat quam promiserat aut præ se ferat

I Amdudum [1] *ausculto: & cupiens tibi dicere* [2] *seruus*
Pauco, reformido [3] *Dauúsne? Ita, Dauus, amicum*
Mancipium domino, [4] *& frugi, quod sit satis hoc est,*
Vt uitale putes. [6] *Age, libertate Decembri,*
(Quando ita maiores uoluerunt) utere: narra.

1 Audio te loquentem.
2 Existens in seruitute.
3 Num Dauus audet hæc loqui? inquit *Dominus suus.*
4 Ita est. ego Dauus sensus tibi vtilis sapio te paulò consentire.
5 Serue, inquam, tanta frugalitate præditus, vt nec meo merito inficiare posſis vitalem. i. meliore vita dignum, nempe libertate.
6 Hoc mense Decembri, cùm Saturnalia celebrantur (inquit *Dominus*) seruis loqui licet, quicquid libet.

[2] *Pars hominum vitijs gaudet* [3] *constanter*, [4] *& urget*
Propositum: pars multa [5] *natat, modò* [6] *recta capessens,*
Interdum [12] *pravis obnoxia. sæpe notatus*
[11] *Cum tribus anellis*, [14] *modò læva Priscus inani,*
Vixit [15] *inæqualis*: [16] *clavum vt mutaret in horas:*
[17] *Ædibus ex magnis subitò se conderet, vnde*
[18] *Mundior exiret vix libertinus* [19] *honestè.*
Iam mœchus Roma, iam mallet [20] *doctus Athenis*
Vivere: [21] *Vertumnis*, [22] *quotquot sunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, postquam illi [23] *iusta chiragra*
[24] *Contudit articulos, qui prose* [25] *tolleret atque*
Mitteret in [26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pavit. quanto constantior idem
Iu vitijs, [27] *tanto levius miser ac prior* [28] *illo,*
[29] *Qui iam contento, iam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorsum hæc tam* [31] *putida tendant,*
Furcifer? [32] *Ad te, inquit.* [33] *quo pacto, pessime?* [34] *Laudas*
Fortunam & mores [35] *antiquæ plebis*: [36] *& idem,*
Si quis ad illa dues [37] *subitò te agat*, [38] *usque recusas:*
Aut quia non sentis, [39] *quod clamas rectius esse,*
Aut quia [40] *non firmas rectum defendis*: [41] *& hæres,*
Nequicquam cæno cupiens [42] *evellere plantam.*
[43] *Roma rus optas, absentem* [44] *rusticus urbem*
Tollis ad astra [45] *levis. si nusquam es forte vocatus*
Ad cœnam, [46] *laudas securum olus*: ac, [47] *velut vsquè*
Vinctus eas, ita te felicem dicis, [48] *amásque,*
Quòd nusquàm tibi sit [49] *potandum.* [50] *iussit ad sè*
Mæcenas [51] *serum sub lumina prima venire*

7 Verba sensi.
8 Pertinaciter.
9 Pertinent in alterius sententiam.
10 Inflexibilis est hoc illuc fluctuans.
11 Virtutes singulis
12 Vitijs obnoxia.
13 Assentes plures gestasse, turpe fuit.
14 Vixit aliquando sine vllo annulo quem in sinistra manu gestare mos erat quia manus sinistra otiosior est & propterea minus in alia actioni accommodata, quam in dextra.
15 Sibi non constans.
16 Clavum aut latum aut angustum, vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis subito migraret in domum abiectam.
18 Vnde. i. ex qua existet paulo elegantior.
19 Decenter.
20 Prisco, Orator fuisse dicitur.
21 Vertumnus deus est assumens vultus, ad omnes figuras & formas opportunus, vnde multiformis & mutabilis appvet: Quamobrem qui inconstantes sunt & mobili ingenio dicuntur esse isti Vertumni.
22 Quotquot sunt
23 Chiragra grauis, & fere nemeris obstinata. 24 Comminuit articulos. 25 Ex aleo fieret. 26 In vestibulum, ex quo ad exercendum deducti ab aleatoribus in aleorum conjectabantur, ne si manu tenerentur, laberis fraudem committeret. 27 Tanto minus miser. 28 Illo Prisco. 29 Qui modò ita contendit fortem, vt periculum sit ne rumpatur, modò nimis laxat. i. in omni virtutum genere vehementer. 30 *Verba sunt heri.* 31 Verba rancida & audita insalubria. 32 *Respondet Syrus.* 33 *Inquit* herus. 34 Sunt verba Dari ad herum. 35 Mores antiquorum hominum. 36 Et ita idem. 37 *Si sine vnis vocis* ad illa te compellat. 38 Valde recedes. 39 Quod affirmis, 40 Nō stabilis. 41 In luto hæsitas. 42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere. 43 Quando Romæ es. 44 Quando es rure. 45 Inconstans. 46 Vilem domesticum laudas. 47 Quasi, quò vocaris, es coactus & invitus eas. 48 Eligis tibi fortunam. 49 Epulandum. 50 *Si iubet.* 51 Serò, quasi ante vesperum.

Conuiuam, [52] *Nemon' oleum ferat ocyus? ecquis*
Audit? cum magno [53] *blatcras clamore,* [54] *iugisque*
Miluius [55] *& scaurę tibi non* [56] *referenda precati*
Discedunt. [57] *etenim fateor me dixerit* [58] *ille*
[59] *Duci ventre leuem:* [60] *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, [61] *popino.*
[62] *Tu, quum sis* [63] *quod ego & fortassis nequior, vltrò*
[64] *Insectere, velut melior?* [65] *verbisque decoris*
Obuoluas vitium? quid si me flultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis? [66] *aufer*
Me vultu terrere, manum [67] *flomachumque tencto,*
Dum quæ [68] *Crispinus docuit me ianitor edo.*
[69] *Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.*
Peccat vter nostrum cruce dignius? acrin vbi me
[70] *Natura incendit,* [71] *sub clara nuda lacerna*
Quecunque excepit turgentis verbera [72] *caudæ,*
[73] *Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:*
[74] *Dimittit neque famosum, neque sollicitum ne*
Ditior aut formæ melioris [75] *meiat eodem.*
[76] *Tu, quum* [77] *proiectis insignibus, annulo equestri,*
[78] *Romanóque habitu,* [79] *prodis, ex iudice, Dama*
Turpis, [80] *oloratum caput obscurante* [81] *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens [82] *induceris atque*
[83] *Alterecante libidinibus* [84] *tremis ossa pauore,*
[85] *Quid refert, vri virgis, ferróque necari?*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] *Quò te demisit peccati* [87] *conscia herilis,*
[88] *Contractum, genibus tangas caput? effuge mœchæ*
Matronæ peccantis [89] *in ambos iusta potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis. *Conuiuam* alio vocabatur.
53 Inepte clamat.
54 Ad cœnam festinat.
55 Parasiti, qui erant apud te cœnaturi.
56 Multa mala.
57 Duo sunt verba, non Horatij.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem obsonij percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Seruus nimirum
64 Debesne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iram comprime.
68 Philosophi. vide Sat. 3. lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea vestem tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur.
72 Meretrix tamentis.
73 Aut superinundando me clunibus agitauit, vehsi equo lubidens.
74 Me minime facit illæsa fama.
75 Cum eadem eodem.
76 Tu here.
77 Ornamentis equestribus depositis.
78 In toga.
79 Quum te vestitum seruilem famis (ne ab aliis segnocaris) & ex iudice factus es Dama, seruus infamis. Non es, &c.
80 Caput odoribus delibutum.
81 Pallio obsoleto.
82 Inducteris in ædes meretricis.
83 Pugnante meta cum libidine.
84 Habes ossa trementia.
85 Quid interest, vtrum eas gladiator mulierum (i. obliquus pretio) virgis vri, (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus ex clausus in arca turpi. Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum?
86 In quam rem.
87 Ancillæ.
88 Demisit te contractum, proyectæ aere angustias?
89 In adulterum & adulteram.

[90] *In corruptorem vel iuſtior? illa tamen ſe*
[91] *Non habitu [92] mutatue loco, [93] peccatue ſupernè,*
Quum te formidet mulier, neque credat [94] amanti.
[95] *Ibis ſub furcam [96] prudens: [97] dominóque furenti*
Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore famã
[98] *Euaſiſti credo, [99] metues, [1] doctiſque cauebis.*
[2] *Quæres quando iterum paueas, iterúmque perire*
Poſſis. [3] ô toties ſeruus, quæ bellua ruptis
Quum ſemel effugit, redibit ſe praua catenis?
Non ſum mancipium, neq; ego, hercule, fur vbi vaſa
Pratereo [4] ſapiens argentea. [5] tolle periclum,
Jam [6] vaga profliet frænis natura remotis.
[7] *Túne mihi dominus, [8] rerum imperijs hominúmque*
Tot tantiſque [9] minor? quem ter [10] vindicta quaterq;
[11] *Impoſita haud vnquam miſera formidine [12] priuet?*
Adde ſupradictis, [13] quod non leuius valeat. nam
[14] *Siue vicarius eſt, qui ſeruo paret (vti mos*
Veſter ait) ſeu conſeruus: tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, alijs ſeruis miſer, atque
[15] *Duceris vt neruis alienis mobile lignum.*
[16] *Quiſnam igitur liber? ſapiens, [17] ſibiq; imperioſus:*
Quem neque pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent.
[18] *Reſponſare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in ſeipſo totus [19] teres atque rotundus:
[20] *Externi ne quid valeat [21] per leue morari.*
In quem [22] manca ruit ſemper fortuna, poteſne
[23] *Ex his [24] vt proprium quid noſcere? quinque talenta*
Poſcit te mulier, vexat, foribúſque repulſum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec ſe mutat vt ad deorum nam vanit.
93 Non vult incubare tibi ſubtacenti, vel non palam peccabit, vt vult Eraſ.
94 Neque credit tibi dicenti te eam amare.
95 Feres furcam in collo, vt ſeruus. *Vnde dictus eſt furcifer qui talem furcam circumtulit.*
96 Sciens.
97 Libidini furioſæ, quæ tibi imperat concredes te tuaque omnia.
98 Euaſiſti periculum?
99 *Ironicè.* i. non metues.
1 Doctus periculo tuo cauebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterum adiuuet, vt paueas & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehendis te.
4 Cautus, vel nihil ſapiens.
5 Tolle metum pœnæ
6 Prodiuis ad vitium.
7 Túne te nihi dominum eſſe dicis qui ne acquiet es & durioreus ſeruis ſeruitutem?

1 Pecunia, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga, qua prætor ſeruum liberabat. 11 Capiti ſeruo impoſita. 12 Poſſit liberare. 13 Quod ſuperioribus par eſt. 14 Sciens vos diſputare vtrum ſeruus ſerui ſit dicendus vicarius an conſeruus? cum tu igitur nihil imperites & alijs ſeruias (i. vitijs & furioſæ libidini) quid? conſeruus non ſum ego tuus, an vicarius? 15 Traheris alia potestate, velut imaginculus, quæ ex ligno fabra certis neruis ſua ſponte mouetur. 16 Concludit ex Stoicorum ſententia. 17 Qui ſibi ipſique affectibus imperat. 18 Fortis ad reſpondendum. i. ad obſiſtendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, vt rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoueat. 21 Ne quid poſſit, quaſi per leue lignum ſine marmor, hærere, eſt Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid poſſis vere liberi nomen eſſe?

25 Perfolum aqua gelida repellit a toribus.

26 Non potes dicere te esse liberum, qui seruis libidini.

27 Libido, dominus crudelis.

28 Tibi lasso. *Est Allegoria ab equis ducta.*

29 Libido vexat te negantem seruire.

30 Quam admiratis tabellam a Plautia pictam.

31 Quomodo peccas minus quam ego?

32 Quem gladiatorum prælia contemplor picta in pariete.

33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leuiter inflexo.

34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.

35 Dicon a te, seruus nequam & piger.

36 Callidus dicetis.

37 Si libi vel placentæ vapore dele. dior, hominem nihili (i. nullius pretij) me dicis esse.

38 Tu sapiens & magnanimus habeberis, si cœnas opiparas contemnas.

Est Ironia. Non heroas sane tam imbecillus & nullius virtutis sis, vt cœnas opimas contemnere non possis. 39 Luxuria. 40 Mihi quam tibi pernitiosus. 41 Vapulet. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ non sapiunt, vel, ructum acidum generant, vnde immoderatè appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento propter incontinentiam in victu recutant &c. 46 Corpus morbosum. 47 Peccatne puer, qui sub noctem data flagili furtiua vnam accipit? 48 Gulæ seruiens. 49 Adeò ex incosiantia & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu, teipsum fugis, tecum pugnas, ex præsentia absent. 52 Vt seruus vagabundus, aliquando ad dominum reuertens. 53 Lenire curam. 54 Ipsa Cura. 55 Vnde mihi summam lauidem? *ingrati heros in fraus propter seruos oratiosque suos liberos.* 56 Sunt verba seruil. 57 Heros ira incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt seruil. 59 Aut Poetarum more fuit. 60 Heros minatur seruo, se illum militarem in Sabinos, sic, vt ex seruo vrbano efficiatur seruus rusticus & abiectus. 61 Accedes nomen ad odio seruos operarios, quos nisi in agrum Sabinum. 62 *Opera* in hoc loco vt sæpè apud Ciceronem, hominem significat fordidum & vilis conditionis.

25 *Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi*
Colla iugo, liber, liber sum, dic age. 26 *non quis.*
Vrget enim 27 *dominus mentem non lenis, & acres*
Subiectat 28 *lassi stimulos, versatque* 29 *negantem,*
30 *Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,*
Qui peccas minus 31 *atque ego?* 32 *quum Fulvi Rutu-*
Aut Placidiani 33 *contento poplite miror* (bæ,
Prælia, 34 *rubrica picta aut carbone: velut si*
Re vera pugnent, feriant, vitentq; mouentes
Arma viri: 35 *nequam & cessator Dauus: at ipse*
Subtilis veterum iudex & callidus 36 *audis.*
37 *Nil ego, si ducor libo fumante:* 38 *tibi ingens,*
Virtus atque animus cœnis respondet opimis.
39 *Obsequium ventris mihi* 40 *perniciosius est. cur?*
41 *Tergo plectar enim. quid tu impunitior illa*
42 *Quæ paruo sumi nequeunt ob omia captas?*
Nempe 43 *inamarescunt epulæ* 44 *sine fine petitæ,*
45 *Fluxiq; pedes* 46 *vitiosum ferre recusant*
Corpus. an hic peccat, 47 *sub noctem qui puer vna*
Furtiuam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ 48 *parcens, habeat? adde, quòd idem*
49 *Non horum tecum esse potes, non otia* 50 *rectè*
Ponere: 51 *teq; ipsum vitas fugitiuus,* 52 *vt erro:*
Iam vino querens, iam somno 53 *fallere curam,*
Frustra, nam 54 *comes atra premit sequiturque fugacẽ.*
55 *Vnde mihi lapidẽ?* 56 *quorsũ est opus?* 57 *vnde sagittas?*
58 *Aut insanit homo,* 59 *aut versus facit.* 60 *Otijs hinc te*
Ni rapis, 61 *accedes* 62 *opera agro nona Sabino.*

SATYRA VIII.

Horatius Fundanium amicum ſuum interrogat, qualis Naſidieni fuit cœna, eui ipſe interfuerat.

[1]VT Naſidieni iuuit te cœna beati?
Nam mihi quærenti conuiuam, [2] dictus here illic
De medio potare die. [3] Sic, vt mihi nunquam
In vita fuerit meliùs. [4] Da (ſi graue non eſt)
Quæ prima [5] iratum ventrem placauerit eſca. [6]
In primis Lucanus aper [7] leni fuit Auſtro
Captus, vt aiebat [8] cœnæ pater. [9] auria circum
Rapula, lactucæ, radices: qualia laſſum
[10] Peruellunt ſtomachum: [11] ſiſer, alec, [12] fecula Coa.
His vbi ſublatis, [13] puer altè cinctus [14] acernam
[15] Gauſape purpurea menſam præterfit, & alter
[16] Sublegit quodcunque iaceret [17] inutile, quódque
Poſſet cœnantes offendere: [18] vt Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus [19] Hydaſpes,
[20] Cæcuba vina ferens: [21] Alcon, Chium, maris expers.
[22] Hic herus, Albanum, Mæcenas, ſiue Falernum
Te magis [23] appoſitis delectat, habemus vtrumq;
[24] Diuitias miſeras. [25] Sed queis cœnantibus vnà,
Fundani, [26] pulchrè fueris tibi, noſſe laboro.
[27] Summus ego, & propè me Viſcus Turinus, & infra,
(Si memini) Varius: cum Seruilio Balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [28] vmbras.
Nomen anus erat [29] ſuper ipſum, Porcius infra,
[29] Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.

1 Quomodo te cœna diuiti Naſidieni delectauit?
2 Dictus ex mihi heri illic apud Naſidienum a meridie pocare.
3 Sic me iuuit, (inquit Fundanius) vt nunquam libentius cænârim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanũ aper captus fuit Auſtro leniter flante, ex quo, caues putefcunt & teneriores reddiuntur.
7 Præfectus & rex conuiuii, Naſidienus.
8 Rapula acria cibdita.
9 Prouocant ſtomachum languentẽ.
10 Genus vuſiniæ, Angl. Sharp-woort
11 Fecula eſt genus condimẽti quod potum prodeſt ex crahiori fæcimento vini Coi.
12 Seruus ad miniſtrandum bene expeditus.
13 Terſit menſam ex acere arboree ſtatim. 14 Panno villoſo. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut caniſtifera virgo. 18 Puer formoſus. 19 Vina generoſa. 20. Alter ſeruus vinum ferens Chium non ex Chio inſula aduectum, ſed in Italia factum. *Simulatum agitur.* 21 Naſidienus ait, ô Mæcenas, ſi vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quam vina quæ ſunt appoſita. 23 O miſeras diuitias! *inquit Horatius.* 24 Sed quibus aliis conuiuis. 25 Quàm iucundè conuiuia. 26 Summus ego fui in primo lecto, *inquit Fundanius.* 27 *vmbras* appellat conuiuas, à cœnatore non inuitatos. 28 Supra Naſidianum. 29 Porcius ideò fuit ridiculus, quòd vno hauſtu totas abſorberet placentas.

30 Nomentanus insignis helluo ad hoc fuit à Mæcenate ductus, vt, &c.

31 Si quid alijs erat incognitum.

32 Intra se continentia succum longè meliorem succo noto. i succo vsitato.

33 Pisces plani.

34 Quum Nasidienus porrexerit, &c.

35 Mala mellei saporis.

36 Crescente luna.

37 Quæ sit differentia inter melimela collecta, crescente vel decrescente luna.

38 Ab ipso Nasidieno, qui me docuit.

39 Nos, obsoletorum fercula propemodum enecati, morientur multi.

40 Nisi large bibimus cum damno cõtinatoris.

41 Pallor vertebat.

42 Nasidieni conuiuatoris faciem.

43 Strenuos potores.

44 Hebetant palatum, vnde palatum ad bibendum redditur potentius.

47 Vibidius & Balatro euacuant totos vini cados poculis Alliphanteis. poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnij.

45 *Nomentanus ad hoc, qui siquid forte* 37 *lateret,*
Indice monstraret digito num cætera turbo,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto 32 *celantia succum.*
Vt vel continuò patuit, quum 33 *passeris atque*
Ingustata mihi 34 *porrexerit ilia rhombi.*
Posti hoc me docuit 35 *melimela rubere, minorem*
36 *Ad lunam delecta.* 37 *quòd hoc interfit,* 38 *ab ipso*
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
39 *Nos nisi* 40 *damnosè bibimus, moriemur inulti.*
Et calices poscunt maiores. 41 *vertere pallor*
Tum 42 *parochi faciem, nil sic metuentis,* 43 *vt acres*
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd subtile 44 *exurdant vina palatum,*
45 *Inuertunt Alliphanis vinaria tota*
Vibidius Balatroq, sequutus omnibus: 46 *imò*
47 *Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.*
Affertur squillas inter murena 48 *natantes*
In patina porrecta. 49 *sub hoc herus, Hæc grauida, inquit,*
Capta est, deterior 50 *post partũ carne futura.* (*quis,*
51 *His mistum ius est olei,* 51 *quod prima Venafri*
Pressit cella. 53 *garo de succis piscis liberi,*
Vino quinquennî, verùm citra mare 54 *nato,*
*Dum coquitur: (*55 *cocto Chium sic conuenit, vt non*
Hoc magis vllum aliud) pipere albo & aceto. 56 *Quod Methymnæum vitio mutauerat vuam.*
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstraui 57 *incoquere, illutos* 58 *Curtillus echinos,*
59 *Vt melius muria quàm testa marina remittat.*

46 Conuiuæ qui accumbebant in imis lectorum partibus. 47 Conuiuæ electi & honestiores. i. Mæcenas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In iusculo. 49 Hoc ipso tempore, Nasidienus conuiuij dominus, inquit, &c. 50 Deterior futura si capta esset postquam peperisset. 51 Ex his ius est temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 Quod ex aliuis Venefranis primum est expressum. 53 Garum est genus muriæ ex scombris confectum.

54 Dum coquitur iusculum vino Italico. 55 Iuri cocto vinum Chium est apprimum. 56 Quod suo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monstraui incoquere herbas in illo iure, quod describit. 58 Curtillus vnus ex hoc genere Epicurorum docuit incoquere echinos non macerato (i. non muriâ ex eis factam) sed echinos integros. 59 Tequam sapidius eum ea muria, quàm quod testa Græca ad nos remittat.

Interea

Interea suspensa graues aulea ruinas
In patina fecere, trabentia [61] *pulueris atri*
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] *Nos mala ueriti, postquam nihil esse pericli*
Sensimus, [63] *erigimur.* [64] *Rufus, posito capite, vt si*
Filius immaturus obisset, flere. quis esset
Finis? ô sapiens sic Nomentanus amicum
[65] *Tolleret, Heu Fortuna, quis est crudelior in nos*
Te deus? [66] *vt semper gaudes illudere rebus*
Humanis. Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro [67] *suspendens omnia naso,*
[68] *Hoc est conditio viuendi, aiebat:* [69] *eo quo,*
Rixosa tuo nunquam est par fama [70] *labori.*
[71] *Tene, vt ego accipiar lauté torquerier omni*
Sollicitudine districtum? [72] *ne pania adustus,*
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti recte pueri comitesq; ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si
Vt modò: si patinam pede lapsus frangat [73] *agasо.*
Sed coniuratoris ([74] *uti ducis) ingenium res*
Aduersæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc, Tibi dij, [75] *quæcunque preceris,*
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuaque comis,
[76] *Et soleas poscit.* [77] *tum in lectо quoque videres*
Stridere secreta diuisos aure susurros.
Nullos [78] *his mallem ludos spectasse. sed illa*
[79] *Redde, age, quæ deinceps resisti, vibidius dum*
Quærit de pueris, num sit quoque [80] *fracta lagena,*
Quòd sibi poscenti non dentur pocula: dumq;
Ridetur [81] *fictis rerum, Balatrone* [82] *secundo,*
Nasidiene redis [83] *mutatæ frontis, vt arte*
Emendaturus [84] *fortunam. deinde sequuti*
[85] *Mazomomo pueri magno discerpta ferentes*
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus & ficis [86] *pastum iecur anseris albi*

61 Tantum pulueris.

62 Nos domus nostra veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Nasidienus, capite demisso flebat.
65 Manium sibi curatur.
66 Quàm gaudet
67 Omnia deridet.
68 Vt mala sint vicina bonis.
69 Idcircoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Tene æquum est cruciari?
72 Ruinosa est cœnæ apparatus enumeratio.
73 Qui inuenta cruce, quales erant Nasidieni ministri.
74 (Quemadmodum Imperatoris.)
75 Quæcunque optes.
76 Soliat veterum more depositurus, antequam accumbebat.
77 Tum in singulis lectis videre licebat conuiuas confabulantes.
78 Quam hos, inquit Horatius.
79 Declara.
80 Amphorarum cadi.
81 Ob res confictas.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortunam malorum casum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginatum.

Et

Et leporum auulſos, [87] *vt multo ſuauius, armos,*
Quàm ſi cum lumbis quàs edit. tum pectore adſto
Vidimus & merulas [88] *poni, & ſine clune palumbes.*
[89] *Sus ues ret, ſi non* [90] *cauſas narraret earum &*
Naturas dominus, quem nos ſic fugimus vlti,
Vt nihil omnino guſtaremus: velut [91] *illis*
[92] *Canidia offaſſet, peior* [93] *ſerpentibus Afris.*

87 Tanquam multò delicatius.
88 Apponi.
89 Exiſteretes res ſuaues.
90 Si nobis teritaſſet cauſas naturales, ob quas aliæ aliis partibus ſint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier veneficæ.
93 Peiot ſerpentibus quorum aſſatu cibi ſalutares reddantur venenati & mortiferi.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epist. 1.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt, amplecti: Sic tamen vt in nullius Magistri verba iuret. Huiusmodi autem esse hæc studia vt nemo sit qui non illis excoli possit, si modo patientem autem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

[1] PRima dicte mihi, [2] summa dicende camena,
[3] Spectatum satis, & donatum iam [4] rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere [5] ludo.
[6] Non eadem est ætas, non mens. [7] Veianius armis
[8] Herculis ad postem fixis, [9] latet abditus agro:
[10] Ne populum extrema toties exoret [11] arena.
[12] Est mihi purgatam crebrò qui [13] personet aurem,
[14] Solue senescentem [15] maturè sanus equum, ne
Peccet [16] ad extremum ridendus, [17] & ilia ducat.
Nunc itaque & [18] versus & [19] cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo & rogo, [20] & omnis in hoc sum:
[21] Condo & compono quæ mox [22] depromere possim.

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis hoc celebrate.
2 In vltimis meis scriptis.
3 Satis a populo cognitum.
4 Quem rudem à scribendi manere liberauit. Rudis virga est, qua gladiatores domari à gladiatoria ei fabaut.
5 Vt versus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem est mea vita sed alia, quæ alios mores postulat.
7 Veianius gladiator.
8 Armis Herculi
Ne a pari suo victus
11 Ab extrema
12 Ab extrema
13 Qui sonet per aurem docilem & attentam.
14 Senioque equum à curru.
15 Opportunè.
16 Ridendus sub finem cursûs certaminis.
17 Et spirituæ difficultate ne laboret.
18 Versus amatorios.
19 Deposito iocos, nugas, comissa & id genus alia quæ me ludicrum faciunt & ridendum.
20 Totus in hoc sum.
21 In animo recondo & in ordinem digero.
22 Quæ ino tempore deprotam ad vsum meum, tum dicto quàm facto.

dedicatus & in eius templo positi affixis. 9 Delitescit in agro. 10 & iam iam concandus, à populo in theatro sedente supplex falsorum patre. parte arenæ, in qua decertabant.

Ac

23 Quo philosopho audiore, & qua familia philosophica me tutum præstem.

24 Ego obligatus nullius Magistri dictaris adstruti, defensor, &c.

25 Prosentorum habitatio, pro ratione temporum.

26 Practicus aliquando fio, vt peripateticus.

27 In reipub. administratione exercetor.

28 Aliquando fio Stoicus summũ bonum in virtute ponens.

29 Æqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo, durus & inexorabilis.

30 A Cyreneo Aristippe (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manauit disciplina.

31 Academicus ergo

32 Quibus promissa non seruat.

33 Operarijs conductis.

34 Custodia novercarum.

35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia, retardant.

36 Philosophiæ primordijs.

37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus.

Ac ne forte roges, [23] *quo me duce, quo lare tuter:*
[24] *Nullius addictus iurare in verba magistri,*
[25] *Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.*
[26] *Nunc agilis fio,* [27] *& mersor ciuilibus vndis,*
[28] *Virtutis veræ custos* [29] *rigidusq; satelles:*
Nunc in [30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere [31] *conor.*
Vt nox longa, [32] *quibus mentitur amica, dieq;*
Longa videtur [33] *opus debentibus, vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia [34] *matrum:*
Sic mihi tardi fluunt ingratæque tempora, quæ spem
[35] *Consiliumque morantur agendi gnauiter id quod*
Æque pauperibus prodest, locupletibus æque,
Æque neglectum pueris senibusq; nocebit.
Restat vt his ego me ipse regam solerque [36] *elementis*
[37] *Non possis oculo quantum contendere* [38] *Lynceus,*
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra [39] *Glyconis,*
Nodosa corpus [40] *nolis prohibere chiragra.*
[41] *Est quoddam prodire tenus, si non datur vltra.*
[42] *Feruet auaritia miserog; cupidine pectus?*
[43] *Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem*
Possis, & magnam morbi deponere partem.
[44] *Laudis amore tumes? sunt certa* [45] *piacula, quæ te*
Ter [46] *pure lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo [47] *ferus est vt non* [48] *mitescere possit,*
Si modò [49] *culturæ patientem commodet aurem.*
[50] *Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,*

38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis. i. velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 Affluit. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis & ab humanitate alienus. 48 Mansuescere. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga.

51 Stultitia caruisse. videS, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum 52 censum, 53 turpemq; repulsam,
Quanto deuites animi 54 capitisque labore.
55 Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, 56 per ignes:
57 Ne cures ea quæ stultè miraris 58 & optas,
Discere, & audire, & 59 meliori credere non vis?
60 Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat 61 Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis 62 sine puluere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O ciues ciues, quærenda pecunia primùm est,
61 Virtus post nummos. 64 hæc Janus summus ab imo
Perdocet: hæc recinnat iuuenes 65 dictata senésque,
Læuo 66 suspensi loculos 67 tabulámque lacerto.
68 Si quadringentis, sex, 69 septem millia desunt,
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidesque:
70 Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,
Si rectè facias. 71 HIC MVRVS aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
72 Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum
73 Nenia? quæ rectè regnum facientibus offert,
74 Et maribus curijs & decantata Camillis?
75 Is me tibi melius suadet, 76 qui rem facias: rem,
Si possis, rectè: si non, 77 quocunque modo rem:
72 Vt propius spectes lacrymosa poemata 79 Pupi:
An qui Fortunæ te 80 responsare superbe
81 Liberum 82 & creditum præsens hortatur & optat?
Quòd si me populus Romanus forte roget, cur
Non, 83 vt porticibus, 84 sic iudicijs fruar isdem,
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

51 Vitia caueas, quæ à multitudine proueniunt.
52 Census significat totam rei familiaris administrationem.
53 Repulsam in magistratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore, per syncd.
55 Impigrè mercator ad Indos longè remotos.
56 Per ardentes Cancros, vel per grauissima pericula.
57 Vt ne cures, i. vt contemnas ea, quæ &c.
58 Sc. diuitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo sapiens & pugnax in vilioribus certaminib. pugnabit & contendet, &c.
61 Coronari Olympionum more.
62 Sine labore.
63 Sed stultè id facis.
64 Omnes fœnatores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum olim Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta typis inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad latus reponendum.
67 Et habentes tabulam ad scribendas debitorum nomina.
68 Quadringenta millibus sestertiûm.
69 Si sex aut septem millia desint

ad censum equestrem. 70 Eris plebeius. 71 Sit hæc ara tua. Nullius scelcris tibi esse conscium. 72 Lex à Roscio Othone lata, vide Ep iiij. 73 Cantilena puerilis. 74 Duracinæ à fortitudine illis Romanis & manuali virtute perditis. 75 Roscia legis auctor. 76 Qui studet, vt bonum fiat. 77 Iure vel iniuriâ. 78 Vt inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici poetæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitijs. 82 Creditum ad virtutem 83 In quibus eum populo dedeo. 84 Sic, suam sententiam cui non sequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto [85] *cauta leoni*
Respondit, [86] *referam,* [87] *quia me vestigia terrent,*
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
Bella ait multorum es capitum. nam quid sequar? aut quem?
Pars hominum gestit conducere [89] *publica: sunt qui*
Fructis & pomis viduas venentur [91] *anaras,*
Excipiantq; senes, [92] *quos in viuaria mittant:*
Multis occulto crescit res fœnore. verùm
Esto aliis alios rebus studiosq; tenori.
Idem eadem possint horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] *Bayis præluceat amœnis,*
Si dixit dives, [96] *lacus & mare sentit amorem*
Festinantis heri. cui si vitiosa libido [98]
Fecerit auspicium, cras ferramenta [99] *Theanum*
Tollctis fabri. [1] *lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
Si non est, [3] *iurat bene solis esse maritis.*
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? [4]
Quid pauper? [6] *ride: mutat cœnacula, lectos,*
Balnea, tonsores: [7] *conducto nauigio, æquè*
Nauseat ac locuples, quem ducit [8] *priua triremis.*
Si curtatus inæquali tonsore capillos [10]
Occurri, rides: si forte subucula [11] *pexæ*
Trita subest tunicæ, [12] *vel si toga dissidet impar,*
Rides: quid, mea cum pugnat sententia secum?
Quod petiit, spernit: repetit quod nuper omisit?
Æstuat, & vitæ disconuenit ordine toto? [15]
Diuit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [16] *solennia me: neque rides:*
Nec medici credis, nec curatoris egere [17]

85 Vulpes ægrota.
86 Respondebo.
87 Non dabunt mihi à vestigijs reditus, & ad illa semel intrantibus fuero.
88 *Est populi descriptio.*
89 Vocigalia populi conducere. vnde publicani appellabantur.
90 Donis nullius pretij.
91 Viduas munerum cupidas.
92 Insidiosè capiant senes.
93 Quos tanquam denorent veluti pisces aut feras in vinariis detentos.
94 Concedo, quòd diuersi homines diuersa sectantur. At fidem pertinyè imitantur.
95 Verba Compasiæ.
96 Lacus marinus. i. lacrimas in Baiano
97 Heri eo festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam nolit casta aut volens, auspicium fecerit ratum. i. impulerit diuitem, vt ædificet, statim a nihum negat &: habet fabros ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet? *lectus genialis est qui sternitur nuptiis in honorem Genij. in aula, domo.* 2 Si non est ei lectus genialis. i. vxor. 4 Quo nodo teneam Protea in quamvis formam se transmutantem? 5 Quid agit pauper? 6 Rideo (inquit Horat.) eius etiam inconstantiam. 7 Non habens proprium nauigium. 8 Æquè *fastidio* afficitur ac diues. 9 Sua & propria. 10 Si occurri capillos curtatos habens à tonsore. (i. qui inæqualiter tondet) rides. 11 Tunicæ lanuginosæ & à sordibus mundatæ. 12 Si toga non sedet æqualis in lanugine. 13 Commouetur. 14 Sollanitet, mutat omnium hominum. 15 Qui me fanet.

A præ-

A prætore dati: rerum tutela mearum
Quum sis, & prauè sectum stomacheris ob unguē
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens uno minor est Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
Præcipuè sanus, nisi quum pituita molesta est.

16 Qui stolet à prætore infanis dari, & desinat agnati.
17 Quum sis tutor rerum & Mæcenas.
18 Quum irasceris ob vnguem amici, &c. i. ob leuia amicorum incommoda.
19 Vno Ioue inferior. 20 Solus sanus & animo & corpore. 21 Stoici dicebāt, qui dicendi sapientem esse sanum, etiamsi ægrotet.

AD LOLLIVM. Epiſt. II.

Homerum in ſuis poematis pleniùs ac meliùs quàm quoſdam philoſophos, quid honeſtum ſit, docere dicit. Amborum afferens argumenta, Iliade quidem, quales ſunt in ſtultis regibus & populis animi motus deſcribi, in Odyſſea autem, Vlyſſis exemplo quid virtus & ſapientia poſſint, oſtendi. Deinde ad ſtudium ſapientiæ hortatur, vtpote quos recenſet, animi morbos ſanaturæ. Sed à teneris aſſueſcendum huiuſmodi præceptis eſſe docet.

TRoiani belli [1] ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu [2] declamas Romæ, [3] Præneſte relegi:
Qui, quid ſit [4] pulchrum, quid turpe: quid vtile, [5] quid non,
[6] Plenius ac melius [7] Chryſippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim (nisi quid te detinet) audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] barbariæ lento [10] colliſa duello,
[11] Stultorum regum & populorum continet æſtus.
Antenor cenſet belli [12] præcidere cauſam.
[13] Quid Paris? vſalus regnet, vidua'que beatus,
[14] Coga poſſe negat. Neſtor componere lites
[15] Inter Peleiden ſeſſinat & inter Atriden:

1 Homerum.
2 Dum tu de vtroque, tanquam Orator, exercitij cauſâ diſputas.
3 Prænestæ eſt nomen vrbis in Latio.
4 Honeſtum.
5 Quid non ſit vtile.
6 Copioſiùs & pulchrius.
7 Chryſippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Niſi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis.

12 Id eſt, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris. 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem Atrei.

16 *Hunc*

16 Agamemnonem Briſeidis amor incidit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei lunt pueri.
20 Exemplar ad imitandum.
21 Vbi Troiam domuit.
22 Prudent.
23 Fortunæ tempeſtatibus non immerſus.
24 Volupeatum illecebras.
25 Circe fuit veneficia homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
27 In formam beluæ verſus fuiſſet.
28 Amens.
29 Vt ſus luto gaudens.
30 Nos turba ſumus ſine virtute, numerò duntaxat explentes.
31 Viuamus vt etiamus.
32 Proci luxurioſi.
33 Nos ſumus inuentus Alcinoi Phæacum regis, i. molles ſumus & voluptatibus deliti.
34 Occupatus.
35 In meridiem.
36 Ceſſare facere, i. abijcere curas.
37 Per nodem.
38 Si nolet dum ſumentes.
39 Cantes admodum cum fatum eris hydropicus.
40 Philoſophiæ præceptis.
41 Seſeno ne prudas.
42 Si quid conſumit & corrumpit animi.

16 *Hunc amor, ira quidem communiter vrit* 17 *vtrumq;.*
Quicquid 18 *delirant reges, plectuntur* 19 *Achiui.*
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine & ira.
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rurſus, quid virtus & quid ſapientia poſſit,
Vtile propoſuit nobis 20 *exemplar Vlyſſem:*
21 *Qui domitor Troiæ, multorum* 22 *prouidus vrbes*
Et mores hominum inſpexit: latumq; per æquor,
Dum ſibi, dum ſocijs reditum parat, aſpera multa
Pertulit, aduerſis rerum 23 *immerſabilis vndis.*
24 *Sircumq; voces* 25 *& Circæ pocula noſti:*
26 *Quæ ſi cum ſocijs ſtultus cupidiſque bibiſſet,*
Sub domina meretrice fuiſſet 27 *turpis* 28 *& exors:*
Vixiſſet canis immundus, 29 *vel amica luto ſus.*
1 *Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati,*
32 *Sponſi Penelopæ, nebulones,* 33 *Alcinoiq;,*
In cute curanda plus æquo 34 *operata iuuentus:*
Cui pulchrum fuit 35 *in medios dormire dies, &*
Ad ſtrepitum citharæ 36 *ceſſatum ducere curam.*
Vt iugulent homines, ſurgunt 37 *de nocte latrones:*
Vt teipſum ſerues, non expergiſceris? atqui
Si noles 38 *ſanus,* 39 *curres hydropicus: & ni*
Poſces ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendes animum 40 *ſtudijs, & rebus honeſtis:*
Inuidia vel amore 41 *vigil torquebere, nam cur*
Quæ ledunt oculos, feſtinas demere: ſiquid
42 *Eſt animum, differs curandi tempus in annum?*
43 *Dimidium facti, qui cepit, habet. ſapere aude:*
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam,
44 *Ruſticus expectat dum* 45 *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, puriſq; 46 *beata creandis*
Vxor, & inculta 47 *pecantur vomere ſylvæ.*

43 Quia principium eſt dimidium totius. Heſiod. 44 Ruſticè, volens quam ruſticus (volens flumen tranſire) expectat, &c. 45 Donec totâ aquâ elapſâ, alueus arefiat. 46 Vxor pecunioſa, vel fortis in pariendo. 47 Excolenda.

Quod

Quod ſatis eſt, cui contigit, hic nihil amplius[48] *optet.*
Non domus, & fundus,[49] *non æris acerui & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas.[50] *valeat poſſeſſor oportet,*
Si[51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Qui cupit, aut metuit, iuuat illum ſic domus,[52] *aut res,*
Vt lippum pictæ tabulæ,[53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta ſorde doleutes.
[54] *Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, acetcit.*
Sperne voluptates: nocet empta[55] *dolore voluptas.*
Semper auarus eget:[56] *certum voto pete finem.*
Inuidus alterius macreſcit rebus[57] *opimis:*
Inuidia[58] *Siculi non inuenêre tyranni*
Maius tormentum. qui non[59] *moderabitur iræ,*
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit[60] *& mens,*
Dum pœnas[61] *odio per vim feſtinat inulto.*
Ira furor breuis eſt,[62] *animum rege: qui niſi paret,*
Imperat:[63] *hunc frenis, hunc tu compeſce catena.*
[64] *Fingit equum teneræ docilem cervice*[65] *magiſter*
Ire viam, quam monſtrat eques.[66] *venaticus ex quo*
Tempore[67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in ſyluis catulus.*[69] *nunc adhibe puro*
Pectore verba[70] *puer, nunc te*[71] *melioribus offer.*
QVO ſemel eſt imbuta[72] *recens, ſeruabit odorem*
Teſta diu.[73] *quòd ſic ceſſas, aut ſtrenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet vt ſit animo & corpore ſanus.
51 Rebus hæreditariis vel acquiſitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, ſed caſum morbi funditus non exhirpant.
54 Niſi ſit animus purus. *Eſt Allegoria.*
55 Dolore ſubſequente.
56 Deſinitam pecuniæ ſummam expete.
57 Rebus ſecundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionyſius.
59 Qui frænum non injicit iræ.
60 Mens dolore affectui, meus irata.
61 Odio prouectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Formæ.
65 Equorum domitor.
66 Canibus venaticis.
67 Quæ cerui ſimilitudinem gerit.
68 Pro: ſeſtatur. 69 Percipe philoſophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philoſophiæ ma xitis, vel honeſtis & ſalutaribus diſciplinis. 72 Recens teſta. Inquam nihil aliud fuit infuſum. 73 Si in philoſophiæ ſtudio ſis ignauus, aut ſi promouearis alacriter. 74 Non te expecto, qui me ſequi non potes, nec curo eos antecurrere, qui me præcedunt.

AD IVLIVM FLORVM. Epist. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore, [1] quibus terrarum militet oris
[2] Claudius Augusti priuignus, scire laboro,
[3] Thracine vos Hebrusq; [4] niuali compede vinctus,
[5] An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiæ campi colleſq; [6] morantur?
[7] Quid studiosa cohors operum struit? hæc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces [8] longum diffundit in ævum?
Quid [9] Titius, Romana brevi venturus in ora?
[10] Pindarici fontis qui non expalluit [11] haustus,
Fastidire [12] lacus & vivos audus apertos:
Vt valet? vt meminit nostri? [13] fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet [14] auspice Musa?
An tragica [15] desævit & [16] ampullatur in arte?
Quid mihi [17] Celsus agit? monitus, multumq; monentis
[18] Privatas vt quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit [19] Apollo:
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. [20] ipse quid audes?
[21] Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum est, [22] nec turpiter hirtum.
[23] Seu linguam causis acuis, seu cinica inva

1 In quibus regionibus ora signifcans extremas partes intelligit.
2 Tiberius Nero, Augusti priuignus ex Livia Drusilla.
3 Thracine?
4 Glacie vinctus.
5 An Hellespontus inter Sestum & Abydum currens?
6 Detinet?
7 Quid facit literata Druſi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam sempiternam.
9 Titius poeta, qui brevi ob sua scripta celebrabitur à populo Romano.
10 Qui non dubitavit haustum Pindarici eloquentiam Latinis versibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria & inornata facilia.
13 Num studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari?
14 Musarum auspicio?
15 An valdè sæviat crudeles & truces principum mores exprimendo?
16 Ampulli sive verborum vitium?
17 Celsus poeta, qui alienos versus pro suis recitavit.
18 Vt suam inventionem non alienam quærat.
19 Apollinis templo adjunctam bibliothecam Augustus exstruxit in monte Palatino.
20 Tu, Iuli Flore, quos sequeris Auctores?
21 Circum quæ volitas thyma vehementis, ex variis doctorum virorum scriptis varia differens?
22 Nec rude & impolitum.
23 Sive Oratorem, sive consultum vel poetam agis.

Respon-

Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima [24] feres edera [25] victricis præmia, quòd si
Frigida curarum [26] fomenta relinquere posses,
Quò te cælestis sapientia duceret, ires.
[27] Hoc opus, hoc studium [28] parvi properemus & ampli,
Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, [29] si tibi curæ
Quantæ conveniat Munatius. [30] an malè sarta
Gratia [31] nequicquam coit, & rescinditur? at vos
[32] Seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat,
[33] Fadomita cervice feros: ubicunque locorum
Vultis, [34] indigni fraternum rumpere fœdus,
Pastitur in vestrum reditum [35] votiva juvenca.

24 Auferes quæ mia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantis.
26 Curarum novercarum, nempe divitiarum, ambitionem & familia, quæ, vt fieri, amant & tardant sollicitudinem.
27 Properemus sapientiæ studijs incumbere.
28 Quidquid quæ sentiamus simus.
29 An Munatius frater tuus sit vbi tantæ curæ quantæ conuenias, nosse?
30 Gratia malè

emendata & perfidè instaurata. 31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenibus ira exitat. 33 Cervice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Iuuenca quam in malabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Epist. XIII.

Albium Tibullum compellat, cui studium philosophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recensetque quibus dotibus illum dij ornauerint: deinde ita viuendum illi esse dicit, vt vnumquemque diem, extremum sibi fore putet.

ALbi, nostrorum sermonum [1] candide iudex,
Quidnunc te dicam facere in regione [2] Pedana?
[3] Scribere quod [4] Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum silvas inter [5] reptare salubres,
Curantem quicquid dignum sapiente bonoq; est?
Non tu corpus eras [6] sine pectore, dij tibi [7] formam,
Dij tibi divitias dederant, [8] artémque fruendi,

1 Sincere iudex Satyrarum nostrarum.
2 Sic dicta à Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te scribere?
4 Qui multas tragedias scripsit, dictus Parmensis ab vrbe Parma.

5 Inutilis ambulare. 6 Sine mente, excors. 7 Formam honestam. 8 Oeconomiæ.

9 Quid possit nutricula optare maius alumno?
10 Et eloqui sua sensa.
11 Benevolentia apud principes virorum, fama ex bene factis.
12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus.
13 Omnem diem putato esse postremum.
14 Ita fiet vt gratus ac.
15 Porcum elegantem & succi plenum.
16 Suorum horum in voluptate positi Epicurei.

9 *Quid vouetat dulcis nutricula maius alumno,*
Quàm sapere 10 *& fari possit quæ sentiat, & cui*
11 *Gratia fama, valetudo contingat abundè,*
12 *Et mundus victus, non deficiente crumena?*
Inter spem curamq; timores inter & iras,
13 *Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.*
14 *Grata superueniet, quæ non sperabitur, hora.*
Me pinguem 15 *& nitidum bene curata cute vises,*
Quum videre voles 16 *Epicuri de grege porcum.*

AD TORQVATVM.
Epist. v.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu conuiuij, primam autem ponit munditiem.

1 Tectis ligneis & parum elegantibus antiquo more falcatis. Angl. Beds of the old fashion.
2 Accumbe e.
3 Nec abhorres, sed gandes.
4 sub vesperam.
5 Te expectabo.
6 Bibes vina e torculari in cados fusa Statilio Tauro iterum Consule, vini ætas notabatur Consulum nominibus vide Od. 3. lib 8.
7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum.
8 Iube tecum adesse ad me, vel, sine regem esse conuiuij, & tibi imperare. vt illo vino vtare quod tibi apponam. Alij exponunt, Morem mihi gere.
9 Omitte spes rerum leuium, diuitiarum.
10 Omitte lites & difficilia in diuitijs comparandis.
11 Cheminetti.
12 domicilij.
13 Vt non sit necesse mane surgere.

Si potes 1 *archaicis conuiua* 2 *recumbere lectis,*
Nec modica cœnare 3 *times olus omne patella:*
4 *Supremo te sole domi Torquate* 5 *manebo.*
Vina bibes iterum Tauro 6 *diffusa palustres*
7 *Inter Minturnas, Sinuessanumq; Petrinum.*
Sin melius quid habes, 8 *arcesse, vel imperium fer.*
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
9 *Mitte leues spes,* 10 *& certamina diuitiarum,*
Et 11 *Moschi causam,* 12 *cras nato Cæsare festus*
Dat venism 13 *somnumq; dies: impunè licebit*

Æsium sermone [14] benigno tendere noctem.
[15] Quid mihi fortunas, si non conceditur uti?
Parcus [16] ob heredis curam nimiumq; [17] severus,
[18] Assidet insano. potare [19] & spargere flores
Incipiam, patiarq; vel [20] inconsultus haberi.
Quid non ebrietas [21] designat? operta [22] recludit:
Spes iubet esse [23] vatas: [24] in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis [25] onus eximit: [26] addocet artes.
[27] Fœcundi calices quem non fecêre disertum?
[28] Contracti, quem non in paupertate [29] solutum?
Hæc ego procurare [30] & idoneus imperor, & non
Iussus: [31] ne turpe toral, ne sordida [32] mappa
[33] Corruget nares: ne non & cantharus & lux
[34] Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras [35] eliminet: [36] ut coeat par
Iungaturq; pari. [37] Brutum tibi, Septimiumq;
Et nisi cœna prior potiorq; puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] umbris.
Sed [39] nimis arcta premunt olidæ convivia [40] capræ.
Tu, [41] quotus esse velis, rescribe: & [42] rebus omissis,
Atris servantem [43] postico falle [44] clientem.

14 Facetis sermone & largo noctem extendere.
15 Quorsum diuitias expetam?
16 Vt haves diuitias.
17 Nimium tristis vel severus.
18 Sedet prudens insano, cùm ipse est similis.
19 In apparatu splendidio fercula mensæ floribus inspergi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes format.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellunt timor.
25 Animi curarum onus.
26 Ebrij ingeniat se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à cura.
30 Illorum to-

tit, 31 A ratione iubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem.
tal, 32 Inter edendum manus mappa abstergentur.
33 Sic offendat, vt inde convivia nares contrahat. 34 Ita splendeant, vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Diculget. 36 Vt conuiuæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodaleis Brutum, Septimium, Sabinum, nisi Sabinus, &c.
38 Conuiuia non inuitarit.
39 Vbi multitudo est conuivarum nimis sodalium, ibi alarum odor grauis exibit.
40 Fœtor sub axillis. 41 Quot sodaleis velis vocari. 42 Cassis & negotijs tuis relictis. 43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ ostio te expectat & observat.
44 Falle Mosellam (de quo supra) vel quemuis alium.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantum, quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur, verum ex ijs, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustrà in eo felicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

1 Nullis animi perturbationibus afici.
2 Res est præcipua sola.
3 Quantò minus admirabuntur terrenæ, quæ cœlestibus suæ infectiora?
4 Aurum, argentum, marmor & quæ ex se terra profert.
5 Margaritæ maris, omnes, margaritas & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plenos in theatris.
7 Dona populi Romani amantis, i. honores populi & plausus ad te delatos.
8 Quiritium, i. Romanorum
9 Quo iudicio & quo vultu? certè non alio, quam multa cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis adversantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo.

[1] NIl admirari, propè res est, [2] una, Numici,
Solaq; quæ possit facere & servare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, [3] sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera [4] terræ?
Quid, [5] maris extremos Arabas ditantis & Indos?
[6] Ludicra quid, plausus, [7] & amici dona [8] Quiritis?
Quo spectanda modo. [9] quo sensu credis & ore?
Quis timet [10] his adversa, fere miratur eodem
Quo cupiens pacto. pavor est [11] utrobique molestus:
[12] Improvisa simul species exterret [13] utrumque
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne: [14] quid ad rē,
Si, [15] quicquid vidit melius pejúsve sua spe,
Defixis oculis, animóque & corpore [16] torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra quàm satis est [17] virtutem si petat ipsam.
[18] Fi nunc argentū, & marmor vetus, [19] æraque & artes
[20] Suspice, cum gemmis [21] Tyrios mirare colores:
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
[22] Gnavus manè forum, & vespertinus pete tectum:

12 Insperata & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret cum cupidum quam timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam nos agimus & ad beatitudinem? 15 Quicquid deforis oculis vidit i. attentissimè. 16 Si hebet, stupescit, defixit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, re vera, nimium esse non potest. 18 Ironia conversio. 19 Aerea: artes i. statuæ aereæ, vel vasa aerea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu manus & industrius prima luce consule te in forum, & vesperi domum redito, ne Mucius, &c.

Ne

Ne plus frumenti [21] *dotalibus emetat agris*
Mucius: [24] *indignum, quòd sit peioribus ortus:*
[25] *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illi.*
[26] *Quicquid sub terra est* [27] *in apricum proferet ætas,*
Defodiet [28] *condetque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat* [31] *Numa quò devenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tententur acuto,*
Quære fugam morbi. vis recte viuere? quis non?
Si virtus [34] *hoc una potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age deliciis. virtutem [36] *verba putas, vt*
[37] *Lucum ligna?* [38] *cave ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cibyratica,* [40] *ne Bithyna negotia perdas.*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem altera porro:*
[43] *Tertia succedant, & quæ pars* [44] *quadret acervum.*
Scilicet vxorem cum dote, fidemque, & amicos,
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela Venúsque.*
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex,
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus (vt aiunt)
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus, (liebo*
[51] *Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot ha-*
Mittam. post paulo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est, vbi non & multa superflunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & seruare beatum,*
[56] *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum [57] *species & gratia præstat,*

21 Ne metat & occipiat ex agris, quos ab vxore in dotem acceperit, plus frumenti, quàm tu.
24 Indignum existimans.
25 Mancinus.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus & Agrippa constructa (vbi cæsus ager) & quum via Appia
30 Appio constructa conseruerit te bene notum i. famæ celebrem, ire tamen, &c.
31 Ad mortem.
32 Numa & Ancus Romanorum reges.
33 Pleuritide.
34 Nephritide.
35 Nempe rectè viuere.
36 Fortitèr hoc vni rei tribue.
37 Num potes virtutem in verbis, non in actione cólligere?
38 Lucus non ex sola arborum consistit vtilitate, sed alicuia nouitui sacer est.
39 Si in ea es sententia, cave Mercator ne alter, &c.
40 Negotia Cybyratica dicuntur à Cibyris, vrbe Ciliciæ populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.

41 Coacervetur, comprehendatur, Angl. Laide round to a heape. 42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, vel, acervum in quadrum redigat. i. quarta mille, quæ quatuor millia efficiant. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Ella pecunia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui vna re abundans, cæteris egebat, sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest. & talis esto, qualis fuit Lucullus. 49 Commodato dare. 50 Rogatus à prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis & bona non referta vbi, &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia. 56 Vt diuitias congregas. 57 Decus externum, honores & magistratus.

Mercemur [58] *seruum, qui dicet nomina,* [59] *leuum*
Qui fodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Ve-*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [65] *eripietque curule (bina:*
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cœnat, [67] *bene viuit: lucet, eamus*
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui mane [68] *plagas, venabula, seruos*
[70] *Differtum transire forum populumque iubebat:*
[71] *Vnus vt è multis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulâc aprum. crudi* [73] *tumidiq; Lauemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [74] *cernite cera*
Digni: [75] *remigium vitiosum Ithacensis Vlyssi,*
[76] *Cui potior patria fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si [78] *Mammeremus vti censet) sine amore iocisque*
Nil est iucundum: [79] *viuas in amore iocisque.*
Viue, vale. si quid nouisti rectius [80] *istis,*
[81] *Candidus imperti:* [82] *si non, his vtere mecum.*

58 Mercemur seruum nomenclatorem. *A nomenclatore ille qui magistratum petenti, monebatur, quæ nomine quisque ciuis qui in se ageret aduenti diceret, appellaretque et sui quisque nomina comparere, benevolentiam conciliat.*

59 Qui domino assistens, læuo ipsius latere extrema manu iuuabit, admonebit, vt illum & illum saluet.

60 Et cogat herum trans saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel benevolentiæ incundæ vel auxilii causâ.

61 Gratioso apud aliquem tribum ciui,

62 Verba sunt nomenclatoris.

63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet.

64 Hic, cui suffragatus fuerit, omnia tulorum dabit, tot itcum trahet suffragatores.

65 Hinc est caculæ ebur i curulem Curuscum, cui volet importunus (i. intempestiuus) dem vori compos fiat.

66 Mandebitur salutationemque & facta tibi adiunge.

67 Si fit licita.

68 Dicit ill. turgarium.

69 Recta.

70 Forum hominibus plenum.

71 Vt diligentia multos & prudentes.

72 Aprum emptum non à se venante captum.

73 Saturnine iubati deferuiamus in balneas.

74 Tabula Cerata dicuntur, sese lege vicenire. *Cerinthos enim à populi Romani decreto tunc erant fuit suffragium ferendorum ius.*

75 Quem simus omnes remiges & socii Vlyssis, virtus & hoditibus addicti.

76 Quibus remigibus

77 Ab Vlysse interdicta.

78 Poeta veterator.

79 Licet vt viuas.

80 Quæ dixi de summo bono.

81 Benignus impertí.

82 Si non tecum nosti, vtere tum me dicit.

AD MÆCENATEM. Epist. VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, eius in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitijs anteponendam esse, atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

1 In Sabina regione. *Vide notam Ad Horatium amicissimum.*

2 Totum mensem Augustum absim.

QVinque dies tibi pollicitus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax desideror. atqui*

Si

Si me vivere vis sanum, recteque valentem,
1 *Quam tibi das aegro, dabis aegrotare timenti*
Maecenas veniam. 2 *dum sicus prima calorq;*
3 *Designatorem decorat* 4 *lictoribus atris:*
5 *Dum pueris omnis patet & matercula pallet:*
6 *Officiosaque sedulitas &* 7 *otiosa forensis*
Adducit febres, & 8 *testamenta resignat.*
Quòd si bruma nives Albanis 9 *illinet agris,*
10 *Ad mare descendet* 11 *vates tuus, & sibi parcet,*
12 *Contractusque leget; te dulcis amice revisit*
Cum Zephyris (si concedes) 13 *& hirundine prima.*
Non. quo more piris vescì Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti loculpletem. 14 *Vescere sodes.*
15 *Jam satis est.* 16 *At tu quantumvis tolle.* 17 *Benignè.*
18 *Non invisa feres pueris munuscula parvis.*
19 *Tam tenuor dono quàm si dimittar* 20 *onustus.*
21 *Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinquas.*
Prodigus & stultus donat quæ spernit & odit,
22 *Hæc seges ingrato tulit, & feret omnibus omnis.*
Virbonus & sapiens 23 *dignis ait esse paratum,*
Nec tamen ignorat 24 *quid distent æra lupinis.*
25 *Dignum præstabo me etiam pro laude merenti.*
Quod si me nolet usquam 26 *discedere,* 27 *reddes*
Forte latas, 28 *nigros anguilla fronte capillos:*
Reddis dulce loqui, reddis ridere decorum, &
29 *Inter vina fugam Cynaræ* 30 *moverе procaces.*
Forte per angustam 31 *tenuis vulpecula rimam*
32 *Repserat in cumeram frumenti:* 33 *pastaque, rursus*
Ire foras pleno 34 *tendebat corpore frustra.*

1 Dubis illum vivere, quam mihi dares ægro.
2 Dum sit æstus.
3 Designatus est, qui constituendis funebri pompæ præest.
4 Ministris libitinariis pullatis.
5 Dum mater liberis suis metuit.
6 Nimia diligentia in officio præstando suis clientibus.
7 Opera in foro.
8 Testamenta aperiri post mortem testatoris.
9 Asperget.
10 Ad montana maritimum.
11 Horatius.
12 Portus est in Ligustico, *Monoeci*, dicta à navigantibus quæ vela contrahunt, vt ofaginæ accessuri.
13 Vere incunte, quia est luminibus nimia.
14 Verba Calabri ad hospitem vicinorem.
15 Verba hospitis vicinorem.
16 Non ignorat quæ sit differentia inter bonos & malos nummos, i. inter bonos & malos homines.
17 Ego (inquit Horatius) me gratum præstabo & dignum laude promerentis, laude eius qui beneficia est promeritus.
18 A te differam.
19 Reddes meliores annos, quos tecum consumpsi.
20 Capillus nunc canus in fronte.
21 Leta propter columem.
22 Reddes autem ad lenitatem amatoriam aptam.
23 Inique animo leve, quod insonem, non senem decet.
24 Inani ventre.
25 Introierat in vas vimineum frumentarium.
26 Bene saginata.
27 Conabatur.

Cui muſtella procul, Si vis (ait) effugere iſtinc,
Macra [37] cauum repetes arctum, [38] quem matra ſubiſti.
[39] Hac ego ſi compellar imagine, [40] cuncta reſigno:
[41] Nec ſomnum plebis laudo, ſatur [42] altilium, nec
Otia diuitijs [43] Arabum liberrima muto.
Sæpe [44] verecundum laudaſti: rexq; paterq;
[45] Audiſti coram, nec verbo parcius abſens:
[46] Inſpice ſi poſſum [47] donata reponere lætus,
Haud malè [48] Telemachus, proles patientis Vlyſſei.
[49] Non eſt aptus equis Ithacæ locus: vt neque planus
[50] Porrectus ſpatijs, [51] nec multæ prodigus herbæ.
[52] Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.
Paruum parua decent: mihi iam non [53] regia Roma,
[54] Sed vacuum Tibur placet, [55] aut imbellis Tarentum.
Strenuus & fortis, cauſſq; [56] Philippus agendis
Clarus, [57] ab officijs octauam circiter [58] horam
Dum redit: atque foro nimium diſtare [59] Carinas
Iam grandis natu queritur: conſpexit (vt aiunt)
Adraſum quendam vacuis tonſoribus [60] in umbra,
Cultellos proprios purgantem leniter vngues.
[61] Demetri (puer hic [62] non læuè iuſſa Philippi
Accipiebat) abi: quære, [63] & refer, [64] vnde domo, quis,
[65] Cuius fortunæ: quo ſit patre, [66] quòue patrono.
[67] It, redit: & narrat: Volteium nomine Menam,
Præconem [68] tenui cenſu, ſine crimine notum,
[69] Et properare loco [70] & ceſſare, [71] & quærere & vti,
Gradatim [72] paruiſque ſodalibus & lare certo,
Et ludis, & poſt [73] deciſa negotia, [74] campo.
[75] Scitari libet ex ipſo quecunque refers. dic
Ad cœnam veni: nonne [76] credere Mena:

37 Locum exiguum.
38 Quem gracilis intraſti.
39 Hac ſimilitudine.
40 Omnia, quæ mihi dedifti, reſtituo.
41 Nec quicquid plebeiorum hominum laudo, eò quòd ſum ſatis & pleniter ſim pleno, aliter ſenſurus ſi egerem.
42 Saturauium domi ſaginatarum.
43 vide Od. 29. li. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Appellatus es à me rex, propter munificentiam, pater verò propter commendationem, ſiue præſens ſiue abſens.
46 Tecum conſulere.
47 Reddere, quæ mihi donaſti.
48 Menelao reſpondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extenſus in longum.
51 Nec herbæ ferax.
52 O Menelae Atrei fili.
53 Roma magnifica.
54 Sed Tibur non populoſum placet.
55 Tarentum voluptuoſum.
56 Orator in alterando nobilis.
57 Ab ſecretiſſimis.
58 Horam ſeptimam.
59 Viam ſtrenue, & diligenter alacriſque faciens in frequentiſſimum carinarum, in qua via domus erat Philippi.
60 In tonſtrina.
61 Philippus ſeruum ſuum Demetrium alloquitur.
62 Non ſtulte.
63 Mihi renuntia.
64 Ex qua familia.
65 Patre an auo.
66 In cuius ſit clientela.
67 It puer.
68 Pauperem eſſe.
69 Et negotiorum vel mercatorem agere, lucri cauſſa.
70 Interdum otiari.
71 Diuitias acquirere ipſique vti, quod non facit auarus.
72 Gaudentem vnoc & liberis & domicilio ſtabili, non vitâ vaga.
73 Poſt negotia confecta.
74 Campo Martio, vbi valetudinis cauſſa corpus exercebat.
75 Verba Philippi.
76 Credebas.

77 Mirari

77 *Mirari secum tacitus. quid multa?* 78 *benignè,*
Respondet. 79 *Negat ille mihi?* 80 *Negat improbus,& te*
81 *Negligit, aut horret. Vultejum manè Philippus*
Vilia vendentem tunicato 82 *scruta* 83 *popello*
84 *Occupat, & salvere iubet prior. ille Philippo*
85 *Excusare laborem, &* 86 *mercenaria vincla,*
Quòd non mane domum venisset: denique,quòd non
87 *Prouidisset eam.* 88 *Sic ignouisse putato*
Me tibi, si cœnas hodie mecum. 89 *Vt libet.* 90 *Ergo*
Post nonam veneis. nunc i, 91 *rem strenuus auge.*
92 *Vt ventum ad cœnam est,* 93 *dicenda tacenda locuțus,*
94 *Tandem dormitum dimittitur. hic vbi sæpe (tus,*
Occultum 95 *visus decurrere piscis ad hamum,*
96 *Mane cliens & iam* 97 *certus conuiua, iubetur*
Rura suburbana 98 *indicta comesse Latina.*
Impositus 99 *mannis, arvum* 1 *cælumq; Sabinum*
2 *Non cessat Laudare. videt ridetque Philippus:*
Et sibi dum requiem, dum risus undique 4 *quærit,*
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet vti mercetur agellum.
4 *Mercatur. ne te longis ambagibus vltra*
Quàm satis est, morer, 6 *ex nitido fit rusticus, atque*
Sulcos 6 *& vneta exepat mera: præparat vlmos:*
Inmoritur studijs, 7 *& amore senescit habendi.*
Verùm vbi oues furto, morbo pericre capellæ,
8 *Spem mentita seges, bos est exactus arando:*
Offensus damnis, 9 *media de nocte caballum*
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit 10 *scabrâ intonsumque Philippus,*
11 *Durus (ait) Vultei nimis* 12 *attentusque videris*
Esse mihi. 13 *Pol, me miserum patrone vocares,*

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingenter.
79 *Verba sunt Philippi.*
80 Negat improbè (inquit Demetrius)
81 Temnit & contemnit.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, inscitis non regis vtenti
84 Antevertit.
85 Excusabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante videret.
88 *Verba sunt Philippi.*
89 Sit ita, inquit bene.
90 Post horam nonam (inquit Philippus) veniesa. tribus horis ante solis occasum. *Quando Romani solebant cœnare circa horam octauam.*
91 Rem familiarem auge.
92 Postquam.
93 Iubet ex quibuslibet locutus
94 Iubetur ire domum.
95 Visus est.
96 Postridie.
97 Qui idoneus conuiua.
98 Festis Latinis à Consule imperatis. *in quibus non licebat aliquid agere vtile.*
99 Equis publicis.
1 Agrum Sabinum.
2 Volentem.
3 Philippus.
4 Volutim agellum mercatur.
5 Ea verbatim, sic

incultum & obsoletum. 6 Loca vitibus consita solum habes in ore. 7 Iuxti studio tabescit. 8 Postquam ager satus, nullum reddidit omnem sperantem agricolam. 9 Paulo post mediam noctem. 10 Squallidum & impexum. 11 Humo tostum & laboriosum. 12 Attentus ad rem, i. auarus. 13 *Verba sunt Vulteii.*

14 Nomen imponere.
15 Propter quod te obsecro, vel, quam rem te obsecro.
16 Qui Philippus postquam considerauit quantum dimissa Cretica distent à petitis, dixit hæc verba. Redeat Volucius in vrbem quamprimum, & vitam vrbanã quam reliquit repetat. 17 Sua sententia & mentis.
18 Aliquoties est.

Si velles (inquit) verum mihi [14] *ponere nomen.*
[15] *Quod te per genium, dextrámque deósque penates,*
Obsecro & obtestor, vita me redde priori.
[16] *Qui simul aspexit quantum dimissa petitis*
Præstent, maturè redeat, repetatq; relicta.
METIRI se quemque [17] *suo modulo ac pede,* [18] *verũ est.*

AD CELSVM ALBINOVANVM. Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minus animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna cum, vult admoneri.

1 Ordo est. ô Musa à me rogata, refer ad sententiam Celso Albinouano χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν, vt gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tanquam interior amicus Neronem comitatur.
3 Notorio. Angl. A Secretary.
4 Inscribe pronuntiatem.
5 Frugerit.
6 Sicitate allecerit & lasciuit.
7 Quia animo ægrotus magis quam corpore velim nil, &c.
8 Quod releuet ægrum. 9 Quia vbi offendar. 10 Properet quid. 11 Lethargo, quã *lat. propendulus est dormitabundus metaphoricè.* Metaphoricè hic ponitur pro arrogantia, fastuque secundæ fortunæ.
12 Quia sequar quæ &c.
13 Quia vbi tum Romæ, amem Tibur, venosus. i. inconstans & vento popularis aura plenus.
14 Quia existens Tiburi, Romam amem.
15 Posti hæc omnia, ingrato. 16 Quomodo se gerat.

[1] CElso, gaudere, & bene rem gerere, Albinouano,
Musa rogata refer, [2] *comiti* [3] *scribæq; Neronis.*
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra [4] *minanti,*
Vitare nec recte, nec suauiter. haud quia grando
[5] *Contuderit vites, oleámque* [6] *momorderit æstus:*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
[7] *Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, [8] *quod leuet ægrum:*
[9] *Fidis offendar medicis, iracsar amicis,*
[10] *Cur me funesto properent arcere* [11] *veterno:*
Quæ nocuere [12] *sequar, fugiam quæ profore credam:*
[13] *Romæ Tibur amem ventosus,* [14] *Tibure Romam.*
[15] *Posti hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat,* [16] *& se:*

Vt placeat [17] *iuueni, percontare,* [18] *vtque cohorti.*
Si dicet scitè: [19] *primùm gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc inſtillare memento,*
[21] *Vt tu fortunam, ſic nos te Celſe feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primùm dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auriculis, ſc. Celſi.
21 Quemadmodum te ſecundam fortunam feres, ita vt non ſuperbias: ſic nos tuam amicitiam feremus & ferre habemus conſtanter.

AD CLAVDIVM NERONEM.
Epiſt. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat & regat vt in amicitiam ſuam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, vt ab ipſo Nerone id tanquam pro ſuo iure petere videri non poſſit.

[1] *Septimius,* [2] *Claudi, nimirum intelligit vnus,*
[3] *Quanti me facias nam quòd rogat,* [4] *& prece cogit*
Scilicet, vt tibi ſe [5] *laudem & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domóque legentis honeſta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propetorio cenſet amici:*
[8] *Quid poſſim videt, ac nouit me valdius ipſo.*
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxiſſe minora putarer,*
Diſſimulater [10] *opis propriæ,* [11] *mihi commodus vni.*
Sic ego, maioris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad vrbanæ deſcendi præmia. quòd ſi*
[14] *Depoſitum laudas* [15] *ob amici iuſſa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonúmque.*

1 De quo, Od. 6. lib. 2.
2 O Nero Auguſti priuigne.
3 Qui æſtimatione ſua apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Se commendare.
6 Dignum amicitiâ & conuictu Neronis legentis i. eligentis honeſtos & bonos ſtudiorum.
7 Officio interioris aulæ.
8 Quid apud te poſſim. intelligit ad magis nouit quam ego ipſe.
9 Meam apud te gratiam minorem eſſe quàm ſit.
10 Facultatis meæ.
11 Mihi ſoli ſtudens.
12 Diſſimulationis.
13 Deſcendi ad impudentiam ſeu inuerecundiam, quæ frontis proſtitutæ eſt præmium. Vrbani enim perfrictioris oris eſſe ſolent quam reſtici.
14 Depoſitum pudor eſt impudentia.
15 Ob Septimij ingratum.
16 De tuo grege eſt & amicorum numero.
17 Et virum eſſe bonum.

AD

AD FVSCVM ARISTIVM. Epist. x.

Fusco Aristio vibis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [1] Fuscum salutare iubemus
[2] Ruris amatores: hac in re scilicet una
Multum dissimiles, ad cætera penè [3] gemelli.
[4] Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] notique columbi.
[6] Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & muscо [7] circumlita saxa, nemusque.
[8] Quid quæris? [9] vino & regno, simul ista reliquæ
Dum vos ad cœlum effertis [10] rumore secundo.
[11] Vtque sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore [12] placentis.
Viuere naturæ [13] si conuenienter oportet,
[14] Pondendæq; domo quærenda est area primum,
Nouisne locum potiorem rure [15] beato?
[16] Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem [17] canis, & [18] momenta leonis,
Dum semel accepit solem [19] furibundus acutum?
[20] Est vbi depellat somnos minus [21] inuida cura?
[22] Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis vnda [23] tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum [24] trepidat cum murmure riuũ?

1 Grammaticum, in vibe communem. 2 Nos. 3 Simillimi. 4 Tanquam fratres, idem volumus, idem nolumus. 5 Quorum magnus & mutuus amor notus est. 6 Tu Romæ manes. 7 Saxa musco obducta. 8 Quid multis? 9 Tam beatè viuo vt me regnare putem, simul ac, &c. 10 Vulgo approbante. 11 Vt improbus sacerdotis seruus, qui liba edere consuerat, tandem desiderat panem: sic ego vrbem fastidiens rure delector. 12 Libis sacrificiorum. 13 Quoniam viuere oportet secundum naturam, i. virtute adhibita primum suuia natura datis. 14 Et quoniam area, i. solum primùm quærendum est ad domum extruendam. 15 Rure opulento. 16 Est-ne locus vllus vbi &c? 17 Syderis cælestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintiles. 19 Cum leo vehemens ingreditur solem vehementem. 20 Est-ne locus vllus vbi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur inuidere. 22 Numquid herba deterius aut olet aut nitet quam lapilli, i. marmora ex Numidia adiecta, ex quibus Romæ fiunt pauimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos rumpat. 24 Labitur per declivem riuum.

Nempe inter varias nutritur silua columnas,
Laudatúrque domus longos quæ prospicit agros.
Naturam expellas furca, tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiúsue medullis,
Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectauere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Iussus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges & regum vita præcurrere amicos.
Cernis equum pugna melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Imploranit opes hominis, frænisque recepit:
Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehit improbus, atque
Seruit æternùm: quisquis parua nescit uti.
Cui non conueniet sua res, vt calceus olim,
Si pede maior erit, subuertat, si minor, vret.
Lætus sorte tua viues sapienter Aristi:
Nec me dimittes incastigatum, vbi plura
Cogere quàm satis est, ac non cessare videbor.
Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius quàm ducere funem.
Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ,
Excepto quòd non simul esses, cætera lætus.

20 Apparet enim vitam rusticam suauiorem esse quam vrbanam, quia diuites quasi natura duce in istis ædificiis vrbem rui similem reddere student. Nam arbores in hortis spectatæ conseruant &c.
26 Inter columnas ex marmore versicolori factas.
27 Cum naturam ignominiosa vi ejicies.
28 Semper.
29 Rara fallaciarum diuitum hominem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui nescit discernere purpuram, quam quæ &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas inco Aquinati tinctas.
33 Quod propius attingat.
34 A vero.
35 Commouebunt.
36 Sique magni fuerit.
37 Deponet.
38 Auriet.
39 Superior in pugna, & competitrix, pellebat equum.
40 Inferior.
41 Homini puero incepit.
42 Equus.

41 Aerario. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui seruiet perpetuò. 46 Sed ita res ampliùs vel angustiùs erit quàm satis est. 47 Subuertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acribe reprehendes 50 coercuisse. 51 Quæ debet petitio trahi quàm trahere? seruiet potius quàm imperare. est Allegoria ducta ab iis qui ex filum ductant. 52 Hæc dictabam puero meo scribenti. vt ad te mittatem. 53 Fore curiosum zelem Vacunæ, quæ Dea qui vocatur. 54 Cæteris rebus lætus, eo tantum excepto, quòd mihi non adesses.

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis sensérimus.

[1] QVid tibi visa Chios, Bullati, [2] notaq; Lesbos?
Quid contincta [3] Samos? quid Cræsi regia [4] Sardis?
[5] Smyrna quid, & [6] Colophon? [7] maiora minorave fama?
[8] Cunctine præ campo & Tiberino flumine sordent?
[9] An venit in votum Attalicis ex vrbibus vnus?
[10] An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quàm sit [11] Gabijs desertior atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere [12] vellem:
Oblitusque [13] meorum, obliuiscendus & illis,
[14] Neptunum procul è terra [15] spectare furentem.
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutoq;
Aspersus, volet in caupona [16] vivere: nec qui
[17] Frigus collegit, [18] fœnos & balaca laudat,
[19] Vt fortunatam plenè præstitit vitam.
Nec, si te validus iactauerit Auster [20] in alto,
Idcirco vnuem trans Ægeum mare [21] vendas.
[22] Incolumi Rhodos & Mitylene [23] pulchra facit, quod
[24] Pensula sol stitio, [25] campestre nivalibus [26] aurus,
[27] Per brumam Tiberis, [28] Sextilj mense camœnis.
Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,

1 Quid tibi visa est Chios, insula in mari Ionio?
2 Insula in mari AEgæo nota, inclyta propter Alcæum & Sapphò poetas celeberrimos.
3 Samos non longè distat à Chio, concinna & amœna propter pulchra ædificia.
4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Crœsus considebat.
5 Ciuitas Ioniæ.
6 Sardis est vrbs in Ionia non longè à Sardibus.
7 Nunquid maiora vel minora sunt quàm fama divulgavit?
8 An omnia illa videantur vilia, comparatione facta cum campo Martio & Roma?
9 An tibi optabilis est vna ex vrbibus quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt? vadet mare transire.
10 Lebedos est Ioniæ oppidum desertum ingrata mare, vnde exules incolæ sunt.
11 Gabij & Fidenæ sunt ciuitates Sabinorum.
12 Viuere non possem. 13 Oblitus propinquorum & patriæ. 14 Mare. 15 Vt prospiciam. 16 Viuere perpetuo. 17 Frigus contraxit. 18 Fœnum vel caulam fœnarium. 19 Velut ea, quæ omnino præstant vitam beatam. 20 In mari differeris. 21 Venire debeas. 22 Homini iuvæ meritis. 23 Rhodos est insula, sic etiam Mitylene rebus omnibus pulchrè instructa.
24 Verba densi, solstitio æstivo, æstate inutilis. 25 Vestis tenuis, qua induemur, in campo Martio se exercentes, vehentur. 26 Ventis hiberais. 27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc natarer? 28 Quod facit ignis mense Augusto,

29 Romæ

[29]*Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamcunque deus tibi fortunauerit horam
Grata sume manu: [30] *nec dulcia differ in annum:*
Vt quocunque loco fueris, [31] *vixisse libenter*
Te dicas. nam si ratio & prudentia curas,
[32] *Non locus effusi late maris arbiter, aufert:*
[33] *Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt,*
[34] *Strenua nos exercet inertia:* [35] *nauibus atque*
[36] *Quadrigis petimus bene viuere.* [37] *quod petis, hic est,*
[38] *Est Vlubris: animus si te non deficit* [39] *æquus.*

29 A te Roma habitante laudetur Samos absens, &c. sed in illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim vtere.
31 Quis vbique libet bene viuere.
32 Non vrbs, neq; tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, nō mores mutant, qui, &c.
34 Vehemens sollicitia.

35 Terra marisque. 36 Equis. 37 Bene beateque viuere, domi est patria. 38 Est quoniam in loco, etiam obscuro, vt Vlubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus, sine perturbatione.

AD ICCIVM. Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse. innuens nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

FRuctibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci
Si rectè frueris, [2] non est vt copia maior
Ab Ioue donari possit tibi. [3] *tolle querelas.*
Pauper enim non est [4] *cui rerum suppetit vsus.*
[5] *Si ventri bene, si lateri est pedibusque tuis, nil*
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si sortè in medio [6] *positorum abstemius herbis*
Viuis & vrtica, sic viues [7] *protinus, vt te*
Confestim liquidus Fortunæ riuus [8] *inuret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute [9] *minora.*
[10] *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*

1 Quos vt coaluit ab Agrippa constitutus ex agris fructiferis in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest vt, &c.
3 Omitte querelas pauperatis.
4 Cui nihil ad vitā deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint frumina dormienti, si bene sit pedibus. vt neque calceamenta desint nec equus quo vehāris.
6 Si tu in medio

appositorum edulionum abstinens & sobrius vinas herbis & vrtica, i. tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Vt ut diuitem facias. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Nunquid mirarum?

21 Rara illius.
22 In rerum magnarum contemplatione occupatus.
23 Nihil est cogitatione velocius.
24 Inter pecuniæ studium, cuius contactus non minus quam scabies molestat ac serpit.
25 Res ardua.
26 Ne effundatur lactis & terras obruat.
27 Quæ res annū guberaet, vt per quatuor temporum commutationes certò fiat.
28 Alicuius iussu.
29 Quæ causa tutam conflat, vel clarum facit & plenum
30 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus

21 Quum tu scire cures vtrum Empedocles an Stertinius deliret. 22 Sive sumpseris, sive temniter vinis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cunctum nisi porrum & carpe. Impropria est vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatij amicus. 26 Non rogant esse. 27 Nisi fallum. 28 Patrio constant amici, cum viris bonis aliquid desit. 29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ, Agrippæ virtute cecidit. i. deuicta est. 31 Phraates rex Persarum, se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Simplex & ad genius Cæsaris deuolutus. 33 Benigna Copia, vbertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. vide Od. 17. li. 1.

AD VINNIVM ASELLAM. Epist. XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris & temporis & decoris rationem habeat.

1 Quemadmodum.
2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa.
3 Ne nimio in nos studio pecces.
4 Nimium diligentiam adhibens
5 Quasi minister.
6 Librorum farcina
7 Ne tantorum studiorum sub onere meorū librorum cornua, clitellas asini more in terram impingendo, ipsque in Augusti oculis, cum ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asinus. 9 in ora hominum pro indubio vertas.

[1] *Vt proficiscentem docui te sæpe diúque*
[2] *Augusto reddas signata volumina Vinni,*
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] *Ne studio nostri pecces, odiúmque libellis*
[4] *Sedulus importes opera vehemente* [5] *minister.*
Si te forte meæ gravis vrget sarcina [6] *chartæ,*
Abiicito potius, quàm quo perferre iuberis
[7] *Clitellas ferus impingas:* [8] *Asinæque paternum*
Cognomen vertas in risum, [9] *& fabula fias.*

[10] *Viribus*

[10] *Viribus vteris* [11] *per cliuos, flumina,* [12] *lamas.*
[13] *Victor propositi simulac peruenieris* [14] *illuc,*
[15] *Sic positum seruabis onus,* [16] *ne fortè sub ala*
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conuiua [17] *tribulis.*
Ne vulgo narres te sudauisse feuendo
Carmina, quæ possunt oculos aureſq; [18] *morari*
Cæsaris. oratus multa prece, [19] *nitere porro.*
Vade, vale: cane [20] *ne tibi tues, mandataq; frangas.*

10 Vt, quò via perueniat.
11 Per Romam cliuosam. l. spectosam.
12 Lacunas maiores, continentes aquam plusiam, vel, flumiorum fossas.
13 Compos voti.
14 Ou addis Augusti.
15 Hoc modo. l. decoro gesta libelles meos in manibus tuis tenebis.
16 Vt non sub brachio in oculis ostentes libros meos portes sicut rusticus sub ala portat agnum, vel, vt Pyrrha tenuiseta portat glomos. i. sphærulas ex filo lanæ, vel, vt conuiua domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinos ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 De omnem operam. 20 Cane ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XI III.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere & interim inconstanter fastidientis rura, quæ anteà tacita prece petiisset. Cur autem contrà vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dixit, vt alienam sortem suæ præferat.

[1] *VIllice syluarum & mihi me* [2] *reddentis agelli,*
[3] *Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &*
Quinque bonos solitum [4] *Variam dimittere* [5] *patres.*
[6] *Certemus,* [7] *spinas animone ego fortius an tu*
Euellas agro: & melior sit Horatius, [8] *an res.*
Me quamuis [9] *Lamiæ pietas & cura* [10] *moratur,*
Fratrem mœrentis, [11] *rapto de fratre dolentis*
[12] *Insolabiliter: tamen* [13] *istuc mens animisque*
[14] *Fert,* [15] *& amat spatijs obstantia rumpere* [16] *claustra.*
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus vterq; locũ immeritum [17] *causatur iniquè.*
In culpa est animus, [18] *qui se non effugit vnquam.*
[19] *Tu mediastinus tacita prece rura petebas,*

1 Villicus is dicitur cui reliqui serui in agris colendis obtemperare Angl. a Hine, or Bailife of husbandry.
2 Animum meum reficientis.
3 Quem agellum quinque familijs diuidis habitandum.
4 Sabinorum oppidum.
5 Romanos Senatores. vel homines grandes natu, ad litteras in Varia discernendas.
7 Ego & tu.
7 Curat, quæ metam pangunt.
8 An agellus.
9 Allij Lamiæ, de quo Od. 16. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immaturo morte sublatum. 12 Vt nullam admittat solationem. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra. i. omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel cancellos. 17 Criminatur locum qui non meretur odium. 18 Qui loci commutatione curam non depellit sed eam secum fert perpetuò. 19 Tu seruus laboriosissimus & ad omnia fere ministeria paratus, quasi stans in medio, petebas, &c.

20 Semper eandem esse.
21 Rure discedere.
22 Non delectamur eisdem.
23 Ideò non conuenit.
24 Loca aspera, inculta & senticosa.
25 Qui solitudinē amat, sicut ego.
26 Gaudeo, lætor.
27 Popina omnibus obsoniis plena.
28 Inficiunt.
29 *Hæc verba sunt accipienda, quasi à vultico propter agri sterilitatem pronunciata.*
30 Iste ager Sabinus,
31 Ocyus quàm vinum, nunquam feret vinum iste ager
32 Vinum suppeditare.
33 Ad cuius strepitum in cythara vel tibia, tu saltes inficiter quasi terræ inutile pondus.
34 *Ironica est enumeratio operum vilium, tanta opera non omnino facientis.*
35 Aruo colis.
36 Non culta.
37 Bouem ab altero separatum & otiosum pascis.
38 Collectis frondibus saturat.
39 Rimus negotium tibi pigro exhibet.

Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optat.
20 *Me consulare mihi scis, & 21 discedere tristem,*
Quandocunque trahunt inuisa negotia Romam.
22 *Non eadem miramur: 23 eò disconuenit inter*
Meq; & te. nam quæ diserta & imbosita 24 tesqua
Credas, amœna vocat, 25 mecum qui sentit: & edit,
Quæ tu pulchra vocas. 26 fornix tibi & 27 vncta popina
28 *incutiunt vrbis diuiterium. (video) 29 & quod*
30 *Angulus iste ferat piper & thus, 31 ocyus vuas*
Nec vicina subest vinum 32 præbere taberna
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
33 *Ad strepitum salias terræ grauis, 34 & tamen 35 vrges*
Iampridem 36 non tacta ligonibus arua: bouemque
37 *Disiunctum curas, & 38 tectis frondibus 39 exples.*
39 *Addit opus pigro riuus, si decidit imber,*
40 *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, 41 quid nostrum concentum diuidat, audi.
42 *Quem tenues decuere togæ, 43 nitidique capilli:*
Quem scis 44 immunem. Cynthæ placuisse 45 rapaci,
46 *Quem bibulum, liquidi media de luce Falerni:*
47 *Cœna brevis iuuat, & prope riuum somnus in herba.*
48 *Nec lusisse pudet, 49 sed non incidere ludum.*
Non 50 istic obliquo oculo mea commoda quisquam
51 *Limat, non odio obscuro 52 morsuque venenat:*
53 *Rident vicini glebas & saxa mouentem.*
54 *Cum seruis vrbana 55 diaria rodere mauis:*
56 *Horum tu in numerum 57 voto ruis. inuidet vsum*
Lignorum & pecoris tibi 58 calo argutus & horti.

20 Multis molibus fc. saxis, solais, aggeribus auertendus, vt prato parcat, i. vt prato non noceat. 21 Si quid nostrum concordium dissoluat. 22 Me, quem tenues togæ in iuuentute ornauerunt, &c. 23 Capilli vnguento delibuti. 24 Sine muneribus. 25 Auaræ amicæ, quales sunt meretrices. 26 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni, &c. 27 Nunc me cœna breuis iuuat. 28 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 29 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 30 Non rure. 31 Maligno oculo aspexit. 32 Obtrectatione vel maledicentia 33 Vicini gaudent & rident me, &c. 34 Actu contra rusticum, manis cum seruis vrbanis rodere diaria, i. tenuiter viuere. 35 Diariam, est vnius diei victus. 36 Sermonem vrbanorum. 37 Cum impetu & sine ratione. 38 Sernus verripellis (qui ex vrbe it lignatum forat) inuidet tuæ felicitati in via lignorum, in via etiam pecoris & horti quibus emulsor abunda.

Optat

Optat [59] *ephippia bos piger, optat arare caballus.*
Quam scit uterq; libens, [60] *censebo, exerceat artem.*

59 Equorum ornamenta, vel sellas equis ad insidendum impositas. Proverbium convenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam, ad quam sunt inepti, exoptant. 60 Indicabo vt vterque libens exerceat artem, quam nôrit, vt tu rura solas agros, vt ille salo, tibi mandens, maneat in vrbe.

AD VALAM. Epist. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems & quale cœlum percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquâ voluptatem habere velit.

[1] *Quæ sit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala,* [2] *Salerni*
[3] *Quorũ hominũ regio, & qualis via: nã mihi*
[4] *Musa supervacuas Antonius,* [5] *& tamẽ* [6] *illis (Baias*
[7] *Me facit invisum, gelida quum perluor vnda*
Per medium frigus. sanè [8] *myrteta relinqui;*
[9] *Dictáque cessantem nervis elidere morbum*
[10] *Sulfura contemni,* [11] *vicus gemit,* [12] *inuidus ægris,*
Qui caput & stomachum supponere fontibus auctat
[13] *Clusinis,* [14] *Gabiósque petunt & frigida rura.*
[15] *Mutandus locus est, & diuersoria* [16] *nota,*
Præteragendus equus. [17] *quo tendis? non mihi Cumas*
Est iter, aut Baias: læua [18] *stomachosus habena*
Dicet eques: [19] *(sed equi frænato est aurea in ore)*
[20] *Maior vtrum* [21] *populum frumenti copia pascat*
[22] *Collectósne bibant imbres,* [23] *puteósq; perennes*
Dulcis aquæ. [24] *nam vina nihil moror illius oræ.*
[25] *Rure meo possum* [26] *quidvis perferre patiq;:*
[27] *Ad mare quum veni, generosum & lene requiro:*
Quod curas abigat, quod cum spe diuite [28] *manet*
In venas [29] *animúmque meum: quod verba ministret:*
Quod me Lucana iuuenem [30] *commendet amicæ.*

1 Hîc longum est Hyperbaton vsque ad versum 19. vt sit Ordo. Par est te scire nobis ac nostri credere, quæ hyems sit Veliæ, i. quæ artis qualitas in hyeme &c.
2 Velia & Salernũ sunt oppida in Lucania.
3 Quibus moribus ibi sunt homines.
4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem tuam non esse vtiles.
5 Baïs.
6 Me odiosum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo sunt gratæ, quòd illarum aquis à me relictis, frigidis aquis iam vtar per frigus brumale.
7 Loca myrtis cõsita apud Baias aquis salsoreis abundantia
8 Quæ dicuntur è nervis depellere

morbum articularem, ἀπὸ τῶν. 9 Aquæ sulfuratæ. 10 Vicus Baianus molestè fert. 11 Ægris odiosus. 12 Aquis frigidis in Etruria, sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. 13 Volscorum vrbem. 14 Vt medici consilio assentiar à Lim locum quem Baianum me petere oportet. 15 Nota vel tu hi vel equo. 16 Verba sunt Horatij aut comitis alijus ad equum fiunt. 17 Increpandus. 18 Quid stomachari? Equus non aure sed ore, in quo inest frænum, sentit quò sit eundum. 19 Reijcite versum xxv. *Par est te scribere vtrumne &c.* 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in cisternis. 22 Aquas fontanas ingiter promanantes. 23 Vina aquosa, quæ in Velia & Salerno nascuntur, non desidero. 24 Quum rure sim. 25 Quæmois cibum ac potionem. 26 Quòd veni in Campaniã aut Lucaniam prope mare. 27 Nobile vinũ. 28 Dimanet, 29 *Vnum spiritus concalefaciens animi motus excitat.* 30 Quod mihi vires præstet ad Venerẽ.

31 Tractus vter plures lepores, vter educet apros.
Vtra magis pisces & 32 echinos aequora alcint:
Pinguis vt inde domum possim 33 Phaëaxque venerti.
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Menius 34 vt rebus maternis atq; paternis.
35 Fortiter absumptis, 36 vrbanus cœpit haberi,
37 Scurra vagus, non qui ciuem dignoscere 38 possit:
39 Impransus non qui ciuem dignoscere 40 possit:
Quælibet in quemuis opprobria fingere 41 saturs:
Pernicies & tempestas 42 barathrum q; macellu,
43 Quicquid quæsierat, ventri donabat 44 auaro.
45 Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat 46 omasi
Vilis & 47 agninæ, tribus vnsis quod satis esset.
48 Scilicet vt ventres 49 lamina candente 50 nepotum
Diceret vrendos, correctus. Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris vbi omne
51 Verterat in fumum & cinerem, Non hercule miror
(Aiebat) 52 siqui comedunt bona: quum sit obeso
Nil melius turdo, 53 nil vulua pulchrius ampla.
54 Nimirum hic ego sum: nam tuta & parvula laudo,
Quum res deficiunt, 55 satis inter vilia fortis:
Verùm vbi quid melius contingit & 56 vncliius, 57 idē
58 Vos sapere & solos aio 59 bene viuere, quorum
Conspicitur 60 nitidis fundata pecunia villis.

31 Repete versum XXV. Par est ut scribere, vter tractus. i. vtra regio Velina an Salernina educet. i. nutriet. pl. lep. &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus splendidusque quale est Phaaces, populi luxurioſi & voluptarij.
34 Posthumum.
35 Protinus.
36 Facetus, ad dictum mensæ risum mouens.
37 Qui per totam vrbem vagaretur, modo huius modo illius diuitis mensam consectans.
38 Domum statum aut mentem.
39 Qui existens famelicus, in omnes erat æquè maledicus
40 A perdulcio vel peregrino.
41 In confingendis in quemuis criminibus. Alij legunt Certus, i. promptus vel paratus fingere.
42 Denotatur, Est enim barathrū profunda vorago.
43 Quicquid lucri fecerat.
44 Ventri multa capienti.
45 Menius quum à nequitiæ fautoribus (i. luxuriosis) parum, & à timidis (i. auaris) nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supp. carnis. 48 Ita vt inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina i. ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxuriosorum. 51 Postquam omnia consumserat. 52 Si qui bona sua prodige consumunt. 53 Nil delicatius vulua ciciritia suis primipara. 54 Talis ego sum inquit Horatius Cùm multa non suppetunt contentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Semmolsus. 57 Idem ego aio. 58 Vos esse verè sapientes. 59 Beatè viuere. 60 In fundosis villis, agris, pascuis, non in rebus quarum quæstus est incertus.

AD

AD QVINTIVM. Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eoque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit: monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

[1]NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
[2]Arvo pascat herum, an baccis [3]opulentet olivae:
Pomifer, & pratis, [4]an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi [5]forma loquaciter & situs agri.
[6]Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valles: sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Lævum discedens curru fugiente vaporet.
[7]Temperiem laudes, quid si rubicunda [8]benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex,
[10]Multa fruge pecus, multa domitum iuuet vmbra
[11]Dicas adductum propius frondere Tarentum.
[12]Fons etiam viuo dare nomen idoneus, vt ne
Frigidior [13]Thracam, nec purior ambiat [14]Hebrus.
Infirmo capiti fluit [15]vtilis, vtilis aluo.
[16]Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant [17]Septembribus horis.
Tu ne illè vinis, si curas esse [18]quod audis.
[19]Iactatus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neue putas [22] alium sapiente bonoq; beatum.
Nec, si te populus sanum recteq; valentem
Dixerit, occultam febrem [23] sub tempus edendi
Dissimulet, [24]donec manibus tremor incidat [25] vtilis.
STVLTORVM iacurata pudor [26] malus vlcera celat.

1 Ne forte inquiras.
2 Arvo satiuo, i. segete & frumento.
3 Me diuitem facit.
4 An sit vini ferax. *Vitibus dicitur vitiũ, maritari.*
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, i. ampliè.
6 Ager meus sunt montes coniuncti, nisi quid separentur valle interiecta.
7 Ita tamen, opaca est vallis, vt Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens vero læuũ reficiat.
8 Cœli & agri temperiem merito laudaueris.
9 Copiosè.
10 Multa gleba. *Per Antiphrasim.*
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quàm est Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam vber, vt dignus sit appellari fluuius.
13 Thracium. 14 Hebrus est magnus fluuius in Thracia. 15 Salubris.
16 Agri mei. 17 Autumno quod tempus anni maximè est insalubre.
18 Quod audis de te. i. quod dicteris esse, semper si talis sis, qualem te fama testatur.
19 Omnis Roma i. omnes nos Romani iactatus te esse beatum.
20 Ne plus credas alicui multa de felicitate tua prædicanti.
21 Quàm conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente. i. insipientem.
23 Caeciter tempus edendi. 24 Donec febris tremore eximum sibi ipsa prodat.
25 Cibo vtilis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat fateri.

Si quis bella [27] *tibi terra pugnata marique*
[28] *Dicat, & his verbis* [29] *vacuas permulceat aures:*
[30] *Tene magis salvum populus velit, an populum tu,*
[31] *Servet in ambiguo, qui consulit & tibi & urbi,*
Jupiter: [32] *Augusti laudes agnoscere possis?*
Quum pateris [33] *sapiens emendatúsque vocari,*
[34] *Respondésne tuo, dic sodes, nomine?* [35] *nempe*
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
[36] *Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si*
Detulerit [37] *fasces indigno,* [38] *detrahet idem.*
[39] *Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.*
[40] *Idem si clamet furem, neget esse pudicum,*
[41] *Contendat laqueo collum pressisse paternum:*
[42] *Mordear opprobriis falsis?* [43] *mutemq; colores?*
Falsus honor iuvat, & mendax infamia terret.
Quem? nisi mendosum & mendacem? [44] *vir bonus est*
[45] *Qui consulta patrũ, qui leges iuraq; servat:* (*qua?*
Quo multæ magnæq; [47] *secantur iudice lites:*
[48] *Quo res sponsore & quo causa teste tenetur.*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, [49] *speciosum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: habes pretium, loris non [50] *uteris, ajo.*
[51] *Non hominem occidi.* [52] *Non pasces in cruce corvos.*
[53] *Sum bonus, & frugi. Renuit negat atque* [54] *Sabellus,*
Cautus enim [55] *metuit foveam lupus, accipiterq;*
Suspectos laqueos, & [56] *opertum miluus hamum.*
Oderunt peccare boni virtutis amore.
[57] *Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:*
[58] *Sit spes fallendi,* [59] *miscebis sacra profanis.*

27 Bella absque gesta.
28 Exoret.
29 Aures assentationi patentes.
30 *Verba sunt alicuius Augusto assentantis.*
31 Vtinam Iupiter seruet in ambiguo, vt sit semper incertum, vtrum populus te (o Auguste) velit magis salvum esse, an tu populum.
32 Ad Augustum, non ad te pertinere?
33 Quum pateris te sapientem emendatumque vocari.
34 Itane respondes, quasi nominatim sis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) nos omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorẽ, inquit populus.
40 Eidem populus me furem, impudicum, parricidam esse crimenetur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commouebirne his falsis criminationibus?
43 Et expallescam? minimè verò.
44 *Alii legunt Medicandum. i. medicamentis egentem se, præcepta Philosophiæ inducendum.* 45 Ex opinione multitudinis. 46 Qui Senatus-consulta seruat. Respondeo est per ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo iuris consulto consilium damus. & quo teste causa obtinentur. 49 Extrinsecus bonum, virtutis simulatione. 50 Non carebit. 51 *Seruus dicat Non, &c.* 52 Respondet Horatius. 53 Seruus loquitur. 54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quòd potius mens non virtutis amore abhorreat à malefacio. 55 Desidat foueam. 56 Occultum hamum, non desinunt tamen hæ feræ rapaces esse. Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abstinebis. 58 Si spero fore, vt lateat malefactum. 59 Bonorum & malorum discrimen tollet.

Nam

Nam de mille fabæ modijs quum surripis vnum,
[60] *Damnum eſt, non facinus mihi pacto leuius iſto.*
[61] *Vir bonus, omne forum quem ſpectat & omne tribunal,*
Quandocunque deos vel porco vel bone placat:
[62] *Iane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:*
[63] *Labra mouet, metuens audiri: pulchra* [64] *Lauerna*
[65] *Da mihi fallere, da iuſtum ſanctumq; videri:*
[66] *Noctem peccatis, & fraudibus obiice nubem.*
[67] *Quid melior ſeruo, quid liberior ſit auarus,*
In trinoys ſixum quum ſe [68] *demittit ob aſſem*
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque perrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
[69] *Perdidit arma,* [70] *locum virtutis deſeruit: quis*
Semper in augenda feſtinat & obruitur [71] *re.*
Vendere quum poſſis captiuum, [72] *occidere noli:*
Seruit vtiliter. [73] *ſine paſcat durus aretâ:*
Nauiget, ac medijs hyemet mercator in vndis:
[74] *Annonæ proſit, portet frumenta* [75] *penuſq;*
[76] *Vir bonus & ſapiens audebit dicere,* [77] *Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? [78] *Adimam bona.* [79] *Nempe pecus,*
Lectos, argentum. tollas licet. [80] *In manicis & (rem,*
Compedibus ſæuo te ſub cuſtode tenebo.
[81] *Ipſe deus, ſimulatque volam, me ſoluet.* [82] *Opinor,*
Hoc ſentit, Moriat: mors vltima [83] *linea rerum eſt.*

60 Illo pacto damnum eſt mihi leuius, non facinus admiſſum, *contra Stoicos, qui olentes omnia peccata eſſe æquabat.*
61 Non vere, ſed opinione vulgi.
62 Poſtquam hæc clara voce precatuſſet, O Iane &c.
63 Summiſſa voce loquitur, nolens ea audiri ab aſſidentibus quæ ſecum precatur, ſic, O pulchra Lauerna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede, vt mea iuſtè facta alios lateant.
66 Noctem nubilo ſum, i. tenebras & ignorantiam offunde de peccatis meis, ne deprehendantur
67 Qua ratione ille vir bonus ſit ſeruo melior, &c.
68 Ad hunnum ſe inclinat ob aſſem in via a pueris ſitum, quo puer eruendo illuſerunt.
69 Quod militi eſt ignominioſum.
70 Locum non tenuit, quod in re militari eſt flagitioſiſſimum.
71 Pecuniâ.
74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 *Hoc penus, oris,* ſignificat omne eſculentum & poculentum quo vescuntur homines. 76 Vir re vera bonus & ſapiens audebit cum Bacchio ſic alloqui Pentheu.
77 O Pentheu rector Thebarum quid me pati cogis? 78 Pentheo eſt comminatio. 79 Reſpondet ſapiens hoc modo. At ſunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinclis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) ſtatim vbi voluero me liberabit à vinculis neque deum immortalem faciet. 82 Exiſtimo (inquit poeta) virum bonum hoc ſentire, vt citius moriatur, quam turpiter ſeruiat. Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis, ſeu extremum. Metaph. ducta vel a Geometris vel pictoribus.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scævam monet, ne potentiorum amicitias spernat atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire & illorum fauorem ac liberalitatem emeteri non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

QVanuis Scæua satis [1] per te tibi consulis, & scis
Duo tandem pacto deceat [2] maioribus vti:
Disce, docendus adhuc, quæ censet [3] amiculus: [4] vt si
Cæcus iter monstrare velit, tamen aspice siquid
Et nos, [5] quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies [6] & primam somnus in horam
Delectat, sit te puluis strepitusque rotarum,
Si ledit caupona: [7] Farentinum ire iubebo.
Nam neque diuitibus contingunt gaudia [8] solis:
Nec vixit malè, qui natus moriensque [9] fefellit.
Si prodesse tuis, [10] paulo, benignius ipsum
Te tractare voles: [11] accedes ficcus ad vnctum.
[12] Si prauerget olus patienter, regibus vti
Nollet Aristippus. [13] Si sciret regibus vti,
Fastidiret olus, [14] qui me notat. Vtrum horum
[15] Verba probes & facta, doce: vel iunior, audi
Cur sit Aristippi potior sententia. nanque
[16] Mordacem Cynicum sic eludebat (vt aiunt)
[17] Scurror ego ipse mihi, [18] populo tu. rectius hoc &
[19] Splendidius multo est, equus vt me portet, [20] alat
[21] Officium facio. tu poscis [22] vilia: verùm es (rex.
[23] Dante minor: [24] quanuis fers te nullius egentem.

1 Quamuis sine alterius consilio tibi sapis.
2 Cum maioribus viuere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cæcus, &c.
5 Quod eiusmodi sit, vt velis in rem tuam vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum. Si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoretur.
10 Paulò liberaliùs.
11 Tu pauper & sobrius, accedes ad diuitem vnguento delibutum, cuius guttur etiam condimentis est insectum.
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.
13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Virum dicta laudes.
16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus ipsum moueo, sed mihi in meam voluptatem. 18 Tu scorraris ad populi plausum.
19 Sibi scurrari. 20 Vt res alat. 21 Officiosam me præbeo.
22 Tu Cynicis res viles poscis. 23 Tu paupertate es & inferior eo, qui tibi dat.
24 Quamuis dicis,

25 Omnis

25 *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
26 *Tentantem maiora, fere præsentibus* 27 *æquum.*
Contrà, 28 *quem duplici panno patientia velat,*
29 *Mirabor:* 30 *vita via si conuersa docebit.*
31 *Alter purpureum non expectauit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamq; feret 32 *non inconcinnus utrunque:*
33 *Alter Maleti textam* 34 *cane peius & angue*
Vitabit chlamyden: morietur frigore, si non
Rettuleras pannum. 35 *refer, & sine viuat ineptus.*
36 *Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,*
37 *Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.*
38 *Principibus placuisse viris, non vltima laus est.*
39 *Non cuiuis hominì contingit adire Corinthum.*
40 *Sedit qui timuit ne non succederet: esto.*
Quid? 41 *qui pervenit, fecitne viriliter? atqui*
42 *Hic est, aut nusquam, quod quærimus.* 43 *hic omnis*
Vt parvis animis & parvo corpore maius: (*horret,*
44 *Hic subit, & perfert.* 45 *aut virtus nomen inane est,*
46 *Aut decus & pretium recte petit experiens vir.*
47 *Coram rege suo de paupertate* 48 *tacentis,*
49 *Plus poscente ferent.* 50 *distat, sumásne pudenter,*
Anrapias. 51 *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, 52 *nec pascere firmus,*
53 *Qui dicit: clamat, victum da.* 54 *succinit alter,*
Et mihi diuidua 55 *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel vestitus.
26 Quæcunque maiora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nouum vitæ genus eum docebit.
31 Aristippum.
32 Non indecorè vtetur vtroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam reijcit ex optima lana, factam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerimè. *Proverbialiter dictum.*
35 Redde Aristippo suum Diogenì pallium, quod tu indutus purpureum tuum chlamyden ei reliquens. & permitte vt viuat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, siue domi, siue belli, *tota oratio ponitur pro ejus nominatione.*
37 Prouisè accedit ad diuinitatem.
38 Ob beneficia in rempublicam collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quieuit, neque tentare voluit.
41 Qui quod vo-

luit, confecutus est. 42 In hoc i. in agendo fortiter, est id, de quo quæritur. 43 Alius, ad principium amicitiæ aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, tempo fortis subit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honestum & præmium meritò petit vir prudens & teretem expertus. 47 Coram amico suo de paupertate. 48 Non competentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quam is qui petiit. 50 Videtur interesse rerum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, vt cum ditioribus amicis decenter versemur.

52 Nec famios me pascere propter singulos prouentus incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter clare succinuit. 55 Communicetur inter nos quadra, i. quarta pars panis, munere dividi, i. quod diuisionem admittit.

56 Cum cæteris amicis.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Vix asperitatem.
61 Viatica furtim ablata.
62 Imitatur actiones meretricis.
63 Monile muliebre, Est diminutivum à catena.
64 Cruris vinculum.
65 Ereptam sibi conquerentis.
66 Adiubeatur.
67 Irrigare in pedes.

Plus dapis [56] & vixæ multo minus inuidiæ.
[57] Brundusium [58] comes aut [59] Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur [60] salebras & acerbum frigus, & imbres,
Aut cæstum effractum & [61] subductæ viatica plorat:
[62] Nota refert meretricis acumina, sæpe [63] catellam,
Sæpe [64] periscelidem raptam sibi [65] flentis: vti mox
Nuda fides damnis veriſque doloribus [66] adſit.
Nec semel irrisus, trinys [67] attollere curat
Fractæ crure [68] planum: licet illi plurima [69] manet
Lacryma: [70] per sanctum iuratus dicat Osirim,
Cred te: [71] non ludo: crudelis [72] tollite claudum.
[73] Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.

68 Impostorem, qui in vitio sibi crus fractum esse mentiebatur. 69 Emanet. Quamuis ille planus assatim lacrymetur. 70 Quamuis per Osirin AEgyptiorum deum iuret. 71 Non iocor. 72 O crudeles exigite me claudum. 73 Vicini multo clamore cuncti reclamant illi plano, Quære peregrinum alapem, qui frandes tuas non norit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. Epiſt. XVIII.

Quæ ad amicitiam conſeruandam facienda ſint, quæ item vitanda ac præſertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere ſe debeat, Lollium docet. Initium autem ſumit ab iis, qui dum tenere modum non norunt, vel ſcurrarum potiùs quàm amicorum fingi officio videntur, vel aſperitate agreſti (quàm libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Poſt remo eum ad quæ renda illa ex quibus tranquillitatem vitæ conſequi poſſit, hortatur.

1 Cauebis.
2 Hominis, pabuli causâ, turpiter adulantis.
3 Quum lecreueris esse amicus
4 Dissimilis vultu, veſtitu & geſtu.
5 Sic amicus distabit à scurra infideli.
6 Fera quædam duritia.

Si benè te noui, [1] metues, liberrime Lolli,
[2] Scurrantis ſpeciem præbere, [3] profeſſus amicum.
Vt matronæ meretrici diſpar erit atque
[4] Diſcolor, [5] infido ſcurræ diſtabit amicus.
Eſt huic diuerſum vitio vitium propè maius,
[6] Aſperitas agreſtis, & [7] inconcinna grauisque,

7 Inſuauis.

Quæ

Quæ se commendat [8] *tonſa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veráque virtus.*
VIRTVS eſt *medium vitiorum, &* [10] *utrinque reductum.*
[11] *Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Deſſor lecti, ſic nutum dominis* [13] *horret,*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit:*
Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare ſecundas,*
[18] *Alter rixatur de lana ſæpe caprina,*
[19] *Propugnat, nugis armatus: Scilicet* [20] *vt non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] *vt non*
Acriter elatrem, [22] *pretium ætas altera ſordet. (plus:*
[23] *Ambigitur quid enim?* [24] *Caſtor ſciat an Docilis*
[25] *Braundiſinum Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnoſa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *ſupra vires & veſtit &* [29] *vngit:*
Quem tenet argenti ſitis importuna famesque,
[30] *Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,*
Sæpe [31] *decem vitijs inſtructior, odit & horret.*
Aut ſi non odit, [32] *regit: ac, veluti pia mater,*
Plus quàm ſe ſapere, & virtutibus eſſe [33] *priorem*
Vult: & ait [34] *prope vera, mee (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi parvula res eſt.*
[36] *Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum*
Certare. [37] *Eutrapelus cuicumque nocere volebat,*

8 Niſuto corporis ſignallore. Nam quæ tondebantur, piloſa ſunt & hirſuta, vel, tonſa cute, radendo amicum vique ad cutem ſic eum nimis diuitiæ cadigando, idque atris dentibus i. agreſtis mordacitatis.
9 Dum illa aſperitas vult nominari libertas.
10 Ab vtroque extremo. i. exceſſu & defectu remotum.
11 Blandimus ſenex.
12 Qui te deridet & eiuſdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam ſeruæ ſua omnia exteriora æque ſeipſos deridere ſolent.
13 Horret ſe fingit.
14 Sic repetit voces dictas, quaſi admiratus.
15 Verba ex ore dominis inconſiderate excidentia pro miranda, quaſi de terra tollit.
16 Singulatim.
17 Vt credas hiſtrionem ſecundas partes Comœdiæ agere eâ voce ſubtiliſſima, voluptate humaniſſima, eorum qui agit primas.
18 Agreſtis reprehenſor. 19 Putatur pro nugis. I. defendit nugas. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, in ſcit agreſtis. 21 Vt non libere dicam & acriter defendam. 22 Si pretij loco altera vita, vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 Quæ de re controuerſia tua? &c. de nugis. 24 Vtrum Caſtor gladiator, an Docilis ſit ſciuntur. 25 Contentio eſt, vtrum via Numicia an Appia melius ducat Brundiſium. 26 Ordo eſt. Diues amicus multo vitioſior quam amicus minor odit eum, quem damnoſa libido, &c. 27 Deſperatur. 28 Supra quam facultates ferunt. 29 Vnguento ſumptuoſiore. 30 Qui omne officium præſtat diuiti pudore paupertatis, vt eum fugiat. 31 Multis vitijs. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quam ſe ipſe peior. 33 Meliorem eſſe quàm ſe. 34 Veris proximus. 35 Opes quibus ſtultitiam meam compenſo, quando ſtulte ago. 36 Non amplæ toga decet comitem me facientem: eſt enim moleſta. ſic multæ opes viro bono ſunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus vt ſciret ſtultorum animos eum habitu mutare.

Veſtimenta

38 Diues factus fortuna sua iam mutata.
39 Et uestitura spe-rabit
40 Nummos fœnore augebit.
41 Postremò,
42 Efficietur gladiator, vrgente rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Hoc otium dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi est opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille superior amicos.
48 Sic amicitia duorum Fratrum est dissoluta propter studiorum diuersitatem.
49 Donec lyra Amphionis Zetho odio fuit desijt sonare.
50 Moribus rusticis.
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ vrbs est in Aetolia.
52 Et deponet senium rauæ Camœnæ subsonitatem. quæ venatorios videtur esse aspera & inhumana.
53 Venari, opus est vsticatum Romanis.
54 Famæ vile quia inde apparent signa fortitudinis.
55 Vile vitæ, quia exercitatio conseruat corporis valetudinem.

Vestimenta dabat pretiosa. [38] *beatus enim iam*
Cum pulchris tunicis sumet noua consilia, [39] *& spes:*
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium: [40] *nummos alienos pascet:* [41] *ad ultimum*
[42] *Tiirax erit, aut olitoris* [43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu scrutaberis vllius vnquam:*
[45] *Commissumque teges,* [46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet [47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, dissuluit: [49] *donec suspecta seuero*
Conticuit lyra. [50] *fraternis cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amicæ
Lenibus imperijs: quotiesq; educet in agris
[51] *Ætolis onerata plagis iumenta canesq;*
Surge, [52] *& inhumanæ senium depone Camœnæ:*
Cantes vt pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis solennè viris opus,* [54] *vtile famæ,*
[55] *Vitaq; & membris. præsertim quum valeas &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quòd [56] *speciosius arma*
Non est qui tractet scis [57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia sustineas competria, denique sæuam*
Militiam [59] *puer & Cantabrica bella tulisti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum* [61] *signa refixit,*
Et nunc, siquid abest, Italis [62] *adiudicat armis.*
Ac, [63] *ne te retrahas,* [64] *& inexcusabilis absis:*
Quamuis nil [65] *extra numerum feciſſe modumque*
Curas, [66] *interdum nugaris rure paterno.*
[67] *Partitur lintres exercitus.* [68] *Actia pugna*

56 Decentius, quàm tu & Lolli. 57 Quo applausu populi circumfusi astris.
58 Iudicra certamina perferas in Campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Augusto, vide Od. IV. lib. III. 61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adiungit populo Romano.
63 Noli te nimis longè retrahere aut abesse, sine iusta excusatione.
64 Inepte. Metaph. ducta a saltatoribus.
65 Tamen interdum ludis & nugis agis in villa patris tui. 66 Exercitus diuidit rusticolas inter se. 67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium.

Te

Te duce per pueros bafilli more [68] *refertur.*
[69] *Aduerſarius eſt frater:* [70] *lacus, Adria: donec*
[71] *Alterutrum velox victoria* [72] *fronde coronet,*
Conſentire ſuis ſtudijs [73] *qui crediderit te,*
Fautor utroque tuum laudabit [74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus vt moneam (ſiquid monitoris eges tu)*
Quid dc quoque viro, & cui dicas, ſæpe videto.
[76] *Percontatorem fugito.* [77] *nam garrulus idem eſt:*
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter [78] *aures:*
Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum iccur vlceret illa, puerue,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici:*
Nec dominus pueri pulchri charæue puellæ
[81] *Manere te paruo bect,* [82] *aut incommodus angat,*
Quidem commendes, etiam atque etiam aſpice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] *pudorem.*
Fallimur, [84] *& quondam non dignum tradimus. ergo*
Quem ſua culpa premet, [85] *deceptus omitte tueri:*
Vt penitus notum, [86] *ſi tentent crimina, ſerues,*
Tuteriſq; tuo fidentem præſidio: qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur, ecquid*
Ad te poſt paulo uentura pericula ſentis?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:*
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis [89] *cultura potentis amici:*
[90] *Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto eſt,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem triſtes, triſtemq; iocoſi:*
[93] *Sedatum celeres,* [94] *agilem gnauumque remiſſi:*
Potores bibuli meſſa de nocte Falerni

68 Repræſentatur, vt eius memoriã gratum faceret Auguſto.
69 Eſt in loco aduerſarij dextr.
70 Lacus in fundo patris tui ſimulat mare Adriaticum, in quo nauale prælium geſtum eſt inter Aug. & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Laurea.
73 Augebitur.
74 Vtraque manu. I. immoderate comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tantum fecretorum.
77 Quia ſecreta eidem libidine prodit, qui audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide, ne amor puerorum pueliarum diuitis.
80 Id domo magnifica.
81 Dare tibi quod optas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam a te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aſſignando indignum alteri eſſe mendacem.
85 Tua ſpe fallus, noli eum tueri opem commendabili, cum admodum defendere penitus tibi notum.
86 Si vel uoli fallo eum culpent, feruare i. ſeruare debes
87 Inuidis detractatoribus. *Fait Theon porta multo dicax ſtimor.*
88 Res tua in periculo verſatur. 89 Cultus & obſeruantia.
90 Qui periculum fecit, metuit. 91 In hac te ſtudium tuum pone, ne ob leuem offenſionem, potentis amici amicitiam amittas, nam diuites, vt aura, ſunt mutabiles.
92 Morum ſimilitudo neceſſaria eſt in amicitia. 93 Tardum.
94 Hominem ad agendum promptum & ſtrenuum oderunt ignaui.

Oderunt

Oderunt perſicla negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare [95] vapores.
[96] Deme ſupercilio nubem, plerumque moleſtus
[97] Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus [98] acerbi.
Inter cuncta [99] leges & percuncta labere docilis,
Qua ratione queas traducere [1] leniter ævum:
Ne te ſemper [2] inops agitet vexétque cupido,
Ne pauor, & [3] rerum mediocriter vtilium ſpes.
[4] Virtutem doctrina paret, naturáne donet:
Quid minuat curas, [5] quid te tibi reddat amicum:
[6] Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,
[7] An ſecretum iter, & [8] fallentis ſemita vitæ.
Me quoties [9] reficit gelidus [10] Digentia riuus,
Quem [11] Mandela bibit, rugoſus frigore pagus:
Quid ſentire putas? quid credis amice [12] precari?
[13] Sit mihi, quod nunc eſt, etiam minus: [14] vt mihi vitam
Quod ſupereſt æui, ſi quid ſupereſſe volunt dij.
[15] Sit bona librorum & prouiſæ frugis in annum
Copia: [16] ne fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.
Hæc ſatis eſt orare Iouem, qui donat & aufert:
[17] Det vitam, det opes: [18] æquum mi animum ipſe parabo.

95 Vapores vini. 96 Auferà vultu triſtitiam. 97 Obtinet ſpeciem hominis tetri. 98 Hominis inhumani. 99 Leges philoſophorum libens. 1 Sine moleſtia. 2 Cupiditas ſemper egens. 3 Quales ſint non neceſſariæ diuitiæ. 4 Percunctabere doctos vtrum virtus doctrinâ conſtet an naturâ. 5 Quid faciat te iucundè viuere. 6 Quid verè animum tranquillum reddat. 7 An obſcurum vitæ genus. 8 Vita latentis. 9 Animum relaxat. 10 Digentia riuus eſt per agrum Horatij ſuens. 11 Mandela, eſt pagus in Sabinis, cuius incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt. 12 Optare. 13 Vt ſeruem, quod nunc habeo. 14 Vtvitam meo, non potentiorum arbitratu. 15 Vt ſit 16 Vt, ne ſemper incertus ſim, pendens à rebus ſperatis. 17 Vt vitam largiatur & bona extrema. 18 Animum æquabilem & præſentibus contentum ipſe mihi parabo.

AD

AD MÆCENATEM. Epiſt. XIX.

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitijs potiùs quàm virtutibus ſtudium reprehendit. Imitatores vocans ſeruum pecus, ſe contrà veſtigijs aliorum inſiſtere voluiſſe negat. Deinde rationem reddit, cur ijs, qui librorum eius lectione domi delectarentur, coſque laudarent, foris eos vituperarent.

[1] PRiſco ſi credis Mecœnas docte Cratino,
[2] Nulla placere diu nec vincre carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur [3] aquæ potoribus: [4] vt malè ſanos
Adſcripſit Liber Satyris Faunisq; poetas.
[5] Vina fere dulces oluerunt mane Camœnæ:
[6] Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe [7] pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. [8] forum, putealq; Libonis
[9] Mandabo ſiccis, [10] adimam cantare ſeueris.
[11] Hoc ſimul edixit, non ceſſauere poetæ
[12] Nocturno certare mero, [13] putere diurno.
Quid? [14] ſiquis vultu toruo ferus, & [15] pede nudo,
Exiguæq; togæ ſimulet [16] textore Catonem,
Virtutemne repræſentet moreſque Catonis?
[17] Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum ſtudet vrbanus, tenditq; diſertus haberi.
Decipit exemplar vitijs [19] imitabile. quòd ſi
[20] Pallorem caſu, biberent exangue cruorem.
[21] O imitatores, ſeruum pecus, [22] vt mihi ſæpe
[23] Bilem, ſæpe iocum veſtri mouere [24] tumultus.

1 Cratinum poetam, priſcum Comœdiæ ſcriptor.
2 Nec annoſa ſeni.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinoſorum poetas parum ſanos i. diuino furore correptos, extra ſe poſitos.
5 Ipſæ Muſæ, etiam mane, febrim non ſuerunt.
6 Homerus conuincitur eſſe vinoſus, eò quod crebrò vinum laudet.
7 Ennius primus poeta latinus.
8 Res forenſes & ſedium prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam ſobrijs.
10 Adimam cantum & carmina hominibus qui ſtudia colunt ſeria.

11 Poſtquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Siquis veſtem vultumque Catonis imitetur, nunquid ille ſtatim virtutibus eius Catonis 15 Cato in publicum ſeruo, ſine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitæ linguæ Timagenis rhetoris æmula rupit. i. dirupit eum nimium eloquendo 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar, in quo aliqua ſubſint vitia, ſtultus imitatur in vitijs, virtutibus omiſſis. 20 Si ego (inquit Horatius) præter ſolitum pallerem, meri imitatores biberent cruorem, quod eos redderet exangues i. pallidos. 21 O potulentos poetas, vitiorum potius quàm virtutis poeticæ imitatores, ventri ſeruientes tanquam beſtiæ ſeruiles. 22 Quàm ſæpe. 23 Iucunditatem. 24 Veſtras contumelias.

[25] *Libera per vacuum posui vestigia [26] princeps:*
Non aliena meo pressi pede, qui sibi fidit
[27] *Dux, regit examen.* [28] *Parios ego primus iambos*
Ostendi Latio, [29] *numeros animosq; secutus*
Archilochi, non res & [30] *aetas, non verba Lycambem.*
Ac, ne me foliis idem [31] *ocreatis ornes,*
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] *Temperat Archilochi Musam pede* [33] *mascula Sappho;*
Temperat Alcæus: [34] *sed rebus & ordine dispar,* (ibo,
Nec socerum quaerit [35] *quem versibus obruat atris,*
Nec [36] *sponsae laqueum famoso carmine nectit.*
[37] *Hunc ego* [38] *non alio dictum prius ore, Latinis*
[39] *Volgauit fidicen,* [40] *ausus immemorata sequentem?*
[41] *Ingenuis oculisque legi manibusque teneri.*
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, [42] *premat extra limen iniquus?*
[43] *Non ego* [44] *ventosa plebis suffragia venor,*
Impensis cenarum & tritae munere vestis,
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] *ultor,*
[46] *Grammaticas ambire tribus &* [47] *pulpita dignor.*
[48] *Hinc ille lacryma.* [49] *Spissis indigna theatris*
Scripta pudet recitare, [50] *& nugis addere pondus:*
Si dixi, [51] *rides, ait:* [52] *Jouis auribus ista*
Seruas, [53] *fidis enim manare poetica mella*
Te solum, [54] *tibi pulcher.* [55] *Ad haec ego naribus vti*
Formido: [56] *& luctantis acuto ne scorpios ungui,*
[57] *Displiceat iste locus, clamo:* [58] *diluidus posco.*

24 Ego nullius pedem latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui i. praecedentis non iam sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se alicuius ducem profiteri. Metaph. ducta ab aptibus.
28 Iambos imitatos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad lasciuum adtendentia, vide Epod. 8.
31 Ne minore corona (clarade) me coronas & Maecenas.
32 Metrum Archilochi, (quod nos imitamur) versib. Alcaei & Sapphus temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententiis & dispositione dissimilis non quaerit Lycambem.
35 Quem versibus meis ludicra deiecerit.
36 Neobule Lycambes filia, quae se euenire post patrem posset rudi.
37 Hunc Archilochum. 38 Non ab alio ore latino. 39 Ego imitatus sum exiguos fidicen. i. poeta lyricus. 40 Ausus me, profitentem dicta a nullo ex latinis ante me, 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cui foris vituperet? 43 Vt solent indocti poetae. 44 Plebis mobilis & incostantis. 45 Iudex & castigator, vel, qui vlciscor eos, quae carmina vicissim recitando. 46 Grammaticorum multitudinem premere, vt libros meos tuis discipulis ediscendos proponant. 47 Vnde recitentur a Grammaticis mea carmina. 48 Et hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est. Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, hoc est, frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis (rides Horati, ut alibi) 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione vtere. 52 Auribus Augusti, Iouis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus poeta. Nam fuit etiam pulcherrimus. 55 Ad ea, quae mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare, i. vereor irridere quae dixit. 56 Mecum contendent in. 57 Ille locus (si lectorem) in quo carmina mea palam recitentur, mihi displicet. 58 Spatium ex eundi carmina exposco, Metaph. ducta a ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

59 *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Fra truces inimicitias, & 60 *funebre bellum.*

59 Ludus continuò certamen iram, fra inimicitias, inimicitia bellum sæpe generant. *Cimex 158, fin gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

1 VErtumnum Ianumq́, liber spectare vãderis:
Scilicet 2 vt prostes Sosiorum pumice mundus.
3 Odisti claues, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendis 4 gemis: & communia laudas,
5 Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis,
Non erit 6 emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: vbi quis te læserit. & scis
7 In breue te cogi, 8 quam plenus langueat auator.
9 Quòd si non odio peccantia despicit augur,
Charus eris Romæ, 10 donec te deserat 11 ætas.
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut 12 tineas pasces 13 taceturnus inertes,
Aut 14 fugies Vticam, aut 15 vncius mitteris 16 Flerdam.
Ridebit 17 monitor non exauditus: vt ille
Qui 18 malè parentem in rupes protrusit asellum
Iratus, quia enim inuitum seruare laboret?

1 Vertumnus à Iano dij fiunt, qui præsunt rebus vendendis & emendis, aute quorum templa vel statuæ, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Vt palam te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri & sub sigillo esse, quod pudicis gratũ esse consueuit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conscriptus, vt egredi periculosũ, quem tuò malis apud me manere.
6 Postquam libertà emissus.

7 Complicari, &c. in manibus inuolui. 8 Quam lector tui videndi auteri cupidus, ſit languidus & legendo desertus.
9 Si ego (qui tibi peccanti vt augur futura prædicio) non despio odio tui mihi bene meriti non parentis, &c. 10 Tantisper dum tenuis eris. 11 Inuetta.
12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legêris.
14 Exulabis. Fit Vtica vrbs in Aphrica.
15 Fient ex te literarum integumenta. Solebant veteres alii chartã suas epistolas operire.
16 Hispaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te prænouni, ridebo.
18 Tibi non obtemperantem.

19 Hoc tibi euentorum est.
20 Litteras.
21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludi magistri dictata pueris præbere consueuerunt.
22 Auditores.
23 In parua hæreditate, vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrans. Allegoria ducta ab auium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primoribus, Augusto, Mæcenati, Pollioni &c.
27 Canum ante tempus.
28 Sole grandiorem.
29 Iracundum, ita tamen vt sim facilè placandus.
30 Ætatem meam.
31 Annos quatuor & quadraginta.
32 Eo anno, quo Lollius Consul fortunatus est Lepidum collegam suum in consulatu.

19 *Hoc quoque te manet, vt pueros* 20 *elementa docentem*
Occupet extremis in vicis balba senectus.
21 *Quum tibi sol tepidus plures admouerit* 22 *aures,*
Me libertino natum patre, & 23 *in tenui re*
24 *Maiores pennas nido extendisse loquêris:*
Vt quantum 25 *generi demas, virtutibus addas.*
Me 26 *primis vrbis belli placuisse domique:*
Corporis exigui, 27 *præcanum,* 28 *solibus aptum:*
29 *Fraſci celerem, tamen vt placabilis essem.*
Forte meum siquis te percontabitur 30 *ævum,*
Me quater vndenos sciat implevisse 31 *decembres,*
Collegam Lepidum quo duxit Lollius 32 *anno.*

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epiſt. 1.

Queritur de prauo Romanorum ſuæ ætatis iudicio, poemata è vetuſtate æſtimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua eſſent, faſtidientium: quum tamen multa ſint in veteribus poetis reprehenſione digna. Poeticæ ſtudium non multis antè ſæculis Romæ coli cæptum eſſe dicit, & fatetur quidem non minus indoctoſ quàm doctos poemata ſcribere: ſed aliqua commoda hunc illorum errorem conſequi, atque adeo, quaſcunq; ſint, illo ſuo poeticæ ſtudio ipſi reipub. vtiles eſſe oſtendit. poeſin initio rudem, non niſi ſerò ex Græcorum lectione expoliri cæpiſſe ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agreſti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioſo, iudicium reprehendit: & quæ à ſcribendis fabulis multos detorreant, exponit. Poſtremo de poetis illis agit, qui non ſpectatoribus ſcribunt, ſed lectoribus: & Auguſtum ad calcar illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot ſuſtineas & tanta negotia [1] *ſolus:*
[2] *Res Italas armis tuteris,* [3] *moribus ornes:*
[4] *Legibus emendes:* [5] *in publica commoda peccem,*
Si longo ſermone [6] *morer tua tempora, Cæſar.*
Romulus & [7] *Liber pater, & cum Caſtore Pollux,*
[8] *Poſt ingentia facta, deorum in templa recepti,*
[9] *Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella*
[10] *Componunt,* [11] *agros aſſignant, oppida condunt:*
[12] *Plorauere ſuis* [13] *non reſpondere fauorem*
Speratum meritis. diram [14] *qui contudit hydram,*
Notáque fatali portenta labore ſubegit,

1 Optimum principem (cuius ſolius munere ea legatur deſcriptio) ſolus ſuſtinet: negotia ſed non ſolus conficit.
2 Imperium & dignitatem Romanum.
3 Recta diſciplina, quæ bonos mores indicit.
4 Metu pœnæ, quæ ex legibus ineſt.
5 In reipub. vtilitatem delinquam.
6 Si tandem.
7 Bacchus, *qui animum curis liberat.*

8 Poſtquàm ſortiſſimi geſtis (i. poſt finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum vixerunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum ſuum cuique aſſignant. 12 Querti ſunt. 13 Fauorem non eſſe meritis ſuis partum. 14 Herculem.

15 Cognouit.
16 Ipsa morte.
17 Ille homines sua virtute accendit ad inuidiam, qui artifices se inferiores suâ excellentiâ quodammodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò viuenti.
20 Tempestiuos deorum honores, ante tuam mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuũ iurabit fumus.
22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Iustus est in hac vna re æstimator.
24 Te Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non rectè iudicat: nam veteres poetas ob solam vetustatem nouis anteponit.
26 Nisi a terris abstrahas, i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aspernatur.
29 Ita fauens veterum scriptis, vt didicisset Albano &c.
30 Leges xij. tabularum.
31 Quas decem viri constituerunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabiis aut finitimis Sabinis icta, & ex æquo composita.
33 Ius pontificale de sacrificiis.

15 Comperit inuidiam 16 supremo fine domari.
17 Vrit enim fulgore suo, qui prægranat artes
Infra se positas: 18 extinctus amabitur idem.
19 Præsenti tibi 20 maturos largimur honores,
21 Iurandasq; tuum per nomen ponimus aras,
22 Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens & 23 iustus in vno
Te nostris ducibus 24 te Graijs ante ferendo,
25 Cætera nequaquam simili ratione modoq;
Æstimat: &, 26 nisi quæ terris semota 27 suisque
Temporibus defuncta videt, 28 fastidit & odit.
29 Sic fautor veterum, vt 30 tabulas peccare vetantes,
31 Quas bis quinque viri sanxerunt, 32 fœdera regum
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
33 Pontificum libros, 34 annosa volumina vatum,
Dictitet Albano 35 Musas in monte loquutas.
36 Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non est 37 quòd multa loquamur.
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
38 Venimus ad summum fortunæ: pinximus atque
39 Psallimus, & luctamur Achiuis doctius 40 vnctis.
Si melhora 41 dies, vt vina, poemata reddit,
Scire velim, 42 pretium chartis quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum 43 qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet? an inter
44 Viles atque nouos? 45 excludat iurgia finis.
46 Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? 47 qui deperijt minor vno mense, vel anno,

34 Antiqua vtrum præstitit. 35 A Musarum ore fluxisse. 36 Ordo est. Si quia scripta Græcorum sunt antiquissima, sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores, quo antiquiores erunt, eo meliores habebuntur: certè nihil refert, nisi vt deneget nos ea quæ sunt naturalia, sc. quòd oleo non habet intra se lapillum, neque nux extra se corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad summum fortunæ, i. perfecti sumus poetæ. 39 Citharâ canimus.
40 Doctius Græcis palæstritis, qui vngi solebant. 41 Temporis processu. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus est. 44 Inter contemptos. 45 Responsio est. Pone finem amorum, & nulla erit contentio. 46 Est vetus atque laudabilis poeta (vt dicit) qui &c. 47 Qui defunctus est minor, i. minor vno mense.

Inter

Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
48 An quos & præsens & postera respuet ætas?
49 Ille quidem veteres inter ponetur honestè,
Qui vel mense brevi vel toto est iunior anno.
50 Utor permisso, caudæq; pilos ut equinæ
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat 51 cuius ratione ruentis acervi,
Qui redit 52 ad fastos, & 53 virtutem æstimat annis,
54 Miraturq; nihil nisi quod Libitina sacrauit.
Ennius, & sapiens & fortis, & alter 55 Homerus,
Vt 56 critici dicunt, leuiter curare videtur
57 Quo promissa cadant & somnia Pythagoræ.
58 Næuius in manibus non est, & mentibus hæret
59 Pene recens. adeo sanctum est vetus omne poema.
Ambigitur quoties 60 uter utro sit prior, aufert
61 Pacuuius docti famam senis, Accius 62 alti:
Dicitur Afrani 63 toga conuenisse Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi 64 properare Epicharmi:
65 Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.
66 Hos edidicit, & hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos numeratq; poetas
Ad nostrum tempus, 67 Liui scriptoris ab æuo.
Interdum vulgus, 68 rectum videt, 69 est vbi peccat.
Si veteres ita miratur laudatq; poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam 70 nimis antiquè, si pleraq; dicrè
Dicere credit eos, 71 ignauè multa, fatetur:
Et sapit, & 72 mecum facit, & Ioue iudicat 73 æquo.
74 Non equidem insector, delendaque carmina Liui
Esse reor, memini quæ plagosum mihi paruo
75 Orbilium dictare: sed 76 emendata videri,

48 An inter nouos, &c.
49 Responsio ad secundam quæstionem.
50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permittit.
51 Decerpens accessionali argumentatione Sorites.
52 Ad libros annalis, in quibus Consulum nomina prescribebantur, quorum appellatione anni numerabantur.
53 Virtutem curamus.
54 Nihil laudat nisi quod mortuum est, Libitinæ positum. *De Libitina* vide Od. 3. lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in se immigrasse dicebat.
56 Grammatici scriptorum censores.
57 Ita negligentes scripta, vt videntur parui facere, quid de se promittere vel seruntiare.
58 Nævius, poeta Campanus, Ennio senior, non manibus tantùm.
59 Quasi recens sit.
60 Vter vtri præferat.
61 Pacuuius octogenarius, existimatur ab omnibus doctus.
62 Altus poeta.
63 Togata Comœdia Afrani Menandro similis dicitur.
64 Dicitur apprope pinxisse laudi Epicharmi poetæ Siciliensis. 65 Dicitur alios Comicos vincere.
66 Hos Roma edidicit in scholis. 67 Ab æuo Liui Andronici poetæ antiquissimi.
68 Recte iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obsoletè. 71 Si fatetur eosdem multa obscurè dicere. 72 Mecum sentit & vere iudicat. 73 Ioue approbante. 74 Non velim ipsi Liuio detrahere. 75 Orbilium magistrum meum, plagis suis discipulis infligere gaudentem. 76 Non delendo.

Pulchráque, & [77] exactis minimum diſtantia, miror.
[78] Inter quæ verbum emicuit ſi forte decorum, &
Si verſus paulo [79] concinnior vnus & alter,
Iniuſtè totum [80] ducit [81] venditq́; poema.
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] craſsè
Compoſitum [84] illepidéue putetur, ſed quia nuper:
[85] Nec veniam antiquis, ſed honorem & præmia poſci.
[86] Recte nec crocum floreſq́; perambulet Attæ
Fabula, ſi dubitem, clament peruiſſe pudorem
Cuncti: penè patres [87]: ea quum reprehendere coner
Quæ grauis [87] Æſopus, quæ doctus Roſcius [88] egit:
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] ſenes perdenda fateri.
[93] Iam ſaliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri:
Ingenijs non ille fauet plauditq́ [95] ſepultis,
[96] Noſtra ſed impugnat, nos noſtraq́ [97] liuidus odit.
Quod ſi tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret [98] tereretq́; viritim publicus vſus?
Vt primum poſitis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] ſtudijs, nunc auſit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabrot aut æris amauit:
[4] Suſpendit picta vultum mentemque tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc eſt gauiſa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut ſi luderet infans:
Quod cupidè petijt, [7] maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio eſt, [9] quod non mutabile credas?

77 Perfectis & ſummo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina
79 Elegantior.
80 Producit, oſtentat.
81 Laudat, quaſi venderet.
82 Indigné fero.
83 Ruſticè, craſſa Minerua.
84 Sine lepore.
85 Et indigner, non veniam errantium ſuorum antiquis dari ſed Ac.
86 Si dubitarem, vtrum recte & merito fabula Attæ, poetæ antiqui, recitetur in ſcena croco & floribus conſperſa.
87 Æſopus tragœdiarum actor.
88 Recitauit in ſcena.
89 Exiſtimant.
90 Concedere nobis, quos ſe inferiores eſſe putant.
91 Adoleſcentes vel pueri.
92 In ætate in qua ea eſſe abſtinenda pudet fateri.
93 Quod Salij Martis ſacerdotes à Numa Pompilio inſtituti ſaltando canebant.
94 Quod neſcit, æquè ac ego.
95 Mortui.
96 Scripta nouorum poetarum.
97 Nobis inuidus.
98 Quod, dum ſinguli viri legunt, aſſiduo vſu tereretur.
99 Lenibus otijs, operam dare.

1 Fortuna ſecunda. 2 Studij gymnicis. 3 Artifice. 4 Attentiſſimè fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibijs canentibus. i. Comœdijs. 6 Velut (inquit) ſi puella infans ſub nutrice luderet. 7 Celeriter ſatiata. 8 Aut diſplicet. 9 Nam locundum nihil eſt, niſi quod reſcit varietas.

10 Hoc

[10] *Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.*
Romæ dulce diu fuit & [11] solenne [12] reclusa
Mane domo vigilare, clienti [13] promere iura:
[14] Cautos nominibus certis [15] exp̃endere nummos,
[16] Maiores audire, minori dicere per quæ
[17] Crescere res posset, minui [18] damnosa libido.
[19] Mutauit mentem populus leuis, [20] & calet vno
Scribendi studio. pueri patresque senesq;
[21] Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Iste ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior [22] Parthis mendacior: & prius orto
[23] Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.
[24] Nauum agere ignarus nauis timet: [25] abrotonũ ægro
Non audet [26] nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
Promittunt medici: tractant [27] fabrilia fabri:
[28] Scribimus indocti doctiq; poemata passim.
[29] Hic error tamen & leuis hæc insania quantas
[30] Virtutes habeat, [31] sic collige. vatis auarus
[32] Non tenuis ẽst animus: versus amat hoc studet vnũ:
Detrimenta, fugas seruorum, incendia [33] ridet:
Non fraudem socio, pueróue [34] incogitat vllam
Pupillo: [35] vuit filiquis & pane secundo.
Militiæ quamquam pigcr & [36] malus, vtilis vrbi:
[37] Si dis hoc, [38] paruis quoque rebus magna iuuari.
Os tenerum pueri balbumq; Poeta [39] figurat:
[40] Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus [41] præceptis formet amicis,
[42] Asperitate & inuidiæ corrector & iræ.
[43] Recte facta refert: [44] orientia tempora [45] notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

[10] Ex pace igitur & rebus secundis nata est haec in Græcia artium exercitatio.
[11] Vsitatum.
[12] Aperta.
[13] Reſpondere iis.
[14] Nummos per Syngraphum viris bonis & fidis creditos.
[15] Exponere, locare.
[16] Maiorum consilia sequi & minori consilium dare.
[17] Augeri possit res familiaris.
[18] Execrabilis cupiditas, *quæ nihil in republ. damnosius.*
[19] Mutauit priorem illam vitæ contemptionem.
[20] Et flagrat poeticæ studio.
[21] Hederâ vinctas comas habentes, *per Synecd.*
[22] Tum Parthi pugnabant maxime, quorum fugam simulatam maxime, vide Od. 19. lib. 1.
[23] Ante solem ortum.
[24] Nauim gubernare.
[25] Herbam valdè amarum.
[26] Nisi qui didicit artem medicandi
[27] Fabrilia opera.
[28] Alias artes omnes exercet, nisi eas habet cognitas, At nos istorum, &c.
[29] Hoc immodestiæ.
[30] Quantas vtilitates
[31] Sic ratiocinare.
[32] Non cito.
[33] Incendia puniret.
[34] Machinatur.
[35] Vivit parce, legumine edendo & panem secundarium. Ang. household-bread.
[36] Inhabilis & meticulosus.
[37] Si concedit hoc
[38] A poetica vel Grammatica professione tempus. a iuuari.
[39] Poeta conformat vocem & pronuntiationem pueri.
[40] Detorquet.
[41] Documentis vtilibus, honestis & iucundis.
[42] Sanctitas.
[43] Rectè facta maiorum commemorat.
[44] Homines qui hodie vixunt, & qui pòst nascentur.
[45] Exemplis præteritis.

46 Inuncta.
47 Vnde differet carmina secularia, quæ apud antiquos ludis secularibus virgines & pueri diis immortalibus canebant.
48 Portam.
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & fauentes deos.
51 Pluuias.
52 Blanoe supplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne noceant.
55 Agricolæ robusti & paucis contenti
56 Post messem.
57 Corpus relexantes.
58 Spe finis ipsius laboris.
59 Suæ, quæ Telluri immolabatur propter eius fœcunditatem.
60 Pastorum deû, lacte placabant
61 Genium naturæ deum, qui facit hominem vitæ breuitatis esse memorem.
62 Per hunc mœchi & confuetudinem veterum agricolarû, Pelasgorum versus, (in quibus incesti commitia cum magna licentia expiuebãtur)habebant locum in conuiuio.

Cæstis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Discerat unde [47] *preces,* [48] *patrem ni Musa dedisset?*
Poscit opem [49] *chorus, &* [50] *præsentia numina sentit:*
[51] *Cœlestes implorat aquas docta prece* [52] *blandas,*
Auertit morbos, metuendaq; pericula pellit:
Impetrat & pacem & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine dij superi placantur, carmine [54] *manes.*
Agricolæ prisci, [55] *fortes, paruoq; beati,*
[56] *Condita post frumenta,* [57] *leuantes tempore festo*
Corpus, & ipsum animum [58] *spe finis dura ferentem,*
Cum sociis operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] *porco,* [60] *Syluanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium, memorem brevis ævi.*
[62] *Fescennina per hunc inuenta licentia morem*
Versibus alternis opprobria rustica fudit:

[63] *Libertasq; recurrentes accepta per annos*
[64] *Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam*
[65] *In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas*
[66] *Ire domos impunè minax.* [67] *doluere cruenta*
Dicta lacessiti: [68] *fuit intactis quoque cura*
Conditione [69] *super communi. quinetiam lex*
[70] *Pœnáque lata,* [71] *malo quæ nollet carmine quemquã*
Describi. [72] *vertere modum formidine fustis,*
[73] *Ad benedicendum delectandúmque redacti.*
[74] *Græcia capta ferum victorem cepit, & artes*
Intulit [75] *agresti Latio.* [76] *sic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& grave virus*
[78] *Mundítiæ pepulere.* [79] *sed in longum tamen ævum*

Ad oppida Pelasgorum nomen sunsserunt. 63 Anniuersaria libertas. 64 Iocata est facetè sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publicè & nominatim carpens. 67 Qui conuitijs lacerabantur, atque tolerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ii, quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutauerunt rationem scribendi metu fustuarii. 73 Non ad male licendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta, cepit victrices (i. delectauit suis artibus) ipsos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italiæ incultæ 76 Hoc modo, paulatim euanuit numerus ille poeticus impolitus, qui, Saturno regnante, floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ, tanquam virus, aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Græcarum artium expulerunt, &c. 79 Ad bellum vsque Punicum, sed tertium.

Manse-

Manserunt hodieque manent vestigia [80] *ruris.*
[81] *Serus enim Græcis admovit* [81] *acumina chartis:*
Et post Punica bella [82] *quietus, quærere cœpit*
[83] *Quid Sophocles & Thespis & Æschylus utile ferrent.*

Tentavit quoque rem [84] *si dignè vertere posset:*
Et placuit sibi, natura [85] *sublimis & acer.*
Nam [86] *spirat tragicum satis,* [87] *& felicitèr audet:*
[88] *Sed turpe putat in scriptis metuitque lituram.*
[89] *Creditur, ex medio quia res arcessit, habere*
[90] *Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto*
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
[91] *Quo pacto partes tutetur amantis* [92] *ephebi:*
Ut patris [93] *attenti, lenonis ut insidiosi:*
[94] *Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis:*
[95] *Quàm non abstricto percurrat pulpita* [96] *socco.*
[97] *Gestit enim nummum in loculos demittere,* [98] *post hoc*
[1] *Securus cadat an recto stet fabula* [2] *talo.*
[3] *Quem tulit* [4] *ad scenam ventoso gloria* [5] *cirro,*
[6] *Exanimat lentus spectator,* [7] *sedulus inflat.*
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis [8] *avarum*
[9] *Subruit aut reficit.* [10] *valeat res ludicra, si me*
[11] *Palma negata* [12] *macrum, donata reduxit* [13] *opimo.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] *terretq; Poetam,*
Quod numero plures, virtute & honore [15] *minores,*
Indoctiq; stolidiq; & [16] *depugnare parati*
[17] *Si discordet eques,* [18] *media inter carmina poscunt*
Aut ursum aut pugiles: his enim plebecula gaudet.

80 Rusticitatis in Romanis Poetis.
81 Romanus serò studium contulit ad scripta Græcorum.
82 Ingenij sui vim.
83 Fuit potissa.
84 Græci Poetæ Tragici.
85 An aptè transferre possit Græca in Latinum sermonē.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed emendat, sua scripta emendare.
90 Comœdia creditur non esse laboriosa, quia accessit à medio, i. ex vita communi.
91 Minimum laboris.
92 Quàm accuratè.
93 Interna amatoris.
94 Patris avari.
95 Quantum studium Dossennus (Poeta comicus) in describendis parasitis posuerit.
96 Quàm incuriose & negligenter in aliis personis exhibendis.
97 Quàm lætè faceto fabulam peragat. *Soccus* convenit Comœdiæ, ut Tragœdiæ *cothurnus.*

98 Gaudet lucrum facere. 99 Post primam actionem. 1 Parum sollicitus utrum fabula in crescat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur.
2 Pedr. 3 Poeta laudis studio addictus, quem gloria t. lit. &c.
4 Ad tribendas fabulas. 5 In cuius vano. 6 Contristat spectator languidus somno suum desponderis. 7 Quem Spectator diligens gaudio inflat. i. superbire facit.
8 Laudis cupidum. 9 Subvertit aut extrit.
10 Parcat res scenica & nihil mihi cum ea sit.
11 Victoria. 12 Tristem. 13 Lætum. 14 A scribendi studio deterret.
15 Nempe plebeij. 16 Armis certare.
17 Si equites aliud quàm plebeij velint.
18 In quodijs fabulis.

19 *Verùm*

19 Non solùm vulgus, verumetiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis percepcas.
21 Aularis integebantur theatra ad arcendum solem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hostium simulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo reuinctis.
26 Vehicula Gallica.
27 Matronarum vehicula.
28 Vehicula famularum captiuarũ, quæ omnia ad spectaculum addocebantur in theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum urbis Corinthi, quã L. Mummius cepit ac demolitus est.
31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.
32 Sine camelopardalis ex camelo & panthera concretus, &c.
33 Plura quàm librio.
34 Poetas.
35 Stolidæ multitudini.

19 *Verùm equitis quoq; iam migrauit ab aure voluptas*
Omnis 20 *ad incertos oculos & gaudia vana.*
Quattuor aut plures 21 *aulæa* 22 *premuntur in horas,*
23 *Dum fugiunt equitum turmæ, peditúmque catervæ.*
24 *Mox trahitur manibus regum fortuna* 25 *retortis.*
26 *Essęda festinant,* 27 *pilenta,* 28 *petorrita, naues:*
Captiuum portatur 29 *ebur,* 30 *captiua Corinthus.*
Si foret in terris, rideret 31 *Democritus,* 32 *seu*
Diuersum confusa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi prębentem 33 *mimo spectacula plura.*
34 *Scriptores autem narrare putaret* 35 *asello*
Fabellam surdo. nam 36 *quæ pervincere voces*
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
37 *Garganum mugire putes nemus, aut* 38 *mare Tusci:*
Tanto cum strepitu ludi spectantur, 39 *& artes*
Diuitięq; peregrinæ, quibus 40 *oblitus actor*
Dum stetit in scena, 41 *concurrit dextera lęua.*
Dixi adhuc aliquid? Nil sanè. 42 *Quid placet ergo?*
43 *Lana Tarentino violas imitata* 44 *veneno.*
Ac ne forte putes mi, 45 *quæ facere ipse recusem,*
Dum recte tractent alij, laudare 46 *malignè,*
Ille 47 *per extentum funem mihi posse videtur*
Ire poeta, 48 *meum qui pectus inaniter angit,*
49 *Irritat,* 50 *mulcet, falsis terroribus implet,*
Vt 51 *magus:* 52 *& modò me Thebis, modò ponit Athenis*
Verùm age, & 53 *his, quæ se lectori credere malunt,*

36 Quis histrio tam vocalis, populi clamorem superare posset, propter reflexam Echo?
37 Montem Apuliæ. 38 Mare Tyrrhenum. 39 Habitus actoris artificiosus & exoticus.
40 Quibus actor indutus, seu potius immaculatus, &c. 41 Plausus à populo datus propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat. 42 Quid placeret spectatoribus? 43 Vestis violacei coloris. 44 Colore. Tarenti autem optima purpuratinctura fit. 45 Comœdi. 46 scribere. 47 Parùm laudare.
47 Videtur rem difficilè aggredi, vt funambulus. 48 Qui animum meum sine causa pertubat.
49 Ad iram impellit. 50 Delectat. 51 Fascinator, qui arte magica portenta facit.
52 Vsque adeò aptè res gestas distribuit, vt, qui audiunt interesse videantur in ijs locis vbi gestæ sunt.
53 Vatibus egregijs.

54 *Quàm*

[54] Quàm spectatoris fastidia ferre superbi,
[55] Curam redde breuem: [56] si munus Apolline dignum
Vis complere libris, [56] & vatibus addere calcar,
Vt studio maiore petant [58] Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala sæpè Poetæ,
([59] Vt vineta egomet cædam mea) quum tibi librum
[60] Sollicito damus, aut fesso: [61] quum lædimur, vnum
Si quis amicorum est ausus reprendere versum:
Quum loca iam recitata reuoluimus [62] irreuocati:
[63] Quum lamentamur, non apparere labores
Nostros, [64] & tenui deducta poemata filo:
Quum spiramus cò rem venturam, [65] vt simulatâ,
Carmina rescieris nos fingere, [66] commodus vltro
[67] Accersas, & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operæpretium cognoscere, quales
[68] Ædituos habeat belli spectata domiq;
[69] Virtus, indigno non committenda poetæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
[70] Choerilus, [71] incultis qui versibus & [72] malè natis
Rettulit acceptos, regale numisma, [73] Philippos.
Sed veluti [74] tractata notam labemq; [75] remittunt
Atramenta, [76] fere scriptores carmine fœdo
Splendida facta [77] linunt. [78] idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum [79] tam care prodigus emit:
Edicto vetuit nequis se, præter Apellem,
Pingeret [80] aut alius Lysippo [81] duceret æra
Fortis Alexandri vultum [82] simulantia. quòd si
[83] Iudicium subtile [84] videndis artibus illud
[85] Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,

54 Quàm audiri à spectant.
55 Redde aliquantum curæ, vt fiat magis solliciti, non adeò negligentes.
56 Si bibliothecæ Apolloni ate consecrati & ædificati, &c
57 Et poetas excitare.
58 Montem Boeotiæ Apollini & Musis sacrum.
59 Vt meipsum omnium primum reprehendam.
60 De rebus benè agendis.
61 Quum offenduntur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum queriamur non intelligi quantum laboremus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim vt audieris nos versus scribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poetas Metapl. docta ab Ædituis sacrarum ædium custodibus.
69 Virtus tua & Augusta.
70 Poeta ineptissimus.
71 Ordo est. Qui Philippos, (regale numisma) retulit acceptos versibus incultis & malè natis i. qui gloriatus est de versibus male compositis;

ab Alexandro Philippos beneficio facorum versuum abstulisse. 72 Versibus male compositis. 73 uita Minerua. 73 Nummos imagine Philippi regis signatos.
74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt.
76 Sic fere scriptores, &c. 77 Denigrant.
78 Alexander. 79 Tam caro pretio.
80 Aut alius quàm Lysippus insignis statuarius.
81 Formaret. 82 Expimentia vultum.
83 Illud iudicium Alexandri.
84 In pictura & sculptura perficienda.
85 Ad versus & poeticam transferres.

Bœotum in crasso iurares aëre[86] natum.
At neque dedecorant tua de se iudicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude[88] tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius Variusque Poetæ:
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animique virorum
Clarorum, apparent.[90] nec sermones ego mallem
Repentes per humum, quàm res componere[91] gestas:
Terrarumq; situs, & flumina dicere, & arces
Montibus impositas, & barbara regna, tuisque
Auspicijs totum[94] confecta bella per orbem.
Claustraq; custodem pacis cohibentia Ianum,
Et formidatam[96] Parthis te principe Romam:
Si, quantum cuperem, possem quoque. sed neq; parem
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre[99] recusent.
Sedulitas autem, stultè quem diligit,[1] urget:
Præcipuè quum se numeris commendat & arte.
Discit enim citius meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
Nil moror officium,[4] quod me gravat:[5] ac neq; fidelis
Jn peius vultu[7] proponi cereus vsquam,
Nec prauè factis decorari versibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere:[8] & vnà
Cum scriptore meo, capsa[10] porrectus aperta,
Deferar[11] in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quicquid chartis[12] amicitur inepti.

86 Iurares Alexandrum pinguem esse & hebetem, quales sunt in Bœotia nati.
87 Ordo est, At dilecti tibi Virgilius Variusque portæ nō dedecorant tua de se iudicia, &c.
88 Acceperunt.
89 Dilecti abaste.
90 Nec satyras.
91 Orationi solutæ similes.
93 Tua virtute gestas.
93 Arces in montibus exstructas.
94 Bella finita.
95 Portas Iani clausas, quod pacis tempore tantum fiebat.
96 Vide Od. 15. lib. 4.
97 Si voluntati facultas responderet.
98 Rem experiri.
99 Non possint.
1 Ordo est. Sedulitas eum vrget, qui stultè diligit. i. Qui stulta sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei potius quàm gratus.
2 Molestiā afficit.
3 Quum Poeta laudabilis se numeris artificiosis (i. versibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 Quod mihi sit oneri potius quàm honori.
6 Quemadmodem nolim imaginem mei ex cera fingi, vt deformior sit imago quàm vera figura; sic neque ab indocto Poeta laudari velim.
7 Proponi in publico.
8 Ne pudore afficiar, crasso delectatus carmine.
9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & eius qui describitur, vt in Virgilio AEneas, in Homero Vlysses.
10 Extentus, quasi cadaver, in cista.
11 In vicum vbi ex chartis involutibus fiunt aromatum involucra.
12 Involuitur.

AD

AD IVLIVM FLORVM. Epiſt. II.

Excuſat ſe Iulio Floro quærenti, quòd nec Epiſtolam vllam, nec ea, quæ promiſerat, carmina miſiſſet. Ac primùm ſe pigrum fatetur eſſe, atque id illi prædixiſſe: ideóque ſe vitioſo ſeruo comparat, cuius emptor ſit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde ſe, quòd de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac, quum paupertate ad verſus faciendos impulſus fuerit, nunc eas facultates conſequutum, quæ ſatis eſſe poſſint, malle ſomno id temporis dare, quod alioqui ſcribendis verſibus daturus eſſet. Affert & alias rationes cur non ſcribat; quarum vna conuenit cum his Naſonis verbis: *Carmina ſeceſſum ſcribentis & otia quærunt.* Denique quamuis poetæ vulgo mutuis laudibus ſe ornent, multa componi ab illis, quæ meritò riſu excipiantur. Contrà verò, ad ſcribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris eſſe, & quæ animum etiam torqueat: ac ſibi non tanti eſſe, ſapientem ſcriptorem haberi. Sibi igitur, quam iam prouectæ ætatis ſit, ad alios numeros animum eſſe appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè inſtituendæ. Atq; adeò ſe iam in eo totum eſſe, vt fruendo modicis opibus, quæ adſunt, diſcat maiores non concupiſcere. Verum ad benè beatéque viuendum (quod vocat rectè viuere) non ſatis eſſe carere auaritia, ſed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

FLore, bono claroq; fidelis amice [1] Neroni,
Siquis forte velit [2] puerum tibi vendere [3] natum
Tibure vel Gabys: [4] & tecum ſic agat, [5] Hic & Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
Fiet eritq; tuus [6] nummorum millibus octo:
[7] Verna miniſterijs ad nutus aptus heriles:
[8] Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: [9] argilla quiduis imitaberis vda.
Quinetiam canet [10] indoctum, ſed dulce [11] bibenti.

1 Tiberio Claudio Neroni, *qui fuerat Auguſto.*
2 Seruum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum ſia loquatur.
5 Hic ſeruus candidus eſt (quod vernile eſt) cuius ſunt omnia membra vſque ad verſum 17. huius Epiſtolæ.
6 Solido pretio.

7 Seruus ex ancilla mea natus. 8 Eruditione imbutus. Nam verna liberaliter inſtitui ſolent, vt dominis eſſent vtiliores. 9 In molli ingenio huius pueri quidnis exprimas, fiuatq; ex argilla quilibet ſimulac. 10 Quidā indoctū, ſine artificio, quale rudes canere ſolēt. 11 Dulce ebrioſis.

Multa

Multa fidem promissa [13] *leuant, vbi plenius æquo*
Laudat venales, [12] *qui vult extrudere, merces.*
[14] *Res vrget me nulla:* [15] *meo sum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonium faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quiuis ferret idem. semel hic [18] *cessauit: & (vt fit)*
[19] *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Des nummos,* [21] *excepta nihil te si fuga lædat.*
[22] *Ille ferat prettum,* [23] *pœnæ securus, opinor.*
[24] *Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est* [25] *lex.*
[26] *Insequeris tamen hunc,* [27] *& lite moraris iniqua.*
Dixi me [28] *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
[29] *Talibus officijs prope manicum: ne mea* [30] *sæuus*
Iurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci?* [32] *mecum facientia iura*
Si tamen attentas? quereris [33] *super hoc etiam, quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax.*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multis*
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, [37] *ad assem*
Perdiderat: posti hoc [38] *vehemens lupus, & sibi & bo-*
Ivatus pariter, ieiunis dentibus acer, (bis
[40] *Præsidium regale* [41] *loco deiecit (vt aiunt)*
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] *honestis:*
Accipit & bis dena [43] *super sestertia nummûm.*
Forte [44] *sub hoc tempus castellum euertere* [45] *prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque possent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat: I* [49] *pede fausto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia. quid stas?*

13 Minuunt fidem. Nam proba merx facile emptorem reperit.
13 Qui vult quampriuum merces vendere.
14 Nulla necessitas me premit.
15 Nihil cuiquam debeo.
16 Nemo ex ijs qui seruos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, vt ego tibi.
17 Non facilè quiuis à me idem obtineret.
18 Semel fuit ad mandata facienda tardior.
19 Ordo est. Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis, i. metuens verberari, loris vinciendus qui pendebant in scalis.
20 Eme, & pretii solue.
21 Si fuga serui quam ego excepi & expetisti, te nihil offendat.
22 Ille mango (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos.
23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legem redhibitoriam.
24 Scient. ô Flore quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen vt vitium meum tibi præstiterim.
25 Conditio venditionis.
26 Me. quasi venditorem persequeris.
27 Iniquè litigas mecum, quasi cum mangone.
28 Cessatorem esse.
29 Ad seruiendum esse ineptum, vt is, qui manibus caret.
30 Iratus.
31 Virium meum prædicendo.
32 Si iura me admonuisti labefactare conaris.
33 Quereris de hoc peccasse.
34 In eo mendax.
35 Qui bellum gessit cum Mithridate, regeque Ponti.
36 Victrica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid iter agenti cauit, necessarium est, siue cibus sit, siue pecunia ad viatum expensicula.*
37 Ita vt via ei quicquam restiterit.
38 Acer inimicus.
39 Hosti Mithridatico.
40 Præsidium Mithridatis.
41 Loco valde munito multisque rebus referto depulit.
42 Donis honorificis.
43 Præter hæc dona accipit bis mille sestertium nummûm.
44 Paulò post.
45 Imperator Lucullus.
46 Eundem Lucullı militem.
47 Animos.
48 *Vtrla suus Imperatoris misereri hortatur.*
49 Bono auspicio.
50 Acceptura præmia.

Post

Poſt hæc ille [51] *catus, Quantumuis ruſticus, ibit,*
Ibit eò quò vis, [52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratum Graijs quantum nocuiſſet Achilles.*
Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet vt poſſem curuo dignoſcere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter ſyluas Academi quærere verum.*
[56] *Dura ſed amouere loco me tempora grato:*
Ciuiliſque rudem belli [57] *tulit æſtus in arma,*
Cæſaris Auguſti non reſponſura [58] *lacertis.*
Vnde [59] *ſimul primùm me dimiſere* [60] *Philippi,*
[61] *Deciſis humilem pennis,* [62] *inopemq́, paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit* [64] *audax*
Vt verſus facerem. ſed, [65] *quod non deſit, habentem,*
[66] *Quæ poterunt vnquam ſatis expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quàm ſcribere verſus?
[68] *Singula de nobis, anni* [69] *prædantur euntes:*
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantq́:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:*
Ille, [73] *Bionæis ſermonibus, &* [74] *ſale nigro.*
Tres mihi conuiuæ, propè diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diuerſa [75] *palato.*
Quid dem? quid non dem? [76] *renuis tu quod iubet alter.*
Quod petis, id ſanè eſt inuiſum acidùmque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romane poemata cenſes*
Scribere poſſe, inter tot curas, totq́, labores?
Hic [78] *ſponſum vocat, hic* [79] *auditum ſcripta reliſtis*

51 Prudens.
52 Qui perdidit virtutem, quod in zona milites portare ſolebant.
53 Id eſt. Iliadem Homeri didici.
54 Bonum à malo.
55 Inter obſcuros Philoſophos Academicos, ſic dictos ab Academia Athenienſi, qui Athenis conſtruxerat porticum, quæ poſtea Academia nominata eſt.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis expulerunt.
57 Motus ciuilis me abſtulit ad partes Brutinas, quæ fortiſſimis militum Auguſti non erant pares.
58 Viribus.
59 Quamprimùm; ſtatim vt.
60 Philippi, vbi in Thracia à Philippo condita.
61 Dignitate amiſſa & opibus.
62 Inopem per proſcriptionem, quòd ſequutus eſſet partes Bruti.
63 Totius patrimonii.
64 Paupertas, laboris Magiſtra, quid non audet experiri?
65 Habentiſ quod ſufficiat.
66 Inſanus meritò dicar, ſi non putem dormire melius eſſe quàm verſus ſcribere. 67 Medicinæ vehementiſſimæ, vt *Helleborus*, quem hic à Poeta intelligi *adiucor vt credam*, quoniam cicuta ab Auicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda eſt excuſatio cur non ſcribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere à me ſingendi carminis propenſionem. 71 Tertia excuſatio cur non ſcribat. 72 Carmine heroico. 73 Lucilii iocis, i. Satyris. Bion ſophiſtes cognomento ſatyra, adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales ſunt veteres Comœdiæ. 75 Guſtu. 76 Horatius tanquam ad ipſius conuiuas loquitur. 77 Inſiſtet. Alia cauſa, cur non ſcribat. 78 Ad reſpondendum pro ſe. 79 Fuit Horatius ex eiuſdem vrbe,

Omnibus officijs. [80] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic [81] *extremo in Auentino: viſendus vterque.*
Interualla vides [82] *humanè commoda. verùm*
[83] *Puræ ſunt plateæ, nihil vt meditantibus obſtet.*
[84] *Feſtinat calidus* [85] *multis geruliſq;* [86] *redemptor:*
[87] *Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina* [88] *tignũ*
Triſtia robuſtis [89] *luctantur funera plauſtris:*
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
[90] *I nunc & verſus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat [91] *nemus, & fugit vrbes*
Rite cliens [92] *Bacchi,* [93] *ſomno gaudentia & vmbra:*
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere, &* [95] *contracta ſequi veſtigia vatum?*
[96] *Ingenium, ſibi quod vacuas deſumpſit Athenas,*
Et ſtudijs annos ſeptem dedit, [97] *inſenuitque*
Libris & curis, [98] *ſtatua taciturnius exit*
Plerunque & riſu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in medijs & tempeſtatibus vrbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere [99] *digner?*
[1] *Frater erat Romæ* [2] *conſulti rhetor: vt alter*
Alterius ſermone meros audiret honores:
[3] *Gracchus vt hic illi foret, huic vt* [4] *Mutius illi.*
[5] *Quid minus argutos vexat furor iſte poetas?*
[6] *Carmina compono, hic elegos: mirabile viſu*
[7] *Cælatũque nouem Muſis opus.* [8] *aſpice primùm,*
[9] *Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-*
-Spectemus vacuam Romanis vatibus [10] *ædem.*
Mox etiam [11] *(ſi fortè vacas) ſequere,* [12] *& procul audi*
Quid ferat, & [13] *quare ſibi nectat vterque coronam.*

80 AEgrotat.
81 In extrema parte montis Auentini.
82 Humano more commoda i. incommoda. *Vt ſunt humana omnia, ita quibus plus eſt filia quàm mella.*
83 Eſt obiectio. Aliquis enim diceret, quòd Romæ plateæ ſint putræ, in quibus nihil eſt quod impediat verſus meditantem.
84 Reſpondet non ita eſſe. Nam calidus redemptor, &c.
85 Sarcinarijs & gerulis i. bajulis vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plauſtris onerarijs concurrentia contẽdunt, quando hæc funus procedit, illa plauſtra.
90 Eſt Ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes poetæ ſunt conſtituti.
93 Quiete & ſolitudine.
94 Vis Lyrica ſcribere?
95 Veſtigia angusta, quæ difficile eſt perſequi.
96 Ille qui ſibi elegit Athenas vacuas, i. vrbem quietiſſimã
97 Et ſenium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præſertim vbi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignum arbitrer connectere verba ſonum lyræ moturi? carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ ſuorum iuuer ſe laudum præcones, iuriſconſultus alter, alter Orator. 2 Iuriſconſulti frater. 3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scæuola optimus iuriſconſultus. 5 Quonodo ſunt Poetæ minus inſani, dum ſe inuicem laudant? 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificioſiſſimum, à nouem Muſis elaboratum. 8 Primùm hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumſpectemus. *Tanta eſt.* 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Auguſto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Abſit à loco longiuſcule. 13 Quare hi duo Poetæ ſe digneis iudicent corona poetica, i. laude,

Cædimur

Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento [14] Samnites ad lumina prima ductlo.
[15] Discedo Alcæus punctlo illius: ille meo quis?
Quis, [16] nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
[17] Fit Mimnermus, & [18] optiuo cognomine [19] crescit.
[20] Multa fero vt placem genus [21] irritabile vatum,
Cum scribo, & supplex populi [22] suffragia capto,
[23] Idem, finitis studys, [24] & mente recepta,
[25] Obturem patulas impunè [26] legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & [27] se venerantur, & vltrò
(Si taceas) laudant quicquid scripsêre, [28] beati.
[29] At qui legitimum cupiet fecisse poema,
[30] Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
[31] Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
[32] Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba [33] mouere loco: quamuis [34] inuita recedunt,
[35] Et versentur adhuc intra penetralia [36] Vestæ.
[37] Obscurata diu populo bonus [38] eruet atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] Nunc situs informis premit & deserta vetustas.
[40] Adsciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.
[41] Vehemens & liquidus, puróque similimus amni,
Fundet opes, Latiumque [42] beabit diuite lingua.
[43] Luxuriantia compescet, nimis aspera sano
[44] Leuabit cultu, virtute carentia [45] tollet:
[46] Ludentis speciem dabit, & [47] torquebitur: vt qui
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa [48] mouetur.

14 Tanquam Samnites, qui aduersus Romanos pugnauerunt vsque ad noctem lucernas, i. vesperam.
15 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegijs floruit.
17 Appellatur à me Mimnermus.
18 Nomine, quod ipse optauerit.
19 Fit maior, ornatior.
20 Multas Poetarum ineptias deuoro.
21 Genus iracundum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem.
24 Quum ex insolita poeticæ professionis ad me redierim.
25 Obturare mihi licebit aures impune, i. sine periculo.
26 Carmina sua recitantibus.
27 Sese inuicem admirantur tanquam diuinos Poetas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta, qui, &c.
30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor.

31 Non dubitabit. 32 Leuia erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipso scribente inuita.
35 Et quamuis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo seruatus fuit ignis æternus Romæ. Vesta hic ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 E tenebris extrahet.
39 Nunc turpe senium premit. 40 Coget & finget nouaque vsus generabit.
41 Vehemens ad verborum inuentionem. *Amnis pro Spondeo.*
42 Amplificabit. 43 Quæ redundant coercebit.
44 Poliet & leuiet sano artificio. *Metaph. à corpore sumpta ad carmen.*
45 Extollet. 46 Parum laboriose scribentis.
47 Fatigabitur, vt Minos, qui, &c.
48 Qui fabat nunc agrilem Satyrum, nunc tardum Cyclopa.

49 Malim (sequit Horatius) esse Poeta inepto.
50 Mea scripta.
51 Vel ignoca sint.
52 Quam sapiendo iratis & insanis sensibus angi.
53 In vacuo vbi nulli spectatores erant.
54 In alĩ srebunon demens.
55 Non famas ẽſſe seruis.
56 Ideo domini lagenas obſignabant ne vinum a seruis furtim exhauriretur.
57 Non furentes irasci.
58 Recturus.
59 Bilem atram.
60 Factus eſt sanus.
61 Per vim purgatiuam.
62 Ordo eſt. Nimirum abiectis nugis, vtile eſt ſapere. i. Philoſophiæ operam dare, & concedere pueris ludum tempeſtiuum. Latè poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoſcere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanus.
69 Fugere vellet.
70 Diuitias.
71 Locupletioret.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubeſceres & turpe tibi eſſe putares, ſi quis, &c.
74 Offendit nihil emptione, vel viſcapione

49 Prætulerim ſcriptor delirus inérſque videri,
Dum 50 mea delectent mala me, 51 vel denique fallant:
52 Quàm ſapere, & ringi fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
53 In vacuo lætus ſeſſor plauſorque theatro:
54 Cætera qui vitæ ſeruaret munia recto
More: bonus ſanè vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in vxorem: poſſit qui 55 ignoſcere ſeruis,
56 Et ſignо læſo 57 non inſanire lagenæ:
Poſſet qui rupem & puteum vitare parenter.
Hic vbi cognatorum opibus curiſque 58 refectus,
Expulit elleboro morbum 59 bilemque meratо,
60 Et redit ad ſeſe, pol me occidiſtis amici,
Non ſeruaſtis (ait) cui ſic extorta voluptas,
Et demptus 61 per vim mentis gratiſſimus error.
62 Nimirum ſapere eſt abiectis vtile nugis,
Et 63 tempeſtiuum pueris concedere ludum:
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,
Sed 64 veræ numeroſq; modoſq; 65 ediſcere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacituſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia 66 lymphæ,
67 Narrares medicis: quòd quanto plura parаſti,
Tanto plura cupis, nullíne faterier audes?
Si vulnus tibi, monſtrata radice vel herba,
Non fieret 68 lenius: 69 fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
70 Rem dij donarent, illi decedere pravam
Stultitiam: & quum ſis nihilo ſapientior, ex quo
71 Plenior es, tamen veteris 72 monitoribus iſdem?
At ſi diuitiæ prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidúmque minus te: nempe 73 ruberes,
Viueret in terris te ſiquis auarior vno.
74 Si proprium eſt quod quis 75 liбra mercatus & ære eſt

eaquam eſſe proprium, nec mancipatione vel viſcapione opus eſſe, vt iuriſcõ vitant. 75 Libri pretium appendebatur, non numerabatur.

76 Quædam

[76] *Quædam (si credis consultũ)* [77] *mancipat vsus:*
Hos te pascit ager, tuus est: & villicus [78] *Orbi*
Quum segetes [79] *occat, tibi mox frumenta daturus,*
[80] *Te dominum sentit. das nummos: accipis vuam,*
Pullos, ova cadum [81] *temeti. nempe modo isto*
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[82] *Quid refert, vinas numerato nuper an olim?*
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cænat olus, [83] *quamuis aliter putat: emptis*
Sub noctem gelidam lignis calefactat abenum.
Sed vocat [84] *vsque suum,* [85] *quâ populus adsita certis*
Limitibus vicina refugit iurgia, tanquam
Sit proprium cuiquam, punctis quod mobilis horæ,
Nunc [86] *prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,*
Permutet dominos, & [87] *cedat in altera iura.*
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
[88] *Hæredem alterius, velut vnda supervenit vndam:*
Quid vici prosunt? aut horreat quidue Calabris
[89] *Saltibus adiecti Lucani?* [90] *si metit Orcus*
[91] *Grandia cum paruis, non exorabilis auro?*
Gemmas, marmor, ebur, [92] *Tyrrhenas sigilla,* [93] *tabellas,*
Argentum, vestes [94] *Gætulo murice tinctas,*
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum [95] *cessare, & ludere, &* [96] *vngi,*
[97] *Præferat Herodis palmetis pinguibus:* [98] *alter*
Dives & importunus, [99] *ad vmbrum lucis ab ortu,*
[1] *Syluestrem flammis & ferro militet agrum:*
Scit [2] *Genius,* [3] *natale comes qui temperat astrum,*
Naturæ deus humanæ, [4] *mortalis in vnum-*

76 Ordo est. Vsus quædam mancipat, si credis iuriconsultis.

77 Efficit vsus quædam propria.

78 Orbius est nomen proprium.

79 Occare, est semen sparsum terra operire fractis glebis.

80 Dominum sentit, cuius fruges ematis.

81 Cadum vini.

82 Quid interest, virum vinas ex pretio per patres numerato, an olim, i. ex pretio simul numerato?

83 Quamuis putat se proprium non emptum cænare olus.

84 Eò vsque suum.

85 Quâ populus arbor applantata certis limitibus, iugis cum vicino vitare facit.

86 Donatione, emptione, vi a potentioribus illata, legitima successione & vltima voluntate testatoris. *Sunt hæ quatuor alienationum genera.*

87 In alterius potestatem.

88 Hæres hæredi excipit & subsequitur.

89 Campis fpacioſis Calabriæ, *quæ pecorum & multa latifundia eſt, vt Lucaniæ.*

90 Si mors ne dẽ auferat. Metaph. ducta à segete.

91 Nobiles & ignobiles.

92 Patera ex Etruria.

93 Picturas.

94 Purpura.

95 Nihil agere & feriari.

96 Vngere viriles.

97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta i. loca palmis consita. Herodes Iudæorum rex fuit.

98 Cur alter illi præferatur frater, &c.

99 Ad auctum vſque.

1 Sterilem agrum igne & cremato edomet, & fœcundum reddat.

2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur, à τῦ γίνεσθαι dictus fortasse cuiusque.

3 Qui comes nobis adiunctus in fatum proueniens tum ab astro quod nos natiuitate aspexit, regit & moderatur.

4 Qui, vnoquoque nostrûm mortuo, pectine,

-Quodq; caput: vultu [5] mutabilis, [6] albus & ater.
[7] Vtar, & ex modico quantum res poscet, acervo
[8] Tollam: [9] nec metuam quid de me iudicet hæres,
Quòd non plura [10] datis inuenerit. & tamen [11] idem
Scire volam [12] quantum simplex hilarisque [13] nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
[14] Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] puer vt festis quinquatribus, [16] olim
Exiguo, gratoq; feruaris tempore [17] raptim.
[18] Pauperies immunda domus procul absit. ego [19] vtrum
Nanseratmagna an parus, [20] ferar vnus & idem.
Non agimur [21] tumidis velis aquilone secundo:
[22] Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.
[23] Viribus, ingenio, [24] specie, virtute, [25] loco, re,
[26] Extremi primorum, extremis vsque priores.
Non es auarus: abi, quid? [27] cætera iam simul iste
[28] Cum vitio fugêre? caret tibi [29] pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] sagas,
[31] Nocturnos lemures, [32] portentaq; Thessala rides?
[33] Natales grate numeras? [34] ignoscis amicis?
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?
Viuere sirecte nescis, [36] discede peritis.
[37] Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: [38] ne potum largius æquo
Rideat & pulset [39] lasciua decentius ætas.

5 Alius atque alius. Nam fouescunque Genius alijs est dissimilis.
6 Bonus & malus, prosper & aduersus.
7 Horatius a sua persona commendat Floro bonorum partorum vsum moderatum.
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid interfit inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Iuuenioni.
14 Multum hæc inter se differunt, sc. Tua luxuriose prolimitere, sumpti libenter facere & a. uarè semper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus i. quinque diebus festis Minervæ dicatis, raptim frustatim eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Paupertas domus, sordida & inelegans.
19 Est Allegoria. Verum ex magnis rediribus viuam, an paruis.
20 Ad omnem eventum Imperturbatus ero.
21 Nimia felicitate (quæ fumat admodum) vtiter.
22 Non tamen egeni sumus & valde pauperes.
23 Valetudine corporis.
24 Venere externo.
25 Gradu & pecunia.
26 Medij sumus inter summos & imos.
27 Cætera vitia.
28 Cum auaritia.
29 Animus.
30 Mulieres veneficas.
31 Falsas umbras nocte vagantes.
32 Mirabilia rerum, quæ Thessalia tulit, contemnis?
33 Commentatus libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis demonstrant?
34 Amicis adulgere?
35 Quid prodest vno te vitio carere, & tam multis aliis in quinari?
36 Da locum melioribus & doctioribus.
37 Rebus Venereis satis vixisti.
38 Ne te nimis potum.
39 Inepta ætas, quam lasciuire magis decet, quàm te, qui iam factus es efferus senex.

Q HO-

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

[1] Hvmano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit, & [2] varias inducere plumas,
[3] Vndiq; collatis membris: vt turpiter [4] atrum
Desinat in piscem mulier formosa [5] superne:
[6] Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, [7] isti tabulae fore librum
Persimilem, cuius, [8] velut aegri somnia, vanae
Fingentur species: [9] vt nec pes nec caput vni
Reddatur formae. [10] pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit [11] aequa potestas.
[12] Scimus, & hanc veniam petimusque damusq; vicissim,
[13] Sed non vt placidis coëant immitia, non vt
Serpentes avibus [14] geminentur, tigribus agni.
[15] Inceptis gravibus plerumq; [16] & magna profitenti
[17] Purpureus, latè qui splendat, vnus & alter
Assuitur pannus: [18] cum lucus, & [19] ara Dianae,
Et properantis aquae per amoenos [20] ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, [21] aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat [22] his locus: & fortasse cupressum
Scis [23] simulare. [24] quid hoc? [25] si fractis enatat [26] exspes

1 Hinc monstrosas partes differunt species, forma & natura, similes illi Poemati, quod non constat ex partibus aptis & inter se consentientibus.
2 Plumas ex variis animalibus collectas.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quovis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.
4 In piscem desinens.
5 A parte superiore.
6 Ad spectandum adhibiti à Pictore, risum tenere potestis, quoniam illi pictori fuit amens
7 Illi monstrosae picturae.
8 Velut somnia febricitantis quae vana sunt & sibi non constant.
9 Vt neque finis neque principium

vni formae respondeat proportione. 10 Obiicit aliquis, idem licere pictis, quod picturibus. 11 Aequalis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt 14 Socientur. 15 Principijs gravibus. 16 Et incepta, quae professurus es magna. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum levium, quas cum rebus heroicis poeta conjungere non debet. 18 Subintelligitur Quaestio, quando hoc fit? Respondetur, quum facit locus & ars, &c. i. quum res leves describuntur eo ipso, quoniam incepta erant gravia. Quae descriptiones fluviorum, sylvarum aliorumque locorum tam alienae sunt à formare incepto quam cupressus a naufraga, quem pictor aliquis depingendi susceperit. 19 Et templum vel statua Dianae. 20 Amoenos. 21 Irriguae plurium conciat. 22 His pannis purpureis, i. eleganter interspersus. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (si cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo navis non magis pictus vt ibi se pingentem, omnino is sit quid cupressi cum naufrago? 26 Sine spe.

Nauibus, ære dato qui pingitur? [27] amphora cœpit
Institui, [28] currente rota cur [29] vrceus exit?
Denique sit [30] quod vis simplex duntaxat [31] & vnum.
[32] Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)
Decipimur [33] specie recti. Breuis esse laboro,
[34] Obscurus fio. [35] Sectantem leuia, [36] nerui
Deficiunt animique, [37] professus grandia, [38] turget:
[39] Serpit humi tutus nimium, timidusq; procellæ,
Qui [40] variare cupit rem [41] prodigialiter vnam,
[42] Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.
[43] IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte.
[44] Æmilium circa ludum faber [45] imus & vngues
[46] Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:
Infelix operis [47] summa, quia [48] ponere totum
Nesciet. [49] hunc ego me, quicquid [50] componere curem,
Non magis esse velim, quàm [51] prauo viuere naso,
Spectandum [52] nigris oculis nigroq; capillo.
Sumite materiam vestris qui scribitis [53] æquam
Viribus. & [54] versate diu, [55] quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. [56] cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec [57] lucidus ordo.
[58] Ordinis hæc virtus erit, & [59] Venus (aut ego fallor)
[60] Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici
Pleráque differat, [61] & præsens in tempus omittat.
[62] Hoc amet, hoc spernat [63] promissi carminis auctor.
In verbis etiam [64] tenuis cautúsque serendis,
[65] Dixeris egregiè, [66] notum si callida verbum

27 Vas vinarium grande, i. poculum amplum & grande cepit institui.
28 Progrediente opera scriptore. Metaph. ducta à rota figulari.
29 Vas exiguum. i. cur vltima primis sint monstrosa?
30 Quodvis poema.
31 Vnum cœpit. i. vna materia non ex partibus dissimilibus formarum compacta.
32 O pater & iuuenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur &c.
33 Falsa virtutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur.
34 Breuitas orationis obscuritatem parit.
35 Eum, qui politum orationis genus sectatur.
36 Nerui animoq; i. vires orationis deserunt & sublimis sententiarum maiestas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus cualit & modum excedit.
39 Nimis humilis est eique similis, qui dum maris procellas timet, ripæ nimium propinquat. [40] Fabulis incredibilibus opus operare. 41 Monstrose & supra omnium hominum fidem. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui nõ cognoscit medium virtutem. i. virtutem. 44 Circa Æmilium ludum, i. locum gladiatorium à L. Æmilio sic nominatum. 45 Faber statuarius, cuius taberna est omnis infima. 46 Quædam corporis particulas satis fcite in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infelix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantum probari, in reliquis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Dilecto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitate diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter, i. secundum facultatem ingenii sui. ARTE divinum. 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia. 59 Venustas, σαφήνεια. 60 Vt ea dicat, quæ nunc dici debent. 61 Vt in futurum tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui se poetam professus est. 63 Carminis magni. prolixi vel editi. 64 Parcus in verbis nouandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosa verborum connectio, verbum alioqui notum reddiderit notum & perspicuum.

Reddiderit

Reddiderit iunctura nouum. si fortè neceſſe eſt
67 *Indicijs monſtrare recentibus* 68 *abdita rerum,*
Fingere 69 *cinctutis non exaudita* 70 *Cethegis*
71 *Continget: dabiturque licentia ſumpta* 72 *pudenter.*
Et nova ficta, nuper 73 *habebunt verba fidem,* 74 *ſi*
Græco fonte cadunt, 75 *parcè detorta.* 76 *quid autem*
Cæcilio Plautoq; dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varioq? ego, cur 77 *acquirere pauca*
Si poſſum, 78 *inuideor? quòi lingua* 79 *Catonis &* 80 *Enni*
81 *Sermonem patrium ditauerit, & nouarerum*
Nomina protulerit? licuit, ſemperq; licebit,
82 *Signatum præſente nota producere nomen.*
Vt ſiluæ foliis 83 *pronos mutantur in annos,*
84 *Prima cadunt:* 85 *ita verborũ vetus interit ætas,*
Et iuuenum ritu florent modò nata vigentq;
86 *Debemur morti nos, noſtraq;,* 87 *ſiue receptus*
Terra 88 *Neptunus,* 89 *claſſes aquilonibus arcet,*
90 *Regis opus:* 91 *ſterilisque diu palus aptaque remis,*
Vicinas vrbes 92 *alit, &* 93 *graue ſentit aratrum:*
Seu curſum mutauit 94 *iniquum frugibus* 95 *amnis,*
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
96 *Nedum ſermonum ſtet honos & gratia* 97 *viuax.*
98 *Multa renaſcentur quæ iam cecidere, cadentq;*
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet 99 *vſus:*
1 *Quem penes arbitrium eſt & iùs & norma loquendi.*
Res geſtæ regúmque ducumq;, & triſtia bella,
2 *Quo ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus,*
3 *Verſibus impariter iunctis* 4 *querimonia primùm,*

67 Vocabula nouata.
68 Res abditas.
69 Cincinnus, pro cincto & armato dixit. per Epenthesin.
70 Vocabula fuccincta vetustate, qualia erat M. Cornelius Cethegus quem M. Tullius in Bruto poſſus inter priscos oratores.
71 Licebit verbis vti reuerentiam ſi locus neceſſe.
72 Verecunde, cum pudore.
73 Verba nouata probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si è Graeca lingua derivata ceſſarint & recepta in vſum ſui facta Latinum.
75 Paul. lion deflexa.
76 Si fecerit vetustissimis Poetis Cæcilio & Plauto nouas verba fingere, cur nõ licebit etiam recentioribus, Virgilio & Vario?
77 Nouas verba facere.
78 Cur inuideor patior inuidiam?
79 Quam lingua vetustissimæque antiquæ authoris vsus & copiosissima, &c.

80 De quo Ouidius: Ennius ingenio maximus, arte rudis. 81 Libertatem Latinam amplificauerit. 82 Litera in medium proferre nouam vocem, quam perfectus vſus comprobauit. Metaphora à pecunia, quæ notam ſeu formam impreſſam continet. 83 Per annos ſeſcentos habentes. 84 Folia primo cadunt. 85 Ita priſca verba reſpuuntur. 86 Nos perihimus & omnia noſtra perifsunt. 87 Lucum Lucretium intelligit, quem magnis molibus Iulius Cæſar inclusserat. 88 Mare. 89 A claſsibus arcet aquilones *per Hipallagen*. 90 Opus quale nemo nisi rex facere poſſit. 91 Sine Pontina palus per Cethegum exſiccata ſatisque nauigabilis facta. 92 Sub frugibus alit. 93 *Et* arator. 94 Nocentem. 95 Tiberis aute per Velabrum ſtatum, Aggeſti inſta in alueum eſt deductus. 96 Quanto minùs verba ſint ſempiterna? 97 Perpetua verbis num tribuitur. 98 Multa vocabula renouabuntur & in priſtinum ſuum redibunt. 99 / Loquendi conſuetudo. 1 In cuius poteſtate eſt iudicium & poteſtas & norma loquendi. 2 Quibus poſſent, quo carminis genere ſc. heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum altorum, olim hexametrum, plerum pentametrum. 4 Res triſtes.

Poſt

Pòſt etiam inclusa eſt [1] voti ſententia compos.
Quis tamen [6] exiguos elegos emiſerit autor,
Grammatici certant, & adhuc [7] ſub iudice lis eſt.
Archilochum proprio rabies [9] armauit iambo.
[10] Hunc ſocci cepere pedem grandéſque cothurni,
[11] Alternis aptum ſermonibus, [12] & populares
Vincentem ſtrepitus, & [13] natum rebus agendis.
Muſa dedit [14] fidibus diuos, [15] puerósque deorum,
[16] Et pugilem victorem, [17] & equum certamine primũ,
Et iuuenum [18] curas [19] & libera vina referre.
[20] Deſcriptas ſeruare vices [21] operumq́ colores
[22] Cur ego ſi nequeo ignoroq́ poeta ſalutor?
[23] Cur neſcire, pudens prauè, quàm diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica [24] non vult:
Indignatur enim [25] priuatis ac [26] propè ſocco
Dignis carminibus narrari [27] cœna Thyeſtæ.
[28] Singula quæque locum teneant [29] ſortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia [30] tollit,
[31] Iratuſq́ Chremes [32] tumido delitigat ore:
Et tragicus plerunq́ dolet ſermone [33] pedeſtri.
[34] Telephus & [34] Peleus, quum pauper & exul vterque,
[35] Proiicit ampullas, & [37] ſeſquipedalia verba:
[38] Si curat cor ſpectantis [39] tetigiſſe querela.
Non ſatis eſt [40] pulchra eſſe poemata: [41] dulcia ſunto.
Et quocunque volent, animum auditoris [42] agunto.
Vt ridentibus arrident, ita flentibus [43] adſunt

5 Res latè quæ nobis ex animi ſententia cecinimus.
6 Elegos tenues, qui tam ſublimi ſtylo non conſcribuntur.
7 Lis nondum finita.
9 Iambo à ſe inuento.
9 Armauit in Lycamben ſocerum & eius filiam.
10 Hunc verſum iambicum admiſerunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi vſi ſunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Alteri ſonanti in ſcena quàm clamorem populi verſibus iambicis delectati.
13 Habentem aptitudinem naturalem ad fabulas agendas.
14 Verſibus lyricis.
15 Deorum filios, heroas.
16 Pugnis & manibus acrem.
17 Equum, qui curſu vicit.
18 Inanem amorem.
19 Sympotia, in quibus ebrii operta recludunt libera.
20 Suas cuiuſque poematis partes
21 Multiplices poematum varietates, quæ vt res plùrimùm, coloribus diſtinguntur.
22 Cur poetæ nomen mihi abſcido? 23 Cur prauè pudens, i. turpiter verecundor, malo neſcire quàm diſcere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales ſolent eſſe homines priuati qui magiſtratum non gerunt. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeſte ſcripta, pontor hic pro omni tragœdia. 28 Vnumquæque materia ſive comica ſive tragica ſuo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Vt ſors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum deteſtatur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili diuinat. 34 Telephus Myſorum rex in epiſtolæ verſatus tragicum argumentum prabuit, ampullas tamen (i. verba turgida & veſti plena) omittit. Metaph. eſt, dicta à vaſis vitreis quæ artifices ſuo ſpiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis eiectus à patre Æacо ob Phocum fratrem interfectum, exulavit. 36 Longè à ſe reiicit. 37 Verba longa & minium producta.
38 Si dolorem ſpectatoribus velit inuere. 39 commouiſſe querimondi. 40 Poemata differta & magnificentiæ his redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos alliciant.
42 Impellant. 43 Præſto ſunt, qua facilitate ſemper afficitur is, qui audit, atque is, qui affectus commouet dicendo.

Humani

Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
Primùm ipsi tibi: [44] *tunc* [45] *tua me infortunia lædent.*
Telephe, vel Peleu, [46] *malè si mandata loquaris,*
Aut dormitabo, aut ridebo, tristia mœstum
Vultum verba decent: iratum, [47] *plena minarum:*
Ludentem, lascivus: severum, seria dictu.
Format enim natura prius nos [48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarum habitum:* [50] *juvat,* [51] *aut impellit ad iram:*
[52] *Aut ad humum mœrore gravi deducit, & angit:*
[53] *Post effert animi motus interprete* [54] *lingua.*
Si dicentis erunt [55] *fortunis absona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditesque cachinnum.*
Interrit multum [57] *Davisne loquatur an Eros:*
[58] *Maturusne senex, an adhuc florente juventa*
[59] *Fervidus: an* [60] *matrona potens, an* [61] *sedula nutrix:*
Mercatone vagus, cultorne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam sequere,* [64] *aut sibi convenientia finge*
Scriptor. [65] *honoratum si forte reponis Achillem:*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
[67] *Jura neget sibi nata,* [68] *nihil non arrogat armis.*
[69] *Sit Medea ferox, invictaque:* [70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,* [72] *Io vaga,* [73] *tristis Orestes.*
Si quid [74] *inexpertum scenæ committis, & audes*
[75] *Personam formare novam, servetur* [76] *ad imum*
Qualis ab incepto processerit, [77] *& sibi constet.*

44 Quam ipse primus dolebis, ô Telephe vel Peleu: in hiatu, qui in scena hos repræsentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis utens à persona vel fortuna tua alienis, aut dormiens &c.
47 Verba mœstorem plena decent iratū.
48 In nimo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna fecundas, animi gaudentis & lætantis.
51 Si fortuna sit adversa.
52 Aut valdè afficit.
53 Narrat deinde per orationem, cum & pertubationes animi perspicue eloquitur.
54 Est enim lingua animum interpretari.
55 A fitu & conditione loquentis alienum.
56 Universa populus Romanus risu excipiet.
57 Multum interrit servusne fabulas &

fallax loquatur an Eros: sensus bene moratus & fidelis. versiculus hic variè legitur. de quo Commentatores consule. 58 Atque grandis. 59 hocuus. 60 Famina claritissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus à loco. 63 Si certam historiam scribas, sequere famam prout ab aliis accepisti.
64 Si historiam fingas, habeat tamen figmentum cum initio, et exitu eum primo, et tractum medio convenientia, & sua cuique personæ convenientia tribuat. 65 Magnum & illustrem Achillem si ad Homeri imitationem describis. 66 Velox sit & fervens. 67 Sit ejus contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ lasciva perfidam vitam, filios et comedendos apposuit, fratremque Absyrtum obtruncavit. 70 Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitavit. 71 Ixion socerum suum Deorum simulacris insidias, in foliam ium inflammatum cum fecit incidere, atque ita fraudis conscium est. 72 Io in vaccam versa O Effroque à tumore servata, ejusque eo vagata est diutè in Ægyptum pervenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab aliis quæ non tractarunt. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem usque. 77 Ab initio. 78 Sit semper idem, a suis moribus non recedens.

79 *Difficile*

79 Difficile eſt communia (i. argumenta fabularum à nullo antè tractata) ita proprie dicere (i. ita præclare ſcribere) vt propriè tua uideri poſſint.

80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade redactum in ſcenam producis quàm Ac.

81 Actus in comœdia vel tragœdia pars eſt plena perfectoque ſenſu, quâ finitâ proſcenium vacuum relinquitur.

82 Nõ dicta ab aliis.

83 Argumentum à ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, ſi argumenti tantum ſpeciem referas, non etiam ſingula minutiaſq; proſequaris.

84 Sinon haerebis in circulo omnibus patuere & ſemper eo I. ſi tuum authorem, quem imitaris, non ſequeris ita religioſè, vt nihil addas de tuo nihil innovans nihil omittes

85 Vilem appellat, quia non magni eſt ingenii totam alterius inventionem ſequi.

86 Nec verbum verbo curabis reddere, fidus Interpres :

87 nec deſilies imitator in arctum,

88 Vnde pedem referre pudor vetat, aut operis lex:

89 Nec ſic incipies,

90 vt ſcriptor cyclicus olim,

91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.

92 Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?

93 Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.

94 Quanto rectius hic, qui nil molitur inceptè:

95 Dic mihi Muſa, 96 virum, captæ poſt tempora Troiæ

Qui mores hominum multorum vidit & urbes.

97 Non ſumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem

Cogitat :

98 vt ſpecioſa dehinc miracula promat,

99 Antiphatem, 1 Scyllamque, 2 & cum Cyclope Charybdim.

3 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,

Nec 4 gemino bellum Troianum orditur ab ovo.

Semper 5 ad eventum feſtinat: 6 & in medias res,

Non ſecus ac notas, auditorem rapit : & quæ

79 *Difficile eſt propriè communia dicere : tũque*

Rectius 80 *Iliacum carmen deducis* 81 *in actus,*

Quàm ſi proferres ignota 82 *indictáq; primus.*

83 *Publica materies privati iuris erit,* 84 *ſi*

Nec circa 85 *vilem patulúmque moraberis orbem :*

86 *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus*

Interpres : 87 *nec deſilies imitator in arctum,*

Vnde pedem 88 *referre pudor vetat, aut operis* 89 *lex:*

Nec ſic incipies, 90 *vt ſcriptor cyclicus olim,*

91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.

Quid dignum 92 *tanto feret hic promiſſor hiatu?*

93 *Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.*

Quanto rectius 94 *hic, qui nil molitur inceptè:*

95 *Dic mihi Muſa* 96 *virum, captæ poſt tempora Troiæ*

Qui mores hominum multorum vidit & urbes.

97 *Non ſumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem*

Cogitat :

98 *vt ſpecioſa dehinc miracula promat,*

99 *Antiphatem,* 1 *Scyllamque,* 2 *& cum Cyclope Charybdim.*

3 *Nec reditum Diomedis ab interitu Meliagri,*

Nec 4 *gemino bellum Troianum orditur ab ovo.*

Semper 5 *ad eventum feſtinat:* 6 *& in medias res,*

Non ſecus ac notas, auditorem rapit : & quæ

Deſperat

Desperat tractata [7] *nitescere posse, relinquit.*
[8] *Atque ita mentitur, sic veris falsa* [9] *remiscet,*
[10] *Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*
[11] *Tu, quod ego, & populus meum dixerit, audi.*
[12] *Si plausoris eges aulæa manentis, & usque*
Sessuri, [13] *donec cantor, vos plaudite, dicat:*
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
[14] *Mobilibus decor naturis dandus* [15] *& annis.*
[16] *Reddere qui voces iam scit puer,* [17] *& pede certo*
Signat humum, gestit [18] *paribus colludere:* [19] *& iram*
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem [20] *custode remoto* (*campi:*
Gaudet equis [21] *canibúsque,* [22] *& aprici gramine*
[23] *Cereus in vitium flecti,* [24] *monitoribus asper:*
[25] *Vtilium tardus prouisor, prodigus* [26] *aris:*
[27] *Sublimis,* [28] *cupiduſq;, & amata relinquere* [29] *per-*
[30] *Conuersis studijs, ætas animusq; virilis* (*nix.*
Quærit opes & amicitias, [31] *inseruit honori:*
Commisisse cauet quod mox mutare [32] *laboret.*
Multa senem [33] *circumueniunt incommoda: vel quòd*
[34] *Quærit, & inuentis miser abstinet, ac timet vti:*
Vel quòd res omnes [35] *timidè gelidúque ministrat,*
[36] *Dilator,* [37] *spe longus,* [38] *iners,* [39] *auidúsque futuri:*
[40] *Difficilis, querulus: laudator temporis acti*
[41] *Se puero,* [42] *censor castigatorq; minorum.*
Multa ferunt [43] *anni venientes commoda secum,*
Multa [44] *recedentes adimunt. ne forte seniles,*

7 Omnium ſ. laus delicere, seu vitijs polluit explicari.
8 Atque ſic mentitur & falſa dicit, vt omnia inter ſe maxime cohæreant.
9 Commiſcet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, quæ ſcribis aliquid, audi.
12 Si ſ. eſſatorem plauſu ſuentem, cuius tibi contingere, qui tacitus manet in theatro, donec vltra remoueatur.
Aulæa cum pariter ſcena ſurrexit omnis.
13 Donec hiſtrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Cruſtimibus aut decrepitioribus annis, ſuum cuique decorum eſſe tribuendum.
15 Et ſua cuique ætati proprietas eſſe habenda.
16 Puer, qui ſcit ſatis garrulo articulate eloqui & ad interrogata reſpondere, geſtit, &c.
17 Et pede conſiſtamato ita incedit vt ſignet horum veſtigium impressum.
18 Cum æqualibus, qui ſunt eiuſdem ferè ætatis.
19 Repentè irascitur ac facile placatur.
20 Pedagogo-

motu. 22 Venatione. 23 Aprico campo, non opaco, *hirt, hoc ac campo Martio exercitatur in quo adolescentes ſe variis exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Imminens ijs, qui cum peccauerint monent. 25 Quæ ſibi proſint. 26 Parcus. 27 Superbus et altus. 28 Vehemens et omnia concupiſcens. 29 Velox ad relinquendum, quod concupierat. 30 Cum ætate conſeruatur ſtudia. 31 In honorum ſtudio occupatus eſt. 32 Conatur. 33 Prudens, grauis. 34 Senex diutius quærit, quæſitis verò abſtinet, *vereque optatur miſer eſt & infelix.* 35 Nimium cunctè & tegniter adminiſtrat. 36 Rem ſemper procraſtinans. 37 Longiquæ ſperans, quam ſit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum inceptus. 39 Φιλόψυχος, *non cupidus.* Nam ſenes, quia abeſt à vita longa, illam deſiderat. 40 Morioſus. 41 In puericia ſua. 42 Quaſi Cenſor caſtigans iuniorum mores. 43 Anni ab incunabulis ad *meridiem ætatis.* 44 Poſt meridiem ætatis.

Man-

Mandentur iuueni [45] partes, puerôque virilis,
Semper [46] in adiunctis aeuôque morabimur aptis.
Aut igitur res in scenis, [47] aut acta refertur.
Segnius irritant animos [48] demissa per aurem,
[49] Quàm quæ sunt oculis subiecta [50] fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator, non tamen intus
Digna geri, promes [51] in scenam multaq; tolles
Ex oculis, quæ mox narret [52] facundia præsens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palam coquat exta nefarius [53] Atreus:
Aut in auem [54] Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque ostendis mihi sic [55] incredulus odi.
Neue minor neu sit quinto productior actu
[56] Fabula, quæ [57] posci vult, & spectata [58] reponi.
[59] Nec deus intersit, nisi dignus vindice [60] nodus
Inciderit: [61] nec quarta loqui persona laboret.
[62] Actoris partes chorus officiumq; [63] virile
Defendat: [64] neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat [65] & hæreat apte.
[66] Ille bonis faueátque, & [67] consilietur amicis:
[68] Et regat iratos, & amet peccare [69] timentes.
[70] Ille dapes laudet mensæ breuis, ille [71] salubrem
Iustitiam, legesque, & apertis etia [72] portis.
Ille tegat [73] commissa: deósque precetur & oret
Vt redeat miseris, abeat [74] fortuna superbis,
[75] Tibia non, vt nunc, orichalco vincta, tubæq;
Æmula, sed tenuis simplexque, foramine [76] pauco

45 Partes pro officio
46 In is moribus, qui sunt appositi & vnicuique arti apti.
47 Quia res est visu ferda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quam quæ sunt auribus subiecta.
50 Ad fidem faciendam magis valent oculi quam aures.
51 In conspectum
52 Oratio dicenda, an spectatoribus.
53 De quo vide Od. 2 & lib 1.
54 Progne ityn filium Tereo marito comedendum apposuit, vide Od. 2. li. 4.
55 Non credam, contemno & odio habeo.
56 Tragedia, vel Comœdia, neque paucioribus neque pluribus quam quinque Actibus constare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec deus in scenam inducatur.
60 Res actus & difficilis.
61 Nec plures personæ vno & eodem tempore in scenam prodeant loquuturæ, quàm tres.
62 Chorus ex quocunque fere aut numero constat, vnius actoris loco habeatur, siumque sermonem accommodet actioni proximè peractæ. 63 Officium virile quamuis sit mulierum etiam, nam Masculinum genus complectitur solet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus i. in medijs actibus. quod sit alterius argumenti & aptæ propositæ actionum. 65 Quod non sit ad rem præsentem aptum.
66 Ille chorus, cuius officium breuiter docet Horat. 67 Det consilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parsimonium & continentiam in victu. 71 Virilem. Nam vt salubritas corpus sic Iustitia rempub. confernat. 72 Portæ claudi bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commissa ne prodat. 74 Fortuna secunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & simplex i. veteres simplici Musica in scenis vsi sunt, at nunc Imperio Romano florente, tibia non solum ornatur orichalco sed tot habet foramina, vt sonet tanquam tuba.
76 Quatuor foraminibus.

77 Aspirare

77 *Aſpirare, & adeſſe choris erat vtilis, atque*
78 *Nondum ſpiſſa nimis complere* 79 *ſedilia flatu.*
80 *Quòd ſanè populus* 81 *numerabilis, vtpote paruus,*
Et frugi, caſtiſque verecundiſque 82 *coibat.*
Poſtquam cœpit 83 *agros extendere victor & vrbem*
Latior amplecti muris: 84 *vinóque diurno*
Placari Genius feſtis 85 *impune diebus:*
Acceſſit 86 *numeriſque modiſque licentia maior.*
Indoctus quid enim ſaperet, 88 *liberque laborum,*
Ruſticus, vrbano 89 *confuſus, turpis honeſto?*
Sic pariter 90 *motúmque &* 91 *luxuriam addidit arti*
Tibicen: 92 *traxitque vagus per pulpita veſtem.*
Sic etiam 93 *fidibus voces creuere* 94 *ſeueris,*
95 *Et tulit eloquium inſolitum facundia* 96 *præceps:*
97 *Vtiliúmque ſagax rerum* 98 *& diuina futuri*
99 *Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certauit ob 1 *hircum,*
Mox etiam agreſtes ſatyros 2 *nudauit,* 3 *& aſper*
4 *Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quòd*
Illecebris erat & grata nouitate 5 *morandus*
Spectator, 6 *functúſque ſacris, & potus, & exlex:*
Verùm ita 7 *riſores, ita* 8 *commendare dicaces*
Conueniet ſatyros, 9 *ita vertere ſeria ludo:*
Ne, quicunque deus 10 *adhibebitur heros,*
Regali conſpectus in auro 11 *nuper & oſtro,*
12 *Migret in obſcuras humili ſermone tabernas*

77 Adſpirando ſeu canendo inuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus ſedebant ſpectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus vt facilè poſſet numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuiuari & potare.
85 Sine metu Cenſorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines rudes & indocti laboribus ſolutis cum populo vrbano & honeſto in ſcena commiſti nihil ſapuerunt, vnde in arte Comica tinta ceruſe licentia ab antiquorum ſeueritate longè diſcrepans. poſtea verò plebis à ſcena & ceteris honeſtis deſerta fuit tabellis.
88 Deſundi laboribus.
89 Cognitum.
90 Geſtum corporis & tabationem.
91 Foramina ſub ſtatuis vel ſtruis ornatus ſumptuoſum.
92 Vſus eſt veſte ad talos demiſſa, hoc & illuc ſe per ſcenam circumferens. 93 Cithara accederent & mulcebrati ſunt modi & ſoni i. chordæ. 94 Obtes ſeueras, quas numero & harmonia citharœdus inuitante. 95 Et protulit.
96 Celeriter fluens. 97 Et ſententia i. prudens oratio perſonarum (ex quibus chorus conſtitit) parum ab Apollinis oraculo diſſitit. 98 Diuinans futurum. 99 Vnde ſortes i. oracula petuntur.
1 Hircus præmii loco tragœdiarum ſcriptoribus datus eſt. 2 Satyros nudos introduxit vetus & moribus obſcœnis ritum mouentes. 3 Primò aſper in tragœdia, mox aſperitatem facetijs condiuit. 4 Salua grauitate Tragœdiæ.
5 Delectandus nouitate, quæ ſolet eſſe omnibus gratiſſima. 6 Poſt ſacra & epulas ebrius & ſine lege viuens. 7 Satyri dicuntur riſores vel quòd riſum mouerent, vel quod res ridendæ humanæ. 8 Auditorum animos. 9 Poema ſerium iocis ſatyricis ita commiſcere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Purpurâ amict. 12 Ne vtamur ſermone humili & abiecto, qualis eſt tabernariorum & opificum oratio.

Aut,

Aut, [12] *dum vitat humum, nubes & inania captet.*
[13] *Effutire leues indigna tragœdia versus:*
Vt festis matrona [14] *moueri iussa diebus,*
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis.
Non ego [15] *inornata & dominantia* [16] *nomina solùm,*
Verbaq, Pisones, [17] *satyrorum scriptor amabo:*
Nec sic interdum [18] *tragico differre colori,*
Vt nihil interfit [19] *Dauusne loquatur, & audax*
Pythias, [20] *emuncto lucrata Simone talentum:*
[21] *An custos famulusque dei Silenus alumni.*
[22] *Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis*
Speret idem: sudet multum, frustraque laboret
[23] *Ausus idem. nec tantum series iuncturaque pollet,*
Tantum de medio [24] *sumptis accedit honoris.*
Syluis deducti caueant (me iudice) [25] *Fauni*
[26] *Ne, velut innati triuijs, ac pene forenses.*
Aut nimium teneri iuuenentur versibus vnquam,
[27] *Aut immundi crepent* [28] *ignominiosaque dicta.*
Offenduntur enim [29] *quibus est equus & pater & res:*
Nec, siquid [30] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
[31] *Æquis accipiunt animis,* [32] *donantue corona.*
[33] *Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,*
[34] *Per cius:* [35] *vnde etiam trimetris* [36] *accrescere iussit*
Nomen Iambeis: [37] *quum senos redderet ictus,*

12 Dum omnium hominum rationem refoluendo, ne incurrat, captans magna sæpe vires, quæ interdum nubes & cœlum verbero.
13 Ineptè loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est, in qua versus leues emittantur interrisi à, verbabitur inter satyros velut pudica fœmina, quæ non nisi coacta festis diebus modeste saltat.
14 Saltare.
15 Nomina simplicia & incondita.
16 Nomina propria, quæ in suo festo dominantur, non expulsa de sede sua à translatis, qualia sunt verba ad veneream spectantia, vt Mentula, Cunnus & similia.
17 Si ego satyram in tragœdia scriberem.
18 A tragica magna loquentia.
19 Virum Dauus, Pythias, Simo personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica.
20 De luso. Metaph. à ornithopedibus quibus lac subeundum est.
21 Bacchi nutricius.
22 Ex re nota non abhorsa fictum sequar. i. carmen satyricum fingam, atque ejusmodi erit carmen, vt quiuis speret se tale posse fingere.
23 Ausus idem. 24 Multum laboris sumat. 25 Comœdus idem.
26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, vt difficile sit imitari.
27 Rebus vulgaribus. 28 Et sylvis. Le professio numerosa prodiit in scenam similem.
29 Quorum princeps est Pan. A Græcis satyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triuiis. i. locis celeberrimis, ac pene in medio foro. 31 Ne versibus nimium excultis suaviliter luxuriant.
32 Aut verba nimis obscura loquuntur. 33 Quæ alicuius existimationem lædant. 34 Equites patricii & locupletes.
35 Frisi ciceris emptor, est homo pauper, & plebeius, qui ciceri, interea dum agebantur fabulæ & quouis alio tempore semem leuaret. 36 Patienter audiunt. 37 Remunerant. Nam bonos potrat hedera coronabant. 38 Iambus ex duabus syllabis conficitur priore breui, posteriore longa. 39 Per celeriter currens, qui cito pronunciat, præsertim si comparetur cum spondeo tardo. 40 Ex quo, quod Iambus sit ita citus, inde Iambeos versus senarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris addi. 42 Quum haberet sex pedes.

An tragica & grauior persona loquatur qualis fuit Silenus custos & minister

43 Primus

43 *Primus ad extremum similis sibi.* 44 *non ita pridem,*
Tardior vt paulò 45 *graiórque veniret ad aures,*
Spondeos stabiles in iura paterna 46 *recepit*
47 *Commodus, & patiens: non vt de sede secunda*
Cederet aut quarta 48 *socialiter.* 49 *hic & in* 50 *Actii*
Nobilibus trimetris apparet rarus & Ennii.
In scenam missos 51 *magno cum pondere versus,*
Aut operæ celeris nimium, curæq; carentis,
Aut ignoratæ 52 *premit artis crimine turpi.*
Non quilibet videt 53 *immodulata poemata iudex:*
Et data Romanis venia est 54 *indigna poetis.*
55 *Idcircóne vager, scribámque libenter? an omnes*
Visuros 56 *peccata putem mea, tutus, &* 57 *iusta*
Spem veniæ cautus? vitauí denique culpam,
58 *Non laudem metui.* 59 *vos exemplaria* 60 *Græca*
61 *Nocturna versate manu, versate diurna.*
At nostri proauí Plautinos & 62 *numeros &*
Laudauere 63 *sales: nimium patienter* 64 *utrumq;,*
(Ne dicam 65 *stultè) mirati: si modò ego* 66 *& vos*
Scimus 67 *inurbanum lepido seponere dicto,*
Legitimúmq; sonum 68 *digitis callemus & aure.*
Ignotum tragicæ genuis inuenisse Camœna
Dicitur, & plaustris vexisse poemata 69 *Thespis:*
Quæ 70 *canerent agerentq;* 71 *peruncti fœcibus ora.*
Post hunc 72 *personæ pallæq; repertor* 73 *honestæ*

42 A principio ad finem, olim ex Iambis dimetrat constant.

44 Non dia est, quòd inferi corpement spondei & alij pedes inter Iambos.

45 Vox tardior ad mouendos animos aptior sed mori, tamen percipitur stegnis.

46 Iambus recipit Spondeos stabiles (i. graues & tardos) in sua iura, sed ita, vt è secunda aut quarta sede non depellerentur.

47 Sese accommodans & libenter locó dans spondæis.

48 Interuè. pariter.

49 Hic Iambos.

50 Actius & Ennius in Tragœdijs quas scripserunt, raros Iambos adhibuerunt.

51 Versus celebris Spondeis tardatos.

52 Iambus raró adhibitus premit. i. indicat versus perperàm & negligenter scribi, vel sine arte & nimis neotanter.

53 Poemata methodo & modulo poetico non rectè edita.

54 Indignè, immeritò. 55 Idcircóne sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animadversurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Vt nihil scribam venia dignum, sed per se laudem meretur. 58 Ie solas laudem meretur, qui rectè facit, non qui culpam vitauit.

59 O Pisones. 60 Græci optimè & cause scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum nimis. 62 Numeros poeticos. 63 Facetias.

64 Numeros & sales. 65 Stulte festiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia.

66 Et vos ô Pisones. 67 Inurbanè dictum ab eleganti loco distinguere.

68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo an versus sit numerosus.

69 Thespis Atheniensis primus poeta tragicus, tragœdias docuit. atque egit in plaustris, quibus poetæ circa vicos fuerunt circumducti ante quam scena esset inuenta.

70 Ipsi Poetæ. 71 Habentes ora fœcibus vini peruncta. Nondum enim vlla erat personarum.

72 Reperter larue. qua vera hiis ionum facies fuit tecta, ne agnoscerentur.

73 Pallæ decoræ, quæ ad imos vsque pedes esset demissa.

74 Scenam modici instituit.
75 Perfectiorem e-loquentiam.
76 Gestat cothurnum quo utuntur tragœdi.
77 Tragœdijs vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus commixti nonnatim infectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Ablatum, legis pœna pertentus. *Vel tunge, turpiter, cum Gronio accusati.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo præterniserunt.
84 Quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas, in quibus prætextati (i. personæ nobiles) fierunt induti.
86 Fabulas tabernarias, in quibus plebeiæ & privatæ personæ fierunt induti.
87 Virtute militari.

Æschylus, & modicis instruxit 74 pulpita tœnis,
Et docuit 75 magnumq́, loqui, 76 nitique cothurno.
Successit vetus 77 his comœdia, non sine multa
Laude. sed 78 in vitium libertas excidit, 79 & vim
Dignam lege regi. 80 lex est accepta: chorúsque
81 Turpiter obticuit, 82 sublato ivre nocendi.
83 Nil intentatum nostri liquere poetæ.
Nec minimum meruere decus, 84 vestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui 85 prætextas vel qui docuere 86 togatas.
Nec 87 virtute foret clarisve potentius armis
Quàm 88 lingua, Latium: 89 si non offenderet vnum-
-quenque poetarum 90 limæ labor 91 & mora. vos ô
92 Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
Multa dies & 93 multa litura coercuit, atque
94 Perfectum decies non castigauit ad vnguem,
95 Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, & 96 excludit sanos Helicone poetas
Democritus: 97 bona pars non vngues ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, 98 balnea vitat.
Nanciscetur enim 99 pretium nomenq́, poetæ,
1 Si tribus Anticyris caput 2 insanabile 3 nunquam
Tonsori 4 Licino commiserit. ô ego 5 lætus,
Qui purgo bilem 6 sub verni temporis horam.
Non alius faceret 7 meliora poemata. verùm

88 Eloquentiâ & re literaria. 89 Si vnusquisque Poetarum sua scripta emendaret accuratiùs, &c. 90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui limo opus suum perpoliunt. 91 Poemata in editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Pisones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet imatum. 94 Non perfectissimè poliuit. Metaph. ducta à marmoratijs artificibus, qui vngulibus imcturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putauit ingenium fortunatius i. multo melius esse ad scribendo poemata, quàm artem quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poetas, qui non intuitunt. Fit Helicon mons Bœotiæ Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curat vngues pexiores cornmque forcipe demere. 98 In balneis non lunatur. 99 Authoritatem & dignitatem Poetæ. 1 Si insana speciem præ se ferat. In Insula Anticyra multum nascitur helleborí, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput, quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum cornerit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare, quòd odisset Pompeium. 5 Ego fultus. 6 In vere, quod tempus purgationibus Hippocrates attribuit. 7 Meliora quàm ego, nisi me purgarem.

[1] *Nil tanti eſt.* [2] *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, [10] *exors ipſa ſecandi:*
[11] *Munus & officium, nil ſcribens ipſe, docebo:*
Vnde parantur [12] *opes:* [13] *quid alat* [14] *formetq; poëtam*
Quid deceat, quid non: quo virtus, quo ferat [15] *error.*
Scribendi recte, [16] *ſapere eſt & principium & fons.*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere* [18] *chartæ*
[19] *Verbaq; prouiſam rem non inuita ſequentur.*
Qui didicit, [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo ſit amore parens, quo frater amandus & hoſpes:
Quod ſit [21] *conſcripti quod iudicis officium: quæ*
Partes in bellum miſſi ducis: ille profectò
Reddere perſonæ ſcit [22] *conuenientia cuique.*
Reſpicere [23] *exemplar vitæ morumq; iubebo*
[24] *Doctum imitatorem,* [25] *& veras hinc ducere voces,*
Interdum ſpecioſa [26] *locis, morataq; recte*
Fabula, [27] *nullius Veneris,* [29] *ſine pondere & arte,*
[30] *Valdius oblectat populum,* [31] *meliuſque moratur,*
Quàm verſus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæque canoræ.*
[34] *Grajis ingenium, Grajis dedit* [35] *ore rotundo*
Muſa loqui, præter laudem [36] *nullius auaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus aſſem*
Diſcunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius [40] *Albani, ſi de* [41] *quincunce remota eſt*
Vncia, quid ſuperat? poteras dixiſſe, [42] *triens.* [43] *eu,*
Rem poteris ſeruare tuam. [44] *redit uncia: quid ſit?*

[1] Nil tanti eſtimo, vt addici poſſim ad imitandum huius Democritum.
[2] Ergo ego cotis i munus obeo.
[10] Sine ſorte & facultate ſecandi.
[11] Docebo munus Poetarum.
[12] Opes Poetices, i. res & facultas poetica.
[13] Inuentio ſcilicet.
[14] Quod informet & erudiat, utrumque *Encomio & reliquas partes.*
[15] Artis & virtutis ignoratio.
[16] Philoſophum eſſe, non infantem.
[17] Materiam, argumentum.
[18] Philoſophorum ſcripta, vel libri à Socratis diſcipulis ſcripti.
[19] Elocutio præparatam inuentionem vltro ſequitur. Rerũ enim copia verborũ copiam gignit. Cicil. de Orat.
[20] Qui ſcit in tribuendis officijs, cui debeat habere perſonarum; cognoſcit ille quid deceat, eſſeque optimus Poëta.
[21] Senatoris.
[22] τὸ πρέπον vel decorũ. [23] Idæam ſeu perfectam ſpeciem vitæ humanæ. [24] Eruditum & prudentem Poëtam. [25] Et hinc ſi ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. [26] Locis communibus ornata vel vt alij legunt, locis refecta. [27] In qua mores perſonarum ſcitè experimentur. [28] Nullius eleganter. [29] Sine verborum grauitate. [30] Validius. [31] Magis delectat. [32] Sententiarum expertes. [33] Veſtes lineæ, qui ſunt nihil aliud quàm inanis perſtrepentium vocum congeries. [34] Græci eloquentiam cum ſapientia coniunxerunt. [35] Rotundè & eleganter. [36] Nullius rei cupidi. [37] Romani pueri ſtatim à pueritia diſcunt, artes ad rem augendam, Græci non item. [38] Ad lembo, dividendo, diminuendo, multiplicando, ſubtrahendo, quæ partes ſunt Arithmeticæ. [40] In partes plurimas & minutiſſimas diuidere. [40] Fœneratoris conſilium. [41] De quinque vncijs. [42] Quatuor vncijs. [43] Bene. *Verba ſunt patris vel pupilli reſpondentis pueri prodocti.* [44] Quincunci adduxit vncia.

41 Semis. ad hæc animos 46 erugo & 47 cura peculi
Quum semel imbuerit, speramus carmina 48 fingi
Posse 49 linenda cedro, & lævi seruanda 50 cupresso?
Aut prodesse 51 volunt aut delectare poetæ,
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, esto breuis: 52 vt citò dicta
Percipiant animi 53 dociles, teneántq; 54 fideles.
55 Omne supervacuum pleno de 56 pectore manat.
Ficta voluptatis causa 57 sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, 58 poscat sibi fabula credi:
59 Neu pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat alvo.
60 Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,
61 Celsi prætereunt austera poemata 62 Rhamnes.
63 Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci,
Lectorem delectando, pariterq; monendo.
64 Hic meret æra liber 65 Sosiis: hic & mare 66 transit,
Et longum noto scriptori 67 prorogat ævum.
68 Sunt delicta tamen quibus ignoscere 69 velimus.
Nam neque chorda sonum reddit 70 quem vult manus & 71
Poscentiq; gravem persæpe 72 remittit acutum: (mens
Nec semper 73 feriet quodcunque 74 minabitur arcus.
Verùm vbi 75 plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar 77 maculis: quas non 78 incuria fudit,
79 Aut humana parum cavit natura. 80 quid ergo?
Vt scriptor si peccat idem librarius 81 vsque,
82 Quamvis est monitus, venia caret: & citharœdus

41 Dimidia pars liber. i. seu vncia.
46 Auaritia, qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaphi. ducta à metallis.
47 Cupiditas opũ.
48 Scribi posse.
49 Quæ perpetuò vigeant, ea eruuntur quæ cruor sucro linuntur non putrescunt.
50 In capsa ex cupresso, arbore bene olenti.
51 Debent.
52 Vt animi docilitatis percipiant tua dicta.
53 Quando est ingenij.
54 Quando est memoriæ.
55 Quæ superuacua sunt, efficiunt è memoria necesse eſt.
56 Pectus pro Memoria ponitur.
57 Verisimilia esse debent.
58 Poscat sibi credi. i. audeat spectatoris oculis atque auribus subijcere.
59 Neue fingat poeta Lamiam deuorasse infantem, atque eundem puerum alio vtum fuisse exemplum. hoc enim abhorret à fide & natura.
60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia. *Alludit ad Centuriæ, in quas singulæ tribus erant diuisæ.*
61 Iuuenes excelso animo contemnunt poemata multa voluptate condita.
62 Equites Romani à Romulo sic appellati.
63 Omnibus & tenuem & iucundum sollertia præstantissimus Poeta iudicatur, qui dulcis est in poemate & vtilis. 64 Iliusmodi poema pretium meretur & multos repetit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librarijs. 66 Ad exteras nationes.
67 Nam præstantes Poetæ etiam mortui viuunt. 68 Sunt quædam Poetarum errata.
69 Ignoscere oportet. 70 Vt Musici aliquando errant, sic etiam Poetæ.
71 Sonum, quem manus & voluntas exprimit. 72 Citharœdo.
73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius.
75 Quodcunque arcus minabitur ferire.
76 Plura ornamenta. 77 Errabi. 78 Quæ negligentia non induxit.
79 Aut quæ natura humana non potuit cauere.
80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus.

Ridetur

Videtur, chorda qui semper [85] oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, fit [84] Chœrilus ille
[85] Quem bis terque bonum, cum risu miror. [86] & idem
Indignor [87] quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas [88] est obrepere somnum.
[89] Ut picturа, poesis. [90] erit quæ, si propius stes,
[91] Te capiet magis: & quædam, si longius abstes.
[92] Hæc amat obscurum, [93] volet hæc sub luce videri,
Iudicis [94] argutum quæ non formidat acumen.
[95] Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.
[96] O maior iuuenum, quamuis & [97] voce paterna
[98] Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum
[1] Tolle memor: [2] certis medium & tolerabile rebus
Recte concedi. consultus iuris, & actor
Causarum mediocris, abest [3] virtute diserti
Messalæ, [4] nec scit quantum Cossellius Aulus:
Sed tamen [5] in pretio est. [6] mediocribus esse poetis
Non homines, non di, non concessere [7] columnæ.
Vt gratus inter mensas [8] symphonia discrepat,
[9] Et crassum unguentum & [10] Sardo cum melle papaver
Offendunt, poterant [11] duci quia cœna sine istis:
Sic animis natum inuentumq; poema iucundis
[12] Si paulum à summo discessit, [13] vergit ad imum.
[14] Ludere qui nescit, [15] campestribus abstinet armis:
Indoctusque pilæ [16] discive [17] trochique quiescit,

81 Semper vnum eandemque chordam tangendo.
84 Est similis Chœrilo malus poeta.
85 Quem miratur solo & duobus vel tribus locis laudabiliter cecinisse.
86 Et ego idem indigne ferendum Homerum vel alium excellentem poetam lapsum esse animadvertam.
87 Quandoquidem.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita se habet vt pictura. Nam pictura est poesis muta: poesis, picturа tanta pictura.
91 Alia pictura nos ipsa rerum similitudine magis afficit, quæ in luce quò magis spectatur, eò magis placet. alia vero ratione linearumtantum conflata laudari potest, sed procul inspicienti ita possit placere, quo diligentius examinatur, eo videatur excellentior. ut si sit deterior, leuiter tantum & obiter est legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.

91 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel difficile ingenium Iudicis. Indoctis.
96 Poetisma adhuc tel. at bona decies repetita placebit. 97 O Piso, qui duobus fratribus natu es præstantior. 98 Paternis præceptis. 99 Continuatis ad rectum poetices imitationem. 1 Quæ tibi quod dictum sum, & memoriæ tene.
2 Quibusdam artibus & disciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (si non excellentem cognitionem) concedi ac poetice mediocris tolerabilis non est. 3 Ab eloquentia Messalæ Corvini abest i. Messalo diserto multò est inferior. 4 Non est tam doctus in iure ciuili, quam Aulus Cassellius. 5 Quamvis sit mediocris. 6 Verùm, vt portæ sint mediocres, non homines non Dei. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel à quibus libri proponerentur venales. 8 Modica nullam continentem vtilitatem. 9 Vnguentum obtusi odoris, quo veteres in cœna caput sibi vnxerunt. 10 Quod deterrimum est pro pote e herbis amaris, ex quibus apes mel sibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulum ab excellentis excessit. 13 Extremi ordinis & infelicem, & vix vllo est numero. 14 Ludere hastam iacere currere, saltare & similia. 15 Abstinet omni quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib 1. 17 Trochus ad ludum puerilem est excogitatus.

18 Ne

18 Ne sequentes spectatores cachinnentur, qui in Campum Martium spectatum venerunt & coronâ coestiterunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 *Verba sunt Praetextati.* Cur inquit, versus non faciam quum sim liber & ingenuus, &c.
22 Reperta habere in bonis quadringenta millia aeris.
23 Nullis vitijs coopertus.
24 Tu, ô Piso.
25 Repugnante natura. i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante.
26 Ea est tibi prudentia.
27 In posterum.
28 Sp. Metij Tarpe, critici, de quo Sat. 10. lib. 1.
29 Patris tui.
30 In multos annos suppeditare, vt pariore linâ contegatur.
31 Si libros domi continet, ne foras exeant.
32 Vox ore emissa.
33 Homines fetos & inanes.
34 Vites diuinas.
35 Metalis cedibus & vitis ferino.

Ne ſpiſſe riſum tollant [19] *impunè corone:*
[20] *Qui naſcit, verſus tamen audit fingere.* [21] *quidni?*
Liber & ingenuus, praeſertim [22] *cenſus equeſtrem*
Summam nummorum, [23] *vitioſque remotus ab omni.*
[24] *Tu nihil* [25] *invita dices faciesve Minerua:*
Id tibi iudicium eſt, [26] *ea mens: ſi quid tamen* [27] *olim*
Scripſeris, in [28] *Metij deſcendat iudicis aures,*
[29] *Et patris, & noſtras: nonumque prematur in annum*
[31] *Membranis intus poſitis, delere licebit*
Quod non ediderit: ſcit vox [32] *miſſa reverti.*
[33] *Sylueſtres homines* [34] *ſacer interpresque deorum*
[35] *Cedibus & victu fedo deterruit* [36] *Orpheus.*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſque leones.
Dictus & [37] *Amphion Thebanae conditor arcis*
Saxa mouere [38] *ſono teſtudinis &* [39] *prece blanda*
Ducere quò vellet. [40] *fuit haec ſapientia quondam,*
Publica priuatis ſecernere, ſacra profanis:
Concubitu prohibere [41] *vago,* [42] *dare iura maritis:*
[43] *Oppida moliri: leges incidere* [44] *ligno.*
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtaeuſque [45] *mares animos in Martia bella*
Verſibus [46] *exacuit. dictae per carmina* [47] *ſortes:*
Et vitae monſtrata via eſt: [48] *& gratia regum*
[49] *Pieriis tentata modis:* [50] *ludiſque repertus,*
[51] *Et longarum operum finis:* [52] *ne forte pudori*
Sit tibi Muſa lyrae [53] *ſolers, & cantor* [54] *Apollo.*

36 Calliopes & Apollinis filius. 37 Amphion Iouis & Antiopae filius. Musicen praestantissimus. 38 Cytharae cantu. 39 Prece, quam cum sono sociabat, et Musici faciunt. 40 Aliquando fuit &c. sapientia in Poetis vt docerent publica à priuatis separare &c. 41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quam feminis dare leges, quibus cogantur matrimonii castitatem inuiolatam seruare. 43 Vrbes aedificare. 44 In ligneis tabulis leges describere, constitutae legendas proponere. 45 Animos fortes & feruentes. 46 Excitauit & temperauit ad coetum acuit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum cum subditis comparata est. 49 Carminibus Musicum, quae Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum. 51 Comoediae. Tragoediae. 52 Et respice animi post longos labores. *Animum cum stilo versus & spectacula.* 53 Haec dixi, ô Piso, ne te pudeat portam esse. 54 Apollo inuentor citharae, qui Musis praeest.

Natura

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum est: ego nec studium sine diuite vena,
Nec rude quid prosit video ingenium. alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer: sudauit & alsit:
Abstinuit Venere & vino. qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata pango.
Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est
Et, quod non didici, sanè nescire fateri.
Vt præco ad merces turbam qui cogit emendas,
Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Si verò est vncum qui vellè ponere possit,
Et spondere leui pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum: mirabor si sciet inter-
-Noscere mendacem verumque beatus amicum.
Tu seu donaris seu quid donare velis cui,
Nolito ad versus tibi fictos ducere plenum
Lætitiæ. clamabit enim, Pulchrè, benè, rectè.
Pallescet super his: etiam stillabit amicis
Ex oculis rorem: saliet, tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: sic
Deridet vero plus laudatore mouetur.
Reges dicuntur multis vrgere culullis,

51 In controuersiam vocatur, vtrum Poeta nascatur an fiat?
56 Ars sine fœcundo ingenio.
57 Ingenium a te non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus iuuent.
59 Conitentis.
60 Labore & opere ad finem peruenire sibi propositum.
61 παῖς ὤν. Cum esset puer.
62 Calorem sudis & frigora pertulit.
63 Romæ, postea vino abstinebam.
64 Tibicen adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythijs (ijs in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem serpentē occiderat) hic Tibicen discit &c.
65 His miseris temporibus.
66 Compono, I. Ego possim mira poemata componere, inquit malus poeta.
67 Metaph. ducta à ludis puerorum & iuuenū ad certandum cohortantium, qui studium imponentes eis qui velint ad calcem peruenire. Sic indoctus, & gloriosus poeta non vult in extremo ordine versari, sed suam tegit ignorantiam iactatione & audacia. 68 In cursu relinqui. 69 Et sanè turpe est multa (inquit malus Poeta) facere, quod non didici. 70 Qui coegerat. 71 Sic Poeta locupletes assentatores ad poemata sua (est indoctis ea laudanda beneficijs prouocat. 72 Si sit Poeta, qui velum, i commissum tantum dare possit. 73 Et se eadem constituere pro paupere leui, qui quouis impellitur emolumenti spe. 74 Triſtibus. 75 Distinguere. 76 Beatus vt ipse se credet esse. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores possint cognosci. 78 Alicui. 79 Ad versus abs te scriptos. 80 Tecum adiecere adulatorem lætitia affectum ob suum vsilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poemata tua sic appetebantis. 82 Ad hæc pallescet, quasi nouo genere poematis obstupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ sunt ros oculorum) simulans se gaudere. 84 Præ gaudio saltabit. 85 Ἀναίσθητος, vanè, sine sensu. 86 Assentator. 87 Magnetur sibi non ex animo. 88 Poculis explorare.

Et [89] torquere mero, quem perspexisse laborent
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant [90] animi sub vulpe latentes.
[91] Quintilio siquid recitares, corrige, sodes,
Hoc (aiebat) & hoc. [92] melius te posse negares,
Bis terq; expertum frustra: [93] delere iubebat,
[94] Et male tornatos incudi reddere versus
Si defendere delictum quam [95] vertere malles,
[96] Nullum ultra verbum, aut operam sumebat inanē,
Quin [97] sine rivali teque & tua solus amares
Vir bonus & prudens versus reprehendet [98] inertes:
Culpabit [99] duros: incomptis [1] allinet atrum
Transuerso calamo signum: [2] ambitiosa recidet
Ornamenta. [3] parum claris lucem dare cogit:
[4] Arguit ambiguè dictum: mutanda [5] notabit:
Fiet [6] Aristarchus. [7] nec dicit, Cur ego amicum
Offendam [8] in nugis? [9] hæ nugæ seria ducent
In mala, derisum semel, [10] exceptumq; sinistrè.
[11] Vt, mala quem scabies aut [12] morbus regius urget,
Aut [13] fanaticus error, & iracundā [14] Diana,
[15] Vesanum tetigisse timent fugiuntq; poetam,
Qui sapiunt. [16] agitant pueri, [17] incautique sequuntur.
[18] Hic dum sublimes versus [19] ructatur, [20] & errat,
[21] Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foueamue: [22] licet, succurrite, longum
Clamet, Io ciues, non sit qui [23] tollere curet.
Si quis curet opem ferre & [24] demittere funem,

89 Vinum, ingeniorum lenes est tormentum.
90 Animi dolosi, valsi, insidiosi.
91 Quintilio Varo poetæ Cremonensis, illic fuit alienorum scriptorum censorum & incorruptus iudex, de hoc Quintilio vide Od. 18. & Od. 19. lib. 1.
92 Si negares te melius posse id præstare, post quam bis vel ter. sæpius tentasses.
93 Quintilius iubebat adhuc corrigere vel censor dilendere, ne carmina legerentur.
94 Et versus non satis rotundos, imaue perpolitos emendare. Duæ sunt metaphoræ à fabris ferrariis & fabris ferrariis ducta.
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Versus arte carentes.
99 Male sonantes.
1 Transuerso calamo notabit & litram inducet.
2 Crebriora fuithera & ornamenta nimia florida amputabit.
3 Parum apertis.
4 Amphibologias vitupersabit.
5 Signo calami.
6 Vir calligator sencrus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus seligendis germanis, & in notis reiciendis iudex fuit acerrimus.
7 Sicut multi Adulatores dicunt.
8 In re leui.
9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse dicis, poetam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita vt optimum se poetam esse sibi persuaserit.
10 Male delectum ab amico adulatore.
11 Qui sapiunt non fugas timent fugientque malum poetam, quam illum, quem scabies, &c.
12 Iderilia, qua facies tota hominum fit crocea.
13 Morbus fanaticus, qui laborant furiis correpti.
14 Diana lymphatos efficit.
15 Poetam furore quodam, non studio & doctrina cum ingenio communiū excitatum.
16 Persequuntur.
17 Parum cauti.
18 Hic plurimum sibi tribuens.
19 Dum puerilos versus quasi ructus edit.
20 Et errat animo & corpore.
21 Si, vt auceps, qui merulis auibus insidias struit, in foueam (in perspicuos errores) incidit.
22 Quamuis longum i dia clames Io, ciues succurrite, succurrite.
23 Attollere.
24 Demittere funem in foueam.

Qui

Qui ſcit an [25] *prudens huc ſe dejecerit? atque*
[26] *Seruari nolit? dicam,* [27] *Siculeq; Poeta*
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem [28] *frigidus Ætnam*
Inſiluit. ſit ius liceátque perire [29] *Poetis.*
Inuitum qui ſeruat, [30] *idem facit occidenti.*
Nec ſemel hoc fecit, nec, [31] *ſi retractus erit jam*
[32] *Fiet homo, &* [33] *ponet famoſe mortis amorem.*
[34] *Nec ſatis apparet cur verſus faciltet: vtrum*
Mauerit [35] *in patrios cineres, an triſte* [36] *bidental*
Mouerit [37] *inceſtus. certè furit, ac velut vrſus,*
Obiectos caueæ [38] *valuit ſi frangere* [39] *clathros,*
Indoctum doctumq; fugat [40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit, tenet, occidítque legendo,*
[42] *Nec miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.*

25 An ſtimo & de induſtria.
26 Seruari non velit, ne emendetur.
27 Empedoclis Agrigentini.
28 Frigidus præſentis mortis horrore, vel, frigidum, a ſua bile affectus. *Æſt enim Melancholia frigidiſſima.*
29 Poetis, qui ſe nolunt corrigi.
30 Idem facit, qui occideret, idem præſtat.
31 Ab Æthna incenſus.
32 Fiet rationis particeps & ſanus. *Inſaniæ enim, homines eſſe.*
33 Ponet deponet amorem. *Curam non abijciet famoſæ*

mortis, I. mortis infamia. Nam ſuipſum occidere (quod fecit Empedocles) infame eſt. 34 Non ſatis perſpicuum eſt, vtrum ſceleris pœna an laus maior ſuerit poetæ, dum verſus faciens, ſepulchrino vitam ab ſubtrahit & ſe ipſi. 35 In patrium ſepulchrum. 36 Locum, in quem fulmen decidit, ita appellatum, quod hoſtiis bidentibus & ibi extructâ à ſacerdote expiaretur. 37 Pollutus ſacrificio in ſeruore n. furoris locum vel ædificium commiſit. 38 Si forte potuit frangere. 39 Septa vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cauea ne exirent, coercentur. 40 Poeta in recitando ſis carminibus ſibi moleſtus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam ſanguiſuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec ſanguine è completa exciderit.

FINIS.

QVINTI HORATII FLACCI Poemata,

Scholijs siue Annotationibus, quæ breuis Commentarij vice esse possint à *Ioanne Bond* illustrata.

STC 13790a

LONDINI,
Impensis *Georgij Bishop*.
1606.

CARSIUS

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO MAGNAE BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ ſunt artes (Princeps illuſtriſſime) in quibus Reges præcipuè verſati ſtudiumque ponere aut ſolent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercére hoſtilemque iniuriam propulſare poſſint: per hanc verò vt ſe & ſuos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus inſtitutiſque regere & temperare valeant. Quarum vtra ſit præſtantior, ſi quis in dubium vocabit, facilè profectò eſt iudicare, quòd hęc per quam ciuitates, regna & reſpublicę, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus ſit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non niſi neceſſariò reges confugiunt, tum ſcilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur ius ſuum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulſâ, ſimul & iure ſuo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica adminiſtranda, quocunque ſe reges vertunt, pios ſe & prouidos, ſapientes & iuſtos, communis ſalutis amantes & valdè ſtudioſos præbere oportet. Quod qui faciunt,

ſubditos (quibus præſunt) fortunæ bonis locupletes & copioſos, viribus corporis valentes & robuſtos, & (quod caput eſt) egregijs animi virtutibus ornatos reddunt & inſtructos. Itaque antiquiſſimi illi Poetæ, non aliam ob cauſam Palladem finxerunt armatam, quàm vt ſignificarent in regibus bellicam virtutem cum ſapientia coniunctam eſſe oportere. Qua ratione adducti priſci Heroës in diſciplinam doctorum hominum filios ſuos ſtudioſe tradiderunt. Alexandrum magnum docuit Ariſtoteles, Timotheum Cononis optimi Imperatoris filium Iſocrates, Epaminondam Lyſis Pythagoreus, atque vt veteres prætream, tu Princeps illuſtriſſime (quæ patris tui ſumma eſt prudentia & amor in te ſingularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, Challinerum, Neutonum atque alios omnes certè viros inprimis eruditos, qui concilio, eloquentia, omniſque ſcientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire poſſunt. Iam verò in ijs Autheribus qui ſapientiæ laudibus clarent, quique ad vitam benè & ſapienter inſtituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non poſtremum locum ſibi vendicant. Siquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honeſtatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantùm exceptis, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi ſingulari beneuolentia Poetas ſemper ſunt complexi. Nam Hiero Simonidem, Cato Ennium, Cæſar Auguſtus Virgilium, Varium & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in ſummo pretio habuit plurimiq; fecit: hunc, inquã, non vnũ de multis, ſed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris abſolutum; Poetam multiplici rerum copia re-

fertum

fertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum & Principe Christiano maximè dignum. Hinc est, quòd Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam, quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis & cõtemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur, sed contrà perfidiam, iniustitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, auaritiam atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis, si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas cæteraſque eius virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* sine controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt Lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpiùs legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi prægustant, ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad principis vitam spectantia; verùmetiam quid deceat quoduis genus hominum, quid deceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem, sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet, quod Philosophorum nullus distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offe-

rat,non potui (post patrem tuum) Patronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum,cui hos meos (qualescunque sunt) consecrarem labores. Qui si te in bonarum artium studijs iam optimè progredientem, quouismodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetæ verbis vtar) *Sublimi feriam Sydera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quòd tibi & reipublicæ vsui esse possit,præsertim in eo,quod te quasi viuam reddat imaginem *Patris* tui Regis potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (vt pro reliquis etiam ipse loquar) non solùm propter pietatem, iustitiã, clementiam, munificentiam, atque alios suauissimos mores venerámur & amamus, sed etiam propter incredibilem cùm in sacris tùm in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium, terque quaterque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis suis egregium & conspicuum omnium virtutum exemplar abundè supérque esse possit! Hunc igitur, quod facis,toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obserua, huius heroicas & diuinas virtutes imitare & penitùs exprime: & quò meliùs hoc præstes, da operam vt in literis & libris patrem tuum si non superare, at saltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum sis Regia stirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inspicias *Christianum Daporum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex est voce suauis,vultu amabilis, gestu & statura corporis admodum decorus atque procerus, sic certè pietate,prudentia, fortitudine atque alijs virtutibus & salutaribus artiũ maximarũ disci-

plinis

plinis ad regna sua moderanda est optimè instructus & eruditus. Cuius præsentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore suâ Regina serenissima & charissimis Nepotibus hilariter transigentis, non possum tacere quantoperè gaudeant Nostrates, cùm alijs de causis, tum maximè, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terrâ mariq́ue potentissimos arctissimo Religionis, Affinitatis, & Amicitiæ vinculo, quasi clauis trabalibus, coniunctos esse & copulatos, quorum diu viuat & valeat vterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatẽ simul & Celsitudinem, quàm diutissimè augeat & conseruet incolumem.

Celsitudini tuæ omni officio
deuinctissimus

IO. BOND.

Beneuolo Lectori.

QVùm iuuentutis eruditendæ munus sustinerem (quod saxum volui viginti annos & amplius) mihi semper in more positum fuit (Candide Lector) Annotationes quasdam seu scholia (si sic magis appellare placeat) discipulis meis tradere, in eum finem, vt scriptis commissa quæ verbo protuleram altiores in eorum animis radices agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum est, vt amicorum aliquot cùm hæc scholia in Horatium, nescio quo casu vidissent, me iterum atque iterum rogarent, vt in publicũ emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Persuaserunt tandẽ, quamuis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta sinistrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cùm iniusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare quod à Græcis prudentissimè dictũ est, μεμνεῖ δὲ μὴ ἁδὺ ὄντα μεμῆδε ὃ χαλαπὸν facillimum esse alienum opus reprehendere, sed nõ perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præstitisse. Hoc tamen (Lector benuole) pro certo habeto, me nullam dictionem, phrasin, aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem prætermisisse, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq; reddiderim. Præterea, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges morésque gentium, inusitatas loquendi formulas, omnia

omnia denique quæ habet Horatius paulò recondituora, ego ſic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter verſatus Horatium ipſum intelligat facillimè. Ita tamen vt ſingulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci vt eadem Annotationes genere, numero, caſu, modo, tempore & perſona conſonent & congruant. Quod ni facias, non pauca ex Annotationibus præ ſe ferent quandam ſpeciem orationis incõgruæ, & ſenſus videbitur expertes eſſe & vacuæ. Verùm, ſi eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & ſubſequente: certè Authoris ſenſum tibi manifeſtum reddent & valdè perſpicuum, qui ſolus eſt ſcopus & finis vnicus meorum laborum. Boni conſule Lector humaniſſime, ſic animos dabis maiora aggrediendi, ſi Deus largiorem huius vitæ vſuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid nouiſti rectiùs iſtis
Candidus imperti, ſi non, his vtere mecum.

Poſtremo hoc à te peto, vt errata (quæ non ſunt pauca) per incuriam in imprimendo commiſſa mihi ne des vitio ſed operis. Iterum vale
Auguſti 7. 1606.

Tui commodi ſtudioſus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, Salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisq; partibus, veniâ impetratâ, scriptum quæstorium comparauit. Ac primo Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo Titum sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis iudicijs, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Ante ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab illa parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subiecí. *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si consulter mihi fieret. Recte enim & non temerè feceris: quoniam id vsu mihi tecum esse volui. si per valetudinem tuam fieri possit.* Et rursus, *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque ἀνυπερηφανεῖν debemus.* Præterea sæpe eum, inter alios iocos, putissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnáque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, manuráque perpetuò credidit, vt non modo sæculare carmen componendum iniunxerit, sed & vindelicam victoriam Tiberij Drusíque priuignorum suorum: cumque

eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; poſt ſermones verò lectos, nullam ſui mentionem factam ita ſit queſtus, *Iratum me tibi ſcito quòd non in plariſque tui ſimilis ſcriptis mecum poſſimum loquaris. An veretis, ne apud poſteros tibi infame ſit, quòd videaris familiaris mihi eſſe?* Expreſſitque Eclogam cuius initium eſt,

Quum tot ſuſtineas tuas & tanta periclia ſolus
Res Italas armis tueris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem
Si longo ſermone morer tua tempora Cæſar.

Habitu corporis breuis fuit atque obeſus, qualis à ſeipſo & in Satytis deſcribitur, & ab Auguſto, hac Epiſtola. *Perſuaſit ad me Dionyſius libellum tuum, quem ego, ne accuſem breuitatem, quantuluscunque eſt, boni conſulo. Veteri autē mihi videris, ne maiores tui libelli ſint, quàm ipſe es. ſed ſi tibi ſtatura deeſt, corpuſculum non deeſt. Itaque licebit in ſexto riolo ſcribas, quum circuitu voluminis tui ὀχυκαὶ ἰσχνὸς, ſicut eſt ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam ſpeculato cubiculo ſcorta dicitur habuiſſe diſpoſita, vt quocunque reſpexiſſet, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in ſeceſſu ruris ſui Sabini aut Tiburtini, domuſque oſtenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi ſub eius titulo, & Epiſtola proſâ oratione, quaſi commendans ſe Mæcenati. Sed vtraque falſa puto. Nam Elegi vulgares, Epiſtola autem obſcura, quo vitio minimè tenebatur. Natus eſt V I. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Conſulibus. Deceſſit V. Kalend. Decemb. C. Mario Cenſorino & C. Aſinio Gallo Conſulibus, poſt nonum & quinquageſimum annum hæredè Auguſto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non ſufficeret ad obſignandas teſtamenti tabulas. Humatus & conditus eſt extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandē arte Poetam
Inſtruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine voclem
Diſpulit immiſſo cura ſecunda die.
Te meus inſolitâ perfudit luce Magiſter
Iámque potes pueris, & ſine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode 1.

Alios alia delectant, Horatius verò Poeta nomen præsertim Lyrici affectat.

MÆCÆNAS, [1] atauis edite regibus,
O & [2] præsidium & dulce decus meum:
[3] Sunt quos [4] curriculo puluerem Olympicum
Collegisse iuuat: [5] metaq; [6] feruidis
Euitata rotis, [7] palmaq; nobilis
Terrarum Dominos [8] euehit ad Deos.
[9] Hunc si [10] mobilium turba Quiritium
Certat [11] tergeminis [12] tollere honoribus
[13] Illum, [14] si proprio condidit horreo
Quicquid de [15] Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios [16] findere sarculo
Agros, [17] Attalicis conditionibus
Nunquam dimouerias, vt trabe [18] Cypria
[19] Myrtoum [20] pauidus nauta secet mare.
[21] Luctantem Icariis fluctibus [22] Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] Quassas, [24] indocilis pauperiem pati.

1 Antiquis regibus progenite, qui Menodorus putat, Mecœnatem patrem suum, Cocinna rex Etruscorū fuit atauus.
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum.
3 Sunt qui ludis delectantur, vtpote Olympiacis, in quibus conuictari solebant puluis quo quisque spargebantur.
4 Curru.
5 Terminos ad quē dirigitur curriculi cursus.
6 Rotæ currendo feruent.
7 Præmium victoriæ quæ hominem nobilitat.
8 Dijs æquiparat.
9 Hunc I. alium qui honoribus inhiat.
10 Po. Romanus in suffragijs ferendis semper erat mobilis & inconstans.
11 Honoribus amplissimis & maximis, vel. Ædilitate maiore, Prætura & Consulatu.
12 Extollere ad sublimioreu dignitatis gradum.
13 Illum, id est, alium hominem qui agriculturam exercet.
14 Si fastus est diues & copiosus arator.
15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cuiusmodi sunt in Libya regione frumenti feracissima.
16 Agros ligone fodere. Vel agros colere sarculo, quod est genus rastri. Græci τὸ σκαλίσαι vocant appellant.
17 Nunquam eum de sententia suaeduceas, quamuis regias opes ei offeras, cuiusmodi erant Attaliregis Pergami.
18 Nauc ex trabibus Cypriis compacta: pro quauis nauc.
19 Mare a Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum.
20 Propter naufragij metum.
21 Confligentem cum fluctibus Icariis.
22 Qui flat ab occasu hiberno.
23 Naues laceras.
24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.
27 Frangere diem, intermittendo laborem pabulosque corpus reficiendo.
28 Habens membra strata sub arbuto viridi id est, sub arbuto amœna & commissis idonea.
29 Omnis fons in origine sacer est, suoque murmure locanos allicit.
30 Litnus equitum est & incursus, tuba peditum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub aëre frigido.
33 Coniugis delicatæ.

25 *Est qui nec veteris pocula* 26 *Massici,*
Nec partem solido 27 *demere de die*
Spernit, nunc viridi 28 *membra sub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput 29 *sacræ.*
Multos castra iuuant, & 30 *lituo tubæ*
Permissus sonitus, bellaq; matribus
31 *Detestata. Manet sub* 32 *Ioue frigido*
Venator, 33 *teneræ coniugis immemor:*
Seu visa est catulis cerua 34 *fidelibus,*
Seu rupit teretes 36 *Marsus aper plagas,*
Me doctarum 37 *hederæ præmia frontium*
Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
Nymphasq; inque 38 *leues cum Satyris Chori*
39 *Secernunt populo:* 40 *si neque tibias*
41 *Euterpe cohibet, nec* 42 *Polyhymnia*
43 *Lesboum refugit tendere barbiton.*
44 *Quòd si me Lyricis vatibus inseres,*
Sublimi feriam sidera vertice.

34 Mira est canum fidelitas in dominos. 35 Seu effugit aper ruptis retibus ex teretibus & rotundo fune contextis. 36 Sabellus, pro quouis apro. 37 Poetæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 Me dignum faciunt vt propter excellentiam à vulgo segregor. 40 Si, quia sic placet Musis, quarum fauore hæc beneficia consecutus sum. 41 Vna ex Musis eaque iucunda. 42 Musarum altera, cui benedicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sapphus & Alcæus egregii Poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mæcenas) inter Lyricos Poetas numerabis, ad cœlum vtique euehar, idémque digito attingam. id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel, ero in oculis omnium, resplendens vt sidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM.
Ode 11.

In vindictam Iulij Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Augusti incolumitate constituitur.

2 Grandinis formidandæ, vt à Ioui ira præsentissima.
3 Iupiter.
4 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel Templa deorum quum fulmine percussisset, Romam terruit, id est, ciues vrbanos timere fecit.

I Am satis terris niuis, atque 1 *diræ*
Grandinis misit 2 *Pater: &* 3 *rubentę*
Dextera sacras 4 *iaculatus arces,*
Terruit vrbem:

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
[5] Seculum Pyrrhæ, noua monstra [6] questæ,
Omne quum [7] Proteus pecus egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit [8] ulmo,
Nota quæ sedes fuerat [9] columbis:
Et [10] superiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus [11] flauum Tiberim, retortis
[12] Littore Etrusco violenter undis,
Ire deiectum [13] monumenta regis,
Templaq; [14] Vestæ:
[15] Iliæ dum se nimium [16] querenti
[17] Iactat vltorem: [18] vagus & [19] sinistra
Labitur ripa (20 Ioue non probante) [21] Vxorius amnis.
[22] Audiet cives acuisse ferrum,
Quo grauis Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, [23] vitio parentum
Rara iuuentus.
[24] Quem vocet diuûm populus ruentis
Imperi [25] rebus? [26] prece qua fatigent
Virgines sanctæ minus audientem
[27] Carmina Vestam?
[28] Cui dabit partes scelus expiandi
Iupiter? tandem venias precamur,
Nube candentes humeros [29] amictus
[30] Augur Apollo.

5 Ne tempus cautionis rediret, cum Deucalion & Pyrrha soli ex vniuerso hominum genere reliqui Parnassum montem conscenderint, ibi vt se tutos ab aquarum vi conseruarent.

6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur.

7 Quum Proteus phocarum pastor & custos, pecus, id est, vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.

8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.

9 Turturibus vel Palumbibus.

10 In terram electa.

11 Tiberim turbidum & atrae coloris flauum.

12 Vndis repulsis à Littore Etrusco vel à Tyrrheno mare in quod Tiberis influit.

13 Regiam Numæ Pompilij.

14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci custos & pecus, cui Numa Pompilius ædem condidit.

15 Iliæ Romuli matri, Tiberis vxori, ubi qua Iulius Cæsar ortum habuit.

16 Conquerenti de Cæsaris nece.

17 Magnifici gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti vrbs est à sinistra. 20 Ioue indignante & penè inuito. 21 Tiberis suæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquiis ideòque rari. audient cives in ciuium corpora gladios exacuisse, quibus Persæ Po. Romani hostes perirent melius, id est, iustius perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem diuum vocet populus &c. 25 Libertati populi & dignitati Senatus erigentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impensè rogent & obtecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patrarunt Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros canentes nube amictos. 30 Vates, qui præsentia futura.

31 Venus, sic dicta a monte Eryce, vbi religiosissimè colebatur.

32 Circa quam locus volat.

33 Genus ex oculis tuis reiecisti (ô Mars) qui opem serę negligis.

34 Mars, pater Romuli qui Romam condidit.

35 Bellis, quæ sunt Martialudi & oblectamenta.

36 Galeæ expolity.

37 Virilis & truculentus, qualis esse Maurorum vultus.

38 Mutata figura tui in formam Augusti.

39 Augustum, cui Poeta assentatur Mercurium eum esse dicens.

40 Repræsentas.

41 Qui patriis te vocari Cæsaris vltorem. Ordo est. Siue ô tu ales, id est, alate Mercuri, filius almæ Maiæ patiens

Siue tu mauis, 31 *Erycina videns,*
32 *Quam locus circumuolat, & Cupido:*
Siue neglectum 33 *genus & nepotes*
Respicis 34 *autor,*
Heu nimis longo satiate 35 *ludo:*
Quem iuuat clamor, galeæq; 36 *leues,*
37 *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem.
Siue 38 *mutata* 39 *iuuenem figura*
Ales in terris 40 *imitaris, almæ*
Filius Maiæ, 41 *patiens vocari*
Cæsaris vltor:
42 *Serus in cœlum redeas, diuq́,*
Lætus interfis populo 43 *Quirini:*
Neue te 44 *nostris vitijs iniquum*
45 *Ocyor aura*
Tollat. 46 *hic magnos potius triumphos,*
Hic ames dici 47 *pater atque princeps:*
Neu sinas 48 *Medos* 49 *equitare inultos*
50 *Te duce, Cæsar.*

vocari Cæsaris vltor. 42 imitaris in terris iuuenem Augustum, mutatâ figurâ. 43 Vtinam serò in cœlum redeas, & diu vivas in terris. 44 Romulo, pro Po. Romano. 45 Nostris contemptionibus indignatus. 46 Velox ventus te tollat te in cœlum è conspectu nostro. 47 Romanor. 48 Augustus Senatus consulto Pater Patriæ appellatus est. 49 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 50 Ex equo pugnare. 51 Qui non modo princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, idóque dux inuictissimus.

ODE III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur. Deinde in hominum temeritatem audaciamq́; vehementer insurgit.

1 Ordo est. O nauis quæ debes suis Articis Virgilium tibi creditum precor sic te regat salutare Veneris fidus &c. vt suis Athenienses eum salvum restituas veluti tem ux fidei commissum. 2 Venus dicitur Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nauarum opitulatores.

Sic te, 2 *diua potens Cypri,*
Sic 3 *fratres Helenæ, lucida sidera,*

Ven-

Ventorumq́ regat [4] pater,
[5] Obſtrictis aluis, præter [6] Iapyga:
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et ſerues [7] animæ dimidium meæ.
[8] Illi robur & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] præcipitem Africum
[10] Decertantem aquilonibus,
Nec triſtes [11] Hyadas, nec rabiem Noti:
[12] Quo non arbiter Adriæ
Maior, tollere ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] gradum,
Qui [14] ſiccis oculis [15] monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infames ſcopulos [16] Acroceraunia?
[17] Nequicquam Deus [18] abſcidit
Prudens Oceano [19] diſſociabili
Terras, ſi tamen [20] impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt [21] vada.
[22] AVDAX omnia perpeti
Gens humana [23] ruit per vetitum nefas.
Audax [24] Iapeti genus
Ignem fraude [25] mala gentibus [26] intulit:
Poſt ignem ætheria domo
[27] Subductum, macies & [28] noua febrium

4 Æolus.
5 Alijs ventis vſui futuris & in vrbe inclauſis, quem admodum ab Æolo omnes venti dati ſunt Vlyſſi præter Zephirum, qui liber & ſolutus eum deferat in patriam.
6 Ventum ex Apulia flantem, iis vtilem, qui ex Italia in Græciam nauigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim vna eſt anima in duobus corporibus.
8 Erat ille animo robuſto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu terdum primus nauigare auſus eſt.
9 Africum impetuoſum, qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à fratre Hyante ſic dictas, nouitas almodum & pluuioſas, quæ ſub ortu & occaſu plauſtri ſolent exiſtere.
12 Quo Noto nullus eſt venter maior dominus maris Adriatici, id eſt, nullus obtinet imperium in mare Adriaticum, ſiue concitare, ſiue ſedare vult fluctus.

13 Quod genus mortis timuit ad quam quaſi gradibus venit. 14 Abſque lachrymis. 15 Cetæ, piſces monſtroſi. 16 Altos montes in Epiro à fulmine ſæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Fruſtrà Dei prouidentia diſſociauit terras à mari, & homines nihilominus audent nauigare. 18 Seperauit. 19 Quem neceſſe erat à terris ſecludi propter ſalutem hominum, aliorumque animantium, quæ vſui humano inſeruientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus, qui Dei conſilium in hoc, ſcilicet nauigando, videntur contemnere. 21 Loca in Mari periculoſiſſima. 22 Parata ad quamuis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res ſæpe vetitas. 24 Promethei Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus diſtribuit. 27 Poſt ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Innumera morborum multitudo totum occupauit.

Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius [29] *tarda necessitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *ardui est.*
[34] *Cœlum ipsum petimus* [35] *stultitia: neque*
Per nostrum patimur [36] *scelus*
Iracundi Iouem [37] *ponere fulmina.*

29 Necebitas mortis prius tarde & maturè senectâ venisse celeravit gradum & citius adesse. 30 Aëra apertum vel inane, ab hominibus infrequentatum. 31 Sed mihi, quibus propium est volare. 32 Hercules per vim descendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret. 33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus, vt olim Gigantes & Phaëton. 35 Per stultitiam, vbi nostra vitia enarrantur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus ira, ea sumit in manus vt improbos examinet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris descripta & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

Solvitur [1] *acris hyems* [2] *grata vice veris & Favoni:*
Trahuntq; siccas [3] *machinæ carinas.*
Ac neque [4] *iam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [5] *albicant pruinis.*
Iam [6] *Cytherea Choros ducit* [7] *Venus, imminente Luna:*
Iunctæq; Nymphis [8] *Gratiæ decentes*
Alterno terram quatiunt pede: [9] *dum graves Cyclopũ*
Vulcanus ardens [10] *vrit officinas.*

1 Veris sæuitiæ mollescit & relaxatus terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & astricta. 2 Hyems mordax & aspera. 3 Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est. 4 Zephiri, qui vere tempore suæ incipit.

5 Trahunt in mare ad nauigandum naues siccas, atque ideo siccas, quòd à principio Nouembris vsque ad initium Martij conquiescentes extra aquam in nauilibus. 6 Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco mouendas. 7 Vtin hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm vectam concha marina. 10 Venus duxi chori tam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam fulgentem, id est, propinquam, & supra caput locutem. 11 Aglaia, Euphrosyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant, pulcherrimè saltantes. 13 Dum Vulcanus in Ætna monte cudit fulmina cum Cyclopibus quorum opera & ministerio in iis fabricandis vtitur. 14 Non in vera vita, sed Poetæ vehementem ignis modum exprimit quo metalla liquefiunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi[15] *nitidus caput*[16] *impedire myrto,*
Aut flore,[17] *terra quem ferunt soluta.*
Nunc & in umbrosis[18] *Fauno decet*[19] *immolare lucis,*
Seu poscat agnam, siue malit hædum.
Pallida mors[20] *æquo pulsat pede pauperũ*[21] *tabernas,*
Regumq; turres. ô beate Sexti,
Vitæ summa breuis spem nos vetat inchoare longam.
Iam te premet nox,[24] *fabulæq; manes,*
Et domus[25] *exilis Plutonia.*[26] *quò simul mearis,*
Non regna vini sortiere[29] *talis,*
Nec tenerum[31] *Lycidam mirabere,*[32] *quo calet iuuentus*
Nunc omnis, &[33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput vngendo splendescent.
16 Coronare caput serto ex myrto, aut alijs floribus contexto.
17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ quæ hyemis calore fuerant coalitæ.
18 Anno iam explexo, scil. veris tempore.
19 Fauno rusticorũ Deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana.
20 Sacrificare vel agnam vel hædum, vtrum mauult.
21 Mors pallidos efficit.
22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat.
23 Domos honestiores.
24 Breue vitæ spatium longam spe rare vitam non vetat.
25 Sexum re opprimet mors, quæ, secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras.
26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur.
27 Domus tenuis & parua, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui atrocitè oculorum fugiunt nec possunt circumscribi.
28 Adiuam domum simul ac migraueris.
29 Non eris bibendi magister, cui constituendi leges in conuiuijs omnes parere necesse erat.
30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat.
31 Puerum mollem & delicatulum.
32 Cuius amore iuuenes nunc ardent.
33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eius complexu cupiẽt potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus
Grato Pyrrha sub antro?
Cui flauam religas comam
Simplex munditijs? heu quoties fidem
Mutatosq; deos flebit, & aspera
Nigris æquora ventis

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens ætati puerili proximus te tantùm in rosis vngit, id est, vt ibi suauiter amplectatur?
2 Delibutus vngẽtis quæ odores effundunt.
3 In fornice vel lupanari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando profitebant impudice ad captandam prædam.
4 Cuius gratis artibus fauos habes religatos, vt ea plectas?
5 Simplice mundicie contenta absque fumpruoso corporis cultu.
6 Promissis in lætitiam & perfidiam mutata.
7 Venerem cum suis pedissequis id est, Gratijs, risu, ioco, odoribus, alijsq; huiusmodi quæ tales amores comitari facileque mutari solent.
8 Allegoria est ducta à mari ventis agitato, significans meretricum blandicias more tempestatum mobiles esse & inconstantes.
9 Tempestates.
2 ventis agitatæ inter se.
10 Per æquora significat inconstantem fallacem, quæ ex fœdere & placido facta est fœua & implacabilis.

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *aurae*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites, me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiua paries indicat uuida*
Suspendisse [18] *potenti*
[18] *Vestimenta maris Deo.*

11 Infoetus, & talē in Pyrrha meretricē amorem non experſtus. 12 Te pulchrū & amabili. Quid enim auro amabilius? 13 Qui ſperat te ſibi ſoli vacantem & paratam fore ali s omnibus contemptis. 14 Inconſtantiæ mulierbris ignarus. 15 Miſeri ſunt ii, quibus non probata neque uſu cognita fulget & amabilis videtis. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. 17 Allegor. ducta à naufragis qui periculo elapſi Neptuno ſolebant ſuſpendere tabulam, in qua naufragii caſus depingebatur. 17 Quam voui mediis in periculis, id eſt, Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi ſua veſtimenta, in quibus fuerant ſeruati, Neptuno etiam conſecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa geſta decantabit, Horatius vero conuiuiis tantum & amoribus deſcribendis aptus eſt & idoneus.

Scriberis [1] *Vario fortis, & hoſtium*
Victor, Mæonÿ carminis alite,
Quam rem cunque ferox nauibus aut equis
Miles te duce geſſerit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleida [3] *ſtomachum,* [4] *cedere neſcÿ,*
Nec [5] *curſus duplicis per mare Vlyſſei,*
Nec [6] *ſæuam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbelliſq́, lyræ muſa potens vetat*
Laudes egregÿ Cæſaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingeni.*

1 Scriberis à Vario, Mæonij carminis alite, id eſt maieſtate carminis Homerici. vel, penna & ſtylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poetæ cantu prodito planè Mæonio. id eſt, Homerico, fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis fluuius. 2 Quamcunque rem. 3 Iram implacabilē Achillis, Pelei & Thetidē geniti. 4 Qui placari noluit. 5 Nauigationes longas ſubdoli Vlyſſis, qui aliud loquebatur aliud ſentiebat, vnde à Græcis dictus eſt, δόλιος. 6 Sauam propter varia homicidia in eādem familiā perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab AEgyſto, Clytemneſtra ab Oreſte filio eſt occiſa. 7 Nos qui tenui ſumus ingenio non audemus dicere grandia viribus noſtris imparia. 8 Dum Polyhymnia Muſa Lyrica (quæ poteſtatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas ſcribendas) me vetat deterere, id eſt, diminuere atque extenuare tuas & Cæſaris laudes. 9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Digne scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum [11] *Merionen? aut* [12] *ope Palladis*
Tydiden [13] *superis parem?*
Nos convivia, nos proelia virginum,
Sectis in iuvenes unguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, sive quid urimur,*
[16] *Non praeter solitum leves.*

10 Martem, id est, virum bellicosum tectum & indutum lorica, quę dura & solida est vt adamas.
11 Virum fortissimum, pulvere Troico significatum & obductum.
12 Pallas semper operam tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine diis equalem.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulneravit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in iuvenes, vt tamen ungues suos ad repugnandum si opus habeant, ne forte pugna sit cruenta, quod raro fit. 15 Sive quod sumus vacui, id est, valde otiosi, sive quid urimur, id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leves & inconstantes, quod amatoribus proprium est & vitiosum.

AD MVNATIVM PLANCVM, CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant civitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tibur, vbi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Laudabunt alij [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisve Corinthi*
Moenia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes, aut Thessala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus unum opus est, intacta Pallados* [9] *urbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Undique decerptam fronti praeponere olivam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditesque* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter eleganter structam triumphalem civitatem quæ fuit in eâdem insulâ. *aut* claram, ł præclaram pectibus, viris, moribus, legum præstantia &c. *aut* claram, ł. semper illustratam radijs Solis, qui poetis Rhodijs amore captus, insulam ab ea nominavit Rhodon. 2 Mitylene vrbs est in Lesbo. 3 Nobili bimari civitatem ab Amazonibus extructam, & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quòd hinc Ionio hinc Ægeo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs est in Bœotia à Cadmo ædificata: cuius filia Semele Bacchum peperit ex Iouis compressa. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœnissima in Thessalia. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus est. 9 Athenas Minervæ inclytæ vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Olina coronant, cum sola vndique, i. circum circa detonsa & brevibus facta malorem addunt ornatum. Alijs alia lectio magis arridet, viz. *Undique decerpta fronti praponere Olivam*, ut sit sensus. Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Olivam anteponere, quæ Palladis est propria. 12 Plurimi, ł. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vide Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentã in qua regnavit Agamemnon, ł Mycenæ Nympha sic appellata.

Me

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *aurae*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites, me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiua paries indicat uuida*
Suspendisse [18] *potenti*
[18] *Vestimenta maris Deo.*

11 Infoetus, & talē in Pyrrha mirabitur amorem non expertus.
12 Te pulchrā & amabili. Quid enim auro amabilius?
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore ali s omnibus contemptis.
14 Inconstātiæ mulierbris ignarus.
15 Miseri sunt ii, quibus non probata neque visu cognita fulges & amabilis videris.
16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Ll Allegor. ducta à naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam, in qua naufragii casus depingebatur.
17 Quam voui mediis in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis.
18 Neptuno imperium maris obtinenti.
19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant seruati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius vero conuiuijs tantum & amoribus describendis aptus est & idoneus.

Scriberis [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mæonÿ carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox nauibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec grauem
Peleidē [3] *stomachum,* [4] *cedere nescij,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Vlyssei,*
Nec [6] *seuam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbellisq; lyrae musa potens vetat*
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingenij.*

1 Scriberis à Vario, Maronij carminis alite, id est maiestate carminis Homerici. vel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta canto prædite planè Maronio. id est, Homerico, fuit enim Homerus, aut ex Maronia, aut Maronis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilē Achillis, Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari noluit.
5 Nauigationes longas subdoli Vlyssis, qui aliud loquebatur aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est, δόλιος.
6 Sauam propter varia homicidia in eādem familiā perpetrata. Nam Pelopa à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab Ægysto, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa.
7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia.
8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & inepta ad res bellicas scribendas) me vetat detenere, id est, diminuere atque extenuare tuas & Cæsaris laudes.
9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Digne scripserit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionen? aut* [12] *ope Palladis*
Tydiden [13] *superis parem?*
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, siue quid vrimur,*
[16] *Non præter solitum leues.*

10 Martem, id est, viros bellicosos tectos & indutos loricis, quæ dura & solida est vt adamas.
11 Virum fortissimum, puluere Troico squallidum & obductum.
12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine diis æqualem.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulnerauit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in iuuenes, vt tamen vngues suos ad repugnandum & non habeant, ne forte pugna sit cruenta, quod rarò fit. 15 Siue quòd sumus vacui, id est, valdè otiosi, siue quid vrimur, id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leues & inconstantes, quod amatoribus proprium est & vsitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM, CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant ciuitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tibur, vbi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Laudabunt alij [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes, aut Thessala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnum opus est, intacta Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditesq;* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium ciuitatum quæ sunt in eâdem Insulâ. *aut* claram, i. præclaram pectibus, vijs, mœribus, legum præstantia &c. *aut* claram, i. semper illustratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Insulam ab ea nominauit Rhodon. 2 Mitylene vrbs est in Lesbo. 3 Nobili bimari ciuitatem ab Amazonibus extructam, & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quòd hinc Ionio hinc Ægeo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs est in Bœotia à Cadmo ædificata cuius filia Semele Bacchum peperit ex Iouis compressa. 6 Nobilis fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœnissima in Thessalia. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus est. 9 Athenas Minervæ inviolatæ vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Oliua coronare, cuius solia vndique, i. circum circa detonsa, & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alijs alia lectio magis arridet, viz. *Vndique decerpta fronti præponere Oliuam*, ut sit sensus. Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere, quæ Palladis est propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentâ in qua regnauit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatâ.

Me

Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon,*
Nec tam [16] *Larissæ* [17] *percussit campus opimæ;*
Quàm [18] *domus Albuneæ resonantis,*
[19] *Et præceps Anio, &* [20] *Tiburni lucus, & uda*
[21] *Mobilibus pomaria riuis.*
[22] *Albus ut* [23] *obscuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæq; labores
Molli Plance [24] *mero: seu te fulgentia* [25] *signis*
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer [26] *Salamina patremq;*
[27] *Quum fugeret, tamen uda Lyæo*
Tempora [28] *populea fertur vinxisse corona,*
[29] *Sic tristes affatus amicos,*
Quo nos cunque feret [30] *melior fortuna parente,*
Ibimus, o socij comitesq;
Nil desperandum Teucro duce, & [31] *auspice Teucro.*
Certus enim promisit Apollo
[32] *Ambiguam tellure noua Salamina futuram.*
O fortes [33] *peioraq; passi*
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [34] *iterabimus æquor.*

15 Lacedæmon dicitur patiens ob ferarum disciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram loris flagellati vsque dum sanguis è visceribus exiret, ne ingemuerunt quidē.
16 Larissa est vrbs in Thessalia, à qua & Achilles Larissæus dictus est.
17 Permouit, afficit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vna cum fonte consecratum.
19 Fluuius Anio de celso scopulo multam aquam deorsum effundens.
20 Tiburnus primus Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria discurrentibus riuis irrigua.
22 Notus serenus.
23 Cœlo caliginoso.
24 Vino suauis.
25 Siue militiæ siue domi tuæ erit.
26 Aquila, Draco, aliæque id genus signis militabant.
27 Ciuitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Aiacem.
28 Quamuis fugeret.
29 Caput vino madidum. Lyæus nomen Bacchi, ponitur pro vino.
30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat.
31 Melior, quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negauit.
32 Me Teucro hortatore.
33 Apollo non fallax aut mendax.
34 Promisit duas fore Salaminas, quarum altera nunc est in Attica, alteram ego & vos condemus in Cypro.
35 O passi grauiora! *Virg.*
36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM Ode. VIII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

Lydia dic, per omnes
Te Deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ.
2 Iuuenem mollem.
3 Dum tui amore captus est.

[4] *Perdere?*

[4] Perdere? cur apricum
Oderit [5] campum, [6] patiens pulueris atque solis?
Cur neque [7] militaris
Inter æquales equitet, Gallica nec [9] lupatis
[10] Temperet ora frenis?
Cur timet flauum Tiberim [11] tangere? [12] cur olivum
Sanguine [13] viperino
Cautiùs vitet? neque iam liuida gestet [14] armis
Brachia: sæpe [15] disco
[16] Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito.
[17] Quid latet? vt marinæ
[18] Filium dicunt Thetidis [19] sub lacrymosa Troiæ
Funera: [20] ne virilis
Cultus in cædem & [21] Lycias proriperet catervas.

4 Eius boni obliuiscere & corporis vires frangere.
5 Campum Martium cur oderit?
6 Quum possit pati pulueremque & solem, & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum ora.
9 Ferreis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus.
10 Moderetur & sibi parere doceat.
11 Tiberim transire.
12 Cur lectum horteculturi vtchontur vagante quod ex cera fit olco subacta. 13 Sanguine Venenoso. 14 Frequenti armorum pondere 15 Disco nobilitatus, qui quidem ludus erat primo Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum, iaculo fortiter & expeditè emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter mulieres latet & emolescit? 18 Achillem, qui, à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnosceretur, in Insulam Scyrum ad Diomedem est deductus. 19 Paulò ante euersionem Troiæ. 20 Ne vestitus vt filius eum in bellum Troianum protraheret. 21 Potuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM. Ode 11.

Quo magis sæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

Vides vt alta [1] stet niue candidum
[2] Soracte: nec iam sustineant [3] onus
Syluæ [4] laborantes: geluq;
Flumina [5] constiterint acute?
Dissolue frigus, ligna super foco
[6] Largè reponens: atque [7] benignius
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte conspiciatur vel à longinquo apparens niue plenum.
2 Mons in Falisco, quem hodie appellant montem Diui Syluestri, eò quòd in eiusdem montis spelunca ad plurimum tempus se continuisse dicitur.
3 Nimis ponderi. 4 Onerismagnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à sursu desistunt fluere. 6 Copiosè pro foci magnitudine. 7 Largius quàm solebas prome de dicta Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Tha-

O Thaliarche merum [8] *diota.*
Permitte diuis cætera: qui [10] *simul*
Stravere ventos æquore [11] *feruido*
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quem fors dierum cunque dabit,* [14] *lucrò*
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec virenti canities abest*
Morosa. nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenesq; [19] *sub noctem* [20] *susurri*
[21] *Composita repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusq; dereptum lacertis,*
Aut digito male pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac. i. postquam ventos inter se concertantes compresserunt.
11 Mari concitato, vt solet aqua in aheno feruere.
12 Non commouentur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τὸ χρὴ δαίμων &c.
14 In lucro depone.
15 Dum puer es, adolescens, imberbis.
16 Chorea dicitur à choro, vbi iunctis manibus saltatur.
17 Quamdiu tibi iuuenis & adhuc virentis ætatis canities. (S. Senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ. i. loca in quibus Rom. iuuentus se exercebat. 19 Paulò ante noctem. 20 Colloquia, quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te vsurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed vt seipsa prodat. 23 Armilla vi ablata ex lacertis, aut annulus à digito malè f. parum pertinaciter retinenti. Nam hanc puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM. Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palestræ & lyræ inuentione, à maxima in furando calliditate atque ab ijs, quibus fungitur, muneribus.

MErcuri [1] *facunde, nepos* [2] *Atlantis,*
Qui [3] *feros cultus hominum recentum*
Voce formasti [4] *catus, & decoræ*
More [5] *palestræ:*

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agrestes hominũ primorum mores. 4 Eloquentia vel Musica conformasti. 5 Quasi casus. 6 Palæstra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuntium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] callidum, quicquid placuit, iocoso
Condere furto.
Te, [10] boues olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos
Ilio dives Priamus relicto,
[17] Thessalosque ignes & [18] iniqua Troiæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgâque [22] leuem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inventorem.
9 Astutum & ingeniosum ad furta occultandum quod iocum risumque concitaret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus pascebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem fiduciam assumpseras, dum terreret minis.
13 Priuatus pharetra.
14 Ridendum sibi putauit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Thessalicas excubias, 18 Castra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt si nemine cognitus, ac ne vitus quidem fuerit. 20 Campis Elysiis. 21 Caduceo, quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Dijs superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN. Ode XI.

Hortatur Leuconoen omissâ futurorum curâ voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæsieris scire (1 nefas) quem mihi, quem tibi
2 Finem dij dederint, Leuconoe: nec 3 Babylonios
Tentaris numeros, 4 vt melius quicquid erit pati.
(Seu plures 5 hyemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, 6 vina liques: & 7 spatio breui
Spem longam reseces. dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. 8 carpe diem, 9 quam minimum credula postero.

1 Impossibile est, vel malum est.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Astrologiam insaniæ dicuntur.
4 Vt sapias melius pati, quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Vt vina promas & fundas. Aut, vt vina percolas. vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quam breue sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collandat dijs, heroibus, viriſq; aliquot claris, tandem ad diuinas Auguſti laudes deſcendit.

1 O Clio quem virum forte aut heroa ſeuis-ſeum ſuſcipies celebrandum?
2 Tibia acuter ſonante.
3 Vna ex nouem Muſis.
4 Reſonabit.
5 Echo, vocis imago, quæ veluti ludens reſpondet.
6 Helicon eſt mons Boeotiæ, non procul à Parnaſſo, Apollini ſacer & Muſis, vnde Muſæ appellatæ ſunt Heliconiades.
7 Mœnte Arcadiæ.
8 Mœnte Thraciæ.
9 Orpheus ſimorum & facundiſſ Poetarum (Calliopes & Apollinis filium) ſyluæ ſequutæ ſunt temere. ἀ ἀτρεκῶς ὡς. ſua ſponte & confuſè.
10 Muſica.
11 Et adeò blandè vt quocunque volarit poſſit ducere quercus auritas, i. ſenſu audiendi præditas.
12 Cythara canora.
13 Quid potius dicam quam ſolitas & ab omnibus decantatas laudes parentis, i. Iouis?
14 Regit, vel temperatum efficit.

1 QVem virum aut heroa lyra vel 2 acri
Tibia ſumes celebrare 3 Clio?
Quem deum? cuius 4 recinet iocoſa
Nomen 5 imago,
Aut in vmbroſis 6 Heliconis oris,
Aut ſuper 7 Pindo, gelidóue in 8 Hæmo?
Vnde 9 vocalem temerè inſequutæ
Orphea ſyluæ,
10 Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapſus, celeréſque ventos
11 Blandum & auritas 12 fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid 13 prius dicam ſolitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variſq; mundum
14 Temperat 15 horis?
16 Vnde nil 17 maius generatur ipſo,
Nec viget quicquam ſimile aut 18 ſecundum;
19 Proximos illi tamen occupauit
20 Pallas honores.
Prælij 21 audax neque te ſilebo
Liber, & ſeuis inimica 22 virgo
Belluis: nec te metuende 23 certa
Phœbe ſagitta.
Dicam & 24 Alciden, 25 pueroſque Ledæ,
26 Hunc equis, 27 illum ſuperare pugnis

15 Quatuor anni temporibus, Vere, Aeſtate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deus. 17 Quia Deus eſt Optimus Maximus. 18 Nihil Ioui eſt ſecundum, quia nullus ordo eſſe poteſt inter infinitum & finitum. 19 Pallas proxima eſt Ioui, ſed longo interuallo proxima. 20 Minerua, non è muliere concepta, ſed Iouis cerebro nata, vera & diuina ſapientia. 21 Bacchus, ad prælia audax nunquam, dictus Liber, quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeò certa eſt & inexitabilis Phœbi ſagitta, vt ſemper id ferit, quod petit. 24 Herculem Iouis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Caſtorem equeſtri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedeſtri inſignem.

Nobilem.

Nobilem: [28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit,
[29] *Defluit saxis agitatus humor:*
[30] *concidunt venti:* [31] *fugiúntque nubes:*
Et [32] *minax (quòd sic* [33] *voluere) ponto*
Unda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an* [35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an [36] *superbos*
Tarquini [37] *fasces, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile letbum.
[39] *Regulum,* & [40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superante* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabriciúmque.*
[45] *Hunc,* & [46] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Utilem bello [48] *tulit,* & [49] *Camillum*
[50] *Sæva paupertas,* & [51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit [53] *occulto velut arbor æuo*
Fama [54] *Marcelli: micat inter omnes*
[55] *Iulium sidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit.
29 Fluit de saxis humor ex nive gelidæ in aquâ retentus.
30 Venti desinunt flare.
31 Nubes in fugâ vertuntur.
32 Vnda nautis minans naufragium quieuit, quæ ventis intumuerat.
33 Filij Ledæ, Castor & Pollux sic voluere.
34 Romę conditor.
35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum rex regnum armis parauit, Religione, lætitia & bonis moribus stabilivit.
36 Magnificos & excellentes honores à Tarquinijs petitos, non Tarquinij superbi commentum ex eorū insignibus, propter Lucretiæ stuprationem.
37 Virgarum fasces, quos securibus alligatos. Bitoces primum ante Reges, postea ante Consules ad populi terrorem portabant.

38 Catonis Vticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses refectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigiliis necuerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. administranda. 41 Regulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, vbi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Liuium. 42 Hannibale. 43 Libens, vt memor instituendi Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem, de cuius abstinentia, continentia, frugalitate, aliisque egregijs animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe est viro bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi offerentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare quàm possidere.* 48 Protulit, prodixit. 49 Camillus sexto mense post Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aspera, & perpessa difficilis. 51 Fundus à suis maioribus sibi relictus. 52 Cum domo non suntuosa sed quæ fundum decuit. 53 Occultè, veluti arbor quæ temporis progressu increscit hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumuentus est & occisus. 55 Stella crinita, quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum, & creditum est esse Cæsaris animam in cœlum subuectam. 56 Inter stellas. 57 Iupiter.

Cæsaris

Cæſaris [58] *fatis data:* [59] *tu ſecundo*
Cæſare regnes.
Ille ſeu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iuſto Dominus triumpho,*
Siue ſubiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum caſtis inimica mittes*
Fulmina Lucis.

58 Per fata, iuxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obſeruanda eorum fata.
59 Tu regnes, vt Cæſar Auguſtus ſic ſecundus poſt te, ſcribert, vt tu in cœlo regnes, Cæſar in terris.
60 Inſidiantes Latio, quod hîc ponitur pro toto imperio Romano.
61 Seu ſubegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in AEthiopia, apud quos arbitrantur ſuæ arbores, quæ non ſolum folia ſed lanam etiam proferant tenuiſſimam, ex qua conficiunt veſtimenta. 63 Ille æquus, id eſt, non inuidens tibi, ſed æquo animo ferens tantum in cœlo imperium te unum, id eſt, ſe inferiorem te geremus, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id eſt, triſtia fulmina parum caſtis Lucis, id eſt, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Moleſtè fert Telephum riualem ſibi à Lydia anteponi.

QVum tu Lydia [1] *Telephi*
Ceruicem [2] *roſeam,* [3] *cereа Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Feruens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet iecur.*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa ſede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, ſeu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: ſiue [16] *puer furens*
[17] *Impreſſit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *ſi me ſatis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

1 Riualis ſui.
2 Ceruicem pulchram inſtar Roſæ.
3 Brachia flexibilia, cereæ ſimilia.
4 Interiectio eſt dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili, quæ facilè ſedari non poteſt.
6 Cholerâ, quâ incalescente in iram inſurgimus.
7 Turgeſcit Cyſtis fellis iecinori annexa, quæ bilis eſt receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes ſunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor eſt.
10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam & me inuito. 12 Demonſtrant. 13 Quàm languidis flammis amoris intus tabeſcant. 14 Affectum crucior. 15 Rixæ vbi modum progredientes mero, i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris ſui obliuiſcare. 19 Si mihi credis. 20 Non ſperes perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Ladentem

Ludentem oscula, quæ Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
FOELICES ter & amplius
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Divulsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

22 Quæ oscula Venus quinta parte sui suauitatis. i. concubitu replenit. Quinque etenim sunt partes amoris: Aspectus, colloquium tactus, osculum, concubitus.
23 Tèrque quaterque.
24 Indissolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulsus malis querimonijs. i. litibus & iurgijs soluet vltima die citius, id est, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode. XIIII.

O[1] *Navis, referent*[2] *in mare te novi*
Fluctus. ô[3] *quid agis? fortiter occupa*
Portum. nonne vides ut
Nudum remigio latus?
Et[7] *malus celeri*[8] *saucius Africo,*
Antennæq; gemant? ac sine[10] *funibus*
Vix[11] *durare carinæ*
Possint[12] *imperiosius*
Æquor? non tibi sunt[13] *integra lintea,*
Non dy,[15] *quos iterum pressa voces malo.*
Quamvis[16] *Pontica pinus,*
Silvæ filia nobilis,
Jactes & genus[18] *& nomen inutile.*
Nil[19] *pictis timidus navita puppibus*
Fidit. tu, nisi ventis
Debes ludibrium,[21] *cave.*
Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curáque non levis,

1 O Respub. Tota hæc Ode est Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile rollitur gratum.
4 Quam male agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigio i. vt Respublica destituta est militibus?
7 Malus arbor est, cui velum annectitur. ponitur hic allegoricè pro Æneo rege, à quo Pompeius est obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i. graui bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecunijs bellinerues.
11 Perferre.
12 Sæuiorem ciuilis bellitempestatem.
13 Integra vela. i. integri exercitus.
14 Dij tutelares, vt Castor & Pollux seu quiuis alius Deus. quod erat Navis insigne. 15 Quos nunc sub Octauiano to oppressa innoces. 16 In Ponto magna est arborum copia, vnde nauis fiunt. 17 Quauis generis claritate & antiquitate gloriere. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis picturæ sed robori & armamentis fidunt nautæ sic milites non in generis splendore sed armis & exercitu spem collocant. 20 Nisi vis fieri ludibrio ventis. i. inflatis & ambitiosis ducibus. 21 Noli amplius mouere bellum. 22 O respub. quæ mihi ex nuis malis solicitudinem & tædium induerat. 23 Quæ nunc me absentem tui desiderio afficis.

Interfusa [24] *nitentes*
Vites æquora [25] *Cycladas.* [26]

24 Cycladas longè apparentes.
25 Sudro vt fugias periculorum anguſtias, quibus te facilè extricare non poſſis. 26 Cycladæ ſunt Inſulæ in mari Ioõio, numero 53. ſic appellatæ, quod in cycli formam diſponantur.

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIÆ. Ode XV.

Paſtor quum traheret per freta nauibus [1]
Idæis Helenam [2] *perfidus hoſpitam,* [3]
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, vt caneret [4] *fera*
Nereus fata. [5] *Mala ducis avi domum,* [6]
Quam multo repetet Græcia milite,
Coniuratæ tuas [7] *rumpere nuptias,* [8]
Et regum Priami vetus.
Eheu quantus equis, quantus adeſt viris [9]
Sudor: quanta moues [10] *funera Dardanæ*
Genti. iam galeam Pallas & [11] *ægida*
Curruſque & ſæuiam [12] *rabiem parat.*
Nequicquam, Veneris præſidio [13] *ferox*
Pectes cæſariem: grataque fœminis
Imbelli citharæ carmina [14] *diuides.*
Nequicquam thalamo [15] *graues*
Haſtas, & calami ſpicula [16] *Cnoſij*
Vitabis, [17] *ſtrepitumque, & celerem* [18] *ſequi*
Aiacem. tamen heu [19] *ſeruus adulteros*
Crines puluere collines.

1 Paris.
2 Nauibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia iura hoſpitalitatis fregerat.
4 Otio moleſto compreſſit ventos ne ſpirarent. nihil enim ventis magis eſt ingratum quam non flare.
5 Fata infauſta, non ſolum Paridi, ſed omnibus etiam Troianis.
6 Deus matrimã Pontifibus à mendacio alienus.
7 O Pari, tu quidem malis auſpicijs ad domum paternam duxiſti Helenam.
8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus iureiurando in portu Aulidis obſtrictis ad vnanimites diuicandum donec Helenam eſſent nacti. 10 Diſſoluere tuas illicitas nuptias & euertere inſiquum Priami regnum. 11 Dolentis eſt. 12 Labor bellicus. 13 Quantas ſtrages commoues Troianæ genti? quæ olim dicta eſt Dardana à Dardano qui vixit tempore Moyſis Anno mundi 1777. 14 Scientiam Palladis. 15 Furorem belli. 19 Fruſtra. Nam Venus cum non ſit bellicoſa, non poterit eſſe Paridi præſidio. 17 Animoſus. 18 Ornabis capillum. 19 Citharæ bello non apta eſt ſed menſæ ad hilaritatem. 20 Nequicquam ſuis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes, vel, nequicquam diſtribues carmina alternatim, vt ſolent citharœdi, qui dum canunt, modò ſua voce, modò lyræ ſono vtuntur. 21 Haſtas odioſas thalamo nuptiali propter copulæ diſunctionem. 22 Sagittas Cretenſes. eſt Cnoſſos vrbs Cretæ quæ olim claruit arte ſagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad ſequendum. erat Aiax tam celer pedibus, vt nemo fugiens eum euaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim vagantis delibutos, pulueri deputabis. ſeró tandem trahetis mortem.

Non

Non [26]*Laertiadem, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Nestora respicis?*
[28] *Vrgent impauidi te Salaminius*
[29] *Teucérque, &* [30] *Sthenelus,* [31] *sciens*
Pugnæ: siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger. [32] *Merionem quoque*
Nosces. ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre.*
[34] *Quem tu, cervus vti vallis in altera*
Visum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matronisque Phrygum classis Achillei.
[39] *Post certas hyemes vret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Vlysses Laërtiades Ithacus.
27 A Pylo vrbe Nestor denominatur Pylius.
28 Insequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Cæneus filius, vnus eorum qui in equo Troiano se abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator.
32 Vide supra Od. 4.
33 Diomedes pater suus Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies, sic vt cervus fugit lupum visum in altera parte vallis.

35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriosè iactanti erat. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibi Briseïdā) proferet diem Ilio matronisq; Phrygum. 38 Protogabit tempus, i. bellum Troianum producet & retardabit. 39 Post annos nouem à fatis certò decretos. 40 Ignis Græcus, nam Athanā est pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpamque transfert in Iram cuius vim indomitam describit.

O Matre pulchra filia [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminosis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *siue flamma,*
Siue mari libet [4] *Adriano.*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Numquid mulier hanc laudem ignouerit, vt dicatur pulchrâ pulchrior?
2 Quemcunque voles modum. Quemcunque voles rationem tu præscribes ad mordaces Iambos meos abolendos, quos in te scripsi. 3 Siue Iambos exsecrè voles fiue in mare deiicere. 4 Mare Adriaticum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit.

Mentem ſacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Triſtes vt iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipſe [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *undique*
Deſectam [17] *& inſani Leonis*
Vim [18] *ſtomacho apposuiſſe noſtro.*
Iræ [19] *Thyeſtæ exitio graui*
Stantes [20] *vrbibus* [21] *vltimæ*
Stetere cauſæ cur perirent
Funditus, imprimeretq́; muris
Hoſtile [22] *aratrum exercitui* [23] *inſolenti.*
[24] *Compeſce mentem.* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro triſtia: [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobrijs, [31] *animumq́; reddas.*

6 Non ex adytis, locis templi ſacris & ſecretis, ad quæ nulli niſi ſacerdoti fas erat accedere.

7 Apollo qui in dãdis oraculis mentem ſacerdotis incolit, i. quatit, mouet, &c. git.

8 Non æquè ſed vehementiùs ira animos hominum cõmouet quàm Cybele Apollo aut Liber coeuntis mentem ſacerdotum.

9 Tympana acutè ſonantia.

10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulſu & cornuũ cantu Iouis vagitum celabant Saturnum.

11 Noricus pro quouis eſſe. In Norico (quam regionẽ plurimi; nunc appellant Bauariam) optimi fiunt gladij ex ferro probatiſſimo. Homo iratus neque enſes neque quoduis aliud periculum extimeſcit.

12 Deſcendens cum fulmine tremendo. 13 Iapeti & Clymenæ filius propter ſingularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxiſſe exiſtimatur, animum vero ex particulis aliorum animalium vndique delectis illi indidiſſe. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe aſtutiam, & ab aliis aliud mutuatus eſt. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Neceſſitate compulſus, quòd in beſtijs fingendis omnes naturæ facultates conſumſiſſet. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi Leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, ſtomachum mouere, pro, iratum facere, & ſtomachari pro irasci. 19 Thyeſtæ ſuos filios fratri Atreo edendos appoſuit, eò quòd Thyeſtes cum Atrei vxore concubuiſſet. 20 Deiectæ de ſtatu.

21 Extremæ fuerunt cauſæ vſque ad euerſionem. 22 Vrbs tum eſſe deſinit, cum in ea aratrũ ſit circumductum, aratro etiam prisci in conderdis vrbibus vtebantur. *Interrẽ Aratro verlem deſignat aratro. Virg.* 23 Exercitus ſuperbus, quia victoria naturã inſolens eſt & ſuperba.

24 Comprime animum, nec me imitare quem pœniteat iræ. 25 Excuſat ſe Horatius conferens iræ cauſam in adoleſcentiæ feruorem. 26 Ira eſt ebullitio ſanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc ſtudeo mitia perſequi triſtia relinquere. 29 Eã conditione vt fias mihi amica.

30 Recantatis conuitijs atque maledictis, quibus tu etiam me lacerãſti. 31 Atque eã conditione vt me in ſpem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD

AD TYNDARIDEM. Ode. XVII.

Inuitat eam in Lucretilem multa ostendens commoda quæ ex ea percipiet.

[1] VElox amœnum sæpè [2] Lucretilem
[3] Mutat Lycæo Faunus: & igneam
[4] Defendit æstatem capellis
Vsq; meis; [5] pluuioso; ventos.
[6] Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thymum [7] deuiæ
[8] Olentis uxores mariti:
Nec uirides metuunt colubros,
Nec Martiales [9] hædilia lupos:
[10] Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & [11] Vsticæ cubantis
[12] Leuia [13] personuere saxa.
Di me tuentur: dis pietas mea
Et [14] Musa cordi est. [15] hinc tibi copia
Manabit ad plenum [16] benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] in reducta valle, [18] caniculæ
Vitabis æstus: & fide [19] Teïa
[20] Dices laborantes [21] in uno
Penelopen [22] vitreámque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij

1 Caprinos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum ferendum à meis capellis usque, i. semper.
5 Ventos pluuiam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti uxores deuiæ, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos, &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, uir gregis, hîc maritus.
9 Nec hœdorum fabula seu greges metuunt lupos martiales, i. lupos Martis tutelæ consecratos. nam ui & insidijs pecora spoliant. *Dulce an uirtus quis in hoste requirat? Virg.* 10 Vbicunque ò Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personabe dulci fistula Faunj vel Panos, qui propulsator est cuiuscunque mali à monte Lucretili. 11 Vstica, mons est in Sabinis lesuiter declinans instar hominis cubantis. 12 Sæua læuigata vel attrita 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro, opulenta ruris honorum copia. Liruguen terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt uari nascentes.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ, quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis, cuius patria fuit ciuitas Theia. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore, vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circen pulchram & pellacidam instar vitri.

23 Ducet sub vmbra: 24 nec Semeleius
Cum Marte 25 confundet Thyoneus
Prælia: nec metues protervum
26 Suspecta Cyrum, 27 ne malè dispari
Incontinentes injiciat manus:
Et scindat hærentem 28 coronam
Crinibus, 29 immeritámque vestem.

23 Hic bibes pocula vini Lesbij innocentis. i. non onerantis caput propter tenuitatem. 24 Nec á vino & poculis ad rixas & arma veniemus, quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos. 25 Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu á Cyro suspecta & obtenuata quòd alium amet, metues eum. fuit Cyrus Horatij rivalis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne scelerate tibi imbecilliori petulanter manus inijciat. 28 Coronam é floribus, cuiusmodi in conviuijs vtebantur antiqui. 29 vestem, quæ parum commeruit á Cyro dilaceratã.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at hausti immoderatè furorem concitat.

NVllam Vare 1 sacra vite 2 priùs seueris arborem
Circa 3 mite solum 4 Tiburis, & mœnia 5 Catili,
6 Siccus omnia nam dura Deus proposuit: neque
7 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
8 Quis post vina grauem militiam aut paupertè crepat?
9 Quis non te potiùs, Bacche pater, teq; decens Venus?
At 10 ne quis 11 modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum 12 Lapithis rixa 13 super mero
14 Debellata: monet 15 Sithonijs non leuis Euius:
16 Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt 17 auidi. non ego te 18 candide Bassareu

1 Vita Baccho consecrata. 2 Potiùs plãtaueris. 3 Fundum bene excultum, vel uitates vuas efferentem. 4 De quo vide supra Od. 7. 5 Catilus fuit frater Tiburis, á quo conditum est Tibur. Poeta igitur sua vtitur licentia ponens fratrem pro fratre. 6 Ijs qui sobrij sunt & vino nequaquam madidi. 7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat. id est, commemorat vel queritur militiam esse rem grauem? 9 Quis non te potius ô Bacche crepat & prædicat? 10 Ne quis impra modum bibat. 11 Vini moderatè bibiti. 12 Centaurea rixa super mero debellata cum Lapithis monet, &c. id est, pugna á Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quòd Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus nimium poti Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non leuis i. iratus Bacchus, dictus Euius á voce bacchantium εὐοῖ. 16 Quum lictum & illicitum distinguunt exiguo fine, id est, nullo discrimine. Nam ebrij exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad expleadam libidinem. 18 O bone Bacche, qui Bassareus est appellatus á vestis genere qua Bassaridæ Bacchi sacerdotes induebantur.

Iunitum

19 Fauitum quatiam: nec vetŷs obſita frondibus
20 Sub diuûm rapiam. 21 ſeuus tene cum Berecynthio
Cornu tympana, 22 quæ ſubſequitur cæcus 23 amor ſui
Et tollens 24 vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanîq; fides 25 prodiga, perlucidior vitro.

19 Tunc homines bibunt Bacchо inuito, quum bibunt vſque ad ebrietatem.
20 Nec diuulgabo arcana tua multis pampinis operta, id eſt,

non proferam in lucem res ſecretas meæ fidei commiſſas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id eſt, reprime ebrietatem quemadmodum tuæ ſacerdotes ad furorem accenduntur, tympano tuo ac fitо & cornu Berecynthio, id eſt, Phrygio. 22 Quæ tympanæ id eſt, quam chriſtianis

23 Φιλαυτία, arrogantia & lingua incontinentia ſunt tres comites ebrietatis. 24 Caput ſine cerebro i. ſine prudentia. 25 Fides effuſa in ſecretis prodendis, omnia confuſa reddens veluti vitreum quod nihil occultat.

DE GLYCERA. Ode XIX.

Se illius amore vri.

1 MAter ſeuæ Cupidinum,
2 Thebanæq; iubet me Semeles 3 puer
Et laſciuæ 4 licentia
5 Finitis animum reddere amoribus.
6 Vrit me Glyceræ nitor
7 Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata 8 protervitas
Et vultus nimium 9 lubricus aſpici.
Ja me 10 tota ruens Venus
11 Cyprum deſeruit: nec patitur 12 Scythas
Et 13 verſis animoſum equis
Parthum dicere, 14 nec quæ nil attinent.
15 Hic viuum mihi cæſpitem, hic
16 Verbenas pueri ponite, thuráque,

1 Venus crudelis mater eſt molrorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui olim Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod in luſitiam ſemper reſoluitur.
5 Ad amores extinctos animum reuocare.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 Quæ ſplendet clarius marmore ſi diditiſimo quod in Inſula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ira ſicta, quæ in puella grätior eſt amatoribus quàm obſequela pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aſpectu. nam veluti in via lubrica difficile eſt ſine caſu vel prolapſione inſiſtere adeò certè eſt difficile Glyceræ ſplendorem aſpicere & complexum eius non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Inſulam, vbi reſi, I diuinè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella deſcribere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil ſpectant ad amorem. i. bella dicere. 15 Ad Veneram placandam vt facilius Glyceræ complexu fruar. O pueri. i. ô ſerui ponite & parate mihi, cæſpitem viuum. i viridem (cuius herba adhuc viridis eſt) vt ſuper eam Veneri ſacrificem. Nota. quod in orbis longum morum non ferentibus cæſpes locum aut obtinebat. 16 Herbas ſacras

17 Deorum honores.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multò lenior & mansuetior, non proterua.

17 *Bimi cum patera meri.*
18 *Mactata veniet lenior hostia.*

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minimè sumptuosum.

2 Non magni pretii.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, vt amphoris quæ fingebatur in Græcia.
5 Picaui, vel picei illini, à verbo *Ino.*
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equestri dignitate permanens.
8 Sic, vt ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarent ad acclamationem & plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri

1 *Vile potabis modicis* 2 *Sabinum*
3 *Cantharis, Græca quod ego ipse* 4 *testa*
Conditum 5 *leui: datus in theatro*
6 *Quum tibi plausus,*
Care Mæcenas, 7 *eques:* 8 *vt paterni*
9 *Fluminis ripæ, simul & iocosa*
Redderet laudes tibi 10 *vaticani*
Montis 11 *imago.*
12 *Cæcubum, & prælo domitam Caleno*
Tu bibes 14 *vuam:* 15 *mea nec Falernæ*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

bene de Republica meriti, male contrà fibilis explodebantur. 9 Tiberis, qui fluit ab Hetruria Mœcenatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Eccho, quæ vltimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione iocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis, 13 Prælum. 14 Tu bibes etiam vinum Caleuum, sic dictum ab vrbe Caleno. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, vbi multi sunt colles vitiferi, Formiæ, vrbs est Latina iuxta Caietam quam Lacones condidere.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

2 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur.

1 *Dianam tenera* 2 *dicite virgines,*
3 *Intonsum pueri dicite* 4 *Cynthium,*

2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vsque in longissima: pingitur etiam imberbis quia semper senescit. 4 Sic dictum à Cytheo sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

5 *Late-*

[1] *Latonámque ſupremo*
Dilectam [6] *penitus Ioui.*
[7] *Vos lætam fluuijs, & nemorum coma*
[8] *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
[9] *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
[10] *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
[11] *Inſignemque pharetra*
Fraternaque humerum lyra.
[12] *Hic bellum lachrymoſum, hic* [13] *miſeram famem*
Peſtemq, à populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus [14] *agit prece.*

5 Latonam Dianam & Apollinem peperit ex Ioue.
6 Valdè vel familiariter.
7 Vos virgines ciuitatē Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus. i. venatione.
8 Quæcunque nemorum coma præminet aut in Algido (qui mons eſt in agro Tuſculano diſtans ab vrbe Roma quindecim millia paſſuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris. i. umbroſis ſyluis Cragi, qui mons eſt in Lycia.

9 Vos mares. i pueri, laudate Tempe loca amœniſſima in Theſſalia. 10 Delon, in qua nati ſunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis honorum inſignem pharetra, & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus veſtra prece à Pop. Romano & principe bellum, famem, peſtem abiget in Perſas atque Britannos Pop. Romani hoſtes. 13 Fame nihil miſerius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Vitæ integritas vbique tuta eſt, idque ſuo exemplo probat.

[1] *INteger vitæ, ſceleriſque purus*
Non eget Mauri [2] *iaculis, neque arcu,*
Nec venenatis [3] *grauida ſagittis,*
Fuſce, pharetra:
[4] *Siue per Syrtes iter æſtuoſas,*
Siue facturus per [5] *inhoſpitalem*
Caucaſum, vel quæ loca [6] *fabuloſus*
[7] *Lambit Hidaſpes.*
Namque [8] *me ſylua lupus in Sabina,*

1 Innocens. & qui ſuam vitam ſceleribus nō redidit impuram.
2 Confundi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores
3 Pharetra plena ſagittis veneno imbutis.
4 Siue iter fecerit per Syrtes (Libyæ ſolitudines mediterraneas, arenoſas paludoſas, & ſiticuloſas) ſiue per Cauſaſum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ flumen de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur & placidè tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylua Sabina dum canto meam Lalagen. i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum. i. dum expatior vltra agri mei fines, curis expeditus. i. liber à curis.

Dum

Dum meum canto Lalagen & vltra
Terminum curis vagor expeditus
Fugit [9] inermem.
[10] Quale portentum neque militaris
[11] Daunias in latis alit [12] esculetis
Nec [13] Iubæ tellus generat, leonum
[14] Arida nutrix.
Pone me [15] pigris vbi nulla campis
Arbor [16] æstiua recreatur aura:
[17] Quod latus mundi nebulæ malúsque
[18] Iupiter vrget:
Pone [19] sub curru nimium [20] propinqui
Solis, in terra [21] domibus negata:
[22] Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem. vitæ igitur integritati est hoc assignandum.
10 Qualem portentuosum lupum.
11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic Rege, militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos.
12 In syluis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ.
13 Mauritania, in qua Iuba regnauit.
14 Propter aquarum penuriam.
15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatæ vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aer perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida, in Africa. 20 Sol illic directos deiecit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at iam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulcitet.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non est cur Chloe viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

Vltas [1] hinnulo me similis Chloe,
Quærenti pauidam montibus [2] auijs
[3] Matrem, non sine vano
Aurarum & syluæ metu.
Nam [4] seu mobilibus veris inhorruit
Aduentus foliis, seu virides [5] rubum
Dimouere lacertæ:
[6] Et corde & genibus tremit.

1 Similis hinnulo pullo ceruino, quo nihil timidius.
2 In montibus sine viis, qui ferè diffugere solent.
3 Cerum.
4 Sine veris aduentus inhorruit. i. tremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege sic, sine foliis mobilia inhorruerunt veris aduentu. poeta per veris aduentum significat Paonium veris comitem. 5 Sentem, vel rubum agreste. Angl. the bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 Atqui

7 *Atqui non ego te,* 8 *tigris vt aspera,*
9 *Getulúsue leo,* 10 *frangere persequor.*
Tandem desine matrem
11 *Tempestiua sequi viro.*

7 Atqui à Chloe, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum.
9 Africus leo, est enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintily deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

1 *QVis desiderio sit pudor aut modus*
Tam cari capitis? præcipe 2 *lugubres*
Cantus Melpomene, cui liquidam 3 *pater*
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium 4 *perpetuus sopor*
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
5 *Incorrupta Fides,* 6 *nudáque Veritas,*
7 *Quando vllum inuenient parem?*
Multis ille bonis flebilis 8 *occidit:*
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
9 *Tu frustra pius (heu) non ita* 10 *creditum*
Poscis Quintilium deos.
11 *Quid si Threicio blandiùs Orpheo*
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vana redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
12 *Durum. SED leuius fit* 13 *patientia,*
Quicquid corrigere est 14 *nefas.*

1 O Musa Melpomene cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe i. prænuntia vel doce cur quenquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandum Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter, cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua nocte occupat.
5 Fides quæ neque prece neque pretio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Rarò aut nunquam.
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es, in vanum poscis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à dis vt nunquam moreretur. 11 Quid si tu blandiùs & delectabilius Threicio Orpheo moderere fidem, id est, ei hærè chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & fenchantur? Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorpoream, quam Mercurius non lenis precibus (sed inexorabilis) ad renuscandum fati necessitatem semel compulerit & congregauerit in animarum multitudinem virgâ sua horrida, id est, caduceo, de quo vide supra Ode xij. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile, ἀδύνατον.

AD

AD LYDIAM Ode XXV.

Insultat ei, quòd, iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

[1] Parciùs [2] iunctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amátque
[4] Ianua limen,
[5] Quæ prius multum facilis mouebat
Cardines: [6] audis minus & minus iam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
[7] Inuicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
[9] Thracio bacchante magis [10] sub inter-
-lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
[11] Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur [12] vlcerosum,
[13] Non sine questu:
Læta quòd pubes edera [14] viuenti
Gaudeat, [15] pulla magis atque myrto:
[16] Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro.

1 Rarius quàm antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapidum ictus.
4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatorem exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus fui pereo?
7 Tu leuis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiporto i. cùm fueris sola in angiporto derelicta ab amatoribus. Thracio vento bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores te fastidientes.
9 Aquilone é Thracia furenter flante.

10 Paulò ante, vel, circiter interluuij tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentium. 11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare. hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis, ἱπποµανεῖς, i. equæ furentes. 12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eò quòd iuuenes vetulis anteponunt puellas. 14 Viridiori ætate, puellis nimirum. 15 Quòdque magis gaudeat pulla myrto, i. subnigri myrto, pene nigra. Metaph. est nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante, laudant Galli hanc colorem quem puellam sic coloratam appellant *belle Brunette*. 16 Quòd edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluuio frigidissimo, qui idcircò dicitur hyemis sodalis quòd septentrioni subiacet, vbi maximum est frigus.

AD

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA. Ode XXVI.

Non decet Muſarum cultores curis & mœroribus eſſe obnoxios: Poeta ſuum Lamiam Muſæ Pimpleæ commendat.

[1] MVſis amicus, triſtitiam & metus
[2] Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis: [3] quis ſub [4] Arctio
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid [*] Tyrridatem terreat unicè
Sacurus. [5] ô quæ fontibus [6] integris
Gaudes, [7] apricos nectle flores,
Nectle meo [8] Lamiæ coronam
[9] Pimplea dulcis. nil [10] ſine te mei
Poſſunt honores. [11] hanc fidibus nouis,
Hanc Lesbio ſacrare plectro
Teque tuáſque decet ſorores.

1 Ordo eſt. Ego amicus Muſis tradam triſtitiam & metum proteruis ventis portare in Creticum mare, id eſt, vt portent eas animi agitudines in mare.
2 Tradere ventis, eſt obliuioni tradere. perinde acſi diceret, ego omnes curas ex animo eiiciam.
3 Unicè ſæuus, id eſt, non admodum ſollicitus à quibus Æolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regē. quaſi dicat, Quid non

ſtrā intereſt qui Muſas colimus, reges & potentes viros ſuis affectibus exagitari. 4 Subuerſa, ſigno cœleſti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo eſt, O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, nectle flores, nectle coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis id eſt, viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis naſcentes ſunt pulchriores. 8 Qui Conſul fuit anno octauo poſt mortem Horatij cum M. Seruilio. 9 Muſæ à Pimpla Macedoniæ monte & fonte Muſis ſacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Muſarum inſtinctu poëſis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id eſt Lamiam decet te tuáſque ſorores fidibus latinis & plectro Lesbio, id eſt, carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo vti conſueuerunt) ſacrare, id eſt, immortalitati conſecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INter potandum rixentur & poculis ipſis pugnent barbarorum more. Ode XXVII.

[1] NAtis in vſum lætitiæ ſcyphis,
Pugnare, Thracum eſt, tollite barbarum
Morem, [2] verecundúmque Bacchum

1 Pugnare cum ſcyphis natis, i. natura factis in vſum lætitiæ, eſt hominū barbarorum, cuiuſmodi ſunt Thraces,

gens per obriętatem rixis dedita. 2 Et prohibite rixas ſanguineas à Baccho, quem cum veneratione & modeſtia tractare debetis, Hypallage eſt.

Sanguineis

Sanguinis prohibete rixie.
Vino & lucernis Medus 4 *acinaces*
5 *Immane quantum discrepat? impium*
6 *Lenite clamorem sodales,*
Et 7 *cubito remanente presso.*
Vultis[8] *severi me quoque sumere*
Partem falerni? 9 *dicat Opuntiæ*
Frater 10 *Megillæ, quo beatus*
Vulnere, qua pereat sagitta.
11 *Cessat voluntas? non alia bibam*
12 *Mercede.* 13 *quæ te cunque domat Venus,*
Non erubescendis adurit
14 *Ignibus:* 15 *ingenuóque semper*
Amore peccas. 16 *quicquid habes, age,*
Depone 17 *tutis auribus.* 18 *ah miser,*
19 *Quanta laboras in Charybdi,*
Digne puer meliore 20 *flamma.*
21 *Quæ saga, quis te solvere Thessalis*
Magus venenis, quis poterit Deus?
22 *Vix illigatum te triformi*
23 *Pegasus expedies* 24 *Chimæræ.*

4 A vino & conuiuijs nocturnis (quæ Incensis indigent) magnopere discrepat ferrum.
5 Gladius Persicus pro cuncis gladio.
6 Quam multum discrepat? i. mirum in modum. Immane hic ponitur pro magno.
7 Compescite vociferationem & tumultum.
8 Ne indurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.
9 Vini asseri & acrioris saporis
10 Non alia bibam conditione nisi ita per Megillæ (vnus è conuiuis) dicat quo vulnere, i. cuius puellæ amore sit saucius, & qua sagitta Cupidinis pereat, i. quam amet puellã.
11 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis vrbe, vbi natus est.

21 Negat puellam quam amas nominare? 22 Nullo alio pretio adduci ad bibendum. 23 Quicunque Venus aut amicis sub iugum te iugum mittit, non est cur pudeat pœnitere eum amare, quia liberæ est & ingenua. 24 Amoribus non ignobilibus. 25 Ingenuam non seruilem aut mercenariam semper amas. 26 Quicunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 27 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 28 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 29 Quanto in periculo versaris (quam rapacem & auaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 30 Meliori amore. 31 Quæ mulier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis, herbis efficacissimis, cuiusmodi sunt in Thessalia? 32 Pegasus te illigatum. i. te in illa implicitum & impeditum vix soluet ab hac triformi Chimæra. Poeta vt suprà meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hic Chimæræ propter varios dolos & libidinum incrementa comparat. 33 Equus alatus Bellerophontis. Neptuni & Medusæ filius. 34 Chimæra Typhonis & Echidnæ filia, monstrum horrendum tria habuit capita, vnum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, vnde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, petensq; à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

TE

[1] TE maris & terræ numeróque carentis arenæ
[2] Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus [3] parua [4] Matinum
Munera. nec quicquam tibi [5] prodest
[6] Aërias tentasse domos, animóque rotundum
Percurrisse [7] polum, morituro.
[8] Occidit & Pelopis [9] genitor, conuiua deorum:
[10] Tithoníque remotus in auras:
Et Iouis arcanis [11] Minos admissus. habéntque
Tartara [12] Panthoiden, [13] iterum Orco
Demissum: [14] quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te, [15] non sordidus autor
Naturæ verique. Sed omnes vna manet [16] nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios [17] Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
[18] Mista senum ac iuuenum [19] densantur funera: nullum
Sæua caput [20] Proserpina fugit.
Me quoque [21] deuexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit vndis.
[23] At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare. [25] sic, quodcunque minabitur Etrus

1 Archytæ cuiusdam nauta alloquitur, O Archyta, parua munera exigui pulueris prope littus Matinum cohibent (id est, continent) tu mensorem maris, terræ & arenæ qui caret numero.
2 Geometram.
3 Munera parui pretij, id est, parum sepulchrum, quod munus & officium viuentes præstare debent mortuis.
4 Matinus mons est in Apulia, iuxta quē Archytas iacet sepultus.
5 Ad mortem essigiendam.
6 Quòd sit adeò curiosus in astris obseruandis.
7 Cœlum mente peragrasse.
8 Respondet Archytæ. Non est mirum, me Mathematicum & Philosophū esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur.
11 Minos rex Cretæ, qui nono quoque anno sermones cum Ioue conferre solebat.
12 Pythagoram, qui animarum transmigrationem in alia corpora suo confirmabat exemplo dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium.
13 Sæpe mortuum, transeunte eius anima in alios.
14 Quamuis per detractum è posse templi Euphorbi clypeum testatus & Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi perspectum erat.
15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis.
16 Vna mortis necessitas omnes expectat.
17 A Furijs conflatum bella quæ Martis sunt ludi.
18 Cuiusque ætatis homines interire oportet quamuis diuersis mortis generis.
19 Cumulantur.
20 Mors, est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra.
21 Deuexum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in declini cœli parte situs est. Nam Orion siue oriens siue occidens nimbos & ventos excitat, qui ideirco ipsius comites dicuntur.
22 Firmum est castellum vergens ad Illyricum, vnde hic Archytas dicitur Firmanus.
23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti, i. corpori meo.
24 Ne parce tanquam malignus, sed velis hilariter & bono animo dare.
25 Adiunctis est vel compescantis. Rogat enim, si nauta eum sepelierit, vt omnes tempestates à nauigantibus mentantur in syluas.

[16] Sylua Venusina. Intant, pro quibuſcunque ſyluis, Venuſinum diuitas eſt Apuliæ.

Fluctibus Heſperiis, [16] Venuſina
Plectantur ſylua, [17] te ſoſpite: multáque merces,
[18] Vnde poteſt, tibi defluet [19] æquo
Ab Ioue, Neptunóque ſacri cuſtode [20] Tarenti.
[21] Negligis immeritis nocituram
Poſtmodo te natis [22] fraudem committere forſan.
[23] Debita iura viceſque ſuperbæ
Te manent ipſum, precibus non linquar [24] inultis:
[25] Téque piacula nulla reſoluent.
Quanquam feſtinas (26 non eſt mora longa) licebit
Iniecto [27] ter puluere [28] curras.

[17] Te ſaluo.
[18] Vndecunque eſt occaſio.
[19] Ab Ioue tibi ſtatæ.
[20] Vbi Neptunus deorum colebatur.
[21] Leue eſſe puras. Ordo eſt, forſan tu negligis committere fraudem nocituram poſtmodo te natis immeritis. id eſt, paulò poſt ex te natis.
[22] Culpam committere (me non ſepelienda) quæ ſit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. [23] Si me inhumatum relinquas, iuſta ſepulturæ cadaueri inſepulto debita & potnæ graues recipiocéque ſuperbis faſtis dignæ te expectent. [24] Execrationibus meis fruſtratis. ac ſi diceret, cuncturæ peractus ſum. [25] Nulla te ſacrificia expiabunt niſi meo cadaueri in terram iniecerris. [26] Pendendet à facili. [27] Ter manes vocabant, Virg. ——ſi magna manes ter voce vocauit.
[28] Licebit vt mangea.

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum eſt & monſtri ſimile Iecium Philoſophum ſtudio intermiſſo ad militiam tranſiſſe diuitiarum cupiditate.

Icci,[1] beatis nunc Arabum [2] inuides
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] deuictis Sabæa
[4] Regibus: horribilíque Medo
[5] Nectis catenas,[6] quæ tibi virginum
Sponſo necato barbara ſeruiet?
Puer quis[7] ex aula capillis
[8] Ad cyathum ſtatuetur [9] vnctis,
Doctus ſagittas tendere [10] Sericas
Arcu paterno? [11] quis neget arduis

[1] Dilicie (vt putat vulgus) beatos efficiunt.
[2] AEmularis Arabũ diuitias, quarum particeps cupis fieri per militiam.
[3] Regibus non à Romanis, ſed olim ab Alexandro deuictis.
[4] Militiam paras contra Reges Sabæ, quæ AEthiopiæ eſt Metropolis & ciuitas regia.
[5] Fabricas.
[6] Quæ virgo tuæ ſeruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulchra) poſtquam ſponſus eius exit à te occiſus?
[7] Puer regius, vel, nobili genere natus. [8] Ad miniſtrandum tibi pocula. [9] Capillis vnguento delibutis. [10] Doctus optimè ſagittare vt Seres, populus Parthis vicinus. [11] Ordo eſt. quis neget relabi poſſe ritus proauos arduis mortibus & Tiberim poſſe reuerti, quam tu pollicitus meliora tendis mutare locicis liberis libros nobiles Panetij vndique coemptos & domum Socraticam?

Penos

Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Cum tu coemptos undique nobiles
Libros [11] *Panætii, Socraticam &* [12] *domum,*
[14] *Mutare loricis* [15] *Hiberis,*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

11 Philosophi &
12 Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam, Platonem,
Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere.
15 Loricis Hispanicis. 16 Quam militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq́,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Feruidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentq́,* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
[10] *Mercuriusque.*

1 Et Cnidus vrbs Cariæ, vbi Venus sanctissimè colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula, de qua supra Od. XIX.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocantis & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum.
5 Cupido. 6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pellgutur solutis ac perlucidis vestibus, quòd amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum variæ sunt genera, Naiades, Oreades, Dryades, &c. 8 Iuuentas fœdera & tristis sine re. 9 sine rebus Venereis. 9 Iuuentæ Dea, Iouis & Iunonis filia, quam Græci appellant *Heben*, i. pubertatem.
10 Multùm valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

Q Vid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

1 Apollinem Actiali honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias sacrificantium more. 4 Horatius non posset agros

Non[1] æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur [2] Indicum:
Non rura quæ [3] Liris quieta
[4] Mordet aqua, taciturnus amnis.
[5] Premunt Falerna falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: [6] dives & aureis
Mercator [7] exsiccet cuullis
Vina Syra reparata merce,
Dijs carus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens æquor [8] Atlanticum
[9] Impunè me pascunt oliuæ,
Me [10] cichorea, [11] leuesq; maluæ.
Frui [12] paratis & [13] valido mihi
[14] Latoe dones, & (precor) [15] integra
Cum mente: [16] nec turpem senectam
Degere, nec citharâ carere.

1 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præcipuè.

2 *Virg. Indis mittit ebur molles sua thura Sabæi.*

3 Liris est Campaniæ fluuius lenis & altus.

4 Alluit, *vel*, lambit, *vt supra*, Od. xxii.

5 Calent in torculari vuæ abscissæ cultrello instar falcis, quæ Falerna dicitur à Calibas oppido in agro Sabino, vbi optima nascuntur vina.

6 Ordo est. & dites mercator carus dijs ipsis, quippe ter & quater anno impunè revisens Atlanticum mare, exsiccet vina aureis cullullis reparata merce.

7 Bibat in poculis vina reparata. i. vina empta vel permutata Syrijs mercibus. 8 Mare remotissimum. 9 Sine naufragio. ergo Dijs charus est mercator. 10 Herba est notissima. 11 Malue lubricæ, quæ ventrem grauem leuant. 12 Ea, quæ ego paraui. 13 Mihi sano. 14 O Apollo Latonæ fili. Ordo est. ô Latoe precor vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra. & dones degere senectam nec turpem, nec citharæ carentem. 15 Cum mente sana. 16 Non delirantem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM. Ode XXXII.

Alloquitur Lyram eamque poscit vt sibi adsit, & secum canere non desinat.

[1] Poscimus, si quid [2] vacui sub umbra
[3] Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Viuat & plures: age, dic [4] Latinum
Barbite carmen:
[5] Lesbio primùm modulate ciui:
[6] Qui ferox bello tamen inter arma,

1 Poscimus te ô barbite. si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus, vt id emulgetur & in publicũ prodeat.

2 Otiosi & à negotijs liberi.

3 Cecinimus.

4 Cuius ego sum Author & Princeps. 5 Qui primùm vsurpatus est ab Alceo ad canendos versus Lyricos. Nota, quòd Participium Verbi Deponentis Passiuè profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicosus, tamen siue bella gereret, siue in porta à nauigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit.

Siue

Siue iactatam religaret vdo
Littore nauim:
[7]Liberum & Musas, Venereḿq, & illi
Semper herentem [8] puerum canebat:
Et [9] Lycum, nigris oculis nigróque
[10] Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
[11] Grata testudo Iouis, ô laborum
Dulce lenimen, [12] mihi cunque salue
Rite vocanti.

7 Consilia quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum, quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue cithara dulce solatium mihi te cunque. i. te quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plùs æquo doleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

Albi, [1] ne doleas plus nimio, memor
[2] Immitis Glyceræ: neu [3] miserabiles
Decantes elegos, [4] cur tibi iunior
[5] Læsa præniteat fide:
[6] Insignem [7] tenuì fronte Lycorida
Cyri [8] torret amor, Cyrus in asperam
[9] Declinat Pholoën: sed prius [10] Appulis
Iungentur capreæ lupis,
[11] Quàm turpi Pholoë peccet [12] adultero.
[13] Sic visum Veneri: cui placet [14] impares
Formas atque animos [15] sub iuga aheneа
Sæuo mittere cum ioco.

1 Ne forè doleas plus multò.
2 Glycera crudelis, quòd amantem non redamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegicum imprimis erat attemperatum.
4 Quòd riualis iunior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne forte doleas plus iusto, hoc te scire volo, quòd Lycoris Cyri amore incendatur, ut Cyrus spernit Lycorida. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & protervæ. 10 Pro quibusuis lupis. 11 Quàm Cyro motum gerat Pholoë. 12 Amatore, sic infrà amatorem nominat adulterum, Od XXVI. 13 Sic placitum est Veneri vnà cum sæuo loco. i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere, vtpote, quum deformis formosam, senex puellam, vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quem magna cogitet omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

Plurimum, circa nemus, [25] *uuidique*
Tiburis ripas, operosa parauus
[26]*Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore poeta plectro*
Cæsarem, [28] *quandóque trahet ferocis*
[29] *Per sacrum cliuum, merita decorus*
Fronde Sicambros :
[30] *Quo nihil maius meliúsue terris*
Fata donauêre, [31] *bonique diui:*
Nec dabunt, [32] *quamuis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætéque dies, & urbis*
Publicum ludum, super imperato
Fortis Augusti reditu, forumque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum mea (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare fœlix.*
[37] *Tuque dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura [38] *benignis.*
[39] *Te decem tauri, totidémque vaccæ,*
[40] *Me tener solvet vitulus relictâ*
Matre, qui largis [41] *iuuenescit herbis*
In mea vota.
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina compono laboriosa exiguos parum.
27 O Poeta et canes Cæsarem stylo grandiore, i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar victor a Gallia decorus trahet per sacrum clivum Sicambros, i. Germaniæ populos quos hodie *Gheldrenses* appellamus.
29 Per sacrum viã triumphantes in Capitolium celebrantur.
30 Quo Cæsare.
31 Dini largi.
32 Quamuis redeant aurea secula, vel aurea ætatis mores.
33 Decantabis etiam festos dies & publicam ciuitatis lætitiam pro Augusti reditu à diis imperato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus vãum propter feriãs, seu potius propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati, si quid loqui possum auditu dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli exepto, ego beatus & felix hæc canam. O Sol pulcher. i. ô dies pulcher laudibúsque celebrande, quo victor Cæsar vrbem ingressus est. 37 Et ô triumphe nos (omnis ciuitas) non semel dicemus Io, Io, triumphe. 38 Diuis liberalibus ergo nos illius reditu. 39 Liberabunt te á voto, quo obligatis ex Cæsaris reditu. 40 Parua victima, nempe vitulus á matre. Là vacca deputata me soluet a voto, quæ pro Cæsaris incolumitate diis feci. 41 Qui sit iuuenens. 42 Qui cornua habet parua & curua instar Lunæ tertio die á suo nouilunio.

43 Quod

43 *Qua notam duxit, niueus* 44 *videri,*
45 *Cætera fuluus.*

43 Quæ parte notabantur. i. in fronte candidus erat, sed fuluus reliquo corpore.

44 Niueus videri Græca est loquendi figura, vt, Certus amari. 45 Per hypocatachen. i. habens cætera fulua.

AD MELPOMENEN. Ode 111.

Natus est Horatius ad artem poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

1 *QVem tu Melpomene semel*
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 *Isthmius*
3 *Clarabit pugilem, non equus impiger*
4 *Curru ducet Achaico*
Victorem, 5 *neque res bellica* 6 *Delijs*
Ornatum foliis ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
7 *Sed quæ Tibur aquæ* 8 *fertile perfluunt,*
Et spissæ nemorum comæ,
9 *Fingent* 10 *Æolio carmine nobilem.*
11 *Romæ principis urbium*
Dignatur sobolis inter amabiles
Vatum ponere me choros:
12 *Et iam dente minus mordeor inuido.*
13 *O testudinis aureæ*
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O 14 *mutis quoque piscibus*
Donatura cycni, si libeat, 15 *sonum:*
16 *Totum muneris hoc tui est,*

1 Melpomene, quã tu semel oculis benignis aspexeris nascentem; is non nobilem neque militem erit, sed Poeta.
2 Labor sufceptus in ludis Isthmijs, à Sisypho in honorem Neptuni institutis.
3 Clarum faciet pugilem.
4 Curru Græco vel Elco. i. quadrigali certamine.
5 Neque res bellica bene gesta ostendet cum Capitolio ducem ornatum foliis Delijs quòd contuderit tumidas minas regum. i. quòd minuerit & superbos reges superauerit.
6 Lauru Appollinari. a Delo insula Apollini sacra.
7 Non hæc supra memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo describitur Æolio carmine, facient clariorem. 8 Od. 29. lib 3. vdum appellat Tibur, vbi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico. vide Od. 30. lib. 3. 11 Poetarum Romæ (quæ vrbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et iam virtute supero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sine pisces quia (quoties exarpiis) non spirant, neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eò quòd non habent sanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissimè. 16 Hoc munus est mihi à te datum.

17 *Quòd*

17 Sicelius Demosthenes.
18 Lyricus Apollo. Hic est Demosthenes.
18 Lyricus Poeta.
19 Quid vivo.

17 *Quid monstrer digito prætereuntium*
Romane 18 *fidicen lyræ:*
19 *Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.*

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Druſi, ciuſque inſtitutione ſub Auguſto. Ode IIII.

1 Longum eſt hic hyperbaton. ſenſus eſt. Qualis eſt Aquila in nubium gyros, viuiſque pegnandi cupiditas in dracones, aut qualis eſt catulus leonis in caſtram eius dentibus ſum dilacerandam talem Rhæti & Vindelici videre Druſum, &c.
2 Aquilam Iouis armigeram.
3 Propter eius fidem erga Iouem.
4 In pulchro Ganymede Iouis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extruſi volandi & prædandi inſcium.
7 Primos & non aſſuetos volatus.
8 Vtagnos rapiat.
9 Amor dapis egit vt agnat ſit ſibi eſca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter motum inter ſe odium.
10 Leonem à lacte remotum.
11 Dente Leonini catuli nondum prædæ aſſueſacto. 12 Talem Rhæti & Vindelici videre Druſum ſub Alpibus bella gerentem, quo erant ſubiugari. 13 Qui Vindelici cur ſecuribus in prælio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum cenſui. Ordo eſt. Quibus vt mos obarmet ſuas dextras Amazonis ſecuri vnde deductus ſit, quærere diſtuli. 14 Pote eſt *δ' νναται*, vide Od. 3. lib. 1. 15 Rhæti ſemper ante victores, nunc conſilijs Druſi victorum victi, ſenſere & experti ſunt, quid, &c.

1 *Qualem miniſtrum fulminis* 2 *alitem,*
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas
3 *Permiſit, expertus fidelem*
Iuppiter in 4 *Ganymede flauo)*
Olim iuuentas & patrius vigor
6 *Nido laborum propulit inſcium:*
Vernique, iam nimbis remotis,
7 *Inſolitos docuere niſus*
Venti paventem: mox 8 *in agnis*
Domiſit hoſtem vinidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor 9 *dapis atque pugnæ:*
Qualem ministrum fulminis alitem,
Cui dente nondum luctis caprea paſcuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam 10 *lacte depulſum leonem,*
11 *Dente nouo peritura videt:*
12 *Videre Rhæti bella ſub Alpibus*
Druſum gerentem & Vindelici: 13 *quibus*
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri
Dextras obarmet, quærere diſtuli:
Nec ſcire 14 *fas eſt omnia) ſed diu*
Lateque 15 *victrices caterua,*

Conſilijs

Consilijs iuuenis reuictæ
Sensere, quid mens rite, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones.*
FORTES creantur fortibus: & bonis
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina sed vim promouet insitam:*
[19] *Rectiq; cultus pectora roborant*
[20] *Vtcunque defecere mores,*
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *risit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit undas.
[26] *Post hoc secundis vsque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vastata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos habuêre rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal,*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra,*

16 Ingenij virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutem ingeniculo nobis natura insitam promouet ad perfectionem.
19 Recti amor & studium, i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem monent & robustè reddunt.
20 Vbicunque bonorum morum defectus; culpæ, i. facta improba illam eatenus bonestatem deturpant, dedecoreque afficiunt.
21 Flumen Vmbriæ, vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominum Claudij Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus.
23 Et scelus ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio. Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis.
24 Qui laetus est bellica gloria. Fortis & frugum copiam significat. Adorea, quâ abundantem putabant gloriosam.
25 Vt, i. posquam crudelis Annibal equitauit & aufugit per vrbes Italas, velati flamma tedæ, vel Eurus Siculus peruerrit undas.
26 Post cædem Asdrubalis, & victoriam à Neronе partam, progressis semper prælijs creuerunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana flatuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus detributæ. 29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites: Nos (inquit) Carthaginenses tanquam Cerui, Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latrone & falsedo effugere, magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Romana originem duxit à Troia. 33 Deos penates.

34 Natósque, maturósque patres
Bertulit 35 Ausonias ad vrbes:
36 Duris vt ilex tonsa bipennibus
37 Nigræ feraci frondis in 38 Algido,
Per damna, per cædes, ab ipso
39 Ducit opes animimque ferro.
Non 40 Hydra secto corpore 41 firmior
Vinci 42 dolentem creuit in Herculem
43 Monstrúmue submíssere Colchi
Maius, 44 Echioniæue Thebæ.
45 Merses profundo, 46 pulchrior euenit:
47 Luctere, multa prouet integrum
Cum laude 48 victorem: geréque
Prælia 49 coniugibus loquenda.
Carthagini iam non 50 ego nuntios
Mittam superbos. 51 occidit, occidit
Spes omnis & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interempto.
52 Nil Claudia non efficient 53 manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & 54 curæ sagaces
55 Expediunt per acuta belli.

34 Virgil. *Astyanax Andromaches patrem Troiæque penates, Commendo sacris, &c.*
35 Ad Italiæ vrbes.
36 Vt ilex caesis ſpolijsq; magis repullulat, ſic Romani aduerſis prælijs magis inualeſcunt.
37 Frondis virentis.
38 Algidum, mons eſt in agro Tuſculano. vide Od. 21. lib. 1.
39 Acquirit vires & audaciam ab ipſis cædibus, vide Virg. lib. 2. AEn.
40 Hydra, ſerpens monſtruoſa in Lerna deliteſcens, cuius vno capite ab Hercule abſciſſo ſeptem ſubitò renaſcebantur.
41 *Indomitæque gens quàm ſimilis hæc gens in rem.*
42 Qui dolebat ſe ab aliquo vinci.
43 Nec Colchi edidérunt maius monſtrum, aut vrbs Thebana, quàm ſunt ipſi Romani.
44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero.
45 Quamuis in mari Romanam merſes, à verbo inuſitato Merſo, as.
46 Fortior emergit.
47 Si luctere & pugnes, ipſe profiteris & euinces te hoſtem integrum. i. hoſtem incolumem, cui exercitus non ſit immiſcetus.
48 Qui paulò ante victus erat.
49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis.
50 Ego Hannibal (occiſo iam Aſdrubale) poſthac deſinam ſuperbos meorum victoriarū nuntios Carthaginem mittere.
51 Spes omnis interijt.
52 Hæc loquitur Poeta, non Hannibal.
53 Vires Neronum perficient omnia.
54 Induſtria, & cura cum conſilio coniuncta.
55 Expediunt faciunt per facilitatem belli, quæ à Græcis εὐπαγήματα nominantur.

Hæc eſt huius loci ſententia. Non tantùm duo dracones ex denibus diſſeminatis pullulárunt, quantū gens Troiana ex ſuis damnis & prælijs aduerſis. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanam merſes, à verbo inuſitato Merſo, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipſe profiteret & euinces te hoſtem integrum. i. hoſtem incolumem, cui exercitus non ſit immiſcetus. 48 Qui paulò ante victus erat. 49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiſo iam Aſdrubale) poſthac deſinam ſuperbos meorum victoriarū nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta, non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Induſtria, & cura cum conſilio coniuncta. 55 Expediunt faciunt per facilitatem belli, quæ à Græcis εὐπαγήματα nominantur.

AD AVGVSTVM Ode v.

Vt tandem in vrbem redeat.

1 Diuis propitijs & beneficis orte.
2 Romanæ à Romulo Romæ conditæ.

Diis orte bonis, optime Romulæ
Cuſtos gentis, abes iam nimium diu:

1 *Maturum*

Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ dux bone patriæ.
Instar veris enim vultus tui.
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius nitent.
Vt mater iuuenem, quem Notus inuido
Flatu Carpathij trans maris æquora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet à domo,
Votis ominibusque & precibus vocat,
Curuo nec faciem littore demouet:
Sic desideratis ictæ fidelibus
Quærit patria Cæsarem.
Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres, almáque Faustitas:
Pacatum volitant per mare nauitæ:
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur casta domus stupris:
Mos & lex maculosum edomuit nefas:
Laudantur simili prole puerperæ:
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paueat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ?
Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vinaredit lætus, & alteris
Te mensis adhibet deum.

3 Celeres.
4 Sancto senatus cœtu.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui luces es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est eierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est. vt mater vocat votis omnibus & precibus iuuenem cunctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpathio insula contra AEgyptum posita, à qua vicinum mare ad AEgyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem tuetur de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria inflis desideriis afflicta.
16 Te præsente ô Cæsar, omnia terrâ marique sunt tranquilla.
17 Felicitas.
18 Nautæ sine metu, piratarum nauigant.
19 Fides casset commissis quamobrem.

culpetur, i. nemo fidem fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulteriis coercendis restituerunt turpe & immundum nefas. 21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur spurij. 22 Sic valent leges, vt pœna celeritèr sequitur culpam. 23 Bella iam cessant sub Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & niuibus est rigida. 25 Quis extimescat fœtus, i. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ, à fœmine Ibero. 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad vlmos, populos & similes arbores, quæ vitibus circumdatæ antequam imparentur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundum elegantiæ argumentum in deorum honorem exhibebant.

30 Tibi sacrificet.
31 Vino de patera fuso.
32 Quisque coleus Lares, suosq; & tuum nomen colit.
33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucem inter deos penates enumerat, sic nos te.
34 Ob beneficia ab illis accepta.
35 Dies festos, i. otiosam pacem.
36 Non poti, sed sobrij.

Te multa prece, 30 *te prosequitur mero*
31 *Defuso patera:* 32 *& Laribus tuum*
Miscet numen, 33 *uti Græcia Castoris,*
Et magni 34 *memor Herculis.*
Longas o utinam dux bone 35 *feriæ*
Præstes 36 *Hesperiæ: dicimus* 37 *integro*
38 *Sicci mane die, dicimus* 39 *uvidi,*
40 *Cum sol Oceano subest.*

37 Primo mane, quando nihil bibitum est, nihil gestatum. 38 Italiæ. 39 Modici & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano, i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM. Carmen sæculare. Ode VI.

1 O Apollo.
2 Sex filij Niobes.
3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ, quòd liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret.
4 Tytius stuprum Dianæ inferre voluit, vid Od. 4. lib. 3.
5 Cur propè victor? quia Hectorem interfecit, quo facto facilius Troia capi potuit.
6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ urbs.
7 Tibi impar, quia ille erat sub figura Paridis, Achilles fuit occisus, vel quia tuo consilio, ab ipso Paride fuit interemptus. iuxta illud Virg. *Dardanus qui Paridis direxit tela manuq; Corpus in Æacidæ.* 8 Thetis dea marina fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut ita secari, quæ quasi mordet & paulatim exest arborem incisam. 12 Procidit in latum, unde denotatur violentus casus Achillis, & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidijs aut dolo sed aperto Marte Troiam expugnasset, nisi à Paride, tuâ opera & impulsu, prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Minervæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricarum fingebant ut Palladem offensam placarent. 16 Achilles non festiliter, Troianos suo malo otiantes & dies festos celebrantes.

Dive, quem 2 *proles Niobea* 3 *magnæ*
Vindicem linguæ, 4 *Tityósque raptor.*
Sensit, & Troiæ 5 *propè victor altæ*
6 *Phthius Achilles,*
Cæteris major 7 *tibi miles impar:*
Filius quamvis Thetidis 8 *marinæ*
Dardanus turres quateret tremendo
9 *Cuspide pugnax.*
10 *Ille, mordaci velut icta* 11 *ferro*
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
12 *Procidit late,* 13 *posuitq; collum*
Pulvere Teucro.
14 *Ille, non inclusus* 15 *equo, Minervæ*
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:

17 Sed

17 *Sed palam captis (heu nefas, heu)*
Neſcios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
18 *Ni tuis victus Venerisque gratæ*
Vocibus diuûm pater, annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
19 *Doctor argutæ fidicen Thaliæ,*
Phœbe, qui 20 *Xantho lauis amne crines:*
21 *Dauniæ defende decus Camœnæ,*
22 *Leuis Agyieu.*
23 *Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem*
Carminis, nomenq; dedit Poetæ.
Virginum 24 *primæ, puerique claris*
Patribus orti,
Deliæ 25 *tutela deæ, fugaces*
Lyncas & ceruos 26 *cohibentis arcu,*
27 *Lesbium ſeruate pedem, meique*
Pollicis 28 *ictum,*
29 *Ritè Latonæ puerum canentes,*
Ritè crescentem 30 *face* 31 *noctilucam,*
32 *Proſperam frugum,* 33 *celerémque pronos*
Voluere menſes.
34 *Nupta iam dices, Ego dijs* 35 *amicum,*
36 *Sæculo feſtas referente luces,*
37 *Reddidi Carmen, docilis modorum*
Vatis Horati.

17 Sed aperto bello ſæuus & inimitis, etiam parvos infantes & materno ventre inclusos combaſſidet.
18 Niſi Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus concessisset Æneæ laboribus maros Romanos ductos, i. ducendos & erigendos potiore alite. i. melioribus auſpicijs
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Muſam argutè canentem.
20 Troiæ fluuio.
21 Latinæ Camœnæ. i. carminis ſui Lyrici.
22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dicitur, eò quòd in vijs publicis ei ſolebant ſacrificare.
23 Diuinum furorem.
24 Primarijs & nobiles.
25 Qui eſtis ſub protectione Dianæ,
26 Comprehendẽdis & velocitatis Lyncas & ceruos.
27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia,
28 Lyræ meæ ſtrepitum.
29 Ex veterum inſtituto & ſolenni conſuetudine canentes Apollinem Latonæ filium. 30 Creſcentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ ſingulis menſibus creſcit & decreſcit. 32 Luna placandi & vegetandi vim habet. *Itemque* nocturno ſumore fruges proſperat. Nota, quid *Adeſtium verbale cum patrio caſu iungitur.* 33 Celerem ad volandos menſes. Nam Luna xxviij. circiter diebus orbem ſuum conficit. 34 Cùm fueris nupta, hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatij, reddidi carmen amicum dijs, ſæculo referente feſtas luces. *Poeta vocem è puella aliquatenus amicam nomine.* 35 Carmen dijs gratum & amabile. 36 Anno centeſimo feſtos dies referente. 37 Ego, quæ facilè didici verſus Horatianos eoſdem cecini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM. Ode VII.

Omnia tempore mutantur, iucundè igitur viuendum eſt.

1 Diffugêre niues: redeunt iam 2 gramina campis,
Arboribuſque 3 comæ
4 Mutat terra vices, & decreſcentia ripas
5 Flumina prætereunt.
6 Gratia cum Nymphis geminiſque ſororibus audet
Ducere nuda 7 choros.
8 Immortalia ne ſperes monet annus & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora 9 miteſcunt Zephyris: 10 ver proterit æſtas,
Interitura 11 ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret 12 iners.
13 Damna tamen 14 celeres reparant 15 cœleſtia lunæ:
16 Nos vbi decidimus
17 Quò pius Æneas, quò 18 Tullus dives, & Ancus
19 Puluis & vmbra ſumus.
Quis ſcit an adiciant hodiernæ craſtina 20 ſummæ
Tempora di ſuperi?
21 Cuncta manus auidas fugient heredis, 22 amico
Quæ dederis animo.
23 Quum ſemel occideris, & de te ſplendida 24 Minos
Fecerit 25 arbitria,
Non Torquate 26 genus, non te facundia, non te

1 Veris aduentu hyems in fugam vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Fluuiina intra ſuas ripas fluunt, neque eas tranſiliunt, vt hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphroſyne. vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur gratiæ ſine vestibus nudæ, vide Od. 19. lib. 3. ſed hic fortaſſe nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitefiunt Zephiris.
8 Annui ciuſque varietates docent nos, ne immortalia ſperemus: nam cum tempus ipſum ſemper ſit in fluxu, nihil ſub tempore poteſt perpetuò durare.
9 Frigora mitigantur à vere, cuius nuntii ſunt Zephiri, venti tepidi & ſicci ab occaſu Aequinoctiali flantes adueſtos Eurum, zma facit pigros & inertes.
10 Ver ſequitur æſtas & conſumit. 11 Poſtea quam. 12 Bruma ſed non ſemel extincti nunquam reuiuiſcunt. 13 *Quaſi diceret:* Tempora aſſiduo lapſa fluunt, redeunt tamen 14 Lunæ dicuntur celeres, quia breuiſſimo tempore orbem ſuum metiuntur. 15 Damna, quæ ſunt in vicißitudine ortus & interitus. 16 Poſtquam non decidimus, ſc. ad inferos, non (vt anni tempora) redimus, ſed tranſimus in poſteritu.
17 In quem locum Æneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani ſicuti admodum diuites. 19 Ἀνθρωπόι ἐσι σκιᾶς ὄναρ, ἀν ἐνία μοῦν. Eurip. 20 Numero dierum, quos vſque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem.* Quæ tu conſumpſeris, ad suum heredem non pertinent. 22 Liberali animo. 23 Vbi ſemel mortuus fueris & inferis per Minos adiudicatus, non iterum reuiſices. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia æquiſſima. 26 Generis nobilitas.

Reſtituet

Restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec Lethæa valet Theseus abrumpere charo
Vincula Pirithoo.

27 Non possunt dij mortem propulsare ab iis, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur unquam?
28 Hippolytum castum, qui sua temperantia compressit libidinem Phædræ circa nouercæ. 29 Vincula infernalia. à Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Perithous inter rarissima illa quamor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, vt inde Proserpinam raperent, ibidem victi remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quàm Poetarum carmina.

Donarem patereas grataq; commodus
Censorine meis æra sodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Græcorum: neque tu pessima munerum
Ferres: diuite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas,
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Soleis nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non incisa notis marmora publicis,
Per quæ spiritus & vita redit bonis.
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
Reiectæq; retrorsum Annibalis minæ,

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebantur.
2 Commodus donarem i. in eo commodus essem & benignus, quòd donarem patereas meis sodalibus, &c.
3 Statuas vel pocula ex ære facta.
4 Mensas militares quod donum apud Græcos erat egregium. Tripodes pedes pro sustentaculo habebat, vt fortiter starent, & vitis fortibus dari solebat in signum victoriæ.
5 Neque tu auferres & acciperes pessima munera.
6 Si essem dives & abundarem artibus. i. signis & tabulis pictis, quas, &c. 7 Quæ artes euulgarit populo Parrhasius. pictor clarus, natus Ephesi, vel. (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius. 11 Penitus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus deliciis cum re tum animo. 14 Possumus dicere quàm pretiosum sit munus carmen, & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à republ. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm suus scripta. 16 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant. 17 Republ. ita Africam. Quando ex Italia fugatus est Annibal,

Non incendia Carthaginis [18] *impiæ*,
[19] *Eius, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus rediit: clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris.* [23] *quid fœret Iliæ*
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *invida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygiis fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua* [27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat.* [30] *sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fatalis ruinæ. Nam contra fatalem eius Romanis initum bellum pugnabant Carthaginenses.
19 Scipionis, qui ab Africa domita dictus est Africanus.
20 Quàm versus Ennij, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Mnemosine.
21 Si nemo rebus fidas literis mandauerit.
22 Præmium accepturis.
23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati prodiisset?
24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ inuidere, de quibus siletur. 25 AEacum ereptum morti & oblioni. 26 Vis ingenij. 27 **The tongue or pen of pourtfull poets.** Nam magna vis est in Eloquentia. 28 *Insulis fortunatis, vel Elysiis campis*, i. contectat immortalitati. 29 In cœlo collocam beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, i. Castor & Pollux fratres, filij Tyndari, clara sydera, poetarum carminibus dignoscuntur esse dij, qui naues tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina poetarum, Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM Ode IX.

Scripta sua nunquam interibunt, virtus, sine carminum ope, oblivione deletur. Lollij laudes ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

[1] *NE fortè credas interitura quæ*
Longè sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non antè vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis,*

1 Ordo est. Ne tu fortè credas, i. vt non credas interitura ea verba quæ ego Horatius, natus ad Aufidum longè fonorem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ. 3 Per nouas & inusitatas artes. sc. apud latinos. primus enim erat poeta lyricus latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

[5] *Non*

[5] Non, si priores [6] Maonius tenet
Sedes Homerus, Pindarica latent,
[7] Ceæq; & [8] Alcæi minaces,
Stesichoriq; graues camenæ:
Nec, si quid olim [10] lusit Anacreon,
[11] Deluit ætas, [12] spirat adhuc amor,
Viuuntq; commissi calores
[13] Æoliæ fidibus puellæ.
[14] Non sola comptos arsit adulteri
Crines, & [15] aurum vestibus illitum
Mirata, regalesque cultus
[16] Et comites, Helenæ Lacænæ:
[17] Primusque Teucer tela [18] Cydonio
Direxit arcu: non semel [19] Ilios
Vexata, [20] non pugnauit ingens
Idomeneus [21] Sthenelusue solus
Dicenda Musis prælia. non ferox
[23] Hector, vel acer Deiphobus graues
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [25] illacrymabiles
[24] Vrgentur ignotique longa
Nocte: [26] carent quia vate sacro.
[27] P AV L V M sepulta distat inertiæ
Celata virtus. non ego te meis

5 Quamuis Homeri priores sedes in arte poetica obtinent, non tamen Pindarus, Simonides, &c. sint obscuri.

6 Vide Od. 4 lib. 1.

7 Camenæ Simonidem. vide Od. 2. lib. 2.

8 Alcæus adeò amarus erat, præsertim Tyrannis, vt acerbus suis versibus multos è ciuitate ejiceret. minaces igitur erant eius Camenæ.

9 Stesichorum poeta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ, qui maxima bella, & claros imperatores decinit duces. graues ergò erant eius Camenæ.

10 Cantauit Anacreon. Lusit verò, quia res amatorias scripsit.

11 Consumpsit vetustas.

12 Recens est adhuc Amor, quem Sappho poetria suis lyricis versibus commisit.

13 Sappho fuit ex Æolia, in qua Lesbos, vnde Lesbia sæpè appellatur.

14 Non sola Helena Lacæna arsit, i. vehementèr amauit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intellexit poeta multas aute Helenam, a-masse, quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella cie ciita memoria digna, sed hæc omnia fuisse obliuioni tradita, quòd poetæ vel scriptores defuere, qui posterorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes auratas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus iaculator. 18 Arcu creteusi, à Cydone vrbe in Creta, vbi primum de pectinibus cornibus arcus curuati & facti sunt. 19 Troia, quæ prim ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnauit prælia Idomenea, &c. 21 Stenelus sciens pugnæ. vide Od. 15. lib. 1. 23 Non solus Hector ab Ajace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alii in bello Troiano fortiter pugnarunt, quorum quæ Homerus non meminit, oblitione hominum iam sunt sepulti. 25 Propter quos in bello cæsos nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte, i. æterna oblitione obscurantur. 26 Quia nullum habuere poetam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 27 Virtus non laudata & incognita, non multùm differt à vita ignava. Nota, quòd verbum distat cum dandi casu ungitur.

Chartis

Chartis [27] *inornatum fileri,*
Tótue tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. eſt animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & ſecundas*
Temporibus dubiíſque [30] *rectus:*
[31] *Vindex auaræ fraudis, & abſtinens*
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ:
[32] *Conſulq́, non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obſtantes cateruas*
Explicuit ſua victor arma.
Nec [35] *poſſidentem multa, vocaueris*
Rectè beatum: [36] *rectius occupat*
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter vti,
Durámque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Peiuſq́ letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Tenuis illuſtratus.
28 Non patiar inimicos obliuiones iniuriosè carpere, i. inuidere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione praditus, Ergò vtilis ex philoſophia.
30 Æquabilis in vtráque fortuna.
31 Punitor Auaritiæ, & abſtinens à pecunia, cui omnia pareat.
32 Eſt, q. tuus animus non vnius anni conſul, ſed ſemper eſt ille Conſul, tempore ſex, qui ſuis cupiditatibus imperat, qui honeſtatem præfert vtilitati, qui hominum nocentium numeribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelſo. Nam alti animi eſt pecuniam contemnere.
34 Per medium hoſtium aciem, i. per munera & largitiones tanquam victor i. exprompſit ſua arma. i. ſuam integritatem & abſtinentiam. 35 optima Allegoria. 35 Non rectè vocaueris beatum, qui multa poſſidet. 36 Merito. 37 Sapiè & acutè notauit. 38 Et turpitudinem odit potius letho i. morti mallet quàm flagitium committere. 39 Ille, i. vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM, Ode X.

Futurum dicit, vt Ligurinum ſuæ aduerſus amatores arrogantiæ pœniteat, cùm flos ætatis ſuæ exaruerit.

O *Crudelis adhuc, & Veneris* [1] *muneribus potens,*
Inſperata tuæ quam veniet [2] *pluma ſuperbiæ:*

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quam barba lanugo, quam adhuc non times, veniet & adijcietur tuæ ſuperbiæ, id eſt, lanuginoſa oris & corporis tui.

[3] *Et que nunc humeris inuolitant, decideriut comæ:*
Nunc & qui color eſt puniceæ flore [4] prior roſæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit [5] hiſpidam:
Dices, Heu (quoties te in ſpeculo videris [6] alterum,
[7] *Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?*
Vel cur his animis [8] incolumes non redeunt genæ?

3 Et eius vt fiebat ætas, & deuenit erit coma, quæ humeros tuos iam poſſa eſt & diffluit. *Pueri cincinni, puellæ non nouo ornatu celebrant.*
4 Melior flore purpureæ roſæ.
5 In faciem pilo-

ſum & horridam. 6 Videris mutatum. 7 *Quæſt dicunt.* Vtinam in puerili ætate præcogitaſſem faciem meam futuram hiſpidam, ex qua quæſtum meretricium deperdere ſit neceſſe, vel, vtinam læuis & glabra pueri facies nunc rediret ad hanc animi mei ſenſum. i. Vtinam ſenſus iſte fuiſſet in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc ſenſum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortua habebantur, quia ad amores pueriles erant inepte.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

Eſt mihi nonum ſuperantis annum
Plenus [1] Albani cadus: eſt in horto
Phylli nectendis [2] apium coronis:
[3] Eſt edæ vis
Multa, [4] qua cirnes religata fulges:
[5] Ridet argento domus: ara, caſtis
Vincta [6] verbenis, auet immolato
Spargier [7] agno.
[8] Cuncta feſtinat manus: huc & illuc.
Curſitant mixtæ pueris puellæ:
[9] Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Vt tamen noris [10] quibus aduocerit
Gaudijs: idus tibi ſunt [11] agendæ:

1 Vini Albani.
2 Apium ebrietatem pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamuis Græcis ſemper fuit lugubre, vide Od. 7 lib. 1.
3 Eſt mihi magna copia hederæ, quæ Baccho conſecrata eſt.
4 Qua (ſc. corona) ex hedera facta) tu cornum habens refulgetam fulgere ſoles.
5 Domus ſplendet argento.
6 Caſtis & puris herbis frondibuſq; feſtis ad aras coro-

nandas. 7 Agni mactari ſanguine adſpergi & imbui aiet. i. videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum tripode motu furioſo ſtruuntur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Idus celebrandæ.

Qui

Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem: [12]
Iure solennis mihi, sanctiórque
Pene natali proprio: [13] *quod ex hac*
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos,
Telephum, quem tu [14] *petis, occupauit*
(*Non tuæ sortis inuenem*) *puella*
Diues, & lasciua: tenétque grata
[15] *Compede vinctum.*
Terret ambustus Phaethon auaras [16]
Spes: & exemplum graue præbet [17] *ales*
Pegasus, terrenum equitem [18] *grauatus*
Bellerophontem,
Semper vt [19] *te digna sequare:* [20] *& ultra*
Quam licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [21] *age iam meorum,*
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [22] *calebo*
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur [23] *atræ*
Carmine curæ.

12 Diuidit Aprilem Veneris mensem. Aprilis dicitur Ἀπὸ τοῦ ἀφρὸς id est, à spuma ex qua et cruore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od. 26. lib. 3.

13 Meritò mihi celebrandus, vt dies festus, status & fixus quotannis.

14 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.

15 Quem tu amas.

16 Iuuenē tibi valde dissimilem loco, et genere.

17 Grata fœmina.

18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere, cùm ille sit supra fortunam suam. Phaeton verat audè sperare, qui negotium supra vires suscipiens, &c. pater ei currus mouationem, igne combustus periit.

19 Pegasus penniger vel alatus.

20 Gratiosè, in terram decidit.

21 Vt sequare tes tibi aptos.

22 Ordo est. Et vires disparem, putando nefas esse, sperare vltrà quàm licet.

23 O Phylli, quam omnium posthumam amare constitui, condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes.

24 Non alia incendar, sicuti aliam amabo.

25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM. Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

IAm veris comites, quæ mare [1] *temperant,*
[2] *Impellunt animæ lintea Thraciæ:*

1 Quæ mare tranquillum reddunt.

2 Thracij venti i. Fauonij impellunt vela.

Jam

Iam nec prata [1] *rigent, nec fluuij strepunt*
Hyberna niue [4] *turgidi.*
Nidum ponit, fyn flebiliter gemens,
[5] *Infelix auis, &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] *Regum est vlta libidines.*
[8] *Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ouium carmina fistula:
Delectantque [9] *deum cui pecus &* [10] *nigri*
Colles Arcadiæ placent.
[11] *Adduxere sitim tempora Virgili:*
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] *Si gestis,* [13] *iuuenum nobilium cliens,*
[14] *Nardo vina merebere.*
Nardi paruus [15] *onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpicijs accubat [16] *horreis,*
[17] *Spes donare nouas largus,* [18] *amaraque*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis,*
Plena diues vt in domo.
Verum [22] *pone moras, & studium lucri:*
[23] *Nigrorumque memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consilijs brevem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

3 Non gelu dolent.
4 Aucti.
5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Atheniensis filia) debilitat ityn filium gemens ita interfectum, iam oldum ponit.
6 Familiæ regum Atheniensium perpetua infamia propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecropia dux erat Atheniensium vnde domus Cecropia pro familia Atheniensi.
7 Infelix quod Terei mariti sui barbaram libidinem in Philomelæ constuprandâ vlta est malè, i. parricidio.
8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Panem fistulæ inventorem.
10 Colles ferunt quia terra nigra, frumentis est optima, vel nigri colles, i. colles umbrosi propter siluas.
11 O Virgili, hæc tempora. i. veris amœnitas & aëris temperies suadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem. 12 Si vehementer copis vinum Calenum bibere. 13 Cliens Claudii & Drusi, priuignorum Augusti. 14 Propter vagientum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum vngueuti multum vini eliciet. Onyx hîc significat vasculum ex onyche factum ad seruandum vngueutum. 16 Apothecis vinariis, cuiusmodi Romæ habebat Sulpitius Gallus, in quibus olearum, vinum, fruges, &c. similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes in solitas. 18 Amarat curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum paruo Nardi onycho. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent locum non infacetum, fortasse tamen Virgilium tangit tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet coniicere hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor. nam ropos sine igne funebres, quibus cadauera cremabantur, appellat nigrorum triste, ab effectu. 24 Misce tristi lætitiam, ita tamen, vt sis breuis in lætitia. 25 Iucundum est aliquando, cùm tempus & locus ferunt, desipere. i. à seueritate animum leuo remittere. 26 *ἐν καιρῷ*. opportune.

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quòd iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuenibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce. sis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] Ludísque & bibis impudens:
[2] Et cantu tremulo [3] pota Cupidinem
Lentum sollicitas. [4] ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] Importunus enim transuolat [6] aridas
Quercus: & refugit, te quia [7] luridi
Dentes, te quia rugæ
[8] Turpant & capitis [9] niues.
[10] Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, [11] tempora quæ semel
Notis condita [12] fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] Venus? (heu) quòue color decens?
Quo [15] motus? [16] quid habes illius, illius,
[17] Quæ spirabat amores?
Quæ me [18] suprerat mihi,
[19] Felix post Cynaram, notaque & artium
Gratarum [20] facies? [21] sed Cynaræ breues

1 Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu potulenta excitas amoris flammam in te pene emortuam, vel, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate floentis & ca[illegible] cum [illegible] capillus,
5 [illegible] quiescens. sic importuna paupertas. Ode. 16. lib. 3.
6 Vetulas consumptas & exangues.
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.
10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ redducent tibi tempora præterita. I. pulchritudinem amissam. In Insula Choo tenuissimæ vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt. sed volucris dies (decursus ætas) ea semper condita & in publicis fastis præscripta, includit & sepelinit. 12 In fastis Romani cum res forti gestas tum acta vrbana singulorum amorum publicæ memoriæ causa præscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omnino. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expirarret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedas, vel, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine.
20 Facies artificioso cultu ornata, vel, facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis lepor, vultus hilaris, labrorum nativus rubor, gemmarum candor puniceo colore temperatus, cervicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ strustra sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt inuenibus ſias ludibrio.

AVNOS

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicia [22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent vt iuuenes visere [23] *feruidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur cruſi annos viuere, hinc annoſa cornix. Ode 17. lib. 3.
23 Iuuenes tui amore olim incenſi.
24 Vtut, quæ quon facem conſumptam

à pulchritudinem tuam olim etiniam nunc verſam in deformitatem iuuenes poſſent viſere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Auguſto tribui non poſſunt, qui virtutes eius æquare valeant.

QVæ cura [1] *patrum, quæue Quiritium,*
Plenis honorum [2] *muneribus tuas*
Auguſte virtutes in ævum
[4] *Per titulos memoréſque faſtos*
[5] *Æterneť* [6] *ſi, qua Sol habitabiles*
Illuſtrat oras, maxime principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper
Quid Marte poſſis. [8] *milite nam tuo*
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennóſque veloces, & arces
Alpibus impoſitas [9] *tremendis*
Deiecit acer [10] *plus vice ſimplici.*
[11] *Maior Neronum mox grauis prælium*
Commiſit, immanéſq; Rhætos
[12] *Auſpiciis pepulit ſecundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos ſtatuis inſcriptos, & faſtos, qui marmoribus incidebantur, ornatusque geſtarum continent.
5 Poſſit vtinam tuas virtutes æternare.
6 Ordo eſt: O maxime principum qui terram incolunt, quæ parte Sol illuſtrat eas omnes habitabiles. i. & Principe maxime omnium, qui vbique ſint.
7 Quem Vindelici experti legis Latinæ. i. ciuilitatis & humanitatis neſci, didicere nuper, quid poſſis Marte. i. in re militari. De Vindelicis vide ſupra Od. 4
8 Militibus & auſpiciis tuis acer Druſus plus quam ſemel deiecit Genaunos & Brennos Gallie populos immanißimos & implacabiles.
9 Propter hoſtium crudelitatem.
10 Non vno conflictu, ſed ſæpius atque iterum.
11 Claudius Tiberius Nero ſubmiſſus eſt Druſo ad auxilium ab Auguſto, ad bellum conficiendum.
12 Auſpiciis tuis.
13 Dignus, qui ſpectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fati gaudent Rhetorum pectora, mortem non timentia propter libertatem.

14 *Indomitas*

[14] Indomitas prope qualis undas
[15] Exercet Auster, [16] Pleiadum choro
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur [18] Aufidus,
Qui regna [19] Dauni præfluit Appuli:
[20] Quum sævit, horrendámque cultis
Diluviem [21] meditatur agris.
Vt barbarorum [22] Claudius agmina
[23] Fervata vasto diruit impetu:
[24] Primósque & extremos metendo,
[25] Strauit humum, sine clade victor:
Te copias, te consilium & tuos
[26] Præbente divos. nam tibi, [27] quo die
Portus [28] Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit [29] aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemq; & optatum peractis
Imperijs decus [30] arrogavit.
Te [31] Cantaber non antè domabilis,
Medúsque, & Indus, te [32] profugus Scythes
Miratur, & tutela præsens
Italiæ, [33] dominæq; Romæ:
[34] Te, fontium qui celat origines
Nilúsque, & [35] Ister, te rapidus [36] Tigris,

14 Indomitas propè qualis undas exercet Auster, &c. Orbe eſt. Tibullus tam impiger vexare hoſtium turmas & mittere frementem equum per medios ignes, quàm propemodum eſt Auſter cùm undas exercet Pleiadum choro ſcindente nubes.

15 Agitat Auſter.

16 Virgilianum ortus & occaſus pluuioſus eſt & tempeſtuoſus: nubibus à vento ſciſſis.

17 Per medium pugnæ feruorem.

18 Aufidus Apuliæ fluuius, dicitur tauriformis, propter eius impetum & mugitum, vel, quòd imbribus auctus, relicto ſuo alueo, exundabat ſæpiùs.

19 Dauni Appulorum regis.

20 Cùm eum? acerrit cœleſtis imber

21 Metaph. eſt, ſi res animata ad inanimatum. alij legunt, minitatur.

22 Tiberius Nero

23 Agmina ferro & armis munita.

24 Totam Aſiam cædendo. Sic Virg. Proxima quæque metit gladio.

25 Operuit humi victos ſine vlla ſuorum miſericordia iactura

26 Te ſuppeditante divos tuos, i. divos tibi faventes. 27 Eodem, quaſi fatali die, Alexandria ab Auguſto fuit capta, quo, Druſo Vindelicos ſuperante tertio luſtro (i. quindecim annis) interpoſito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoſte vacuam. Nam deuicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna propitia dignos honores, tuis imperijs iam fruſtra attribuendos vt Horat. in Epiſt.

Præſenti tibi maturos largimur honores,
Iurandúmque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hiſpaniæ à nullo ante Cæſarem victus Vide Od. 4. lib. 2 & Od. 8 lib 3.

32 Scythes compellitur hoc illuc vagatur, nec in eodem loco manet, vide Od. 35. li. 1. & Od. 24. li. 3.

33 Romæ principis vrbium. vide ſupra Od. 3. 34 Nilus Aegypti fluuius qui celat originem ſuorum fontium. (i. cuius fontes & origines adhuc nemo ſcinit) audit te. i. te colit & veneratur.

35 Danubius, fluuius permagnus. 36 Tigris eſt Armeniæ fluuius, adeò velox, vt aliquando ſua ingentia ſecum rapiat.

Te,

Te [37] *bellicosus quà remotis*
Obstrepit Oceanus Britannis;
Te, non paventis [38] *funera Gallicæ,*
[39] *Duraq; tellus audit Iberia:*
Te cæde gaudentes [40] *Sicambri*
[41] *Compositis venerantur armis.*

37 Te multi Cæsarem, qui in exteris bellum in se conciunt: Britannos circumfusos à nobis longè remotos.
38 Galli mortem non extimescebant, vel, propter ingentem ferocitatem, vel, quia sibi persuadebant, quòd aliquando renascerentur. 39 Laboriosa Hispania. 40 Germaniæ populi bellicosi, vide supra Od. 2. 41 Armis in vno loco sunt positis & condita. i. bello sedato & pace.

AVGVSTI LAVDES.
Ode XV.

[1] *PHœbus volentem prælia me loqui,*
Victas & vrbes, increpuit, Lyra:
[2] *Ne parva Tyrrhenum per æquor*
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit [3] *uberes:*
[4] *Et signa nostro restituit* [5] *Ioui,*
[6] *Direpta Parthorum superbis*
Postibus: & vacuum duellis
[7] *Ianum Quirini clausit: & ordinem*
Rectum, & vagantî frænа licentiæ
[8] *Iniecit:* [9] *emouitque culpas:*
Et veteres reuocauit [10] *artes,*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famaq;, & imperî
[11] *Porrecta maiestas ad ortum*
Solis, [12] *ab Hesperio cubili.*
Custode rerum Cæsare, non [13] *furor*
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit, i. obiurgauit & admonuit me volentî prælia & victas vrbes loqui lyra. i. lyricis carminibus.
2 Ne res grandes tenui Musa canerem. Allegorice significat id zephyrî periculosum esse, si patuo nauigio in mari Tyrrheno nauigaret.
3 Copiosas fruges.
4 Signa, quæ Crassus amiserat à Parthis interfectus.
5 Iouî Capitolino, vbi signa militaria seruari solebant.
6 Signa detracta à superbis postibus Parthorum, qui ea victi videre non sustinebant, figura Crassiana sub spreuæ Romæ ad Amphidium remissa.
7 Et cui ætas claudere Ianum Quirini. i. claudi Iani templum apud Romanos, facta pace per vniuersum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit frænа licentiæ extra ordinem rectum vagantî. i bonas leges constituit, quæ peccandi licentiam velut frænis reprimerent.
9 Grauibus pœnis in improbos constitutis. 10 Priscas Romanorum virtutes. 11 Maiestas est amplificata. 12 Ab occasu Solis. 13 Non bellum ciuile, nec violentia, efficiet pacem.

Non ira quæ [14] *procudit enses,*
Et miseras [15] *inimicat urbes.*
Non [16] *qui profundum Danubium bibunt,*
[17] *Edicta rumpent Iulia: non Getæ,*
Non Seres, [18] *infidique Persæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nosque & [20] *profestis lucibus & sacris,*
[21] *Inter iocosi munera Liberi,*
[22] *Cum prole, matronisque nostris,*
[23] *Ritè deos prius apprecati,*
[24] *Virtute functos, more patrum, duces,*
[25] *Lydis remisto carmine tibijs,*
Troiamq; & [26] *Anchisen, & almæ*
Progenium Veneris canemus.

14 Procudi facit.
15 Inimicas reddit urbes.
16 Thraces, Germani, & aliæ gentes.
17 Leges Iulias non violabunt, & adhærebunt, vel alias leges quascunque.
18 Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus sacris dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis sunt concessi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & vxoribus.
23 Nos ritu Maiorum, deos primùm inuocantes canemus claros duces, qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modi, tres præcipui: Dorius siue Ionicus, Phrygius & Lydius.
26 Canemus patrem AEneæ, ipsumque AEneam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epodi 1.

Horatius ibit cum Mœcenate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

Ibis [1] *Liburnis inter alta nauium,*
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.

1 *Amice Mæcenas* tu paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula. i. in tertiis naues Antonianas.

2 In nauibus humilioribus, & dictis à Liburnorum gente.

[1] *Quid*

3 Quid nos fatigamus, qui Romæ restamus? quibus vita est iucunda, te superstite & incolumi, grauis vero, te mortuo.

4 Iussi ab Augusto domi manere, ea carmen per ocium componimus quod sine te est iniucundum?

5 An laturi summa hunc laborem militarem ea mente, qua viros fortes decet?

6 Sibi ipsi dat reprehensum.

7 Caucasus est Scythiæ mons inhospitalis propter glacies & nives.

8 Vsque ad finem Gaditanum in Hispania, intra columnas Herculis.

9 Si tantus, quid ego non bellicosus, possim meo labore te iuuare?

10 Si tuus sim comes, minùs tibi molestum præsens quam absens.

11 Qui metus.

12 Serpentum incursiones.

13 Magis timet pullis relictis. *Stylus est Dactini coqui.*

14 Non est latura plus auxilij præsentibus quamuis adsit.

15 Militabitur à me

16 Est Hypallage. non vt plures iuuenci mei nitantur aratris illigatis. *i.* non vt plura habeam ar-

Quid nos? quibus te vita sit superstite
Iucunda: si contrà, grauis:
Vtrúmue[4] iussi persequemur otium,
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente[5] laturi, decet
Qua ferre non molles viros
Feremus? & te vel per Alpium iuga,
[7] Inhospitalem & Caucasum,
[8] Vel Occidentis vsque ad vltimum sinum,
Forti sequemur pectore?
[9] Roges, tuum labore quid iuuem meo,
Imbellis, ac firmus parum.
[10] Comes minore sum futurus in metu,
[11] Qui maior absentes habet:
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentum [12] allapsus timet
[13] Magis relictis: [14] non, vt adsit auxilij
Latura plus præsentibus.
[15] Libenter hoc & omne militabitur
Bellum in tua spem gratiæ:
[16] Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
[17] Pecusue Calabris ante sydus feruidum
Lucana mutet pascua:
[18] Nec vt superni villa candens Tusculi
Cirræa tangat mœnia.
Satis superq; me benignitas tua
Ditauit. haud paruero
[19] Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,
[20] Discinctus aut perdam vt nepos.

ratra, vel, vt plura agri iugera possideam. 17 Non vt habeam multa armenta, quæ post autumnum Canicular. pascua mutent, &c. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec vt villa mei fundi Tusculani in colle sita & marmore candenti exstructa, se extendat ad oppidū Tusculum à Telegano Cicerone & Vlyssis filio ædificatum. 19 Quod in terra occultem, vt Chremes ille senex Terentianus. 20 Vt dissolutus nepos prodigè expendam. Nepos præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.
Epodi 11.

BEatus ille, qui [1] procul negotiis,
([a] Vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare:
[6] Forumque vitat, [7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilèsque falce ramos amputans,
Fœliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpurę!
[17] Qua muneretur te Priapè, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in siluis aues:
Fontésque lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuésque comparat:

1 Separatus ab vrbanæ vitæ molestiis.
2 Vt primi homines in aureo sæculo, qui in agris habitabant.
3 Quæ tura à patribus accepta propriis non conductis bobus, colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque nauigat.
6 Forum vitat, vbi lites agentur & dijudicantur.
7 Et diuitum domos non frequentat, fauoris hærendi causa.
8 Cum adulta vitium propagine cõiungit altas populos
9 Ramos superuacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella è fauis expressa.
13 Cuput quasi pomis coronatum.
14 Quam gaudet rusticus, Et admittit.
15 Pyra non ex semine nata, sed pyra propriis laboris.
16 Et decerpens vuam purpuream. *Participium certandi datiuo iungitur.*
17 Qua donet te Priapè hortorum deus.
18 Syluarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa, quæ latiorem vmbrã præbebat.
20 In gramine. quod terræ firmiter adhæret.
21 Canunt aues.
22 Et fontes strepitum & murmur faciunt.
23 Quæ res.
24 Hyems. *Tmesis pro parte.*

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc [25] *multa cane*
Apros in [26] *obstantes plagas,*
Aut [27] *amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos:*
Pauidumque leporem & [29] *aduenam* [30] *laqueo gruem,*
[31] *Iucunda captat præmia.*
Quis non [32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliuiscitur?
Quod si [33] *pudica mulcet in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
([34] *Sabina qualis, aut* [35] *perusta solibus*
[36] *Pernicis uxor Appuli)*
[37] *Sacrum vetustis extruat lignis focum,*
Lassi [38] *sub aduentum viri:*
Claudensque [39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Distenta siccet ubera:*
Et [41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina iuuerint conchylia,*
Magisue [44] *rhombus, aut scari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] *Afra auis descendat in ventrem meam,*
Non [47] *attagen Ionicus,*
Iucundior, quam lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] *lapathi prata amantis, &* [49] *graui*
Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hædus ereptus lupo.*

25 Multis cruribus.
26 In opposita retia.
27 Funcula uncupati, qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt doli turdis, auibus voracissimis.
29 Aduenam transmarinum. Graues cum loca calidiora petentes, mutis transmittunt, triangulo formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Grauem pedica captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepores, grues, sunt rusticis iucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ castissimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Elt Hypallage. Si extruat ligna super focum, lartibus sacrum.
38 Paulò ante aduentum mariti.
39 Septis.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Huius anni vina.
42 Ecas sine labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectarint, aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo, est piscis magni pretij, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems, (i. tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africana non posset mihi esse cibus iucundior. 47 Attagen est auis Asiatica inter nobilissimas habita. Ionia est pars Asiæ, in qua fuit vrbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius variis virtutibus Consule Dioscoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Festis in honorem Terminj dei celebratis, in cuius tutela, veteres putabant esse agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi raptus suauior est rustico, quam qui de suapte est ex suo hœdili. Nam quicunis confat.

Has inter epulas, [52] *vt iunat paſſas oues*
Videre properantes domum!
Videre feſſos vomerem inuerſum boues
Collo trahentes languido:
Poſitóſque vernas, ditis [53] *examen domus,*
Circum [54] *renidentes Lares!*
[55] *Hæc vbi loquutus fœnerator Alphius,*
Iamiam futurus ruſticus,
Omnem [56] *relegit idibus pecuniam:*
Quærit Kalendis ponere.

52 Quantum delectat!
53 Vnus ſuus, quaſi examen apium, in diuitis domo.
54 Circum Lares ſplendentes & hilares. vide Od 12.li.2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem ſuperiora omnia dixiſſe, quaſi is approbaret vitæ ruſticæ incunditatem, ſed ad ingeniam ſuum rediens, properat ad pecuniam in fœnore collocandam.
56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idibus (ſi circa dimidium menſem) ſtudétque iterum in fœnore collocare ſequentis menſis Kalendis.

HD MÆCENATEM. Epodi III.

Allium deteſtatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius æſtu torquebatur.

PArentis [1] *olim ſi quis impia manu*
Senile [2] *guttur fregerit:*
[3] *Edit cicutis allium nocentius.*
O dura [4] *meſſorum ilia.*
Quid hoc venenum [5] *ſeuit in præcordijs?*
Num viperinus bic [6] *cruor*
Incollus herbis me [7] *fefellit? an malas*
[8] *Canidia tractauit dapes?*
[9] *Vt Argonautas præter omnes candidum*
Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit [10] *hoc Iaſonem:*
[11] *Hoc delibutis vlta donis pellicem,*
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam ſiderum inſedit [12] *vapor*

1 Poſſim.
2 Cervicem patris ſenis.
3 Edat. pro ſupplicio, allium ſuo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant.
4 Meſſoribus alliũ dare ſolebant, vide Virg. Alexin.
5 Venenum æſtus.
6 Sanguis viperæ ſerpentis i. venenum
7 Me latuit. i. malificio fuit incoctus?
8 An mulier veneficia malè contractauit dapes?
9 Poſtea quam Medéa mirata eſt l. adamauit Iaſonem ducem, præ omnibus Argonautis, candidum. i. pulchrum.
10 Hoc vnguento ſc. allio peruxit Iaſonem, illigaturum iuga ignota tauris, i. qui tauris ignotos iugo infecta injiceret. 11 Medéa Glaucam Creontis filiam veſtibus hoc allio delibutis vlta, aufugit per aëremi, vecta à draconibus alatis. 12 Hoc tantus calor ſyderum, Canicularis præſertim quidam inuaſit Apuliam.

Siticuloſæ

Siticuloſæ Apuliæ:
[13] *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarſit æſtuoſus.
Ai, ſi quid vnquam [14] *tale concupiuerit,*
Focoſe Mæcenas, precor
[15] *Manum puella ſuauio opponat tuo,*
[16] *Extrema & in ſponda cubet.*

13 Hoc tunica ad Herculem à Deianira miſſa, Neſſi Centauri ſanguine infecta, ardentiſſimi humeros Herculis efficacis. i. laboriosi & ad effodiendum apti.
14 Aliquem.
15 Precor, vt puella, halitum tuum ad alij fœtore offenſum, oppo-
16 Extrema, vt poſtica, & cubet in exteriore lecti parte, ne
effugiens. opponat manum oculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne alij fœtore offendatur, i. precor, vt ego te oſculetur, neque ſt tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompei Magni. Epod. IIII.

LVpis & agnis quanta [1] *ſortitò obtigit,*
[2] *Tecum mihi diſcordia eſt,*
[3] *Iberici peruſtæ ſuribus latus,*
[4] *Et crura dura compede.*
Licet ſuperbus ambules pecunia,
[5] *Fortuna non mutat genus.*
Videſne, [6] *ſacram metiente te viam*
[7] *Cum bis ter vlnarum toga,*
[8] *Vt ora vertat hinc & hinc cuntium*
[9] *Liberrima indignatio?*
[10] *Sectus flagellis hic triumuiralibus,*
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Apiam mannis terit:
[11] *Sedilibuſque magnus in primis eques*
Othone contempto ſedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum diſcordia eſt.
3 Qui latus peruſtum & valdè flagellatum ſuribus Hiſpanicis. *Species pro genere.*
4 Cuius crura peruſta ſunt & atrata ferreis compedibus.
5 Pecunia ex Liberto nobilem non efficient.
6 Te incedente per viam ſacram, quæ ducit ad Capitolium
7 Indutus toga ſex vlnarum latam & amplam, more dominorum.
8 Videſne quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?
9 Indignatio aperta ſine foco, aut aliqua diſſimulatione.
10 *Eſt hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæſus flagellis triumuirûm iuſſu, vſque ad facientem præconia, erat mille iugera fundi optimi in Campania, & perequitat viam Appiam (qua itur ad agrum Falernum) mannis, i. equis gradarijs ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl. **fit for a foot-cloth.**
11 Menas factus Tribunus militum ſedet in primis ordinibus contra legem à Rutilio Othone latam, qui ſtatuerat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut ſederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempſit, quòd aliquando fuerat ſeruus, etſi iam quadraginta millia ſeſtertium habebat.